

**នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល
អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
ព័ត៌មានពិស្តារអំពីការដាក់ឯកសារ**

សំណុំរឿងលេខ៖ ០០២/២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក/អជតក
ភាគីដាក់ឯកសារ៖ សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
ដាក់ជូន៖ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល
ភាសាដើម៖ អង់គ្លេស
កាលបរិច្ឆេទឯកសារ៖ ថ្ងៃទី០៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០២១

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ ស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ៖ សាធារណៈ
ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារដោយអង្គជំនុំជម្រះ៖ សាធារណៈ/Public
ប្រភេទនៃចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ៖
ពិនិត្យឡើងវិញចំពោះឯកសារចំណាត់ថ្នាក់បណ្តោះអាសន្ន៖
ឈ្មោះមន្ត្រីកត់ត្រា៖
ហត្ថលេខា៖

**ចម្លើយតបរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់
ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងសាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២**

<u>ដាក់ដោយ៖</u>	<u>នៅចំពោះមុខ៖</u>
សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី៖	អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល៖
ពេជ អង្គ	ចៅក្រម គង់ ស្រីម ប្រធាន
Megan HIRST	ចៅក្រម Chandra Nihal JAYASINGHE
សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី៖	ចៅក្រម សោម សិរិវិជ្ជា
ជេត វណ្ណឌី	ចៅក្រម Florence Ndepele
ហុង គីមស្វន	MWACHANDE- MUMBA
គីម ម៉េងឃី	ចៅក្រម ម៉ុង មុនីចរិយា
Olivier BAHOUGNE	
Laure DESFORGES	
Ferdinand DJAMMEN	
NZEPA	
Isabelle DURAND	
Françoise GAUTRY	

ឡេវ៉ា ជុនធី

Emmanuel JACOMY
Martine JACQUIN

ចៅក្រម Maureen HARDING CLARK

ម៉ុច សុវណ្ណារី

Yiqiang Y. LIU
Daniel LOSQ

ចៅក្រម យ៉ា ណារិន

ស៊ិន សុវ៉ាន

Christine MARTINEAU
Lyma NGUYEN

ផ្ញើជូន៖

សំ សុគង់

Mahesh RAI

ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា

ទី ស្រីនណា

Nushin SARKARATI

ជា លាង

វ៉ែន ពៅ

Brenda J. HOLLIS

ជនជាប់ចោទ៖

ខៀវ សំផន

សហមេធាវីការពារក្តី៖

គង់ សំអុន

Anta GUISSÉ

តារាងមាតិកាសង្ខេប

១. សេចក្តីផ្តើម..... 12

២. ច្បាប់ជាធរមានស្តីពីកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខ 21

៣. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និង សិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ពួកគេ..... 29

៤. វិការៈនៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខ 41

៥. មូលដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងភាពលម្អៀង 51

៦. មូលដ្ឋាននានាពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់ពីការរំលោភនីតិវិធី..... 56

៧. មូលដ្ឋាននានាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង 70

៨. ភស្តុតាង និងការពិចារណាលើភស្តុតាង..... 112

៩. មូលដ្ឋាននានាពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការយល់ឃើញផ្នែកអង្គហេតុ..... 181

៩.១. ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាអំពើមនុស្សឃាត 182

៩.២. ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាការនិរទេស..... 198

៩.៣. ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាការធ្វើទារុណកម្ម 203

៩.៤. ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាការធ្វើឱ្យទៅជាទាសករ..... 204

៩.៥. ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ 206

៩.៦. ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត..... 304

៩.៧. អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ 406

១០. សារណាពាក់ព័ន្ធដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាក់លាក់..... 414

១១. ទង្វើករណីពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្តន្ទាទោស..... 478

១២. សំណើសុំ..... 503

ឧបសម្ព័ន្ធ ក៖ លិបិក្រមនៃមូលដ្ឋាន និងចម្លើយតបរបស់មេធាវីការពារក្តី
ឧបសម្ព័ន្ធ ខ៖ បញ្ជីពាក្យកាត់

តារាងមាតិកាសម្រេច

- ១. សេចក្តីផ្តើម..... 12
 - ១.១. ខ្លឹមសារ និងរចនាសម្ព័ន្ធនៃសារណាចម្លើយតបនេះ.....16
 - ១.២. រាក្សស័ព្ទ18
- ២. ច្បាប់ជាធរមានស្តីពីកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខ 21
 - ២.១. បទដ្ឋាននៃការពិនិត្យឡើងវិញ.....21
 - ២.១.១. កំហុសអង្គច្បាប់21
 - ២.១.២. កំហុសអង្គហេតុ23
 - ២.១.៣. កំហុសក្នុងការអនុវត្តធានាសិទ្ធិ.....25
 - ២.២. លក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់ម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខ26
 - ២.២.១. វិសាលភាពនៃបណ្តឹងសាទុក្ខ26
 - ២.២.២. ការផ្តល់ភស្តុតាងគាំទ្រមូលដ្ឋានបណ្តឹងសាទុក្ខ.....26
 - ២.៣. វិសាលភាពនៃចម្លើយតបរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី28
- ៣. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និង សិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ពួកគេ..... 29
 - ៣.១. សមាសភាពក្រុមដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលរួមបញ្ចូលគ្នាតែមួយ.....29
 - ៣.២. សិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី30
 - ៣.២.១. សិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី.....32
 - ៣.២.២. ផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី34
 - ៣.៣. ក្តីរំពឹងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងសេចក្តីអំណះអំណាងនេះ.....37
- ៤. វិការៈនៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខ 41
 - ៤.១. សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខដែលមានវិការៈ.....42
 - ៤.១.១. ច្បាប់ជាធរមាន.....42
 - ៤.១.២. សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តី.....44
 - ៤.២. វិការៈផ្សេងទៀត48
- ៥. មូលដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងភាពលម្អៀង 51
- ៦. មូលដ្ឋាននានាពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់ពីការរំលោភនីតិវិធី..... 56
 - ៦.១. ទិដ្ឋភាពទូទៅ.....56
 - ៦.២. សេចក្តីសម្រេចលើការកោះហៅសាក្សី/ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី/អ្នកជំនាញឱ្យចូលមកបង្ហាញខ្លួនបណ្តើរៗ.....57

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់
 អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

៦.៣. ការដាក់បង្ហាញសម្ភារៈ..... 60

៦.៣.១. ការដាក់បង្ហាញសម្ភារៈពីសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ ក្នុងអំឡុងពេលជំនុំជម្រះ 60

៦.៣.២. ចម្លើយនាពេលបន្ទាប់ដែលត្រូវបានដាក់បង្ហាញក្រោយពេលចប់ការជំនុំជម្រះ..... 66

៦.៤. តួនាទីនៃសំអាងហេតុនានានៃសំណុំរឿង ០០១ នៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ..... 68

៧. មូលដ្ឋាននានាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង..... 70

៧.១. សិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាពនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី..... 74

៧.២. ប្រភេទទី ១៖ មូលដ្ឋាននានាដែលចោទប្រកាន់ថា កិច្ចស៊ើបសួរហួសពីវិសាលភាពដែលបានកំណត់..... 75

៧.២.១. ទិដ្ឋភាពទូទៅ និង ប្រវត្តិនីតិវិធី..... 75

៧.២.២. មធ្យោបាយតាមផ្លូវនីតិវិធីសម្រាប់ការលើកឡើងអំពីកំហុសនានានៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ និងពេលវេលា
កំណត់សម្រាប់កំហុសទាំងនោះ..... 83

៧.២.៣. មេធាវីការពារក្តីពុំបានបង្ហាញកំហុសណាមួយ នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ថា
វិសាលភាពនៃទង្វើករណីប្រភេទទី ១ មិនអាចទទួលយកបាននោះទេ 86

៧.២.៣.១. មេធាវីការពារក្តីពុំបានបង្ហាញឱ្យឃើញថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសំអាងលើការសម្រេចអំពីភាព
អាចទទួលយកបានរបស់ខ្លួន ដោយសារការបកស្រាយច្បាប់ខុសនោះទេ..... 87

៧.២.៣.២. ទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីលើបញ្ហា “យុត្តិធម៌សេចក្តី” ពុំបង្ហាញឱ្យឃើញពីកំហុសណាមួយនៅក្នុងការ
អនុវត្តធានាសិទ្ធិរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនោះទេ 92

៧.២.៣.៣. សេចក្តីសន្និដ្ឋានទាក់ទងនឹងវិសាលភាពនៃទង្វើករណីប្រភេទទី ១..... 98

៧.៣. ប្រភេទទី ២៖ មូលដ្ឋានដែលចោទប្រកាន់ថា មានកំហុសនៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ ដោយសារតែពុំភ័ស្តុតាង
គ្រប់គ្រាន់..... 98

៧.៤. ប្រភេទទី ៣ និង ៤៖ មូលដ្ឋានដែលចោទប្រកាន់ថា មានការបកស្រាយខុសទៅលើដីកាដោះស្រាយ (មូល
ដ្ឋានទី ៦៥-៨១) ឬសេចក្តីសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី (មូលដ្ឋានទី ៨២-៨៤) 100

៧.៤.១. លក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់ភាពទាន់ពេលវេលានៃអញ្ញត្រកម្មដែលពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាព 103

៧.៤.២. ការអនុវត្តចំពោះទង្វើករណីស្តីពីវិសាលភាពប្រភេទ ៣ និងប្រភេទ ៤ របស់មេធាវីការពារក្តី..... 106

៨. ភ័ស្តុតាង និងការពិចារណាលើភ័ស្តុតាង..... 112

៨.១. ទិដ្ឋភាពរួម..... 112

៨.២. ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី..... 114

៨.២.១. សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក..... 115

៨.២.២. ស្ថានភាពនៃសេចក្តីផ្តេងអំពីព្យសនកម្ម..... 120

៨.២.៣. ការចោទប្រកាន់ថាមានការយុបយិត ឬមានការជាប់ប្រឡាក់ប្រឡូក ពាក់ព័ន្ធនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី 123

៨.២.៤. ទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះ និងទម្រង់បែបបទព័ត៌មានបន្ថែម..... 124

៨.៣. ភ័ស្តុតាងដែលមិនមែនជាកម្មវត្ថុនៃការចោទសួរ 131

៨.៣.១. គោលការណ៍ទូទៅដែលអាចអនុវត្តបានចំពោះភ័ស្តុតាងចោមអាវ៉ាម..... 133

៨.៣.២. វិធានជាក់លាក់ពាក់ព័ន្ធនឹងការពឹងផ្អែកលើចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ 140

៨.៣.២.១. ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ត្រឹមត្រូវ..... 143

៨.៣.២.២. ការអនុវត្តក្របខ័ណ្ឌច្បាប់យ៉ាងត្រឹមត្រូវ 147

៨.៣.៣. ភ័ស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១..... 148

៨.៤. ការទទួលយកភ័ស្តុតាងអនុលោមតាមវិធាន ៨៧ (៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង រួមទាំងឯកសារក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ 151

៨.៥. ការវិភាគ “ស្ថិតិ” នៃភ័ស្តុតាងរបស់មេធាវីការពារក្តី..... 159

៨.៥.១. តួនាទីរបស់ចៅក្រមជំនុំជម្រះក្នុងការវាយតម្លៃសក្តិកម្ម និងការអនុញ្ញាតឱ្យពឹងផ្អែកលើស្ថិតិ..... 160

៨.៥.២. ការខកខានផ្នែកវិធីសាស្ត្ររបស់មេធាវីការពារក្តីក្នុងការប៉ុនប៉ងអនុវត្តការវិភាគ “ស្ថិតិ” 162

៨.៥.២.១. ឧទាហរណ៍ ១៖ ការវិភាគរបស់មេធាវីការពារក្តីអំពីភាពស៊ីចម្លាក់គ្នា និងការឈានទៅដល់អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ..... 166

៨.៥.២.២. ឧទាហរណ៍ទី ២ ៖ សុន្ទរកថាណែនាំឱ្យប្រជាជនបង្កើតកូន 172

៩. មូលដ្ឋាននានាពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការយល់ឃើញផ្នែកអង្គហេតុ..... 181

៩.១. ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាអំពើមនុស្សឃាត 182

៩.១.១. ទិដ្ឋភាពរួម..... 182

៩.១.២. ការធ្វើមនុស្សឃាតដោយសារលក្ខខណ្ឌរស់នៅក្នុងស្រុកត្រាំកក់ 184

៩.១.៣. ការធ្វើមនុស្សឃាតតាមរយៈលក្ខខណ្ឌការងារ និងលក្ខខណ្ឌរស់នៅនៅទំនប់ ១ មករា 187

៩.១.៣.១. ការស្តាប់ដោយសារលក្ខខណ្ឌរស់នៅ និងលក្ខខណ្ឌការងារ..... 188

៩.១.៣.២. ការស្តាប់ដោយសារគ្រោះថ្នាក់នៅកន្លែងធ្វើការ 190

៩.១.៤. ការធ្វើមនុស្សឃាតលើជនជាតិចាមនៅវត្តអូរត្រកូន..... 192

៩.១.៥. ការធ្វើមនុស្សឃាតលើជនជាតិវៀតណាម..... 193

៩.១.៥.១. ការធ្វើមនុស្សឃាតលើជនជាតិវៀតណាមក្នុងខេត្តកំពង់ឆ្នាំង 194

៩.១.៥.២. ការធ្វើមនុស្សឃាតលើជនជាតិវៀតណាមក្នុងខេត្តក្រចេះ 196

៩.២. ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាការនិរទេស..... 198

៩.២.១. ការនិរទេសពីខេត្តព្រៃវែង 198

៩.២.២. ការនិរទេសពីស្រុកត្រាំកក់..... 201

៩.៣. ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាការធ្វើទារុណកម្ម 203

៩.៤. ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាការធ្វើឱ្យទៅជាទាសករ 204

៩.៥. ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ 206

៩.៥.១. ទិដ្ឋភាពរួម..... 206

៩.៥.២. ធាតុផ្សំឧក្រិដ្ឋកម្ម និងនីត្យានុកូលភាព..... 207

៩.៥.២.១. ធាតុផ្សំទី ១៖ អំពើសកម្ម ឬអកម្មនៃភាពធ្ងន់ធ្ងរដែលតម្រូវឱ្យមាន 209

៩.៥.២.២. ធាតុផ្សំទី ២៖ ការរើសអើងជាក់ស្តែង 210

៩.៥.២.៣. ធាតុផ្សំទី ៣៖ ចេតនានៃការប្រព្រឹត្តការរើសអើង 232

៩.៥.៣. មូលដ្ឋានដែលពាក់ព័ន្ធនឹងសេចក្តីសន្និដ្ឋានលើអង្គហេតុ..... 233

៩.៥.៣.១. ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយសារមូលហេតុនយោបាយទៅលើអ្នកទាំងឡាយណាដែលមានការពាក់ព័ន្ធ
ជាមួយអតីតអ្នករដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ 235

៩.៥.៣.២. ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយទៅលើប្រជាជនថ្មី..... 246

៩.៥.៣.៣. ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដោយមូលហេតុនយោបាយ ទៅលើប្រជាជនចាម នៅក្នុងការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជា
ជន ដំណាក់កាលទីពីរ..... 269

៩.៥.៣.៤. ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើប្រជាជនចាម ដោយមូលហេតុសាសនា..... 269

៩.៥.៣.៥. ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដោយមូលហេតុសាសនា ទៅលើពុទ្ធសាសនិកនៅស្រុកត្រាំកក់ 281

៩.៥.៣.៦. ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើប្រជាជនវៀតណាម ដោយមូលហេតុពូជសាសន៍ 286

៩.៦. ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត 304

៩.៦.១. ធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម និងនីត្យានុកូលភាព 304

៩.៦.១.១. វិធីសាស្ត្រក្នុងការវាយតម្លៃលើនីត្យានុកូលភាព ដែលបានលើកឡើងក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ 307

៩.៦.១.២. ភាពគ្រប់គ្រាន់នៃបទដ្ឋាន ដែលបានកំណត់ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១..... 309

៩.៦.១.៣. ការជំទាស់ជាទូទៅរបស់មេធាវីការពារក្តី គឺផ្អែកលើគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព 311

៩.៦.១.៤. នីត្យានុកូលភាពនៃបទចោទ ពាក់ព័ន្ធអំពើដែលត្រូវបានកំណត់ថាជា ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ
..... 318

៩.៦.១.៥. នីត្យានុកូលភាពនៃបទចោទ ពាក់ព័ន្ធការរួមភេទដោយបង្ខំ នៅក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍..... 328

៩.៦.២. ការសន្និដ្ឋានលើអង្គហេតុ ពាក់ព័ន្ធនឹងការបាត់ខ្លួន..... 337

៩.៦.២.១. ស្រុកត្រាំកក់ 337

៩.៦.២.២. ក្រាំងតាចាន់ 346

៩.៦.២.៣. មន្ទីរសន្តិសុខភ្នំក្រាល 348

៩.៦.៣. សេចក្តីសន្និដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្លាស់ទីជនជាតិចាមដោយបង្ខំ 352

៩.៦.៤. ការសន្និដ្ឋានលើអង្គហេតុ ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ និងការរួមភេទដោយបង្ខំ នៅ ក្នុងបរិបទនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍..... 356

៩.៦.៤.១. ទិដ្ឋភាពទូទៅ..... 356

៩.៦.៤.២. ធាតុផ្សំទីមួយ ៖ អំពើសកម្ម ឬអាកម្ម ដែលមានភាពធ្ងន់ធ្ងរប្រហែលនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ដទៃទៀត 358

៩.៦.៤.៣. ធាតុផ្សំទីពីរ៖ ព្យសនកម្ម ឬការឈឺចាប់ផ្លូវចិត្ត និងផ្លូវកាយធ្ងន់ធ្ងរ ឬការប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរដល់សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ របស់មនុស្ស..... 382

៩.៦.៤.៤. ធាតុផ្សំទីបី៖ ចេតនា..... 402

៩.៧. អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ 406

៩.៧.១. ធាតុផ្សំសក្តានុម័ត៖ ការសម្លាប់សមាជិកក្រុមជនជាតិវៀតណាម 407

៩.៧.១.១. ការសម្លាប់ត្រូវបានបង្ហាញភ័ស្តុតាង ដោយគ្រប់គ្រាន់ដែរឬទេ 407

៩.៧.១.២. តើអ្នកដែលត្រូវគេសម្លាប់ ជាសមាជិកនៃក្រុមដែលត្រូវបានការពារដែរឬទេ..... 409

៩.៧.២. ធាតុផ្សំអត្តនាម័ត៖ ចេតនាប្រល័យពូជសាសន៍ 411

១០. សារណាពាក់ព័ន្ធដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាក់លាក់..... 414

១០.១. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ក្រាប គុន 416

១០.២. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន 420

១០.៣. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វី ពៅ..... 425

១០.៤. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អូង ដុស និង សុខ អ៊ែល..... 427

១០.៥. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ..... 431

១០.៦ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប..... 438

១០.៦.១. ទន្ទឹករណីពាក់ព័ន្ធ ភាពអាចជឿជាក់បាន របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប..... 439

១០.៦.២. ការបង្ហាញដោយមិនត្រឹមត្រូវអំពីភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប ទាក់ទងលទ្ធភាពក្នុង ការបដិសេធការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍..... 441

១០.៦.៣. ការបង្ហាញដោយមិនត្រឹមត្រូវ ទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប ទាក់ទងការតាម ប្រាំមើលការផ្សំដំណាក់..... 442

១០.៦.៤. ការអះអាងថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប មិនទទួលបានការឈឺចាប់គ្រប់គ្រាន់..... 444

១០.៧. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ រុន 445

 ១០.៧.១. ភាពអាចជឿជាក់បានរបស់ មុំ រុន..... 446

 ១០.៧.២. ការឈឺចាប់របស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ រុន..... 449

១០.៨ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម 450

 ១០.៨.១. ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម អំពីការរំលោភសេពសន្ថវៈ ជាការដាក់ទណ្ឌកម្ម
សម្រាប់ការមិនបានផ្សំដំណេក 451

 ១០.៨.២. ការបង្ហាញដោយមិនត្រឹមត្រូវនូវភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម អំពីការឈឺចាប់... 452

១០.៩. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុផាន់ 454

១០.១០. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន 456

 ១០.១០.១. ទឡ្ហីករណ៍អំពី “ការរាយការណ៍យឺតពេល” ពីការរំលោភសេពសន្ថវៈ: 457

 ១០.១០.២. ការបង្ហាញដោយមិនត្រឹមត្រូវពីភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន ពាក់ព័ន្ធនឹងការ
តាមដាន និងការបង្ខំឱ្យផ្សំដំណេក 458

 ១០.១០.៣. ការអះអាងដោយមិនត្រឹមត្រូវដែលថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មិនបានទទួលរងការឈឺចាប់..... 462

១០.១១. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន 463

 ១០.១១.១. ការឈឺចាប់របស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន..... 464

 ១០.១១.២. ការបកស្រាយមិនត្រឹមត្រូវទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន 465

 ១០.១១.៣. ការអះអាងដែលគ្មានមូលដ្ឋានអំពីភ័ស្តុតាងដោះបន្ទុក 467

១០.១២. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ូ សុធាវី 467

 ១០.១២.១. ភាពជាតំណាងនៃភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ូ សុធាវី..... 468

 ១០.១២.២. ទឡ្ហីករណ៍ពាក់ព័ន្ធនឹងការរួមភេទដោយបង្ខំ..... 471

 ១០.១២.៣. បទពិសោធន៍នៃភរិយារបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ូ សុធាវី 472

១០.១៣. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន 473

 ១០.១៣.១. ទឡ្ហីករណ៍អំពីភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នានៃភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន..... 473

 ១០.១៣.២. ការជំទាស់ទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន អំពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយ
បង្ខំ និងការឈឺចាប់..... 474

១១. ទឡ្ហីករណ៍ពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្តន្ទាទោស..... 478

 ១១.១. គោលជំហររបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ក្នុងការឆ្លើយតបលើសារណា ពាក់ព័ន្ធនឹងការ ផ្តន្ទាទោស 479

 ១១.១.១. សេចក្តីសម្រេចចិត្តភាគច្រើនរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ក្នុងសំណុំរឿង ០០១ មិនគួរត្រូវបានតម្កល់
ទុកឡើយ 481

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់
អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

១១.១.២. កាលៈទេសៈដែលខុសប្លែក ពីកាលៈទេសៈនៅចំពោះមុខ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ក្នុងសំណុំរឿង ០០១
 492

១១.២. សារណាពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្ដន្ទាទោស..... 493

១១.២.១. គោលការណ៍ពាក់ព័ន្ធនឹងគោលបំណងនៃការផ្ដន្ទាទោស 494

១១.២.២. ការប្រព្រឹត្តិ និងអាកប្បកិរិយារបស់ ខៀវ សំផន ទៅលើដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី..... 498

១២. សំណើសុំ..... 503

ឧបសម្ព័ន្ធ ក៖ លិបិក្រមនៃមូលដ្ឋាន និងចម្លើយតបរបស់មេធាវីការពារក្តី
ឧបសម្ព័ន្ធ ខ៖ បញ្ជីពាក្យកាត់

កំណត់សម្គាល់ទៅលើឯកសារយោង និងសេចក្តីយោងទាតា

នៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានទាំងនេះ សហមេធាវីនាំមុខបានផ្តល់ជូននូវតំណភ្ជាប់ទៅគេហទំព័រ Permanent URLs នៃមូលដ្ឋានទិន្នន័យសម្ភារៈគតិយុត្តិ សម្រាប់ប្រភពនានាដែលបានដកស្រង់ ក្នុងករណីដែលឯកសារទាំងនេះអាចរកមើលបាន។ ក្នុងករណីដែលឯកសារណាមួយមិនអាចរកមើលបាននៅក្នុងមូលដ្ឋានទិន្នន័យសម្ភារៈគតិយុត្តិទេនោះ វានឹងតភ្ជាប់ទៅគេហទំព័រមួយទៀត Stable URL។ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ឯកសារជាច្រើនដែលបានដកស្រង់នៅក្នុងចម្លើយតបនេះ មិនអាចរកមើលបានតាមប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិតបានទេ។ ប្រសិនបើឯកសារទាំងនេះមិនមែនជាសេចក្តីសម្រេច ឬឯកសារផ្សេងៗទៀតរបស់ អ.វ.ត.ក ទេ នោះ ឯកសារទាំងនេះ នឹងត្រូវបានផ្តល់ជូនជាឯកសារភ្ជាប់ នៅក្នុងក្របខណ្ឌពេលវេលាដែលមាននៅក្នុងឯកសារ F56/2/2 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ពាក់ព័ន្ធនឹងការមិនអនុវត្តរបស់ ខៀវ សំផន តាមមាត្រា ៦ នៃសេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីការដាក់ឯកសារ ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២០។

សេចក្តីយោងខាងក្នុងឯកសារនេះ ក៏មានជាតំណភ្ជាប់ផងដែរ។

១. សេចក្តីផ្តើម

1. តាងនាមឱ្យបណ្តឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលរួមគ្នាជាក្រុមតែមួយនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (“ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី”) សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (“សហមេធាវីនាំមុខ”) សូមដាក់ចម្លើយតបរបស់ខ្លួន (“សារណាតប” ឬ “សារណា”) ទៅនឹងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ខៀវ សំផន (“សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ”)¹។ ការដាក់សារណាតបនេះអនុលោមតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល (“អង្គជំនុំជម្រះ”) លើសំណើពាក់ព័ន្ធនឹងសារណាតបរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទៅនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ ខៀវ សំផន ចុះថ្ងៃទី ០៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩² ដែលបានអនុញ្ញាតឱ្យសហមេធាវីនាំមុខដាក់ចម្លើយតបរបស់ខ្លួនមិនឱ្យលើសពី ៣២០ទំព័រ ជាភាសាអង់គ្លេស ឬភាសាបារាំង នៅក្នុងរយៈពេល ៤០ថ្ងៃ គិតចាប់ពីថ្ងៃជូនដំណឹងអំពីចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា (“ចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព” ឬ “សារណាតបរបស់ ក.ស.ព”)³។
2. នៅថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ ខៀវ សំផន ត្រូវបានរកឃើញថាមានពិរុទ្ធពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ការបំពានបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ និងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ និងត្រូវបានផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារអស់មួយជីវិតបន្ថែមទៀត (ដោយបង្គាប់ឱ្យបញ្ចូលគ្នាជាមួយនឹងទោសដាក់ពន្ធនាគារអស់មួយជីវិតក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១)⁴។ នៅក្នុង បណ្តឹងសាទុក្ខនេះ គាត់ជំទាស់ទៅនឹងទាំងការផ្តន្ទាទោស និងការដាក់ទោស។

¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន (សំណុំរឿង ០០២/០២ ថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០។

² ឯកសារ F52/1 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើពាក់ព័ន្ធនឹងសារណាតបរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទៅនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ ខៀវ សំផន ថ្ងៃទី០៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩។ តារាងមូលដ្ឋានសំអាងផ្លូវច្បាប់ និងឯកសារភ្ជាប់សម្រាប់សារណានេះ នឹងដាក់ជូនក្នុងរយៈពេល ២៨ថ្ងៃ អនុលោមតាមឯកសារ F56/2/2 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីពាក់ព័ន្ធនឹងការមិនអនុវត្តរបស់ ខៀវ សំផន តាមមាត្រា ៦ នៃសេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីការដាក់ឯកសារ ថ្ងៃទី០៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២០ កថាខណ្ឌ ២១។

³ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ ខៀវ សំផន ជំទាស់ទៅនឹងសាលក្រមនៃសំណុំរឿង ០០២/០២ ថ្ងៃទី១២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០២០។

⁴ ឯកសារ E465 សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ (សំអាងហេតុបានជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី២៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៩) (“សាលក្រម”) កថាខណ្ឌ ២២៣១-២២៣២។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

3. បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តីមានវិការយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរនៅក្នុងវិធីសាស្ត្រនៃបណ្តឹងសាទុក្ខនេះ។ បណ្តឹងសាទុក្ខនេះបញ្ចូលគ្នានូវទង្វើករណីដាច់ដោយឡែកពីគ្នាយ៉ាងច្រើន ហើយសុទ្ធសឹងតែជាទង្វើករណីមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាអំពីចំណុចកំប៉ុកកំប៉ុក ដោយខកខានមិនបានបង្ហាញអំពីផលប៉ះពាល់នៃបញ្ហាណាមួយទៅលើសាលក្រមនោះឡើយ។ ចំពោះបញ្ហាជាច្រើន បណ្តឹងសាទុក្ខនេះគ្រាន់តែជំទាស់តវ៉ាឡើងវិញទៅនឹងបញ្ហាអង្គហេតុនានា ដែលខ្លួនមិនទទួលបានជោគជ័យនៅក្នុងអំឡុងពេលសវនាការប៉ុណ្ណោះ។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ តាមរយៈការជំទាស់តវ៉ាយ៉ាងច្រើន ដែលភាគច្រើនអមទៅដោយការប្រើប្រាស់ពាក្យពេចន៍គ្មានព្រំដែនកំណត់នោះ វាបង្កើតឲ្យមាននូវចំណាប់អារម្មណ៍សើម្បីអំពីសាលក្រមដែលពោរពេញទៅដោយកំហុសនោះ។ ចំណាប់អារម្មណ៍នោះ មិនអាចប្រឈម សូម្បីតែជាមួយនឹងការវិភាគជាមូលដ្ឋានទៅលើសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខបានឡើយ។ សហមេធាវីនាំមុខដឹងថា អង្គជំនុំជម្រះនឹងមិនរងឥទ្ធិពលដោយសារហោរសាស្ត្រដ៏ប៉ិនប្រសព្វ ដែលមិនមានភ័ស្តុតាង និងទង្វើករណីគតិយុត្តិកាទ្រនោះឡើយ។ សហមេធាវីនាំមុខទទួលបានសុំឲ្យមានការពិនិត្យពិច័យស្រដៀងគ្នានេះដែរពីអ្នកអានផ្សេងៗទៀត។ វាជាការចាំបាច់ត្រូវតែការពារទប់ទល់នឹងហានិភ័យសំខាន់ចំនួនពីរ។
4. ទីមួយ បរិមាណនៃការចោទប្រកាន់តែមួយប៉ុណ្ណោះ មិនអាចអនុញ្ញាតឲ្យយកមកជំនួសការផ្តល់ភ័ស្តុតាងគាំទ្របាននោះទេ។ លក្ខខណ្ឌគតិយុត្តិសម្រាប់បង្ហាញនូវកំហុសជាសក្យានុម័ត ត្រូវតែយកមកអនុវត្តយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ចំពោះមូលដ្ឋាននីមួយៗនៃបណ្តឹងសាទុក្ខ។ មេធាវីការពារក្តីត្រូវតែបង្ហាញមិនត្រឹមតែកំហុសប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែ ក៏ត្រូវបង្ហាញអំពីផលប៉ះពាល់ទៅលើសាលក្រមផងដែរ។ គោលការណ៍ទាំងនេះមិនអនុញ្ញាតឲ្យមានការវាយតម្លៃជាមួយក្នុងលក្ខណៈទូលំទូលាយ មិនជាក់លាក់ ឬវិធីសាស្ត្រត្រួត ដែលបង្កើតឡើងចេញពីចំណុចនានាដែលមិនសំខាន់នោះឡើយ។ បទដ្ឋានក្នុងការបង្ហាញភ័ស្តុតាងត្រូវតែបំពេញ។
5. ទីពីរ ចន្លោះប្រហោង កំហុស និងការភាន់ច្រឡំនានា ដែលមានច្រើនពាសពេញក្នុងសារណា បណ្តឹងសាទុក្ខនោះ ងាយនឹងជំរុញឲ្យអ្នកអានធ្វើការស្រាវជ្រាវ និងស៊ើបអង្កេតដោយខ្លួនឯង ដើម្បីស្វែងយល់នូវអត្ថន័យដែលមេធាវីការពារក្តីចង់បញ្ជាក់។ ការប៉ុនប៉ងបែបនេះ ត្រូវតែប្រឆាំងដាច់ ខាត។ ដំណើរការមួយដែលភាគីឆ្លើយតបនីមួយៗធ្វើការបកស្រាយដោយខ្លួនឯងអំពីទង្វើករណីដែលមិនអាចយល់បាននោះ មិនទំនងជានឹងនាំឲ្យមានការសន្និដ្ឋាននានាដែលពាក់ព័ន្ធគ្នាទៅវិញទៅមក និងជួយដល់អង្គជំនុំជម្រះឡើយ។ វាជាកាតព្វកិច្ចរបស់មេធាវីការពារក្តីក្នុងការផ្តល់ភ័ស្តុតាងគាំទ្រដល់

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់
 អង្គបុគ្គលជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ទទ្ទឹករណីរបស់ខ្លួន។ នេះជាតម្រូវការចាំបាច់សម្រាប់ដំណើរការសួរដេញដោល។ នៅពេលដែល ទទ្ទឹករណីបណ្តឹងសាទុក្ខមិនស៊ីសង្វាក់គ្នានោះ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និង ក.ស.ព ពុំមានឱកាស ក្នុងការឆ្លើយតបឡើយ។ ម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខត្រូវមានកាតព្វកិច្ចផ្តល់ភ័ស្តុតាងគាំទ្រទៅលើមូលដ្ឋាន នៃបណ្តឹងសាទុក្ខ។

6. ចំពោះក្តីបារម្ភទូទៅទាំងនេះ សហមេធាវីនាំមុខស្នើសុំឱ្យមានការប្រុងប្រយ័ត្នទីបី និងជាក់លាក់ បន្ថែមទៀត ដែលទាក់ទិនទៅនឹងសម្រែកតវ៉ាអំពីភាពមិនត្រឹមត្រូវផ្នែកនីតិវិធី ដែលរកឃើញនៅក្នុង ផ្នែកមួយចំនួននៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ។ ការចោទប្រកាន់ទាំងនេះត្រូវតែយកមកវាយតម្លៃដោយ ប្រុងប្រយ័ត្ន រួមទាំង ដោយយោងទៅលើការសន្និដ្ឋានមុនៗរបស់មេធាវីការពារក្តី (ឬ នីតិភាពនៃការ សន្និដ្ឋានទាំងនោះ)។ ជារឿយៗ ការចោទប្រកាន់អំពីភាពមិនត្រឹមត្រូវនោះ គ្មានអ្វីក្រៅតែពីលទ្ធផល នៃភាពអសកម្មផ្ទាល់ខ្លួនរបស់មេធាវីការពារក្តីប៉ុណ្ណោះ។ តាមរយៈការបន្តនៅស្ងៀមស្ងាត់ នៅពេល ខ្លួនបានធ្វើការកត់សម្គាល់ (ឬគួរបានធ្វើការកត់សម្គាល់) ចំពោះបញ្ហានានា ដែលបានជំទាស់តវ៉ានៅ ពេលនេះ មេធាវីការពារក្តីខ្លួនឯងទៅវិញទេបានបង្កើតនូវព្យសនកម្មដែលខ្លួនស្វែងដើម្បីទាញ យកប្រយោជន៍នៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខនេះ។ សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ជារឿយៗ ខកខានមិនបាន បញ្ជាក់អំពីប្រវត្តិច្បាស់លាស់នៃបញ្ហាទាំងនេះឡើយ ដូច្នេះហើយ បិទបាំងនូវអង្គហេតុដែលអង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូងមិនត្រូវបានស្នើសុំឱ្យពិនិត្យលើបញ្ហាទាំងនោះឱ្យបានទាន់ពេលវេលា ហើយ បញ្ចៀសនូវការចោទជាសំណួរថាហេតុអ្វីបានជាការជំទាស់តវ៉ា ឬសំណើនានា មិនត្រូវបានធ្វើឡើង នៅពេលវេលាសមស្រប។ តាមវិធីនេះ ជូនកាល មេធាវីការពារក្តីបង្កើតនូវចំណាប់អារម្មណ៍អំពី អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលមិនអើពើចំពោះសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទ។ វាមិនមែនដូច្នោះឡើយ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនត្រូវបានតម្រូវឱ្យធ្វើការសន្មតអំពីការជំទាស់តវ៉ារបស់មេធាវីការពារ ក្តីឡើយ។ វាជាកាតព្វកិច្ចរបស់មេធាវីការពារក្តីក្នុងការលើកឡើងនូវការជំទាស់តវ៉ាទាំងនោះ។

7. ទោះបីជា ខៀវ សំផន គឺជាកម្មវត្ថុចម្បងយ៉ាងច្បាស់ក្រឡេកនៅក្នុងរឿងក្តីនេះក៏ដោយ ក៏គាត់មិន មែនជាមនុស្សតែម្នាក់ដែលទទួលរងផលប៉ះពាល់ដោយសារលទ្ធផលនៃរឿងក្តីនេះ ឬដោយសារ លក្ខណៈនៃការដោះស្រាយរឿងក្តីនេះឡើយ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក៏មានសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំ

⁵ ឧទាហរណ៍ ពាក់ព័ន្ធនឹងទទ្ទឹករណីនានាអំពីវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង (សូមមើលជាពិសេសត្រង់កថាខណ្ឌ ១៥៥ ខាងក្រោម) និងទទ្ទឹករណីនានាអំពីការដាក់បង្ហាញព័ត៌មានក្រោយសវនាការ ដែលពុំបណ្តាលឱ្យមានការបើកសំណុំរឿងឡើងវិញ (សូមមើល ខាងក្រោម ក្នុងផ្នែក ៦.៣.២, កថាខណ្ឌ ១០២-១០៥)។

ជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះលើបញ្ហានានា ដែលប៉ះពាល់ដល់ផលប្រយោជន៍របស់ខ្លួនផងដែរ។ នៅក្នុងសារណានេះ សហមេធាវីនាំមុខឆ្លើយតបទៅនឹងបញ្ហានានាដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលជាតួអង្គដ៏ធំបំផុតរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ បញ្ហាទាំងនេះ រួមមាន ការបំភ្លៃ និងការប្រើប្រាស់មិនត្រឹមត្រូវនូវភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រមទាំងការវាយប្រហារគ្មានមូលដ្ឋានទៅលើភាពជឿទុកចិត្តបានរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ បញ្ហានេះក៏រួមទាំង ការបកស្រាយមិនត្រឹមត្រូវនូវច្បាប់ និងទទ្ធិករណីនានាអំពីនីត្យានុកូលភាព ហើយប្រសិនបើទទួលបានជោគជ័យនោះ វានឹងធ្វើឲ្យការរំលោភបំពាននានា ដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជួបប្រទះនោះ ក្លាយជាស្របច្បាប់។ ការវាយប្រហារយ៉ាងច្រើនក្រាស់ក្រែលទៅលើសំអាងហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ទោះបីជាក្នុងលក្ខណៈស្រាលក៏ដោយ ក៏ជាតួអង្គសម្រាប់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែរ។ ចំពោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាច្រើន សំអាងហេតុទាំងនេះ គឺជាទម្រង់ដ៏សំខាន់នៃការទទួលស្គាល់ជាផ្លូវការ ពាក់ព័ន្ធនឹងព្រឹត្តិការណ៍ដែលពួកគាត់បានជួបប្រទះ និងលទ្ធផលនៃការឈឺចាប់របស់ពួកគាត់។ តម្លៃនៃការទទួលស្គាល់នោះក៏អាស្រ័យផងដែរទៅលើធម្មនុរូបភាព និងសច្ចភាពនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់តុលាការ។ ដោយយោងទៅលើហេតុផលនេះ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក៏មានចំណាប់អារម្មណ៍ខ្លាំងផងដែរ ក្នុងការស្នើសុំឲ្យមានការប្រតិបត្តិតាមវិធាននីតិវិធីតុលាការឲ្យបានពេញលេញ និងត្រឹមត្រូវ និងដើម្បីការពារតុលាការទប់ទល់នឹងការចោទប្រកាន់គ្មានខ្លឹមសារអំពីភាពលម្អៀង។

8. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីពុំជំទាស់ទៅនឹងសារៈសំខាន់នៃសិទ្ធិរបស់ ខៀវ សំផន ក្នុងការប្តឹងសាទុក្ខនោះឡើយ។ វាជាផ្នែកមួយនៃក្របខណ្ឌនីតិវិធីដែលធម្មនុរូបភាពរបស់តុលាការបានផ្អែកទៅលើ។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ក្របខណ្ឌដែលនេះក៏បង្កើតនូវនីតិវិធី និងបទដ្ឋាននានាផងដែរសម្រាប់ បណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលសំខាន់ចាំបាច់ដូចគ្នាដែរ។ នីតិវិធី និងបទដ្ឋានទាំងនេះ មិនត្រឹមតែការពារសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែ ក៏ការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីផងដែរ។ នៅពេលធ្វើការវាយតម្លៃជាមួយនឹងនីតិវិធី និងបទដ្ឋានទាំងនេះ បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តី មិនទទួលបានផលឡើយ។ សហមេធាវីនាំមុខស្នើសុំឲ្យបដិសេធពាលបណ្តឹងសាទុក្ខនេះ។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់
 អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

១.១. ខ្លឹមសារ និងរចនាសម្ព័ន្ធនៃសារណាចម្លើយតបនេះ

- 9. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានតួនាទីផ្សេងគ្នានៅក្នុងដំណើរការបណ្តឹងសាទុក្ខនេះ ដែលមានបង្ហាញនៅក្នុងខ្លឹមសារ និងរចនាសម្ព័ន្ធនៃសារណានេះ។
- 10. ក.ស.ព បានឆ្លើយតបរួចហើយទៅនឹងទង្វើករណីនីមួយៗនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ។ សហមេធាវីនាំមុខនឹងមិនធ្វើឲ្យជាន់គ្នាទៅនឹងដំណើរការនោះ ដោយព្យាយាមធ្វើការឆ្លើយតបទូលំទូលាយទៅលើគ្រប់បញ្ហាទាំងអស់នោះឡើយ។ ដូចបានរៀបរាប់នៅខាងក្រោមនេះ⁶ សារណានេះផ្តោតទៅលើបញ្ហាជាក់លាក់ដែលមានផលប្រយោជន៍សំខាន់សម្រាប់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។
- 11. សារណានេះក៏មិនប្រើប្រាស់រចនាសម្ព័ន្ធតាមមូលដ្ឋានម្តងមួយៗនោះឡើយ។ ចំពោះបញ្ហានានាដែលស្ថិតនៅក្នុងផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សហមេធាវីនាំមុខបានស្នើសុំឲ្យដាក់បញ្ចូលគ្នានូវទង្វើករណីពីសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលផ្អែកទៅលើមូលដ្ឋានរួម និងធ្វើការឆ្លើយតបរួមជាមួយគ្នាតែម្តង។ ទង្វើករណីនានាដែលបានលើកឡើងអំពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីម្នាក់ៗ ឬភ័ស្តុតាងរបស់ពួកគាត់ ភាគច្រើនត្រូវបានឆ្លើយតបទៅវិញ នៅពេលធ្វើការឆ្លើយតបទៅនឹងបញ្ហាសំខាន់ជាពិសេស ដែលមានការភ្ជាប់ទៅនឹងមូលដ្ឋាននៃការឆ្លើយតបនោះ។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ សម្រាប់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយចំនួន នៅពេលមានការលេចចេញនូវបញ្ហាសំខាន់បំផុតឬសហមេធាវីនាំមុខមិនបានស្នើសុំឲ្យធ្វើអន្តរាគមន៍ទៅលើបញ្ហាសំខាន់ដូចបញ្ជាក់ខាងលើនេះទេ នោះ ការផ្តល់ជូននូវចម្លើយតបនឹងធ្វើឡើងនៅក្នុងផ្នែកដាច់ដោយឡែកមួយ⁷។ ផ្នែកនោះ ឆ្លើយតបទៅនឹងទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តី ពាក់ព័ន្ធនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួន ១៤នាក់។
- 12. ការឆ្លើយតបទៅនឹងទង្វើករណីមិនស៊ីសង្វាក់គ្នា ទាក់ទិនទៅនឹងការជំទាស់តវ៉ាសំខាន់ៗ។ ទង្វើករណីទាំងនេះឃើញមានច្រើននៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខនេះ។ ខ្លឹមសារនៃទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីមិនត្រឹមតែពិបាកយល់ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែទង្វើករណីទាំងនេះទៀតសោតមិនបានរៀបចំទៅតាមមូលដ្ឋានដែលកំណត់ឲ្យបានច្បាស់លាស់ឡើយ។ ក្នុងការព្យាយាមដើម្បីរៀបរាប់ទៅតាមលំដាប់ដោយនិងអាចឆ្លើយតបបានទៅនឹងចំណុចនានាដែលបានកំណត់នោះ ក.ស.ព បានប្រើប្រាស់ឧបសម្ព័ន្ធ ករបស់មេធាវីការពារក្តី ជាបញ្ជីសន្មត់មួយអំពី “មូលដ្ឋាន” ដែលបានដាក់ជាលេខនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ គ

⁶ សូមមើល ផ្នែក ៣.៣, កថាខណ្ឌ ៥៣ និងកថាខណ្ឌបន្តបន្ទាប់ទៀត។

⁷ សូមមើល ផ្នែក ១០, កថាខណ្ឌ ៧២៧ និងកថាខណ្ឌបន្តបន្ទាប់ទៀត។

របស់ ក.ស.ព^៨។ “មូលដ្ឋាន” ដែលបានកំណត់ យកចេញពីឧបសម្ព័ន្ធ ក របស់មេធាវីការពារក្តី^៩ (ដែលបានក្លាយទៅជាឧបសម្ព័ន្ធ គ របស់ ក.ស.ព នៅពេលដាក់ជាលេខរៀង)។ ឧបសម្ព័ន្ធ ក ត្រូវបានចាត់ទុកថាជា “សេចក្តីសង្ខេបមូលដ្ឋាន”។ ឧបសម្ព័ន្ធនេះមានសេចក្តីពន្យល់ត្រួសៗអំពីសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ដោយប្រើប្រាស់ចំណងជើងរបស់សារណានេះ ដែលក្នុងនោះមានបញ្ចូលនូវប្រអប់ “សេចក្តីសង្ខេប” ហើយ “សេចក្តីសង្ខេប” នីមួយៗ ពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងផ្នែកមួយនៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ។

13. ដើម្បីឱ្យស៊ីសង្វាក់គ្នា និងដោយសារតែជាវិធីសាស្ត្រសរសេរកាត់ដីល្អនោះ សហមេធាវីនាំមុខបានប្រកាន់យកការប្រើប្រាស់ពាក្យ “មូលដ្ឋាន” របស់ ក.ស.ព ដើម្បីយោងទៅទទ្ទីករណ៍មានដាក់លេខនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ គ របស់ ក.ស.ព។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ពួកគាត់អនុវត្តបែបនេះ ដោយបញ្ជាក់ថា ជាក់ស្តែងវាមិនមែនជា “មូលដ្ឋាន” ទេ តាមអត្ថន័យធម្មតានៃពាក្យនោះ។ ពួកគាត់គ្រាន់តែយោងទៅផ្នែកនានានៃទទ្ទីករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីប៉ុណ្ណោះ ដោយផ្អែកខ្លះ ទំនង ជារួមបញ្ចូលនូវកំហុសអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់ ដែលបានចោទប្រកាន់ផ្សេងៗគ្នាជាច្រើន^{១០} ហើយផ្អែកផ្សេងទៀតទំនងជាពាក់ព័ន្ធតែជាមួយនឹងផ្នែកសេចក្តីផ្តើម ឬសេចក្តីសង្ខេបនៃផ្នែកមួយក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខប៉ុណ្ណោះ^{១១}។ នៅត្រង់នេះ សហមេធាវីនាំមុខយោងទៅអ្វីដែល “មូលដ្ឋាន” ទំនងជា ពាក់ព័ន្ធជាមួយដោយសារតែនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ក របស់មេធាវីការពារក្តី ពុំមានការបញ្ជាក់ឡើយថា តើ កថាខណ្ឌណាខ្លះនៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងប្រអប់ “សេចក្តីសង្ខេប” នីមួយៗនោះ។ ចំណុចនេះតម្រូវឱ្យទាញសេចក្តីសន្និដ្ឋានពីទីតាំងប្រអប់ “សេចក្តីសង្ខេប” ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងចំណងជើង ហើយក្នុងករណីមួយចំនួន ការអនុវត្តបែបនេះ មិនច្បាស់លាស់ទាល់តែសោះ។ ផ្នែកមួយចំនួននៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ហាក់ដូចជាអត់មាននៅក្នុងប្រអប់ “សេច

⁸ ឯកសារ F54/1.2.3 សារណាចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព លេខទទ្ទីករណ៍បណ្តឹងសាទុក្ខសម្រាប់សេចក្តីសង្ខេបទទ្ទីករណ៍នៃអ្នកប្តឹងសាទុក្ខ ចុះថ្ងៃទី១២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០២០។

⁹ ឯកសារ F54.1.1 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ក-សេចក្តីសង្ខេបមូលដ្ឋានសម្រាប់បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ ខៀវ សំផន (សំណុំរឿង ០០២/០២) ថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០ (“ឧបសម្ព័ន្ធ ក នៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ”)។

¹⁰ សូមមើល ឧទាហរណ៍មូលដ្ឋាន ១២៥ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨២៥-៨២៧។

¹¹ សូមមើល ឧទាហរណ៍ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០០-១០៤, ៣៥១-៣៦៦, ៨៧៦-៨៧៩។

ក្តីសង្ខេប” ណាមួយឡើយ¹²។ ផ្ទុយទៅវិញ ប្រអប់ “សេចក្តីសង្ខេប” ដែលជាប់ទាក់ទិនទៅនឹងមូលដ្ឋាន ១២៤ នៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ គ របស់ ក.ស.ព ហាក់ដូចជាពុំពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងអត្ថបទណាមួយនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខឡើយ។ កង្វះការកំណត់អំពីទំនាក់ទំនងរវាងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ និងឧបសម្ព័ន្ធ ក នៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខនោះ ក៏បង្ហាញឱ្យឃើញផងដែរថា អាចមានការយល់ឃើញផ្សេងគ្នាចំពោះថាតើ “មូលដ្ឋាន” មួយណា ដាក់បញ្ចូលកថាខណ្ឌណាខ្លះនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខនោះ។

- 14. ឧបសម្ព័ន្ធ ក ភ្ជាប់ជាមួយនឹងសារណាចម្លើយតបនេះ បង្ហាញពីតារាងលិបិក្រមមួយដែលបង្ហាញថា តើកថាខណ្ឌណានៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលសហមេធាវីនាំមុខបានសន្មតថា មានបញ្ចូលនៅក្នុង “មូលដ្ឋាន” មួយណា ដូចដែលបានដាក់លេខសម្គាល់នៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ គ របស់ ក.ស.ព ព្រមទាំងការកំណត់នូវឯកសារនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលទំនងជាមិនមានដាក់បញ្ចូលនៅក្នុង “មូលដ្ឋាន” ណាមួយនោះឡើយ។ ឧបសម្ព័ន្ធ ក ក៏បង្ហាញផងដែរថា តើ “មូលដ្ឋាន” ណាខ្លះ ត្រូវបានឆ្លើយតបនៅក្នុងសារណាតបរបស់សហមេធាវីនាំមុខ និងថាតើនៅក្នុងកថាខណ្ឌមួយណាក្នុងសារណានោះ¹³។

១.២. វាក្យស័ព្ទ

- 15. ដើម្បីឱ្យកាន់តែមានភាពច្បាស់លាស់នៅក្នុងសារណានេះ សហមេធាវីនាំមុខបានប្រើប្រាស់វាក្យស័ព្ទជាពិសេសដូចខាងក្រោមនេះ¹⁴។

¹² ករណីនេះកើតមានមែន ឧទាហរណ៍ទាក់ទិននឹង ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ_កថាខណ្ឌ ៣៥១-៣៦៦ ដែលរៀបរាប់អំពីជំហររបស់មេធាវីការពារក្តី ពាក់ព័ន្ធនឹងច្បាប់ដែលអោយកមកអនុវត្តចំពោះវិសាលភាពទង្វើករណីប្រភេទ ១។ សូមមើលឧបសម្ព័ន្ធ ក៖ លិបិក្រមនៃមូលដ្ឋាននានារបស់មេធាវីការពារក្តី និងចម្លើយតប។ ករណីនេះក៏អញ្ជឹងដែរ ទាក់ទិននឹង ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៩៦៦-២០០៩ ដែលរៀបរាប់អំពីផ្នែកជាច្រើននៃទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តី ពាក់ព័ន្ធនឹងសហឧក្រិដ្ឋកម្ម។ សូមមើល ឧបសម្ព័ន្ធ ក៖ លិបិក្រមនៃមូលដ្ឋាននានារបស់មេធាវីការពារក្តី និងចម្លើយតប ជើងទំព័រ ១៣។

¹³ ឧបសម្ព័ន្ធ ក៖ លិបិក្រមនៃមូលដ្ឋាននានារបស់មេធាវីការពារក្តី និងចម្លើយតប។

¹⁴ សម្រាប់សំណៅពេញលេញនៃអក្សរកាត់ដែលបានប្រើប្រាស់នៅក្នុងសារណាចម្លើយតបនេះ សូមមើល ឧបសម្ព័ន្ធ ខ៖ បញ្ជីអក្សរកាត់។

- 16. សហមេធាវីនាំមុខប្រើប្រាស់ពាក្យ “ឧក្រិដ្ឋកម្ម” ដើម្បីសំដៅទៅលើការកំណត់បទចោទដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ៤, ៥ និង ៦ នៃច្បាប់ស្តីពី អ.វ.ត.ក¹⁵ ដែលធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះ ត្រូវបានបកស្រាយដោយអង្គជំនុំជម្រះនេះ។ នៅពេលសហមេធាវីនាំមុខប្រើប្រាស់ពាក្យ “ការប្រព្រឹត្តិ” បានន័យថាសំដៅទៅ អំពើសកម្ម ឬអាកម្ម ដែលអាចបង្កើតបានជា ធាតុផ្សំសត្យានុវត្តនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលបានលើកឡើងនោះ។
- 17. សហមេធាវីនាំមុខយល់ឃើញថា ចាំបាច់ត្រូវមានការប្រុងប្រយ័ត្នជាពិសេស នៅក្នុងការជ្រើសរើសពាក្យពេចន័យកម្រប្រើ ដើម្បីពិភាក្សាអំពីប្រធានបទនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការរួមភេទនៅក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍ ជាពិសេស ដើម្បីកាត់បន្ថយន័យបង្កប់តាមការវាយតម្លៃដោយអចេតនា។ នៅក្នុងសារណានេះ ពាក្យ “ការរួមភេទដោយបង្ខំ” ត្រូវបានគេនិយមប្រើប្រាស់ជាងពាក្យ “ការរំលោភសេពសន្ថវៈ” នៅពេលពិភាក្សាអំពីការប្រព្រឹត្តិជាមូលដ្ឋាននោះ។ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា “ការរំលោភសេពសន្ថវៈ” គឺជាការកំណត់បទចោទ ពាក់ព័ន្ធនឹងកត្តាផ្លូវចិត្តជាក់លាក់របស់ចារីនោះ។ ដូច្នេះ សហមេធាវីនាំមុខបានព្យាយាមបញ្ចៀសនូវការពោលពាក្យបញ្ជាក់បញ្ចៀងដែលវាអនុវត្តចំពោះអ្នកទាំងឡាយដែលត្រូវបានបង្ខំឱ្យរៀបការ និងក្លាយជាឧបករណ៍នៅក្នុងការរំលោភសេពសន្ថវៈទាំងនោះ។ ពួកគាត់ក៏កត់សម្គាល់ផងដែរថា បទចោទជាក់លាក់នៅក្នុងរឿងក្តីនេះ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការរួមភេទដោយបង្ខំ មិនមែនជាបទចោទនៃ “ការរំលោភសេពសន្ថវៈ” ឡើយ ប៉ុន្តែ វាជា បទចោទនៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត ។ ហេតុនេះ ការប្រើប្រាស់ពាក្យ “ការរំលោភសេព សន្ថវៈ” ដោយយកចិត្តទុកដាក់ និងប្រុងប្រយ័ត្ន អាចជួយបញ្ចៀសនូវការភាន់ច្រឡំ ទាក់ទិននឹងបទចោទដែលពាក់ព័ន្ធ។ សារណានេះប្រើប្រាស់ពាក្យ “រួមដំណេក” ដើម្បីសំដៅទៅលើការរួមភេទបន្ទាប់ពីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រួច ដោយសារតែម្យ៉ាងពាក្យនេះត្រូវបានប្រើប្រាស់ពាសពេញនៅក្នុងភ័ស្តុតាង និងម្យ៉ាងទៀតដោយសារតែ ពាក្យនេះបង្ហាញពីទំនាក់ទំនងយ៉ាងត្រឹមត្រូវរវាងអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការរួមភេទ ដែលមានន័យថា ការរួមភេទត្រូវបានចាត់ទុកថាជាកាតព្វកិច្ចមួយដែលកើតចេញពីអាពាហ៍ពិពាហ៍។ ពាក្យ “អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ” ត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាការសរសេរកាត់ដើម្បីសំដៅទៅលើការប្រព្រឹត្តិមួយចំនួន (ផ្ទុយពីការកំណត់បទចោទ) ដែលប្រជាជន ត្រូវបានបង្ខំឱ្យ

¹⁵ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតឱ្យមានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាដើម្បីកាត់សេចក្តីឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ចុះថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០១ ដែលបានធ្វើវិសោធនកម្មនៅថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៤ (នស/រកម/១០០៤/០០៦) (“ច្បាប់ អ.វ.ត.ក”)។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់
អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

រៀបការពីសំណាក់អ្នករាជការ។ កាន់តែទូលំទូលាយជាងនេះទៀត ពាក្យ “ការចេញបទបញ្ជាអំពី ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍” ពាក់ព័ន្ធនឹងរយៈកាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ក្តោបបញ្ចូលនូវគោល នយោបាយរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលទាក់ទិនទៅនឹង អាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការរួមដំណែក ព្រមទាំងការអនុវត្តគោលនយោបាយនោះ។

- 18. នៅពេលពិភាក្សាអំពីបញ្ហានានាពាក់ព័ន្ធនឹងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើប្រជាជនថ្មី សហមេធាវីនាំ មុខបានប្រើប្រាស់ជាចម្បងនូវពាក្យ “ប្រជាជនថ្មី” និង “ប្រជាជនមូលដ្ឋាន” ប៉ុន្តែ នៅត្រង់កន្លែងខ្លះ បានប្រើប្រាស់ពាក្យពេចន៍ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ឬដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឬសាក្សី បាន ប្រើ¹⁶។
- 19. ដូចគ្នាដែរ ទាក់ទិនទៅនឹងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញផ្នែកនយោបាយ សហមេធាវីនាំមុខប្រើប្រាស់ពាក្យ “អ្នកទាំងឡាយដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងអតីតរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ” ឬ “អតីតអ្នករដ្ឋការនៃរបប សាធារណរដ្ឋខ្មែរ”។ តាមរយៈពាក្យពេចន៍ទាំងនេះ ពួកគាត់ចង់សំដៅទៅលើទាំងជនស៊ីវិល ទាំង យោធានៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ដែលរួមមាន ឧទាហរណ៍ គ្រូបង្រៀន មន្ត្រីនគរបាល យោធា និង អ្នករដ្ឋការ ដែលបម្រើការនៅក្នុងរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ព្រមទាំងក្រុមគ្រួសាររបស់ពួកគេ¹⁷។
- 20. ទម្រង់បែបបទដែលដាក់ស្នើសុំឋានៈជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឬឋានៈជាដើមបណ្តឹង ត្រូវបានហៅ ថាជា “ទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះ” ឬ “VIFs”¹⁸។ ឯកសារបន្ថែមដែលដាក់តាម ក្រោយទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះត្រូវបានហៅថាជាទម្រង់បែបបទសុំព័ត៌មានបន្ថែម។
- 21. ពាក់ព័ន្ធជាពិសេសចំពោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលផ្តល់សក្ខីកម្ម សហមេធាវីនាំមុខប្រើប្រាស់ ពាក្យ “សវនាការស្តីពីផលប៉ះពាល់” ដើម្បីសំដៅទៅលើសវនាការនៅចុងបញ្ចប់វគ្គជំនុំជម្រះ នីមួយៗ ដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីផ្តល់ភស្តុតាងអំពីព្យសនកម្មដែលខ្លួនបានទទួលរង។ ផ្ទុយទៅ វិញ ក្នុងករណីដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងកោះហៅឱ្យមកផ្តល់ សក្ខីកម្មអំពីអង្គហេតុនានា នៅក្នុងអំឡុងសវនាការផ្នែកសំខាន់នៃវគ្គជំនុំជម្រះណាមួយ ហើយត្រូវ

¹⁶ ពាក់ព័ន្ធនឹងពាក្យពេចន៍ផ្សេងទៀត ដែលបានប្រើប្រាស់ សូមមើល ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៩៩៨។
¹⁷ ក្រុមនេះ ពេលខ្លះ នៅក្នុងឯកសារមួយចំនួនក្នុងសំណុំរឿង ត្រូវបានគេហៅថា ជា “អតីតទាហាន និងមន្ត្រីរបប លន់ នល់”។ សូមមើល ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៥២០។
¹⁸ ឯកសារនៅក្នុងសំណុំរឿង ពេលខ្លះ ប្រើប្រាស់ពាក្យ ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។

បានផ្តល់ឱកាសនៅពេលចុងបញ្ចប់សវនាការ ដើម្បីផ្ទេងអំពីព្យាសនកម្មដែលខ្លួនបានទទួលរងនោះ សហមេធាវីនាំមុខ សូមហៅផ្នែកនៃភ័ស្តុតាងនោះថាជា “ចម្លើយអំពីទុក្ខវេទនា”។

- 22. នៅពេលយោងទៅដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីម្នាក់ សហមេធាវីនាំមុខបានប្រើប្រាស់សព្វនាមដែលត្រូវ គ្នាទៅនឹងភេទរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនោះ។ សហមេធាវីនាំមុខស្នើសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះអនុវត្ត បែបនេះដែរនៅក្នុងសាលដីការរបស់ខ្លួន។

២. ច្បាប់ជាធរមានស្តីពីកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខ

២.១. បទដ្ឋាននៃការពិនិត្យឡើងវិញ

- 23. វិធាន ១០៤(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង កំណត់នូវកំហុសបីប្រភេទដែលសាលក្រមអាចត្រូវបានប្តឹងសាទុក្ខ ព្រមទាំងមូលដ្ឋានសម្រាប់បទដ្ឋាននៃពិនិត្យឡើងវិញជាធរមាន ពាក់ព័ន្ធនឹងកំហុសនីមួយៗ៖

- (ក) កំហុសនៃអង្គច្បាប់ដែលនាំអោយមោឃៈ សាលក្រមលើអង្គសេចក្តី ឬ សេចក្តីសម្រេចនោះ។
- (ខ) កំហុសនៃអង្គហេតុ ដែលនាំអោយសាលក្រមលើអង្គសេចក្តី ឬសេចក្តីសម្រេចនោះមានភាព មិនយុត្តិធម៌។
- (គ) “ការភ័ន្តច្រឡំដែលស្តែងចេញពីការប្រើប្រាស់ធនានុសិទ្ធិរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែល នាំឱ្យប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខ”។

- 24. បទដ្ឋានជាធរមាននៃការពិនិត្យឡើងវិញលើបណ្តឹងសាទុក្ខ ត្រូវបានបង្កើតឡើងយ៉ាងត្រឹមត្រូវដោយ អង្គជំនុំជម្រះ ហើយពុំឃើញមានការជំទាស់តវ៉ាឡើយនៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខនេះ។ បទដ្ឋានទាំងនេះ ត្រូវបានលើកយកមកបង្ហាញដោយសង្ខេបនៅក្នុងសារណាតបនេះ ដោយសារតែបទដ្ឋានទាំងនេះ បង្កើតបានជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ទង្វើករណីនានាខាងក្រោម។

២.១.១. កំហុសអង្គច្បាប់

- 25. អង្គជំនុំជម្រះពុំមានកាតព្វកិច្ចត្រូវពិចារណាលើគ្រប់សេចក្តីសន្និដ្ឋានអំពីអង្គច្បាប់ដែលធ្វើឡើង ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឡើយ។ អង្គជំនុំជម្រះធ្វើការពិនិត្យឡើងវិញ “ក្នុងកម្រិតនៃបញ្ហា

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ដែលប្តឹងសាទុក្ខប៉ុណ្ណោះ”¹⁹ ហើយនឹងធ្វើការពិនិត្យឡើងវិញទៅលើបញ្ហាអង្គច្បាប់ដែលស្ថិតនៅ ក្រៅបញ្ហាទាំងនេះ ក្នុង “កាលៈទេសៈពិសេស” តែប៉ុណ្ណោះ²⁰។

26. ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ប្រសិនបើមានការលើកឡើងពីកំហុសអង្គច្បាប់ អង្គជំនុំជម្រះមិនត្រូវ បានកម្រិតត្រឹមទង្វើករណីនានាដែលបានលើកឡើងដោយភាគីនោះឡើយ។ ប្រសិនបើមានការលើក ឡើងថា មានការប្រព្រឹត្តិកំហុសអង្គច្បាប់ ទោះបីជាពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាច្បាប់នីតិវិធី ឬច្បាប់សារធាតុ ព្រហ្មទណ្ឌក្តី អង្គជំនុំជម្រះត្រូវតែវាយតម្លៃថា តើការយល់ឃើញរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ទៅលើអង្គច្បាប់នោះ ត្រឹមត្រូវ ដែរឬយ៉ាងណា (“មិនមែនគ្រាន់តែសម្រេចថា តើការយល់ឃើញ នេះសមហេតុផលដែរឬយ៉ាងណានោះទេ”)²¹ និងថា តើការយល់ឃើញនេះត្រូវបានយកមកអនុវត្ត ដើម្បីសម្រេចបានលទ្ធផលច្បាស់លាស់ និងជាក់លាក់ ដែរឬយ៉ាងណា²²។ ហេតុនេះ “បន្ទុកក្នុងការ បង្ហាញភស្តុតាងលើបណ្តឹងសាទុក្ខ មិនមានលក្ខណៈដាច់ខាតនោះទេ ទាក់ទងនឹងកំហុសអង្គច្បាប់។ ទោះបីជាអំណះអំណាងរបស់ភាគីមិនមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់...ក៏ដោយ ក៏អង្គជំនុំជម្រះតុលាការ កំពូលអាចស្វែងរកមូលហេតុដទៃទៀត ហើយធ្វើការសន្និដ្ឋានដូចគ្នាផងដែរថាមានកំហុសអង្គ ច្បាប់”²³។

27. ប៉ុន្តែ ទោះបីក្នុងករណីដែលកំហុសអង្គច្បាប់មួយត្រូវបានកំណត់ឃើញក៏ដោយ ក៏ពុំតម្រូវឱ្យមាន ការបដិសេធសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឡើយ។ ចំណុចនេះកើតចេញពីសេចក្តី យោងនៅក្នុងវិធាន ១០៤(១)(ក)នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ទៅលើ “កំហុសអង្គច្បាប់ដែលនាំឱ្យ សាលក្រម មោឃៈ” [សេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែម]។ អង្គជំនុំជម្រះ “អនុវត្តបទដ្ឋានគតិយុត្តិធម៌ត្រូវចំពោះភស្តុតាង ដែលមាននៅក្នុងកំណត់ហេតុជំនុំជម្រះ ហើយក្នុងករណីចាំបាច់ ត្រូវកំណត់ថា តើ ខ្លួនជឿជាក់លើ បទដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងការបង្ហាញភស្តុតាង ទាក់ទងទៅនឹងសំណងហេតុដែលត្រូវបានជំទាស់ ដែរឬ យ៉ាងណា”²⁴។ “ហេតុនេះ មិនមែនរាល់កំហុសអង្គច្បាប់សុទ្ធតែតម្រូវឱ្យមានការបដិសេធ ឬការកែ

¹⁹ សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28 សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ កថាខណ្ឌ ១៥។
²⁰ Ibid., para. 15.
²¹ សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ១៤។ ឯកសារ F36 សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ កថា ខណ្ឌ ៨៥។
²² សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ១៤។
²³ ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ១៥។
²⁴ សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ១៦។ ឯកសារ F36 សាលដីកា សំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៨៦។

ប្រែសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនោះទេ”²⁵។ ប៉ុន្តែ សម្រាប់កំហុសវិញ បណ្តឹង សាទុក្ខនឹងទទួលបានជោគជ័យ តែក្នុងករណីដែលមានសាលក្រមសម្រេចពីពិរុទ្ធភាពខុសប្លែកពីមុន ទាំងស្រុង ឬផ្នែកខ្លះ” ប៉ុណ្ណោះ²⁶។

២.១.២. កំហុសអង្គហេតុ

- 28. បទដ្ឋាននៃការពិនិត្យឡើងវិញ មានលក្ខណៈខ្ពស់ជាងនេះ ក្នុងករណីដែលមានការចោទប្រកាន់ពី កំហុសអង្គហេតុ។ អង្គជំនុំជម្រះត្រូវផ្តល់ “កម្រិតនៃការគោរព” ចំពោះអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ហើយ “នឹងមិនប៉ះពាល់” ដល់សំអាងហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឡើយ²⁷។ ហេតុនេះ អង្គ ជំនុំជម្រះពិចារណា “មិនត្រឹមតែថា តើ សំអាងហេតុនោះត្រឹមត្រូវដែរឬយ៉ាងណានោះទេ” ប៉ុន្តែថា តើ សំអាងហេតុនោះ “គឺជាសំអាងហេតុមួយដែលគ្មានអ្នកវិនិច្ឆ័យឥតលម្អៀងលើអង្គហេតុណា ម្នាក់អាចធ្វើដូច្នោះបាន ឬយ៉ាងណា”²⁸។ ចំណុចនេះកើតចេញពីបទដ្ឋានលក្ខណៈខ្ពស់នេះ ដែលថា “អំណះអំណាងដែលមានកម្រិតត្រឹមតែជំទាស់ទៅលើសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូង និងសារណាដែលបានផ្អែកទៅលើការបកស្រាយភ័ស្តុតាងដដែល ដោយពុំបានលើកអំណះ អំណាងគាំទ្រផ្សេងទៀតនោះ ពុំគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់បដិសេធការយល់ឃើញផ្នែកអង្គហេតុបាន ឡើយ”²⁹។
- 29. នៅក្នុងការសម្រេចថា តើ សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង គឺជាសេចក្តីសន្និដ្ឋានមួយ ដែលបើកទូលាយដល់អ្នកវិនិច្ឆ័យឥតលម្អៀងទៅលើអង្គហេតុ ឬយ៉ាងណានោះ អង្គជំនុំជម្រះនឹង មានការគោរពយ៉ាងខ្លាំងចំពោះសំអាងហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅក្នុងការវិភាគរបស់ ខ្លួនលើអង្គហេតុនៃភ័ស្តុតាងដែលចោទជាបញ្ហានោះ។ ចំនួននៃសំអាងហេតុដែលត្រូវបានពិនិត្យពីអង្គជំនុំ

²⁵ សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ១៦។ ឯកសារ F36 សាលដីកា សំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៨៦។

²⁶ ឯកសារ F36 សាលដីកា សំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៩៩។

²⁷ សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ១៧ (ដែលដកស្រង់ពីសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល នៃតុលាការ ICTY នៅក្នុងរឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Furundžija, IT-95-17/1 សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០០ កថា ខណ្ឌ ៣៧ និងតុលាការ ICTY រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kupreškić និងអ្នកផ្សេងទៀត IT-95-16-A សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ៣០, ៣២)។ ឯកសារ F36 សាលដីកា សំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ៨៨-៨៩។

²⁸ ដូចយោងខាងលើ។

²⁹ ឯកសារ F36 សាលដីកា សំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៩០។

ជម្រះសាលាដំបូងដើម្បីផ្តល់ជាយុត្តិកម្មដល់សេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួននោះ នឹងអាស្រ័យមួយផ្នែក ទៅលើភ័ស្តុតាង៖

...នៅពេលប្រឈមជាមួយនឹងបញ្ហាភ័ស្តុតាងដែលមិនស៊ីសង្វាក់គ្នា ឬឯកសារដែលពុំសូវ មានតម្លៃជាភ័ស្តុតាង...។ ការពន្យល់របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ទាក់ទងទៅនឹងបញ្ហា ថា តើអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអាចឈានដល់ការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានផ្នែកអង្គហេតុដែល សំអាងលើភ័ស្តុតាងនេះដោយរបៀបណានោះ គឺទំនងជាមានសារៈសំខាន់សម្រាប់ធ្វើការ វាយតម្លៃថា តើសេចក្តីសន្និដ្ឋាននេះ សមហេតុផលដែរឬយ៉ាងណា។ ស្របតាមវិធានទូទៅ ក្នុងករណីភ័ស្តុតាងដែលជាមូលដ្ឋាន មើលទៅទំនងជាមានកម្រិតទាប គឺតម្រូវឱ្យផ្តល់ សំអាងហេតុឱ្យបានច្រើនជាង នៅពេលដែលភ័ស្តុតាងនោះមានមូលដ្ឋានសំអាងត្រឹមត្រូវ³⁰។

30. សូម្បីក្នុងករណីដែលអង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា សំអាងហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បង្ហាញថា ការយល់ឃើញផ្នែកអង្គហេតុមិនមែនជាការយល់ឃើញមួយដែលអ្នកវិនិច្ឆ័យឥត លម្អៀងទៅលើអង្គហេតុ អាចធ្វើដូច្នោះបាននោះ ការយល់ឃើញនោះនឹងត្រូវបានប៉ះពាល់តែក្នុង ករណីដែលវាទាំឱ្យសាលក្រមមានភាពមិនយុត្តិធម៌ប៉ុណ្ណោះ ដែលមានន័យថា “លទ្ធផលនៃកិច្ច ដំណើរការនីតិវិធីរបស់តុលាការមានភាពមិនយុត្តិធម៌ទាំងស្រុង”³¹។ ចំណុចនេះនឹងកើតមានឡើង បាន តែក្នុងករណីដែលកំហុសអង្គហេតុ “បង្កើតឱ្យមានវិមតិសង្ស័យសមហេតុមួយទៅលើពិរុទ្ធ ភាពរបស់ជនជាប់ចោទ”³² ដែលមានន័យថា កំហុសនេះត្រូវតែមាន “ការប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់ សាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង”³³។ ភាគីប្តឹងសាទុក្ខត្រូវមានកាតព្វកិច្ចបង្ហាញមិនត្រឹម តែកំហុសប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែ ត្រូវបង្ហាញផងដែរថា កំហុសនេះនាំឱ្យសាលក្រមមានភាពមិន យុត្តិធម៌³⁴។

³⁰ ឯកសារ F36 សាលដីកា សំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៩០។

³¹ ឯកសារ F36 សាលដីកា សំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៩៩។

³² សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ១៨។ ឯកសារ F36 សាលដីកា សំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៩១។

³³ សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ១៩។ ឯកសារ F36 សាលដីកា សំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៩៩។

³⁴ ឯកសារ F36 សាលដីកា សំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៩៩។

២.១.៣. កំហុសក្នុងការអនុវត្តធនាគារសិទ្ធិ

31. អង្គជំនុំជម្រះនេះក៏អនុញ្ញាតឱ្យមានបណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងសាលក្រម ដោយផ្អែកលើទង្វើករណី ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសក្នុងការអនុវត្តធនាគារសិទ្ធិ នៅពេលធ្វើសេចក្តីសម្រេចផ្នែក នីតិវិធី³⁵។ អង្គជំនុំជម្រះបានបញ្ជាក់ថា ទាក់ទិនទៅនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខបែបនេះ អង្គជំនុំជម្រះនឹងអនុវត្តតាមវិធីសាស្ត្ររបស់តុលាការ ICC, តុលាការ ICTY និងតុលាការ ICTR នៅក្នុងការអនុវត្ត បទដ្ឋាននៃការពិនិត្យឡើងវិញដែលទទួលយកថាបានការចំពោះអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង³⁶។ តាម វិធីសាស្ត្រនេះ បណ្តឹងសាទុក្ខបែបនេះនឹងទទួលបានជោគជ័យតែក្នុងករណីដូចខាងក្រោម៖

- ... (i) នៅពេលដែលការប្រើប្រាស់ធនាគារសិទ្ធិផ្អែកលើការបកស្រាយច្បាប់ខុស (ii) នៅ ពេលដែលការប្រើប្រាស់ធនាគារសិទ្ធិនេះ មានកំហុសយ៉ាងច្បាស់ក្នុងការកំណត់អង្គហេតុ ឬ
- (iii) សេចក្តីសម្រេចដែលមានភាពមិនយុត្តិធម៌ និងពុំសមហេតុផល នាំឱ្យមានការរំលោភ បំពានលើធនាគារសិទ្ធិ³⁷។

32. ចំពោះមូលដ្ឋានផ្សេងៗទៀតនៃបណ្តឹងសាទុក្ខ ម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខត្រូវតែបង្ហាញពីកំហុស ជាជាង គ្រាន់តែបញ្ជាក់ឡើងវិញនូវអំណះអំណាងដែលមិនទទួលបានជោគជ័យនៅពេលសវនាការនោះ៖

[អង្គជំនុំជម្រះ] នឹងមិនធ្វើការពិចារណាលើអំណះអំណាងដែលគ្រាន់តែលើកឡើងថា សេចក្តី សម្រេច ឬសំអាងហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុស ដោយពុំបានលើក មូលដ្ឋានគាំទ្រថា តើមូលហេតុអ្វីបានជាសេចក្តីសម្រេច ឬសំអាងហេតុនេះមានកំហុស នោះឡើយ³⁸។

³⁵ ឯកសារ F36 សាលដីកា សំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៩៧។

³⁶ ឯកសារ F36 សាលដីកា សំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៩៧-៩៨។

³⁷ តុលាការ ICC រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង *Kony* និងអ្នកផ្សេងទៀត សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីប្រឆាំងនឹង “សេចក្តីសម្រេចស្តីពីភាពអាចទទួលយកបាននៃសំណុំរឿង អនុលោមតាមមាត្រា ១៩(១) នៃលក្ខន្តិកៈ” ចុះថ្ងៃទី១០ ខែមីនា ឆ្នាំ ២០០៩ ICC-02/04-01/05-408 ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ កថាខណ្ឌ ៨០ ដែលត្រូវបានដកស្រង់នៅក្នុងឯកសារ F36 សាលដីកា សំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៩៧។

³⁸ ឯកសារ F36 សាលដីកា សំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ១០២។

33. ចាំបាច់ផងដែរត្រូវបង្ហាញពីផលប៉ះពាល់ដោយសារកំហុសនេះ។ ដោយពិចារណាលើកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទាំងមូល កំហុសនៅក្នុងអនុវត្តធនានុសិទ្ធិ នឹងនាំឱ្យបណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងសាលក្រមទទួលបានជោគជ័យ តែក្នុងករណីដែលអង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា កំហុសនេះនាំឱ្យសាលក្រមមានភាពមិនយុត្តិធម៌ប៉ុណ្ណោះ³⁹។

ម្យ៉ាងវិញទៀត ពុំមែនកំហុសនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទាំងអស់សុទ្ធតែនាំទៅរកការកែប្រែសាលក្រមនោះឡើយ លើកលែងតែកំហុសនោះបណ្តាលឱ្យមាន “លទ្ធផលមិនយុត្តិធម៌ទាំងស្រុងនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់តុលាការ”⁴⁰។

២.២. លក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់ម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខ

២.២.១. វិសាលភាពនៃបណ្តឹងសាទុក្ខ

34. នៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងសាលក្រម ម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខត្រូវតែដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលកំណត់អំពីមូលដ្ឋាននៃបណ្តឹងសាទុក្ខ និងកំហុសអង្គច្បាប់ និងអង្គហេតុដែលបានចោទប្រកាន់ ទាក់ទិននឹងមូលដ្ឋាននីមួយៗ។ អនុលោមតាមវិធាន ១១០(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងវិសាលភាពបណ្តឹងសាទុក្ខ ត្រូវកម្រិតត្រឹមបញ្ហានានាដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងសេចក្តីជូនដំណឹងនោះតែប៉ុណ្ណោះ⁴¹។

២.២.២. ការផ្តល់ភស្តុតាងគាំទ្រមូលដ្ឋានបណ្តឹងសាទុក្ខ

35. មូលដ្ឋាននៃបណ្តឹងសាទុក្ខមិនត្រឹមតែស្ថិតនៅតែក្នុងវិសាលភាពនៃសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខនោះឡើយ មូលដ្ឋានទាំងនោះក៏ត្រូវតែមានភស្តុតាងគាំទ្រឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ផងដែរ៖

...អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល “មិនតម្រូវឱ្យពិចារណាសារណារបស់ភាគីជាលម្អិតនោះទេ ប្រសិនបើសារណាទាំងនោះមានលក្ខណៈមិនច្បាស់លាស់ មានលក្ខណៈផ្ទុយ និងមានលក្ខណៈស្រពិចស្រពិល ឬមានភាពមិនពេញលេញជាផ្លូវការដែលបង្ហាញឱ្យឃើញយ៉ាង

³⁹ ឯកសារ F36 សាលដីកា សំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ១០០។
⁴⁰ ឯកសារ F36 សាលដីកា សំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ១០០។
⁴¹ សូមមើល ខាងក្រោមបន្ថែមទៀត នៅត្រង់ផ្នែក ៤.១.១ កថាខណ្ឌ ៦០-៦៣។

ជាក់ស្តែង”។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលមានឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការជ្រើសរើសសារណាណាមួយដែលស័ក្តសមទទួលបានការពិនិត្យពិចារណាដោយល្អិតល្អន់ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល អាចបដិសេធទង្វើករណ៍ណាដែលពុំមានមូលដ្ឋានសំអាងគ្រប់គ្រាន់ ដោយមិនចាំបាច់ផ្តល់សំអាងហេតុលម្អិតឡើយ⁴²។

36. មូលដ្ឋានមួយនឹងត្រូវចាត់ទុកថាគ្មានភ័ស្តុតាងគាំទ្រ ក្នុងករណីដែលមូលដ្ឋាននោះគ្រាន់តែលើកឡើងវិញពីទង្វើករណ៍ដែលត្រូវបានបដិសេធនៅដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ មិនយល់ស្របជាមួយនឹងអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ឬផ្តល់នូវ “ការបកស្រាយភ័ស្តុតាងដដែលដោយពុំបានលើកអំណះអំណាងគាំទ្រផ្សេងទៀតនោះ”⁴³។

37. ម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខគួរតែផ្តល់ការពន្យល់លម្អិតគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីអាចឱ្យភាគីធ្វើការឆ្លើយតប ហើយអង្គជំនុំជម្រះអាចកំណត់បាននូវបញ្ហាវិវាទ⁴⁴។ ចំណុចនេះ រួមមាន ការផ្តល់សេចក្តីយោងឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ទៅប្រតិចារឹក និងផ្នែកនានាដែលត្រូវបានជំទាស់នៅក្នុងសាលក្រមដែលរងបណ្តឹងសាទុក្ខនោះ⁴⁵។

38. ក្នុងករណីដែលមូលដ្ឋានទាំងនោះមិនស៊ីសង្វាក់គ្នា គ្មានភ័ស្តុតាងគាំទ្រ ឬមានវិការវៈផ្នែកនីតិវិធីនោះ អង្គជំនុំជម្រះនៅតែមានឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការបដិសេធមិនទទួលយកមូលដ្ឋានទាំងនោះ ដោយពុំចាំបាច់ធ្វើការពិចារណាទៅលើមូលដ្ឋានទាំងនោះឡើយ⁴⁶។

39. ដោយហេតុថា អង្គជំនុំជម្រះបានរកដល់មេធាវីការពារក្តីតាំងពីដំបូងនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខទាំងនេះ “គាត់ត្រូវបង្ហាញព្យសនកម្មប៉ះពាល់ យូរអង្វែង ទាក់ទងទៅនឹងទង្វើករណ៍

⁴² សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ២០។ ឯកសារ F36 សាលដីកា សំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ១០១។

⁴³ ឯកសារ F36 សាលដីកា សំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៩០។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ២០។

⁴⁴ សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ៤១។

⁴⁵ សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ២០ និង ៤១។ សូមមើល វិធានផ្ទៃក្នុង ១០៥(៤) (“រាល់បណ្តឹងសាទុក្ខត្រូវបង្ហាញផងដែរអំពីមូលដ្ឋាន ឬខ្លឹមសារនៃសេចក្តីសម្រេច ដែលខ្លួនជំទាស់ដោយយោងលេខទំព័រ និងវាក្យខណ្ឌជាក់លាក់នៃសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង”)។

⁴⁶ សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ៤១។

មួយ ឬច្រើន ដែលអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើបណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងសាលក្រម”⁴⁷។ ដំណើរការនីតិវិធីលើ បណ្តឹងសាទុក្ខ “មានគោលបំណងកែតម្រូវកំហុសអង្គច្បាប់ និងផ្ទៀងផ្ទាត់លើបញ្ហាថា តើបទដ្ឋានស្តីពីភស្តុតាងត្រូវបានបំពេញដែរឬយ៉ាងណា មិនមែនជំនុំជម្រះលើបញ្ហាទាំងនោះសាជាថ្មី នោះឡើយ”⁴⁸។

២.៣. វិសាលភាពនៃចម្លើយតបរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

40. អង្គជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានសិទ្ធិក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តីក្នុងការគាំទ្រដល់បណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងសាលក្រម⁴⁹។ សិទ្ធិក្នុងការឆ្លើយតបនេះស្ថិតក្នុងការកម្រិតពីរ៖

ទីមួយ ទទ្ទឹករណ៍ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងសារណាតបដែលបានស្នើឡើង ត្រូវតែទាក់ទិនទៅនឹងមូលហេតុនានា ដែលប៉ះពាល់ដោយផ្ទាល់ដល់សិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ ទីពីរ សហមេធាវីនាំមុខត្រូវតែព្យាយាមបញ្ជៀសនូវភាពច្រំដែល និងភាពជាន់គ្នាទៅលើបញ្ហានានា ដែលមានរួចហើយនៅក្នុងសារណាតប ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាបានគ្រោងរៀបចំឡើងប្រឆាំងទៅនឹងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តី⁵⁰។

⁴⁷ ឯកសារ F49 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ ខៀវ សំផន សុំបន្ថែមពេលវេលា និងចំនួនទំព័រសម្រាប់ដាក់សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ១៦។

⁴⁸ ឯកសារ F49 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ ខៀវ សំផន សុំបន្ថែមពេលវេលា និងចំនួនទំព័រសម្រាប់ដាក់សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ១៦។

⁴⁹ ឯកសារ F10/2 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៤។ ឯកសារ F52/1 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើពាក់ព័ន្ធនឹងសារណាតបរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទៅនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ ខៀវ សំផន ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ១១។

⁵⁰ ឯកសារ F10/2 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៧។ ឯកសារ F52/1 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើពាក់ព័ន្ធនឹងសារណាតបរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទៅនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ ខៀវ សំផន ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ១២។

៣. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និង សិទ្ធិ និងដលប្រយោជន៍របស់ពួកគេ

៣.១. សហសភាក្រុមដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលរួមបញ្ចូលគ្នាតែមួយ

- 41. ជនរងគ្រោះសរុបចំនួន ៣.៨៦៩ នាក់បានចូលរួមក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ជាសមាជិកនៃដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលរួមបញ្ចូលជាក្រុមតែមួយ⁵¹។ ពីដំបូង ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត (ក.ស.ច.ស) បានទទួលយកបុគ្គលចំនួន ២.១១៧ នាក់ ជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី⁵²។ បុគ្គលចំនួន ១.៧៥២ នាក់ ថែមទៀតត្រូវបានទទួលយកជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ (អ.ប.ជ) បន្ទាប់ពីមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចស្តីពីភាពអាចទទួលយកបាន⁵³។
- 42. ទំហំនៃក្រុមដែលរួមបញ្ចូលគ្នាតែមួយត្រូវបានកាត់បន្ថយក្នុងអំឡុងពេលដំណើរការសំណុំរឿង ០០២⁵⁴។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីពីរនាក់បានដកខ្លួនពីកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី⁵⁵។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាច្រើននាក់បានទទួលមរណភាព។ នៅត្រីមខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ នៅពេលសហមេធាវីនាំមុខដាក់សារណាបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់ខ្លួន ព័ត៌មានដែលទទួលបានបង្ហាញថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួន ១៨១ នាក់បានទទួលមរណភាព⁵⁶។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក សហមេធាវីនាំមុខបានទទួលព័ត៌មានក្រៅផ្លូវការថា មានដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួន ១៣១ នាក់ទៀតបានទទួលមរណភាព នាំឱ្យដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទទួលមរណភាពដែលបានរាយការណ៍ក្រៅផ្លូវការសរុប

⁵¹ សូមមើល ឯកសារ E465 សាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង កថាខណ្ឌ ៤៤០៧។

⁵² សូមមើល ឯកសារ E457/6/2.2.1 [សម្ងាត់] ឧបសម្ព័ន្ធ ក.១៖ ក្រុមដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលរួមបញ្ចូលគ្នាតែមួយ និងព័ត៌មានស្តីពីភាពអាចទទួលយកបាន ចុះថ្ងៃទី០២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧។ ក.ស.ច.ស និង អ.ប.ជ បានប្រើប្រាស់មូលដ្ឋាននៃភាពអាចទទួលយកបានខុសៗគ្នា។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានទទួលយកជាធម្មតា ដោយសារមូលដ្ឋានលើសពីមួយ។

⁵³ សូមមើល ឯកសារ E457/6/2.2.1 [សម្ងាត់] ឧបសម្ព័ន្ធ ក.១៖ ក្រុមដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលរួមបញ្ចូលគ្នាតែមួយ និងព័ត៌មានស្តីពីភាពអាចទទួលយកបាន ចុះថ្ងៃទី០២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧។

⁵⁴ ពាក់ព័ន្ធនឹងការកាត់បន្ថយក្រុមរួមនៅពេលចេញសាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ សូមមើល ឯកសារ E465 សាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង កថាខណ្ឌ ៤៤០៧។

⁵⁵ ឯកសារ E2/39 លិខិតសុំដកខ្លួនចេញពីកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី (ជ័យ ធាវី) ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ E2/28 លិខិតសុំដកខ្លួនចេញពីកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី (សេង ច័ន្ទធាវី) ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៤។

⁵⁶ សូមមើល ឯកសារ E457/6/2.2.2 [សម្ងាត់] សារណាបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ឧបសម្ព័ន្ធ ក.២៖ បញ្ជីឈ្មោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលបានទទួលមរណភាព ដោយមានអ្នកបន្តសិទ្ធិលើបណ្តឹង ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី០២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

មានចំនួន ៣១២ នាក់។ ការអះអាងពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលបានទទួលមរណភាពចំនួន ៤៣ ករណី ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយសាច់ញាតិដែលនៅរស់ តាមរយៈការទទួលយកសំណើសុំតាំងខ្លួនជា សិទ្ធិវ័ន្ត⁵⁷។ សហមេធាវីនាំមុខជឿថា ទំនងជាមានដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីថែមទៀតបានទទួល មរណភាព ដោយមិនបានជូនដំណឹង⁵⁸។

៣.២. សិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

43. ដោយសារដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានអនុញ្ញាត ឱ្យលើកឡើងតែចំណុចនានាក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលប៉ះពាល់ដោយផ្ទាល់ដល់សិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ខ្លួន⁵⁹ នោះ ជាការសមរម្យដែលត្រូវ កំណត់ថាតើសិទ្ធិនិងផលប្រយោជន៍ទាំងនោះមានអ្វីខ្លះ។ គួរកត់សម្គាល់ថា អង្គជំនុំជម្រះបាន អនុញ្ញាតឱ្យដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមកផ្តល់សក្ខីកម្ម មិនត្រឹមតែនៅពេលសិទ្ធិរបស់ពួកគេរងផលប៉ះ ពាល់ប៉ុណ្ណោះទេ តែនៅពេលដែលផលប្រយោជន៍របស់ពួកគេស្ថិតក្នុងហានិភ័យផងដែរ។ ទស្សនៈ ទានពីរនេះមានទំនាក់ទំនងទៅវិញទៅមក តែមានភាពខុសគ្នា។ ការកំណត់និយមន័យនៃសិទ្ធិនិង

⁵⁷ សូមមើល ឯកសារ E465.2 ឧបសម្ព័ន្ធ ក.២៖ បញ្ជីឈ្មោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ERN 01612209-01612211 (ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណីដែលបានទទួលមរណភាព ដោយមានអ្នកបន្តសិទ្ធិលើបណ្តឹង)។ សហមេធាវីនាំមុខដឹងថាមានសំណើសុំតាំងខ្លួនជា សិទ្ធិវ័ន្តមួយកំពុងរង់ចាំការសម្រេចចាប់តាំងពីចេញសាលក្រមមក តែមិនទាន់សម្រេចនៅឡើយ៖ ឯកសារ F57 សំណើសុំបន្តការ ទាមទារសំណងរដ្ឋប្បវេណី ចុះថ្ងៃទី០២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០២០។

⁵⁸ អាចមានការលំបាកក្នុងការបញ្ជាក់នូវព័ត៌មានអំពីមរណភាពរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដោយសារគេកម្រទទួលបានលិខិត បញ្ជាក់មរណភាព ឬឯកសារផ្សេងទៀតដែលបញ្ជាក់ពីមរណភាព។ ក្រៅពីនេះ សហមេធាវីនាំមុខពឹងផ្អែកយ៉ាងធំធេងទៅលើ មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអង្គភាពគាំពារជនរងគ្រោះជាអ្នកផ្តល់ព័ត៌មាននេះ។ (ពាក់ព័ន្ធនឹងរចនាសម្ព័ន្ធនៃការ តំណាងតាមផ្លូវដល់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅ អ.វ.ត.ក សូមមើល វិធាន ១២ ស្ទួនពីរ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង)។ ក៏ប៉ុន្តែ ការតំណាងដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទទួលបានការប៉ះពាល់កាន់តែច្រើនឡើងៗ ដោយសារខ្វះថវិកាឧបត្ថម្ភ។ មានតែដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបីនាក់ ប៉ុណ្ណោះដែលបានទទួលថវិកាឧបត្ថម្ភពី អ.វ.ត.ក ក្នុងអំឡុងដំណើរការសំណុំរឿង ០០២/០២។ ជំនួយថវិកាពីខាងក្រៅក៏កាន់តែ ថយចុះ ធ្វើឱ្យមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អង្គភាពគាំពារជនរងគ្រោះ និងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលមានការលំបាក ឬ មិនអាចបន្តទំនាក់ទំនងជាមួយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់បាន និងរក្សានូវកំណត់ហេតុឱ្យបានត្រឹមត្រូវពាក់ព័ន្ធនឹងមរណ ភាពរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។

⁵⁹ ឯកសារ F10/2 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៧។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ផលប្រយោជន៍អាចជួយឱ្យបង្កើតបានជាប្រធានបទមួយចំនួន ដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាច
បញ្ចេញយោបល់បាន។

- 44. ក្នុងន័យច្បាប់ “សិទ្ធិ” គឺជាការទទួលបាន ឬការទាមទារដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់តាមផ្លូវច្បាប់៖ វា
ត្រូវបានការពារដោយច្បាប់⁶⁰។ នៅពេល “សិទ្ធិ” មានអត្ថិភាព អ្នកកាន់កាប់សិទ្ធិនេះមានសិទ្ធិឱ្យគេ
អនុវត្តតាម ឬទទួលបានសំណងតាមច្បាប់ នៅក្នុងករណីមានការរំលោភបំពានសិទ្ធិ⁶¹។ ផ្ទុយទៅ
វិញ “ផលប្រយោជន៍” គឺជាទស្សនៈទានកាន់តែទូលំទូលាយ ដោយក្តោបមិនត្រឹមត្រូវទៅលើដំណើរការ
និងលទ្ធផលដែលមនុស្សម្នាក់ *មានសិទ្ធិទទួលបាន*ប៉ុណ្ណោះទេ តែក៏ក្តោបទៅលើចំណុចផ្សេងទៀត
ដែលផ្តល់ប្រយោជន៍ដល់រូបគាត់ដែរ⁶²។ មានការត្រួតគ្នាកើតឡើង ដោយសារ *សិទ្ធិ* ត្រូវបានទទួល
ស្គាល់យ៉ាងច្បាស់ ដោយសារអត្ថិភាពនៃ *ផលប្រយោជន៍* ជាមូលដ្ឋាន។ ហេតុនេះ គេអាចមើល
ឃើញថា សិទ្ធិកើតឡើង នៅពេលច្បាប់ការពារផលប្រយោជន៍ជាក់លាក់ណាមួយ។ វាជា “ផល
ប្រយោជន៍ ឬបុព្វសិទ្ធិដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ និងការពារដោយច្បាប់”⁶³។ ទោះបីជាសិទ្ធិផ្ទះ
បញ្ចាំងពីផលប្រយោជន៍ក្តី តែផលប្រយោជន៍អាចមានអត្ថិភាពនៅពេលគ្មានសិទ្ធិ។
- 45. ហេតុនេះ ប្រការគួរឱ្យកត់សម្គាល់គឺថា អង្គជំនុំជម្រះមិនបានរឹតត្បិតដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងការ
ដាក់សារណាតែទៅលើបញ្ហានានាដែលប៉ះពាល់ទៅលើសិទ្ធិរបស់ពួកគេនោះទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ ដើម
បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យបញ្ចេញយោបល់ទៅលើបញ្ហានានាដែលប៉ះពាល់ទៅលើ

⁶⁰ សូមមើល Bryan A. Garner, *Black’s Law Dictionary*, (Thomson Reuters, 11th ed.) ឆ្នាំ២០១៩ ទំព័រ ១៥៨១ (“អំណាច
បុព្វសិទ្ធិ ឬអភ័យឯកសិទ្ធិដែលច្បាប់ធានាដល់មនុស្សម្នាក់” ឬ “ការអះអាងដែលអនុវត្តតាមផ្លូវច្បាប់ថា បុគ្គលម្នាក់ទៀតនឹងធ្វើ ឬ
មិនធ្វើអំពើណាមួយ ផលប្រយោជន៍ដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ និងការពារ នៅពេលមានការរំលោភបំពានទៅលើផលប្រយោជន៍
នេះ”។ *ឯកសារភ្ជាប់ ១*

⁶¹ សូមមើល ឧទាហរណ៍ សំណុំរឿង ០០៤/០២ – ឯកសារ E004/2/1/1/2 សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗរបស់សហ
ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងការបញ្ចប់អាណត្តិសំណុំរឿង ០០៤/២ របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី១០ ខែសីហា
ឆ្នាំ២០២០ កថាខណ្ឌ ៥៩។

⁶² សូមមើល Bryan A. Garner, *Black’s Law Dictionary*, (Thomson Reuters, 11th ed.) ឆ្នាំ២០១៩ ទំព័រ ៩៦៨ (“វត្ថុដែល
ជាចំណង់ចិត្តរបស់មនុស្ស ជាពិសេស អត្ថប្រយោជន៍ ឬផលប្រយោជន៍ដែលមានលក្ខណៈបែបហិរញ្ញវត្ថុ”)។ *ឯកសារភ្ជាប់ ១*

⁶³ Elizabeth A. Martin, *A Dictionary of Law*, (Oxford University Press, 5th ed.) ឆ្នាំ២០០៣ ទំព័រ ៤៣៥។ *ឯកសារភ្ជាប់
២*។

ផលប្រយោជន៍របស់ពួកគេផងដែរ។ ចំណុចនេះជាការរក្សាបាននូវតួនាទីចូលរួមយ៉ាងទូលំទូលាយ របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ក្នុងនាមជាភាគីមួយនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទាំងនេះ។

៣.២.១. សិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

46. មាត្រា ៣៣ថ្មី នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក តម្រូវថា កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីត្រូវគោរពយ៉ាងពេញលេញ “ការ ការពារចំពោះជនរងគ្រោះ និង សាក្សី”^{៦៤}។ គោលការណ៍នេះឆ្លុះបញ្ចាំងនៅក្នុងវិធាន ២១(១) នៃ វិធានផ្ទៃក្នុង ដែលតម្រូវឱ្យការពារផលប្រយោជន៍របស់ជនរងគ្រោះ រក្សាឱ្យបាននូវតុល្យភាពនៃ សិទ្ធិរវាងភាគី ហើយជនរងគ្រោះត្រូវទទួលបានព័ត៌មាន និងគោរពដល់សិទ្ធិរបស់ពួកគេ^{៦៥}។

47. សិទ្ធិភាគច្រើនដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ទទួលបាន គឺសិទ្ធិផ្នែកនីតិវិធី។ ក្នុងនាមជាភាគីនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី^{៦៦} ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានទទួលប្រយោជន៍ពីសិទ្ធិនានា ដែលផ្តល់ដល់ “ភាគី” ដោយហេតុថា សិទ្ធិនោះពុំមានកំណត់ជាក់លាក់ដល់ភាគីណាមួយ ឬមិនបាន កម្រិតព្រំដែនជាក់ស្តែង^{៦៧}។ និយាយក្នុងន័យទូលំទូលាយគឺថា សិទ្ធិទាំងនោះអាចបង្កើតជាប្រភេទនានា ដូចខាងក្រោម៖

- (i) សិទ្ធិពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលបានព័ត៌មាន៖ ជនរងគ្រោះទាំងអស់មានសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាន អំពីកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី^{៦៨}។ ក៏ប៉ុន្តែ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក៏មានសិទ្ធិលម្អិតថែមទៀត (ចូលពិនិត្យមើលសម្ភារៈក្នុងសំណុំរឿង^{៦៩} និងទទួលបានការជូនដំណឹងពីដំណើរវិវត្តន៍នៅក្នុង

^{៦៤} ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា ៣៣ថ្មី សូមមើលផងដែរ មាត្រា ៣៧ថ្មី (“ប្រការដែលបានចែងនៅក្នុងមាត្រា៣៣ ៣៤ និង៣៥ ត្រូវ អនុវត្តដូចគ្នាចំពោះការជំនុំជម្រះក្តីនៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៃតុលាការកំពូល”)។

^{៦៥} វិធាន ២១(១)(ក) និង (គ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

^{៦៦} ឯកសារ F10/2 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១១។ សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28 សាលដីកាលើបណ្តឹង សាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៨៨។ ឯកសារ F36 សាលដីកាលើបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៣១១។

^{៦៧} ឯកសារ F10/2 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៤។

^{៦៨} វិធាន ២១(គ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

^{៦៩} ឧទាហរណ៍ វិធាន ៥៥(៦), ៥៥(១១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី⁷⁰) ដែលចាំបាច់ដើម្បីឱ្យការចូលរួមរបស់ខ្លួនមានប្រសិទ្ធភាពក្នុងនាម
ជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។

- (ii) សិទ្ធិពាក់ព័ន្ធនឹងការបញ្ចេញយោបល់៖ វិធានផ្ទៃក្នុងកំណត់ដោយផ្ទាល់នូវករណីជាក់ស្តែង
មួយចំនួនដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចបញ្ចេញយោបល់បាន រួមទាំងនៅក្នុងដំណាក់
កាលស៊ើបសួរ⁷¹ ដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ⁷² ក្នុងពេលប្តឹងសាទុក្ខ⁷³ និងជាទូទៅ⁷⁴។
- (iii) សិទ្ធិពាក់ព័ន្ធនឹងភាពយុត្តិធម៌៖ វិធាន ២១(១)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងតម្រូវឱ្យកិច្ចដំណើរការ
នីតិវិធីត្រូវមានភាពយុត្តិធម៌ និងចំពោះមុខ និងត្រូវរក្សាតុល្យភាពរវាងសិទ្ធិរបស់ភាគី⁷⁵។
ភាគីមានសិទ្ធិស្នើសុំឱ្យបកស្រាយអត្ថបទច្បាប់ ពាក់ព័ន្ធនឹងការធានាឱ្យមានភាពសច្ចភាព
ផ្លូវច្បាប់ និងតម្លាភាពនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី⁷⁶។ អង្គជំនុំជម្រះនេះក៏បានទទួលស្គាល់ផង
ដែរថា សិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងការទទួលបានកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដោយ
យុត្តិធម៌ សំដៅដល់ការធានាដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ១៤(១) នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ

⁷⁰ ឧទាហរណ៍ វិធាន ៤៦(១)និង(៤), ៥៩(៥), ៦៦(១), ៦៦ស្ទួន(២), ៦៧(៥) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

⁷¹ ឧទាហរណ៍ នៅដំណាក់កាលស៊ើបសួរ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យស្នើសុំ ស.ច.ស បំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ ឬ
ប្រមូលភស្តុតាងមួយចំនួន រួមទាំងការស្តាប់ចម្លើយពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីខ្លួនឯងផង (វិធាន ៥៥(១០) និង ៥៩(៥) នៃវិធានផ្ទៃ
ក្នុង) លើកឡើងពីវិធានផ្ទៃក្នុងនីតិវិធី (វិធាន ៦៦ស្ទួន(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង) ប្តឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់ទៅនឹងដីកាបង្គាប់របស់សហចៅក្រម
ស៊ើបអង្កេត (វិធាន ៧៤(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង)។

⁷² ឧទាហរណ៍ ក្នុងអំឡុងពេលជំនុំជម្រះ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចស្នើសុំឱ្យសាក្សី អ្នកជំនាញ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមកផ្តល់
សក្ខីកម្មនៅពេលជំនុំជម្រះ (វិធាន ៨០(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង) ឬដាក់ភស្តុតាងទៅក្នុងសំណុំរឿង (វិធាន ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង)
លើកឡើង និងឆ្លើយតបទៅនឹងអញ្ញត្រកម្មនានា (វិធាន ៨៩ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង) ដាក់សារណាជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ (វិធាន ៩២ នៃ
វិធានផ្ទៃក្នុង) ពួកគេក៏អាចស្នើសុំសំណងបានដែរ (វិធាន ២៣ ស្ទួនបី នៃវិធានផ្ទៃក្នុង) និងធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សា
ដេញដោល (វិធាន ៩៤(១)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង)។

⁷³ ឧទាហរណ៍ ការប្តឹងសាទុក្ខជំទាស់នឹងសេចក្តីសម្រេចលើសំណង (វិធាន ១០៥(១)(គ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង) ប្តឹងសាទុក្ខជំទាស់នឹង
សាលក្រមផ្តន្ទាទោស ប្រសិនបើសហព្រះរាជអាជ្ញាបានប្តឹងសាទុក្ខ (វិធាន ១០៥(១)(គ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង) ស្នើសុំឱ្យទទួលយកភស្តុតាង
បន្ថែម (វិធាន ១០៨(៧) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង)។

⁷⁴ ឧទាហរណ៍ ស្តីពីវិធានការការពារ (វិធាន ២៩(១) និង (២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង) ចាត់តាំងអ្នកជំនាញ (វិធាន ២៩(១) និង (២) នៃ
វិធានផ្ទៃក្នុង) និង ប្តឹងដិតចិត្តចៅក្រម (វិធាន ៣៤(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង)។

⁷⁵ វិធាន ២១(១)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

⁷⁶ វិធាន ២១(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ⁷⁷ ពោលគឺ “មានភាពស្មើគ្នាចំពោះមុខតុលាការ និងសាលាជម្រះក្តី” និង “សិទ្ធិឱ្យសាលាក្តីមានសមត្ថកិច្ចឯករាជ្យ មិនលម្អៀង ដែលបង្កើតឡើងដោយច្បាប់ជំនុំជម្រះរឿងក្តីរបស់ខ្លួន ដោយសមធម៌ និងជាសាធារណៈ”⁷⁸។

(iv) សិទ្ធិទទួលបានកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី*សាប័រហ៍ស*៖ ក្រៅពីគោលការណ៍ទូទៅដែលថា ត្រូវពិចារណាដើម្បីធានាឱ្យកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី*សាប័រហ៍ស*⁷⁹ អង្គជំនុំជម្រះនេះបានទទួលស្គាល់ថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានសិទ្ធិទទួលបានសាលក្រមផ្តន្ទាទោសទាន់ពេលវេលា⁸⁰។

48. យុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.វ.ត.ក បានទទួលស្គាល់ថា សិទ្ធិផ្នែកនីតិវិធីរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីកើតចេញពី “សិទ្ធិចម្បងចំនួនពីរគឺ សិទ្ធិស្វែងរកការពិត និងសិទ្ធិស្វែងរកយុត្តិធម៌”⁸¹។

៣.២.២. ផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

49. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានផលប្រយោជន៍ជាច្រើននៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដែលលើសពីសិទ្ធិនានាដែលបានលើកឡើងខាងលើ។

50. ផលប្រយោជន៍មួយចំនួនក្នុងចំណោមនោះពាក់ព័ន្ធនឹងលទ្ធផលនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។ មានការលើកឡើងយ៉ាងច្បាស់ថា ការទទួលបានសំណងអាចជាផលប្រយោជន៍មួយរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី⁸²។ អង្គជំនុំជម្រះនេះក៏បានទទួលស្គាល់នូវសារសំខាន់នៃការពេញចិត្តដែលជាទម្រង់មួយនៃ

⁷⁷ ឯកសារ F26/2/2 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំបន្ថែមពេលវេលារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសម្រាប់សួរដេញដោលសាក្សី SCW-5 ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ៧ (ទទួលស្គាល់ថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី “ទទួលបានសិទ្ធិក្នុងការជំនុំជម្រះប្រកដោយយុត្តិធម៌ដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ១៤(១) នៃ ICCPR” និង “មានតួនាទីជាក់លាក់ និងមានកម្រិតនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដូចមានចែងក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក”)។

⁷⁸ កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៦៦ មាត្រា ១៤(១)។

⁷⁹ ឯកសារ F49 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ ខៀវ សំផន សុំបន្ថែមពេលវេលា និងចំនួនទំព័រសម្រាប់ដាក់បណ្តឹងសាទុក្ខ ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ១៩។

⁸⁰ ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ២០។

⁸¹ ឯកសារ C22/I/69 សេចក្តីបង្គាប់ស្តីពីសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមានមេធាវីតំណាងក្នុងការផ្តើមប្រាស្រ័យជូនអង្គជំនុំជម្រះដោយខ្លួនឯង ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៨។

⁸² វិធាន ២៣(១)(ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

សំណង រួមមាន តាមរយៈសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់តុលាការ និងការទទួលស្គាល់ចំពោះការឈឺចាប់ របស់ជនរងគ្រោះ⁸³។ ការលើកយោងរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះចំពោះសិទ្ធិជាមូលដ្ឋាននៃការស្វែងរក ការពិត⁸⁴ ក៏ដូចជាផងដែរថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានផលប្រយោជន៍ក្នុងការស្វែងរកការ ពិតដែលត្រូវបានបញ្ជាក់យ៉ាងត្រឹមត្រូវតាមរយៈកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។ តុលាការអន្តរជាតិផ្សេង ទៀតបានទទួលស្គាល់ថា នេះជាផលប្រយោជន៍ចម្បងមួយដែលជំរុញដល់ជនរងគ្រោះឱ្យចូលរួម ក្នុងយន្តការទាំងនេះ⁸⁵។ ក៏ប៉ុន្តែ ផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនត្រូវកម្រិតត្រឹមតែ សំណង និងទទួលបានការពិតប៉ុណ្ណោះទេ តែផលប្រយោជន៍ទាំងនោះក៏ត្រូវបានទទួលស្គាល់ផងដែរ ដោយរាប់បញ្ចូលនូវផលប្រយោជន៍មួយនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចទៅលើពិរុទ្ធភាព ឬភាពគ្មានទោស របស់ជនជាប់ចោទ⁸⁶។

51. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក៏មានផលប្រយោជន៍ផងដែរ ពាក់ព័ន្ធនឹងលក្ខណៈនៃការរៀបចំកិច្ចដំណើរ ការនីតិវិធី ដែលជាមូលដ្ឋាន និងមានភាពទូលំទូលាយជាងសិទ្ធិនានាដែលបានលើកឡើងខាងលើ។

⁸³ សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28 សាលដីកាលើបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៦១។

⁸⁴ ឯកសារ C22/I/69 សេចក្តីបង្គាប់ស្តីពីសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមានមេធាវីតំណាងក្នុងការផ្តើមប្រាស្រ័យជូន អង្គជំនុំជម្រះដោយខ្លួនឯង ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៨។

⁸⁵ តុលាការ ICC រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Lubanga Dyilo សេចក្តីសម្រេចស្តីពីការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះ សំណុំរឿងលេខ ICC-01/04-01/06-1119 ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៩៧។ តុលាការ ICC រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Katanga និង Ngudjolo Chui សេចក្តីសម្រេចលើសិទ្ធិមួយចំនួនផ្នែកនីតិវិធីភ្ជាប់ទៅនឹងស្ថានភាពផ្នែកនីតិវិធីរបស់ជនរងគ្រោះនៅដំណាក់ កាលមុនការជំនុំជម្រះនៃរឿងក្តី សំណុំរឿងលេខ ICC-01/04-01/07-474 ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៣២- ៣៦។ តុលាការ ICC រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Gbagbo និង Blé Goudé សំអាងហេតុចំពោះសេចក្តីសម្រេចផ្តល់មាត់ថ្ងៃទី១៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៩ ទៅលើ *Requête de la Défense de Laurent Gbagbo afin qu'un jugement d'acquiescement portant sur toutes les charges soit prononcé en faveur de Laurent Gbagbo et que sa mise en liberté immédiate soit ordonnée* និងទៅលើសំណើដែលគ្មានរឿងក្តីដែលត្រូវឆ្លើយតបរបស់មេធាវីការពារក្តី Blé Goudé ឧបសម្ព័ន្ធ គ៖ យោបល់ ជំទាស់របស់ចៅក្រម [Herrera Carbuccion](#) (សំណើកោសលុបសម្រាប់សាធារណៈ) ឧបសម្ព័ន្ធ ICC-02/11-01/15-1263-Anx C-Red ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ៧។

⁸⁶ សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ E72/3 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរួមរបស់សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសុំឱ្យចេញ សេចក្តីសម្រេចអំពីសិទ្ធិរបស់សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានផ្តន្ទាទោស និងសេចក្តីណែនាំ ទាក់ទងនឹងការសួរជនជាប់ចោទ អ្នកជំនាញ និងសាក្សីដែលបានកោះហៅឱ្យផ្តល់សក្ខីកម្មទាក់ទងនឹងអត្តចរិតរបស់ជនជាប់ចោទ ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែតុលាការ ឆ្នាំ២០០៩ កថាខណ្ឌ ២៥។ សូមមើលផងដែរ យោបល់ជំទាស់របស់ចៅក្រម Lavergne កថាខណ្ឌ ៧ និង ២៣។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ពួកគេមានផលប្រយោជន៍មួយក្នុង “ការធានានូវសច្ចភាពតាមផ្លូវច្បាប់ និងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រកបដោយតម្លាភាព”⁸⁷ ព្រមទាំងក្នុងការទទួលបាន “យុត្តិធម៌ប្រកបដោយអត្ថន័យ និងទាន់ពេលវេលា”⁸⁸។

52. ចុងក្រោយ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីម្នាក់ៗមានផលប្រយោជន៍ពាក់ព័ន្ធ ថាតើកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជះឥទ្ធិពលទៅលើពួកគេម្នាក់ៗដោយរបៀបណា។ ចំណុចនេះរួមមាន ផលប្រយោជន៍ក្នុងការទទួលស្គាល់ឋានៈរបស់ពួកគេពីតុលាការ ក្នុងនាមជាជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការឈឺចាប់ដែលពួកគេបានទទួលរង⁸⁹។ ចំណុចនេះក៏រួមទាំងផលប្រយោជន៍ក្នុងការធានាថា កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដែលមិនបង្កឱ្យពួកគេទទួលរងព្យសនកម្មដោយផ្ទាល់ ទោះជាបញ្ហាសុខុមាលភាពរាងកាយ និងផ្លូវចិត្ត⁹⁰ ឯកជនភាព⁹¹ ឬក្នុងន័យជាសេចក្តីថ្លែងផ្តល់ខ្លួន⁹²។ ស្រដៀងគ្នាដែរ នៅពេលភ័ស្តុតាងរបស់

⁸⁷ សំណុំរឿង 009 – ឯកសារ D288/6.65/9 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី – ក្រុម ១ ដែលសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងជួយសម្រួលឱ្យមានការផ្សព្វផ្សាយដល់ភាគីនូវរបាយការណ៍របស់ UN-OIOS ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ កថាខណ្ឌ ១៤ និង ១៦។ នៅក្នុងបរិបទនៃតុលាការ ICC សូមមើលផងដែរ៖ តុលាការ ICC *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Gbagbo និង Blé Goudé* សំអាងហេតុចំពោះសេចក្តីសម្រេចផ្តល់មាត់ថ្ងៃទី១៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៩ ទៅលើ *Requête de la Défense de Laurent Gbagbo afin qu'un jugement d'acquiescement portant sur toutes les charges soit prononcé en faveur de Laurent Gbagbo et que sa mise en liberté immédiate soit ordonnée* និងទៅលើសំណើដែលគ្មានរឿងក្តីដែលត្រូវឆ្លើយតបរបស់មេធាវីការពារក្តី Blé Goudé ឧបសម្ព័ន្ធ គ៖ យោបល់ជំទាស់របស់ចៅក្រម Herrera Carbuccion (សំណើកោសលុបសម្រាប់សាធារណៈ) ឧបសម្ព័ន្ធ ICC-02/11-01/15-1263-Anx C-Red ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ៧។

⁸⁸ ឯកសារ E301/5/5/1 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ ខៀវ សំផន សុំពន្យារពេលការចាប់ផ្តើមសវនាការលើសំណុំរឿង ០០២/០២ រហូតដល់មានសាលក្រមស្ថាពរលើសំណុំរឿង ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៥។

⁸⁹ តុលាការ ICC *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Lubanga Dyilo* សេចក្តីសម្រេចស្តីពីការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះ សំណុំរឿងលេខ ICC-01/04-01/06-1119 ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៩៧។ សូមមើលផងដែរ **សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28** សាលដីកាលើបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៦១។

⁹⁰ វិធាន ២៩(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង (“អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញត្រូវធានាអំពីកិច្ចការពារដល់អ្នកប្តឹង ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សី ដូចមានចែងក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងបន្ថែមស្តីពីសន្តិសុខ និង សុវត្ថិភាព និងនៅក្នុងសេចក្តីណែនាំអនុវត្តដទៃទៀត”)។

⁹¹ ឯកសារ E467/6 ដីកាបង្គាប់ឱ្យធ្វើចំណាត់ប្រភេទឡើងវិញទៅលើឯកសារនានានៅក្នុងសំណុំរឿងមកជាឯកសារសាធារណៈ ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ១១។

⁹² តុលាការ ICC *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Lubanga Dyilo* សេចក្តីសម្រេចស្តីពីការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះ សំណុំរឿងលេខ ICC-01/04-01/06-1119 ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៩៧។

ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរងការជំទាស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានផលប្រយោជន៍ក្នុងការការពារ ភាពជឿជាក់បានរបស់ខ្លួន និងតស៊ូមតិដើម្បីឱ្យទទួលបាននូវភាពអាចទុកចិត្តបាននៃភ័ស្តុតាងនោះ⁹³ ។

៣.៣. ក្តីរំពឹងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងសេចក្តីអំណះអំណាងនេះ

53. ដើម្បីឱ្យស្របទៅនឹងអាណត្តិការងាររបស់សហមេធាវីនាំមុខ និងការកម្រិតនៃសិទ្ធិរបស់ខ្លួននៅក្នុង បណ្តឹងសាទុក្ខនេះ⁹⁴ សារណានេះត្រូវបានកម្រិតត្រឹមតែការលើកឡើងលើបញ្ហានានាដែលមានភាព ជាប់ពាក់ព័ន្ធខ្លាំងបំផុតទៅនឹងផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។

54. សហមេធាវីនាំមុខយល់ឃើញថា បញ្ហាមួយចំនួនគួរតែ ក.ស.ព ជាអ្នកលើកឡើងទើបស័ក្តិសម លើកលែងតែក្នុងករណីដែលមានផលប៉ះពាល់ទៅលើដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាក់លាក់ណាម្នាក់ ឬមានការលើកឡើងនូវទង្វើករណីនានាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ ជាពិសេស នៅ ពេលពាក់ព័ន្ធនឹងទិដ្ឋភាពពីរដូចខាងក្រោម៖

- (i) សហមេធាវីនាំមុខបានយល់ស្របជាមួយ ក.ស.ព ពាក់ព័ន្ធនឹងសហគម្មន៍កម្ម ("JCE") ឬការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌជាបុគ្គលរបស់ ខៀវ សំផន⁹⁵ លើកលែងតែវិសាលភាពនៃ ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានចោទសួរ ដោយមេធាវីការពារក្តី។ ស្រដៀង គ្នាដែរ ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មជាច្រើនដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ សហមេធាវីនាំមុខមិនបាន លើកជាអំណះអំណាងដោយឯកឯង ទៅលើទង្វើករណីពាក់ព័ន្ធនឹងចេតនា ហើយនៅក្នុង ករណីភាគច្រើន សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របទៅនឹងជំហររបស់ ក.ស.ព។ ក្នុងករណី មួយចំនួនតូច នៅពេលដែលភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរងការជំទាស់ ឬនៅ

⁹³ ឯកសារ F50/1/1/2 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ ខៀវ សំផន សុំឱ្យបដិសេធសារណារបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ចុះថ្ងៃ ទី២៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០២០ កថាខណ្ឌ ១០។

⁹⁴ សូមមើលកថាខណ្ឌ ៤០ ខាងលើ។

⁹⁵ ជាគោលការណ៍ បញ្ហាទាំងនេះត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងមូលដ្ឋាន ១៧៥ ដល់មូលដ្ឋាន ២៥១ (ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹង សាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៩៩-២១៤១) ក៏ប៉ុន្តែ បញ្ហាស្តីពីចេតនាក៏ត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងបរិបទនៃទង្វើករណីនានាពាក់ព័ន្ធនឹង ឧក្រិដ្ឋកម្មជាក់លាក់ដែរ។

ពេលដែលផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីហាក់ដូចជាពាក់ព័ន្ធជាពិសេសទៅ
នឹងទង្វើករណីស្តីពីចេតនា សហមេធាវីនាំមុខនឹងធ្វើការឆ្លើយតបតូចៗ។

- (ii) ទង្វើករណីនានាពាក់ព័ន្ធនឹងការកំណត់ទោស⁹⁶ ជាកិច្ចការចម្បងរបស់ ក.ស.ព។ ក៏ប៉ុន្តែ
មានករណីលើកលែងមួយ ទាក់ទិននឹងមូលដ្ឋានពីរដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការកំណត់ទោស ដែល
ប៉ះពាល់ដោយផ្ទាល់ដល់ផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី⁹⁷។

55. នៅក្នុងអង្គសេចក្តីផ្សេងទៀតនៃបណ្តឹងសាទុក្ខ (ដែលរួមមាន បញ្ហានានាពាក់ព័ន្ធនឹងសេចក្តីសម្រេច
ផ្នែកនីតិវិធី វិសាលភាពនៃសំណុំរឿង គោលការណ៍នានាដែលអាចអនុវត្តបានចំពោះភ័ស្តុតាង ធាតុ
ផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម និងនីត្យានុកូលភាពនៃធាតុផ្សំទាំងនោះ និងសំអាងហេតុពាក់ព័ន្ធនឹងធាតុផ្សំសត្យានុ
ម័តនៃឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះ) បញ្ហាមួយចំនួនគឺជាផលប្រយោជន៍ជាពិសេសចំពោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្ប
វេណី។ ដោយពុំមានគោលបំណងផ្តល់នូវបញ្ជីលម្អិត សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា នៅក្នុងសារ
ណានេះ ពួកគេផ្តោតជាចម្បងទៅលើបញ្ហានានាដូចខាងក្រោម៖

- (i) *សេចក្តីអំណះអំណាងដែលការពារដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីម្នាក់ៗ និងភ័ស្តុតាងរបស់ពួកគេ
ពីការជំទាស់របស់មេធាវីការពារក្តី។* មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងនូវទង្វើករណីជាច្រើន
ដែលដោះស្រាយជាពិសេសចំពោះភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីម្នាក់ៗ និងភ័ស្តុ
តាងដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានយកមកប្រើប្រាស់។ នៅក្នុងករណីមួយចំនួន ភាព
អាចជឿជាក់បានរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីម្នាក់ៗត្រូវបានជំទាស់ដោយផ្ទាល់។ នៅក្នុង
ករណីផ្សេងទៀត ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានបកស្រាយដោយមិនត្រឹម
ត្រូវ។ នៅក្នុងករណីផ្សេងទៀត មានការអះអាងលើអង្គហេតុជាវិជ្ជមានដោយមិនត្រឹមត្រូវ
អំពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសមាជិកគ្រួសាររបស់ពួកគេ។ ការឆ្លើយតបទៅនឹងចំណុច
ទាំងនេះគឺជាចំណុចស្នូលនៃសិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ អង្គជំនុំ
ជម្រះបានទទួលស្គាល់ផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ក្នុងការឆ្លើយតបទៅ

⁹⁶ ត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងមូលដ្ឋាន ២៥២ ដល់មូលដ្ឋាន ២៥៦ (ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២១៤៥-
២១៨៣)។

⁹⁷ សូមមើលខាងក្រោម នៅត្រង់ផ្នែក ១១ កថាខណ្ឌ ៨៤២ និងកថាខណ្ឌបន្តបន្ទាប់។

នឹងការជំទាស់នានាទៅនឹងភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី^{៩៨}។ ដោយមានសំអាង
 ហេតុស្រដៀងគ្នា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក៏មានផលប្រយោជន៍ក្នុងការការពារសេចក្តី
 ថ្លៃថ្នូរ និងកិត្តិយសរបស់ខ្លួនផងដែរ នៅពេលដែលភ័ស្តុតាងរបស់ខ្លួនត្រូវបានបកស្រាយ
 ខុស ឬយកមកប្រើប្រាស់ដោយមិនត្រឹមត្រូវ។ ក្រៅពីនេះ សិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
 ក្នុងការស្វែងរកការពិត តាមរយៈកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទាំងនេះតម្រូវថា រឿងរ៉ាវរបស់ពួក
 គេត្រូវបានឆ្លុះបញ្ចាំងយ៉ាងត្រឹមត្រូវនៅក្នុងកំណត់ហេតុជាសាធារណៈ។ ចំណុចនេះតម្រូវ
 ថា ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានលើកឡើងយ៉ាងត្រឹមត្រូវនៅចំពោះមុខ
 អង្គជំនុំជម្រះ ដើម្បីឱ្យអង្គជំនុំជម្រះយកទៅពិចារណាក្នុងការចេញសាលដីកាមួយដែលឆ្លុះ
 បញ្ចាំងនូវកំណត់ហេតុពិតនៃព្រឹត្តិការណ៍នានាដែលយកមកពិភាក្សា។

- (ii) សេចក្តីអំណះអំណាងពាក់ព័ន្ធនឹងការកំណត់ថាទង្វើជាក់លាក់មិនស្របច្បាប់ ឬដែលលើក
 ឡើងនូវទង្វើករណ៍នានាអំពីគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមាន
 សិទ្ធិស្វែងរកការពិតដែលរួមមាន ការឃើញថាទង្វើមួយចំនួនត្រូវកំណត់ជាបទល្មើស និង
 ផលប្រយោជន៍ ក្នុងការឃើញថាបុគ្គលដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះការឈឺចាប់របស់ពួកគេ
 ត្រូវបានដាក់ឱ្យទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ។ ចំណុចនេះមានន័យថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្ប
 វេណីមានផលប្រយោជន៍មិនត្រឹមតែថា ព្រឹត្តិការណ៍ដែលយកមកពិភាក្សាត្រូវបានកត់ត្រា
 និងត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាសាធារណៈប៉ុណ្ណោះទេ តែព្រឹត្តិការណ៍ទាំងនោះត្រូវបានកំណត់
 យ៉ាងត្រឹមត្រូវថាជាឧក្រិដ្ឋកម្មនៅក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិ។ ការកំណត់ជាបទល្មើសនេះដែល
 បង្ហាញនូវភាពទទួលខុសត្រូវ ក្នុងគោលបំណងធ្វើឱ្យញញើតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនាពេល
 អនាគត ជាការធានាមិនឱ្យមានកើតឡើងជាថ្មីទៀត។ ហេតុនេះ នៅពេលសារណាបណ្តឹង
 សាទុក្ខទទួលស្គាល់ថា ទង្វើជាក់លាក់បានកើតឡើង តែបដិសេធថា វាមិនបានបង្កើតជា
 ឧក្រិដ្ឋកម្មក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិនោះ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានផលប្រយោជន៍ក្នុងការ
 ឆ្លើយតបវិញ។ ហេតុនេះ នៅក្នុងចំណុចមួយចំនួន សារណានេះបានលើកជាទង្វើករណ៍
 នានាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងនិយមន័យត្រឹមត្រូវនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម និងបញ្ហានីត្យានុកូលភាព។

⁹⁸ ឯកសារ F50/1/1/2 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ ខៀវ សំផន សុំឱ្យបដិសេធសារណារបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ចុះថ្ងៃ
 ទី២៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០២០ កថាខណ្ឌ ១០។

(iii) សេចក្តីអំណះអំណាងពាក់ព័ន្ធនឹងព្យួរសកម្មដែលបានទទួលរង។ ទាក់ទិននឹងឧក្រិដ្ឋកម្មជាច្រើនដែលយកមកពិភាក្សា ធាតុផ្សំសំខាន់មួយនៃបទល្មើសពាក់ព័ន្ធនឹងភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម ឬកម្រិតនៃការឈឺចាប់ដែលជនរងគ្រោះបានទទួលរង (ឬទាំងពីរ)។ នេះជាបញ្ហានៃផលប្រយោជន៍ជាក់លាក់ចំពោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ ពួកគេជាបុគ្គលដែលបានឆ្លងកាត់នូវការឈឺចាប់នេះ។ ចំពោះអ្នកដែលបានមកផ្តល់សក្ខីកម្ម វាជាទិដ្ឋភាពចម្បងនៃភ័ស្តុតាងរបស់ខ្លួន តែដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់បានរស់នៅដោយទទួលរងការឈឺចាប់ពីឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះ។ ហេតុនេះ ទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលបន្ថយទម្ងន់នៃការឈឺចាប់គឺជាបញ្ហានៃប្រយោជន៍ពិសេសរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហើយត្រូវឆ្លើយតបនៅក្នុងសារណានេះ។ បញ្ហាមួយស្រដៀងគ្នាបានកើតឡើង នៅពេលមេធាវីការពារក្តីជំទាស់ទៅនឹងការយល់ឃើញដែលបានបង្ហាញពីទង្វើជាមូលដ្ឋាន ដែលបានបង្កការឈឺចាប់ដល់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឧទាហរណ៍ ការធ្វើទារុណកម្ម ការធ្វើមនុស្សឃាត ឬការបាត់ខ្លួនសមាជិកគ្រួសាររបស់ខ្លួន ឬការទទួលរងការធ្វើបាប។

(iv) សច្ចភាពផ្លូវច្បាប់ និង ភាពយុត្តិធម៌ និងភាពស្របច្បាប់នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។ ប្រយោជន៍ដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទទួលបាន អាស្រ័យទៅនឹងសច្ចភាព ភាពយុត្តិធម៌ និងភាពស្របច្បាប់នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។ ចំណុចទាំងនេះត្រូវបានគំរាមកំហែងដោយទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីលើបណ្តឹងសាទុក្ខ។ ឧទាហរណ៍ ចំណុចទាំងនេះរួមមានការនិយាយបញ្ជាក់បញ្ចៀងដោយគ្មានមូលដ្ឋានដដែលនូវភាពលម្អៀង ដែលប៉ះពាល់ដល់ភាពស្របច្បាប់របស់តុលាការ និងទង្វើករណីនានាដែលបានដាក់បង្ហាញដោយការពន្យារពេលយ៉ាងយូរ និងគ្មានការពន្យល់ពីមូលហេតុ។ ចំណុចទាំងនេះរាប់បញ្ចូលផងដែរនូវទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលស្នើសុំជំទាស់ទៅនឹងសេចក្តីសម្រេចផ្នែកនីតិវិធី ដែលបានពិចារណាយ៉ាងត្រឹមត្រូវទៅលើភាពយុត្តិធម៌ចំពោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ ផលប្រយោជន៍ទាំងនេះក៏ពាក់ព័ន្ធផងដែរទៅនឹងដំណើរការយ៉ាងយុត្តិធម៌ នូវកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ឧទាហរណ៍ ភាពយុត្តិធម៌ និងសច្ចភាពតម្រូវឱ្យមេធាវីការពារក្តីត្រូវអនុវត្តតាមច្បាប់នីតិវិធីដែលគ្រប់គ្រងបណ្តឹងសាទុក្ខ និង បញ្ជាក់ជាក់លាក់ និងគាំទ្រដល់មូលដ្ឋាននានារបស់ខ្លួន ដើម្បីធ្វើការឆ្លើយតប។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

- 56. ក្រៅពីផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងបញ្ហាទាំងនេះ សារណានេះពុំមានគោលបំណងលើកឡើងនូវផលប្រយោជន៍យ៉ាងទូលំទូលាយទេ។ ចំណុចនេះគឺដោយសារការលើកឡើងជាច្រើនរបស់សហមេធាវីនាំមុខត្រូវបានដាក់បង្ហាញរួចហើយ ដោយមានខ្លឹមសារស្រដៀងគ្នាទៅនឹងការលើកឡើងដោយ ក.ស.ព។
- 57. ទោះបីសហមេធាវីនាំមុខមិនធ្វើការលើកឡើងជាក់លាក់ទៅលើបញ្ហាជាច្រើនក្តី ក៏សហមេធាវីនាំមុខយល់ថាជាការចាំបាច់ដែលអង្គជំនុំជម្រះ ហើយភាគីផ្សេងទៀតត្រូវដឹងពីជំហររបស់ខ្លួនទៅលើបញ្ហានានាដែលរងការជំទាស់។ ចំណុចនេះត្រូវបានបង្ហាញជាញឹកញយ ដោយបង្ហាញការយល់ស្របជាមួយ ក.ស.ព និងមិនបន្ថែមចំណុចផ្សេងទៀតនៅក្នុងសេចក្តីអំណះអំណាងជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់ខ្លួនទេ⁹⁹។

៤. វិការៈនៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខ

- 58. ដូចបានពិភាក្សាខាងលើ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានផលប្រយោជន៍ច្បាស់លាស់ចំពោះសច្ចភាពផ្លូវច្បាប់។ ការប្រកាន់ខ្ជាប់នូវនីតិវិធីច្បាប់ដែលអនុវត្តចំពោះបណ្តឹងសាទុក្ខ ជាការការពារនូវសិទ្ធិរបស់ភាគីទាំងអស់ និងធានាឱ្យមានកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីយ៉ាងយុត្តិធម៌ និងឆាប់រហ័ស។
- 59. នៅក្នុងផ្នែកខាងក្រោម សហមេធាវីនាំមុខលើកឡើងថា មេធាវីការពារក្តីមិនបានបំពេញទៅតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវផ្នែកនីតិវិធី ពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីលើបណ្តឹងសាទុក្ខឡើយ។ លទ្ធផលគឺថា គួរច្រានចោលបណ្តឹងសាទុក្ខទាំងមូល ឬជាជម្រើសម្យ៉ាងទៀត គួរច្រានចោលមួយផ្នែក។ ការលើកឡើងខាងក្រោម ពាក់ព័ន្ធនឹងករណីដែលថាទទ្ទឹករណីទាំងនេះ ឬទទ្ទឹករណីមួយចំនួនស្តីពី វិការៈ មិនត្រូវបានទទួលយក។

⁹⁹ សហមេធាវីនាំមុខត្រៀមខ្លួនជាស្រេចក្នុងការដាក់ជូនអង្គជំនុំជម្រះនូវការសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួនលើបញ្ហាទាំងនេះ ក្នុងករណីដែលអង្គជំនុំជម្រះស្នើសុំ ក្នុងអំឡុងពេលសវនាការលើបណ្តឹងសាទុក្ខ។

៤.១. សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខដែលមានវិធាន:

៤.១.១. ច្បាប់ជាធរមាន

60. បណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងសាលក្រមមានវិសាលភាពតូចចង្អៀត¹⁰⁰។ វិសាលភាពនោះត្រូវបានកំណត់ដោយយោងទៅសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលត្រូវដាក់ដោយម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខ¹⁰¹។ វិធាន ១០៥(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងច្បាស់ពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវចំពោះសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខ និងរបៀបដែលវិធាននេះពាក់ព័ន្ធនឹងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខដែលបានដាក់តាមក្រោយ៖

ភាគីដែលមានបំណងប្តឹងសាទុក្ខចំពោះសាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ត្រូវដាក់សេចក្តីជូនដំណឹង អំពីបណ្តឹងសាទុក្ខ ដោយបញ្ជាក់ពីមូលដ្ឋាននៃបណ្តឹងសាទុក្ខនោះ។ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលបញ្ជាក់ពីមូលដ្ឋាននីមួយៗ ត្រូវបញ្ជាក់ពីកំហុសអង្គច្បាប់ ដែលនាំឱ្យសេចក្តីសម្រេចនោះមោឃៈ និងកំហុសអង្គហេតុ ដែលនាំឱ្យសេចក្តីសម្រេចនោះមានភាពមិនយុត្តិធម៌។ បន្ទាប់មក ម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខ ត្រូវដាក់សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខដោយបញ្ជាក់ពីទង្វើករណី និងឯកសារសំអាងផ្លូវច្បាប់ដែលគាំទ្រមូលដ្ឋាននីមួយៗ អនុលោមតាមលក្ខខណ្ឌនៅក្នុងវាក្យខណ្ឌទី ២ (ក) និង (គ) នៃវិធាននេះ។

ហេតុនេះ ទង្វើករណីនានាដែលមាននៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខត្រូវតែពាក់ព័ន្ធនឹងមូលដ្ឋាននៃបណ្តឹងសាទុក្ខដែលមាននៅក្នុងសេចក្តីជូនដំណឹង។ វិធាន ១១០(១) ចែងថា វិសាលភាពនៃបណ្តឹងសាទុក្ខ “ត្រូវកម្រិតត្រឹមបញ្ហា ដែលលើកឡើងក្នុងសេចក្តីជូនដំណឹង”។

61. គោលការណ៍ដូចគ្នាអនុវត្តនៅសាលាក្តីអន្តរជាតិផ្សេងទៀត៖ តាមពិត តុលាការ MICT តម្រូវថាសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ “ត្រូវតែបង្កើតឡើង និងកំណត់ចំនួនទៅតាមលំដាប់ដោយដូចគ្នាទៅនឹងសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខ លុះត្រាតែមានការអនុញ្ញាតផ្សេងពីអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល”¹⁰²។ ទោះបីអង្គជំនុំជម្រះនេះបានសម្រេចថា ពុំមានលក្ខខណ្ឌតម្រូវ

¹⁰⁰ សូមមើលកថាខណ្ឌ ៣៤ ខាងលើ។

¹⁰¹ វិធាន ១០៥(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

¹⁰² តុលាការ MICT សេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវ និងនីតិវិធីសម្រាប់បណ្តឹងសាទុក្ខ ឯកសារ MICT/10/Rev.1 ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៥។ សូមមើលផងដែរ៖ តុលាការ ICTY សេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីលក្ខខណ្ឌជាផ្លូវការសម្រាប់បណ្តឹងសាទុក្ខជំទាស់នឹងសាលក្រម ឯកសារ IT/201 ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០២ កថាខណ្ឌ ៤។

នៅ អ.វ.ត.ក អំពីទំនាក់ទំនងជាក់ស្តែងរបៀបនេះក្តី ក៏អាចមានករណីដែលអនុញ្ញាតឱ្យ “ភាគីធ្វើការលើកឡើងអំពីទំនាក់ទំនងនេះ” បានដែរ¹⁰³ ។

62. នៅពេលដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខ ហើយម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខប្រមើលមើលអំពីភាពខុសគ្នារវាងឯកសារនោះ និងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ដំណើរការដែលសមស្របគឺស្នើសុំការអនុញ្ញាតកែប្រែសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខ¹⁰⁴ ។ ទោះបីអត្ថបទច្បាប់របស់ អ.វ.ត.ក មិនបានចែងច្បាស់អំពីលទ្ធភាពនេះ (ផ្ទុយពីសាលាក្តីអន្តរជាតិផ្សេងទៀត)¹⁰⁵ ក្តី ក៏អង្គជំនុំជម្រះបានទទួលស្គាល់អំណាចរបស់ខ្លួន ក្នុងការអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើការកែប្រែមូលដ្ឋាននៃបណ្តឹងសាទុក្ខ¹⁰⁶ ។

¹⁰³ ឯកសារ F18/3 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទាក់ទងនឹងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ ខៀវ សំផន ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ទំព័រ ៦។

¹⁰⁴ ក្នុងចំណោមករណីជាច្រើនដែលបានធ្វើកន្លងមក សូមមើលឧទាហរណ៍៖ តុលាការ ICTY *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Blagojević និង Jokić* សំណុំរឿងលេខ IT-02-60-A សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ Dragan Jokić សុំការអនុញ្ញាតដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខដែលបានកែប្រែលើកទីបី និងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខដែលបានកែប្រែ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៦។ តុលាការ ICTR *រឿងក្តី Muvunyi ទល់នឹង រដ្ឋអាជ្ញា* សំណុំរឿងលេខ ICTR-2000-55A-A សេចក្តីសម្រេចលើ “សំណើរបស់ជនជាប់ចោទ Tharcisse Muvunyi សុំការអនុញ្ញាតកែប្រែមូលដ្ឋានបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ខ្លួន និងសំណើសុំពន្យារពេលដើម្បីដាក់សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ខ្លួន” និង “សំណើរបស់រដ្ឋអាជ្ញាដែលបដិសេធ “មូលដ្ឋាននៃបណ្តឹងសាទុក្ខដែលបានកែប្រែរបស់ជនជាប់ចោទ Tharcisse Muvunyi” ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៧។ តុលាការ ICTR *រឿងក្តី Zigaranyirazo ទល់នឹង រដ្ឋអាជ្ញា* សំណុំរឿងលេខ ICTR-01-73-A សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ Protais Zigaranyirazo សុំការអនុញ្ញាតកែប្រែសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩។ តុលាការ ICTR *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Nyiramasuhuko និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ ICTR-98-42-A សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ Élie Ndayambaje សុំកែប្រែសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ខ្លួន ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣។

¹⁰⁵ តុលាការ ICTY *វិធាននីតិវិធីនិងភស្តុតាង (វិ.លើកទី៥០)* ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ វិធាន ១០៨។ តុលាការ ICTR *វិធាននីតិវិធីនិងភស្តុតាង ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ វិធាន ១០៨*។ តុលាការ MICT *វិធាននីតិវិធីនិងភស្តុតាង (វិ.លើកទី៧)* ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២០ វិធាន ១៣៣។ តុលាការ ICC បទបញ្ជារបស់តុលាការ ចុះថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ បទបញ្ជាលេខ ៦១។ តុលាការ STL *វិធាននីតិវិធីនិងភស្តុតាង (វិ.លើកទី១០)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៩ វិធាន ១៧៧(ខ)។ តុលាការ KSC *វិធាននីតិវិធីនិងភស្តុតាងនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះឯកទេសនៅ Kosovo (វិ.លើកទី២)* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២០ វិធាន ១៧៦។

¹⁰⁶ ឯកសារ F44/1 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ ខៀវ សំផន សុំឱ្យពិចារណាឡើងវិញនូវសេចក្តីសម្រេចអំពីការស្នើសុំបន្ថែមពេលវេលា និងចំនួនទំព័រលើសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខ ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ទំព័រ ៥។

63. នៅពេលពុំមានការស្នើសុំធ្វើការកែប្រែ (ឬមិនត្រូវបានអនុញ្ញាត) ហើយបញ្ហាមួយចំនួនត្រូវបានលើកឡើងនាពេលក្រោយនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលហួសពីខ្លឹមសារនៃសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខ ជាលទ្ធផលគឺថា បញ្ហាទាំងនេះមិនត្រូវបានទទួលយកទេ។ មេធាវីការពារក្តីបានទទួលស្គាល់នៅក្នុងអំឡុងនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ ថា៖ “មូលដ្ឋាននៃបណ្តឹងសាទុក្ខដែលមិនត្រូវបានបង្ហាញ ឬលើកឡើងនៅក្នុងដំណាក់កាលនៃសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខ នឹងមិនអាចត្រូវបានលើកឡើងនៅពេលក្រោយបានឡើយ ហើយអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលដែលជាស្ថាប័នសម្រេចសេចក្តីចុងក្រោយ ក៏នឹងមិនអាចលើកយកមូលដ្ឋានថ្មីបែបនេះមកពិចារណាដែរ”¹⁰⁷។ អង្គជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា “ប្រសិនបើអំណះអំណាងណាមួយនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខពុំមានទំនាក់ទំនងទៅនឹងទង្វើករណីនៃបណ្តឹងសាទុក្ខនៅក្នុងសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខនោះទេ អំណះអំណាងនោះពុំត្រូវបានយកមកធ្វើការពិចារណាដូចធម្មតាឡើយ ដរាបណាអំណះអំណាងនេះមានផលប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌”¹⁰⁸។

៤.១.២. សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តី

64. មេធាវីការពារក្តីបានដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខ (“សេចក្តីជូនដំណឹង”) នៅថ្ងៃទី០១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩។ សំណើជាភាសាបារាំងមានកម្រាស់ ៦១ ទំព័រ។ សេចក្តីជូនដំណឹងបានលើកឡើងថា បានរកឃើញ “កំហុសចំនួន ១.៨២៤ យ៉ាងតិច” នៅក្នុងសាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ព្រមទាំង បញ្ជី “នៅមានទៀត” នៃសេចក្តីសម្រេចបន្ទាន់បង្ខំចំនួន ៣៥៥ ដែលមាននៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ¹⁰⁹។

65. ការពិត “កំហុស” មិនមែនជាមូលដ្ឋានដែលបង្ហាញជាកំហុសអង្គច្បាប់ ឬអង្គហេតុ និងពន្យល់ពីផលវិបាកនៃកំហុសនីមួយៗ (ដែលតម្រូវដោយវិធាន ១០៥(៣) នោះទេ)។ ផ្ទុយទៅវិញ ឯកសារនេះគឺជាបញ្ជីនៃការយល់ឃើញ ឬកថាខណ្ឌនានាពីសាលក្រមដែលមេធាវីការពារក្តីមិនយល់ស្រប

¹⁰⁷ ឯកសារ F3 សំណើបន្ទាន់របស់មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន និងមេធាវីការពារក្តីលោក នួន ជា សុំពន្យារពេលកំណត់ និងបង្កើនចំនួនទំព័រនៃបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៥ ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤។

¹⁰⁸ ឯកសារ F18/3 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទាក់ទងនឹងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ ខៀវ សំផន ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ទំព័រ ៦។

¹⁰⁹ ឯកសារ E465/4/1 សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់លោក ខៀវ សំផន (សំណុំរឿង ០០២/០២) ចុះថ្ងៃទី០១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ១៥។

ដោយមិនបានផ្តល់ការពន្យល់អំពីមូលដ្ឋានដែលពួកគេជំទាស់ទៅនឹងការយល់ឃើញទាំងនោះឡើយ នៅក្នុងករណីភាគច្រើន។ ជាងនេះទៀត កថាខណ្ឌដែលបានលើកឡើងទាំងនោះ ទំនងជាផ្តោតភាគ ច្រើនទៅលើសាលក្រម។

- 66. កត្តាទាំងនេះបង្ហាញថា តាមរយៈសេចក្តីជូនដំណឹង សហមេធាវីនាំមុខមិនអាចយល់ដឹងបានថា ផ្នែកណាខ្លះនៃសាលក្រមដែលមេធាវីការពារក្តីជំទាស់ ឬមូលដ្ឋានដែលពួកគេធ្វើការជំទាស់នោះ ទេ។ សេចក្តីជូនដំណឹងមិនបំពេញទៅតាមគោលបំណងរបស់វាទេ គឺថា “ផ្តោតទៅលើការយល់ ឃើញរបស់អ្នកឆ្លើយតប ចាប់ពីថ្ងៃដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលជាទទ្ទីករណ៍ មូលដ្ឋានក្នុងការបង្កើតជាសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ”¹¹⁰។
- 67. សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខត្រឹមតែអះអាងជាថ្មីនូវសេចក្តីសន្និដ្ឋាននេះប៉ុណ្ណោះ។ ពុំមានយោងទៅសេចក្តី ជូនដំណឹងទេ។ មានការទទួលស្គាល់ថា ឯកសារទាំងពីរពុំមានរចនាសម្ព័ន្ធរួមគ្នាទេ តែអះអាងថា “វាស្រួលណាស់ក្នុងការភ្ជាប់ឯកសារទាំងពីរ” ដោយសារ “រក្សាទុកការបង់លេខយោងដដែលលើ កំហុសផ្សេង” នៅក្នុង “ប្រអប់សង្ខេប” នៃឧបសម្ព័ន្ធ ក របស់មេធាវីការពារក្តី¹¹¹។ នេះមិនមែនជា ការពិតទេ។ ការបញ្ចូលនៅក្នុងប្រអប់ “សង្ខេប” នៃបញ្ជីលេខកថាខណ្ឌពីសេចក្តីជូនដំណឹងពុំមាន ប្រយោជន៍ទេ ដោយសារលេខកថាខណ្ឌទាំងនោះមិនត្រូវបានភ្ជាប់ទៅនឹងកំហុសដែលបានបង្ហាញ ទេ តែគ្រាន់តែភ្ជាប់ទៅនឹងកថាខណ្ឌមួយនៅក្នុងសាលក្រមប៉ុណ្ណោះ។ ជាងនេះទៀត ដូចបានពន្យល់ ខាងលើគឺថា ជួនកាល ទំនាក់ទំនងច្បាស់លាស់រវាងប្រអប់ “សង្ខេប” នីមួយៗនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ក និងអត្ថបទនៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខពុំមានភាពច្បាស់លាស់ទេ¹¹²។ មានការប្រៀបធៀបតិចតួច រវាងកថាខណ្ឌនានាដែលរៀបរាប់នៅក្នុងប្រអប់ “សង្ខេប” និងផ្នែកនៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខដែល

¹¹⁰ តុលាការ ICTR រឿងក្តី Nahimana និងអ្នកផ្សេង ទល់នឹង រដ្ឋអាជ្ញា សំណុំរឿងលេខ ICTR-99-52-A សេចក្តីជូនដំណឹងអំពី សំណើរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខ Jean-Bosco Barayagwiza សុំការអនុញ្ញាតដាក់មូលដ្ឋានបន្ថែមនៃបណ្តឹងសាទុក្ខ សុំកែប្រែសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខ និងកែតម្រូវសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌ ២០ ដកស្រង់ពី រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Bagilishema សំណុំរឿងលេខ ICTR-95-1A-A សេចក្តីសម្រេច (Requete Tendant a voir Declarer Irrecevable l’Acte d’Appel du Procureur) ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០១ ទំព័រ ៤។

¹¹¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៧។

¹¹² សូមមើលកថាខណ្ឌ ១៣ ខាងលើ។ (សូមមើលផងដែរ ឧបសម្ព័ន្ធ ក នៃសារណាតប)។ ដូចបានពន្យល់នៅទីនោះ ផ្នែកអង្គសេចក្តីទាំងមូលនៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខហាក់ដូចជាមិនស្របទៅនឹងប្រអប់ “សង្ខេប” នៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ក នៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ទេ។ ហេតុនេះ ផ្នែកទាំងនេះក៏គ្មានទំនាក់ទំនងអ្វីទៅនឹងសេចក្តីជូនដំណឹងដែរ។

បានយោង ដើម្បីបង្ហាញថាមានទំនាក់ទំនងរវាងគ្នា¹¹³។ ការណ៍ដែលថា ឧបសម្ព័ន្ធ ក មានតម្លៃគួរឱ្យមន្ទិល ក្នុងការភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងរវាងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខទៅនឹងមូលដ្ឋានបណ្តឹងសាទុក្ខដែលបានបង្ហាញជាមុន ត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយសេចក្តីបរិយាយផ្ទាល់របស់មេធាវីការពារក្តីចំពោះឧបសម្ព័ន្ធ ក ថាជា “មធ្យោបាយបន្ថែម” ដែល “មិនមែនជាផ្នែកផ្ទាល់” នៃសារណា និងមិនមាន “សារសំខាន់” នោះទេ¹¹⁴។

68. កថាខណ្ឌជាច្រើននៅក្នុងសេចក្តីជូនដំណឹង មិនត្រូវបានយកមកសំអាងនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ក ទេ។ សហមេធាវីនាំមុខរាប់ឃើញមានកថាខណ្ឌចំនួន ១៨៣៩ ដែលមានរៀបរាប់លម្អិតនៅក្នុងសេចក្តីជូនដំណឹង ដែលក្នុងនោះកថាខណ្ឌចំនួន ៦៨២ (ជាងមួយភាគបី) ពួកគេមិនបានរកមិនឃើញថាត្រូវបានលើកឡើងថាជា “កំហុស” នៅក្នុងប្រអប់ “សង្ខេប” នៃឧបសម្ព័ន្ធ ក ទេ។ កថាខណ្ឌមួយចំនួនត្រូវបានលើកឡើងថា “កំហុសបន្ទាប់/ពាក់ព័ន្ធ” ក៏ប៉ុន្តែ មិនច្បាស់ថាតើការកំណត់បែបនេះបង្ហាញអំពីអ្វីទេ ហើយពុំមានបញ្ចូលការពន្យល់អំពីការកំណត់បែបនេះនៅក្នុងប្រអប់ “សង្ខេប” ទេ ដែលផ្ទុយពី “កំហុស”។ ក្នុងកាលៈទេសៈណាក៏ដោយ សេចក្តីជូនដំណឹងមិនបានបង្ហាញច្បាស់ថាតើផ្នែកណាខ្លះនៃកថាខណ្ឌដែលបានដកស្រង់ពីសាលក្រមត្រូវបានចោទជាបញ្ហា ឬផ្នែកលើមូលដ្ឋានអ្វីនោះទេ។ ហេតុនេះ ចាំបាច់ត្រូវមានការពន្យល់ថែមទៀតនៅក្នុងប្រអប់សង្ខេបនីមួយៗនៃឧបសម្ព័ន្ធ

¹¹³ ជាឧទាហរណ៍ សហមេធាវីនាំមុខយោងទៅមូលដ្ឋាន ១៦៥ ដែលត្រូវបានពន្យល់លម្អិតនៅក្នុង ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៩១-១២១០។ វាមានកម្រាស់ ១០,៥ ទំព័រ នៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខជាភាសាអង់គ្លេស ដែលដោះស្រាយនូវទំនៀមទម្លាប់ជាច្រើនដែលពាក់ព័ន្ធនឹងបទបញ្ជានៃការរៀបរាប់អាពាហ៍ពិពាហ៍ក្នុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងកំហុសឆ្គងក្នុងការវាយតម្លៃរបស់សាលក្រមទៅលើភស្តុតាងជាឯកសារ ភស្តុតាងពីកម្មាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ព្រមទាំងការអនុវត្តនូវអ្វីដែលគេហៅថាវិធីសាស្ត្រ “ស្ថិតិ” ចំពោះភស្តុតាង (ដែលនឹងឃើញបន្ថែមទៀតនៅក្នុងផ្នែក ៨.៥ ខាងក្រោម នៅត្រង់កថាខណ្ឌ ២៦០ និងកថាខណ្ឌបន្តបន្ទាប់)។ ប្រអប់ “សង្ខេប” នៅក្នុង ឯកសារ F54.1.1 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ក នៅទំព័រ ៨១ ពុំមានកថាខណ្ឌនានាពីសេចក្តីជូនដំណឹងទេ តែត្រឹមតែយោងទៅសេចក្តីសម្រេចមួយក្នុងចំណោមសេចក្តីសម្រេចនានាដែលមាននៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធប៉ុណ្ណោះ។ សេចក្តីសម្រេចនេះគឺជាការបដិសេធរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងការបដិសេធមិនស្តាប់សក្ខីកម្មរបស់ Stephen Heder និង François Ponchaud។ សេចក្តីសម្រេចនេះត្រូវបានយោងនៅក្នុងកថាខណ្ឌមួយនៃសម្ភារៈនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខដែលគ្របដណ្តប់ទៅលើមូលដ្ឋាន ១៦៥ ហើយយ៉ាងច្រើនណាស់វាពាក់ព័ន្ធតែនឹងសម្ភារៈនានាដែលបានលើកឡើងនៅទីនោះតែប៉ុណ្ណោះ។ សូមមើល ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៩៥ និងជើងទំព័រ ២២២៧។

¹¹⁴ ឯកសារ F55/1 ចម្លើយតបរបស់មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន ទៅនឹងសំណើសុំបន្ថែមចំនួនទំព័ររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២០ កថាខណ្ឌ ៤។

ក ដោយពន្យល់អំពីកំហុសដែលបានចោទប្រកាន់ និងផលវិបាករបស់វា។ ជាការអនុវត្ត ឧបសម្ព័ន្ធ
ក ស្នើសុំឱ្យធ្វើនូវអ្វីដែលសេចក្តីជូនដំណឹងគួរតែបានធ្វើកាលពីប្រាំបីខែមុនម៉្លោះ។

69. ហេតុនេះ សេចក្តីជូនដំណឹងមានកំហុសជាមូលដ្ឋាន។ ខ្លឹមសាររបស់វាមានន័យទូលំទូលាយពេក
(ដោយគ្របដណ្តប់ទៅលើអ្វីៗទាំងអស់នៅក្នុងសាលក្រមដែលពាក់ព័ន្ធនឹង ខៀវ សំផន) និងពុំមាន
លើកឡើងពីខ្លឹមសារទេ (ដោយមិនបានផ្តល់ការបង្ហាញពីកំហុសនានាដែលបានចោទប្រកាន់ ក្រៅពី
កំហុសដែលមានលក្ខណៈអង្គហេតុ និង/ឬអង្គច្បាប់)។ ហេតុនេះ សេចក្តីជូនដំណឹងមិនបានផ្តល់
ការជូនដំណឹងអំពីបញ្ហានានាដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខទេ។

70. ដូចបានលើកឡើងខាងលើ ដំណោះស្រាយជាធម្មតានៅពេលដែលសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសា
ទុក្ខមានវិការៈ គឺការកែតម្រូវទៅលើសេចក្តីជូនដំណឹងនោះ (ដោយមានការអនុញ្ញាត) ឬបដិសេធនៃ
ដោយមិនយកមកពិចារណាទៅលើមូលដ្ឋាននានាដែលមិនត្រូវបានបង្ហាញយ៉ាងពេញលេញ។ ពុំ
មានសំណើសុំធ្វើការកែតម្រូវទៅលើសេចក្តីជូនដំណឹងទេ។ ហេតុនេះ បញ្ហាដែលកើតឡើងគឺថា តើ
សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឬផ្នែកនានានៃសារណា គួរត្រូវបានគូសចោល ឬយ៉ាងណា។ ការលំបាក
នៅក្នុងករណីនេះគឺថា មិនត្រឹមតែផ្នែកតូចមួយនៃបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តីស្ថិតនៅខាង
ក្រៅវិសាលភាពនៃសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងយ៉ាងត្រឹមត្រូវ
ប៉ុណ្ណោះទេ។ សេចក្តីជូនដំណឹងទាំងមូលមិនបានបំពេញទៅតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃវិធាន ១០៥(៣)
នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលនាំឱ្យមានផលវិបាកគឺថា បណ្តឹងសាទុក្ខទាំងមូលធ្វើឡើងដោយគ្មានមូលដ្ឋាន
អនុលោមតាមវិធាន ១១០(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ ពុំមានការលើកជាទង្វើករណីថា មូលដ្ឋានជាក់លាក់
គួរយកមកពិចារណាដើម្បីជាប្រយោជន៍យុត្តិធម៌នោះទេ។ ហេតុនេះ បណ្តឹងសាទុក្ខទាំងមូលគួរត្រូវ
បានបដិសេធដោយសារមិនអាចទទួលយកបាន។

71. ដោយបានប្រមើលមើលអំពីភាពស្ទាក់ស្ទើរតាមផ្លូវតុលាការ នៅពេលប្រឈមនឹងលទ្ធផលតឹងតែង
បែបនេះ (ប្រសិនបើការពិតទាំងស្រុង) សហមេធាវីនាំមុខស្នើសុំអង្គជំនុំជម្រះតម្រូវយ៉ាងហោច
ណាស់ឱ្យមេធាវីការពារក្តីបង្ហាញពីមូលហេតុដែលថា ការទទួលយកបណ្តឹងសាទុក្ខនេះដើម្បីជា
ប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ ទោះបីមេធាវីការពារក្តីមិនបានបំពេញទៅតាមក្របខណ្ឌគតិយុត្តិជាធរមានក៏
ដោយ។ ការប្រើប្រាស់ជម្រើសផ្សេងទៀតគឺជាសញ្ញាថា ការអនុវត្តតាមវិធាននៃនីតិវិធីពាក់ព័ន្ធនឹង
បណ្តឹងសាទុក្ខគឺជាជម្រើសមួយ ដោយសារពុំមានផលវិបាកអវិជ្ជមានចំពោះការរំលោភបំពាន។ ការ

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់
អង្គបុគ្គជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ពិត គេអាចសន្និដ្ឋានបានថា ការលុបចោលផ្នែកនានានៃសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខកាន់តែ ច្រើន ទំនងជានឹងបណ្តាលឱ្យបានផលវិបាកអវិជ្ជមាន កាន់តែតិច។

៤.២. វិភាគ: ផ្សេងទៀត

72. ដូចបានរៀបរាប់ខាងលើ¹¹⁵ សហមេធាវីនាំមុខយល់ឃើញថាមានការលំបាកនឹងយល់អំពីផ្នែកនានា នៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ។ ពួកគេព្យាយាមស្វែងយល់អស់ពីសមត្ថភាពនូវទង្វើករណីនានា និង ខិតខំឆ្លើយតបវិញ ដោយផ្អែកលើន័យត្រង់នៃទង្វើករណីទាំងនោះ។ ទោះបីមានការខិតខំប្រឹងប្រែង ទាំងនេះក្តី តែចុងក្រោយមេធាវីការពារក្តីជាអ្នកទទួលបន្ទុកផ្តល់សំអាងហេតុដើម្បីគាំទ្រដល់បណ្តឹង សាទុក្ខរបស់ខ្លួន¹¹⁶។ គោលការណ៍នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីចំពោះមុខដែលមេធាវីការពារក្តីលើក ឡើងជារឿយៗនោះ¹¹⁷ តម្រូវថា ភាគីទាំងអស់មានឱកាសក្នុងការ “ផ្តល់យោបល់ ... ទៅលើសារ ណារបស់ភាគីដែលធ្វើការជំទាស់ ក្នុងគោលបំណងដើម្បីឱ្យមានឥទ្ធិពលទៅលើសេចក្តីសម្រេច របស់តុលាការ”¹¹⁸។ ចំណុចនេះចាំបាច់តម្រូវឱ្យភាគីអាចយល់បាននូវអំណះអំណាងដែលបានធ្វើ ឡើង¹¹⁹។ ហេតុនេះ ទោះបី “អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលមិនមានមុខងារក្នុងការពិនិត្យអំពីគុណ ភាព នៃសារណាការពារបណ្តឹងសាទុក្ខជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់ជនជាប់ចោទ”¹²⁰ ក៏ដោយ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី អង្គជំនុំជម្រះគួរដោះស្រាយចំពោះទង្វើករណីដែលអាចយល់បានតែប៉ុណ្ណោះ។ ហេតុនេះ ការភាន់ច្រឡំ ភាពមិនទាក់ទងគ្នា ឬការលុបចោលនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខគួរត្រូវ បានដោះស្រាយ ដោយបដិសេធចោលមូលដ្ឋានណាដែលមិនអាចយល់បាន ឬគ្មានមូលដ្ឋានគាំទ្រ¹²¹ ។

¹¹⁵ សូមមើលខាងលើនៅត្រង់កថាខណ្ឌ ១២-១៣។
¹¹⁶ សូមមើលខាងលើនៅត្រង់ផ្នែក ២.១ នៅត្រង់កថាខណ្ឌ ២៣ និងកថាខណ្ឌបន្តបន្ទាប់។
¹¹⁷ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៨, ១៤១, ១៤២, ១៥៧, ១៥៨-១៧៤។
¹¹⁸ ឯកសារ F36 សាលដីកាលើបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ១៨៥។
¹¹⁹ សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28 សាលដីកាលើបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤១។
¹²⁰ សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28 សាលដីកាលើបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤១។
¹²¹ សូមមើលខាងលើនៅត្រង់កថាខណ្ឌ ៣៥-៣៩។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

- 73. សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងថា **មូលដ្ឋាន ១៥** (ស្តង់ដារពីររវាងការដាក់បន្ទុក និងដោះបន្ទុក)¹²² **មូលដ្ឋាន ២២** (ភាពផ្ទុយគ្នា)¹²³ **មូលដ្ឋាន ២៦** (បុរេវិនិច្ឆ័យវប្បធម៌)¹²⁴ **មូលដ្ឋាន ១២៤** (វិសាលភាពពាក់ព័ន្ធនឹងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយ)¹²⁵ **មូលដ្ឋាន ១៩១** (ការប្រើពាក្យអង្គការ)¹²⁶ និង**មូលដ្ឋាន ១៩២** (ពាក់ព័ន្ធនឹងមន្ទីរ ៨៧០)¹²⁷ ត្រូវតែបដិសេធចោលដោយសារមានវិការៈ ដោយពុំចាំបាច់ពិចារណាថែមទៀតទៅលើអង្គសេចក្តីរបស់វា។
- 74. សហមេធាវីនាំមុខគាំទ្រការសន្និដ្ឋានរបស់ ក.ស.ព ដែលថា ទទ្ទឹករណ៍ដែលមាននៅក្នុង**មូលដ្ឋាន ១៥** ពុំបានបញ្ជាក់ច្បាស់លាស់ ហើយត្រូវតែបដិសេធចោល¹²⁸។ មូលដ្ឋាននេះធ្វើការចោទប្រកាន់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានអនុវត្ត “ស្តង់ដារពីរ” ពាក់ព័ន្ធនឹងភ័ស្តុតាងដាក់បន្ទុក និងដោះបន្ទុក។ ក៏ប៉ុន្តែ មូលដ្ឋាននេះមានតែមួយកថាខណ្ឌដែលមានជើងទំព័រតែមួយគត់ដែលរៀបរាប់នូវកំណត់សម្គាល់យោងទៅកថាខណ្ឌផ្សេងទៀតនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ដោយពុំមានការវិភាគ ឬការពន្យល់អ្វីទេ¹²⁹។
- 75. នៅក្នុង**មូលដ្ឋាន ២២** មានចំណងជើង “ភាពផ្ទុយគ្នា” មេធាវីការពារក្តីលើកជាទទ្ទឹករណ៍ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនបានអនុវត្តក្របខណ្ឌស្របគ្នា ចំពោះការវិភាគពីភាពជឿជាក់បាននៃភ័ស្តុតាង ដែលខ្លួនមិនបានជំទាស់¹³⁰។ មេធាវីការពារក្តីបានផ្តល់ឧទាហរណ៍មួយអំពីភាពមិនស្របគ្នានេះ។

¹²² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៣៤។

¹²³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៤៣។

¹²⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៥៤-២៥៦។

¹²⁵ ឯកសារ F54.1.1 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ក ទំព័រ ៦៦។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ F54/1.2.3 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ ក.ស.ព ឧបសម្ព័ន្ធ គ លេខទទ្ទឹករណ៍បណ្តឹងសាទុក្ខសម្រាប់សេចក្តីសង្ខេបទទ្ទឹករណ៍នៃអ្នកប្តឹងសាទុក្ខ ចុះថ្ងៃទី១២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០២០ ទំព័រ ៦៥។

¹²⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៦៣៣-១៦៣៦។

¹²⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៦៣៧-១៦៣៩។

¹²⁸ ឯកសារ F54/1 សារណាតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ១២១។ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៣៤។

¹²⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៣៤ ជើងទំព័រ ៣១៦ (យោងទៅសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៤១-២៤២, ២៩៣-៣០៥, ៣១២-៣១៣, ៣១៤-៣១៩, ៣២៩-៣៣០, ៨៩១, ៩២២, ៩៩៩, ១១៩៥, ១២៣៥, ១៣៨៣, ១៥២៩, ១៧៥២ (ជើងទំព័រ ៣៤០០))។ សហមេធាវីនាំមុខដោះស្រាយកថាខណ្ឌទាំងនេះជាច្រើននៅក្នុងផ្នែកផ្សេងទៀតនៃចម្លើយតបនេះ។

¹³⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៤៣។

នេះ ហើយមិនបានលើកឡើងនូវកថាខណ្ឌជាក់លាក់នៅក្នុងសាលក្រមដែលរងការជំទាស់នោះទេ¹³¹។

76. នៅក្នុងមូលដ្ឋាន ២៦ មេធាវីការពារក្តីចោទប្រកាន់ចៅក្រមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពីការបង្ហាញបុរេវិនិច្ឆ័យវប្បធម៌ ក្នុងការយល់ឃើញមួយចំនួន ដែលជាការចោទប្រកាន់ធ្ងន់ធ្ងរ¹³²។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានផ្តល់មូលដ្ឋានគាំទ្រដល់ទង្វើករណីរបស់ខ្លួនទេ។ មេធាវីការពារក្តីបានយោងទៅប្រភពពីអំពីភាពពាក់ព័ន្ធតិចតួចចំពោះកាតព្វកិច្ចរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិ និងមិនបានបញ្ជាក់ច្បាស់លាស់ថា តើអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានរំលោភកាតព្វកិច្ចទាំងនេះ ដោយរបៀបណាទេ។ កំណត់សម្គាល់យោងទៅមួយពាក់ព័ន្ធនឹងបទបញ្ជាស្តីពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ មិនបានបន្ថែមអ្វីសោះទៅលើទង្វើករណីដែលមានលើកឡើងនៅក្នុងផ្នែកនោះនៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ហើយមិនបានផ្តល់ការពន្យល់ថាតើទង្វើករណីទាំងនោះបង្ហាញនូវភាពលម្អៀងដោយរបៀបណាទេ¹³³។ ការយោងទៅការយល់ឃើញរបស់សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខតែមួយមុខ មិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបង្កើតជាការចោទប្រកាន់ដែលមានភាពធ្ងន់ធ្ងរបែបនេះទេ¹³⁴។ សហមេធាវីនាំមុខសូមអះអាងថា មូលដ្ឋាននេះត្រូវតែបដិសេធចោល ដោយសារពុំមានមូលដ្ឋានគាំទ្រ។

77. សហមេធាវីនាំមុខគាំទ្រការឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព ទៅនឹងមូលដ្ឋាន ១៩១ (ការប្រើពាក្យអង្គការ)¹³⁵ និងមូលដ្ឋាន ១៩២ (ពាក់ព័ន្ធនឹងមន្ទីរ ៨៧០)¹³⁶ តែពិចារណាថា មូលដ្ឋានទាំងពីរនេះគួរត្រូវបានបដិសេធចោល ដោយសារពុំមានមូលដ្ឋានគាំទ្រ។ នៅក្នុងមូលដ្ឋាននីមួយៗ មេធាវីការពារក្តីបានលើកជាទង្វើករណីទូទៅថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង “ផ្តល់តម្លៃមិនត្រឹមត្រូវ” ចំពោះភ័ស្តុតាងតែមិនបានពន្យល់ថាធ្វើខុសដោយរបៀបណាទេ។ មេធាវីការពារក្តីគ្រាន់តែរៀបរាប់កថាខណ្ឌដែល

¹³¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៤៣ ជើងទំព័រ ៣៤៧។
¹³² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៥៤-២៥៦។
¹³³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៧៩។
¹³⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៥៥។
¹³⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៦៣៣-១៦៣៦។ ឯកសារ F54/1 សារណាតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៩៤៦-៩៤៨។
¹³⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៦៣៧-១៦៣៩។ ឯកសារ ឯកសារ F54/1 សារណាតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ១០៥៧-១០៥៩។

រងការជំទាស់នៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ក¹³⁷ ដោយមិនបានបញ្ជាក់ច្បាស់លាស់ថាតើភ័ស្តុតាង ឬការយល់ ឃើញណាខ្លះដែលពួកគេមិនយល់ស្រប ឬមូលហេតុដែលមិនយល់ស្រប នោះទេ។ វាមិនយុត្តិធម៌ ដល់ភាគីនានាទេ ជាពិសេសដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលភ័ស្តុតាងរបស់ខ្លួនត្រូវបានយកមកសំអាង នៅក្នុងកថាខណ្ឌនៃសាលក្រម ដែលត្រូវធ្វើការទស្សន៍ទាយចំពោះការជំទាស់របស់មេធាវីការពារក្តី នោះ។

78. សហមេធាវីនាំមុខសូមអះអាងថា **មូលដ្ឋាន ១២៤** មានវិការៈ ហើយត្រូវបដិសេធចោល។ ទោះបីវា លេចឡើងនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ក ក៏ដោយ តែវាពុំមាននៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខតែម្តង¹³⁸។ ហេតុ នេះ ពុំមាននរណាម្នាក់ដឹងអំពីខ្លឹមសារនៃមូលដ្ឋាននេះទេ។

79. នៅក្នុងផ្នែកខាងក្រោមនេះ សហមេធាវីនាំមុខសូមឆ្លើយតបទៅនឹងការចោទប្រកាន់របស់មេធាវី ការពារក្តីភ្នំភាពលម្អៀង។ ការចោទប្រកាន់ភាគច្រើនមិនត្រូវបានបង្ហាញជា “មូលដ្ឋាន” ច្បាស់ លាស់ទេ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី អនុលោមទៅតាមសំអាងហេតុនានាដែលនឹងពន្យល់ខាងក្រោម ការ ចោទប្រកាន់ទាំងនោះត្រូវត្រូវបានបដិសេធចោលជាក់ស្តែង ដោយសារពុំមានមូលដ្ឋានគាំទ្រ។

៥. មូលដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងភាពលម្អៀង

80. សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខពោរពេញទៅដោយការអះអាងនានាដែលថា ជារួម អង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូងមានភាពលម្អៀងប្រឆាំងនឹង ខៀវ សំផន។ មានមូលដ្ឋានជាង ៥០ ត្រូវបានលើកឡើងជាក់ ស្តែងថាពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់ភាពលម្អៀង¹³⁹ ហើយនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខទាំង

¹³⁷ ឯកសារ F54.1.1 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ក ទំព័រ ៩៣។

¹³⁸ ឯកសារ F54.1.1 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ក ទំព័រ ៦៦។ នៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ **មូលដ្ឋាន ១២៣** ហាក់ដូច ជាចប់នៅត្រង់កថាខណ្ឌ ៨២៤ ហើយ**មូលដ្ឋាន ១២៥** ចាប់ផ្តើមនៅត្រង់កថាខណ្ឌ ៨២៥។

¹³⁹ មូលដ្ឋានចំនួនប្រាំមួយស្ថិតក្រោមចំណងជើង “វិធីសាស្ត្រលម្អៀងនៃគោលការណ៍នាំមុខនៅក្នុងការជំនុំជម្រះក្តីព្រហ្មទណ្ឌ (មូលដ្ឋាន ២ ដល់ ៧)។ មូលដ្ឋានចំនួន ៣០ ទៀតស្ថិតក្រោមចំណងជើង “វិធីសាស្ត្រលម្អៀងក្នុងការគ្រប់គ្រងភស្តុតាង” (មូល ដ្ឋាន ៨ ដល់ ៣៧) (រួមមានមូលដ្ឋានមួយមានចំណងជើង “បុរេវិនិច្ឆ័យវប្បធម៌” (មូលដ្ឋាន ២៦))។ មូលដ្ឋានមួយមានចំណងជើង “ការបង្ហាញអំពីភាពលម្អៀងទាក់ទងនឹងគោលដៅនៃការដាក់ទោស” (មូលដ្ឋាន ២៥២)។ ក្រៅពីនេះ មូលដ្ឋាន ១៧ ទៀតរួមមាន “ភាពលម្អៀង” ពាក់ព័ន្ធនឹងកំហុសដែលបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងសេចក្តីសង្ខេបនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ក (មូលដ្ឋាន ១៦៤, ១៦៥, ១៦៦, ១៧០, ១៧៤, ១៧៦, ១៨១, ១៩៩, ២០២, ២០៣, ២០៤, ២០៦, ២០៧, ២២២, ២២៣, ២៤៤, ២៥០)។

មូល ជាញឹកញយមានការចោទប្រកាន់ដោយឥតព្រាងទុកនូវការសន្មតថាមានភាពលម្អៀងពីអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលគួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើល¹⁴⁰។

81. ការអះអាងពីភាពលម្អៀងទាំងនេះអាចបែងចែកជាពីរប្រភេទគឺ៖ ប្រភេទទីមួយចោទប្រកាន់ពីភាពលម្អៀងជាក់ស្តែង ឬតាមការយល់ឃើញ ដែលកើតឡើងពីការចូលរួមរបស់ចៅក្រមដែលធ្លាប់បានវិនិច្ឆ័យបញ្ជាក់ពាក់ព័ន្ធចមកហើយ។ ប្រភេទទីពីរកើតចេញពីការសន្និដ្ឋានពីភាពលម្អៀង ពីសេចក្តីសម្រេច ឬការវិភាគរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។ ការចោទប្រកាន់ទាំងពីរប្រភេទនេះត្រូវបានធ្វើឡើងម្តងហើយម្តងទៀតដោយ ខៀវ សំផន នៅក្នុងអំឡុងដំណើរការសំណុំរឿងនេះទាំងមូល។ អង្គជំនុំជម្រះគួរបដិសេធការចោទប្រកាន់ទាំងពីរប្រភេទនេះភ្លាមៗតែម្តង ដោយពុំចាំបាច់យកមកពិចារណានោះទេ ដោយយោងលើហេតុផលដូចខាងក្រោមនេះ។

82. ទទ្ទឹករណីប្រភេទទីមួយ បានលើកឡើងនៅក្នុងមូលដ្ឋាន ៤¹⁴¹។ មេធាវីការពារក្តីចោទប្រកាន់ពីភាពលម្អៀងដែលលេចឡើងដោយសារ សមាសភាពចៅក្រមដែលនៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង (ឬចៅក្រមភាគច្រើន) បានចូលរួមជំនុំជម្រះក្តី ខៀវ សំផន ពីរដងបន្តបន្ទាប់គ្នា។ បញ្ហានេះគួរត្រូវបានបដិសេធចោល ដោយសារជារឿងអាជ្ញាអស់ជំនុំ។ សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របទៅនឹងការសន្និដ្ឋានរបស់ ក.ស.ព¹⁴²។

83. ប្រភេទទីពីរនៃការចោទប្រកាន់ពីភាពលម្អៀង កើតចេញពីការអះអាងពីភាពលម្អៀងយ៉ាងច្រើនលើសលុបនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ។ ករណីទាំងនេះកើតឡើងនៅពេលមេធាវីការពារក្តី

¹⁴⁰ សូមមើល ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៧, ២១៦, ២៣៣, ៦៧៥, ១០០៧, (ជើងទំព័រ ១៨៦១), ១០៣០, ១០៧២, ១១២៤, ១១៥៦, ១១៥៨, ១១៧២, ១១៧៥, ១១៨៦, ១២១១, ១២២៦, ១២២៨, ១២២៩, ១២៣៣, ១២៤១, ១២៤៤, ១២៤៦, ១២៤៩, ១២៥១, ១២៥៥, ១២៥៩, ១២៦២, ១២៦៣, ១២៧៨, ១២៧៩, ១២៨០, ១៣១២, ១៣២២, ១៣២៤, ១៣៣៩, ១៣៤០, ១៣៤១, ១៣៧០, ១៣៨៦, ១៣៨៧, ១៣៩៧, ១៤១៧, ១៤២៤, ១៤២៦, ១៤៣៥, ១៤៤១, ១៤៤៣, ១៤៤៤, ១៤៤៧, ១៤៥៥, ១៤៩៦, ១៥១០, ១៥៣០, ១៥៩៣, ១៥៩៤, ១៦០១, ១៦០៣, ១៦៧០, ១៧០២, ១៧១៤ (ជើងទំព័រ ៣៣០៨), ១៧៣៦, ១៧៥៤, ១៧៨៥, ១៨២៤, ១៨៨៣, ១៩១៨, ១៩៦៨, ២១១៥, ២១៤១។ មានការយោងបន្ថែមទៀតទៅលើការយល់ឃើញដែលបានធ្វើឡើង ប្រសិនបើវិធីសាស្ត្រ “មិនលម្អៀង” ឬ “ឥតលម្អៀង” ត្រូវបានយកមកប្រើប្រាស់៖ សូមមើល ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២១៤, ១២៣៩, ១២៦៩, ១២៧៣, ១៣៧៣, ១៦២២, ១៦៣៦។

¹⁴¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៧-១៣៣។

¹⁴² ឯកសារ F54/1 សារណាតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៣៩-៤៤។

ហាក់ដូចជាចោទប្រកាន់ថា ភាពលម្អៀងត្រូវបានបង្ហាញនៅក្នុងខ្លឹមសារនៃសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។

84. សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងថា ទង្វើករណីទាំងនេះគួរត្រូវបានបដិសេធចោល ដោយសារមានភាពមិនច្បាស់លាស់ និងគ្មានមូលដ្ឋានគាំទ្រ។ ករណីយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការនេះ និងតុលាការផ្សេងទៀតបង្កើតលក្ខខណ្ឌវិនិច្ឆ័យច្បាស់លាស់ចំពោះភាពលម្អៀងរបស់តុលាការ ដែលលក្ខខណ្ឌវិនិច្ឆ័យអាចអនុវត្តបាន អាស្រ័យទៅលើថាតើ ភាពលម្អៀងដែលបានចោទប្រកាន់នោះមានភាពជាក់ស្តែង ឬតាមការយល់ឃើញ¹⁴³។ គួរកត់សម្គាល់ថា សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខពុំបានបង្ហាញថា តើប្រភេទណាមួយនៃភាពលម្អៀងត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះឡើយ។ ហើយសារណានេះក៏មិនបានព្យាយាមវិភាគទៅលើភាពលម្អៀង ដោយយោងទៅបទដ្ឋានគតិយុត្តិដែលត្រឹមត្រូវដែរ។ ការពិតផ្ទុយពីចំនួននៃការអះអាងដែលមាននៅក្នុងនោះ សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខមិនបានលើកឡើងនូវលក្ខខណ្ឌវិនិច្ឆ័យគតិយុត្តិដែលអនុវត្តចំពោះការអះអាងទាំងនោះទេ។ សហមេធាវីនាំមុខក៏កត់សម្គាល់ផងដែរថា នាពេលនេះ ការអះអាងពីភាពលម្អៀងមួយចំនួនជាការលើកឡើងច្រើនដែលខៀវ សំផន ធ្លាប់បានធ្វើនៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ ដែលត្រូវបានបដិសេធដោយអង្គជំនុំជម្រះ ដោយសារ ការអះអាងទាំងនោះ “មិនស៊ីជម្រៅ និងពុំមានមូលដ្ឋានគាំទ្រ ថាតើកំហុសនោះ ប្រសិនបើមាន បានបង្ហាញឲ្យឃើញនូវភាពលម្អៀងយ៉ាងដូចម្តេចឡើយ ដែលពុំមែនជាកំហុសអង្គច្បាប់ ឬអង្គហេតុ”¹⁴⁴។

¹⁴³ សូមមើលឧទាហរណ៍៖ **ឯកសារលេខ 11** សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ ខៀវ សំផន ប្តឹងដិតចិត្តចៅក្រមប្រាំមួយរូបនៃអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលដែលបានសម្រេចសេចក្តីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២០ កថាខណ្ឌ ៦៣។ ឯកសារ E55/4 សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងដិតចិត្តរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ, នួន ជា និង អៀង សារី ដែលប្តឹងដិតចិត្តចំពោះលោកចៅក្រម និល ណុន ចៅក្រម Silvia Cartwright ចៅក្រម យ៉ា សុខន ចៅក្រម Jean-Marc Lavergne និងចៅក្រម ធ្វូ មណី ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ១១-១២។ ឯកសារ E137/5 សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងដិតចិត្តចៅក្រម Silvia Cartwright ចុះថ្ងៃទី០២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ១៣។ ឯកសារ E171/2 សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងដិតចិត្តចៅក្រម Silvia Cartwright ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២ កថាខណ្ឌ ១២។ ឯកសារ E191/2 សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងរបស់ អៀង សារី សុំដិតចិត្តចៅក្រម Judge Cartwright ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២ កថាខណ្ឌ ១៣។ តុលាការ ICTY រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Furundžija សំណុំរឿងលេខ IT-95-17/1-A សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០០ កថាខណ្ឌ ១៨៩។

¹⁴⁴ ឯកសារ F36 សាលដីកាលើបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ១៣១។

- 85. ទោះបីអង្គជំនុំជម្រះពិចារណាទៅតាមធនាគារសិទ្ធិរបស់ខ្លួនថា ទង្វើករណីនានាក្នុងចំណោមទង្វើករណីទាំងនេះស័ក្តិសមនឹងយកមកពិចារណាក៏ដោយ ក៏ទង្វើករណីទាំងនេះអាចត្រូវបានចោលរួចជាស្រេចទៅហើយ។ មានការទទួលស្គាល់យ៉ាងច្បាស់ ដោយតុលាការនេះ¹⁴⁵ ព្រមទាំងតុលាការផ្សេងទៀត¹⁴⁶ ថា ភាពលម្អៀងរបស់តុលាការមិនគ្រាន់តែត្រូវបានបង្ហាញតាមការយល់ឃើញរបស់ភាគីដែលចោទប្រកាន់ថា ចៅក្រមណាម្នាក់ ឬអង្គជំនុំជម្រះណាមួយបានប្រព្រឹត្តកំហុសប៉ុណ្ណោះទេ។ គ្រាន់តែការមិនយល់ស្របទៅនឹងសេចក្តីសម្រេចណាមួយ ដោយពុំមានមូលដ្ឋានបន្ថែមទៀតមិនគាំទ្រដល់ការអះអាងពីភាពលម្អៀងឡើយ។ ការអះអាងពីភាពលម្អៀងស្រដៀងគ្នាដែលបានធ្វើឡើងដោយ ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងអង្គជំនុំជម្រះនេះត្រូវបានក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះពិសេសបដិសេធចោលតាំងពីដើមឆ្នាំនេះម៉្លោះ ដោយយោងដល់គោលការណ៍នេះ¹⁴⁷ ។
- 86. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានផលប្រយោជន៍ជាពិសេសក្នុងការធានាថា ការចោទប្រកាន់ពីភាពលម្អៀងរបស់តុលាការត្រូវបានដោះស្រាយយ៉ាងត្រឹមត្រូវ។ តុលាការបានទទួលស្គាល់នូវតួនាទីដែលថា កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់ខ្លួនក្នុងការសម្រេចឱ្យបាននូវសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះក្នុងការ

¹⁴⁵ ឯកសារលេខ 11 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ ខៀវ សំផន ប្តឹងដិតចិត្តចៅក្រមប្រាំមួយរូបនៃអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលដែលបានសម្រេចសេចក្តីនៅក្នុងសំណុំរឿង 00២/09 ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២០ កថាខណ្ឌ ១០១ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ១២២២ បដិសេធនៃកតាក្យសុំរបស់ ខៀវ សំផន ស្តីពីភាពលម្អៀងនេះ។

¹⁴⁶ សូមមើលឧទាហរណ៍ តុលាការ ICTY រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Šešelj សំណុំរឿងលេខ IT-03-67-PT សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំប្តឹងដិតចិត្តចៅក្រម ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ ១១។ តុលាការ ICTY រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Šešelj សំណុំរឿងលេខ IT-03-67-R77.2-A សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំប្តឹងដិតចិត្តចៅក្រម Fausto Pocar និងចៅក្រម Theodor Meron ចេញពីកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីលើបណ្តឹងសាទុក្ខ ចុះថ្ងៃទី០២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩ កថាខណ្ឌ ១៣។ តុលាការ STL នៅក្នុងសំណុំរឿងប្រឆាំងនឹង Akhbar Beirut S.A.L. និងអ្នកផ្សេងទៀត សំណុំរឿងលេខ STL-14-06/PT/OTH/R25 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំប្តឹងដិតចិត្តចៅក្រម Lettieri ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៣០, ៣១។ តុលាការ STL រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Ayyash និងអ្នកផ្សេងទៀត សំណុំរឿងលេខ STL-11-01/T/OTH/R25 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តី Oneissi តាមវិធាន ២៥ សុំប្តឹងដិតចិត្ត និងដកចេញនូវចៅក្រមប្រធាន David Re ចៅក្រម Janet Nosworthy និងចៅក្រម Micheline Braidy ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ ៥១, ៧៥។

¹⁴⁷ ឯកសារលេខ 11 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ ខៀវ សំផន ប្តឹងដិតចិត្តចៅក្រមប្រាំមួយរូបនៃអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលដែលបានសម្រេចសេចក្តីនៅក្នុងសំណុំរឿង 00២/09 ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២០ កថាខណ្ឌ ១០៥, ១១១, ១២២។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ស្វែងរកការពិត និងទទួលបានយុត្តិធម៌¹⁴⁸ និងទទួលបានការផ្សះផ្សាជាតិ¹⁴⁹។ តួនាទីទាំងនេះពឹងផ្អែកជាមូលដ្ឋានទៅលើភាពស្របច្បាប់ ពីភាពជឿជាក់បានរបស់តុលាការ។ ការតម្កល់ភាពស្របច្បាប់ និងភាពជឿជាក់បាននោះត្រូវតែពាក់ព័ន្ធនឹងការធានាជាថ្មីដល់ភាគី និងសាធារណជនថា ការព្រួយបារម្ភដែលមានមូលដ្ឋានត្រឹមត្រូវ អំពីភាពលម្អៀងត្រូវយកមកដោះស្រាយឱ្យបានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ និងសមរម្យ។ ក៏ប៉ុន្តែ វាក៏មានន័យថា ការចោទប្រកាន់ពីភាពលម្អៀងត្រូវធ្វើឡើងស្របតាមផ្លូវតុលាការ និងមានមូលដ្ឋានគាំទ្រគ្រប់គ្រាន់ប៉ុណ្ណោះ។ តុលាការបានប្រមើលមើលពីគ្រោះថ្នាក់ដែលកើតឡើង ប្រសិនបើចៅក្រមត្រៀមជាស្រេចនឹងដកខ្លួនចេញ ជាការឆ្លើយតបទៅនឹងការចោទប្រកាន់ពីភាពលម្អៀងដែលគ្មានមូលដ្ឋាន៖

ដោយសារតែវាជាការគំរាមកំហែង ទៅលើផលប្រយោជន៍នៃរដ្ឋបាលតុលាការ ប្រកបដោយយុត្តិធម៌និងឥតលម្អៀង ដែលចៅក្រមត្រូវបានប្តឹងដិតចិត្ត ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃការចោទប្រកាន់ ដែលគ្មានមូលដ្ឋាន ឬគ្មានការគាំទ្រ នៃភាពលម្អៀងជាក់ស្តែង ថាជាការបង្ហាញយ៉ាងពិតប្រាកដពីភាពលម្អៀង¹⁵⁰។

87. ទម្លាប់ធ្វើការអះអាងផ្តេសផ្តាស និងគ្មានមូលដ្ឋានគាំទ្រពីភាពលម្អៀង មានចរិតលក្ខណៈគ្រោះថ្នាក់ដូចគ្នា ដែលអាចធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរដល់ភាពស្របច្បាប់របស់តុលាការ។ បន្ទាប់ពីបានទទួលសាលក្រមផ្តន្ទាទោសដែលខ្លួនមិនពេញចិត្ត ខៀវ សំផន ពិតជាមានសិទ្ធិជំទាស់ទៅនឹងសាលក្រមនេះយ៉ាងត្រឹមត្រូវតាមរយៈបណ្តឹងសាទុក្ខ។ ក៏ប៉ុន្តែ គោលបំណងរបស់បណ្តឹងសាទុក្ខគឺដើម្បីបង្ហាញអំពីកំហុសរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ប្រសិនបើមាន មិនមែនធ្វើឱ្យសាលក្រមនោះអស់តម្លៃនោះទេ។ សហមេធាវីនាំមុខស្នើសុំអង្គជំនុំជម្រះមិនត្រឹមតែបានចោល “មូលដ្ឋាន” ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពលម្អៀងប៉ុណ្ណោះទេ តែក៏បញ្ជាក់ឱ្យច្បាស់ថា ការអះអាងច្រើនដែលពីភាពលម្អៀងនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខទាំងមូល ជារឿងដែលគ្មានមូលដ្ឋានត្រឹមត្រូវ។

¹⁴⁸ ឯកសារ C22/I/69 សេចក្តីបង្គាប់ស្តីពីសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមានមេធាវីតំណាងក្នុងការផ្តែងប្រាស្រ័យជូនអង្គជំនុំជម្រះដោយខ្លួនឯង ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ កថាខណ្ឌ ៨។

¹⁴⁹ ឯកសារ D404/2/4 សាលដីកាលើគ្រប់បណ្តឹងខ្លួនទាំងអស់ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចនានារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតលើភាពអាចទទួលយកបាននៃពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ចុះថ្ងៃទី២៤ មិថុនា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ៦៥។

¹⁵⁰ ឯកសារលេខ 11 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ ខៀវ សំផន ប្តឹងដិតចិត្តចៅក្រមប្រាំមួយរូបនៃអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលដែលបានសម្រេចសេចក្តីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២០ កថាខណ្ឌ ៦៤។

៦. មូលដ្ឋាននានាពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់ពីការរំលោភនីតិវិធី

៦.១. ទិដ្ឋភាពទូទៅ

- 88. សហមេធាវីនាំមុខសូមយោងទៅបទដ្ឋានដែលត្រូវបានបង្កើតឡើង ចំពោះការប្តឹងសាទុក្ខពីការអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្តីពីបញ្ហានីតិវិធី¹⁵¹។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបំពេញទៅតាមបទដ្ឋានទាក់ទងនឹង**មូលដ្ឋាន ៨** (សេចក្តីសម្រេចលើការកោះហៅសាក្សី អ្នកជំនាញ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីឱ្យចូលមកបង្ហាញខ្លួនបណ្តើរៗ)¹⁵² **មូលដ្ឋាន ១០** (ការដាក់បង្ហាញភ័ស្តុតាងពីសំណុំរឿង០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤)¹⁵³ **មូលដ្ឋាន ២៣** (ចម្លើយនានាដែលបានដាក់បង្ហាញក្រោយពេលមានកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី)¹⁵⁴ **មូលដ្ឋាន ៦** (ការកំណត់បទចោទសាជាថ្មី)¹⁵⁵ និង**មូលដ្ឋាន ១២៥ និង ១២៦** (ដោយសារពាក់ព័ន្ធនឹងឥទ្ធិពលទៅលើសំអាងហេតុក្នុងសំណុំរឿង ០០១ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២)¹⁵⁶។
- 89. សហមេធាវីនាំមុខកម្រិតការឆ្លើយតបរបស់ខ្លួនពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហានីតិវិធី ចំពោះមូលដ្ឋានខាងលើត្រឹមតែវិសាលភាពដែលថា បញ្ហាទាំងនោះប៉ះពាល់ដោយផ្ទាល់ដល់ផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងមិនច្រើនជាមួយនឹងចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព។ ជាពិសេស សហមេធាវីនាំមុខសូមគូសបញ្ជាក់ថា ពួកគេគាំទ្រដល់ការឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព ទៅលើ**មូលដ្ឋាន ១** (ការពន្យារពេលចេញសំអាងហេតុ)¹⁵⁷ និង**មូលដ្ឋាន ៦** (ការកំណត់បទចោទសាជាថ្មីតាមផ្លូវច្បាប់)¹⁵⁸។

¹⁵¹ សូមមើលផ្នែក ២.១.៣ ខាងលើ នៅត្រង់កថាខណ្ឌ ៣១-៣៣។

¹⁵² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៧៥-១៨១។

¹⁵³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៩៨-២២៥។

¹⁵⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៤៤-២៤៦។

¹⁵⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៥-១៥៧។

¹⁵⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨២៥-៨២៧ (មូលដ្ឋាន ១២៥) និងកថាខណ្ឌ ៨២៨-៨៣៥ (មូលដ្ឋាន ១២៦)។

¹⁵⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣០-៧៩។ ឯកសារ F54/1 សារណាតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ២៤-២៨។

¹⁵⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៥-១៥៧។ ឯកសារ F54/1 សារណាតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៨៤-៩១។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

**៦.២. សេចក្តីសម្រេចលើការកោះហៅសាក្សី/ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី/អ្នកជំនាញឲ្យចូលមក
បង្ហាញខ្លួនបណ្តឹង។**

- 90. នៅក្នុងមូលដ្ឋាន ៨ មេធាវីការពារក្តីជំទាស់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង “បានប្រព្រឹត្តកំហុសក្នុង
ការអនុវត្តធានាសិទ្ធិរបស់ខ្លួន” ដោយចេញបញ្ជីឈ្មោះសាក្សី អ្នកជំនាញ និង ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ
ប្បវេណី (“WECPs”) មុនពេលចាប់ផ្តើមការជំនុំជម្រះលើវគ្គនីមួយៗ ហើយថា នីតិវិធីនេះបង្ក
ព្យសនកម្មដល់ពួកគេ¹⁵⁹។ សហមេធាវីនាំមុខគាំទ្រដល់ទង្វើករណីនានារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា¹⁶⁰
។
- 91. សហមេធាវីនាំមុខបន្ថែមថា អំណះអំណាងរបស់មេធាវីការពារក្តីមិនចាប់អារម្មណ៍ចំពោះបរិបទនៃ
ការអនុវត្តធានាសិទ្ធិនេះ។ ជាការពាក់ព័ន្ធបំផុត ចំណុចនេះរួមមានការជំនុំជម្រះដ៏យូរ និងវ័យចាស់
ជរារបស់សាក្សី និង ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីភាគច្រើន។ ជាធម្មតា និងមានភាពពាក់ព័ន្ធស្រដៀងគ្នា
ដែរគឺការជំទាស់ក្នុងការធានានូវការបង្ហាញខ្លួនរបស់អ្នកជំនាញ។ កត្តាទាំងនេះមានន័យថា សេចក្តី
សម្រេចមិនអាចធ្វើបានទៅលើ WECPs ទាំងអស់ មុនពេលជំនុំជម្រះបានទេ។ ការធ្វើបែបនេះនឹង
ពាក់ព័ន្ធដល់ការកំណត់អំពី WECPs ច្រើននាក់ ជាច្រើនឆ្នាំមុនពេលមកបង្ហាញខ្លួនតាមពេលកំណ
ត់។ ការរៀបចំបែបនេះ ភាគី និង អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនឹងបង្កើនធនធានជាច្រើនក្នុងការត្រៀម
WECPs ដែលមិនអាចមកចូលរួមបាន។ ទោះបីបញ្ជីទាំងនោះត្រូវបានចេញរួចហើយក្តី ដែលនៅ
ពេលសវនាការជិតមកដល់ មានការផ្លាស់ប្តូរជាច្រើនលើក ដោយសារភាពអាចរកបាន មរណភាព
និងស្ថានភាពសុខភាពរបស់ WECP¹⁶¹។

¹⁵⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាក្សី កថាខណ្ឌ ១៧៥-១៨១។

¹⁶⁰ ឯកសារ F54/1 សារណាតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៤៥-៥២។

¹⁶¹ ឯកសារ E363/3 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តី ខៀវ សំផន ពាក់ព័ន្ធនឹងកាតព្វកិច្ចដាក់បង្ហាញឯកសារ
របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ចុះថ្ងៃទី២២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ២៦ (“ដូចក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ អង្គជំនុំជម្រះបានអនុវត្ត
វិធីសាស្ត្រទៅតាមដំណាក់កាលចំពោះការកំណត់ថា តើសាក្សី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និង អ្នកជំនាញណាខ្លះ នឹងផ្តល់សក្ខីកម្មលើ
ប្រធានបទណាមួយ។ អង្គជំនុំជម្រះធ្វើដូច្នោះដោយមូលហេតុមួយចំនួន រួមទាំងភាពមិនអាចទាយទុកជាមុនបានថា សាក្សីដែល
ត្រូវបានទាក់ទងនៅពេលចាប់ផ្តើមការជំនុំជម្រះ នឹងអាចមានពេលមកផ្តល់សក្ខីកម្មតាមកាលបរិច្ឆេទមួយដ៏យូរនាពេលខាងមុខ
និង ធនធានមានកម្រិតរបស់អង្គភាពគាំពារសាក្សី និង អ្នកជំនាញដើម្បីទាក់ទងទៅបុគ្គលដែលត្រូវបានស្នើឡើង។ ជាទូទៅអង្គជំនុំ
ជម្រះជូនដំណឹងទៅភាគីយ៉ាងហោចណាស់ចំនួនបួនសប្តាហ៍អំពីបញ្ជីឈ្មោះសាក្សី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញដែលខ្លួន

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់
អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

92. មេធាវីការពារក្តីមិនបានលើកឡើងនូវការផ្តល់សំអាងហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុវត្តធានាសិទ្ធិនេះ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពិចារណាដល់សិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ ភាពយុត្តិធម៌ និងភាពឆាប់រហ័សនេះកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដែល WECPs បានរួមចំណែកច្រើនជាងគេក្នុងការស្វែងរកការពិត ទន្ទឹមនឹងការធានាថាកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី “ត្រូវតែមានយុត្តិធម៌ និងត្រូវគោរពគោលការណ៍ចំពោះមុខ ហើយត្រូវរក្សាបាននូវតុល្យភាពរវាងសិទ្ធិរបស់ភាគីទាំងឡាយ”¹⁶²។

មានបំណងស្តាប់សក្ខីកម្មលើប្រធានបទនៃការជំនុំជម្រះណាមួយ។ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ពេលវេលានេះគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ភាគីរៀបចំការសួរដេញដោលសាក្សី ដោយពិចារណាឃើញថា សាក្សីបានចូលរួមក្នុងសំណុំរឿងនេះក្នុងដំណាក់កាលមុនការជំនុំជម្រះ។ ការប្រគល់នាពេលនេះនូវបញ្ជីឈ្មោះលម្អិតរបស់សាក្សី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និង អ្នកជំនាញ គឺពុំអាចធ្វើទៅបានឡើយ ហើយក៏ពុំមានភាពចាំបាច់ដែលតម្រូវឱ្យធ្វើដូច្នោះដែរ”។ ឯកសារ E459 សេចក្តីសម្រេចស្តីពីសាក្សី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និង អ្នកជំនាញ ដែលត្រូវបានស្នើសុំស្តាប់សក្ខីកម្មនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ ២៨, ៥០, ៥១, ៧៥, ៨០, ១០៣-១០៤, ១៥១, ១៦៨, ១៧៤-១៧៧, ១៩០។ សូមមើលផងដែរ ឧទាហរណ៍ ឯកសារ E380/2 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំស្តាប់សក្ខីកម្មសាក្សីបន្ថែមទៅលើអង្គហេតុការប្រព្រឹត្តិចំពោះជនជាតិវៀតណាម និងសុំឱ្យទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីពាក់ព័ន្ធ (E380, E381, E382) (សំអាងហេតុពេញលេញ) ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ ២៦ (“អង្គជំនុំជម្រះបានពិចារណាទៅលើបុគ្គលទាំងអស់ ដែលបានស្នើសុំឱ្យផ្តល់សក្ខីកម្មទៅលើអង្គហេតុនេះ រួមទាំងបុគ្គលទាំង ៦រូប ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើឡើង ហើយបានជូនដំណឹងទៅភាគីអំពីបញ្ជីសាក្សី និង ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលគ្រោងនឹងមកផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីការប្រព្រឹត្តិចំពោះជនជាតិវៀតណាម។ ដំណើរការនៃការជ្រើសរើសបុគ្គលមកផ្តល់សក្ខីកម្ម គឺជាដំណើរការដែលវិវត្តន៍ដោយផ្អែកទៅលើភាពចាំបាច់នៃសវនាការ សាក្សីដែលអាចរកបាន និងកាលៈទេសៈដែលមិនអាចប្រមើលឃើញដទៃទៀត។ ហេតុនេះ អង្គជំនុំជម្រះសូមបញ្ជាក់បំភ្លឺថា ការជូនដំណឹងអំពីបញ្ជីនេះមិនបានប្រគល់ទៅលើលទ្ធភាពនៃការកោះហៅសាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដទៃទៀត ដែលត្រូវបានស្នើសុំសម្រាប់អង្គហេតុនេះទេ។ អង្គជំនុំជម្រះបានកំណត់នូវមធ្យោបាយដំណាក់កាល ក្នុងការជ្រើសរើសសាក្សី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញ ឱ្យមកផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ ហើយអង្គជំនុំជម្រះ ដូចដែលមានអនុវត្តក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ នឹងចេញសេចក្តីសម្រេចអំពីសាក្សីដោយមានសំអាងហេតុពេញលេញនៅក្នុងពេលវេលាសមស្រប”។ ឯកសារ E390/3 អនុស្សរណៈរបស់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានចំណងជើង “សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សុំឱ្យកោះហៅសាក្សីបន្ថែមម្នាក់ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបន្ថែមម្នាក់ នៅក្នុងអំឡុងវគ្គសវនាការមន្ទីរសន្តិសុខភ្នំក្រោល ចុះថ្ងៃទី១១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៣, ៥។

¹⁶² ឯកសារ E459 សេចក្តីសម្រេចស្តីពីសាក្សី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញ ដែលត្រូវបានស្នើសុំស្តាប់សក្ខីកម្មនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ ៩-២១។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

93. ក្រៅពីនេះ ការណ៍ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងជ្រើសរើស WECPs មកផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ មិនបានកើតឡើងដោយគ្មានការរំពឹងទុកនោះទេ។ បុគ្គលដែលត្រូវបានជ្រើសរើសមកផ្តល់សក្ខីកម្ម ត្រូវបានស្នើដោយភាគីទាំងអស់តាមរយៈបញ្ជីឈ្មោះ WECP ដែលបានធ្វើបច្ចុប្បន្នភាព ដែលបានដាក់នៅខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤¹⁶³ ទៅតាមសំណើតាមវិធាន ៨៧(៤) ដែលបានធ្វើឡើងក្នុងអំឡុងពេលដំណើរការនីតិវិធី¹⁶⁴។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក៏បានកត់សម្គាល់ពីការចូលរួមរបស់ភាគី នៅក្នុងដំណាក់កាលជំនុំជម្រះនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី¹⁶⁵។ ជាទូទៅ អង្គជំនុំ

¹⁶³ ឯកសារ E305/6 បញ្ជីសាក្សី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញដែលបានស្នើឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា និងសេចក្តីសង្ខេបសម្រាប់ជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០២/០២ (ជាមួយនឹងឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ចំនួន ៥៖ I, II, III និង IIIក) ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ E305/7 បញ្ជីឈ្មោះសាក្សី អ្នកជំនាញ និង ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអនុលោមតាមវិធាន ៨០ របស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាង ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសម្រាប់សំណុំរឿង ០០២/០២ ជាមួយឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ E305/5 សាក្សី និងអ្នកជំនាញស្នើឡើងដោយមេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន សម្រាប់សំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ E305/4 បញ្ជីឈ្មោះ និងព័ត៌មានសង្ខេបដែលបានធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពស្តីពីសាក្សី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញ ដែលបានស្នើសុំ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤។ បន្ទាប់ពីដាក់បញ្ជីទាំងនេះ ភាគីត្រូវបានណែនាំឱ្យដាក់សំណើតាមវិធាន ៨៧(៤) សុំឱ្យបុគ្គលមកបង្ហាញខ្លួន ទៅតាមបញ្ជីឈ្មោះដែលបានកែសម្រួល ដែលមិនបានមកបង្ហាញនៅក្នុងបញ្ជីឈ្មោះ WECP ដើមនៅឆ្នាំ២០១១។ សូមមើល ឯកសារ E9/35 [សម្ងាត់] បញ្ជីឈ្មោះសាក្សី អ្នកជំនាញ និង ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលបានស្នើឡើង៖ រហស្សនាម ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ E307/1 អនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានចំណងជើង “សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរួមរបស់ភាគីសុំការបំភ្លឺអំពីការអនុវត្តវិធាន ៨៧(៤) (ឯកសារ E307) និងសេចក្តីជូនដំណឹងរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី នួន ជា ស្តីពីការមិនដាក់បញ្ជីកស្តុតាងដែលបានធ្វើបច្ចុប្បន្ន (ឯកសារ E305/3)” ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ E307/6 [សម្ងាត់] សំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអនុលោមតាមវិធាន ៨៧(៤) ដែលស្នើសុំទទួលយកជាកស្តុតាងនូវសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់ និង ឯកសារ ព្រមទាំងវត្តមាន ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងសាក្សី អ្នកជំនាញ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលបានស្នើសុំឱ្យមកផ្តល់សក្ខីកម្មក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ E307/2 សំណើរបស់មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន សុំឱ្យកោះហៅអ្នកជំនាញថ្មី សម្រាប់សំណុំរឿង ០០២/០២ (វិធាន ៨៧.៤ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង) ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ E307/4 បញ្ជីឈ្មោះសាក្សី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញថ្មី សម្រាប់សំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ E307/3/2 សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទាក់ទងនឹងសាក្សីដែលបានស្នើសុំសម្រាប់សវនាការអនុលោមតាមវិធាន ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សម្រាប់សំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤។

¹⁶⁴ សំណើទាំងនេះមកពីមេធាវីការពារក្តី នួន ជា ក.ស.ព និង សហមេធាវីនាំមុខ។ សូមមើល ឯកសារ E465.1 សាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ ប្រវត្តិនីតិវិធី កថាខណ្ឌ ៤៧ និងជើងទំព័រ ១១៣។

¹⁶⁵ ឯកសារ E363/3 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តី ខៀវ សំផន ពាក់ព័ន្ធនឹងកាតព្វកិច្ចដាក់បង្ហាញឯកសាររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ចុះថ្ងៃទី២២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ២៦។

ជម្រះសាលាដំបូងបានធ្វើការជូនដំណឹងអំពីបញ្ជីឈ្មោះ WECP ដែលបានជ្រើសរើសមកផ្តល់សក្ខីកម្មលើវគ្គសវនាការជាក់លាក់ រយៈពេលបួនសប្តាហ៍មុន។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញកំហុសណាមួយក្នុងការអនុវត្តធានាសិទ្ធិរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ឬព្យសនកម្មណាមួយដោយសារទម្លាប់អនុវត្តនេះទេ ហើយការពិត មេធាវីការពារក្តីបានចូលរួមក្នុងការតាំងសំណួរយ៉ាងស្រួចស្រាលដល់ WECP ដែលបង្ហាញខ្លួនក្នុងអំឡុងពេលជំនុំជម្រះ។

៦.៣. ការដាក់បង្ហាញសម្ភារៈ:

94. សហមេធាវីនាំមុខឆ្លើយតបទៅនឹងទង្វើករណីមួយចំនួនរបស់មេធាវីការពារក្តី ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការដាក់បង្ហាញសម្ភារៈពីសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ ដោយសារពួកគេមានផលប្រយោជន៍ដោយឡែកចំពោះសម្ភារៈដែលបានដាក់បង្ហាញ និងក្នុងនាមជាអ្នកទទួលសម្ភារៈដែលបានដាក់បង្ហាញ ដែលប្រឈមនឹងការជំទាស់ស្រដៀងនឹងការប្រឈមរបស់មេធាវីការពារក្តីដែរ។ សហមេធាវីនាំមុខស្នើសុំអង្គជំនុំជម្រះធ្វើការពិចារណាដល់បរិបទនៃការដាក់បង្ហាញ ក្នុងការកំណត់អំពីអង្គសេចក្តីនៃចំណុចពីរនៃការដាក់បង្ហាញសម្ភារៈ ខាងក្រោម។ សហមេធាវីនាំមុខក៏កត់សម្គាល់ផងដែរថា នៅទីនេះ ពួកគេដោះស្រាយបញ្ហានានាពាក់ព័ន្ធនឹងការដាក់បង្ហាញសម្ភារៈមួយចំនួនដោយ ក.ស.៣ បញ្ហាដោយឡែកនៃការទទួលយកសម្ភារៈនោះជាភស្តុតាងត្រូវបានដោះស្រាយខាងក្រោម នៅក្នុងផ្នែកនៃចម្លើយតបនេះដែលទាក់ទិននឹងភស្តុតាង និងការប្រើប្រាស់ភស្តុតាង¹⁶⁶។

៦.៣.១. ការដាក់បង្ហាញសម្ភារៈពីសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ ក្នុងអំឡុងពេលជំនុំជម្រះ:

95. នៅក្នុងមូលដ្ឋាន ១០¹⁶⁷ មេធាវីការពារក្តីជំទាស់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនបានអនុវត្តលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យតាមផ្លូវច្បាប់ឱ្យបានត្រឹមត្រូវ ពាក់ព័ន្ធនឹងកាតព្វកិច្ចនៃការដាក់បង្ហាញសម្ភារៈរបស់ ក.ស.៣។ សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងថា ក្នុងការកំណត់អំពីមូលដ្ឋាននេះ អង្គជំនុំជម្រះគួរពិចារណាដល់បរិបទនៃការដាក់បង្ហាញសម្ភារៈ ព្រមទាំងគោលការណ៍ជាសារវ័ន្តដែលថា “ដំណើរ

¹⁶⁶ សូមមើលខាងក្រោម នៅត្រង់កថាខណ្ឌ ២៥៤-២៥៧។

¹⁶⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៩៨-២១៥។

ការនីតិវិធីនៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ត្រូវតែមានយុត្តិធម៌ និង ត្រូវគោរពគោលការណ៍ចំពោះមុខ ហើយត្រូវរក្សាបាននូវតុល្យភាពរវាងសិទ្ធិរបស់ភាគីទាំងឡាយ”¹⁶⁸។

- 96. សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងយកចិត្តទុកដាក់ជាខ្លាំងដល់បញ្ហានៃការ ដាក់បង្ហាញសម្ភារៈ ការកំណត់កាលវិភាគនៃកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការនៅថ្ងៃទី០៥ ខែមីនា ឆ្នាំ ២០១៥ ក្រោយពីបានប្រកាសនូវការដាក់បង្ហាញឯកសារលើកទីពីរ¹⁶⁹។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានអញ្ជើញភាគីមកធ្វើការពិភាក្សាយ៉ាងពេញលេញទៅលើបញ្ហានានាដែលបានលើកឡើង និង ផលប៉ះពាល់នៃការដាក់បង្ហាញឯកសារទាំងនោះមកលើភាគីទាំងអស់¹⁷⁰។ ក្នុងអំឡុងពេលនៃកិច្ច

¹⁶⁸ វិធាន ២១(១)(ង) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

¹⁶⁹ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ការដាក់បង្ហាញឯកសារលើកទីមួយ មិនបានលើកឡើងនូវបញ្ហាដូចគ្នាទេ ចាប់ពីបានធ្វើឡើង នៅថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ មុននឹងចាប់ផ្តើមស្តាប់សក្ខីកម្មភស្តុតាង។ សូមមើល ឯកសារ E319 ការដាក់បង្ហាញកំណត់ហេតុ នៃសំណុំរឿង ០០៤ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤។ ប្រធានបទនេះត្រូវបានដោះស្រាយនៅ ឯកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការនៅថ្ងៃទី២១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ ។ សូមមើល ឯកសារ E1/243.1 [អសាធារណៈ] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី ២១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ (កិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ) ទំព័រ ៣-៥ ។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំនេះទេ។ សូមមើល ឯកសារ E320 អនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានចំណងជើង “ការព្រមព្រៀងការពារក្តី នួន ជា និង ខៀវ សំផន” ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤។ កិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការមួយទៀតត្រូវបានធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ នៅពេល នោះ មេធាវីការពារក្តីទាំងពីរក្រុមមានវត្តមាន។ ឯកសារ E1/244.1 [សម្ងាត់] [កែតម្រូវលើកទី៣] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ (កិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ) ទំព័រ ១៣ បន្ទាត់ ៥ - ទំព័រ ១៤ បន្ទាត់ ២ ក្រោយ [១៤.១០.០២]។ ពុំមានភាគីណាមួយ ជំទាស់ទៅនឹងសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឱ្យទទួលយកចម្លើយនានាអនុលោមតាមវិធាន ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងទេ។ មេធាវីការពារក្តីគ្រាន់តែជំទាស់ទៅនឹងទម្លាប់អនុវត្តនៃការពិនិត្យមើលចម្លើយរបស់សាក្សីមុនពេលពួកគេមកផ្តល់សក្ខីកម្ម។ សូម មើល ឯកសារ E319/7 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំឱ្យទទួលយកឯកសារដែលទាក់ទងនឹង សហករណ៍ត្រាំកក់ និងមន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់ និងសេចក្តីបង្គាប់ស្តីពីការប្រើប្រាស់កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយក្នុងសំណុំ រឿង ០០៣ និង ០០៤ ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១០។

¹⁷⁰ ឯកសារ E1/272.5 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី០៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ (កិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ) ទំព័រ ១ បន្ទាត់ ២ - ទំព័រ ២ បន្ទាត់ ១៨ ក្រោយ [១៣.៤៤.០៧] (“កាលពីម្សិលមិញ មេធាវីការពារក្តី នួន ជា បានផ្តល់ជូនជាលក្ខណៈក្រៅផ្លូវការដល់អង្គជំនុំជម្រះ និងភាគីនានានូវសំណើនៃសំណើសុំមួយពាក់ព័ន្ធនឹងការដាក់បង្ហាញកំណត់ហេតុ ពីសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤។ សំណើសុំនេះ បានដាក់នៅថ្ងៃនេះ ជាភាសាអង់គ្លេស និងជាភាសាខ្មែរ។ នៅក្នុងសំណើរបស់ខ្លួន មេធាវីការពារក្តី នួន ជា បានស្នើដល់អង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូងក្នុងចំណោមបញ្ហាផ្សេងៗ ឱ្យកំណត់បរិច្ឆេទសម្រាប់កិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ ដើម្បីសម្របសម្រួលដល់ភាគី ធ្វើការពិភាក្សាទៅលើដំណើរការដាក់បង្ហាញកំណត់ហេតុដែលមានជាបន្តបន្ទាប់ និងដើម្បីពិនិត្យមើលវីធីសាស្ត្រសមស្របដែល ត្រូវអនុវត្តនាពេលអនាគត។ មេធាវីការពារក្តី នួន ជា ក៏បានស្នើសុំឱ្យផ្អាកសវនាការស្តាប់សក្ខីកម្មសាក្សីដែលមានរហស្សនាម 2- TCW-803 និង 2-TCW-809។ ក្រោយពីបានស្តាប់ការលើកឡើងដោយសង្ខេបរបស់ភាគីទៅលើការផ្អាកសវនាការស្តាប់សក្ខី

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ប្រជុំរៀបចំសវនាការនោះ ពុំមានភាគីណាមួយលើកឡើងថា ការដាក់បង្ហាញសម្ភារៈទាំងនេះជា រឿងមិនត្រឹមត្រូវ ទៅតាមសំអាងហេតុដែលមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងនាពេលនេះទេ¹⁷¹។ ផ្ទុយទៅវិញ មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា “ប្រសិនបើភាគីណាមួយ គិតថាសេចក្តីថ្លែងការណ៍ មានអត្ថប្រយោជន៍សម្រាប់ស្វែងរកការពិត ភាគីនោះត្រូវតែស្នើសុំឱ្យសាក្សីឡើងផ្តល់សក្ខីកម្ម ដោយអនុលោមទៅតាមច្បាប់ដែលអនុវត្ត”¹⁷²។

97. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានទទួលយកសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តី នួន ជា សុំឱ្យផ្អាកសវនាការ ដោយមានការគាំទ្រពីមេធាវីការពារក្តី ខៀវ សំផន និង ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដើម្បីពិនិត្យទៅលើ ឯកសារដែលបានដាក់បង្ហាញថ្មីៗ ពាក់ព័ន្ធនឹងការដាក់បង្ហាញនេះ¹⁷³។ អង្គជំនុំជម្រះក៏បានទទួល យកសំណើដូចគ្នាដែរនៅក្នុងឯកសារនាពេលបន្ទាប់ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពន្យល់នៅ ថ្ងៃទី២២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ ថា

កម្មសាក្សី 2-TCW-803 អង្គជំនុំជម្រះបានជម្រាបដល់ភាគីតាមរយៈអ៊ីម៉ែល និងការជម្រាបជូនបន្ថែមកាលពីព្រឹកមិញនេះថា ថ្ងៃ នេះអង្គជំនុំជម្រះនឹងមិនស្តាប់សក្ខីកម្មសាក្សីដែលមានរហស្សនាម 2-TCW-803 ដូចដែលបានកំណត់កាលបរិច្ឆេទ កាលពីមុន នោះទេ។ ហើយជាជំនួសវិញ អង្គជំនុំជម្រះនឹងរៀបចំកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការមួយ ដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យភាគីអាចពិភាក្សាពេញ លេញ ទៅលើដំណើរការដាក់បង្ហាញកំណត់ហេតុពីសំណុំរឿង ០០៣ និង០០៤ ដែលកំពុងតែមានជាបន្តបន្ទាប់។ ហើយនៅក្នុង កិច្ចពិភាក្សានេះ អង្គជំនុំជម្រះផ្តល់ជូននូវភាគីនីមួយៗមានរយៈពេល ២០នាទី ដើម្បីឡើងធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួន ...”។

¹⁷¹ អំណះអំណាងទាំងមូលរបស់មេធាវីការពារក្តីនៅថ្ងៃនេះអាចរកបាននៅត្រង់ឯកសារ E1/272.5 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី០៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ (កិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ) ទំព័រ ១៤ បន្ទាត់ ៨ - ទំព័រ ១៧ បន្ទាត់ ១៨ ក្រោយ [១៤.១៦.១៣], ទំព័រ ៣៣ បន្ទាត់ ១៦ - ទំព័រ ៣៤ បន្ទាត់ ២២ មុន [១៥.៤៤.៣៥]។

¹⁷² ឯកសារ E1/272.5 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី០៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ (កិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ) ទំព័រ ១៧ បន្ទាត់ ៩-១០។

¹⁷³ ឯកសារ E1/280 កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ថ្ងៃទី១៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ទំព័រ ៤ (“អង្គជំនុំ ជម្រះបានធ្វើសេចក្តីសម្រេចផ្តល់មាត់លើសំណើសុំឱ្យមានការផ្អាកសវនាការពីមេធាវីការពារក្តី នួន ជា (សូមមើល E319/16, T. 4 March 2015, T. 5 March 2015) ហើយបានប្រកាសថានឹងផ្អាកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីចាប់ពីថ្ងៃទី០៦ រហូតដល់ថ្ងៃទី០៩ ខែ មេសា ហើយនឹងចាប់ផ្តើមធ្វើសវនាការឡើងវិញបន្ទាប់ពីការឈប់សម្រាកចូលឆ្នាំខ្មែរ ដើម្បីផ្តល់ឱកាសឱ្យភាគីមានពេលវេលា គ្រប់គ្រាន់ក្នុងការពិនិត្យឯកសារដែលបានដាក់បង្ហាញ”)។ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា សវនាការត្រូវបានផ្អាកដើម្បីពិនិត្យ មើលសម្ភារៈដែលបានដាក់បង្ហាញពីថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ រហូតដល់រសៀលថ្ងៃទី០៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ មុនពេលមានកិច្ច ប្រជុំរៀបចំសវនាការ។ សូមមើល ឯកសារ E1/268 កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ថ្ងៃទី២៤ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ ទំព័រ ៤។

ដោយកត់សម្គាល់អំពីពេលវេលាសម្រាប់អាន និង វិភាគឯកសារដែលត្រូវបានដាក់
 បង្ហាញថ្មីៗក្នុងចំនួនដ៏ច្រើន អង្គជំនុំជម្រះបានចាត់វិធានដើម្បីសម្រាលបន្ទុកនេះ។ អង្គជំនុំ
 ជម្រះបានផ្អាកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដែលមានរយៈពេលសរុបចំនួន ៤,៥ សប្តាហ៍ដើម្បី
 អនុញ្ញាតឱ្យភាគីពិនិត្យមើលឯកសារភ័ស្តុតាងដែលដាក់បង្ហាញ ហើយអង្គជំនុំជម្រះបាន
 បង្ហាញឆន្ទៈក្នុងការបន្តផ្អាកសវនាការតទៅទៀត។ ក្នុងករណីសមស្រប អង្គជំនុំជម្រះ
 បានពន្យារពេលស្តាប់សក្ខីកម្មរបស់សាក្សី ឬដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយចំនួន និង បាន
 ជូនដំណឹងទៅភាគីថា សាក្សីអាចត្រូវបានកោះហៅជាថ្មី ប្រសិនបើមានហេតុផលដើម្បី
 ធ្វើដូច្នោះ។ អង្គជំនុំជម្រះក៏បានចេញគោលការណ៍ណែនាំដែលកំហិតវិសាលភាពនៃការ
 ដាក់បង្ហាញពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីពីសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ ទៅ
 ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២។ លើសពីនេះ នៅពេលបានដឹងថា មេធាវីការពារក្តីត្រូវការ
 ធនធានបន្ថែម អង្គជំនុំជម្រះបានទាក់ទងការិយាល័យរដ្ឋបាល ដែលបានសន្យាកំណត់
 ធនធានហិរញ្ញវត្ថុបន្ថែម សម្រាប់ធានាដល់នីតិវិធីនៃការដាក់បង្ហាញឯកសារ។ ហេតុនេះ
 អង្គជំនុំជម្រះណែនាំក្រុមមេធាវីការពារក្តីឱ្យទាក់ទងទៅផ្នែកគាំពារការពារក្តី ប្រសិន
 បើខ្លួនយល់ឃើញថាត្រូវការធនធានបន្ថែម¹⁷⁴។

- 98. សហមេធាវីនាំមុខគាំទ្រការសន្និដ្ឋានរបស់ ក.ស.ព¹⁷⁵ ទន្ទឹមនឹងនោះក៏ទទួលស្គាល់ការលំបាកដែល
 មេធាវីការពារក្តីបានប្រឈម ក្នុងការពិនិត្យទៅលើឯកសារយ៉ាងច្រើនសន្លឹកសន្លាប់ ក្នុងអំឡុងពេល
 ជំនុំជម្រះទាំងមូល។ មេធាវីការពារក្តីយល់ឃើញថា ដោយសារខ្លួនស្ថិតក្នុងជំហរស្រដៀងទៅនឹង
 ជំហររបស់មេធាវីការពារក្តីក្នុងការពិនិត្យទៅលើព័ត៌មានដ៏ច្រើន ដែលក្នុងពេលដំណាលគ្នានោះក៏
 កំពុងត្រៀមចូលរួមការជំនុំជម្រះនោះ ឧបសគ្គ ព្រមទាំងការទទួលខុសត្រូវផ្សេងទៀតដែលមាន
 លក្ខណៈពិសេសចំពោះអាណត្តិការងាររបស់ខ្លួន¹⁷⁶។ ក៏ប៉ុន្តែ មានភាពពាក់ព័ន្ធផងដែរដែលអង្គជំនុំ
 ជម្រះសាលាដំបូងបានគិតទៅដល់កត្តារាំងស្ទះផ្សេងទៀត។

¹⁷⁴ ឯកសារ E363/3 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តី ខៀវ សំផន ពាក់ព័ន្ធនឹងកាតព្វកិច្ចដាក់បង្ហាញឯកសារ
 របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ចុះថ្ងៃទី២២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ៣៨។

¹⁷⁵ ឯកសារ F54/1 សារណាតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៦៨-៧០។

¹⁷⁶ ឯកសារ E1/272.5 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ (កិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ) ទំព័រ ២៦ បន្ទាត់ ៥ - ២១ ក្រោយ
 [១៥.២២.៣៧], ទំព័រ ២៩ ទំព័រ ៥ - ២១ ក្រោយ [១៥.៣១.១៣]។ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ដំណើរការដាក់បង្ហាញ
 ឯកសារបានបង្កជាឧបសគ្គពាក់ព័ន្ធនឹងការជ្រើសរើសដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មកផ្តល់សក្ខីកម្មស្តីពីព្យសនកម្មដែលពួកគេបាន
 ទទួលរង នៅចុងបញ្ចប់នៃវគ្គសវនាការនីមួយៗ។ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ E315/1/4 សំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខ

99. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានផលប្រយោជន៍យ៉ាងធំធេង ចំពោះកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដែលមាន ប្រសិទ្ធផល និងឆាប់រហ័ស តែពួកគេក៏មានផលប្រយោជន៍ផងដែរក្នុងការឃើញអង្គហេតុពាក់ព័ន្ធ ត្រូវបានដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឲ្យបានកាន់តែច្រើន¹⁷⁷។ ការពិត សម្ភារៈដែល បានដាក់បង្ហាញមានតម្លៃធំធេង ចំពោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ ឬ ០០៤ ផងដែរ។

តំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសុំដាក់បញ្ជីឈ្មោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលត្រូវផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងអំឡុងពេលសវនាការលើ ព្យសនកម្មដែលបានទទួល (ផ្នែកជំនុំជម្រះទី ៣) និងសំណើ អនុលោមតាមវិធាន ៨៧(៤) (ដោយមានឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់) ចុះថ្ងៃ ទី១០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៦ (“ទោះជាយ៉ាងណាក្តី ដោយកត់សម្គាល់ទៅលើការពិភាក្សានៅថ្ងៃទី០៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ ពាក់ព័ន្ធនឹងឯកសារដែលនៅសេសសល់ ដែលត្រូវទទួលបានពីសហព្រះរាជអាជ្ញា សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណីរដ្ឋកិច្ច យោងតាមការប៉ាន់ប្រមាណរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញានៅក្នុងសវនាការ នៅមាន “តំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ ចម្លើយរបស់សាក្សីចំនួន ១២០ ទៀត របាយការណ៍ស៊ើបអង្កេត និងឧបសម្ព័ន្ធចំនួនពីរដប់ ភ្ជាប់ទៅនឹងតំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ ចម្លើយ និងពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួនបួន ឬក៏ចំនួន ៥០០” ហើយនៅក្នុងចំណោមឯកសារទាំងនោះ “វាហាក់ ដូចជា មានតំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយរបស់សាក្សីបន្ថែមទៀតចំនួនប្រហែលជា ៣០ មានការទាក់ទងមួយចំនួនទៅនឹងផ្នែក ជំនុំជម្រះលើជនជាតិវៀតណាម ដែលមានការទាក់ទងនឹងជនជាតិវៀតណាម ឬក៏ខ្មែរក្រោម”។ ដូច្នេះហើយ ដោយរង់ចាំការពិ និត្យទៅលើឯកសារដែលនឹងត្រូវដាក់បង្ហាញនេះ សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសូមដាក់ឧបសម្ព័ន្ធ ក និង ឧបសម្ព័ន្ធ ខ ជាបណ្តោះអាសន្នសិន”)។ អំណះអំណាងដដែលនេះបានស្នើសុំឲ្យទទួលយកឯកសារដែលបានដាក់បង្ហាញពីដើមប ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីម្នាក់ដែលត្រូវបានស្នើសុំផ្តល់សក្ខីកម្ម ក្នុងអំឡុងពេលសវនាការស្តីពីព្យសនកម្ម។ ឯកសារ E315/1/4 សំណើ របស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសុំដាក់បញ្ជីឈ្មោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលត្រូវផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុង អំឡុងពេលសវនាការលើព្យសនកម្មដែលបានទទួល (ផ្នែកជំនុំជម្រះទី ៣) និងសំណើ អនុលោមតាមវិធាន ៨៧(៤) (ដោយមាន ឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់) ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ ១១-១៤។

¹⁷⁷ ឯកសារ E1/272.5 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ (កិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ) ទំព័រ ២៦ បន្ទាត់ ១ - ៩ ក្រោយ [១៥.២១.១១] (“ខ្ញុំនឹងចាប់ផ្តើមដោយការពន្យល់អំពីគោលជំហរទូទៅ។ យើងជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យើងបានបង្ហាញជា ច្រើនដងច្រើនសាមកហើយ គឺថាសូមឲ្យសវនាការឈានទៅមុខ ហើយយើងចង់ពិភាក្សានៅថ្ងៃនេះជាមួយភាគីអំពីបែបបទនៃ ការបន្តសវនាការទៅមុខទៀត ដើម្បីធ្វើយ៉ាងម៉េចឲ្យបានឆាប់រហ័ស។ អ្វីដែលសំខាន់ផងដែរនោះ គឺថាការលាតត្រដាងឲ្យឃើញ ការពិត។ ដូច្នេះយើងមានផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់។ ដូច្នេះឲ្យមានឯកសារច្រើនដែលត្រូវបង្ហាញនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ នេះ។ ជាពិសេស ដោយផ្អែកទៅលើភាពមិនច្បាស់លាស់ពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿង ០០៣, ០០៤ ដែលនៅក្នុងនោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី របស់យើងជាច្រើនបានដាក់ពាក្យសុំផងដែរ។ ដូច្នេះយើងមានការឯកសារជាមួយ នឹងការបន្តបង្ហាញឯកសារបន្តទៅទៀតបែប នេះ”)។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

- 100. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានទទួលស្គាល់ពីតម្លៃរបស់សម្ភារៈ ដែលបានដាក់បង្ហាញដល់មេធាវីការពារក្តី នួន ជា¹⁷⁸។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានសិទ្ធិស្នើគ្នាដែរ ក្នុងការពិចារណាលើកត្តាមួយដែលថា ក្រុមមេធាវីការពារក្តីបានស្នើសុំឱ្យទទួល និងទទួលយកជាភស្តុតាងនូវសម្ភារៈពីសំណុំរឿង ០០៣ និង០០៤។
- 101. សហមេធាវីនាំមុខទទួលស្គាល់ថា នីតិវិធីនៃការដាក់បង្ហាញឯកសារដែលបានប្រើប្រាស់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ មានឧបសគ្គនានា តែមេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសក្នុងការអនុវត្តធានាសិទ្ធិរបស់ខ្លួនទេ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានអនុវត្តធានាសិទ្ធិនេះយ៉ាងត្រឹមត្រូវនៅក្នុងស្ថានភាពថ្មី។ អង្គជំនុំជម្រះបានផ្អាក និងពន្យារពេលសវនាការយ៉ាងសមរម្យ¹⁷⁹ បានស្នើសុំធានាក្នុងនាមភាគីដែលរងផលប៉ះពាល់¹⁸⁰ និងបានកំណត់កាលបរិច្ឆេទចុងក្រោយដើម្បីឱ្យភាគីអាចដាក់ស្នើសុំឱ្យទទួលយកឯកសារដែលបានដាក់បង្ហាញ ជាភស្តុតាង អនុលោមតាមវិធាន ៨៧(៤)¹⁸¹។ សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងបន្ថែមថា ពុំមានភាពមិន

¹⁷⁸ ឯកសារ E363/3 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តី ខៀវ សំផន ពាក់ព័ន្ធនឹងកាតព្វកិច្ចដាក់បង្ហាញឯកសាររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ចុះថ្ងៃទី២២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ២៨ និងកថាខណ្ឌបន្តបន្ទាប់។ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ជាពិសេសត្រង់កថាខណ្ឌ ៣៣ ថា៖ “អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់បន្ថែមទៀតថា មេធាវីការពារក្តី នួន ជា ដែលបានស្នើសុំឱ្យដាក់បង្ហាញឯកសារបន្ថែមពីសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ និងស្នើសុំឱ្យទទួលយកចម្លើយពីសំណុំរឿងទាំងនោះដាក់ទៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ អាចធ្វើឱ្យមានការប៉ះពាល់ ប្រសិនបើអង្គជំនុំជម្រះប្រកាន់យកនូវការដាក់បង្ហាញដោយវិភិតវិភាគ។ ជាការពិត ការរំលោភទៅលើការដាក់បង្ហាញឯកសារដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅឯតុលាការអន្តរជាតិដទៃទៀត ជាទូទៅ វាកើតឡើងតែនៅពេលដែលមេធាវីការពារក្តីពិចារណាលើកត្តា ភស្តុតាងទាំងនោះត្រូវបានលាក់ទុកដោយមិនដាក់បង្ហាញឱ្យបានត្រឹមត្រូវ។ ជនជាប់ចោទនៅតែមានសិទ្ធិអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រការពារក្តីរបស់ខ្លួនជាលក្ខណៈពិសេស ប៉ុន្តែអង្គជំនុំជម្រះត្រូវទទួលស្គាល់នូវការគាំពារសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទ និងភាគីផ្សេងទៀត”។

¹⁷⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង កថាខណ្ឌ ១៤៥។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E363/3 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តី ខៀវ សំផន ពាក់ព័ន្ធនឹងកាតព្វកិច្ចដាក់បង្ហាញឯកសាររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ចុះថ្ងៃទី២២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ៣៨ និងជើងទំព័រ ៧៥។

¹⁸⁰ ឯកសារ E465 សាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង កថាខណ្ឌ ១៤៥។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E363/3 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តី ខៀវ សំផន ពាក់ព័ន្ធនឹងកាតព្វកិច្ចដាក់បង្ហាញឯកសាររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ចុះថ្ងៃទី២២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ៣៨ និងជើងទំព័រ ៧៨, ៧៩។

¹⁸¹ ឯកសារ E465 សាលក្រមអង្គរបស់ជំនុំជម្រះសាលាដំបូង កថាខណ្ឌ ១៤៥។ ឯកសារ E363/3 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តី ខៀវ សំផន ពាក់ព័ន្ធនឹងកាតព្វកិច្ចដាក់បង្ហាញឯកសាររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ចុះថ្ងៃទី២២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ៣៥។

សមរម្យក្នុងការស្តាប់សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីម្នាក់ (ព្រាប សុខឿន) ដែលចម្លើយរបស់គាត់ត្រូវបានដាក់បង្ហាញក្នុងអំឡុងពេលនៃដំណើរការនេះទេ¹⁸²។ ផ្ទុយទៅវិញ ចំណុចនេះគួសបញ្ជាក់ពីតម្លៃជាភស្តុតាងរបស់ព័ត៌មានដែលបានដាក់បង្ហាញ ក្នុងការស្វែងរកការពិតដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។

៦.៣.២. ចម្លើយនាពេលបន្ទាប់ដែលត្រូវបានដាក់បង្ហាញក្រោយពេលចប់ការជំនុំជម្រះ

102. សហមេធាវីនាំមុខសូមឆ្លើយតបតិចតួចទៅនឹងចំណុចដំបូងនៃមូលដ្ឋាន ២៣¹⁸³ ដែលក្នុងនោះមេធាវីការពារក្តីជំទាស់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មានកំហុសដោយបដិសេធមិនបើកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីឡើងវិញ ក្រោយពេលដាក់បង្ហាញចម្លើយនាពេលបន្ទាប់ដែលផ្តល់ដោយសាក្សីពីរនាក់ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីពីរនាក់ ដែលបានផ្តល់សក្ខីកម្មក្នុងអំឡុងពេលសវនាការនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២។ សម្ភារៈទាំងនោះរួមមានកំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយចំនួនប្រាំ ទម្រង់បែបបទជនរងគ្រោះចំនួនមួយ និងទម្រង់បែបបទព័ត៌មានបន្ថែមចំនួនពីរ¹⁸⁴។ សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងថា ទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីនៅក្នុងមូលដ្ឋាននេះកំណត់ខុសបរិបទ។

¹⁸² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២១១, ២១២។ សហមេធាវីនាំមុខឆ្លើយតបខាងក្រោមកាន់តែជាក់លាក់ចំពោះទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីនេះ ពាក់ព័ន្ធនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ក្នុងការស្តាប់សក្ខីកម្មដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុន រុត និង ព្រាប សុខឿន សូមមើលខាងក្រោមនៅត្រង់កថាខណ្ឌ ២៥៦-២៥៩។ ពួកគេកត់សម្គាល់ផងដែរថា ភាពពាក់ព័ន្ធរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុន រុត ចំពោះមូលដ្ឋាន ១០ របស់មេធាវីការពារក្តី ពុំច្បាស់លាស់ទេ ដោយសារថាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុន រុត មិនស្ថិតក្នុងចំណោមបុគ្គលដែលត្រូវដាក់បង្ហាញពីសំណុំរឿង ០០៣ ឬ ០០៤ នោះឡើយ។

¹⁸³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៤៤-២៤៦។

¹⁸⁴ ឯកសារ E319/71 [សម្ងាត់] ការស្នើសុំដាក់បង្ហាញឯកសារពីសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨។ ឯកសារ E319/71/1 [សម្ងាត់] អនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានចំណងជើង “សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ស.ព.អ) សុំដាក់បង្ហាញឯកសារនៃសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៣ ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ ២-៣ (កត់សម្គាល់ជាពិសេសថា “ដោយសារនេះជាដំណាក់កាលចុងក្រោយនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្នើសុំលោកចៅក្រមពិចារណាលើឱ្យបានឆាប់តាមដែលអាចធ្វើទៅបាន”)។

- 103. នៅថ្ងៃទី១០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានស្នើសុំឱ្យ ស.ច.ស អនុញ្ញាតដល់ការដាក់បង្ហាញឯកសារទាំងនេះដល់ភាគីក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២¹⁸⁵។ ស.ច.ស បានអនុញ្ញាតដល់ការបង្ហាញនេះ¹⁸⁶។ បន្ទាប់ពីដាក់បង្ហាញចម្លើយទាំងនេះ ពុំមានភាគីណាមួយស្នើសុំឱ្យដំណើរការសវនាការសាជាថ្មី ឬសុំឱ្យទទួលយកឯកសារនានាជាភ័ស្តុតាងទេ។
- 104. សហមេធាវីនាំមុខទទួលស្គាល់ថា វិធាន ៩៦(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា ក្នុងអំឡុងពេលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពិភាក្សាសម្រេច “គ្មានពាក្យសុំណាមួយអាចត្រូវបានលើកយកមកសំរេចទៀតទេនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និង គ្មានសេចក្តីសន្និដ្ឋានណាមួយ អាចទទួលយកបានទៀតឡើយ”។ ក៏ប៉ុន្តែ ចំពោះបញ្ហានៃការដាក់បង្ហាញនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិពិតជាបានដាក់ឯកសារជូនអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលត្រូវបានទទួលយក ជូនដំណឹងដល់ភាគី និងដំណើរការទៅលើឯកសារនោះ។ ហេតុនេះមានសមហេតុផលសមរម្យដែលជឿបានថា ប្រសិនបើមេធាវីការពារក្តីដាក់ឯកសារលើប្រធានបទដូចគ្នា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងប្រាកដជានឹងទទួលយកដែរ។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានព្យាយាមស្នើសុំការណែនាំ ឬការបញ្ជាក់បំភ្លឺពីអង្គជំនុំជម្រះចំពោះការអនុវត្តវិធាន ៩៦(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ហើយមិនបានដាក់ពាក្យសុំឱ្យបើកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីសាជាថ្មីទេ¹⁸⁷។ ពុំមានការធ្វើបែបនេះទេរហូតដល់ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៩ នៅពេលមេធាវីការពារក្តីស្នើសុំឱ្យទទួលយកកំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយចំនួនពីរ ជាភ័ស្តុតាងបន្ថែមលើបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលជាចម្លើយរបស់សាក្សី ឯក ហេន និង សាក្សី ជួន ធី។

¹⁸⁵ ឯកសារ E319/71/1 [សម្ងាត់] អនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានចំណងជើង “សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ស.ព.អ) សុំដាក់បង្ហាញឯកសារនៃសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៣ ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ ២-៣។

¹⁸⁶ ឯកសារ E319/71/2 [សម្ងាត់] ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំដាក់បង្ហាញឯកសារ E319/71/1 បង្គាប់តាមរយៈអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ ៨។ ឯកសារ E319/71/3 [សម្ងាត់] ដីកាសម្រេចលើសំណើ E319/71/1 សុំដាក់បង្ហាញឯកសារតាមការណែនាំតាមរយៈអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ ៩។

¹⁸⁷ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ក្នុងអំឡុងពេលអង្គជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ទាំងមូល ភាគីអាចស្នើសុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺ ឬការណែនាំអំពីបញ្ហានានា ដូចជាបញ្ហានេះជាដើម តាមរយៈការផ្ញើអ៊ីម៉ែលទៅមន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។

105. នាពេលនេះ មេធាវីការពារក្តីតវ៉ាអំពី “ការបាត់បង់ឱកាសដើម្បីបង្ហាញទុក្ខករណីបញ្ជាក់អំពីភាពផ្ទុយគ្នាថ្មីៗទៀតរបស់ ឯក ហេន និងបញ្ជាក់ពីសក្ខីកម្មសោះបន្ទុករបស់ ជួន ធី”¹⁸⁸។ ក៏ប៉ុន្តែ មេធាវីការពារក្តីជាអ្នកធ្វើឲ្យបាត់បង់ឱកាសនោះដោយខ្លួនឯង ដោយមិនបានធ្វើសំណើណាមួយដែលមានលក្ខណៈបែបនេះទេ។ ក្នុងកាលៈទេសៈណាក៏ដោយ សម្ភារៈថ្មីនេះមាននៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលជាស្រេច¹⁸⁹។ ហេតុនេះ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញនូវព្យសនកម្មណាមួយនោះទេ។

៦.៤. តួនាទីនៃសំអាងហេតុនានានៃសំណុំរឿង ០០១ នៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ

106. សហមេធាវីនាំមុខសូមឆ្លើយតបទៅនឹងចំណុចជាក់លាក់មួយ ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុង**មូលដ្ឋាន ១២៥ និងមូលដ្ឋាន ១២៦**¹⁹⁰ គឺវិសាលភាពដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងជាប់កាតព្វកិច្ចចំពោះសំអាងហេតុពីសំណុំរឿង ០០១ ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហានានាដែលត្រូវបានតវ៉ានៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ផងដែរ (នៅក្នុងករណីនេះ បញ្ហានានាពាក់ព័ន្ធនឹងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញនៅមន្ទីរ ស-២១)។ សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងថា នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងត្រូវបង្ហាញការយល់ឃើញរបស់ខ្លួន ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងនានាដែលមាននៅចំពោះមុខ ហើយមិនជាប់កាតព្វកិច្ចចំពោះសំអាងហេតុនានាដែលបានចេញនៅក្នុងសំណុំរឿងណាផ្សេងទេ។

107. សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របទៅនឹង ក.ស.ព ដែលថា មេធាវីការពារក្តីបានបកស្រាយខុសចំពោះសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះនេះនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១¹⁹¹ តែបានគូសបញ្ជាក់ថា សំណុំរឿងនេះពាក់ព័ន្ធនឹងបទចោទផ្សេងគ្នា ហើយលទ្ធផលរបស់វាមិនអាចត្រូវបានកំណត់ជាមុន ឬត្រូវបាន

¹⁸⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៤៦។
¹⁸⁹ ឯកសារ F51/3 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ ខៀវ សំផន សុំដាក់ភស្តុតាងបន្ថែម ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០២០ កថាខណ្ឌ ៤០។
¹⁹⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨២៥-៨២៧ (មូលដ្ឋាន ១២៥) និងកថាខណ្ឌ ៨២៨-៨៣៥ (មូលដ្ឋាន ១២៦)។
¹⁹¹ ឯកសារ F54/1 សារណាតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៦៤៥ យោងទៅ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៣៣-៨៣៤ និង **សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28** សាលដីកាលើបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៨១-២៨៤ និង ឯកសារ F54/1 សារណាតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៨៤៨ យោងទៅ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨២៦-៨២៧ និង **សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28** សាលដីកាលើបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៨២។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

កំហិតដោយយោងទៅសំណុំរឿងមួយដោយឡែកទេ¹⁹²។ មេធាវីការពារក្តីធ្លាប់បានលើកទឡើងករណី ថា ចៅក្រមមិនត្រូវស្ថិតក្រោមឥទ្ធិពលនៃសំអាងហេតុនៅក្នុងសំណុំរឿងពីមុនៗទេ¹⁹³។ កាតព្វកិច្ច តែមួយគត់របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៅក្នុងចំណុចនេះ គឺត្រូវពិចារណាឱ្យបានត្រឹមត្រូវទៅ លើភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ ដែលមាននៅចំពោះមុខ រួមទាំងសម្ភារៈពីសំណុំរឿង ០០១ ដែល ត្រូវបានទទួលយកជាភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២។ ទឡើងករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីមិន បានបង្ហាញថា អង្គជំនុំជម្រះមិនបានធ្វើបែបនេះទេ។

108. សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ជាពិសេសពាក់ព័ន្ធនឹងមូលដ្ឋាន ១២៥ ថា មេធាវីការពារក្តីមិនបានផ្តល់ មូលដ្ឋានគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួននៅកថាខណ្ឌ ៨២៧ ថា “ទោះបីជាសំណុំរឿងពីរផ្សេងគ្នា ក៏ដោយ ក៏ភស្តុតាងបង្ហាញនៅមន្ទីរ ស-២១ មិនប្រាកដជាជួយផ្តល់ធាតុផ្សំឡើយ ដែលអាចឱ្យធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានមួយដែលខុសពីសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់តុលាការកំពូលទេ”¹⁹⁴។ ស្រដៀងគ្នាដែរ នៅពេល ចោទប្រកាន់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសក្នុងការពិចារណាដល់ការយល់ឃើញនានា

¹⁹² សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ E301/9/1/1/3 សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗរបស់ ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងសេចក្តី សម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបន្ថែមលើសំណុំរឿង ០០២ និងវិសាលភាពនៃសំណុំ រឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៨៥ នៅពេលដែលអង្គជំនុំជម្រះនេះបានលើកឡើងស្រដៀងគ្នា ពាក់ ព័ន្ធនឹងការយល់ឃើញពីសំណុំរឿង ០០២/០១។ សូមមើល តុលាការ ICTY រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Đorđević សំណុំរឿងលេខ IT-05-87/1-A សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៨០ (“ទោះបីមានអង្គហេតុដូចគ្នាក៏ដោយ តែភស្តុតាង និងសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីអាចមានភាពខុសគ្នាពីសំណុំរឿងមួយទៅសំណុំរឿងមួយទៀត។ ហេតុនេះ អាចទទួលយកបានអ្នកវិនិច្ឆ័យសមហេតុផលពីរទៅលើអង្គហេតុនានាអាចសម្រេចនូវសេចក្តីសន្និដ្ឋានខុសគ្នា តែសមហេតុផលដូចគ្នា ទោះបីពួកគេពាក់ព័ន្ធ នឹងព្រឹត្តិករណ៍ដូចគ្នា។ បញ្ហានៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលគឺថា តើ ពុំមានអ្នកវិនិច្ឆ័យសមហេតុផលណាមួយទៅលើ អង្គហេតុអាចចេញសេចក្តីសន្និដ្ឋានដូចគ្នាទេ ក្នុងនាមជាអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ឬយ៉ាងណា ហើយមិនមែនថា តើ សេចក្តី សន្និដ្ឋានដែលធ្វើឡើងដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមួយទៀត មានភាពសមហេតុផល ឬយ៉ាងណាទេ”)។ សូមមើលផងដែរ តុលាការ ICTY រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Lukić និង Lukić សំណុំរឿងលេខ IT-98-32/1-A សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៣៩៦ (“អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលរម្មឹកថា អ្នកវិនិច្ឆ័យសមហេតុផលពីរទៅលើអង្គហេតុនានាអាចសម្រេច នូវសេចក្តីសន្និដ្ឋានខុសគ្នា តែសមហេតុផលដូចគ្នា នៅពេលវាយតម្លៃទៅលើភាពទុកចិត្តបានរបស់សាក្សី និងកំណត់ទៅលើតម្លៃ នៃភស្តុតាងដែលបានដាក់បង្ហាញនៅពេលជំនុំជម្រះ។ កំហុសមិនអាចបញ្ជាក់បានដោយគ្រាន់តែបង្ហាញថា អង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូងផ្សេងទៀតបានអនុវត្តធន្នានុសិទ្ធិតាមវិធីមួយផ្សេងទៀតនោះទេ”)។

¹⁹³ ឯកសារ F53 សំណើរបស់ ខៀវ សំផន សុំប្តឹងដិតចិត្តចៅក្រម ៦ រូប នៃអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលដែលបានសម្រេចសេចក្តី នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៩។

¹⁹⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨២៧។

នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ទាក់ទងនឹងមូលដ្ឋាន ១២៦ មេធាវីការពារក្តីមិនបានផ្តល់មូលដ្ឋានគាំទ្រដល់ ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា “អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពុំមានពិចារណាលើការវិនិច្ឆ័យមួយនេះ ដោយពុំ បានធ្វើយុត្តិកម្មហេតុអ្វីបានជានៅក្នុងរឿងក្តីនេះ ការបកស្រាយភ័ស្តុតាងមានភាពខុសគ្នា”¹⁹⁵ ។ សហមេធាវីនាំមុខគាំទ្រការឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព ទៅលើបញ្ហាផ្សេងៗទៀតដែលបានលើកឡើង ដោយមូលដ្ឋានទាំងនេះ¹⁹⁶ ។

៧. មូលដ្ឋាននានាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង

109. នៅក្នុងផ្នែកនេះនៃសារណារបស់ខ្លួន សហមេធាវីនាំមុខសូមឆ្លើយតបទៅនឹងការជំទាស់របស់ មេធាវីការពារក្តីពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង¹⁹⁷ ។ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះនេះបានសម្រេចពី

¹⁹⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៣៥។

¹⁹⁶ ឯកសារ F54/1 សារណាតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៨៤៤-៨៥០ (មូលដ្ឋាន ១២៥) និង កថាខណ្ឌ ៦៣៩-៦៤៥ (មូលដ្ឋាន ១២៦)។

¹⁹⁷ ទ្រឹករណ៍នានាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាព ត្រូវបានលើកឡើងជាចម្បងនៅក្នុងភាគទី ២ នៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែល មានចំណងជើង “កំហុសពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាពនៃបណ្តឹង” និងជាពិសេសជាងទៀតនៅក្នុង មូលដ្ឋាន ៣៨ ដល់ ៨២ និង មូល ដ្ឋាន ៨៤ (ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៣៥-៥៤៣ និង ៥៤៧-៥៤៩)។ ក៏ប៉ុន្តែ ទ្រឹករណ៍លើអង្គសេចក្តី បន្ថែមទៀតពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាពក៏មាននៅក្នុងមូលដ្ឋាន ១១២ ផងដែរ (ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៥៧) មូលដ្ឋាន ១២៣ (ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨១៤-៨២៤) និង មូលដ្ឋាន ១៣៤ (ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៨៤-៨៨៦)។ ក្រៅពីនេះ ទោះបីមិនបានបញ្ជាក់ច្បាស់ក៏ដោយ តែទ្រឹករណ៍ដែលពាក់ព័ន្ធនឹង វិសាលភាពជាទូទៅត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងមូលដ្ឋាន ២ (ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៦-១១៨)។ សហ មេធាវីនាំមុខយល់ដឹងពីចំណុចនានាដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងមូលដ្ឋាន ២ ដែលត្រូវបានធ្វើឡើងដើម្បីគាំទ្រមូលដ្ឋានផ្សេងទៀត ជាពិសេស គឺមូលដ្ឋានបណ្តឹងសាទុក្ខពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាព ជាជាងបង្កើតជាមូលដ្ឋានដោយឡែកសម្រាប់បណ្តឹងសាទុក្ខទៅតាម សិទ្ធិរបស់ខ្លួន ដោយសារមេធាវីការពារក្តីមិនបានប្រមើលមើលឱ្យបានច្បាស់ពីផលប៉ះពាល់នានាទៅលើសាលក្រមផ្តន្ទាទោសនៃ កំហុសដែលបានលើកឡើង។

នៅក្នុងផ្នែកនេះនៃសារណារបស់ខ្លួន សហមេធាវីនាំមុខសូមមិនធ្វើការឆ្លើយតបទៅនឹងទ្រឹករណ៍នានាដែលចោទប្រកាន់ពីការ ប្រើប្រាស់នូវអ្វីដែលហៅថា “អង្គហេតុក្រៅបរិបទ” (រួមមានមូលដ្ឋាន ៣ និង មូលដ្ឋាន ១១២)។ ពាក់ព័ន្ធនឹងទ្រឹករណ៍ទូទៅរបស់ មេធាវីការពារក្តីស្តីពីប្រធានបទនោះ (មូលដ្ឋាន ៣) សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របទៅនឹងជំហរបស់ ក.ស.ព ដែលបានលើកឡើង នៅត្រង់ ឯកសារ F54/1 សារណាតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៣៥១-៣៥៩។ ចម្លើយតបមួយទៅនឹងមូលដ្ឋាន ១១២ នឹងត្រូវ លើកឡើងនៅផ្នែកបន្ទាប់ក្នុងសារណានេះ នៅក្នុងកថាខណ្ឌ ៥៨៨-៥៨៩ និង ៥៩៧-៦០៣។ នៅក្នុងផ្នែកនេះ សហមេធាវីនាំមុខ ក៏មិនឆ្លើយតបទៅនឹងមូលដ្ឋាន ៨៣ ដែរ។ ទោះបីវាត្រូវបានបញ្ចូលនៅក្នុងអំណះអំណាងនានាពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាពនៃសំណុំ

មុនមក¹⁹⁸ មេធាវីការពារក្តីត្រូវលើកឡើងនូវការជំទាស់ពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង នៅ ក្នុងពេលវេលាដែលសមស្រប ការមិនបានធ្វើបែបនេះមានន័យថា ទទ្ទឹករណ៍ទាំងនោះនឹងមិនត្រូវ បានយកមកពិចារណាទេ។ ប៉ុន្តែ ទទ្ទឹករណ៍ជាច្រើនដែលបានលើកឡើងដោយមេធាវីការពារក្តីពាក់ ព័ន្ធនឹងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ត្រូវបានពន្យារពេលជាយូរ ដូចដែលនឹងបង្ហាញខាងក្រោម។ សហ មេធាវីនាំមុខស្នើសុំអង្គជំនុំជម្រះការពារដល់សិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ក្នុងការទទួលបាន សច្ចភាពផ្លូវច្បាប់ ដោយបដិសេធចោលទទ្ទឹករណ៍ទាំងនេះ។

- 110. បើតាមសាវតារសង្ខេប សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានទទួលយក អង្គហេតុនានាដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងដីកាដោះស្រាយមកពិនិត្យ¹⁹⁹ ដូចដែលត្រូវបានកម្រិត ដោយសេចក្តីសម្រេចលើការបំបែកសំណុំរឿងចំនួនពីរគឺ៖ សេចក្តីសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិ វិធីលើសំណុំរឿង ០០២/០១²⁰⁰ និងសេចក្តីសម្រេចលើការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបន្ថែមលើ

រឿងក្តី តែវាពាក់ព័ន្ធនឹងគោលការណ៍គ្មានការកាត់ទោសពីរដងលើរឿងក្តីតែមួយ ជាបញ្ហាខុសគ្នា។ មូលដ្ឋាននោះនឹងត្រូវដោះ ស្រាយនៅត្រង់កថាខណ្ឌ ៦១៨-៦២៦ នៃសារណានេះ។

ចុងក្រោយ មូលដ្ឋាន ១២៤ ត្រូវបានពណ៌នានៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ក ដោយសារវាពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាព តែពុំមាននៅក្នុងសារណាប ណ្តឹងសាទុក្ខទេ។ ហេតុនេះ គេមិនដឹងពីបំណងនៃអង្គសេចក្តីនៃមូលដ្ឋាននេះទេ។ ទទ្ទឹករណ៍នេះត្រូវបានដោះស្រាយខាងលើ ជាមួយមូលដ្ឋាននៃបណ្តឹងសាទុក្ខដែលមានវិការៈ នៅត្រង់កថាខណ្ឌ ៧២-៧៣ និង ៧៨។

¹⁹⁸ ឯកសារ F36 សាលដីកាលើបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ២៣៧។

¹⁹⁹ ដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D427 ដីកាដោះស្រាយ) គឺផ្អែកលើការស៊ើបអង្កេតរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដែល ត្រូវបានកំណត់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ប្រសិនបើមាន។ សូមមើល វិធាន ៥៥(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

²⁰⁰ ឯកសារ E284 សេចក្តីសម្រេចលើការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង ០០២ បន្ទាប់ពីមានសេចក្តីសម្រេចរបស់ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣, ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣។ (ត្រូវបានតម្កល់ដោយអង្គជំនុំ ជម្រះនេះនៅក្នុងឯកសារ E284/4/8 [កែតម្រូវ ១] សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចលើកទីពីរ របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ស្តីពីការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៃសំណុំរឿង ០០២ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣)។ សូម មើលផងដែរ ពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១៖ ឯកសារ E124 ដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី អនុលោមតាមវិធាន ៨៩ស្ទួនពីរនៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ E163/5 អនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូងមានចំណងជើង “សេចក្តីជូនដំណឹងស្តីពីសេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាដែលស្នើសុំដាក់ បញ្ជូលទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មបន្ថែម ទៅក្នុងវិសាលភាពនៃការជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ (ឯកសារ E163) និងពេលវេលា កំណត់នៃការដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលពាក់ព័ន្ធនឹងច្បាប់ជាធរមាន ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១២។ ឯក

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

សំណុំរឿង ០០២ និងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០២ (“សេចក្តីសម្រេចបំបែកសំណុំរឿង បន្ថែម”)²⁰¹។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងត្រូវតែទទួលយក និងស្តាប់សក្ខីកម្មភ័ស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងអង្គ ហេតុទាំងនោះ និងចេញសំអាងច្បាប់ទៅតាមភ័ស្តុតាងទាំងនោះ²⁰²។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិន ជាប់កាតព្វកិច្ចទៅនឹងការកំណត់បទល្មើសតាមផ្លូវច្បាប់របស់ ស.ច.ស ទៅលើអង្គហេតុទាំងនោះ ទេ ដរាបណាការកំណត់បទល្មើសសាជាថ្មីមិនបានបង្ហាញធាតុផ្សំថ្មីៗសំខាន់ៗនៃឧក្រិដ្ឋកម្មណា មួយ²⁰³។

- 111. ដូចដែល ក.ស.ព បានបង្ហាញរួចហើយ²⁰⁴ ការជំទាស់របស់មេធាវីការពារក្តីទៅនឹងវិសាលភាពនៃ សំណុំរឿងស្ថិតក្នុង “ប្រភេទ” ទូលំទូលាយចំនួន ៤ គឺ៖ (១) ថា អង្គហេតុមួយចំនួនមិនត្រូវបាន បញ្ចូលទៅក្នុងដីកាដោះស្រាយទេ ដោយសារអង្គហេតុទាំងនោះមិនមាននៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋាន បញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ឬដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម (២) ថា អង្គហេតុមួយចំនួន មិនត្រូវបានបញ្ចូលទៅក្នុងដីកាដោះស្រាយទេ ដោយសារអង្គហេតុទាំងនោះមិនត្រូវបានគាំទ្រ យ៉ាងពេញលេញដោយភ័ស្តុតាងដែលមាន²⁰⁵ (៣) ថា អង្គហេតុមួយចំនួនមិនត្រូវបានបញ្ចូលទៅ

សារ E163/5/1/13 សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូងស្តីពីវិសាលភាពនៃសំណុំរឿងលេខ ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣។

²⁰¹ ឯកសារ E301/9/1 សេចក្តីសម្រេចលើការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបន្ថែមលើសំណុំរឿង ០០២ និងវិសាលភាពនៃសំណុំ រឿង ០០២ ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤ ត្រូវបានតម្កល់នៅក្នុង ឯកសារ E301/9/1/1/3 សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លា មៗរបស់ ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបន្ថែមលើ សំណុំរឿង ០០២ និងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤។ សូមមើលផងដែរ ពាក់ព័ន្ធនឹងការ បញ្ចប់ផ្នែកនៅសេសសល់នៃសំណុំរឿង ០០២ ឯកសារ E439/5 សេចក្តីសម្រេចលើការកាត់បន្ថយវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២ ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៧។

²⁰² វិធាន ៨៧(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និងវិធាន ៩៨ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

²⁰³ វិធាន ៩៨(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

²⁰⁴ ឯកសារ F54/1 សារណាតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ២៤៥។

²⁰⁵ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ការកំណត់ប្រភេទរបស់ ក.ស.ព ចំពោះទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តី ស្តីពីវិសាលភាព នៃសំណុំរឿង គឺបែងចែកទង្វើករណីក្រុមនេះជាពីរប្រភេទ៖ ទង្វើករណីដែលចោទប្រកាន់ថា ផ្នែកនៃដីកាដោះស្រាយមិនត្រូវ បានគាំទ្រដល់ភ័ស្តុតាងពេញលេញ នៅក្នុងវិស័យជាក់លាក់។ សូមមើល ឯកសារ F54/1 សារណាតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ២៤៥។ ចំពោះគោលបំណងនៃទង្វើករណីដែលធ្វើឡើងដោយសហមេធាវីនាំមុខ ចំណុចទាំងនេះអាចត្រូវបានយកមកដោះស្រាយ ជាមួយគ្នា។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ក្នុងវិសាលភាពនៃការជំនុំជម្រះទេ ដោយសារវានៅខាងក្រៅវិសាលភាពនៃដីកាដោះស្រាយ (៤) អង្គហេតុមួយចំនួនមិនគួរត្រូវបានបញ្ចូលទៅក្នុងវិសាលភាពនៃការជំនុំជម្រះទេ ដោយសារវា នៅខាងក្រៅបរិវេណនៃសំណុំរឿង ០០២/០២ ដោយសារការបំបែកសំណុំរឿង។

112. ពាក់ព័ន្ធនឹងខ្លឹមសារនៃទង្វើករណីទាំងនេះ សហមេធាវីនាំមុខសូមគាំទ្រដល់ការឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព ស្តីពី “ការទទួលសំណុំរឿង និងវិសាលភាពនៃការជំនុំជម្រះ”²⁰⁶ និងយល់ស្របថា ក្នុងករណីណាក៏ ដោយ មូលដ្ឋាននានានៃមូលដ្ឋានទាំងនេះដែលមិនបានច្រានចោល ពាក់ព័ន្ធនឹងការដាក់យឺតយ៉ាវនោះ គួរត្រូវបានបដិសេធដោយសារអង្គសេចក្តីរបស់វា។ នៅទីនេះ សហមេធាវីនាំមុខនឹងមិនបន្ថែមអំណះអំណាងស្តីពីខ្លឹមសារនៃមូលដ្ឋានទាំងនេះទេ²⁰⁷ ។

113. ផ្ទុយទៅវិញ អំណះអំណាងទាំងនេះផ្តោតលើការដាក់ទាន់ពេលវេលានៃការជំទាស់របស់មេធាវី ការពារក្តីពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាព។ ចំពោះគោលបំណងនៃអំណះអំណាងទាំងនេះ ទង្វើករណីរបស់ មេធាវីការពារក្តីអាចត្រូវបានពិចារណានៅក្នុងប្រភេទចំនួនពីរគឺ៖ ប្រភេទទី១ និង ទី២ (អនុលោម តាមការបែងចែករបស់ ក.ស.ព ដូចបានពន្យល់ខាងលើ) គឺបណ្តឹងអំពីកិច្ចស៊ើបសួរ។ ប្រភេទទាំង នេះគឺជាបញ្ហាដែលត្រូវបានលើកឡើងក្នុងអំឡុងពេលកិច្ចស៊ើបសួរ ឬនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំង នឹងដីកាដោះស្រាយ។ ប្រភេទទី៣ និង ទី៤ គឺជាបណ្តឹងអំពីការបកស្រាយរបស់អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងចំពោះដីកាដោះស្រាយ ឬសេចក្តីសម្រេចលើការបំបែកសំណុំរឿងបន្ថែម។ ការ ជំទាស់ទៅលើបញ្ហាទាំងនេះគួរត្រូវបានលើកឡើងភ្លាមៗ ក្រោយពេលមេធាវីការពារក្តីបានដឹងពី បកស្រាយទាំងនោះ ដែលពួកគេជំទាស់នៅពេលនេះ។

114. ទង្វើករណីទាំងនេះភាគច្រើនត្រូវបានលើកឡើងដោយមានការពន្យារពេលជាយូរ។ នៅក្នុងករណី ភាគច្រើន ទង្វើករណីទាំងនេះមិនត្រឹមតែត្រូវបានលើកឡើងយឺតយ៉ាវដល់ទៅរាប់ឆ្នាំប៉ុណ្ណោះទេ តែ ក្រោយពេលដំណាក់កាលពាក់ព័ន្ធនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីត្រូវបានបញ្ចប់ទៀតផង។ ផលវិបាកផ្លូវ

²⁰⁶ ឯកសារ F54/1 សារណាតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ២៤៥-៣៥៩។

²⁰⁷ អំណះអំណាងនានាស្តីពីមូលដ្ឋាន ១១២ ដែលត្រូវបានដាក់បង្ហាញថាជាទង្វើករណីនៃ “អង្គហេតុក្រៅបរិបទ” តែផ្អែកលើការ យល់ដឹងមិនត្រឹមត្រូវចំពោះដីកាដោះស្រាយ ត្រូវបានរកឃើញនៅកន្លែងផ្សេងទៀតនៃសារណានេះ (សូមមើល កថាខណ្ឌ ៥៨៨-៥៨៩ និង ៥៩៧-៦០៣)។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ច្បាប់នៃការពន្យារពេលនោះនឹងត្រូវបានលើកឡើងខាងក្រោម ដំបូងពាក់ព័ន្ធនឹងទង្វើករណីប្រភេទទី ១ និងទី២ ហើយបន្ទាប់មកគឺប្រភេទទី៣ និងទី៤។

៧.១. សិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាពនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី

115. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានសិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍ពាក់ព័ន្ធនឹងការបើកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដោយយុត្តិធម៌ និងឆាប់រហ័ស សច្ចភាពផ្លូវច្បាប់ និងការកំណត់តាមផ្លូវតុលាការទៅលើបទចោទដែលពាក់ព័ន្ធនឹងសិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍ទាំងនោះ²⁰⁸។

116. អង្គជំនុំជម្រះនេះបានទទួលស្គាល់នូវសារសំខាន់នៃការផ្តល់ការចេញចិត្តដល់ជនរងគ្រោះ នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ដែល “អាចសម្រេចបានតាមរយៈ៖ “ការផ្ទៀងផ្ទាត់អង្គហេតុ និងការបង្ហាញការពិតពេញលេញ និងជាសាធារណៈ” ដូចដែលលើកឡើងដោយសំអាងហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះនានា តាមរយៈការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះ ក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី និងការទទួលស្គាល់ជាបុគ្គលនៅក្នុងសាលក្រម និងការកំណត់អត្តសញ្ញាណជនរងគ្រោះ ដែលបង្ហាញនូវការទទួលស្គាល់ជាសាធារណៈនូវការឈឺចាប់របស់ពួកគាត់”²⁰⁹។

117. បញ្ហានៅចំពោះមុខពាក់ព័ន្ធនឹងអន្តរកម្មរវាងសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទទួលបានការពេញចិត្ត (រួមទាំងសិទ្ធិស្វែងរកការពិត) និងផលប្រយោជន៍របស់ពួកគេក្នុងការទទួលបានសច្ចភាពផ្លូវច្បាប់។ នៅក្នុងអំឡុងពេលសំខាន់នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ជាពិសេស ការចេញដីកាដោះស្រាយ និងសេចក្តីសម្រេចបំបែកសំណុំរឿងបន្ថែម មានការកំណត់ច្បាស់លាស់ថាតើបញ្ហាណាខ្លះដែលស្ថិត ហើយបញ្ហាណាខ្លះដែលមិនស្ថិតក្នុងការសម្រេចរបស់តុលាការ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានសំអាងទៅលើជំហរនោះ ក្នុងអំឡុងពេលជាច្រើនឆ្នាំមកនេះ ហើយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយចំនួនបានផ្តល់សក្ខីកម្មតាមការយល់ដឹងនោះ តែដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីផ្សេងទៀតត្រឹមតែយល់ថាបទពិសោធន៍របស់ពួកគេនឹងត្រូវបានទទួលស្គាល់ នៅក្នុងសាលក្រម/សាលដីការរបស់តុលាការ។ ផលប្រយោជន៍របស់ពួកគាត់ចំពោះសច្ចភាពផ្លូវច្បាប់²¹⁰ មានគោលបំណងការពារការសំអាង

²⁰⁸ វិធាន ២១(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ សូមមើលផ្នែក ៣.២ ខាងលើ នៅត្រង់កថាខណ្ឌ ៣២ និងកថាខណ្ឌបន្តបន្ទាប់។
²⁰⁹ សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28 សាលដីការលើបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៦១។
²¹⁰ វិធាន ២១(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុគ្គជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ប្រភេទនេះយ៉ាងច្បាស់។ នាពេលនេះ ផលវិបាកនៃការសម្រេចដែលកម្រិតវិសាលភាពនៃសំណុំរឿងនឹងបំបាត់ចោលនូវក្តីរំពឹងនានាដែលមានក្នុងអំឡុងពេលជាច្រើនឆ្នាំមកនេះ ដែលមេធាវីការពារក្តីនៃស្ងៀមស្ងាត់ទៅប្រធានបទនានាដែលមាននៅចំពោះមុខ ។

៧.២. ប្រភេទទី ១៖ មូលដ្ឋាននានាដែលចោទប្រកាន់ថា កិច្ចស៊ើបសួរហួសពីវិសាលភាពដែលបានកំណត់

៧.២.១. ទិដ្ឋភាពទូទៅ និង ប្រវត្តិសិក្ខា

- 118. នៅក្នុងមូលដ្ឋានជាច្រើន មេធាវីការពារក្តីលើកជាទទ្ទឹករណ៍ថា វិសាលភាពនៃសំណុំរឿងត្រូវបានកាត់បន្ថយ ហេតុនេះ ការផ្តន្ទាទោសគួរត្រូវបានច្រានចោល ដោយសារ ស.ច.ស ពុំត្រូវបានផ្តល់សិទ្ធិអំណាចឱ្យធ្វើការស៊ើបអង្កេតទៅលើបញ្ហាមួយចំនួន។ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា បញ្ហាទាំងនេះនៅខាងក្រៅប្រាំដែនកំណត់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម។
- 119. ទទ្ទឹករណ៍ទាំងនេះត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុង៖ **មូលដ្ឋាន ៣៩** (ព្រឹត្តិការណ៍នៅខាងក្រៅប្រាំបីឃុំនៃស្រុកត្រាំកក់ដែលរៀបរាប់នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ)²¹¹ **មូលដ្ឋាន ៤០** (ការស្តាប់ក្រៅពីការអត់ឃ្លាន)²¹² **មូលដ្ឋាន ៤១** (ការនិរទេសប្រជាជនរៀតណាមពីស្រុកត្រាំកក់)²¹³ **មូលដ្ឋាន ៤២** (ការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំនៅទំនប់ត្រពាំងថ្ម)²¹⁴ **មូលដ្ឋាន ៤៣** (ការសម្លាប់មនុស្សនៅវត្តបារាយ័យជាន់ដែក)²¹⁵ **មូលដ្ឋាន ៤៤** (ការស្តាប់ដោយគ្រោះថ្នាក់នៅទំនប់ ១ មករា)²¹⁶ **មូលដ្ឋាន ៤៥** (ការរើសអើងចំពោះប្រជាជនថ្មីនៅទំនប់ ១ មករា)²¹⁷ **មូលដ្ឋាន ៤៦** (ការរើសអើសដោយសារមូលហេតុសាសនាចំពោះប្រជាជនចាមនៅទំនប់ ១ មករា)²¹⁸ **មូលដ្ឋាន ៤៧** (ការបាត់ខ្លួននៅទំនប់ ១ មក

- ²¹¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៦៧-៣៧៧។
- ²¹² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៧៨-៣៧៩។
- ²¹³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៨០-៣៨៥។
- ²¹⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៨៦-៣៨៧។
- ²¹⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៨៨-៣៩០។
- ²¹⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៩១-៣៩២។
- ²¹⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៩៣-៣៩៤។
- ²¹⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៩៥។

៣)²¹⁹ មូលដ្ឋាន ៤៨ (ការធ្វើឱ្យក្លាយជាទាសករនៅមន្ទីរ ក-១៧ និងគុកភ្នំក្រោល)²²⁰ មូលដ្ឋាន ៤៩ (អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត ក្រោមទម្រង់ជាការប៉ះពាល់ដល់សេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្សនៅភ្នំក្រោល)²²¹ មូលដ្ឋាន ៥០ (ការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំនៅមន្ទីរ ក-១៧ និងភ្នំក្រោល)²²² មូលដ្ឋាន ៥១ (ការស្លាប់ដោយសារលក្ខខណ្ឌនៅក្រាំងតាចាន់)²²³ មូលដ្ឋាន ៥២ (ការធ្វើឱ្យក្លាយជាទាសករនៅក្រាំងតាចាន់)²²⁴ មូលដ្ឋាន ៥៣ (ការធ្វើទារុណកម្មនៅក្រាំងតាចាន់)²²⁵ មូលដ្ឋាន ៥៤ (ការធ្វើបាបជាអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត ក្រោមទម្រង់ជាការប៉ះពាល់ដល់សេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្សនៅក្រាំងតាចាន់)²²⁶ មូលដ្ឋាន ៥៥ (ការបាត់ខ្លួននៅក្រាំងតាចាន់)²²⁷ មូលដ្ឋាន ៥៦ (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុពូជសាសន៍ចំពោះប្រជាជនវៀតណាមនៅអូរកន្សែង)²²⁸ មូលដ្ឋាន ៥៧ (គ្មានការថែទាំវេជ្ជសាស្ត្រ និង ការធ្វើបាបផ្លូវកាយ និងផ្លូវចិត្ត ជាអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀតនៅអូរកន្សែង)²²⁹ មូលដ្ឋាន ៥៨ (ការបោសសម្អាតផ្ទៃក្នុងនៅភូមិភាគខត្តរ និងភូមិភាគបូព៌ា)²³⁰ មូលដ្ឋាន ៥៩ (ការប្រព្រឹត្តិចំពោះពុទ្ធសាសនិកនៅសហករណ៍ត្រាំកក់)²³¹ មូលដ្ឋាន ៦០ (ការប្រព្រឹត្តិចំពោះជនជាតិវៀតណាម)²³² និង មូលដ្ឋាន ១២៣ (ការស្លាប់ដោយគ្រោះថ្នាក់នៅព្រលានយន្តហោះកំពង់ឆ្នាំង)²³³ ។

219 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៩៦។
 220 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៩៧-៣៩៨។
 221 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៩៩-៤០០។
 222 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤០១-៤០៣។
 223 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤០៤-៤០៧។
 224 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤០៨-៤០៩។
 225 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤១០-៤១១។
 226 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤១២-៤១៣។
 227 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤១៤-៤១៥។
 228 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤១៦-៤១៧។
 229 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤១៨-៤១៩។
 230 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤២០-៤២៥។
 231 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤២៦-៤៣៤។
 232 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៣៥-៤៣៨។
 233 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨១៨។

- 120. មេធាវីការពារក្តីជំទាស់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបកស្រាយដោយមិនត្រឹមត្រូវទៅលើច្បាប់ជាធរមានដែលគ្រប់គ្រងទំនាក់ទំនងរវាងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ (រួមទាំងឧបសម្ព័ន្ធគាំទ្រ) និង ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម និង ដីកាដោះស្រាយ²³⁴។ សហមេធាវីនាំមុខសូមគាំទ្រអំណះអំណាងរបស់ ក.ស.ព ពាក់ព័ន្ធនឹងមូលហេតុដែលទង្វើករណីទាំងនេះគួរត្រូវបានបដិសេធចោល²³⁵។
- 121. សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ក្រៅពីករណីលើកលែងមួយ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថាទង្វើករណីក្នុងប្រភេទទី ១ មិនអាចទទួលយកបាន ដោយផ្អែកលើវិធានផ្ទៃក្នុង និងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា²³⁶។ នៅក្នុងមូលដ្ឋាន ៣៨ មេធាវីការពារក្តីបានជំទាស់ទៅនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្តីពីភាពអាចទទួលយកបាន ទៅលើទង្វើករណីប្រភេទទី ១ តែមិនបានលើកឡើងនូវខ្លឹមសារនៃការផ្តល់សំអាងហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទេ²³⁷។
- 122. ដូចដែលបញ្ជាក់នៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១១៩ ខាងលើបង្ហាញ ទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីមានផលប៉ះពាល់មួយផ្នែកធំទៅលើសំណុំរឿងនេះ។ មានតែទង្វើករណីពីរប៉ុណ្ណោះក្នុងចំណោមទង្វើករណីអំពីវិសាលភាពនៃដីកាដោះស្រាយ ត្រូវបានមេធាវីការពារក្តីលើកឡើងនៅពេលបញ្ចប់ការជំនុំជម្រះក្តី។
- 123. ទង្វើករណីទីមួយពាក់ព័ន្ធនឹងទង្វើករណីដែលមាននៅក្នុងមូលដ្ឋាន ៥៨។ នៅខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦ មេធាវីការពារក្តីបានដាក់សំណើសុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដោយលើកឡើងនូវបញ្ហាអំពីវិសាលភាពនៃសំណុំរឿងពាក់ព័ន្ធនឹង “ការបោសសម្អាត”²³⁸។ សំណើរបស់មេធាវីការពារក្តីមានភាពពាក់ព័ន្ធយ៉ាងធំធេងទៅនឹងការបកស្រាយដីកាដោះស្រាយ និងសេចក្តីសម្រេចបំបែកសំណុំរឿងបន្ថែម តែក៏បានបញ្ចូលការយោងដោយសង្ខេបទៅដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូន

²³⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៥១-៣៦៦។

²³⁵ ឯកសារ F54/1 សារណាតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ២៥៣-២៥៦។

²³⁶ ឯកសារ E465 សាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង កថាខណ្ឌ ១៦៥។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ៨០៩, ១២០៦, ១៤៣៥, ១៧១៤, ២៦៣៨, ២៩៨១, ៣០២៤, ៣១៧៩, ៣៣៥៦។

²³⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៣៥-៣៥០។

²³⁸ ឯកសារ E420 សំណើបន្ទាន់របស់មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន សុំឱ្យផ្តល់ការបំភ្លឺអំពីវិសាលភាពនៃបណ្តឹងទៅអង្គជំនុំជម្រះ ពាក់ព័ន្ធនឹង “ការបោសសម្អាត” ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦។

រឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងការទទួលយកសំណុំរឿងរបស់ ស.ច.ស²³⁹។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា វិសាលភាពនៃសំណុំរឿងនៅស្ថិតផងដែលដូចមានរៀបរាប់នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចចម្លែកសំណុំរឿងបន្ថែម²⁴⁰។ អង្គជំនុំជម្រះបានកត់សម្គាល់ថា “ជាការគួរឱ្យសោកស្តាយដែលបញ្ហានេះត្រូវបានលើកឡើងនៅដំណាក់កាលចុងក្រោយនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី”²⁴¹។ ហេតុនេះ នៅក្នុងសាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានទទួលស្គាល់ថា ទង្វើករណីនានាពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាពនៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរពាក់ព័ន្ធនឹងការបោសសម្អាតត្រូវបានធ្វើឡើង នៅក្នុងសំណើនៅខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦ និងបានកត់សម្គាល់ថា ទង្វើករណីទាំងនោះ “មិនត្រូវបានលើកឡើងនៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ឬនៅមុនពេលបើសវនាការក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ឡើយ”²⁴²។

- 124. ទង្វើករណីផ្សេងទៀតដែលបានលើកឡើងមនុស្សពេលបញ្ចប់ការជំនុំជម្រះ គឺពាក់ព័ន្ធនឹងការបញ្ចូលការនិរទេសប្រជាជនរៀតណាមទៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (នាពេលនេះ ត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងមូលដ្ឋាន ៤១)²⁴³។ ទង្វើករណីនានាដែលជំទាស់ទៅនឹងការបញ្ចូលអង្គហេតុទាំងនេះទៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ ត្រូវបានលើកឡើងដោយ អៀង សារី នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់គាត់ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយនៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ²⁴⁴។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា ទង្វើករណីទាំងនេះមិនអាចទទួលយកបានទេ ដោយយល់ឃើញថា ទង្វើករណីទាំងនេះគួរដាក់ជូនអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដោះស្រាយ²⁴⁵។ អៀង សារី បានលើកទង្វើករណីរបស់ខ្លួនម្តងទៀតនៅ

²³⁹ ដូចយោងខាងលើ ឧទាហរណ៍ កថាខណ្ឌ ១១-១៦។

²⁴⁰ ឯកសារ E420/1 អនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានចំណងជើង “សេចក្តីសម្រេចលើសំណើបន្ទាន់របស់ ខៀវសំផន សុំឱ្យផ្តល់ការបំភ្លឺអំពីវិសាលភាពនៃការបោសសម្អាតផ្ទៃក្នុង នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី០១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៩។

²⁴¹ ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ១០។

²⁴² ឯកសារ E465 សាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ជើងទំព័រ ៣៦២។

²⁴³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៨០-៣៨៥។

²⁴⁴ ឯកសារ D427/1/6 បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០ កថាខណ្ឌ ២០៤។

²⁴⁵ ឯកសារ D427/1/30 សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ៤៧។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅខែមករា ឆ្នាំ២០១១ មុនពេលចាប់ផ្តើមការជំនុំជម្រះ²⁴⁶។ ដោយសារបញ្ហានេះមិនពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿង ០០២/០១ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពន្យារពេលសម្រេចសេចក្តីរហូតដល់ឆ្នាំ២០១៤ ដែលនៅពេលនោះ អៀង សារី បានទទួលមរណភាព ភាគីត្រូវបានស្នើសុំឱ្យបង្ហាញថាតើពួកគេយល់ស្របនឹងជំហររបស់ជនជាប់ចោទរូបនេះ ឬយ៉ាងណា ហើយបើយល់ស្រប សូមឱ្យពួកគេធ្វើអំណះអំណាងរបស់ខ្លួន²⁴⁷។ ក្នុងការឆ្លើយតប ខៀវ សំផន បានលើកឡើងនូវបញ្ហាជាលើកដំបូង ដោយប្រកាន់យកទទ្ទឹករណ៍របស់ អៀង សារី ដែលថា ដីកាដោះស្រាយមានវិការៈពាក់ព័ន្ធនឹងការនិរទេស (“សំណើស្តីពីការនិរទេស”)²⁴⁸។ ទទ្ទឹករណ៍ទាំងនេះត្រូវបានបដិសេធដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនលើអញ្ញត្រកម្មរបស់មេធាវីការពារក្តី ទាក់ទងនឹងយុត្តាធិការទៅលើការនិរទេស ដែលជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ (“សេចក្តីសម្រេចលើការនិរទេស”) ដែលបានសម្រេចថា អញ្ញត្រកម្មធ្វើឡើងដោយហួសពេលវេលា និងមិនអាចទទួលយកបាន ដោយសារមិនបានធ្វើឡើងនៅក្នុងដំណាក់កាលនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដែលតម្រូវដោយវិធាន ៧៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង²⁴⁹។

- 125. វិធាន ៧៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងគឺជាយន្តការនៅក្នុងក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ ដែលបង្កើតឡើង ដើម្បីដោះស្រាយវិការៈផ្នែកនីតិវិធី ដើម្បីដំណើរការកិច្ចស៊ើបសួរ។ បើតាម វិធាន ៧៦(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង “ក្នុងអំឡុងពេលនៃកិច្ចស៊ើបសួរ នៅពេលដែលភាគីទាំងឡាយយល់ឃើញថា មានផ្នែកណាមួយ ត្រូវបានចាត់ទុកជាមោឃៈ ភាគីនោះអាចដាក់ពាក្យសុំដោយបញ្ជាក់មូលហេតុទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដើម្បីស្នើសុំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ប្តឹងទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះស្នើសុំឱ្យធ្វើមោឃភាព

²⁴⁶ ឯកសារ E58 ញាតិរបស់ អៀង សារី ស្នើសុំលុបចោលផ្នែកខ្លះនៃដីកាដោះស្រាយដោយសារកំហុសនីតិវិធី ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ១១។

²⁴⁷ សូមមើល ឯកសារ E306 អនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានចំណងជើង “ព័ត៌មានបន្ថែមទាក់ទងនឹងអញ្ញត្រកម្មដែលនៅសេសសល់” ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១ និង ៥។

²⁴⁸ ឯកសារ E306/2 សេចក្តីសន្និដ្ឋានមេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន ស្តីពីអញ្ញត្រកម្មដែលអង្គជំនុំជម្រះមិនទាន់បានដោះស្រាយ (“សំណើស្តីពីការនិរទេស”) ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៤-២០។

²⁴⁹ ឯកសារ E306/5 សេចក្តីសម្រេចលើអញ្ញត្រកម្មរបស់មេធាវីការពារក្តី ទាក់ទងនឹងយុត្តាធិការទៅលើការនិរទេស ដែលជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៥-១០ (“សេចក្តីសម្រេចលើការនិរទេស”)។

”²⁵⁰។ ក៏ប៉ុន្តែ វិធាននេះកំណត់ថា បញ្ហាទាំងនេះត្រូវយកមកដោះស្រាយនៅដំណាក់កាលមុនការជំនុំជម្រះ។ វិធាន ៧៦(៧) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា៖ “លើកលែងតែជាកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដីកាដោះស្រាយត្រូវកែតម្រូវកំហុសនៃការមិនគោរពវិធានបញ្ញត្តិក្នុងការស៊ើបសួរ។ គ្មានបញ្ហាណាមួយដែលពាក់ព័ន្ធនឹងកំហុសនីតិវិធីបែបនេះ អាចត្រូវបានលើកឡើងនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ឬ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលឡើយ”²⁵¹ ។

126. ការអនុវត្តគោលការណ៍ទាំងនេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា ខៀវ សំផន គួរលើកឡើងនូវបញ្ហានេះក្នុងដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត²⁵² ។ ក៏ប៉ុន្តែ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអាច

នៅក្នុងកាលៈទេសៈមួយចំនួន [ពិចារណា]ទៅលើការជំទាស់ផ្នែកនីតិវិធី ដែលមានសំអាងហេតុជាក់លាក់ ទាក់ទងការចោទប្រកាន់ពីភាពមិនប្រក្រតីដែលបានកើតឡើងក្នុងអំឡុងពេលមុនជំនុំជម្រះ ក្នុងករណីភាគីអាចបង្ហាញថា ពួកគាត់មិនមានឱកាសក្នុងការរកឱ្យឃើញនូវការក្លែងបន្លំ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ នៅមុនពេលសវនាការលើអង្គសេចក្តីចំពោះសេចក្តីផ្តេងការណ៍ណាមួយដែលខុសពីកំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍ នៅដំណាក់កាលស៊ើបសួរ ឬក្នុងករណីមានភាពចាំបាច់ដើម្បីគាំពារភាពយុត្តិធម៌នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះក្តី”²⁵³ ។ [គ្រួសបញ្ជាក់បន្ថែម]

អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសន្និដ្ឋានថា ខៀវ សំផន មានឱកាសអាចរកឃើញបញ្ហានោះ និងបានសង្កេតឃើញថា “ប្រសិនបើវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ គឺជាបញ្ហានៃភាពចម្រូងចម្រាស បញ្ហានេះគួរតែត្រូវបានលើកឡើងមុនពេលបើកសវនាការ។ យោងតាមវិធាន ៧៦(៧) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អង្គ

²⁵⁰ វិធាន ៧៦(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ វិធាន ៧៦(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា ពាក្យសុំមោឃភាពនេះមិនអាចទទួលយកបានប្រសិនបើពាក្យសុំមិនបានបង្ហាញហេតុផលគ្រប់គ្រាន់ ពាក្យសុំនេះមានពាក់ព័ន្ធជាមួយដីកាដែលត្រូវប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ឬ ពាក្យសុំនេះ “គ្មានមូលដ្ឋានច្បាស់លាស់”។ សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះបិទផ្លូវប្តឹងឧទ្ធរណ៍។

²⁵¹ វិធាន ៧៦(៧) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ សូមមើលផងដែរ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា មាត្រា ២៥៦។

²⁵² ឯកសារ E306/5 សេចក្តីសម្រេចលើការនិរទេស កថាខណ្ឌ ៥។

²⁵³ ឯកសារ E306/5 សេចក្តីសម្រេចលើការនិរទេស កថាខណ្ឌ ៦។

ជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានទទួលដីកាដោះស្រាយ ដែលត្រូវបានកែតម្រូវកំហុសនៃការមិនគោរព
បញ្ញត្តិក្នុងការស៊ើបសួរ”²⁵⁴ ។

127. ទោះបីអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា សេចក្តីសន្និដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងវិការៈនៅក្នុងដីកា
ដោះស្រាយត្រូវតែលើកឡើងនៅក្នុងដំណាលកាលស៊ើបសួរ (ឬ ក្នុងកាលៈទេសៈចង្អៀត គឺមុន
ពេលចាប់ផ្តើមការជំនុំជម្រះ) ក៏ តែបីឆ្នាំក្រោយមក នៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញ
ដោលរបស់ខ្លួន ខៀវ សំផន បានលើកជាទង្វើករណ៍ម្តងទៀតថា ដីកាដោះស្រាយមានវិការៈ។
នៅពេលនោះ មេធាវីការពារក្តីបានពង្រីកទង្វើករណ៍របស់ខ្លួនហួសឆ្ងាយពីការនិរទេស ដើម្បីបញ្ចូល
វិស័យផ្សេងៗទៀតជាច្រើន²⁵⁵ ។

128. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានអះអាងជាថ្មីម្តងទៀតនូវគោលការណ៍នានា ដែលអង្គជំនុំជម្រះបាន
យកមកអនុវត្តនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចស្តីពីការនិរទេស²⁵⁶។ អង្គជំនុំជម្រះបានកត់សម្គាល់ថា ក្នុង
ចំណោមបទចោទនានាដែលមេធាវីការពារក្តីបានជំទាស់ មានតែបទចោទមួយគត់ដែលត្រូវបាន
លើកឡើងនៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ (ទោះបី ដោយជនជាប់ចោទផ្សេងទៀតក៏ដោយ) គឺការ
ធ្វើនិរទេស²⁵⁷ ។ ហេតុនេះ អង្គជំនុំជម្រះបានបដិសេធអញ្ញត្រកម្មផ្សេងៗទៀតដោយសារហួសពេល
វេលា²⁵⁸ ដោយធ្វើការកត់សម្គាល់ជាពិសេសថា៖

²⁵⁴ ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៩។

²⁵⁵ ឯកសារ E457/6/4/1 សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់លោក ខៀវ សំផន (០០២/០២) ចុះថ្ងៃទី០២ ខែឧស
ភា ឆ្នាំ២០១៧ (ត្រូវបានកែប្រែនៅថ្ងៃទី០២ ខែតុលាការ ឆ្នាំ២០១៧) (“សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវី
ការពារក្តី”)។ នាពេលនេះ ទង្វើករណ៍ប្រភេទទី១ នៅតែអាចរកបាននៅក្នុងកថាខណ្ឌ ២១៩-២៧៦, ២៧៧-២៩៣, ៨៤៨-៨៥២,
៨៥៩-៨៦៣, ១០១៨-១០២១, ១០៦៣-១០៦៨, ១០៦៩-១០៧០, ១០៧២-១០៧៤, ១១០៦-១១១៦, ១២២៣-១២៤២, ១២៤៣-
១២៤៦, ១២៤៩-១២៥៣, ១២៧៤-១២៧៦, ១២៧៧-១២៨៣, ១៣២៦-១៣២៩, ១៣៣០-១៣៣៣, ១៣៧២-១៣៧៩,
១៣៩៤-១៣៩៩, ១៤៩២-១៥២១, ១៩៣៣-១៩៣៤។ សូមមើលបន្ថែមទៀតនៅត្រង់កថាខណ្ឌ ១២៩ ជើងទំព័រ ២៦៣ ខាង
ក្រោមពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាពនៃទង្វើករណ៍ប្រភេទទី១ ដែលបានលើកឡើងជាលើកដំបូងនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ។

²⁵⁶ ឯកសារ E465 សាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង កថាខណ្ឌ ១៦០។

²⁵⁷ ឯកសារ E465 សាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង កថាខណ្ឌ ១៦៣។

²⁵⁸ ឯកសារ E465 សាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង កថាខណ្ឌ ១៦៥។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ៨០៩, ១២០៦,
១៤៣៥, ១៧១៤, ២៦៣៨, ២៩៨១, ៣០២៤, ៣១៧៩, ៣៣៥៦។

ការចោទប្រកាន់នានាដូចមានក្នុងអញ្ញត្រកម្មទាំងអស់នេះ គឺផ្អែកលើការអានបែបប្រៀប ធៀបទៅលើដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ បន្ថែម និងដីកាដោះស្រាយតែប៉ុណ្ណោះ។ ព័ត៌មានសំខាន់ៗទាំងអស់ អាចរកបានតាំងពី ថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ មកម៉្លោះ នៅពេលដែលចេញដីកាដោះស្រាយ។ ជនជាប់ ចោទទទួលបានការជូនដំណឹងអំពីវិសាលភាពនៃការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងពួកគាត់ចាប់តាំង ពីពេលនោះមក ប៉ុន្តែជនជាប់ចោទមិនបានយកឱកាសនោះ ដើម្បីលើកយកបញ្ហានោះមក ដាក់ចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ឬនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះនេះ នៅក្នុងបញ្ហាអញ្ញត្រកម្ម ឡើយ²⁵⁹។

ទទ្ទឹករណ៍នានាពាក់ព័ន្ធនឹងការនិរទេសត្រូវបានទទួលយកដោយផ្អែកលើអង្គសេចក្តីប៉ុណ្ណោះ ដោយ សារបញ្ហានេះត្រូវបានទទួលស្គាល់ថា សេចក្តីសម្រេចលើការនិរទេសមិនបានពិចារណាទៅលើការ ពន្យារ (ប្រហែលមិនត្រឹមត្រូវ) របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ទៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទៅលើបញ្ហា នេះ ដោយបង្កើតជាហានិភ័យថា ជនជាប់ចោទមិនទទួលបានដំណោះស្រាយណាមួយ²⁶⁰។ ជាចុង ក្រោយ ទទ្ទឹករណ៍ទាំងនោះត្រូវបានបដិសេធចោលដោយបញ្ហាអង្គសេចក្តី²⁶¹។

129. នាពេលនេះ មេធាវីការពារក្តីស្នើសុំឱ្យលើកយកបញ្ហាទាំងនេះមកដោះស្រាយឡើងវិញ។ នៅក្នុង មូលដ្ឋាននានាដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១១៩ ខាងលើ មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងនូវទទ្ទឹក រណ៍ប្រភេទទី១ ជាច្រើន ដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោល របស់ខ្លួន²⁶² ហើយហាក់ដូចជាបន្ថែមទទ្ទឹករណ៍ថ្មីៗទាំងស្រុងមួយចំនួនទៀត ដែលសហមេធាវីនាំ មុខមិនអាចរកឃើញនៅក្នុងសំណើណាមួយនៃ សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោល របស់មេធាវីការពារក្តីទេ²⁶³។ សហមេធាវីនាំមុខសូមអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើក

²⁵⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង កថាខណ្ឌ ១៦៥ ជើងទំព័រ ៣៦៣។
²⁶⁰ ឯកសារ E465 សាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង កថាខណ្ឌ ១៦៤។
²⁶¹ ឯកសារ E465 សាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង កថាខណ្ឌ ១៦៦-១៦៨។
²⁶² សូមមើល ជើងទំព័រ ២៥៥ ខាងលើ ចំពោះការយោងទៅកថាខណ្ឌនានានៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោល របស់មេធាវីការពារក្តី។
²⁶³ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ពួកគេ មិនអាចរកឃើញនូវសំណើណាមួយនៃមូលដ្ឋាន ៤៤ នៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តី (ពាក់ព័ន្ធនឹងគ្រោះថ្នាក់នៅការដ្ឋានទំនប់ ១ មករា) ទេ។ ផ្នែកនៃសេចក្តីសន្និដ្ឋាន បញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលទាក់ទិនទៅនឹងវិសាលភាពនៃការទទួលយកសំណុំរឿង ពាក់ព័ន្ធនឹងការ

ឡើងយ៉ាងត្រឹមត្រូវថា (លើកលែងតែអញ្ញត្រកម្មដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការនិរទេស ដែលត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងសំណើលើការនិរទេស) ទង្វើករណីទាំងនេះមិនអាចទទួលយកបានទេ។ ពាក់ព័ន្ធនឹងទង្វើករណីនានាពាក់ព័ន្ធនឹងការនិរទេស (មូលដ្ឋាន ៤១) សហមេធាវីនាំមុខសូមអះអាងថា ទង្វើករណីទាំងនេះត្រូវត្រូវបានបដិសេធលើអង្គសេចក្តី ដោយយោងទៅលើហេតុផលនានាដែលបានដាក់ជូនដោយ ក.ស.ព²⁶⁴។

៧.២.២. បញ្ហាធានាសុវត្ថិភាពនិងសុវត្ថិភាពសម្រាប់ការលើកឡើងអំពីកំហុសនានានៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ និងពេលវេលាកំណត់សម្រាប់កំហុសទាំងនោះ

130. សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងថា មេធាវីការពារក្តីអាចមានមធ្យោបាយជាច្រើន ដែលតាមរយៈនេះ ការជំទាស់នឹងដីកាដោះស្រាយដែលមានវិការៈ អាចត្រូវបានធ្វើឡើង រួមទាំង សំណើសុំឱ្យធ្វើមោឃភាពមុនពេលចេញដីកាដោះស្រាយ²⁶⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងផ្នែកខ្លះនៃដីកាដោះស្រាយនៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ²⁶⁶ ឬការជំទាស់តវ៉ានៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង²⁶⁷។ ប៉ុន្តែ នៅពេលដែលមេធាវីការពារក្តីខកខានពុំបានប្រើប្រាស់មធ្យោបាយទាំងនេះក្នុងពេលវេលាសមស្រប នោះវិធាន ៧៦(៧) និងវិធាន ៨៩ ហាមឃាត់មិនឱ្យធ្វើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បែបនេះនៅចុងបញ្ចប់នៃការជំនុំជម្រះឡើយ។

ធ្វើមនុស្សឃាត និងការសម្លាប់រង្គាលនៅការដ្ឋានទំនប់ ១ មករា មិនបានលើកឡើងអំពីគ្រោះថ្នាក់ទេ។ សូមមើល ឯកសារ E457/6/4/1 សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តី កថាខណ្ឌ ១០៤៩-១០៦១។ ទង្វើករណីនានាដែលបានធ្វើនៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តីពាក់ព័ន្ធនឹងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀតនៅអូរកន្សែង ហាក់ដូចជាត្រូវបានកម្រិតត្រឹមតែការអះអាងថា ការទទួលយកសំណុំរឿងមិនពង្រីកវិសាលភាពដល់ការគ្មានការថែទាំវេជ្ជសាស្ត្រទេ។ នៅទីនោះ ពុំមានការលើកឡើងនូវការធ្វើបាបផ្លូវចិត្តទេ (នាពេលនេះ បានលើកជាទង្វើករណីនៅក្នុងមូលដ្ឋាន ៥៧)។ សូមមើល ឯកសារ E457/6/4/1 សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តី កថាខណ្ឌ ១៣៣០-១៣៣៣។

²⁶⁴ ឯកសារ F54/1 សារណាតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ២៨៤។
²⁶⁵ វិធាន ៧៦(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ វិធាន ៧៤(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងអំពីសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទដើម្បីធ្វើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការបដិសេធពាក្យសុំធ្វើមោឃភាព។ សូមមើលផងដែរ វិធាន ៤៨ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។
²⁶⁶ សូមមើល វិធាន ៦៧(៥) និងវិធាន ៧៤ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។
²⁶⁷ វិធាន ៨៩ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

- 131. ដូចដែលសហមេធាវីនាំមុខបានលើកឡើងរួចមកហើយ²⁶⁸ សេចក្តីសម្រេចទៅលើការនិរទេសលើកឡើងយ៉ាងត្រឹមត្រូវអំពីច្បាប់ជាធរមាន និងកំណត់យ៉ាងត្រឹមត្រូវទៅលើចំណុចជាច្រើន នៅក្នុងពេលវេលាមួយដែលមេធាវីការពារក្តីបានដឹងអំពីកិច្ចស៊ើបសួរតាមផ្លូវតុលាការ ដែលការជំទាស់ទាំងនេះត្រូវបានធ្វើឡើងនៅពេលនោះ²⁶⁹។ សេចក្តីសម្រេចទៅលើការនិរទេសបញ្ជាក់ច្បាស់ថា ទង្វើករណីទៅលើកំហុសនៅក្នុងកិច្ចស៊ើបសួរ ឬដីកាដោះស្រាយ អាចលើកឡើងបានតែក្នុងអំឡុងកិច្ចស៊ើបសួរប៉ុណ្ណោះ ទាំងនៅចំពោះមុខ ស.ច.ស ឬអង្គបុរេជំនុំជម្រះក្តី²⁷⁰។ ករណីលើកលែងចំពោះបញ្ហានេះមានតែ “នៅក្នុងកាលៈទេសៈជាក់លាក់មួយចំនួន” គឺ (១) ភាគីមិនមានឱកាសរកឱ្យឃើញកំហុសបែបនេះ នៅក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបសួរ ឬ (២) “ក្នុងករណីមានភាពចាំបាច់ដើម្បីគាំពារភាពយុត្តិធម៌នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះ” ប៉ុណ្ណោះ²⁷¹។
- 132. ក្រោយមក សាលក្រមបានគាំទ្រដល់ជំហរនេះផងដែរ ដោយលើកឡើងថា ក្នុងន័យនេះ វិធានផ្ទៃក្នុងស្របគ្នាជាមួយនឹងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា²⁷²។ សាលក្រមបានបន្តពិចារណាបន្ថែមទៀត ថា តើការជំទាស់ពាក់ព័ន្ធនឹងកំហុសដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងដីកាដោះស្រាយមួយ អាចត្រូវបានលើកឡើងជាអញ្ញត្រកម្មនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ក្រោមវិធាន ៨៩ បានដែរឬយ៉ាងណា²⁷³។ សាលក្រមបានយោងទៅវិធាន ៨៩ ដើម្បីធានាថា ដំណើរការនៃការជំនុំជម្រះមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ មុនពេលពេលសួរដេញដោលទៅលើភ័ស្តុតាងណាមួយ និងបានសន្និដ្ឋានថា ការជំទាស់តវ៉ាលើដីកាដោះស្រាយអាចត្រូវបានលើកឡើងដោយអនុលោមតាមវិធាន ៨៩ ក្នុង

²⁶⁸ ឯកសារ E1/526.1 ប្រតិចារិកសវនាការថ្ងៃទី ២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ (សេចក្តីផ្តេងផ្តាល់មាត់បិទបញ្ចប់កិច្ចពិភាក្សាដេញដោល) ទំព័រ ៣៤ បន្ទាត់ ២៣ ដល់ ទំព័រ ៣៦ បន្ទាត់ ១៣ បន្ទាប់ពីម៉ោង [១៣.៣៧.១៥]។

²⁶⁹ ឯកសារ E306/5 សេចក្តីសម្រេចទៅលើការនិរទេស កថាខណ្ឌ ៥-១០។

²⁷⁰ ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៥។

²⁷¹ ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៦។

²⁷² ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៦០ ដែលយោងទៅក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា មាត្រា ២៥៦។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៦១ យោងទៅក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា មាត្រា ៣២៣ ដោយសារវាបម្រើដល់គោលបំណងប្រហាក់ប្រហែលគ្នាដែលបានសម្រេចដូច្នោះ តាមរយៈវិធាន ៨៩ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

²⁷³ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៦១។

ករណីដែលបញ្ហានេះត្រូវបានធ្វើឡើងនៅក្នុងកម្រិតពេលវេលាដែលបានកំណត់ (៣០ ថ្ងៃ ក្រោយ ពេលដែលដីកាដោះស្រាយចូលជាធរមាន) ²⁷⁴។

133. ប៉ុន្តែ សាលក្រមពុំបានលើកឡើងឱ្យចំថា វិធាន ៧៦(៧) និងវិធាន ៨៩ មានទំនាក់ទំនងអ្វីនឹងគ្នានោះ ទេ។ សហមេធាវីនាំមុខបញ្ជាក់ថា ដើម្បីឱ្យវិធាន ៧៦(៧) មានន័យអ្វីមួយបាន លុះត្រាតែវិធាន ៨៩ អនុវត្តចំពោះករណីដែលមានមូលហេតុរឹងមាំសម្រាប់ការជំទាស់ទៅនឹងដីកាដោះស្រាយ ដែល អាចលើកឡើងក្រោយដំណាក់កាលស៊ើបសួរប៉ុណ្ណោះ។ អាចនិយាយម្យ៉ាងទៀតថា អាចយកវិធាន ៨៩ មកប្រើប្រាស់បាន ក្នុងករណីមានការលើកលែងណាមួយកើតមានឡើងចំពោះវិធាន ៧៦(៧) ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានកំណត់នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចទៅលើការនិរទេសតែប៉ុណ្ណោះ។ មានតែក្នុងករណីនេះតែប៉ុណ្ណោះ ទើបការជំទាស់តវ៉ាទៅនឹងដីកាដោះស្រាយ អាចត្រូវបានលើក ឡើងយ៉ាងរឹងមាំនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ជាបញ្ហាអញ្ញត្រកម្មស្របតាមវិធាន ៨៩ បាន។

134. សារៈសំខាន់នៃវិធាន ៧៦(៧) ត្រូវបានអង្គបុរេជំនុំជម្រះលើកឡើងម្តងទៀតនាពេលថ្មីៗនេះ ដោយ ការបញ្ជាក់ថា ទោះបីជាមានវិធីសាស្ត្ររបស់ខ្លួនទៅលើទង្វើករណីរបស់ អៀង សារី អំពីការ ជម្លៀសប្រជាជន នៅក្នុងករណីបច្ចុប្បន្នក្តី²⁷⁵ ក៏នាពេលនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា:

អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ឃើញថា អំណាចរបស់អង្គជំនុំជម្រះក្នុងការត្រួតពិនិត្យ អាច ត្រូវយល់បានយល់នៅក្នុងវិធាន ៧៦(៧) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលចែងថា “លើកលែងតែជាកម្ម វត្ថុនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដីកាដោះស្រាយត្រូវកែតម្រូវកំហុសនៃការមិនគោរពវិធានបញ្ញត្តិក្នុង ការស៊ើបសួរ”។ អំណាចត្រួតពិនិត្យនេះមានសារៈសំខាន់ណាស់ និងកំណត់ច្បាស់ថា “គ្មាន បញ្ហាណាមួយដែលពាក់ព័ន្ធនឹងកំហុសនីតិវិធីបែបនេះ អាចត្រូវបានលើកឡើងនៅចំពោះមុខ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ឬអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលឡើយ”។ ជាលទ្ធផល អង្គបុរេជំនុំ

²⁷⁴ ដូចយោងខាងលើ។

²⁷⁵ សូមមើលខាងលើ កថាខណ្ឌ ១២៤។

ជម្រះទទួលខុសត្រូវក្នុងការធានានៅក្នុងដំណាក់កាលស៊ើបសួរថា គោលការណ៍ជាសារវ័ន្ត ដែលជាមូលដ្ឋាននៃនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌជាធរមាននៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ត្រូវបានគោរព²⁷⁶។

135. វិធីសាស្ត្រដែលស៊ើបសួរភ្នាក់ងារត្រូវបានលើកឡើងក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូងសម្រេចថា ការជំទាស់តវ៉ាអំពីកំហុសទាំងឡាយនៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ បានលើកឡើងជា លើកដំបូងនៅដំណាក់កាលចុងក្រោយនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះ គឺយឺតពេលពេកហើយ និង មិនអាចទទួលយកបានឡើយ²⁷⁷។ វិធីសាស្ត្រនេះត្រូវបានយល់ព្រមដោយអង្គជំនុំជម្រះនេះចំពោះប ណ្តឹងឧទ្ធរណ៍²⁷⁸។

136. អាស្រ័យហេតុនេះ ទោះបីជាសហមេធាវីនាំមុខមិនជំទាស់នឹងសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ ក.ស.ព ដែល ថា អំណះអំណាងរបស់មេធាវីការពារក្តីពាក់ព័ន្ធនឹងកំហុសនានា ដូចដែលបានលើកឡើងនៅក្នុង ដីកាដោះស្រាយ ត្រូវបានលើកឡើងយឺតពេលទៅហើយ អនុលោមតាមវិធាន ៨៩ នៃវិធានផ្ទៃ ក្នុង²⁷⁹ ក៏ពួកគេជំទាស់ថា ទោះជាក្នុងករណីណាក៏ដោយ ក៏ទង្វើករណីទាំងនេះត្រូវបានហាមឃាត់ ដោយវិធាន ៧៦(៧) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរួចទៅហើយ លើកលែងតែមានកាលៈទេសៈមួយ ក្នុងចំណោម កាលៈទេសៈទាំងឡាយដែលបានកំណត់នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចទៅលើការនិរទេស ត្រូវបានយកមក បង្ហាញ។

៧.២.៣. មេធាវីការពារក្តីពុំបានបង្ហាញភស្តុតាងណាមួយ នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូង ថា វិសាលភាពនៃទង្វើករណីប្រភេទទី ១ មិនអាចទទួលយកបាននោះទេ

137. សហមេធាវីនាំមុខសូមរដ្ឋក²⁸⁰ថា អង្គជំនុំជម្រះនឹងបដិសេធសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងនៅក្នុងការអនុវត្តឧទ្ធរណ៍សិទ្ធិរបស់ខ្លួនលើបញ្ហាជាក់លាក់តែប៉ុណ្ណោះ៖

²⁷⁶ សំណុំរឿង ០០៤/២ ឯកសារ D359/24 & D360/33 សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ចុះ ថ្ងៃទី១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ៥២។

²⁷⁷ ឯកសារ E313 សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៦២៨។

²⁷⁸ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ២៣៧។

²⁷⁹ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ២៧៣-២៨០។

²⁸⁰ សូមមើល ផ្នែកទី ២.១.៣ ខាងលើ ត្រង់កថាខណ្ឌ ៣១-៣៣។

...(១) នៅពេលដែលការប្រើប្រាស់ឆន្ទានុសិទ្ធិ មានកំហុសក្នុងការបកស្រាយច្បាប់
 (២) នៅពេលដែលការប្រើប្រាស់ឆន្ទានុសិទ្ធិនេះ មានកំហុសយ៉ាងច្បាស់ក្នុងការកំណត់
 អង្គហេតុ ឬ (៣) សេចក្តីសម្រេចដែលមានភាពមិនយុត្តិធម៌ និងពុំសមហេតុផល នាំឱ្យ
 មានការរំលោភបំពានលើឆន្ទានុសិទ្ធិ²⁸¹ ។

138. **ក្នុងមូលដ្ឋានទី ៣៨** មេធាវីការពារក្តីហាក់ជំទាស់ថា (១) អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសនៅ
 ក្នុងការសម្រេចថា វិធាន ៨៩ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ត្រូវបានយកមកអនុវត្តនៅក្នុងវិសាលភាពទទ្ធិករណ៍
 ប្រភេទទី ១²⁸² និង (២) សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើភាពអាចទទួលយកបាន
 ស្មើនឹង “យុត្តិធម៌សេធ”²⁸³ ។ ក្នុងការលើកឡើងដូចខាងក្រោមនេះ សហមេធាវីនាំមុខសូមឆ្លើយតប
 ដោយការសំអាងទៅលើលក្ខខណ្ឌត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់ ដូចបានលើកឡើងខាងលើ។

**៧.២.៣.១. មេធាវីការពារក្តីពុំបានបង្ហាញឱ្យឃើញថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសំអាងលើ
 ការសម្រេចអំពីភាពអាចទទួលយកបានរបស់ខ្លួន ដោយសារការបកស្រាយច្បាប់
 ខុសនោះទេ**

139. ក្នុងផ្នែកដំបូងនៃទទ្ធិករណ៍របស់ខ្លួននៅក្នុង**មូលដ្ឋានទី ៣៨** មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ការតវ៉ា
 របស់ខ្លួនពាក់ព័ន្ធនឹងកំហុសនានាក្នុងដីកាដោះស្រាយ ត្រូវតែអាចទទួលយកបាននៅដំណាក់
 កាលចុងក្រោយនៃការជំនុំជម្រះ ដោយហេតុថា ពុំមានមធ្យោបាយផ្លូវច្បាប់សម្រាប់ឱ្យពួកគេលើក
 ឡើងនៅដំណាក់កាលដំបូងណាមួយបានឡើយ²⁸⁴ ។ មេធាវីការពារក្តីពុំបានបង្ហាញទៅលើមូល
 ដ្ឋានជាក់លាក់ណាមួយ ដែលអនុញ្ញាតឱ្យខ្លួនលើកការតវ៉ាបែបនេះ នៅចុងបញ្ចប់នៃការជំនុំជម្រះ
 នោះឡើយ។ ផ្ទុយទៅវិញ មេធាវីការពារក្តីផ្តោតតែទៅលើការជំទាស់តវ៉ាថា ខ្លួនមិនអាចធ្វើការតវ៉ា

²⁸¹ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៩៧ ដែលដកស្រង់ចេញពីតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ រឿងក្តីរវាង
 រដ្ឋអាជ្ញានៃ តទល់នឹង Kony និងជនជាប់ចោទផ្សេងទៀត សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីប្រឆាំងនឹង “សេច
 ក្តីសម្រេចអំពីភាពអាចទទួលយកបាននៃសំណុំរឿង ដោយអនុលោមតាមមាត្រា ១៩(១) នៃលក្ខន្តិកៈ” ចុះថ្ងៃទី១០ ខែមីនា ឆ្នាំ
 ២០០៩ សំណុំរឿងលេខ ICC-02/04-01/05-408 ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ កថាខណ្ឌ ៨០។

²⁸² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៣៦-៣៤៦។

²⁸³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៤៧-៣៥០។

²⁸⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៣៦-៣៤៦។

ឱ្យបានឆាប់រហ័សបានទេ។ សហមេធាវីនាំមុខសូមបដិសេធចំពោះការអះអាងនេះ ដោយមានមូលហេតុដូចខាងក្រោម។

140. មេធាវីការពារក្តីចាប់ផ្តើមដោយធ្វើការវិភាគបរិបទ ចំពោះវិធាន ៨៩ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដោយអះអាងថា ប្រភេទនៃការជំទាស់ដែលខ្លួនចង់លើកឡើង មិនមានចែងក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងទេ អាស្រ័យហេតុនេះខ្លួនត្រូវបានហាមឃាត់មិនឱ្យតវ៉ា នៅពេលចាប់ផ្តើមធ្វើការជំនុំជម្រះទេ²⁸⁵។ នៅក្នុងការវិភាគនេះមានកំហុសតូចចំនួនពីរ។

141. ទីមួយ មេធាវីការពារក្តីមិនគិតគូរដល់វិធាន ៧៥៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ មេធាវីការពារក្តីពុំបានពន្យល់ថាហេតុអ្វីបានខ្លួនមិនអាចជំទាស់តវ៉ាលើកិច្ចស៊ើបសួរ និងដីកាសំណោះស្រាយ នៅមុនពេល ឈានដល់ដំណាក់កាលជំនុំជម្រះនោះទេ ហើយក៏ពុំបានពន្យល់ថាហេតុអ្វីបានជាទទ្ទឹករណីស្តីពីកំហុសនៅក្នុងដីកាសំណោះស្រាយ ដែលលើកឡើងនៅចុងបញ្ចប់នៃការជំនុំជម្រះមិនអាចត្រូវបានហាមឃាត់ដោយវិធាន ៧៦(៧) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងនោះដែរ។ ដោយការមិនគិតគូរទៅលើវិធាន ៧៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង មេធាវីការពារក្តីបង្ហាញរូបភាពមិនត្រឹមត្រូវនៃក្របខណ្ឌនីតិវិធីទូលំទូលាយ ដោយការជំទាស់តវ៉ាយ៉ាងច្បាស់លាស់ថា ប្រសិនបើការតវ៉ាមិនអាចដាក់ជូនបានក្រោមវិធាន ៨៩ នោះខ្លួនត្រូវតែអាចលើកការតវ៉ានេះនៅចុងបញ្ចប់នៃការជំនុំជម្រះបាន។ ការលើកឡើងបែបនេះ មិនគិតគូរដល់អត្ថន័យច្បាស់លាស់ និងគោលបំណងពិតប្រាកដនៃវិធាន ៧៦(៧) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ហើយការតវ៉ាខ្លះត្រូវតែលើកឡើងនៅដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត ឬបើពុំនោះទេ ការតវ៉ាទាំងនោះនឹងមិនត្រូវបានយកមកពិនិត្យពិចារណាទាល់តែសោះ។

142. ទីពីរ មេធាវីការពារក្តីក៏ខកខានពុំបានលើកឡើងពីសេចក្តីសម្រេចទៅលើការនិរទេសដែរ។ ទោះបីជាសេចក្តីសម្រេចនោះពុំបានពិចារណាលើវិធាន ៨៩ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលនៅពេលនេះ មេធាវីការពារក្តីកំពុងផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ក្តី ក៏សេចក្តីសម្រេចនោះជាប់ពាក់ព័ន្ធយ៉ាងច្បាស់ក្រឡេត។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានបញ្ជាក់ច្បាស់ហើយ (ដោយការសំអាងទៅលើវិធាន ៧៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង) ថា ទោះបីជាកំហុសនៅក្នុងដីកាសំណោះស្រាយគួរត្រូវបានលើកឡើងជាធម្មតា នៅមុន

²⁸⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៣៦-៣៣៩។

ដំណាក់កាលជំនុំជម្រះក៏ដោយ ក៏យ៉ាងហោចណាស់ កំហុសទាំងនេះអាចត្រូវបានលើកឡើងនៅ ចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅក្នុងកាលៈទេសៈជាក់លាក់មួយចំនួនបានដែរ²⁸⁶។

143. ជាការពិតហើយ ចំពោះការអះអាងថា ទទ្ធិករណីស្តីពីកំហុសទាំងឡាយនៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ មិនអាចលើកឡើងរហូតដល់ពេលចុងបញ្ចប់នៃការជំនុំជម្រះ មេធាវីការពារក្តីប្រឈមនឹងបញ្ហាជាក់ ស្តែងមួយនៅត្រង់ថា ខ្លួនពុំបានលើកការតវ៉ាណាមួយបែបនេះនៅពេលចាប់ផ្តើមធ្វើការជំនុំជម្រះទេ (នៅក្នុងសំណើស្តីពីការនិរទេស)²⁸⁷។ ហេតុដូច្នេះហើយ ទើបមេធាវីការពារក្តីអះអាងនាពេលនេះ ថា សំណើស្តីពីការនិរទេសមិនមែនដាក់ជូនដោយអនុលោមតាមវិធាន ៨៩ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងនោះ ឡើយ តែផ្ទុយទៅវិញ សំណើនេះត្រូវបានដាក់ជូនដោយសំអាងលើមូលដ្ឋានច្បាប់ខ្លះៗ ដែលមិនបាន បញ្ជាក់ច្បាស់លាស់ទៅវិញទេ²⁸⁸។ នៅក្នុងការតវ៉ាលើជំហរនេះ មេធាវីការពារក្តីបង្ហាញទៅលើសេ ចក្តីសម្រេច ចុះខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១ របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលបានប្រោសចោលផ្នែកខ្លះនៃ ដីកាដោះស្រាយ ដោយសារតែមានវិការៈ²⁸⁹។ ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តី²⁹⁰ នៅ ក្នុងសេចក្តីសម្រេចនោះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពុំបានធ្វើការញែកពីគ្នារវាងអញ្ញត្រកម្ម និង សំណើសុំឱ្យលុបចោលផ្នែកខ្លះនៃដីកាដោះស្រាយនោះទេ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបាន ទទួលយកសំណើទាំងពីរនេះ ដោយមានការយល់ព្រមតាមសំណើសុំឱ្យលុបចោលផ្នែកខ្លះ និង ដោយការសម្រេចថា វាមិនមានភាពចាំបាច់ដែលត្រូវពិចារណាលើសំណើស្តីពីអញ្ញត្រកម្មនោះ ទេ²⁹¹។ ទីបំផុត វាមិនមានភាពចាំបាច់អ្វីដែលត្រូវពិចារណាថាតើសំណើសុំឱ្យលុបចោលផ្នែកខ្លះ (ក) ត្រូវបានចាត់ទុកថាស្ថិតក្នុងវិធាន ៨៩ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដោយមិនមានការបញ្ជាក់ឱ្យច្បាស់ លាស់

²⁸⁶ ដូចបានលើកឡើងខាងលើក្នុងកថាខណ្ឌ ១២៦។ សូមមើល ឯកសារ E306/5 សេចក្តីសម្រេចទៅលើការនិរទេស កថាខណ្ឌ ៦។

²⁸⁷ ទទ្ធិករណីពាក់ព័ន្ធនឹងការនិរទេសដែល ខៀវ សំផន បានយកតាម អៀង សារី៖ ឯកសារ E306/2 សំណើស្តីពីការនិរទេស។

²⁸⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៤៥-៣៤៦។

²⁸⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៤៦។ ឯកសារ E122 សេចក្តីសម្រេចលើអញ្ញត្រកម្មនានារបស់មេធាវី ការពារក្តី (អាជ្ញាយុកាលនៃបទឧក្រិដ្ឋតាមច្បាប់ជាតិ) ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១។

²⁹⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៤៦ ជើងទំព័រ ៥៥១ យោងទៅឯកសារ E122 សេចក្តីសម្រេចលើអញ្ញត្រ កម្មនានារបស់មេធាវីការពារក្តី (អាជ្ញាយុកាលនៃបទឧក្រិដ្ឋតាមច្បាប់ជាតិ) ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ១-២។

²⁹¹ ឯកសារ E122 សេចក្តីសម្រេចលើអញ្ញត្រកម្មនានារបស់មេធាវីការពារក្តី (អាជ្ញាយុកាលនៃបទឧក្រិដ្ឋតាមច្បាប់ជាតិ) ចុះថ្ងៃ ទី២២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ១១។

ឬ (ខ) ត្រូវបានទទួលយកដោយអនុលោមតាមមូលដ្ឋានគតិយុត្តិធម៌ខ្លះទៀតនោះទេ។ ចំណុចនេះនៅតែ ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចតាមសំណើនេះ ដោយកត់សម្គាល់ថា ទោះជាពុំមាន មធ្យោបាយជាក់លាក់នៅក្នុងក្របខណ្ឌគតិយុត្តិធម៌របស់ អ.វ.ត.ក សម្រាប់ការស្នើសុំឱ្យមានដំណោះ ស្រាយក្តី ក៏សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់ជនជាប់ចោទ តម្រូវឱ្យមានដំណោះ ស្រាយនេះដែរ²⁹²។ ហេតុដូច្នោះ យុត្តិសាស្ត្រនេះគឺគ្រាន់តែប្រើប្រាស់ដើម្បីបង្ហាញថា ខៀវ សំផន មិនត្រូវបានរារាំងតាមផ្លូវនីតិវិធីចំពោះការតវ៉ារបស់គាត់នៅក្នុងពេលវេលាដែលពាក់ព័ន្ធនោះទេ។

144. ចុងក្រោយបំផុត មេធាវីការពារក្តីបានយោងទៅសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំ រឿង ០០៣²⁹³។ ជាថ្មីម្តងទៀត ហួសពីការដែលអាចជួយដល់មេធាវីការពារក្តី សេចក្តីសម្រេចនោះ តាមពិតទៅសង្កត់ធ្ងន់ថា មានមធ្យោបាយជាច្រើនដែលអាចឱ្យក្រុមមេធាវីការពារក្តីស្នើសុំការធ្វើ មោឃភាពចំពោះដំណាក់កាលស៊ើបសួរ ឬដីកាដោះស្រាយដែលមានវិការៈ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានបដិសេធមិនទទួលយកសំណើរបស់ មាស មុត សុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺលើច្បាប់នីតិវិធីដែលអាចអនុ វត្តបាន ដោយសម្រេចថា ពុំមានភាពចាំបាច់សម្រាប់ការបញ្ជាក់បំភ្លឺតាមបែបសន្តតទេ។ អង្គបុរេ ជំនុំជម្រះបានបង្ហាញទៅលើ “សិទ្ធិមួយដើម្បីទទួលបានដំណោះស្រាយ *ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព* ចំពោះការរំលោភសិទ្ធិ [ជាសារវន្ត] របស់ជនជាប់ចោទ ដូចដែលបានឆ្លុះបញ្ចាំងក្នុងមាត្រា ២(៣) (ក) នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ” និងបានកត់សម្គាល់ថា គោល ការណ៍នេះ និងមាត្រា ៣៥(ថ្មី) នៃច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក ត្រូវបានយកមកប្រើប្រាស់ដើម្បីបង្កលក្ខណៈ អាចឱ្យដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយបាន²⁹⁴។ ចំពោះបញ្ហាជាក់លាក់នៃ ការជំទាស់តវ៉ាដែលអាចមានចំពោះកិច្ចស៊ើបសួរ ដែលយល់ថាធ្វើឡើងហួសពីវិសាលភាពនៃដីកា សន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរវិញនោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសង្កត់ធ្ងន់ថា ការតវ៉ាបែបនេះអាច

²⁹² ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ១៦ និង ២២។

²⁹³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៤០ យោងទៅសំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D158/1 [កោសលុប] សេចក្តី សម្រេចលើសំណើសុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះបកស្រាយទូលាយ អំពីវិសាលភាពដែលអាចអនុញ្ញាតបាននៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់ ដីកាដោះស្រាយ និងបញ្ជាក់បំភ្លឺអំពីនីតិវិធីមោឃភាពដីកាដោះស្រាយ ឬ ផ្នែកនានានៃដីកាដោះស្រាយ ប្រសិនបើ ចាំបាច់] ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៦។

²⁹⁴ សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D158/1 [កោសលុប] សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះបកស្រាយទូលាយអំពី វិសាលភាពដែលអាចអនុញ្ញាតបាននៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់ដីកាដោះស្រាយ និង បញ្ជាក់បំភ្លឺអំពីនីតិវិធីមោឃភាពដីកា ដោះស្រាយ ឬ ផ្នែកនានានៃដីកាដោះស្រាយ ប្រសិនបើចាំបាច់] ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ ១៩។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

មានយ៉ាងជាក់ច្បាស់ តាមរយៈការស្នើសុំឱ្យធ្វើមោឃភាពនៅក្នុងអំឡុងពេលនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ឬនៅក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ ក.ស.ព ឬក៏នៅពេលសវនាការក៏បាន (ដោយសំអាងទៅលើសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអំពីការនិរទេស)²⁹⁵ ដោយកត់សម្គាល់ថា សំណើសុំពុំបានបង្ហាញពីកង្វះភាពច្បាស់លាស់ណាមួយដែលអាចរារាំងដល់ការទទួលបានសិទ្ធិស្របតាមនីតិវិធីណាមួយ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា សំណើសុំនោះមិនអាចទទួលយល់បានឡើយ²⁹⁶។ អាស្រ័យហេតុនេះ ដោយសារអង្គបុរេជំនុំជម្រះពុំបានសម្រេចលើវិសាលភាពនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលអាចអនុញ្ញាតទៅបាន ក្រោយពីកិច្ចស៊ើបសួរ ក៏សេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនបានបញ្ជាក់ច្បាស់ថា មានជម្រើសមួយចំនួនសម្រាប់ការបដិសេធលើកិច្ចស៊ើបសួរតាមផ្លូវតុលាការដែលមានលក្ខណៈទូលំទូលាយ។

145. ហេតុដូច្នេះ ការតវ៉ារបស់មេធាវីការពារក្តីខកខានពុំបានបង្ហាញថា របាំងតាមផ្លូវនីតិវិធីបានរារាំងខ្លួនមិនឱ្យលើកការជំទាស់នៅចំពោះមុខ ក.ស.ច.ស ឬ អ.ប.ជ ឬនៅពេលចាប់ផ្តើមដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះ។ ពុំមានហេតុផលបង្ហាញថាហេតុអ្វីបានជាវិធីសាស្ត្រ ដែលបានកំណត់ក្នុងដីកាសេចក្តីសម្រេចអំពីការនិរទេស និងក្នុងសាលក្រមមានកំហុសនោះទេ។

146. ចុងក្រោយ ជាការជំទាស់តវ៉ាតាមរបៀបមួយផ្សេងទៅវិញនោះ មេធាវីការពារក្តីយោងទៅយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការ MICT និងតុលាការ ICTY ដែលមេធាវីការពារក្តីអះអាងគាំទ្រដល់លទ្ធភាពដាក់សំណើបឋមដែលយឺតពេល²⁹⁷។ ដោយសារតែឯកសារច្បាប់បែបនេះអាចផ្តល់ការណែនាំលើគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន ក្នុងករណីមានភាពចន្លោះប្រហោង ឬភាពមិនច្បាស់លាស់អំពីវិធាននានាដែលអាចអនុវត្តបានរបស់ អ.វ.ត.ក²⁹⁸ ឯកសារច្បាប់ទាំងនោះមិនអាចយកមកជំនួសវិធាន

²⁹⁵ ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ២០។

²⁹⁶ ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ២១-២២។

²⁹⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៤៩។

²⁹⁸ កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ទាក់ទងនឹងការកាត់សេចក្តីនៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជា នូវឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ចុះថ្ងៃទី១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៥ (“កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក”) មាត្រា ១២(១)។ ច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ៣៣ ថ្មី។

នេះបានទេ²⁹⁹។ ក្នុងករណីណាក៏ដោយ ដូចបានពន្យល់បានពន្យល់ខាងក្រោម³⁰⁰ ឯកសារច្បាប់ដែល
បានយកមកសំអាង មិនទាំងគាំទ្រដល់ជំហររបស់មេធាវីការពារក្តីផង។ មេធាវីការពារក្តីលើក
ឡើងពីគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានថា ការជំទាស់តវ៉ាត្រូវដាក់ឱ្យទាន់ពេលវេលា និងថា ក្នុងករណី
ដែលការលើកលែងចង្អៀតត្រូវបានអនុញ្ញាតសម្រាប់ការតវ៉ាដែលយឺតពេល នោះបន្ទុកគឺស្ថិតនៅ
លើភាគីតវ៉ាដែលត្រូវបង្ហាញថា កាលៈទេសៈពិសេសអនុញ្ញាតឱ្យខ្លួនអាចដាក់សំណើយឺតពេល
បាន³⁰¹។

147. អាស្រ័យហេតុនេះ មេធាវីការពារក្តីខកខានពុំបានបង្ហាញថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុស
នៅក្នុងការបញ្ជាក់ពីច្បាប់ពាក់ព័ន្ធ នៅពេលដែលអង្គជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា វិសាលភាពនៃទង្វើ
ករណីប្រភេទទី ១ របស់មេធាវីការពារក្តី គឺដាក់ជូនយឺតពេល និងមិនអាចទទួលយកបានឡើយ។

**៧.២.៣.២. ទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីលើបញ្ហា “យុត្តិធម៌” ពុំបញ្ជាក់ឱ្យឃើញពី
កំហុសណាមួយនៅក្នុងការអនុវត្តវិន័យសិទ្ធិរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនោះទេ**

148. ទង្វើករណីជាជម្រើសមួយផ្សេងទៀតរបស់មេធាវីការពារក្តី ត្រូវបានរៀបចំឡើងដោយការប្រើ
ពាក្យទប់ស្កាត់ “យុត្តិធម៌”។ ដូចបានលើកឡើងខាងលើ បទដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនៃបណ្តឹងសាទុក្ខដែល
មេធាវីការពារក្តីត្រូវបង្ហាញថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានប្រើប្រាស់ធនាសិទ្ធិរបស់ខ្លួនដោយ
ឈរលើមូលដ្ឋានថាមាន “កំហុសយ៉ាងច្បាស់ក្នុងការកំណត់អង្គហេតុ” ឬថា សេចក្តីសម្រេចរបស់

²⁹⁹ ឯកសារ F46/2/4/2 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើបន្ទាន់ពាក់ព័ន្ធនឹងផលប៉ះពាល់ដល់ កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខ
ក្រោយមរណភាពរបស់ នួន ជា នៅមុនពេលចេញសាលដីកា ចុះថ្ងៃទី២២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ៤០។

³⁰⁰ សូមមើល កថាខណ្ឌ ១៧៣ ខាងក្រោម។

³⁰¹ ទាក់ទងនឹងគោលការណ៍នានាដែលបានឆ្លុះបញ្ចាំងក្នុងរឿងក្តីរបស់ *Sainović, Simić* និង *Niyitegek* (ដែលបានយោងក្នុងឯក
សារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ជើងទំព័រ ៥៥៦) និងឯកសារច្បាប់ពាក់ព័ន្ធ សូមមើលខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ១៧៣។ ពាក់ព័ន្ធ
នឹងសេចក្តីសម្រេចលើរឿងក្តី *Turinabo* (ដែលបានយោងក្នុងឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ជើងទំព័រ ៥៥៥) សហ
មេធាវីនាំមុខយល់ឃើញថា សេចក្តីសម្រេចនោះផ្តល់ការណែនាំតិចតួចបណ្តោះអាសន្នទៅលើកាលៈទេសៈក្នុងរឿងក្តីបច្ចុប្បន្ន។ សេចក្តី
សម្រេចនោះពាក់ព័ន្ធនឹងសំណើសុំការពន្យារពេលវេលាចំនួន ២០ ថ្ងៃ សម្រាប់ការដាក់អញ្ញត្រកម្ម នៅក្នុងពេលមុនកិច្ចដំណើរការ
នីតិវិធីជំនុំជម្រះ។ សេចក្តីសម្រេចនោះពុំជាប់ទាក់ទងនឹងបញ្ហា ថាតើអញ្ញត្រកម្មទាំងនោះអាចត្រូវបានលើកឡើងប្រកបដោយសុ
ពលភាពជាលើកដំបូង រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំក្រោយមក នៅពេលបញ្ចប់សវនាការបានដែរឬយ៉ាងណា។ សូមមើល រឿងក្តីរវាង
រដ្ឋអាជ្ញាធរ MICT ទល់នឹង Turinabo និងជនជាប់ចោទផ្សេងទៀត សំណុំរឿងលេខ MICT-18-116-PT សេចក្តីសម្រេច
លើសំណើសុំការពន្យារពេលដើម្បីដាក់សារណាលើបញ្ហាអញ្ញត្រកម្ម ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨ *ឧបសម្ព័ន្ធ ៣។*

អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមាន “ភាពមិនយុត្តិធម៌ និងពុំសមហេតុផល នាំឱ្យមានការរំលោភលើឆន្ទានុសិទ្ធិ”³⁰²។

149. មេធាវីការពារក្តីក៏ពុំបានបង្ហាញផងដែរ។ មេធាវីការពារក្តីក៏ពុំបានបង្ហាញពីបញ្ហាអង្គហេតុមិនត្រឹមត្រូវណាមួយ ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានយកមកសំអាង ហើយតាមពិតទៅ បានរក្សាការស្ងៀមស្ងាត់របស់ខ្លួនទៅលើបញ្ហាអង្គហេតុ ដែលអាចជាប់ទាក់ទងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។ ដូចបានលើកឡើងខាងលើ ទង្វើករណីដែលថា ដីកាដោះស្រាយមានវិការៈគួរតែត្រូវបានលើកឡើងជាករណីលើកលែងតាំងពីដំណាក់កាលដំបូងនៃការជំនុំជម្រះដែលខ្លួនបានបង្ហាញ (១) ភាគីពុំមានឱកាសលើកបញ្ហានេះឡើងនៅក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបអង្កេត ឬថា (២) វាចាំបាច់ត្រូវបានដោះស្រាយភាពត្រឹមត្រូវនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះ³⁰³។

150. នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មេធាវីការពារក្តីពុំបានផ្តល់ការពន្យល់ ថាតើហេតុអ្វីបានជាការតវ៉ារបស់ខ្លួនទៅលើវិសាលភាពនៃការស៊ើបអង្កេតតាមផ្លូវតុលាការ ពុំត្រូវបានដាក់ជូននៅក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបអង្កេត នៅពេលបញ្ចប់ការស៊ើបសួរ ឬនៅពេលចាប់ផ្តើមបើកការជំនុំជម្រះ។ ពុំមានការលើកឡើងថា មេធាវីការពារក្តីឱកាសលើកបញ្ហាទាំងនេះនៅក្នុងពេលស៊ើបអង្កេតទេ ហើយក៏ពុំមានការផ្តល់មូលហេតុណាមួយថាហេតុអ្វីការតវ៉ាយឺតយ៉ាវមួយគួរត្រូវបានអនុញ្ញាតដើម្បីធានាដល់ភាពត្រឹមត្រូវនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនោះដែរ។ ពុំមានការផ្តល់ការពន្យល់បន្ថែមនៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខនោះទេ។

151. សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ឃើញថា បន្ទុកនេះធ្លាក់ទៅលើមេធាវីការពារក្តីដើម្បីបង្ហាញឱ្យឃើញថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសនៅក្នុងការប្រើប្រាស់ឆន្ទានុសិទ្ធិនេះ។ មិនមែនសហមេធាវីនាំមុខទេ ដែលត្រូវបង្ហាញផ្ទុយពីនេះទេ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ សហមេធាវីនាំមុខលើក

³⁰² ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៩៧ ដកស្រង់ចេញពីរឿងក្តីតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិរវាង *រដ្ឋអាជ្ជា តទល់នឹង Joseph Kony និងជនជាប់ចោទផ្សេងទៀត* សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីប្រឆាំងនឹង “សេចក្តីសម្រេចអំពីភាពអាចទទួលយកបាននៃសំណុំរឿង ដោយអនុលោមតាមមាត្រា ១៩(១) នៃលក្ខន្តិកៈ” ចុះថ្ងៃទី១០ ខែមីនា ឆ្នាំ ២០០៩ សំណុំរឿងលេខ ICC-02/04-01/05-408 ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ កថាខណ្ឌ ៨០។ សូមមើល ផ្នែកទី ២.១.៣ ខាងលើ ត្រង់កថាខណ្ឌ ៣១-៣៣។

³⁰³ ឯកសារ E306/5 សេចក្តីសម្រេចទៅលើការនិរទេស កថាខណ្ឌ ៦។

ឡើងនូវកត្តាជាច្រើន ដែលអង្គជំនុំជម្រះគួរយកមកគិតគូរ នៅពេលពិចារណាទៅលើសំណើនានា របស់មេធាវីការពារក្តី។

152. ជាលក្ខណៈទូលំទូលាយ សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងថា ការវាយតម្លៃពាក់ព័ន្ធអំពីភាពត្រឹមត្រូវនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ត្រូវតែផ្តឹងផ្តែងទៅលើសិទ្ធិរបស់ភាគីទាំងអស់³⁰⁴ ហើយហេតុដូច្នោះ ត្រូវតែពិចារណាទៅលើព្យសនកម្មធ្ងន់ធ្ងរ មិនមែនតែចំពោះមេធាវីការពារក្តីទេ ប៉ុន្តែក៏ចំពោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីផងដែរ។

153. លើសពីនេះទៀត សហមេធាវីនាំមុខសូមបញ្ជាក់ថា ការវាយតម្លៃណាមួយបែបនេះត្រូវតែពិចារណាទៅលើចរិតលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរនៃការពន្យារពេលវេលា នៅក្នុងដាក់ជូនទង្វើករណីដែលចោទជាបញ្ហានេះ។ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរត្រូវបានដាក់ជូននៅថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧³⁰⁵។ ដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេតភាគច្រើនដែលអាចជាការជូនដំណឹងដល់មេធាវីការពារក្តីអំពីបញ្ហាទាំងឡាយ ដែលកំពុងត្រូវបានស៊ើបអង្កេត បានកើតមានឡើងក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ២០០៨ និង ២០០៩។ ការមន្ទិលសង្ស័យអំពីវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរធ្វើឡើងដោយ ស.ច.ស បានបញ្ចប់ជាមួយនឹងដីកាដោះស្រាយ ដែលបានដាក់ជូននៅថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០³⁰⁶។ មេធាវីការពារក្តីបានប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ប៉ុន្តែ ខកខានពុំបានលើកឡើងនូវទង្វើករណីណាមួយថា ស.ច.ស បានបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរហួសពីយុត្តាធិការរបស់ខ្លួននោះទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ ខ្លួនបានរង់ចាំរហូតដល់ចុងបញ្ចប់នៃការជំនុំជម្រះដើម្បីលើកការតវ៉ាទាំងនោះនៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់ខ្លួន ដែលបានដាក់ជូនកាលនៅថ្ងៃទី២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧។ នៅពេលនោះ មេធាវីការពារក្តីបានដឹងអំពីអង្គហេតុទាំងឡាយ ដែលខ្លួនយកមកសំអាងដើម្បីតវ៉ាទៅលើមូលដ្ឋានទាំងនេះ អស់រយៈពេលជាងប្រាំមួយឆ្នាំកន្លះកន្លងមកហើយ។ បុគ្គលជាច្រើននាក់បានចំណាយពេលវេលារបស់ពួកគាត់ ដើម្បីផ្តល់សក្ខីកម្មនៅចំពោះមុខតុលាការ ទៅលើ

³⁰⁴ វិធាន ២១(១)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា៖ (“ដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុង អ.វ.ត.ក ត្រូវតែមានយុត្តិធម៌ ហើយត្រូវរក្សាបាននូវតុល្យភាពរវាងសិទ្ធិរបស់ភាគីទាំងឡាយ”)។

³⁰⁵ ឯកសារ D3 ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧។

³⁰⁶ ឯកសារ D427 ដីកាដោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០។

បញ្ហាចម្រុះចម្រាស់នេះ ហើយពេលវេលាដ៏ច្រើនត្រូវបានភាគី និងអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពន្យារសម្រាប់ការសិក្សា និងការដោះស្រាយភ័ស្តុតាងលើបញ្ហាទាំងអស់នោះ។

154. យោងតាមកត្តាទាំងនោះ សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងដូចខាងក្រោមនេះថា ការអនុញ្ញាតឱ្យលើកទទ្ទឹករណ៍ទាំងនេះឡើងនៅចុងបញ្ចប់នៃការជំនុំជម្រះជាលើកដំបូង (១) ពុំមានលក្ខណៈចាំបាច់ដើម្បីធានាថា កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីមានភាពយុត្តិធម៌ដល់មេធាវីការពារក្តីនោះទេ និង (២) អាចនាំឱ្យខូចខាតយ៉ាងពិតប្រាកដដល់ភាពត្រឹមត្រូវនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី *ទល់នឹង* ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។

៧.២.៣.២.១. ការអនុញ្ញាតឱ្យមានអញ្ញត្រកម្មយឺតយ៉ាវ ពុំចាំបាច់ដើម្បីធានាដល់សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌របស់មេធាវីការពារក្តីនោះទេ

155. សហមេធាវីនាំមុខពុំយល់ស្របជាមួយការលើកឡើងរបស់មេធាវីការពារក្តីថា អង្គជំនុំជម្រះត្រូវតែដោះស្រាយលើការតវ៉ារបស់ខ្លួនទាក់ទងនឹងវិសាលភាព ដើម្បីជាផលប្រយោជន៍នៃ “សមធម៌ និងការធានាភាពត្រឹមត្រូវនៃនីតិវិធី”³⁰⁷ នោះទេ។ វិសាលភាពនៃសំណុំរឿងនេះមិនមែនជា ឬមិនត្រូវជាការកាត់កាត់ផ្តោលនោះទេ។ ក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបសួរ មេធាវីការពារក្តីបានដឹងពីវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ និងបញ្ហានានាដែលស្ថិតក្រោមកិច្ចស៊ើបសួរ ហើយខ្លួនទទួលបាននូវការការពារតាមផ្លូវនីតិវិធីជាច្រើននៅដំណាក់កាលនោះ ព្រមទាំងមានសិទ្ធិដាក់សំណើសុំឱ្យធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបសួរ³⁰⁸ មានសិទ្ធិប្តឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់នឹងការបដិសេធ³⁰⁹ និងមានសិទ្ធិប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយចៀតផង³¹⁰។ សហមេធាវីនាំមុខក៏កត់សម្គាល់ឃើញផងដែរថា មេធាវីការពារក្តី *ពិតជាបាន* លើកទទ្ទឹករណ៍នៅដំណាក់កាលនោះ ទាក់ទងនឹងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងផ្នែក

³⁰⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៤៧-៣៥០ ពិសេសត្រង់កថាខណ្ឌ ៣៤៩។
³⁰⁸ វិធាន ៧៤(៣)(ឆ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។
³⁰⁹ វិធាន ៧៤(៣)(ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។
³¹⁰ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់លើដំហរផ្ទុយដែល ក.ស.ព បានលើកឡើងទៅលើចំណុចនេះ។ ប៉ុន្តែ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់នូវពាក្យ “កម្មវត្ថុនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍” ក្នុងវិធាន ៧៦(៧) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ យោងតាមសេចក្តីទៅលើការនិរទេស អាណាតនៃវិធាន ៧៦(៧) គឺដើម្បីធានាថា មិនអាចលើកឡើងអំពីកំហុសនីតិវិធីនៅក្នុងការស៊ើបអង្កេត ក្រោយការចេញដីកាដោះស្រាយបានទេ។ ក៏ប៉ុន្តែ ដោយសារតែវាជា “កម្មវត្ថុនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍” នោះវាច្បាស់ហើយថា កំហុសនីតិវិធីអាចលើកឡើងនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយបាន។

ផ្សេងទៀតនៃកិច្ចស៊ើបសួរ³¹¹។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពិតជាត្រឹមត្រូវនៅក្នុងការពិចារណាថា សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់មេធាវីការពារក្តីត្រូវបានការពារយ៉ាងពេញលេញ តាមរយៈយន្តការសម្រាប់ការតវ៉ា និងការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលបើកចំហដល់ខ្លួននៅក្នុងដំណាក់កាល ស៊ើបសួរ។

៧.២.៣.២.២. សិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំពោះកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដោយត្រឹមត្រូវ និងជាក់លាក់ អាចត្រូវបានធ្វើឱ្យអន្តរាយដោយការអនុញ្ញាតឱ្យមានការតវ៉ានៅចុងបញ្ចប់នៃការជំនុំជម្រះ

156. សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌មិនមែនជាសិទ្ធិផ្តាច់មុខរបស់មេធាវីការពារក្តីនោះទេ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក៏មានសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ដែរ³¹²។ នៅក្នុងកិច្ចដំណើរ ការនីតិវិធីរបស់ អ.វ.ត.ក ត្រូវរក្សាឱ្យមានតុល្យភាពរវាងសិទ្ធិរបស់ភាគីនីមួយៗ³¹³ ហើយត្រូវតែ ការពារសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះនៅទូទាំងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី³¹⁴។ អាស្រ័យហេតុនេះ ក្នុងការវាយ តម្លៃថាតើការតវ៉ាយឺតពេលគួរត្រូវបានទទួលយកពិចារណាដែរឬយ៉ាងណា ដើម្បីធានាឱ្យមានការ ជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ វាក៏ជាការសមស្របផងដែរចំពោះការពិចារណាលើផលប៉ះពាល់ ដែល អាចមានមកលើសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី³¹⁵។

³¹¹ សូមមើល ឯកសារ D97/16/1 បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចស្តីពីការអនុវត្តនៅ អ វ ត ក នូវទម្រង់នៃការទទួល ខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌដែលគេហៅថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០។ ជាពិសេសសូមមើល កថាខណ្ឌ ២៥ ដែលមេធាវីការពារក្តីសំអាងលើវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ដែលត្រូវកំណត់ដោយ “សមត្ថកិច្ចទៅនៃ អ.វ.ត.ក” (បញ្ហានេះ ស្ថិតនៅក្រោមបណ្តឹងសាទុក្ខ) អង្គហេតុដែលបានកំណត់ជាក់លាក់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ (បញ្ហាដែលត្រូវ បានតវ៉ានាពេលនេះ)។

³¹² ឯកសារ F26/2/2 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំបន្ថែមពេលវេលារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសម្រាប់សួរដេញដោលសាក្សី SCW-5 ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ៧ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែល “ទទួលបានសិទ្ធិក្នុងការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ ដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ១៤(១) នៃ [កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិ ពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ]” មាន “តួនាទីជាក់លាក់ និងមានកម្រិតនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដូចដែលមានចែងក្នុងវិធានផ្ទៃ ក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក”)។

³¹³ វិធាន ២១(១)(ក) នៃវិធានផ្ទៃ។

³¹⁴ វិធាន ២១(១)(គ) នៃវិធានផ្ទៃ។

³¹⁵ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ រឿងក្តីរវាង រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Ongwen សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក Dominic Ongwen “ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទី ៩ លើសារណារបស់មេធាវីការពារក្តីចោទប្រកាន់ថាមាន

- 157. វិធាន ២១(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងអំពីការធានាដល់ការការពារសច្ចភាពផ្លូវច្បាប់ និងតម្លាភាពនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់ អ.វ.ត.ក។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក៏មានសិទ្ធិ “ទទួលបានសាលក្រមទាន់ពេលវេលា”³¹⁶ ដែលអាស្រ័យយ៉ាងចាំបាច់ទៅលើកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដែលប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងឆាប់រហ័ស (វិធាន ២១(១) នៃវិធានផ្ទៃ)។ ការការពារដល់សច្ចភាពផ្លូវច្បាប់ តម្លាភាព និងដំណើរការឆាប់រហ័ស តម្រូវឱ្យមានការអនុវត្តតាមក្របខណ្ឌពេលវេលា។ ភាគីត្រូវតែអាចសំអាងទៅលើវិសាលភាពនៃសំណុំរឿងដែលបានកំណត់ ខណៈដែលការតវ៉ាទាំងឡាយមិនត្រូវបានលើកឡើងក្នុងរង្វង់ពេលវេលាមួយមានកំណត់។
- 158. ភាពច្បាស់លាស់ចំពោះវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង មិនមែនសំខាន់សម្រាប់តែមេធាវីការពារក្តីនោះទេ ប៉ុន្តែ ក៏សម្រាប់ភាគីទាំងអស់ផងដែរ។ ការខកខានពុំបានតវ៉ាលើបញ្ហាទាំងឡាយឱ្យបានទាល់ពេលវេលា វាមានផលវិបាកចំពោះពេលវេលានោះ ហើយនៅទីបញ្ចប់ ធនធាននានាដែលបានចំណាយលើបញ្ហាទាំងនោះអាចជាការឥតប្រយោជន៍។
- 159. សហមេធាវីនាំមុខក៏កត់សម្គាល់ផងដែរថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សីទាំងអស់បានចំណាយពេលរបស់ពួកគាត់មកផ្តល់សក្ខីកម្ម ហើយអ្នកខ្លះបានឆ្លងកាត់បទពិសោធន៍តាមផ្លូវចិត្តយ៉ាងលំបាកទៅលើបញ្ហាដែលចោទឡើងនេះ។ ការសម្រេចទៅលើបញ្ហាទាំងនេះ ក៏នឹងពន្យារដល់ពេលវេលាទូទៅនៃសំណុំរឿងនេះផងដែរ ដែលជាការព្រួយបារម្ភពិសេសចំពោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហើយពួកគាត់ភាគច្រើនមិនអាចរស់រានបានឃើញសាលដីកាស្ថាពររបស់អង្គជំនុំជម្រះឡើយ³¹⁷។ ដោយការពុំមានការតវ៉ាពីសំណាក់មេធាវីការពារក្តី អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានបន្តស្តាប់ចម្លើយ និងពិចារណាលើសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីពាក់ព័ន្ធនឹងផ្នែកផ្សេងៗនៃដីកាដោះស្រាយ

វិការៈនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចអំពីការបញ្ជាក់អះអាង” សំណុំរឿងលេខ ICC-02/04-01/15-1562 ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ១៤៧ (“ទោះបីជាសារណាដែលអាចត្រូវបានដាក់ជូននៅមុនការចាប់ផ្តើមបើកសវនាការ អាចត្រូវបានដាក់ជូននៅដំណាក់កាលក្រោយមកទៀតក៏ដោយ ក៏វាតែងតែអាស្រ័យទៅលើអង្គហេតុ និងកាលៈទេសៈនៃរឿងក្តី ក៏ការពិចារណាត្រូវតែសម្រេចលើភាពត្រឹមត្រូវជូនភាគី និងអ្នកចូលរួមដទៃទៀត ព្រមទាំងលក្ខខណ្ឌច្បាប់ស្តីពីដំណើរការជឿនលឿនផងដែរ”) [មានសេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែម]។

³¹⁶ ឯកសារ F49 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ ខៀវ សំផន សុំបន្ថែមពេលវេលា និងចំនួនទំព័រសម្រាប់ដាក់សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ២០។

³¹⁷ សហមេធាវីនាំមុខបានទទួលព័ត៌មានថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួន ៣១២ នាក់បានស្តាប់ ចាប់តាំងពីការចាប់ផ្តើមកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីលើសំណុំរឿង ០០២ កន្លងមក។ សូមមើល កថាខណ្ឌ ៤២ ខាងលើ។

ដែលពេលនេះមេធាវីការពារក្តីតវ៉ាថាមានវិការ៖³¹⁸។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឬសមាជិកគ្រួសារ របស់ពួកគាត់ដែលនៅមានជីវិតមានការរំពឹងទុក យ៉ាងខ្លាំងទៅលើការពិចារណាតាមផ្លូវតុលាការ ចំពោះអង្គហេតុដែលពួកគាត់បានផ្តល់ជូន។

៧.២.៣.៣. សេចក្តីសន្និដ្ឋានទាក់ទងនឹងវិសាលភាពនៃទង្វើករណ៍ប្រភេទទី ១

160. សម្រាប់មូលហេតុដូចបានលើកឡើងខាងលើ សហមេធាវីនាំមុខសូមអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងពុំមានកំហុសនោះទេ នៅពេលដែលអង្គជំនុំជម្រះបានច្រានចោលវិសាលភាពទង្វើករណ៍ប្រភេទទី ១ (ក្រៅពីទង្វើករណ៍ពាក់ព័ន្ធនឹងការនិរទេស) ថាមិនអាចទទួលយកបាន។ ទង្វើករណ៍ ទាំងនោះត្រូវបានលើកឡើងហួសពេលជាច្រើនឆ្នាំមកហើយ និងដោយពុំមានយុត្តិកម្មសម្រាប់ការ យឺតយ៉ាវនេះទេ។ ទង្វើករណ៍ទាំងនេះបញ្ជាក់ថា សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង គឺ សមហេតុផលទាំងស្រុង។ មេធាវីការពារក្តីពុំបានបង្ហាញថា មានកំហុសនៅក្នុងការប្រើប្រាស់ធន្តា នុសិទ្ធិរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទេ។

៧.៣. ប្រភេទទី ២៖ មូលដ្ឋានដែលចោទប្រកាន់ថា មានកំហុសនៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ ដោយសារតែពុំស្តាប់តាមគ្រប់គ្រាន់

161. ក្នុងមូលដ្ឋានចំនួនបី មេធាវីការពារក្តីតវ៉ាថា ដីកាដោះស្រាយមានកំហុសខ្លះក្នុងផ្នែកខ្លះ ដោយសារតែវិការ៖ទាំងនោះពុំមានភស្តុតាងគាំទ្រឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់។ ការតវ៉ានេះត្រូវបានលើក ឡើងក្នុងមូលដ្ឋានទី ៦២ (ការស្តាប់ដោយការអត់ឃ្លាននៅសហករណ៍ត្រាំកក់)³¹⁹ មូលដ្ឋានទី ៦៣ (ការប្រព្រឹត្តិវេសអើងលើប្រជាជនថ្មី)³²⁰ និងមូលដ្ឋានទី ៦៤ (ការឃ្នាំមើល និងការបាត់ខ្លួនអ្នក ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងអតីតរបបសាធារណៈរដ្ឋខ្មែរ)³²¹។

³¹⁸ សូមមើលទាហរណ៍ ចម្លើយរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជូ គីមឡុន ដែលភស្តុតាងទាំងស្រុងរបស់គាត់ទាក់ទងនឹងហេតុ ការណ៍ដែលបានកើតឡើងនៅឃុំលាយបូរ ស្រុកត្រាំកក់។ ឯកសារ E1/252.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិកសវនាការ ថ្ងៃទី២២ ខែ មករា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជូ គីមឡុន) ទំព័រ ៣៦-៧២។ ឯកសារ E1/253.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិកសវនាការ ថ្ងៃទី២៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជូ គីមឡុន) ទំព័រ ៣-៦៩។

³¹⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៤៥-៤៤៧។

³²⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៤៨-៤៥០។

³²¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៥១-៤៥៧។

- 162. ទទ្ទឹករណ៍ទាំងបីត្រូវបានលើកឡើងជាលើកដំបូងនៅក្នុង សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោល របស់មេធាវីការពារក្តី³²²។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានបដិសេធទទ្ទឹករណ៍ទាំងនេះចោលដោយសារពុំមានភ័ស្តុតាងបង្ហាញឱ្យបានជាក់លាក់ ឬត្រឹមត្រូវគ្រប់គ្រាន់ ដែលជាហេតុមិនអាចឱ្យអង្គជំនុំជម្រះយល់ដឹងទៅលើបទចោទដែលត្រូវបានយកមកជំទាស់តវ៉ានេះ³²³។
- 163. នៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៦១ មេធាវីការពារក្តីជំទាស់តវ៉ាពីការច្រានចោលជាលើកដំបូងដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនូវទទ្ទឹករណ៍ទាំងនេះ ប៉ុន្តែ មិនជាប់ទាក់ទងនឹងការអនុវត្តគោលការណ៍ច្បាប់ពាក់ព័ន្ធរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទេ³²⁴។ ទោះជាយ៉ាងនាក៏ដោយ នៅត្រង់ចំណុចនេះ ទទ្ទឹករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី ពុំបានបង្ហាញពីកំហុសរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទេ ពួកគេគ្រាន់តែមិនយល់ស្របជាមួយនឹងការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងតែប៉ុណ្ណោះ។
- 164. ទោះជាក្នុងហេតុការណ៍ណាក៏ដោយ សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងថា ប្រសិនបើអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពុំបានបដិសេធទទ្ទឹករណ៍ទាំងនេះថា ត្រូវបានបញ្ជាក់ឱ្យច្បាស់លាស់ទេ ក៏ទទ្ទឹករណ៍ទាំងនេះត្រូវបានបដិសេធដោយសារតែយឺតពេលសម្រាប់មូលហេតុដូចគ្នា ដែលមិនទទួលយកមូលដ្ឋានប្រភេទទី ១ ដែរ។ សេចក្តីប្រកាសរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទាក់ទងនឹងមូលដ្ឋានប្រភេទទី ១ អាចអនុវត្តបានដូចគ្នានៅត្រង់ចំណុចនេះ មានន័យថា “ព័ត៌មានសំខាន់ៗទាំងអស់ អាចរកបានតាំងពីថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ មកម៉្លេះ នៅពេលដែលចេញដីកាដោះស្រាយ។ ជនជាប់ចោទទទួលបានការជូនដំណឹងអំពីវិសាលភាពនៃការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងពួកគាត់ចាប់តាំងពីពេលនោះមក ប៉ុន្តែជនជាប់ចោទមិនបានយកឱកាសនោះ ដើម្បីលើកយកបញ្ហានោះមកដាក់នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ឬនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះនេះ នៅក្នុងបញ្ហាអញ្ញត្រកម្មឡើយ”³²⁵។

³²² ឯកសារ E457/6/4/1 សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តី កថាខណ្ឌ ៨៨៣-៩១០, ៩២៤-៩៣១, ២២៨២-២២៨៨។

³²³ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៧៩-១៨០។

³²⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៣៩-៤៤៤។

³²⁵ ឯកសារ E465 សាលក្រម ជើងទំព័រ ៣៦៣។

៧.៤. ប្រតិទិន ៣ និង ៤៖ មូលដ្ឋានដែលចោទប្រកាន់ថា មានការបកស្រាយខុសនៅលើដីកាដោះស្រាយ (មូលដ្ឋានទី ៦៥-៨១) ឬសេចក្តីសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី (មូលដ្ឋានទី ៨២-៨៤)

- 165. នៅក្នុងវិសាលភាពនៃទង្វើករណ៍ប្រភេទទី ៣ និង ៤ មេធាវីការពារក្តីតវ៉ាថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានធ្វើការបកស្រាយទូលំទូលាយពេកទៅលើដីកាដោះស្រាយ រួចទាំងផ្នែកមួយចំនួនដែលមេធាវីការពារក្តីនិយាយថា ស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពនៃសំណុំរឿងនេះ។
- 166. ទង្វើករណ៍ទាំងនេះត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៦៥ (ការស្តាប់ក្រៅពីការអត់អាហារ នៅស្រុកត្រាំកក់)³²⁶ មូលដ្ឋានទី ៦៦ (ការស្តាប់បណ្តាលមកពីការអត់ឃ្នាន នៅក្រៅឃុំសំរោង និងឃុំតាភោម ក្នុងស្រុកត្រាំកក់)³²⁷ មូលដ្ឋានទី ៦៧ (ការរើសអើងចំពោះប្រជាជនថ្មី នៅស្រុកត្រាំកក់)³²⁸ មូលដ្ឋានទី ៦៨ (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយទៅលើមនុស្ស ក្រៅពីប្រជាជនថ្មីនៅការដ្ឋានទំនប់ត្រពាំងថ្ម)³²⁹ មូលដ្ឋានទី ៦៩ (ការស្តាប់ជាប់ទាក់ទងនឹងទំនប់ ១ មករា ប៉ុន្តែ បានកើតឡើងនៅក្រៅការដ្ឋាន)³³⁰ មូលដ្ឋានទី ៧០ (ការស្តាប់បណ្តាលមកពីគ្រោះថ្នាក់ផ្សេងៗ នៅការដ្ឋានទំនប់ ១ មករា)³³¹ មូលដ្ឋានទី ៧១ (ការរើសអើងចំពោះអតីតអ្នករដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ នៅការដ្ឋានទំនប់ ១ មករា)³³² មូលដ្ឋានទី ៧២ (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយនៅព្រលានយន្តហោះកំពង់ឆ្នាំង)³³³ មូលដ្ឋានទី ៧៣ (ការរើសអើងចំពោះប្រជាជនថ្មី នៅក្រាំងតាចាន់)³³⁴ មូលដ្ឋានទី ៧៤ (ការរើសអើងចំពោះអតីតអ្នករដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ នៅក្រាំងតា

³²⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៥៨-៤៧០។
³²⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៧១-៤៧៤។
³²⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៧៥-៤៨១។
³²⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៨២-៤៨៣។
³³⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៨៤-៤៨៦។
³³¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៨៧-៤៨៩។
³³² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៩០-៤៩២។
³³³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៩៣-៤៩៤។
³³⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៩៥-៤៩៩។

ចាន់)³³⁵ មូលដ្ឋានទី ៧៥ (ក្រុមគោលដៅចំនួនបី នៅក្រាំងតាចាន់)³³⁶ មូលដ្ឋានទី ៧៦ (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយ នៅអូរកន្សែង)³³⁷ មូលដ្ឋានទី ៧៧ និង ១៣៤ (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយ នៅភ្នំក្រាល)³³⁸ មូលដ្ឋានទី ៧៨ (ការសម្លាប់ជនជាតិចាម នៅភូមិទ្រា)³³⁹ មូលដ្ឋានទី ៧៩ (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយចំពោះជនជាតិចាម ក្រោមសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម)³⁴⁰ មូលដ្ឋានទី ៨០ (អង្គហេតុពាក់ព័ន្ធនឹង នៅក្នុងដែនទឹក)³⁴¹ មូលដ្ឋានទី ៨១ (អង្គហេតុពាក់ព័ន្ធនឹងអតីតទាហាន និងអតីតអ្នករដ្ឋការរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ)³⁴² មូលដ្ឋានទី ៨២ (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយ និងការជម្លៀសជនជាតិចាមដោយបង្ខំ ក្រៅពីការជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុសាសនា នៅក្នុងការជម្លៀសប្រជាជនដំណាក់កាលទី២)³⁴³ និងមូលដ្ឋានទី ៨៤ (ការបាត់ខ្លួនជនជាតិវៀតណាមដោយបង្ខំ នៅស្រុកត្រាំកក់)³⁴⁴។

167. ក.ស.ព បានលើកឡើងអំពីអង្គសេចក្តីនៃមូលដ្ឋាននីមួយៗក្នុងចំណោមមូលដ្ឋានទាំងនេះ³⁴⁵។ សហមេធាវីយល់ស្របជាមួយនឹងការលើកឡើងទាំងនេះ និងពុំមានអ្វីដែលត្រូវបន្ថែមលើការលើកឡើងទាំងនេះទេ។

³³⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៥០០-៥០៤។
³³⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៥០៥-៥១០។
³³⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៥១១-៥១៣។
³³⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៥១៤-៥១៦, ៨៨៤-៨៨៦។
³³⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៥១៧-៥១៨។
³⁴⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៥១៩។
³⁴¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៥២០-៥២១។
³⁴² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៥២២-៥៣០។
³⁴³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៥៣១-៥៤៣។ ពាក្យ “MOP” គឺសំដៅទៅលើការជម្លៀសប្រជាជន។ ពាក្យ MOP2 គឺសំដៅទៅលើការជម្លៀសប្រជាជនដំណាក់កាលទី២។ សូមមើល ឧបសម្ព័ន្ធ ខ៖ បញ្ជីពាក្យកាត់។
³⁴⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៥៤៧-៥៤៩។
³⁴⁵ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៣២២-៣២៣ (មូលដ្ឋានទី ៦៥) កថាខណ្ឌ ៣២៤ (មូលដ្ឋានទី ៦៦) កថាខណ្ឌ ៣២៥-៣២៧ (មូលដ្ឋានទី ៦៧, ៧១, ៧៣, ៧៤) កថាខណ្ឌ ៣២៨-៣៣៧ (មូលដ្ឋានទី ៦៨, ៧២, ៧៥, ៧៦, ៧៧, ១៣៤) កថាខណ្ឌ ៣៣៨ (មូលដ្ឋានទី ៦៩) កថាខណ្ឌ ៣៣៩ (មូលដ្ឋានទី ៧០) កថាខណ្ឌ ៣៤០ (មូលដ្ឋានទី ៧៨) កថាខណ្ឌ

168. ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ មេធាវីការពារក្តីមិនបាននិយាយពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាយុត្តិសាស្ត្រសមហេតុផល ថា តើទង្វើករណីទាំងនេះត្រូវបានលើកឡើងទាន់ពេលវេលា ឬអត់នោះទេ³⁴⁶។ សហមេធាវីនាំមុខសូមបញ្ជាក់ថា ទង្វើករណីមួយចំនួនមិនត្រូវបានលើកឡើងទាន់ពេលវេលានោះទេ។ ជាពិសេស ការតវ៉ាចំនួនប្រាំពីរ ត្រូវបានលើកឡើងជាលើកដំបូងនៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខ ដោយពុំមានយុត្តិកម្ម ឬការពន្យល់អ្វីឡើយ។ ការតវ៉ាទាំងនេះមានក្នុង**មូលដ្ឋានទី ៦៥** (ការស្តាប់ក្រៅពីការអត់អាហារ នៅស្រុកត្រាំកក់)³⁴⁷ **មូលដ្ឋានទី ៦៦** (ការស្តាប់បណ្តាលមកពីការអត់ឃ្នាន នៅក្រៅឃុំសំរោង និងឃុំតាកែម ក្នុងស្រុកត្រាំកក់)³⁴⁸ **មូលដ្ឋានទី ៦៩** (ការស្តាប់ជាប់ទាក់ទងនឹងទំនប់ ១ មករា ប៉ុន្តែ បានកើតឡើងនៅក្រៅការដ្ឋាន)³⁴⁹ **មូលដ្ឋានទី ៧០** (ការស្តាប់បណ្តាលមកពីគ្រោះថ្នាក់ផ្សេងៗ នៅការដ្ឋានទំនប់ ១ មករា)³⁵⁰ **មូលដ្ឋានទី ៧១** (ការរើសអើងចំពោះអតីតអ្នករដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ នៅការដ្ឋានទំនប់ ១ មករា)³⁵¹ **មូលដ្ឋានទី ៧៨** (ការសម្លាប់ជនជាតិចាម នៅភូមិទ្រា)³⁵² និង **មូលដ្ឋានទី ៨៤** (ការបាត់ខ្លួនជនជាតិវៀតណាមដោយបង្ខំ នៅស្រុកត្រាំកក់)³⁵³។
169. សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងដូចខាងក្រោមថា ទង្វើករណីទាំងនេះត្រូវបានកំណត់ឱ្យលើកឡើងនៅក្នុងឱកាសដំបូងៗ ហើយទង្វើករណីទាំងនេះមិនអាចត្រូវបានលើកឡើងជាលើកដំបូងនៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខបានទេ លើកលែងតែមេធាវីការពារក្តីបង្ហាញឱ្យឃើញថា ពុំមានការជូនដំណឹងឱ្យបាន

៣៤១ (មូលដ្ឋានទី ៧៩) កថាខណ្ឌ ៣៤២ (មូលដ្ឋានទី ៨០) កថាខណ្ឌ ៣៤៣-៣៤៥ (មូលដ្ឋានទី ៨១) កថាខណ្ឌ ៣៤៦, ៣៤៩-៣៥០ (មូលដ្ឋានទី ៨២, ៨៤)។

³⁴⁶ **មូលដ្ឋានទី ៣៨** របស់មេធាវីការពារក្តី (ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៣៥-៤៥០) ទំនងជាចង់និយាយសំដៅតែទៅលើបញ្ហាក្របខណ្ឌពេលវេលា និងភាពអាចទទួលយកបានទាក់ទងនឹងទង្វើករណីរបស់ខ្លួនពាក់ព័ន្ធនឹង “អង្គហេតុដែលមិនស្ថិតក្នុងវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ” (កថាខណ្ឌ ៣៣៤) គឺទង្វើករណីប្រភេទទី ១ ដូចបានលើកឡើងខាងលើ។

³⁴⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៥៨-៤៧០។

³⁴⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៧១-៤៧៤។

³⁴⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៨៤-៤៨៦។

³⁵⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៨៧-៤៨៩។

³⁵¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៩០-៤៩២។

³⁵² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៥១៧-៥១៨។

³⁵³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៥៤៧-៥៤៩។

គ្រប់គ្រាន់អំពីបទចោទ ដែលនាំបានបណ្តាលឱ្យខូចខាតដល់លទ្ធភាពរបស់ខ្លួនដើម្បីរៀបចំការការពារក្តី។

៧.៤.១. លក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់ភាពទាន់ពេលវេលានៃអញ្ញត្រកម្មដែលពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាព

170. វិធាន ៨៩ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង កំណត់ពីរយៈពេលសម្រាប់ការដាក់អញ្ញត្រកម្ម។ វិធាននេះចែងពីសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការដាក់អញ្ញត្រកម្ម ដោយផ្អែកលើយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ការរំលត់បណ្តឹងអាជ្ញា មោឃភាពនីតិវិធីដែលត្រូវបានធ្វើបន្ទាប់ពីមានដីកាដោះស្រាយ³⁵⁴ ។ អញ្ញត្រកម្មនេះត្រូវធ្វើឡើងយ៉ាងយូរ ៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃ ក្រោយពីដីកាដោះស្រាយចូលជាស្ថាពរ³⁵⁵ ។ ប្រសិនបើជនជាប់ចោទខកខានមិនបានដាក់អញ្ញត្រកម្មក្នុងក្របខ័ណ្ឌពេលវេលាដែលបានកំណត់ទេ អញ្ញត្រកម្មទាំងនោះ “មិនអាចត្រូវបានទទួលយក” ឡើយ³⁵⁶ ។

171. វិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក មិនបានលើកឡើងច្បាស់ពីអញ្ញត្រកម្មដែលពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿងនេះ ដែលមេធាវីការពារក្តីបានដឹងក្នុងអំឡុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះនោះទេ ។ ឧទាហរណ៍ ក្នុងករណីដែលភ័ស្តុតាងត្រូវបានស្តាប់ ដែលមេធាវីការពារក្តីជឿជាក់ថាស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពនៃបទចោទទាំងនេះ³⁵⁷ ។ វិធាន ៩១ (៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អនុញ្ញាតឱ្យភាគីជំទាស់ទៅនឹងការស្តាប់ភ័ស្តុតាង ប្រសិនបើ “ខ្លួនយល់ថា ចម្លើយរបស់សាក្សីនោះមិនសម្រេចឱ្យឃើញការពិត” ។ វិធានផ្ទៃក្នុងនេះក្នុងហាក់តម្រូវឱ្យដាក់អញ្ញត្រកម្មក្នុងពេលស្តាប់ភ័ស្តុតាង មិនមែនក្រោយពេលស្តាប់ភ័ស្តុតាងនោះទេ ព្រោះវិធានផ្ទៃក្នុងនេះកំណត់ថា ប្រធានអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង “ត្រូវសម្រេចថា តើត្រូវស្តាប់ ឬមិនត្រូវស្តាប់ចម្លើយសាក្សីនេះ” ។ វិធានផ្ទៃក្នុងនេះមិនបានលើកឡើងបន្ថែមទៀតពាក់ព័ន្ធនឹងការជំទាស់ទៅនឹងការបកស្រាយជាមូលដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើដីកាដោះស្រាយនោះទេ។ ទោះជាយ៉ាងណា សហមេធាវីនាំមុខលើកឡើងថា គោលជំហរនេះគឺច្បាស់លាស់ ទាំងផ្អែកតាមច្បាប់យុត្តិសាស្ត្រ និងគោលការណ៍នៃការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌។ រាល់ការជំទាស់ខាងលើត្រូវលើកឡើងភ្លាមៗបន្ទាប់ពីបានកត់សម្គាល់ឃើញ។

³⁵⁴ វិធាន ៨៩ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។

³⁵⁵ ដូចជើងទំព័រខាងលើ។

³⁵⁶ វិធាន ៨៩(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។

³⁵⁷ វិធាន ៩១(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។

- 172. ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ អង្គជំនុំជម្រះនេះសម្រេចថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានសិទ្ធិជំទាស់ ទៅនឹងទង្វើករណីស្តីពីវិសាលភាពនៃដីកាដោះស្រាយនេះ នៅពេលដែលទង្វើករណីទាំងនេះត្រូវ បានលើកឡើងជាលើកដំបូងក្នុងសវនាការបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោល³⁵⁸។ អង្គជំនុំជម្រះកត់ សម្គាល់ថា មេធាវីការពារក្តីត្រូវបានជូនដំណឹងតាមរយៈការលើកឡើងរបស់តុលាការនៅអំឡុង ពេលជំនុំជម្រះ អំពីវិធីសាស្ត្ររបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចំពោះវិសាលភាពនៃសំណុំរឿងនេះ និងថា ដូច្នោះ មេធាវីការពារក្តីអាចលើកឡើងពីបញ្ហានេះឱ្យបានឆាប់ជាងនេះ³⁵⁹។
- 173. វិធីសាស្ត្រនេះ ឆ្លុះបញ្ចាំងពីលក្ខណៈដែលត្រូវបានកំណត់យ៉ាងច្បាស់ក្នុងតុលាការអន្តរជាតិផ្សេង ទៀត។ ភាគីម្នាក់ដែលកំណត់ពីអ្វីដែលខ្លួនយល់ថាជាភាពមិនប្រក្រតីផ្នែកនីតិវិធីក្នុងពេលជំនុំជម្រះ ត្រូវដាក់អញ្ញត្រកម្មផ្លូវការ³⁶⁰។ ការខកខានមិនដាក់អញ្ញត្រកម្មផ្លូវការដោយគ្មានកាលៈទេសៈ ពិសេស នឹងត្រូវបានចាត់ទុកជាការបោះបង់សិទ្ធិក្នុងការលើកយកបញ្ហានេះមកធ្វើជាមូលដ្ឋាននៃ បណ្តឹងសាទុក្ខ³⁶¹។ ចុងចោទនឹងត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យលើកឡើងពីកំហុសក្នុងសាលដីកាដែលរងការ

³⁵⁸ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ២៣៧។

³⁵⁹ ដូចជើងទំព័រខាងលើ។

³⁶⁰ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Šainović និងអ្នកផ្សេងទៀត សំណុំរឿងលេខ IT-05-87-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ២២៣។ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Naletilić និង Martinović សំណុំរឿង លេខ IT-98-34-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌ ២១ ។ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Karadžić សំណុំរឿងលេខ IT-95-5/18-T សេចក្តីសម្រេចលើសវនាការរបស់ជនជាប់ចោទសុំឱ្យមានការសម្រាលទោសកំហុស ក្នុងសាលដីកានេះ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៨ (អញ្ញត្រកម្មនេះ “គួរត្រូវបានដាក់នៅដំណាក់កាលមុនការជំនុំ ជម្រះ (ក្នុងសវនាការដែលដេញដោលសាលដីកានេះ) ឬនៅពេលបង្ហាញភស្តុតាងនៃអង្គហេតុសំខាន់ៗ”)³⁶¹។ សូមមើលផងដែរ តុលាការ ICTR រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Bagosora និងអ្នកផ្សេងទៀត សំណុំរឿងលេខ ICTR-98-41-AR73 សេចក្តីសម្រេច លើបណ្តឹងសាទុក្ខបន្ទាន់បង្ខំរបស់ Aloys Ntabakuze ស្តីពីបញ្ហានៃអង្គច្បាប់ដែលលើកឡើងនៅថ្ងៃទី២៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៦ អង្គ ជំនុំជម្រះសាលាដំបូង I សេចក្តីសម្រេចលើសវនាការសុំឱ្យផាត់ចេញភស្តុតាង ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌ ៤៤- ៤៥។

³⁶¹ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Šainović និងអ្នកផ្សេងទៀត សំណុំរឿងលេខ IT-05-87-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ២២៣។ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Bošković និង Tarčulovski សំណុំរឿង លេខ IT-04-82-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១០ កថាខណ្ឌ ១៨៥។ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Simić សំណុំរឿងលេខ IT-95-9-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌ ២៥។ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋ អាជ្ញា តទល់នឹង Naletilić និង Martinović សំណុំរឿងលេខ IT-98-34-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌ ២១។ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Blaskić សំណុំរឿងលេខ IT-95-14-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ

ចោទប្រកាន់ជាលើកដំបូងក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខ ប្រសិនបើម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខបំពេញបន្ទុកនៃការ
 បង្ហាញភាពលម្អៀងធ្ងន់ធ្ងរ³⁶²។ សនិទានភាពសម្រាប់ការអនុញ្ញាតឱ្យមានការលើកឡើងដូច្នោះ
 ចំពោះគោលការណ៍នៃការលះបង់ គឺសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការទទួលបានការជូនដំណឹងអំពី
 បទចោទប្រឆាំងនឹងជនជាប់ចោទនោះ³⁶³ ដែលបង្ហាញច្បាស់ថា “ភាពលម្អៀងធ្ងន់ធ្ងរ” ដែលត្រូវ
 បង្ហាញឡើងដោយចុងចោទ គឺចុងចោទមិនទទួលបានការជូនដំណឹងគ្រប់គ្រាន់អំពីបទចោទទាំងនេះ
 ដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងដល់សមត្ថភាពរបស់ចុងចោទ ក្នុងការរៀបចំការការពារខ្លួន³⁶⁴។

- 174. ចុងបញ្ចប់ ពាក់ព័ន្ធនឹងគោលការណ៍ផ្លូវច្បាប់ទាំងនេះ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា គោល
 ការណ៍ទាំងនេះអនុវត្តចំពោះអញ្ញត្រកម្មដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការជូនដំណឹងដែលមេធាវីការពារក្តីបាន
 ដឹងក្នុងអំឡុងពេលជំនុំជម្រះ។ ប្រសិនបើមេធាវីការពារក្តីអាចបង្ហាញថា ខ្លួនពិតជាមិនអាចលើក
 ឡើងពីអញ្ញត្រកម្មប្រភេទ ១ ឬប្រភេទ ២ របស់ខ្លួននៅមុនពេលជំនុំជម្រះទេ មេធាវីការពារក្តីត្រូវ
 ដាក់អញ្ញត្រកម្មទាំងនេះភ្លាមៗ នៅពេលដែលមេធាវីការពារក្តីបានដឹងពីអញ្ញត្រកម្មទាំងនោះក្នុង
 អំឡុងពេលជំនុំជម្រះ ព្រោះភស្តុតាងត្រូវបានទាញយកពីផ្នែកដែលកំពុងរងការតវ៉ា។

២០០៤ កថាខណ្ឌ ២២២។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត* (“Čelibići”) សំណុំរឿងលេខ
 IT-96-21-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ ៦៤០។ សូមមើលផងដែរ តុលាការ ICTR *រឿងក្តី
 Kambanda តទល់នឹង រដ្ឋអាជ្ញា* សំណុំរឿងលេខ ICTR-97-23-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០០ កថាខណ្ឌ ២៥។

³⁶² តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Šainović និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ IT-05-87-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី
 ២៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ២២៤។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Naletilić និង Martinović* សំណុំរឿង
 លេខ IT-98-34-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៦ ជើងទំព័រ ៧៦។

³⁶³ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Šainović និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ IT-05-87-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី
 ២៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ២២៤។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Simić* សំណុំរឿងលេខ IT-95-9-A
 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌ ២៥។ សូមមើលផងដែរ តុលាការ ICTR *Niyitegeka តទល់នឹង
 Prosecutor* សំណុំរឿងលេខ ICTR-96-14-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ ២០១។

³⁶⁴ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Simić* សំណុំរឿងលេខ IT-95-9-A [សាលក្រម](#) ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៦
 កថាខណ្ឌ ២៥។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kvočka* សំណុំរឿងលេខ IT-98-30/1-A [សាលក្រម](#) ចុះថ្ងៃទី២៨
 ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៥ កថាខណ្ឌ ៣៥។

**៧.៤.២. ការអនុវត្តចំពោះទង្វើករណីស្តីពីវិសាលភាពប្រភេទ ៣ និងប្រភេទ ៤ របស់មេធាវី
ការពារក្តី**

- 175. ផ្អែកតាមគោលការណ៍ដែលត្រូវបានកំណត់យ៉ាងត្រឹមត្រូវក្នុងផ្នែកខាងលើ សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ
របស់មេធាវីការពារក្តីនៅតែមិនលើកឡើងពីមូលហេតុដែលមេធាវីការពារក្តី គួរត្រូវបានអនុញ្ញាត
ឱ្យលើកទង្វើករណីជាច្រើនដែលពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាពជាលើកដំបូង ក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ
របស់ខ្លួន។
- 176. គួរកត់សម្គាល់ថា សម្រាប់បញ្ហាផ្សេងទៀតដែលមេធាវីការពារក្តីរកឃើញថា ភ័ស្តុតាងត្រូវបាន
ទាញយកពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាដែលមេធាវីការពារក្តីចាត់ទុកថាកំស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពនេះ មានការ
ជំទាស់យ៉ាងខ្លាំងសូម្បីតែនៅអំឡុងពេលជំនុំជម្រះ។ ឧទាហរណ៍ មានការជំទាស់ភ័ស្តុតាងដែល
ពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រព្រឹត្តិចំពោះប្រជាជនខ្មែរក្រោម³⁶⁵ គុកអង្គរកា³⁶⁶ វត្តបារាយណ៍ជាន់ដែក³⁶⁷ ទីតាំង
សម្លាប់មនុស្សនៅជិតទំនប់ត្រពាំងធំ³⁶⁸ ព្រឹត្តិការណ៍នៅទំនប់កំពង់ព្រួញ³⁶⁹ និងការផ្លាស់ទីលំនៅ
ប្រជាជនដំណាក់កាលទី ៣³⁷⁰។ ទង្វើករណីដែលថា បញ្ហាមួយចំនួនស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពនៃ

³⁶⁵ ឯកសារ E1/262.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ ទំព័រ ១៣-១៦ បន្ទាប់ពីម៉ោង [09.48.31] (ការទទួល
យកការជំទាស់ដោយមេធាវីការពារក្តី លេចឡើងនៅទំព័រ ១៤ បន្ទាត់ ២០-២៤ បន្ទាប់ពីម៉ោង [09.51.38])។

³⁶⁶ ឯកសារ E1/289.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ ទំព័រ ៦៩ បន្ទាត់ ៩-២៥ បន្ទាប់ពីម៉ោង
[16.04.26]។

³⁶⁷ ឯកសារ E1/304.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ទំព័រ ៧៩ បន្ទាត់ ២៥-ទំព័រ ៨១ បន្ទាត់ ៣ មុនម៉ោង [15.41.40]។

³⁶⁸ ឯកសារ E1/352.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ ទំព័រ ១៤ បន្ទាត់ ២២-ទំព័រ ១៥ បន្ទាត់ ៤ មុនម៉ោង
[09.50.34]។

³⁶⁹ ឯកសារ E1/364.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ទំព័រ ៦១ បន្ទាត់ ២-ទំព័រ ៦២ បន្ទាត់ ៦ មុនម៉ោង
[14.41.18]។

³⁷⁰ ឯកសារ E1/503.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ខៀវ នាប) ទំព័រ ៦៧ បន្ទាត់ ៤-៩ បន្ទាប់
ពីម៉ោង [15.42.57]។ ឯកសារ E1/504.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ខៀវ នាប) ទំព័រ ៨
បន្ទាត់ ៤-៨ មុនម៉ោង [09.25.49] ទំព័រ ៩ បន្ទាត់ ១០-ទំព័រ ១០ បន្ទាត់ ៧ មុនម៉ោង [09.30.50] ទំព័រ ១៣ បន្ទាត់ ២៣-២៥ និង
ទំព័រ ១៤ បន្ទាត់ ៦-៩ មុនម៉ោង [09.41.45]។ ឯកសារ E1/504.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើម បណ្តឹងរដ្ឋ
ប្បវេណី ព្រាប ធុន) ទំព័រ ៧៨ បន្ទាត់ ៥-១៦ មុនម៉ោង [15.44.53]។

*សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់
អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២*

សំណុំរឿងនេះ ផ្អែកលើការបកស្រាយដីកាដោះស្រាយនេះ ក៏ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តីផងដែរ³⁷¹។

177. ផ្ទុយទៅវិញ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញការជំទាស់ នៅអំឡុងពេលដែលមានការពិភាក្សាពីមូលដ្ឋានទី ៦៥, ៦៦, ៦៩, ៧០, ៧១, ៧៨ និង ៨៤ ក្នុងអំឡុងពេលជំនុំជម្រះឡើយ។ លើសពីនេះ គ្មានការដេញដោលជាក់ស្តែងលើវិសាលភាព ក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តីលើបញ្ហាជាក់លាក់ទាំងនេះនោះទេ។ ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាមួយចំនួន មេធាវីការពារក្តីនៅតែមិនធ្វើការជំទាស់។ ក្នុងបញ្ហាផ្សេងទៀត សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តី គឺមិនច្បាស់លាស់ ហើយសម្រាប់បញ្ហាផ្សេងៗទៀត មេធាវីការពារក្តីទទួលស្គាល់ ថា អង្គហេតុដែលមេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថាស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពនៃដីកាដោះស្រាយ ស្ថិតក្នុងដីកាដោះស្រាយ ៖

(i) **មូលដ្ឋានទី ៦៥** លើកឡើងថា ផ្អែកស្តីពីស្រុកត្រាំកកក្នុងដីកាដោះស្រាយមិនគួរត្រូវបានបកស្រាយថារួមបញ្ចូលការចោទប្រកាន់ផ្នែកអង្គហេតុ ស្តីពីការស្លាប់ដោយសារ “បញ្ហាសុខភាព និងលក្ខខណ្ឌរស់នៅ”³⁷²។ ដោយគ្មានការទទួលស្គាល់ មេធាវីការពារក្តីបានពង្រីកទង្វើករណីដែលមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើង ក្នុងដីកាដោះស្រាយរបស់ខ្លួនថា កថាខណ្ឌ ៣១៣ នៃដីកាដោះស្រាយមិនរួមបញ្ចូលការស្លាប់ដោយសារ “បញ្ហាសុខភាព”³⁷³ ដើម្បីឱ្យមានការបង្ហាញទង្វើករណីកាន់តែទូលំទូលាយពាក់ព័ន្ធនឹងការស្លាប់ដោយសារ “លក្ខខណ្ឌរស់នៅ”។

(ii) **មូលដ្ឋានទី ៦៦** លើកឡើងថា ការចោទប្រកាន់ផ្នែកអង្គហេតុស្តីពីការស្លាប់ដោយសារការអត់ឃ្លាននៅស្រុកត្រាំកកក ដែលមានបង្ហាញក្នុងកថាខណ្ឌ ៣១២ នៃដីកាដោះស្រាយនេះ

³⁷¹ សូមមើល ឧទាហរណ៍ ទង្វើករណីស្តីពីការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយសារមូលហេតុនយោបាយនៅតាមទីតាំងមួយចំនួន៖ ឯកសារ E457/6/4/1 សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តី កថាខណ្ឌ ៨៨៣-៩១០ (ស្រុកត្រាំកក) កថាខណ្ឌ ១១២០-១១២៣ (ព្រលានយន្តហោះកំពង់ឆ្នាំង) កថាខណ្ឌ ១២៥៤-១២៧១ (ក្រាំងតាចាន់) កថាខណ្ឌ ១៣២៣-១៣២៥ (អូរកន្សែង) កថាខណ្ឌ ១៣៨៦-១៣៨៩ (មន្ទីរសន្តិសុខភ្នំក្រាល)។

³⁷² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៦៥-៤៧០។

³⁷³ ឯកសារ E457/6/4/1 សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តី កថាខណ្ឌ ៨៥៩-៨៦០។

គួរត្រូវបានបកស្រាយថាកម្រិតត្រឹមទីតាំងក្នុងឃុំសំរោង និងឃុំតាកែវ³⁷⁴។ មេធាវីការពារក្តីយោងតាមទង្វើករណី ដែលលើកឡើងក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់ខ្លួន³⁷⁵។ ទោះជាយ៉ាងណា ទង្វើករណីទាំងនោះគឺផ្សេងៗពីគ្នា។ ដោយមិនលើកឡើងថា ដីកាដោះស្រាយនេះមានចេតនាគ្របដណ្តប់តែលើឃុំសំរោង និងឃុំតាកែវ តែយល់យ៉ាងច្បាស់ថា កថាខណ្ឌ ២១៣ នៃដីកាដោះស្រាយនេះ គ្របដណ្តប់លើស្រុកត្រាំកក់ទាំងមូល និងលើកឡើងថា គ្មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីសំអាងទង្វើករណីនេះ។ នោះគឺជាទង្វើករណីប្រភេទ ២ និងគួរត្រូវបានដេញដោលដោយបណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយនេះ។ តាមរយៈការប៉ុនប៉ងកែសម្រួលទង្វើករណីនេះទៅជាទង្វើករណីស្តីពីការបកស្រាយត្រឹមត្រូវអំពីដីកាដោះស្រាយនេះ មេធាវីការពារក្តីបានលើកទង្វើករណីថ្មីមួយជាលើកដំបូងក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខ។

- (iii) ក្នុងមូលដ្ឋានទី ៦៩ ពាក់ព័ន្ធនឹងការដ្ឋានការងារនៅទំនប់ ១ មករា មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា ដីកាដោះស្រាយនេះមិនរាប់បញ្ចូលការស្លាប់ដែលបណ្តាលមកពីលក្ខខណ្ឌរស់នៅ និងលក្ខខណ្ឌការងារនៅការដ្ឋានការងារនេះឡើយ ប៉ុន្តែជាករណីដែលការស្លាប់នេះកើតឡើងនៅឆ្ងាយពីទីតាំងនេះ³⁷⁶។ ចំណុចនេះហាក់ជាការសំអាងលើការស្លាប់ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរកឃើញថាបានកើតឡើងបន្ទាប់ពី “អ្នកជំងឺដែលមានជំងឺធ្ងន់ត្រូវបានបញ្ជូនត្រឡប់ទៅភូមិរបស់ពួកគេវិញ ឬទៅកាន់រោងព្យាបាលក្នុងមូលដ្ឋាន ហើយក្រោយមកបានស្លាប់ដោយសារតែមិនអាចព្យាបាលបាន”³⁷⁷។ ទោះជាយ៉ាងណា ក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់ខ្លួន មេធាវីការពារក្តីទទួលស្គាល់ថា ការស្លាប់ដែលបណ្តាលមកពីលក្ខខណ្ឌរស់នៅ រួមទាំងបញ្ហាសុខភាព ស្ថិតក្នុងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿងនេះដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការសម្លាប់រង្គាល ដោយមិនបានលើកឡើងថា ចំណុចនេះផាត់ចេញករណីដែលអ្នកជំងឺដែលជិតស្លាប់ត្រូវបានបញ្ជូនចេញពីការដ្ឋានការងារនេះមុន

³⁷⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៧១-៤៧៤។

³⁷⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ជើងទំព័រ ៨៣៧។ ដែលយោងតាម ឯកសារ E457/6/4/1 សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តី កថាខណ្ឌ ៩២៤-៩៣១។

³⁷⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៨៤-៤៨៦។

³⁷⁷ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៦២៩។ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៨៤, ៤៨៦។

ពេលពួកគេស្លាប់³⁷⁸។ ទង្វើករណីនោះត្រូវបានលើកឡើងជាលើកដំបូងក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខនេះ។

(iv) **មូលដ្ឋានទី ៧០** លើកឡើងថា វិសាលភាពនៃសំណុំរឿងនេះមិនរួមបញ្ចូលការស្តាប់ដែល បណ្តាលមកពីគ្រោះថ្នាក់នៅការដ្ឋានការងារទំនប់ ១ មករា³⁷⁹។ សហមេធាវីនាំមុខមិនអាចធ្វើការជំទាស់ណាមួយទៅនឹងភ័ស្តុតាង ដែលលើកឡើងដោយផ្អែកតាមមូលដ្ឋាននេះក្នុងពេលជំនុំជម្រះ ឬទង្វើករណីណាមួយទៅនឹងអនុភាពនេះក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តីបានឡើយ³⁸⁰។

(v) ក្នុង**មូលដ្ឋានទី ៧១** មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា វិសាលភាពនៃដីកាដោះស្រាយនេះគួរត្រូវបានបកស្រាយ ថាមិនរួមបញ្ចូលការចោទប្រកាន់ពីការរើសអើងលើអតីតទាហាន និងអតីតអ្នករដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរនៅការដ្ឋានការងារទំនប់ ១ មករា³⁸¹។ ក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តី មានការជំទាស់មួយចំនួនពាក់ព័ន្ធនឹងបទចោទនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយសារមូលហេតុនយោបាយនៅការដ្ឋានការងារទំនប់ ១ មករា ដែលអាចត្រូវបានបកស្រាយថាគ្របដណ្តប់លើការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយសារមូលហេតុនយោបាយលើអតីតទាហាន និងអតីតអ្នករដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ³⁸²។ ទោះជាយ៉ាងណាការជំទាស់នោះត្រូវបានរកឃើញក្នុងទង្វើករណីដែលលើកឡើងថា ស.ច.ស បានអនុវត្តហួសវិសាលភាពនៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ³⁸³។ ផ្ទុយទៅវិញ ទង្វើករណីទាំងនេះដែលត្រូវបានលើកឡើងក្នុង**មូលដ្ឋានទី ៧១** ផ្តោតសំខាន់លើការបកស្រាយដីកាដោះស្រាយនេះ។ ទង្វើករណីទាំងនេះមិនត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលនោះទេ ប៉ុន្តែមេធាវីការពារក្តីហាក់ទទួល

³⁷⁸ ឯកសារ E457/6/4/1 សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តី កថាខណ្ឌ ១០៥៦-១០៦១។
³⁷⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៨៧-៤៨៩។
³⁸⁰ សម្រាប់ការស្តាប់នៅទំនប់ ១ មករា សូមមើល ឯកសារ E457/6/4/1 សារណាបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តី កថាខណ្ឌ ១០៤៩-១០៦១។
³⁸¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៩០-៤៩២។
³⁸² ឯកសារ E457/6/4/1 សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តី កថាខណ្ឌ ១០៦៣-១០៦៨។
³⁸³ សូមមើលជាពិសេស ឯកសារ E457/6/4/1 សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តី កថាខណ្ឌ ១០៦៦-១០៦៧។

ស្គាល់ថា ដីកាដោះស្រាយនេះមានចេតនារួមបញ្ចូលបទចោទនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដោយសារមូលហេតុនយោបាយ លើអតីតអ្នករដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរនៅទំនប់ ១ មករា³⁸⁴។

(vi) ក្នុងមូលដ្ឋានទី ៧៨ មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា វិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២ មិនរួម បញ្ចូល “អង្គហេតុនៃការធ្វើមនុស្សឃាតដែលជាធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្ស ជាតិដែលបានកើតឡើងនៅមន្ទីរសន្តិសុខភូមិទ្រា”³⁸⁵។ ក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការ ពិភាក្សាដេញដោលរបស់ខ្លួន មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា បទចោទនៃការធ្វើមនុស្ស ឃាតក្រោមទម្រង់ជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ត្រូវបានកម្រិតត្រឹមការសម្លាប់នៅ មន្ទីរសន្តិសុខភូមិទ្រា ប៉ុន្តែបានទទួលស្គាល់ថា ដីកាដោះស្រាយនេះចោទប្រកាន់ ខៀវ សំផន លើ “ “អង្គហេតុជាធាតុផ្សំនៃអំពើសម្លាប់រង្គាលជនជាតិចាម ចាប់ពីដើមឆ្នាំ ១៩៧៧ ជាពិសេសនៅមន្ទីរសន្តិសុខភូមិទ្រា ក្នុងភូមិភាគបូព៌ា និងនៅក្នុងមន្ទីរសន្តិសុខភូមិ អូរត្រកួនក្នុងភូមិភាគកណ្តាល”³⁸⁶។

(vii) ក្នុងមូលដ្ឋានទី ៨៤ មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា ទោះបីជាសំណុំរឿង ០០២/០២ រួម បញ្ចូលការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំក្នុងស្រុកត្រាំកក់ក្តី ក៏សេចក្តីសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិ វិធី បានផាត់ករណីទាំងឡាយដែលជនរងគ្រោះផ្ទាល់ដោយសារការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំគឺជា ជនជាតិវៀតណាម ចេញពីវិសាលភាពនេះ³⁸⁷។ ក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សា ដេញដោលរបស់ខ្លួន មេធាវីការពារក្តីទទួលស្គាល់ថា វិសាលភាពនៃសំណុំរឿងនេះរួម បញ្ចូលការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំក្នុងស្រុកត្រាំកក់ ដោយសំអាងតាមកថាខណ្ឌ ១៤៧០ នៃដីកា

³⁸⁴ ឯកសារ E457/6/4/1 សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តី កថាខណ្ឌ ២២៦១, ២២៧០- ២២៧២។ ក្នុងការលើកឡើងថា ដីកាដោះស្រាយនេះគ្របដណ្តប់លើសពីដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ មេធាវីការពារក្តី បញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា មេធាវីការពារក្តីចាត់ទុកដីកាដោះស្រាយនេះថារួមបញ្ចូលការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញអតីតអ្នករដ្ឋការនៃរបប សាធារណរដ្ឋខ្មែរ៖ ឯកសារ E457/6/4/1 សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តី កថាខណ្ឌ ១០៦៣ និង ១០៦៦។

³⁸⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៥១៧-៥១៨។

³⁸⁶ ឯកសារ E457/6/4/1 សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តី កថាខណ្ឌ ១៥៤៦។

³⁸⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៥៤៧-៥៤៩។

ដំណោះស្រាយនេះ និងមិនបានអះអាងថា វិសាលភាពនេះផាត់ចេញករណីដែលជនរង គ្រោះគឺជាជនជាតិវៀតណាមឡើយ³⁸⁸ ។

- 178. ដូចការលើកឡើងខាងលើ³⁸⁹ ការបង្ហាញពីភាពលម្អៀងចំពោះមេធាវីការពារក្តីតាមរយៈការបង្ហាញ ថា មេធាវីការពារក្តីមិនទទួលបានការជូនដំណឹងគ្រប់គ្រាន់អំពីការបកស្រាយបទចោទទាំងនេះ ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង គឺជាបន្ទុករបស់មេធាវីការពារក្តី។ ដូច្នោះ សហមេធាវីនាំមុខ គ្មានតួ នាទីបង្ហាញអ្វីដែលផ្ទុយពីនេះឡើយ។ សហមេធាវីនាំមុខមានតួនាទីត្រឹមតែធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានដោយ សង្ខេបដូចខាងក្រោម។
- 179. ទីមួយ មេធាវីការពារក្តីមិនបានផ្តល់ការពន្យល់ចំពោះការពន្យារពេលនេះ។ ការសំអាងតែមួយគត់ ក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខនេះសម្រាប់មូលហេតុនៃការពន្យារពេលនេះ មានបង្ហាញក្នុង**មូលដ្ឋានទី ២** និងពាក់ព័ន្ធនឹងទង្វើករណីដែលបានលើកឡើងក្នុង**មូលដ្ឋានទី ៨៤**³⁹⁰។ ក្នុងមូលដ្ឋាននេះ មេធាវី ការពារក្តីព្យាយាមពន្យល់ពីការភាន់ច្រឡំរបស់ខ្លួន ចំពោះសេចក្តីសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិ វិធីបន្ថែម³⁹¹ និងលើកឡើងថា ផ្អែកតាមការទាញសេចក្តីសន្និដ្ឋានមិនត្រឹមត្រូវរបស់ខ្លួនដែលថា ការ ប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងជនជាតិវៀតណាម ត្រូវបានផាត់ចេញ “ប្រសិនបើមិនបានយល់ពីមូល ហេតុ មេធាវីការពារក្តីប្រាកដជានឹងមិនប្តឹងតវ៉ា”³⁹²។ នេះគឺជាការភាន់ច្រឡំ។ បញ្ហាពាក់ព័ន្ធនឹងការ តម្រូវឱ្យមេធាវីការពារក្តី “ប្តឹងតវ៉ា” គឺ ភ័ស្តុតាងកំពុងត្រូវបានស្តាប់លើបញ្ហាដែលមេធាវីការពារក្តី ជឿថា (ទោះបីជាភាន់ច្រឡំ) ស្ថិតនៅក្រៅសំណុំរឿងនេះ។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានផ្តល់មូលហេតុ សម្រាប់ការមិនជំទាស់របស់ខ្លួននៅចំណុចនោះទេ។ ប្រសិនបើសារណាដែលមេធាវីការពារក្តីលើក ឡើងក្នុង**មូលដ្ឋានទី ២** គ្រាន់តែដើម្បីបង្ហាញថា មេធាវីការពារក្តី *វិតវា*បានកត់សម្គាល់បញ្ហានេះនៅ ពេលវេលាសមស្រប សារណាទាំងនោះមិនបំពេញការដកពិសោធន៍នៃភាពលម្អៀងធ្ងន់ធ្ងរឡើយ។
- 180. ទីពីរ ផ្ទុយពីកង្វះការបង្ហាញពីភាពលម្អៀងចំពោះមេធាវីការពារក្តី អាចមានភាពលម្អៀងយ៉ាង ច្បាស់ចំពោះសិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រសិនបើការជំទាស់ទាំងនេះ

³⁸⁸ ឯកសារ E457/6/4/1 សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តី កថាខណ្ឌ ៩១២។

³⁸⁹ ជាពិសេសនៅកថាខណ្ឌ ១៧៣។

³⁹⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៤។

³⁹¹ ដូចជើងទំព័រខាងលើ។

³⁹² ដូចជើងទំព័រខាងលើ។

ត្រូវបានអនុញ្ញាតក្រោយពេលកំណត់។ វិធាន ២១(១)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង តម្រូវឱ្យរក្សាតុល្យភាព រវាងសិទ្ធិរបស់មេធាវីការពារក្តី និងសិទ្ធិរបស់ភាគីទាំងឡាយ។ ចំណុចនេះរួមមានសិទ្ធិរបស់ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងសច្ចៈភាពផ្លូវច្បាប់³⁹³។ ដូចការ លម្អិតក្នុងផ្នែកខាងលើពាក់ព័ន្ធនឹងទង្វើករណីស្តីពីវិសាលភាពប្រភេទ ១ និង ប្រភេទ ២³⁹⁴ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានធ្វើការលះបង់ផ្លូវចិត្តយ៉ាងច្រើន ដោយផ្អែកតាមវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង នេះ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលបានផ្តល់សក្ខីកម្ម មិនត្រឹមតែបានចំណាយពេលវេលារបស់ខ្លួន ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងប្រឈមទៅនឹងការចោទសួររបស់មេធាវីការពារក្តី និងការពិនិត្យពិច័យ ជាសាធារណៈទៀតផង ពេលខ្លះលើបញ្ហាដែលប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងដល់អារម្មណ៍បុគ្គល។ ទាំងនេះជា ការរួមចំណែករបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដល់សំណុំរឿងនេះ ដោយគ្មានការជំទាស់ទាន់ពេល វេលាពីមេធាវីការពារក្តី។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងនេះមិនគួរក្លាយជាអ្នកចាញ់ប្រៀប តាមរយៈ ការអនុញ្ញាតឱ្យមេធាវីការពារក្តី ធ្វើការដេញដោលក្រោយពេលកំណត់ដោយគ្មានយុត្តាធិការសម ស្របនោះទេ។

៨. ភ័ស្តុតាង និងការពិចារណាលើភ័ស្តុតាង

៨.១. ទិដ្ឋភាពរួម

181. ក្នុងមូលដ្ឋានទី ១១ ដល់ ៣៧³⁹⁵ មេធាវីការពារក្តីដាក់ចេញនូវវិធីសាស្ត្ររបស់ខ្លួនចំពោះការទទួល យក និងការប្រើប្រាស់ភ័ស្តុតាង។ អំណះអំណាងជាច្រើននៃទង្វើករណីទាំងនេះ បើនិយាយឱ្យដាច់

³⁹³ សូមមើលផ្នែក ៣.២ ខាងលើ នៅត្រង់កថាខណ្ឌ ៤៣ ជាអាទិ៍។

³⁹⁴ សូមមើល កថាខណ្ឌ ១៥៦-១៥៩។

³⁹⁵ មូលដ្ឋានទាំងនោះរួមមាន៖ **មូលដ្ឋានទី ១១** (ភ័ស្តុតាងចេញមកពីប្រវត្តិវិទូដែលមិនបានចូលមកបង្ហាញខ្លួន) **មូលដ្ឋានទី ១២** (ការទទួលយកបញ្ជីពណ៌ទឹកក្រូចនៃមន្ទីរ ស-២១) **មូលដ្ឋានទី ១៣** (ជំនឿឥស្សរចិត្ត និងជំនឿហួសពីវិមតិសង្ស័យ) **មូលដ្ឋានទី ១៤** (ការបំប្លែង ឬការបំភ្លេចភ័ស្តុតាង) **មូលដ្ឋានទី ១៥** (ស្តង់ដារពីរ រវាងការដាក់បន្ទុក និងការដោះបន្ទុក) **មូលដ្ឋានទី ១៦** (ការ បំភ្លេចចោលនូវភ័ស្តុតាងដោះបន្ទុក) **មូលដ្ឋានទី ១៧** (បន្ទុកភ័ស្តុតាង) **មូលដ្ឋានទី ១៨** (អនុមានវិធី/ភ័ស្តុតាងទេសកាល) **មូលដ្ឋាន ទី ១៩** (ការសន្និដ្ឋានពង្រីក/ការសន្និដ្ឋានទូទៅ) **មូលដ្ឋានទី ២០** (ចំនួនភ័ស្តុតាង និងតម្លៃជាភ័ស្តុតាង) **មូលដ្ឋានទី ២១** (ភាពស៊ី ចង្វាក់គ្នា) **មូលដ្ឋានទី ២២** (ភាពផ្ទុយគ្នា) **មូលដ្ឋានទី ២៣** (ចម្លើយមុនៗ/ចម្លើយពេលក្រោយៗមកទៀត) **មូលដ្ឋានទី ២៤** (ការ អានឡើងវិញមុនពេលចូលបង្ហាញខ្លួន) **មូលដ្ឋានទី ២៥** (សំអាងហេតុនៃការនិយាយកុហក) **មូលដ្ឋានទី ២៦** (បុរេវិនិច្ឆ័យវប្បធម៌) **មូលដ្ឋានទី ២៧** (ចម្លើយ/សៀវភៅរបស់ ខៀវ សំផន) **មូលដ្ឋានទី ២៨** (ភ័ស្តុតាងដែលទទួលបានដោយការធ្វើទារុណកម្ម) **មូល ដ្ឋានទី ២៩** (ឃោសនាការ) **មូលដ្ឋានទី ៣០** (សក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ) **មូលដ្ឋានទី ៣១** (ចម្លើយក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ) **មូល**

ណាត់ទៅ គឺមិនមែនជា “មូលដ្ឋាន” នៃបណ្តឹងសាទុក្ខដោយផ្ទាល់ឡើយ ដោយនៅក្នុងសារណានោះ ទទ្ទឹករណ៍ទាំងនេះដោយផ្ទាល់ មិនបានបង្ហាញពីចំណុចដែលនឹងធ្វើឱ្យមោឃៈសាលក្រមរបស់ជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ ទទ្ទឹករណ៍ទាំងនោះគ្រាន់តែជជែកតវ៉ាអំពីក្របខ័ណ្ឌជាក់លាក់ មួយទាក់ទងនឹងភ័ស្តុតាង ដែលក្រោយមកត្រូវបានអនុវត្តនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសា ទុក្ខ។ ផ្នែកនេះ នៃសារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីនាំមុខ លើកឡើងពីកំហុសនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌដែលមេធាវី ការពារក្តីបានបង្ហាញ និងពន្យល់ពីមូលហេតុត្រឹមត្រូវនៃគោលការណ៍ដែលគាំទ្រដល់វិធីសាស្ត្រ របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងការពិចារណាលើភ័ស្តុតាងទាំងនេះ។

182. ទទ្ទឹករណ៍ជាច្រើនរបស់មេធាវីការពារក្តីទាក់ទងនឹងគោលការណ៍ស្តីពីភ័ស្តុតាង ត្រូវបានលើកឡើង យ៉ាងលម្អិតដោយ ក.ស.ព³⁹⁶ និងមិនតម្រូវឱ្យមានចម្លើយតបដាច់ដោយឡែកពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីឡើយ។ សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របនឹងចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព ដោយផ្អែកលើទស្សនវិស័យ របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាក់លាក់ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹង**មូលដ្ឋានទី ២៥** (សំអាងហេតុនៃការ និយាយកុហក)³⁹⁷ **មូលដ្ឋានទី ៣០** (សក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ)³⁹⁸ **មូលដ្ឋានទី ៣១** (ចម្លើយ ក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ)³⁹⁹ **មូលដ្ឋានទី ៣២** (ពាក្យចចាមអាវ៉ាម)⁴⁰⁰ **មូលដ្ឋានទី ៣៣** (ទម្រង់បែបបទ ព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះ)⁴⁰¹ និង**មូលដ្ឋានទី ៣៤** (ការវាយតម្លៃលើចម្លើយ)⁴⁰²។ សហមេធាវីនាំមុខ ក៏បានលើកឡើងផងដែរនៅក្នុងផ្នែកនេះអំពីការប្រើប្រាស់របស់មេធាវីការពារក្តីនូវការវិភាគ “ស្ថិតិ”

ដ្ឋានទី ៣២ (ពាក្យចចាមអាវ៉ាម) **មូលដ្ឋានទី ៣៣** (ទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះ) **មូលដ្ឋានទី ៣៤** (ការវាយតម្លៃលើ ចម្លើយ) **មូលដ្ឋានទី ៣៥** (ឯកសារដែលទទួលបានសុំធានាណ៍ថាអាចទទួលយកបាន) **មូលដ្ឋានទី ៣៦** (ភ័ស្តុតាងជាឯកសារ និង យថាភាព) និង **មូលដ្ឋានទី ៣៧** (អ្នកជំនាញ)។ សូមមើល ឧបសម្ព័ន្ធ ក នៃសារណាតប សម្រាប់កថាខណ្ឌយោងនៃមូលដ្ឋាន នីមួយៗនៅក្នុងឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ។

³⁹⁶ សូមមើល ឧបសម្ព័ន្ធ ក នៃសារណាតប សម្រាប់កថាខណ្ឌយោងនៃមូលដ្ឋាននីមួយៗនៅក្នុងឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតប របស់ ក.ស.ព។

³⁹⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៥៣។

³⁹⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៩៣-៣០៥។

³⁹⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣០៦-៣១១។

⁴⁰⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣១២-៣១៣។

⁴⁰¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣១៤-៣១៦។

⁴⁰² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣១៧-៣១៩។

នៃភ័ស្តុតាង ដែលភាគច្រើនមានលើក្នុងមូលដ្ឋានទី ១៦៣⁴⁰³ មូលដ្ឋានទី ១៦៥⁴⁰⁴ មូលដ្ឋានទី ១៧០⁴⁰⁵ មូលដ្ឋានទី ១៧៣⁴⁰⁶ និងមូលដ្ឋានទី ១៧៤⁴⁰⁷ ដែលមូលដ្ឋានទាំងអស់នេះទាក់ទងនឹងបទបញ្ជាអំពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ប៉ុន្តែក៏ត្រូវបានយោងផងដែរនៅពាសពេញផ្នែកនេះនៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ។

183. មូលដ្ឋានទី ២៣ ទាក់ទងនឹងការបង្ហាញឯកសារភ័ស្តុតាងបន្ទាប់ពីការបិទបញ្ចប់សវនាការលើអង្គសេចក្តីដោយគ្មានការបើកសំណុំរឿងឡើងវិញ ត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងផ្នែកនេះនៃសារណាឆ្លើយតប ទាក់ទងនឹងការរំលោភនីតិវិធីដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់⁴⁰⁸ ។

៨.២. ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

184. ការអះអាងមិនត្រឹមត្រូវទាក់ទងនឹងភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងវិធីដែលភ័ស្តុតាងនេះត្រូវបានវាយតម្លៃ ត្រូវបានលើកឡើងនៅពាសពេញសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ។ មេធាវីការពារក្តីបានដោះស្រាយបញ្ហាស្តីពីភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជាពិសេសក្នុងមូលដ្ឋានទី ៣៣⁴⁰⁹ និងមូលដ្ឋានទី ៣៤⁴¹⁰ ប៉ុន្តែនៅគ្រប់ផ្នែកទាំងអស់ សារណាឆ្លើយតបនេះធ្វើការបញ្ជាក់អះអាងយ៉ាងជាក់លាក់អំពីចំណុចពាក់ព័ន្ធនានា⁴¹¹ ។ ខាងក្រោមនេះគឺសារណារួមស្តីពីទង្វើករណីផ្សេងគ្នាទាំងនេះ។

⁴⁰³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៧៦-១១៨៨។

⁴⁰⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៩៦-១២១០។

⁴⁰⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៧៣-១២៨០។

⁴⁰⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣២៤-១៣៤០។

⁴⁰⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៥៦-១៣៦០។

⁴⁰⁸ សូមមើលផ្នែក ៦.៣.២ ខាងលើ នៅត្រង់កថាខណ្ឌ ១០២ ជាអាទិ៍។

⁴⁰⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣១៤-៣១៦។

⁴¹⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣១៧-៣១៩។

⁴¹¹ សូមមើលផងដែរ ទង្វើករណីពាក់ព័ន្ធដែលបានធ្វើឡើងដោយមេធាវីការពារក្តីនៅត្រង់កថាខណ្ឌ ៣០៨ (នៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៣១) កថាខណ្ឌ ១០១៤ (នៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ១៥៦) កថាខណ្ឌ ១០៩៥ (នៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ១៥៩) កថាខណ្ឌ ១២៣៥ (នៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ១៦៦) កថាខណ្ឌ ១៣៨៣-១៣៨៨ (នៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១៧៤)។

៨.២.១. សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក

185. នៅក្នុងសាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពន្យល់ថា អង្គជំនុំជម្រះបានវាយតម្លៃសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានដូចគ្នានឹងសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី និងអ្នកជំនាញផងដែរ ជាអាទិ៍៖

...តាមករណីជាក់ស្តែងនីមួយៗ ដោយផ្អែកលើភាពអាចជឿជាក់បាននៃសក្ខីកម្ម និងដោយពិចារណាផ្អែកលើកត្តាមួយចំនួន ដូចជា អត្តចរិតរបស់បុគ្គលដែលផ្តល់សក្ខីកម្ម ភាពស៊ីចង្វាក់គ្នា និងភាពមិនស៊ីចង្វាក់គ្នាទាក់ទងនឹងអង្គហេតុសំខាន់ៗ ការជំរុញពីខាងក្រៅ ដែលអាចមានការអះអាងបញ្ជាក់ និងកាលៈទេសៈទាំងអស់នៃរឿងក្តីនេះ។⁴¹²

186. ការពន្យល់នេះគឺផ្អែកលើគោលដំហែររបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដូចដែលបានប្រកាសក្នុងអំឡុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីសវនាការសំណុំរឿង ០០២/០១⁴¹³។ វិធីសាស្ត្រនេះ “អនុញ្ញាតឱ្យអង្គជំនុំជម្រះអាចវាយតម្លៃភាពពេញលេញ និងគុណភាពនៃភ័ស្តុតាង និងការប្រើប្រាស់សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដើម្បីគាំទ្រដល់សម្ភាសនាហេតុជាក់លាក់ណាមួយក្នុងករណីសមស្រប”⁴¹⁴។

187. នៅពេលពេញសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ខ្លួន មេធាវីការពារក្តីព្យាយាមវាយប្រហារ និងបន្ថយ ភ័ស្តុតាងដែលបានផ្តល់ដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ ទឡើករណីនេះត្រូវបានធ្វើឡើងយ៉ាងច្បាស់ក្នុង

⁴¹² ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៤៩។

⁴¹³ ឯកសារ E267/3 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំរក្សាទុកសាលាជាថ្មីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី TCCP-187 និងសុំឱ្យពិនិត្យឡើងវិញលើបែបបទ ពាក់ព័ន្ធនឹងសក្ខីកម្មស្តីពីការឈឺចាប់របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសំណើ និងចម្លើយតបនានាដែលពាក់ព័ន្ធ (E240, E240/1, E250, E250/1, E267, E267/1 និង E267/2) ចុះថ្ងៃទី២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ *dispositif*: “នៅពេលវាយតម្លៃអំពីភ័ស្តុតាងនៅក្នុងសាលក្រម ទម្ងន់ដែលត្រូវផ្តល់ទៅឱ្យសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នឹងត្រូវបានវាយតម្លៃទៅតាមករណីនីមួយៗ ដោយពិនិត្យទៅលើភាពអាចជឿជាក់បាននៃសក្ខីកម្មនោះ ហើយបន្ទាប់ពីការវាយតម្លៃដែលមានសំអាងហេតុអំពីភ័ស្តុតាងនេះ វិមតិសង្ស័យអំពីពិរុទ្ធភាពនឹងត្រូវបានបកស្រាយជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ”។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ២២ និងឯកសារ E336/3 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំរបស់មេធាវីការពារក្តី នួន ជា ពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុវត្តរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅពេលសួរដេញដោលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សី ចុះថ្ងៃទី៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ២២។

⁴¹⁴ ឯកសារ E336/3 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំរបស់មេធាវីការពារក្តី នួន ជា ពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុវត្តរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅពេលសួរដេញដោលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សី ចុះថ្ងៃទី៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ២២។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

មូលដ្ឋានទី ២៥ និងមូលដ្ឋានទី ៣៤⁴¹⁵ ប៉ុន្តែក៏ត្រូវបានលើកឡើងជាច្រើនលើកច្រើនសាលាក្នុងមូលដ្ឋានផ្សេងទៀតផងដែរ⁴¹⁶។ នៅពេលខ្លះ ទង្វើករណីនេះត្រូវបានធ្វើឡើងថា ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីខ្លះគុណតម្លៃ គ្រាន់តែដោយសារស្ថានភាពរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។ ទង្វើករណីនេះត្រូវបានធ្វើឡើងតាមវិធីពីរ គឺ (i) ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មានតម្លៃទាបជាងពីព្រោះភ័ស្តុតាងនេះមិនត្រូវបានផ្តល់ដោយមានការធ្វើសម្បថ និង (ii) ភ័ស្តុតាងបែបនេះត្រូវបានចាត់ទុកថាមានជាប់មន្ទិលសង្ស័យ ពីព្រោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានផលប្រយោជន៍នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។ សហមេធាវីនាំមុខសូមបដិសេធអំណះអំណាចទាំងពីរនេះជាដាច់ខាត។

188. សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា វិធីសាស្ត្ររបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងត្រូវបានពិចារណា និងបញ្ជាក់រួចហើយដោយអង្គជំនុំជម្រះ ថាត្រឹមត្រូវនៅក្នុងសាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១⁴¹⁷។ ដូចបានបកស្រាយលម្អិតនៅផ្នែកខាងក្រោម នេះគឺជាវិធីសាស្ត្រត្រឹមត្រូវ និងគួរត្រូវបានរក្សាទុកដោយអង្គជំនុំជម្រះ។

189. គោលដំហែរផ្លូវច្បាប់ទាក់ទងនឹងសក្ខីកម្ម និងសម្បថរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវបានកំណត់យ៉ាងត្រឹមត្រូវ។ ក្នុងនាមជាភាគីនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនអាចត្រូវបានគេសាកសួរតាមរបៀបដូច “សាក្សីធម្មតា”ឡើយ⁴¹⁸។ វិធានផ្ទៃក្នុងមិនតម្រូវឱ្យដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីស្ស៊ីថ ដែលផ្ទុយទៅនឹងសាក្សី និងអ្នកជំនាញ⁴¹⁹។ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ អង្គជំនុំជម្រះ បាន

⁴¹⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៥៣ និង ៣១៧-៣១៩។
⁴¹⁶ ជាឧទាហរណ៍ សូមមើលឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣០៨ (មូលដ្ឋានទី ៣១) កថាខណ្ឌ ១០១៤ (មូលដ្ឋានទី ១៥៦) កថាខណ្ឌ ១២៣៥ (មូលដ្ឋានទី ១៦៦) កថាខណ្ឌ ១៣៨៣-១៣៨៥ (មូលដ្ឋានទី ១៧៤)។
⁴¹⁷ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៣១៤-៣១៦។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E336/3 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំរបស់មេធាវីការពារក្តី នួន ជា ពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុវត្តរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅពេលសួរដេញដោលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សី ចុះថ្ងៃទី៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ២២។
⁴¹⁸ វិធាន ២៣(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពីក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា មាត្រា ៣១២ ដែលចែងថា “ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មិនត្រូវបានគេសាកសួរដូចជាសាក្សីធម្មតា”។
⁴¹⁹ វិធាន ២៤(១) និង ៣១(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E74 អនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្តីពី “ចម្លើយតបរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទៅនឹងសំណើសុំលេខ E67, E57, E56, E58, E23, E59, E20, E33, E71 និង E73 ក្រោយកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការថ្ងៃទី០៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១១” ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១១ ទំព័រ ១។ ឯកសារ E336/3

បានចោលនូវទង្វើករណី ដែលថាអវត្តមាននៃសម្បទានាំឱ្យមានការកាត់បន្ថយជាបន្តបន្ទាប់លើសុច្ឆន្ទៈភាពនៃភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី⁴²⁰។ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ផងដែរថា ជនជាប់ចោទ ក្នុងនាមជាភាគីមួយ ក៏មិនតម្រូវឱ្យស្បថផងដែរ ប្រសិនបើគាត់ជ្រើសរើសផ្តល់ភ័ស្តុតាង⁴²¹។ ទោះយ៉ាងណា គេមិនត្រូវស្នើឡើងថា ភ័ស្តុតាងរបស់ជនជាប់ចោទម្នាក់ អាចត្រូវបានចោទជាបញ្ហាដោយសារហេតុផលនេះទេ⁴²²។ ការអនុវត្តនៃការធ្វើសម្បថមិនមែនជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់បញ្ជាក់ការពិត ហើយការស្បថនេះផ្ទាល់ក៏មិនមែនជាការធានាពីការពិតផងដែរ។ សូម្បីតែនៅពេលដែលសម្បថត្រូវបានធ្វើឡើងក៏ដោយ ក៏វាមិនមែនជាតម្រូវការដែលអាចជំនួសឱ្យការត្រួតពិនិត្យរបស់តុលាការនោះដែរ⁴²³។ សហមេធាវីនាំមុខយល់ឃើញថា ការធានាតាមនីតិវិធីច្បាប់ផ្សេងទៀតដើរតួនាទីកាន់តែសំខាន់ជាងនេះទៀត ក្នុងការជំរុញឱ្យមានការផ្តល់សក្ខីកម្មពោរពេញទៅដោយការពិត និងធានាថា តុលាការអាចវាយតម្លៃពីសក្ខីកម្មដែលខ្លួនបានស្តាប់ឮ។ ប្រការដែលសំខាន់បំផុតនោះ គឺការពិតដែលថា សក្ខីកម្មគឺជាកម្មវត្ថុនៃការសួរដេញដោលដោយភាគី និងចៅក្រម⁴²⁴។

សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំរបស់មេធាវីការពារក្តី នួន ជា ពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុវត្តរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅពេលសួរដេញដោលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សី ចុះថ្ងៃទី៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ២១។

⁴²⁰ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៣១៤-៣១៥។

⁴²¹ ឯកសារ E313 សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ២៧ ជើងទំព័រ ៦៨ ដែលយោងដល់វិធាន ៩០ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ សំណុំរឿង ០០១-ឯកសារ E188 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ (“សំណុំរឿង ០០១-ឯកសារ E188 សាលក្រម”) កថាខណ្ឌ ៥២ ជើងទំព័រ ៧៨។ ឯកសារ E336/3 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំរបស់មេធាវីការពារក្តី នួន ជា ពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុវត្តរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅពេលសួរដេញដោលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សី ចុះថ្ងៃទី៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ២១។

⁴²² ផ្ទុយទៅវិញ វិធាន ៨៧(៥) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង តម្រូវថា “អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ត្រូវធ្វើការផ្តឹងផ្តែងពិចារណានូវចម្លើយសារភាព ដូចគ្នានឹងប្រភេទភ័ស្តុតាងដទៃទៀតដែរ”។

⁴²³ ឯកសារ E336/3 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំរបស់មេធាវីការពារក្តី នួន ជា ពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុវត្តរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅពេលសួរដេញដោលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សី ចុះថ្ងៃទី៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ២១-២២។

⁴²⁴ វិធាន ៩១(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

- 190. ស្រដៀងគ្នានេះដែរ សហមេធាវីនាំមុខសូមបដិសេធការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តី ដែលថាភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវតែមានទម្ងន់តិចជាងភ័ស្តុតាងរបស់សាក្សី ពីព្រោះដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានផលប្រយោជន៍នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី⁴²⁵ ។
- 191. គេមិនអាចជំទាស់បានទេថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានផលប្រយោជន៍នៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធី។ នេះ ជាមូលដ្ឋានសំខាន់បំផុតសម្រាប់ឋានៈរបស់ពួកគាត់⁴²⁶។ ប៉ុន្តែ វាមិនត្រឹមត្រូវនោះទេក្នុងការសន្មតថា ផលប្រយោជន៍នេះគឺត្រឹមតែស្នើនឹងការផ្តន្ទាទោសដោយសាមញ្ញតែប៉ុណ្ណោះ។ អ.វ.ត.ក មិនត្រូវបានផ្តល់សិទ្ធិអំណាចឱ្យផ្តល់សំណងជាបុគ្គលទៅឱ្យដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនោះទេ ទោះបីជាក្នុងករណីមានការផ្តន្ទាទោសក៏ដោយ⁴²⁷។ ដោយសារតែ *អាចទទួលបាន*សំណងផ្លូវចិត្ត និងជាសមូហភាព ពួកគាត់មិនអាចរង់ចាំទៅលើលទ្ធផលនៃការជំនុំជម្រះបានទេ ពីព្រោះមានការចង្អុលបង្ហាញដោយវិធាន ២៣ *ស្ទូឌីយ៉ូ(៣)(ខ)*រួចទៅហើយ⁴²⁸។ ការអនុវត្តគម្រោងសំណងបានចាប់ផ្តើមមុនការផ្តន្ទាទោស ហើយជាការពិត គម្រោងសំណងខ្លះបានបញ្ចប់រួចមកហើយ⁴²⁹។
- 192. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនមែនជាក្រុមតែមួយនោះទេ។ ពួកគាត់អាចមានបំណងខុសៗគ្នាសម្រាប់ការចូលរួមក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់តុលាការ និងលទ្ធផលដែលចង់បានខុសៗគ្នា។ ពុំមានអ្វីគួរឱ្យមន្ទិលឡើយថា ដោយសារតែពួកគាត់ជាច្រើនបានស្នើសុំឱ្យមានការផ្តន្ទាទោស ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក៏បានសម្តែងពីគោលបំណងរបស់ខ្លួន ស្នើសុំឱ្យកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទាំងនេះស្វែងរក

⁴²⁵ ជាឧទាហរណ៍ សូមមើលឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៥៣ និង ៣១៧-៣១៩។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ១៣៨៣។

⁴²⁶ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានឋានៈចំពោះតែកម្មវត្ថុទាំងឡាយ ដែលប៉ះពាល់ដល់ផលប្រយោជន៍របស់ពួកគាត់ប៉ុណ្ណោះ។ សូមមើល ឯកសារ F10/2 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១១-១៤។ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៣១១។

⁴²⁷ វិធាន ២៣ *ស្ទូឌីយ៉ូ(១)* នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា៖ (“ផលប្រយោជន៍នេះ មិនត្រូវមានទម្រង់នៃសំណងជាប្រាក់ដល់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទេ”)។

⁴²⁸ សូមមើលខាងក្រោមបន្ថែមទៀត កថាខណ្ឌ ៨៥០។

⁴²⁹ សូមមើលខាងក្រោម ត្រង់កថាខណ្ឌ ៨៥៩ និងជើងទំព័រ ២១១៨-២១២១។

និងបង្ហាញការពិតអំពីឧក្រិដ្ឋកម្មនានា⁴³⁰។ ហេតុដូច្នោះ ផ្ទុយពីការលើកឡើងរបស់មេធាវីការពារក្តី គោលបំណងចង់បានការពិត និងការទទួលស្គាល់អាចបញ្ជាក់ថា យ៉ាងហោចណាស់ ក៏ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណីខ្លះអាចកាន់តែមានការពិត ជាង ប្រភពភ័ស្តុតាងខ្លះទៀតផង។

193. ពុំមានហេតុផលអ្វីដែលត្រូវសន្មត ដូចការលើកឡើងយ៉ាងច្បាស់របស់មេធាវីការពារក្តីថា សាក្សីពុំ មានផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួននៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទាំងនេះទេ។ ជាឧទាហរណ៍ សាក្សីអាច មានបំណងកាត់បន្ថយការទទួលខុសត្រូវរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ទាក់ទងនឹងហេតុការណ៍ទាំងឡាយដែល ស្ថិតនៅក្រោមការពិចារណា⁴³¹។ ហានិភ័យនៃសក្ខីកម្មមិនពិតអាចកើតមានឡើងទាក់ទងនឹងប្រភព ភ័ស្តុតាងទាំងឡាយ។

194. សម្រាប់ហេតុផលខាងលើ អង្គជំនុំជម្រះនេះគួររក្សាវិធីសាស្ត្រដែលមានស្រាប់របស់ខ្លួន ដែលក្នុង នោះសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានវាយតម្លៃរៀងៗខ្លួន អាស្រ័យលើកត្តាពាក់ព័ន្ធ ទាំងអស់ ក្នុងរបៀបដូចគ្នានឹងសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីដែរ⁴³²។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឆ្មុះបញ្ចាំងវិធី សាស្ត្រនេះ ទាំងនៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងអំពីគោលការណ៍ ដែលធ្វើឡើងដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូង⁴³³ និងការអនុវត្តគោលការណ៍របស់ខ្លួនចំពោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនីមួយៗ⁴³⁴។ អាស្រ័យ ហេតុនេះ អង្គជំនុំជម្រះគួរបដិសេធមូលដ្ឋាននៃបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តី ដែលត្រូវបាន យល់ស្របថា បានសំអាងលើការជំទាស់តវ៉ាដែលមានតម្លៃទាបជាងភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណីថែមទៀតផង។

⁴³⁰ សូមមើលជាទូទៅ ឯកសារ E457/6/2/3.4 សារណាបញ្ចប់កិច្ចពិភាក្សាដេញដោលរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមប ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ឧបសម្ព័ន្ធ ង ដែលបានកែប្រែ៖ សំណួរទៅកាន់ជនជាប់ចោទ ចុះថ្ងៃទី២ ខែតុលា ឆ្នាំ ២០១៧។

⁴³¹ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៤៩២-៤៩៩។

⁴³² ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៣១៤ សំអាងលើសំណុំរឿង ០០១ ឯកសារ F28 សាលដីកាសំណុំ រឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ៤២, ៥៣។

⁴³³ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៤៩។

⁴³⁴ សូមមើលឧទាហរណ៍ ការវាយតម្លៃរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទៅលើដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ធុន (ឯកសារ E465 ជើងទំព័រ ១៣១៨៥)។ ការលើកឡើងបន្ថែមទាក់ទងនឹងភាពត្រឹមត្រូវនៃការវាយតម្លៃលើភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នីមួយៗ ត្រូវបានឡើងនៅទូទាំងសារណានេះ។

195. នៅត្រង់ផ្នែកផ្សេងទៀត មេធាវីការពារក្តីតវ៉ាថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពុំបានអនុវត្តក្របខណ្ឌសម្រាប់ការវាយតម្លៃភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់ខ្លួនឱ្យបានត្រឹមត្រូវទេ ដោយការប្រើប្រាស់សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដើម្បីផ្ដន្ទាទោស ដែលមេធាវីការពារក្តីនិយាយថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនគួរធ្វើដូច្នោះឡើយ។ ការតវ៉ាទាំងនេះ (រួមទាំងឧទាហរណ៍ ជាក់លាក់មួយចំនួនដែលបានលើកឡើងក្នុងមូលដ្ឋានទី ៣៤)⁴³⁵ ត្រូវបានឆ្លើយតបនៅត្រង់ផ្នែកផ្សេងទៀតក្នុងសារណានេះ⁴³⁶។

៨.២.២. ស្ថានភាពនៃសេចក្តីថ្លែងអំពីព្យសនកម្ម

196. មេធាវីការពារក្តីឡើងវិញនូវទង្វើករណីដែលច្របូកច្របល់ ចម្រងចម្រាស់គ្នា និងដោយយល់ច្រឡំជាច្រើនពាក់ព័ន្ធនឹងភ័ស្តុតាងដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានផ្តល់ជូន អំពីព្យសនកម្មដែលពួកគាត់បានរងឈឺចាប់។

197. តាមរយៈរឿងរ៉ាវនេះ ភ័ស្តុតាងស្តីអំពីព្យសនកម្មដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានទទួលរង មាននៅពាសពេញភ័ស្តុតាងជាឯកសារ និងតាមការផ្តល់សក្ខីកម្ម⁴³⁷។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានផ្តល់សក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់ក្នុងសវនាការចំនួនពីរប្រភេទ នៅក្នុងអំឡុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះលើសំណុំរឿង ០០២/០២⁴³⁸។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយចំនួន ត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងជ្រើសរើសយកចេញពីបញ្ជីឈ្មោះសាក្សី អ្នកជំនាញ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលភាគីបានស្នើសុំ

⁴³⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣១៩ និងជើងទំព័រ ៥០២។
⁴³⁶ ទាក់ទងនឹងបុគ្គលដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣១៩ និងជើងទំព័រ ៥០២៖ សម្រាប់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុច ស៊ុនឡាយ សូមមើលខាងក្រោម ត្រង់កថាខណ្ឌ ៣០៤-៣០៧។ សម្រាប់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប សូមមើលខាងក្រោម ពិសេសត្រង់កថាខណ្ឌ ៦៤០, ៦៤៤, ៦៤៨ និងផ្នែកទី ១០.៦ ត្រង់កថាខណ្ឌ ៧៦៨-៧៧៨។ សម្រាប់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន សូមមើលខាងក្រោម ត្រង់ផ្នែកទី ១០.១៣ ត្រង់កថាខណ្ឌ ៦៣២-៨៤១ និងសម្រាប់ម្ចាស់បណ្តឹង ពៅ ហុង សូមមើលខាងក្រោម ត្រង់កថាខណ្ឌ ២១២។
⁴³⁷ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៤៤៣៧។
⁴³⁸ ឯកសារ E315/1 អនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ស្តីពី “ព័ត៌មានអំពី (១) សវនាការលើកបង្ហាញឯកសារគន្លឹះក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ និង (២) សវនាការលើផលប៉ះពាល់ និងព្យសនកម្មទៅលើដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២” ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧-៩។ ឯកសារ E365/2 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺអំពីវិសាលភាពនៃការសួរដេញដោលលើដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសវនាការ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ៦។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ដើម្បីឱ្យមកផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងអំឡុងសវនាការលើអង្គសេចក្តី ឬតាមរយៈសំណើសុំឱ្យផ្តល់ភស្តុតាងថ្មី⁴³⁹។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងនេះត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះអញ្ជើញឱ្យមកបង្ហាញភស្តុតាងទៅលើអង្គហេតុដែលចោទជាបញ្ហានេះ។ ពួកគាត់ក៏ទទួលបានឱកាសផ្តល់សេចក្តីផ្តើមអំពីទុក្ខវេទនា នៅចុងបញ្ចប់នៃការផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់ខ្លួនលើអង្គហេតុទាំងនោះផងដែរ⁴⁴⁰។ ជាធម្មតា ភស្តុតាងនៃព្យសនកម្ម និងសេចក្តីឈឺចាប់បានលេចឡើងនៅក្នុងអំឡុងពេលផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់ពួកគាត់ទៅលើអង្គហេតុផងដែរ ដោយសារថា ចំណុចទាំងពីរនេះជាប់ទាក់ទងគ្នាយ៉ាងជិតដិតបំផុត។

198. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីផ្សេងទៀត ត្រូវបានជ្រើសរើសដោយសហមេធាវីនាំមុខ ដើម្បីឱ្យមកផ្តល់ភស្តុតាងលើព្យសនកម្មដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានទទួលរងការឈឺចាប់ នៅក្នុងសវនាការលើផលប៉ះពាល់ ដែលត្រូវបានធ្វើឡើងនៅចុងបញ្ចប់នៃការជំនុំជម្រះលើផ្នែកនីមួយៗ⁴⁴¹។ ដោយសារតែព្យសនកម្មបានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងអង្គហេតុដែលចោទជាបញ្ហានេះ នោះព័ត៌មានស្តីពីអង្គហេតុក៏ត្រូវបានចម្រាញ់នៅក្នុងសវនាការទាំងនេះផងដែរ ជាមួយនឹងការធានាថា មេធាវីការពារក្តីមានឱកាសតាំងសំណួរទៅកាន់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី⁴⁴²។

⁴³⁹ ឯកសារ E365/2 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺអំពីវិសាលភាពនៃការសួរដេញដោលលើដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសវនាការ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ៩។ ឯកសារ E459 សេចក្តីសម្រេចស្តីពីសាក្សី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញ ដែលត្រូវបានស្នើសុំស្តាប់សក្ខីកម្មនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ ២៥, ៤៣, ៤៦, ៤៨, ៧១, ៩៥, ៩៧, ១០០, ១៧២។ ឯកសារ E465. សាលក្រម ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ ប្រវត្តិនីតិវិធី កថាខណ្ឌ ៤៥, ៤៧។ ឯកសារ E465.3 សាលក្រម ឧបសម្ព័ន្ធ ៣៖ បញ្ជីឈ្មោះសាក្សី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញដែលផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២។

⁴⁴⁰ ឯកសារ E315/1 អនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្តីពី “ព័ត៌មានអំពី (១) សវនាការលើការបង្ហាញឯកសារគន្លឹះក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ និង (២) សវនាការលើផលប៉ះពាល់ និងព្យសនកម្មទៅលើដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២” ថ្ងៃទី១៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧-៩។

⁴⁴¹ សម្រាប់ព័ត៌មានស្តីពីសវនាការ និងការបែងចែកពេលវេលា សូមមើលឯកសារ E457/6/2/3 សារណាបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលដែលបានកែប្រែរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ កថាខណ្ឌ ២៣ និងជើងទំព័រពាក់ព័ន្ធ។ សូមកត់សម្គាល់ថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ថាន់ ធីម) បានផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងរបៀបទាំងពីរនេះ។

⁴⁴² ឯកសារ E459 សេចក្តីសម្រេចស្តីពីសាក្សី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញ ដែលត្រូវបានស្នើសុំស្តាប់សក្ខីកម្មនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ ១៦ (“ទោះបីជាចម្លើយរបស់ពួកគាត់មានបំណងផ្តោតទៅលើទុក្ខសោកវេទនារបស់ខ្លួនក៏ដោយ ក៏ប៉ុន្តែ ម្តងម្កាល ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងនេះ បានផ្តល់ភស្តុតាងស្តីពីអង្គហេតុផងដែរ។ ហេតុនេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងតែងតែផ្តល់ឱកាសដល់ភាគីក្នុងការតាំងសំណួរទៅពួកគាត់ ទាក់ទងនឹងអង្គហេតុថ្មីៗ ឬការ

199. នៅក្នុងផ្នែករបស់ខ្លួនស្តីពីបទបញ្ជានៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ មេធាវីការពារក្តីលើកទទួលហ៊ីករណ៍ ចម្លែកឡើងដដែលៗពាក់ព័ន្ធនឹងសេចក្តីថ្លែងអំពីទុក្ខវេទនា។ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងគួរតែបានយកពិចារណា នៅពេលសាកសួរដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីឱ្យរៀបរាប់អំពីការឈឺចាប់ ដែលពួកគាត់បានទទួលបទពិសោធដ៏ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ (ឬការរួមភេទដោយបង្ខំ) និងដើម្បីកំណត់ពីសារសំខាន់ផង ពេលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីពុំបានលើកមកនិយាយម្តងហើយម្តងទៀតនៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងអំពីទុក្ខសោក នៅចុងបញ្ចប់នៃការផ្តល់ភ័ស្តុតាងរបស់ពួកគាត់⁴⁴³។ ការអះអាងនេះពុំមានមូលដ្ឋាននៅក្នុងច្បាប់ ឬគោលការណ៍ណាឡើយ។ មេធាវីការពារក្តីធ្វើការវែកញែកតាមទំនើងចិត្តរវាងផ្នែកផ្សេងៗនៃសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ ការអះអាងនេះធ្វើមិនដឹងមិនព្រាថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាច្រើននាក់បានទទួលរងការឈឺចាប់ជាច្រើនទម្រង់ នៅក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ហើយគួរយល់ថា ពួកគាត់ចង់ប្រើប្រាស់សេចក្តីថ្លែងអំពីទុក្ខវេទនារបស់ពួកគាត់ ដើម្បីនិយាយពីអ្វីដែលពួកគាត់មិនដែលបានទទួលឱកាសលើកឡើងពីមុនៗមក។ ហេតុដូច្នោះ មេធាវីការពារក្តីក៏បានលើកទទួលហ៊ីករណ៍យ៉ាងចម្លែកទាក់ទងនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីខ្លះ ដែលបានចូលខ្លួនមកក្នុងពេលសវនាការស្តីពីព្យសនកម្ម ហើយពុំបានធ្វើសេចក្តីថ្លែងទុក្ខសោកវេទនានេះ⁴⁴⁴។

200. នៅត្រង់ចំណុចមួយផ្សេងទៀតក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ មេធាវីការពារក្តីតវ៉ាថា សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីខ្លះដែលបានមកពីសវនាការស្តីពីផលប៉ះពាល់ មានតម្លៃជាភ័ស្តុតាងទាបយ៉ាងខ្លាំង⁴⁴⁵។ មេធាវីការពារក្តីពុំបានផ្តល់ប្រភព ឬសំអាងហេតុសម្រាប់ការអះអាងនេះទេ ក្រៅតែ

ចោទប្រកាន់ថ្មីៗប្រឆាំងនឹងជនជាប់ចោទ ដែលបានលេចឡើងចេញពីសេចក្តីថ្លែងអំពីទុក្ខសោកវេទនារបស់ពួកគាត់”)។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៣២០-៣២១។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E365/2 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺអំពីវិសាលភាពនៃការសួរដេញដោលលើដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសវនាការ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ១១។

⁴⁴³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៦៧, ១១៧៨, ១១៨៥, ១៣០៧ និងជើងទំព័រ ២១៧៥, ២១៧៧, ២២១១។ ទទួលបានពាក់ព័ន្ធនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន, កុល ណែម, ង៉ែត ចាត, អុំ យឿន, សយ ណារឿន, យស ផល និង ម៉ី សារឿន។

⁴⁴⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៦៧ និងជើងទំព័រ ២១៩៥ (សំដៅទៅដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ង៉ែត ចាត, សយ ណារឿន និង កុល ណែម)។ ទាក់ទងនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ង៉ែត ចាត សូមមើលផងដែរ ជើងទំព័រ ២១៧៧។

⁴⁴⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០១៤ (ទាក់ទងនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុច ស៊ុនឡាយ)។

ពីការចោទប្រកាន់ទូទៅថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានលក្ខណៈលម្អៀង ដោយសារតែមានរបស់គាត់នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី⁴⁴⁶។ ដូចបានពិភាក្សាខាងលើ⁴⁴⁷ ការយល់ឃើញនេះត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះបដិសេធពីមុនរួចមកហើយ។ តាមពិតទៅ បញ្ហាជាក់លាក់នៃការសំអាងលើសក្ខីកម្មស្តីពីផលប៉ះពាល់ដល់ជនរងគ្រោះត្រូវបានដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ដោយអង្គជំនុំជម្រះនេះសម្រេចថា នៅក្នុងរឿងក្តីនេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង “ពុំមានកំហុសក្នុងការសំអាងទៅលើសេចក្តីផ្តេងអំពីទុក្ខវេទនា និងសក្ខីកម្មអំពីផលប៉ះពាល់ដល់ជនរងគ្រោះដើម្បីយកមកធ្វើជាភស្តុតាងសត្យានុម័តឡើយ”⁴⁴⁸ ។

៨.២.៣. ការចោទប្រកាន់ថាមានការយុបយិត ឬមានការជាប់ប្រឡាក់ប្រឡូក ពាក់ព័ន្ធនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

- 201. នៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ យ៉ាងហោចណាស់ក៏មានលើកឡើងចំនួនពីរដងដែរ ដែលមេធាវីការពារក្តីចោទប្រកាន់ ឬបញ្ជាក់ថា ភស្តុតាងដែលបានមកពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីស៊ីសង្វាក់គ្នាទៅវិញទៅមក គឺជាលទ្ធផលនៃការយុបយិត ឬមានការជាប់ប្រឡាក់ប្រឡូក⁴⁴⁹ ។
- 202. ទីមួយ ទង្វើករណីដែលបានលើកឡើង (ក្នុងមូលដ្ឋានទី ២១ និងមូលដ្ឋានទី ១៣១)⁴⁵⁰ ពាក់ព័ន្ធយ៉ាងច្បាស់ជាមួយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីពីររូប អ៊ឹង ដុស និង សុខ អ៊ែល ដែលបានផ្តល់កិច្ចសម្ភាសន៍ទៅកាន់ ក.ស.ច.ស អំពីមន្ទីរសន្តិសុខភ្នំក្រាល ហើយពេលនេះ ពួកគាត់ទាំងពីរបានស្លាប់ហើយ⁴⁵¹ ។ ការចោទប្រកាន់នេះត្រូវបានលើកឡើងលម្អិតដូចខាងក្រោម⁴⁵² ។ នៅត្រង់ចំណុចនេះ វាគ្រប់គ្រាន់ហើយដែលត្រូវនិយាយថា មេធាវីការពារក្តីពុំបានផ្តល់ភស្តុតាងដែលបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ពីការ

⁴⁴⁶ ដូចយោងខាងលើ។

⁴⁴⁷ សូមមើល ផ្នែកទី ៨.២.១ ត្រង់កថាខណ្ឌ ១៨៥-១៩៥ ពិសេសត្រង់កថាខណ្ឌ ១៨៨។

⁴⁴⁸ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៣២៤។ ការធានាដូចគ្នានេះត្រូវបានអនុវត្តក្នុងអំឡុងដំណើរការនីតិវិធីលើសំណុំរឿង ០០២/០២។

⁴⁴⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៦៦ និង ១២២៨។

⁴⁵⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៤១-២៤២ (មូលដ្ឋានទី ២១) និងកថាខណ្ឌ ៨៦៥៨៦៦ (មូលដ្ឋានទី ១៣១) ។

⁴⁵¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៦៦ និងដើងទំព័រ ៣៤២ (ដែលយោងទៅកថាខណ្ឌ ៨៦៦)។

⁴⁵² សូមមើល ផ្នែកទី១០.៤ កថាខណ្ឌ ៧៥២-៧៥៨។

ជាប់ប្រឡាក់ប្រឡូក ការឃុបឃិតតិច ឬច្រើន ហើយសេចក្តីផ្ទៃអំពីទុក្ខសោកទាំងនោះទៀត សោត មានចំណុចនានាដែលបញ្ជាក់ថាពុំមានការឃុបឃិតបែបនេះទេ។

203. ស្ថានភាពស្រដៀងគ្នានេះ អនុវត្តទាក់ទងនឹងការលើកឡើងដោយផ្ទាល់តិចតួចបំផុត ចំពោះការជាប់ ប្រឡាក់ប្រឡូកដែលបានលើកឡើងពាក់ព័ន្ធនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលបានផ្តល់សក្ខីកម្មទៅ លើបទបញ្ជានៃការរៀបអាហារពិពាហ៍ (មូលដ្ឋានទី ១៦៦)⁴⁵³។ ពាក់ព័ន្ធនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណីចំនួនប្រាំបីរូប⁴⁵⁴ មេធាវីការពារក្តីតវ៉ាថា វាដូចជា “ថែជន្យពេក” ថា ពួកគាត់បានបង្ហាញភ័ ស្តុតាងស៊ីសង្វាក់គ្នាថា អង្គការបានប្រាប់ឱ្យពួកគាត់បង្កើតកូន⁴⁵⁵។ ការលើកឡើងដោយប៊ុនប្រសប់ ថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងនេះបានទទួលឥទ្ធិពលពីគ្នាទៅលើភ័ស្តុតាងនោះ គឺពុំមានយុត្តិកម្ម ហើយគួរតែត្រូវបានបដិសេធ។

៨.២.៤. នប្រដាប់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះ និងនប្រដាប់បែបបទព័ត៌មានបន្ថែម

204. សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខលើកឡើងនូវទង្វើករណីពីរប្រភេទ ពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រើប្រាស់ទម្រង់បែបបទ ព័ត៌មាន អំពីជនរងគ្រោះដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងចម្លើយដទៃទៀតធ្វើឡើងនៅក្រៅបរិប ទតុលាការ។

205. ទីមួយ នៅទូទាំងការជំនុំជម្រះ មេធាវីការពារក្តីបានផ្តោតដដែលៗទៅលើកំហុសនៅក្នុងទម្រង់បែប បទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះ ដោយអះអាងថា ភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នារវាងឯកសារទាំងនេះ និងសក្ខី កម្មនៅក្នុងតុលាការបានធ្វើឱ្យអន្តរាយដល់ភាពគួរឱ្យជឿជាក់បានរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី⁴⁵⁶។

⁴⁵³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២១១-១២៤២។

⁴⁵⁴ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុផាន់, ព្រាម សុខឿន, សយ ណារឿន, កុល ណែម, ម៉ុ រុន, ង៉ែត ចាត, ស៊ី សុធារី និង ជា ខៀ ប។

⁴⁵⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២២៨។

⁴⁵⁶ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ E1/116.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន) ទំព័រ ១៣ បន្ទាត់ ១១ ដល់ទំព័រ ៤៦ បន្ទាត់ ១០ បន្ទាប់ពីម៉ោង [០៩.៣៨.១៩], ទំព័រ ៥៦ បន្ទាត់១៨ ដល់ទំព័រ ៧៨ បន្ទាត់ ១៧ បន្ទាប់ពីម៉ោង [១៦.០១.០៤]។ ឯកសារ E1/351.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី នោ សាទះ) ទំព័រ ៥១ បន្ទាត់ ១៥ ដល់ទំព័រ ៥២ បន្ទាត់ ២ បន្ទាប់ពីម៉ោង [១៣.៥៩.១២]។ ឯកសារ E1/381.1 ប្រតិ ចារឹក ថ្ងៃទី២៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដូង អឿន) ទំព័រ ៤៤ បន្ទាត់ ១៧ - ទំព័រ ៤៦ បន្ទាត់ ៤ មុនម៉ោង [១៤.០២.៥៧]។

សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខត្រឡប់ទៅនិយាយអំពីការអះអាងនេះឡើងវិញ ដោយតវ៉ាថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានប្រព្រឹត្តកំហុសជាច្រើនដោយមានទំនោរ “ធ្វើមិនដឹងមិនឮចំពោះការភ្លេច ឬការកែតម្រូវយឺតពេលនៅទីចុងក្រោយ ចំពោះសក្ខីកម្មរបស់ [ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី] លើចំណុចសំខាន់ៗដូចជា ការរំលោភសេពសន្ថវៈ ឬការស្លាប់សាច់ញាតិ 457។ ចំណុចដូចគ្នានេះត្រូវបានលើកឡើងជាច្រើនកន្លែង ជាប់ទាក់ទងជាមួយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាក់លាក់មួយចំនួន ដែលមេធាវីការពារក្តីជំទាស់នឹងភ័ស្តុតាងរបស់ពួកគាត់⁴⁵⁸។

206. ដូចបានពិភាក្សាខាងលើរួចមកហើយ សក្ខីកម្មដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានផ្តល់នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីតាមផ្លូវតុលាការ ត្រូវបានវាយតម្លៃយ៉ាងត្រឹមត្រូវបំផុត ក្នុងរបៀបដូចគ្នាទៅនឹងសក្ខីកម្មដែលសាក្សីបានផ្តល់ដូច្នោះដែរ⁴⁵⁹។ ដូចបានរៀបរាប់ខាងក្រោម ការពិចារណាខុសៗគ្នាដែលអនុវត្តចំពោះទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងទម្រង់បែបបទព័ត៌មានបន្ថែម (ក៏ដូចជាសក្ខីកម្មផ្សេងទៀតដែលអង្គការជាតិយភាគីបានប្រមូល ដូចជា មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ជាដើម)។ សហមេធាវីនាំមុខសង្កត់ធ្ងន់ថា ឋានៈផ្សេងគ្នានៃឯកសារទាំងនេះមិនកើតចេញពីកត្តាដែលថា ប្រភពរបស់ឯកសារទាំងនេះ គឺដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនោះទេ តែផ្ទុយទៅវិញកើតចេញពីនីតិវិធីទន់ខ្សោយ ដែលបានយកទៅប្រើប្រាស់សម្រាប់ការបង្កើតឯកសារទាំងនេះទៅវិញទេ។

207. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចស៊ីយ៉ាងស៊ីសង្វាក់គ្នាថា ខ្លួនយល់ស្របទៅលើតម្លៃជាភ័ស្តុតាងមានកម្រិតចំពោះទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះ⁴⁶⁰។ នេះគឺជាការអនុវត្តជាក់លាក់

⁴⁵⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៨៦ (យោងទៅដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ ឃឿន) និងជើងទំព័រ ២៦១៦ (យោងទៅ មុំ រុន)។

⁴⁵⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៣៩៥ និងជើងទំព័រ ២១៨២ (ទាក់ទងនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែមអឿន) និងកថាខណ្ឌ ១២៣៤ (ទាក់ទងនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប)។ សូមមើលផងដែរ ទឡឹករណ៍ស្រដៀងគ្នាដែលបានលើកឡើងទាក់ទងនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទៈ ត្រង់កថាខណ្ឌ ៨៩៦ ពាក់ព័ន្ធនឹងចម្លើយពីមុន នៅក្រៅតុលាការ។

⁴⁵⁹ សូមមើល ផ្នែកទី ១៨៥-១៩៥។

⁴⁶⁰ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៧៣ (លើកឡើងថា ឯកសារប្រភេទនេះត្រូវបាន “ផ្តល់តម្លៃជាភ័ស្តុតាងតិចតួចប៉ុណ្ណោះប្រសិនបើមាន”)។ ឯកសារ E319/14/2 អនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ស្តីពី “គោលការណ៍ណែនាំរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្តីពីការដាក់បង្ហាញពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីពីក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២” ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ៤ (“អង្គជំនុំជម្រះសូមរំលឹកដល់ភាគីថា ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

ចំពោះគោលការណ៍គាត់តែទូទៅថា “ចម្លើយដែលប្រមូលបានពីខាងក្រៅក្របខ័ណ្ឌនៃនីតិវិធីរបស់ តុលាការ”⁴⁶¹ គឺ “ពុំសូវមានតម្លៃជាភស្តុតាង”ទេ⁴⁶²។ អត្ថន័យច្បាស់លាស់នៅក្នុងវិធីសាស្ត្រនេះ គឺ ការទទួលស្គាល់ថា នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការរបស់តុលាការ នីតិវិធីពិសេសត្រូវបានយកមកប្រើប្រាស់ ដើម្បីបង្កើនភាពគួរឱ្យទុកចិត្តបាន និងភាពគួរឱ្យជឿជាក់បានទៅលើសក្ខីកម្មកាន់តែខ្លាំងឡើង⁴⁶³។

208. កត្តាទាំងនេះមិនមែនគ្រាន់តែជាមូលហេតុ ដើម្បីចាត់ទុកទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះ និងកំណត់ហេតុប្រហាក់ប្រហែលគ្នា ដែលបានមកពីក្រៅក្របខ័ណ្ឌតុលាការដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែកត្តាទាំងនេះក៏ជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការពិចារណាលើវិធីសាស្ត្រដែលបានយកមក អនុវត្តផងដែរ ក្នុងករណីដែលកំណត់ហេតុបែបនោះមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាជាមួយសក្ខីកម្ម ដែលផ្តល់ជូន នៅចំពោះមុខតុលាការនាពេលបន្តបន្ទាប់មកទៀត។ វាជាផ្នែកមួយនៃឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូង ដែលបានកំណត់យ៉ាងច្បាស់ដើម្បីធ្វើការសម្រេចទៅលើភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នារវាងសក្ខី កម្មដែលបានផ្តល់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងកំណត់ហេតុមុនៗណាមួយ ក្នុង ករណីសមស្រប រួមទាំងការសម្រេចដើម្បីចាត់ទុកសក្ខីកម្មនៅក្នុងតុលាការថាគួរឱ្យជឿជាក់បាន

ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានតម្លៃជាភស្តុតាងតិចជាងកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ ហើយអង្គជំនុំជម្រះក៏បានសំអាងតែលើពាក្យសុំ តាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងសាលក្រមលើសំណុំរឿង ០០២/០១ សម្រាប់គោលបំណងដើម្បីផ្ទៀងផ្ទាត់ភស្តុតាង ផ្សេងទៀតតែប៉ុណ្ណោះ”។ សូមមើលផងដែរ **សំណុំរឿង ០០២/០១** ឯកសារ E96/7 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំរបស់សហព្រះ រាជ្យា អនុលោមតាមវិធាន ៩២ ពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី និងឯកសារនានានៅចំពោះមុខអង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២ កថាខណ្ឌ ២៩។

⁴⁶¹ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ២៩៦។

⁴⁶² ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៩០។

⁴⁶³ ឧទាហរណ៍៖ សក្ខីកម្មត្រូវបានធ្វើឡើងនៅក្នុងទឹកនៃមួយដែលមានសុវត្ថិភាព និងជាសម្ងាត់។ សេវាបកប្រែភាសា ប្រកបដោយវិជ្ជាជីវៈត្រូវបានយកមកប្រើប្រាស់។ កិច្ចសម្ភាសន៍ត្រូវបានថតជាសំឡេង និងកត់ត្រាទុក។ អ្នកសម្ភាសន៍មានគុណ វុឌ្ឍិ (អ្នកស៊ើបអង្កេត និងមេធាវី) ដោយមានចំណេះដឹងទៅលើការតាំងសំណួរដែលមិននាំមុខ និងគ្របដណ្តប់លើបញ្ហាពាក់ព័ន្ធ ទាំងអស់។ សេចក្តីព្រាងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយត្រូវបានពិនិត្យ ឬត្រូវបានអានឱ្យអ្នកផ្តល់សក្ខីកម្មស្តាប់ឡើងវិញ ដើម្បីផ្តល់ ឱកាសឱ្យគាត់កែតម្រូវ ឬបញ្ជាក់អះអាងលើខ្លឹមសាររបស់វា។ ផ្ទុយទៅវិញ សក្ខីកម្មមួយចំនួន ជូនកាល ប្រមូលបានមកពីខាង ក្រៅក្របខ័ណ្ឌនៃនីតិវិធីរបស់តុលាការ ឧទាហរណ៍ ដោយអ្នកសារព័ត៌មាន ឬ ដោយអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល នៅក្នុងរបៀបមួយ ដែលមិនអនុវត្តតាមនីតិវិធីទាំងនេះ (ឬជូនកាលអនុវត្តតាមខ្លះ)។ នៅក្នុងករណីបែបនោះ មានហេតុផលត្រឹមត្រូវដែលត្រូវចាត់ទុក លទ្ធផលនៃសក្ខីកម្មនោះថា ពុំសូវមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

ក្រៅពីភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នា⁴⁶⁴។ នៅតុលាការ ICTY វាក៏ត្រូវបានយកមកពិចារណាផងដែរថា នៅ ក្នុងកាលៈទេសៈជាក់លាក់មួយចំនួន កត្តាទាំងនេះអាច “បញ្ជាក់លើភាពស្មោះត្រង់ និងការពុំមាន ភាពជឿតមកលើសាក្សី”⁴⁶⁵។

209. ក្នុងដំណើរការនេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនឹងត្រូវបានបង្ហាញដោយលក្ខខណ្ឌមួយចំនួនដែល បង្កើតកំណត់ហេតុមុននោះឡើង⁴⁶⁶។ អាស្រ័យហេតុនេះ ក្នុងករណីដែលភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាត្រូវ បាលើកឡើងរវាងសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះ ឬឯកសារស្រដៀងគ្នា លក្ខណៈពិសេសៗនៃឯកសារទាំងនេះ និងកាលៈទេសៈជុំវិញការបង្កើតឯក សារទាំងនោះ ក្លាយជាការជាប់ពាក់ព័ន្ធ។ នៅក្នុងរឿងក្តីនេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានស្តាប់ ចម្លើយទៅលើព័ត៌មានសំខាន់ៗទាក់ទងនឹងមូលហេតុទាំងឡាយ ថាហេតុអ្វីកំហុស និងការធ្វេស ប្រហែសត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងទៅលើទម្រង់បែបបទព័ត៌មានជនរងគ្រោះជាច្រើន ឯកសារស្តីពី ព័ត៌មានបន្ថែម និងកំណត់ហេតុរបស់មជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជា។ ឧទាហរណ៍ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីខ្លះ បានពន្យល់ថា កំហុសទាំងនោះអាចត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងដោយអ្នកធ្វើបទសម្ភាសន៍ អ្នកបកប្រែ ឬ

⁴⁶⁴ សូមមើលឧទាហរណ៍ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរវាង *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kupreškić* សំណុំរឿងលេខ សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ ១៥៦។ តុលាការ ICTR *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Musema* សំណុំរឿងលេខ ICTR-96-13-A សាល ដីកា ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ ៨៩។ តុលាការ ICTR *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Rutaganda* សំណុំរឿងលេខ ICTR- 96-3-A សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ ៤៤៣។ តុលាការ ICTR *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kajelijeli* សំណុំ រឿងលេខ ICTR-98-44A-A សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៥ កថាខណ្ឌ ៩៦។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានលក្ខ ណៈដូចគ្នាដើម្បីធ្វើការសម្រេចផ្ទុយពីនេះ ស្របតាមធនាគារសិទ្ធិរបស់ខ្លួន។ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំ រឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៤៥៩។ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ឃើញថា មេធាវីការពារក្តីទំនងជាយល់ស្របជាមួយនឹងគោល ការណ៍ទូទៅនេះ នៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ២២ របស់ខ្លួន។ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៤៣។

⁴⁶⁵ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរវាង *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Furundžija* សំណុំរឿងលេខ IT-95-17-1-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៨ កថាខណ្ឌ ១១៣។

⁴⁶⁶ សូមមើលឧទាហរណ៍ តុលាការ ICTR *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Akayesu* សំណុំរឿងលេខ ICTR-96-4-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៨ កថាខណ្ឌ ១៣៧ (ក្នុងករណីដែលភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាជាមួយចម្លើយមុនៗត្រូវបានរកឃើញពាក់ព័ន្ធនឹងកត្តា ផ្សេងៗដែលជាប់ទាក់ទងថាតើចម្លើយទាំងនោះធ្វើឡើង ដោយមាន “ការលំបាកក្នុងការបកប្រែភាសា ហើយសាក្សីមួយចំនួនមិន ចេះអក្សរ និងបានបញ្ជាក់ថា ពួកគេមិនបានអានចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់ខ្លួនទេ។ លើសពីនេះទៀត កំណត់ហេតុទាំង នោះមិនត្រូវបានធ្វើឡើងនៅក្រោមការប្រកាសជាឱ្យាវិក និងមិនត្រូវបានធ្វើឡើងដោយមន្ត្រីតុលាការនោះទេ”)។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

អ្នកសរសេរប្រតិចារិក⁴⁶⁷។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង សុវិដា បានពន្យល់ប្រាប់ថា ចម្លើយក្នុង ទម្រង់ព័ត៌មានបែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះរបស់លោកស្រី គឺថា គេមិនមានបំណងឱ្យឆ្លើយល្អិត ល្អន់អំពីបទពិសោធន៍ទាំងអស់របស់លោកស្រីទេនោះទេ ៖

ខ្ញុំរៀបរាប់ពាក្យបណ្តឹងនោះ ខ្ញុំមិនបានរៀបរាប់អស់ទេ គេឱ្យនិយាយគោលខ្លីៗ។ បើ ឱ្យខ្ញុំបកស្រាយវែង មិនមែនតែទំនប់១មករាទេ ក្តៅ មានក្តៅជាងហ្នឹងទៀត រលំក្តៅ មានអីទៀត អត់ញ៉ាំងអី មានបបរហុត មានច្រើន ច្រើនខ្លាំងណាស់។ តែគាត់អត់បាន រៀបរាប់ប្រាប់ដឹង គាត់សួរចំណុច១មករា មាទៅអត់ ដល់ខ្ញុំបើឃើញក្រដាសហ្នឹង១មក រា ខ្ញុំថាទំនប់ហ្នឹងខ្ញុំធ្លាប់ទៅ៣ខែ ហើយនៅច្រើនជាងហ្នឹង។ <បើមានពេលច្រើន ខ្ញុំបក ស្រាយឱ្យច្រើន>⁴⁶⁸។

ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីខ្លះទៀតមិនបានដឹងពេញលេញអំពីចំនួននៃកម្មវត្ថុផ្សេងៗដែលពួកគាត់អាច លើកឡើងនៅក្នុងទម្រង់ព័ត៌មានបែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះរបស់ពួកគាត់នោះទេ⁴⁶⁹ ហើយពួក

⁴⁶⁷ សូមមើលទាហរណ៍ ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុយ យ៉េន) ទំព័រ ៣៨ បន្ទាត់ ៤ ដល់ទំព័រ ៣៩ បន្ទាត់ ១៦ មុនម៉ោង [១១.២៤.៣៨], ទំព័រ ៥៤ បន្ទាត់ ៤ ដល់បន្ទាត់ ១២ ក្រោយ ម៉ោង [១៣.៣៨.២៦], ទំព័រ ៥៧ បន្ទាត់ ២១ ដល់បន្ទាត់ ២៥ ក្រោយម៉ោង [១៤.១០.០៤]។ ឯកសារ E1/379.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឡាច គ្រី) ទំព័រ ៨២ បន្ទាត់ ៧ ដល់បន្ទាត់ ១៣ ក្រោយម៉ោង [១៥.៥១.០៨]។

⁴⁶⁸ ឯកសារ E1/308.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង សុវិដា) ទំព័រ ៤៥ បន្ទាត់ ១១ ដល់បន្ទាត់ ១៧ ក្រោយម៉ោង [១៣.៣៨.១៣]។

⁴⁶⁹ ឯកសារ E1/489.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន) ទំព័រ ៤៤ បន្ទាត់ ១០ ដល់បន្ទាត់ ១៨ មុនម៉ោង [១១.៣៣.៥៦] (“ការដែលខ្ញុំដាក់ពាក្យបណ្តឹងជាដើម តាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី គឺទី១ នាងខ្ញុំ បានដាក់តែពីបញ្ហាការឈឺចាប់ និងរៀបការដោយបង្ខំ។ ដល់ក្រោយមកទៀតមក ទើបខ្ញុំបានដឹងថា ការដាក់ពាក្យជាជនរងគ្រោះ ដោយសាច់ញាតិបានស្តាប់នៅក្នុងសម័យរបបនោះ ទើបនាងខ្ញុំធ្វើពាក្យដាក់មកតាមក្រោយ។ កាលលើកទី១ ដាក់តែពាក្យថា ខ្ញុំឈឺ ចាប់ដោយគេរៀបការខ្ញុំដោយបង្ខំ។ ដល់មកវគ្គក្រោយទៀត បានខ្ញុំទៅពិភាក្សាទៅតាមគ្រប់អង្គការនានា តើជនរងគ្រោះដែលត្រូវ សាច់ញាតិគេសម្លាប់ចោលហ្នឹង គេដាក់ធ្វើម៉េច ទៅសរុបជាមួយដើមបណ្តឹងដែលយើងដាក់ពាក្យសាមុនបានឬអត់? នាងខ្ញុំបាន ពិភាក្សាគ្រប់អង្គការនានាផ្សេងៗទៀត ដោយសារនាងខ្ញុំមិនយល់ដល់សភាពការណ៍ថា ឥឡូវយើងដាក់អីចឹងហើយ ក៏ដាក់អីចឹង ទាំងអស់ នាងខ្ញុំអត់បានយល់អីចឹងទេ។ បានជានាងខ្ញុំធ្វើបន្ថែមតាមក្រោយ”)។

គាត់បានផ្តល់ព័ត៌មានដោយការឆ្លើយតបតែទៅនឹងសំណួរជាក់លាក់ដែលត្រូវបានសួរទៅកាន់ពួកគាត់ ដែលវាមិនអាចគ្របដណ្តប់ទៅលើផ្នែកទាំងអស់នៃបទពិសោធន៍របស់ពួកគាត់បានទេ⁴⁷⁰។

210. កត្តាបែបនេះត្រូវបានទទួលស្គាល់នៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ជាមូលហេតុសម្រាប់ការកាត់បន្ថយសារៈសំខាន់នៃភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នារវាង ទម្រង់បែបបទពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាជនរងគ្រោះ និងសក្ខីកម្មនៅក្នុងតុលាការ:

លក្ខខណ្ឌនៃការបង្កើតការពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាជនរងគ្រោះ ខុសគ្នាពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីផ្លូវការ ដែលធ្វើឡើងដោយភាគី ទទួលបានជំនួយការពីបុគ្គលិកដែលមានគុណវុឌ្ឍិអាចបំពេញកិច្ចការនេះ និងត្រូវបានកត់ត្រាទុក ក្រោយពីអានឱ្យសាក្សីស្តាប់ឡើងវិញរួចមក។ អាស្រ័យហេតុនេះ ជាទូទៅ អង្គជំនុំជម្រះបានផ្តល់ទម្ងន់ទាបចំពោះភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នារវាងសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី និងពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាជនរងគ្រោះ ជាងចំពោះភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាជាមួយកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីផ្លូវការ។ ភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាដែលបានរកឃើញចម្បងៗ ត្រូវបានវាយតម្លៃទៅតាមករណីនីមួយៗ រួមមាន ការពិចារណាពីចរិតលក្ខណៈ និងវិសាលភាពនៃភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នា ការពន្យល់របស់សាក្សីទាក់ទងនឹងចំណុចនេះ លក្ខខណ្ឌនៃការបង្កើតការពាក្យសុំ ជាពិសេសក្នុងនោះ ថាតើទម្រង់បែបបទនេះត្រូវបានបំពេញដោយមានជំនួយការពីអន្តរការី ឬបុគ្គលទាំងឡាយដែលជាប់ទាក់ទងជាផ្លូវការជាមួយតុលាការដែរ ឬយ៉ាងណា⁴⁷¹។

211. សហមេធាវីនាំមុខអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានហេតុផល ចំពោះការប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រប្រហាក់ប្រហែលគ្នានៅក្នុងរឿងក្តីនេះ។ ដូចគ្នានេះដែរ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងគួរពិចារណាលើកាលៈទេសៈដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានផ្តល់សក្ខីកម្មមុនៗ នៅពេលធ្វើការពិចារណាលើទ

⁴⁷⁰ ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុឃើន) ទំព័រ ៣៩ បន្ទាត់ ១៧ ដល់ទំព័រ ៤០ បន្ទាត់ ៣ មុនម៉ោង [១១.១៨.២០] (ចាស ខ្ញុំសូមបញ្ជាក់ពីឯកសារខុសគ្នា។ កាលពីមុន ខ្ញុំនិយាយខ្លីទៅតាមសំណួរសួរ ចាស។ ពេលក្រោយខ្ញុំឆ្លើយទៅតាមសំណួរសួរ។ អីចឹងខ្ញុំនិយាយទៅតាមសំណួរសួរ ពេលមុខខ្ញុំនិយាយខ្លីដែលថាមិនបានរៀបរាប់ឱ្យអស់នោះ ព្រោះកាលហាហ្នឹងសួរទៅខ្ញុំនិយាយតាមខ្លីៗដើម្បីងាយចប់។ ដល់ក្រោយនេះ ខ្ញុំសួរ គាត់និយាយពីការពិតឱ្យនិយាយឱ្យអស់”)។

⁴⁷¹ តុលាការ ICC រឿងក្តីរវាង រដ្ឋអាណ្លា តទល់នឹង Ntaganda សាលក្រម សំណុំរឿងលេខ ICC-01/04-02/06-2359 ចុះថ្ងៃទី៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ៨៥។

ឡើយករណីរបស់មេធាវីការពារក្តី។ តាមធម្មតា លទ្ធផលនៃវិធីសាស្ត្រនេះគឺថា សក្ខីកម្មនៅក្នុង តុលាការរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មិនត្រូវបានរងការជំទាស់ងាយៗ ដោយសារតែភាពមិនស៊ី សង្វាក់គ្នាជាមួយទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះ ទម្រង់បែបបទព័ត៌មានបន្ថែម ឬ កំណត់ហេតុមុនៗ ដែលត្រូវបានផ្តល់ដោយមិនមានការប្រើប្រាស់នីតិវិធីឱ្យបានត្រឹមត្រូវនោះទេ។

212. ជាចុងក្រោយ សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខក៏រាប់បញ្ចូលនូវទទួលបានបន្ទាប់បន្សំ និងដាច់ដោយឡែកពី គ្នា ទាក់ទងនឹងទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះ មានន័យថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានប្រើ ប្រាស់ទម្រង់បែបបទព័ត៌មានទាំងនោះមិនសមស្រប ឬលើសលប់ដើម្បីស្វែងរកពិរុទ្ធភាព (មូលដ្ឋាន ទី ៣៣)⁴⁷²។ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ឃើញថា សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខលើកឡើងពី កំហុសទាំងនេះដដែលៗ ណាក្តី ក៏អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង “មិនព្យាបាលនឹងប្រើពាក្យសុំតាំងខ្លួនជា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីធ្វើជាមូលដ្ឋានដើម្បីប្រកាសពិរុទ្ធភាពដែរ”⁴⁷³ ហើយមានតែ “ឧទាហរណ៍” មួយនៃទម្រង់បែបបទព័ត៌មាននេះប៉ុណ្ណោះត្រូវបានយកមកបង្ហាញ⁴⁷⁴។ នៅក្នុង“ឧទាហរណ៍”នោះ មេធាវីការពារក្តីជំទាស់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសំអាងទាំងដោយគ្មានការអនុញ្ញាត ទៅ លើទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះ ពៅ ហុង (អតីតដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី)⁴⁷⁵ មកធ្វើជាភ័ ស្តុតាងតែមួយគត់សម្រាប់ការផ្តន្ទាទោសលើ ខៀវ សំផន ពាក់ព័ន្ធនឹងការបណ្តេញជនជាតិវៀត ណាមចេញពីភូមិអង្គរយស នៅក្នុងខេត្តព្រៃវែង⁴⁷⁶។ ប៉ុន្តែ បទចោទ និងការផ្តន្ទាទោស គឺទាក់ទង នឹងខេត្តព្រៃវែងទាំងមូល។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានកត់សម្គាល់ទៅលើតម្លៃជាភ័ស្តុតាងមាន កម្រិត នៃទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះ ពៅ ហុង និងបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា ទម្រង់ បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះនេះ ត្រូវបានយកមកសំអាងកន្លងមកដោយសារព័ត៌មាននេះ “បញ្ជាក់អះអាងអំពីអត្ថិភាពនៃការផ្តាស់ទីលំនៅជនជាតិវៀតណាមនៅក្នុងខេត្តព្រៃវែង ក្នុងឆ្នាំ

⁴⁷² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣១៥-៣១៦ និងសូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ៩៧៨៩៧៩ នៅក្នុង (មូលដ្ឋាន ទី ១៥១) ដែលបានយោងទៅមូលដ្ឋានទី ៣៣ តាមរយៈជើងទំព័រ ៤៩៥, ៤៩៨ និង ១៧៩៨។

⁴⁷³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣១៥។

⁴⁷⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣១៦ និងជើងទំព័រ ៤៩៥ និង ៤៩៨ ដែលយោងទៅកថាខណ្ឌ ៩៧៨-៩៨០។

⁴⁷⁵ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ទោះបីជា ពៅ ហុង ត្រូវបានទទួលស្គាល់ពីដើមដំបូងមកថាជា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្តី ក៏ គាត់បានលះបង់ឋានៈនេះនៅថ្ងៃទី២៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩ សូមមើលឯកសារ E3/7165a ទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះ (ម្ចាស់បណ្តឹង ពៅ ហុង) ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ ERN 00502679។

⁴⁷⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣១៦ និងជើងទំព័រ ៤៩៥ និង ៤៩៨ ដែលយោងទៅកថាខណ្ឌ ៩៧៨-៩៨០។

១៩៧៥”⁴⁷⁷។ ការប្រើប្រាស់ទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះដោយមានកម្រិតរបស់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសម្រាប់ភាពស៊ីសង្វាក់គ្នានេះ គឺស្របទាំងស្រុងទៅនឹងគោលការណ៍ដូចបានលើកឡើងខាងលើ។ លើសពីនេះទៀត ដោយសារតែភ័ស្តុតាងដទៃទៀត ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានយកមកជាសំអាងដើម្បីឈានដល់កាសប្រេចសេចក្តីរបស់ខ្លួន ពាក់ព័ន្ធនឹងការបណ្តេញជនជាតិវៀតណាមចេញពីខេត្តព្រៃវែង⁴⁷⁸ នោះការសំអាងរបស់ខ្លួនទៅលើទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះមួយនេះ ទោះជាក្នុងករណីណាក៏ដោយ ពិតជាមិន “ចាំបាច់ដល់សាលក្រមដែលបានសម្រេចនោះឡើយ”⁴⁷⁹។

៨.៣. ភ័ស្តុតាងដែលមិនមែនជាកម្មវត្ថុនៃការចោទសួរ

213. នៅទូទាំងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានធ្វើការសំអាងហួសហេតុទៅលើភ័ស្តុតាងបានមកពីបុគ្គល ដែលមិនមែនជាកម្មវត្ថុទៅនឹងការចោទសួរនៅក្នុងអំឡុងពេលជំនុំជម្រះ។ ទទ្ទឹករណ៍ទាំងនេះត្រូវបានមេធាវីការពារក្តីរៀបគម្រោងឡើងតាមមធ្យោបាយផ្សេងៗ។ ពេលខ្លួន ភ័ស្តុតាងនេះត្រូវបានរិះគន់ថាជា “ពាក្យចោមអាវ៉ាម” (មូលដ្ឋានទី ៣២)⁴⁸⁰ ពេលខ្លះទៀត មានការចង្អុលបង្ហាញជាក់លាក់ថា ភ័ស្តុតាងដែលចោទជាបញ្ហានេះ មានទម្រង់យកចេញពីកំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ (មូលដ្ឋានទី ៣០)⁴⁸¹ ឬភ័ស្តុតាងដែលបានឆ្លើយដោយផ្ទាល់មាត់នៅក្នុងអំឡុងពេលជំនុំជម្រះពីមុនមកនៅ អ.វ.ត.ក (មូលដ្ឋានទី ៧)⁴⁸²។ ទទ្ទឹករណ៍ទាំងអស់ពាក់ព័ន្ធខ្លាំងបំផុតជាមួយនឹងបញ្ហាតែមួយ មានន័យថា កម្រិតដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានសិទ្ធិសំអាងលើភ័ស្តុតាងបានពីបុគ្គលទាំងឡាយ ដែលមិនត្រូវបានចោទសួរនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ នៅក្នុងសវនាការនេះ។

214. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានផលប្រយោជន៍ពិសេសនៅក្នុងការធានាថា ឯកសារនៅចំពោះមុខតុលាការនេះមានចំនួនច្រើនសន្លឹកសន្លាប់ជាង ចំនួនភ័ស្តុតាងដែលមានកម្រិតបំផុត ដែលអាចត្រូវ

⁴⁷⁷ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៣២។
⁴⁷⁸ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៥០៣។
⁴⁷⁹ សូមមើលខាងលើ ផ្នែកទី ២.១.២ ត្រង់កថាខណ្ឌ ២៨-៣០ ពិសេសកថាខណ្ឌ ៣០។
⁴⁸⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣១២-៣១៣។
⁴⁸¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៩៣-៣០៥។
⁴⁸² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៥៨-១៧៤។

បានយកមកធ្វើតេស្តតាមរយៈការសួរដេញដោលផ្ទាល់មាត់នៅក្នុងសវនាការ⁴⁸³។ សម្រាប់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីខ្លះ នេះគ្រាន់តែជាផ្នែកមួយប៉ុណ្ណោះ ដោយសារអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសំរាងទៅលើកំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់ពួកគាត់ តាមរយៈការបង្ហាញការទទួលស្គាល់បទពិសេធន៍របស់ពួកគាត់ និងស្មារតីនៃការមកបំពេញតួនាទីនៅក្នុងកិច្ចការរបស់តុលាការនេះ។ និយាយឱ្យទូលំទូលាយជាងនេះទៀត ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានផលប្រយោជន៍ពិសេសនៅក្នុងការធានាថា តុលាការនេះស្ថិតនៅក្នុងជំហរមួយដើម្បីស្វែងរកការពិតឱ្យបានត្រឹមត្រូវបំផុតហើយក្នុងនោះផងដែរ កំណត់ត្រាប្រវត្តិសាស្ត្រជានិរន្តរ៍ ត្រូវបានបង្កើតឡើង ដែលនឹងធ្វើតុលាការនេះមានស្ថិតនៅយូរអង្វែង⁴⁸⁴។ ដើម្បីឱ្យគោលបំណងនេះសម្រេចបានពោរពេញដោយអត្ថន័យ វាចាំបាច់ត្រូវរាប់បញ្ចូលរឿងរ៉ាវរបស់អ្នកដែលមិនបាន ឬមិនអាចចូលមកផ្តល់សក្ខីកម្មដោយផ្ទាល់បាន។

215. ទោះបីជាសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទដើម្បីសួរដេញដោលសាក្សី ត្រូវបានទទួលស្គាល់នៅក្នុងវិធាន ៨៤ (១) និង ៨៧(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ក៏ដូចជា មាត្រា ១៩៧ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា⁴⁸⁵ (ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងទៅលើមាត្រា ១៤(៣)(ង) នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយក្តី⁴⁸⁶ ក៏អង្គជំនុំជម្រះនេះបានពន្យល់ថា បទប្បញ្ញត្តិទាំងនេះពុំបង្កើតសិទ្ធិមួយដោយមិនមានកម្រិតនោះដែរ “បទប្បញ្ញត្តិទាំងនេះបានអនុញ្ញាតឱ្យមានការរឹតត្បិតនូវសិទ្ធិ ក្នុងគោលបំណងជាពិសេសដើម្បីប្រយោជន៍ពន្លឿនកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី”⁴⁸⁷។ ជាការពិតហើយ ភ័ស្តុតាងដែលពុំបានយកមកសួរដេញដោល ត្រូវបានយកមកពិចារណានៅក្នុងការវាយតម្លៃលើភ័ស្តុតាងនោះ។ ភ័ស្តុតាងបែបនោះ “ត្រូវតែផ្តល់តម្លៃជាភ័ស្តុតាងទាបជាងភ័ស្តុតាងនៃសក្ខីកម្មដែលសាក្សីបានផ្តល់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ [សាលាដំបូង]”⁴⁸⁸។

⁴⁸³ ការកម្រិតទៅលើលទ្ធភាពរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដើម្បីស្តាប់ចម្លើយលើភ័ស្តុតាង ត្រូវបានទទួលស្គាល់ផ្ទាល់មាត់ដោយអង្គជំនុំជម្រះនេះនៅក្នុងឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ២៨៦។

⁴⁸⁴ សូមមើល ផ្នែកទី ៣.២ ខាងលើ ត្រង់កថាខណ្ឌ ៤៣ និងកថាខណ្ឌបន្តបន្ទាប់ ពិសេស កថាខណ្ឌ ៥០។

⁴⁸⁵ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា មាត្រា ២៩៧។

⁴⁸⁶ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ២៨៦។

⁴⁸⁷ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ២៨៧។

⁴⁸⁸ ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ២៩៦។

៨.៣.១. គោលការណ៍ទូទៅដែលអាចអនុវត្តបានចំពោះភ័ស្តុតាងច្បាប់ចម្លង

- 216. នៅទូទាំងសារណារបស់ខ្លួន មេធាវីការពារក្តីប្រើប្រាស់ពាក្យ “ច្បាប់ចម្លង” មិនបានត្រឹមត្រូវ ក៏ដូចជាអះអាងខុសថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនគួរជឿជាក់លើភ័ស្តុតាងច្បាប់ចម្លងឡើយ។ ច្បាប់ចម្លងជាភ័ស្តុតាងនៃចម្លើយ ក្រៅពីពាក្យច្បាប់ចម្លងមួយ ដែលត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីមានបំណងចង់បង្ហាញការពិតនៃខ្លឹមសាររបស់វា⁴⁸⁹។ ទស្សនទាននេះកើតចេញពីប្រព័ន្ធច្បាប់ខំមិនឡ ដែលកំហិតចំពោះការទទួលយកភ័ស្តុតាងច្បាប់ចម្លង។
- 217. សូម្បីនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌតាមប្រព័ន្ធច្បាប់ខំមិនឡ ក៏ប្រភេទនៃភ័ស្តុតាងច្បាប់ចម្លងអាចខ្លះអាចទទួលយកបានដែរ⁴⁹⁰។ ហើយនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ គេបានកំណត់ច្បាស់ថា ពុំមានការហាមឃាត់ជាទូទៅចំពោះការប្រើប្រាស់ភ័ស្តុតាងច្បាប់ចម្លងឡើយ⁴⁹¹។ ក្នុងបរិបទនៃ អ.វ.ត.ក អង្គជំនុំជម្រះនេះបានអះអាងពីមុនរួចមកហើយថា ភ័ស្តុតាង

⁴⁸⁹ ពាក្យច្បាប់ចម្លងត្រូវបានកំណត់និយមន័យនៅក្នុងវិធានស្តីពីភ័ស្តុតាងសម្រាប់រដ្ឋសហព័ន្ធនៃសហរដ្ឋអាមេរិក វិធាន ៨០១ (គ) ថា៖ “ចម្លើយដែល (១) អ្នកប្រកាសជាផ្លូវការមិនលើកឡើង នៅពេលផ្តល់សក្ខីកម្មក្នុងសវនាការ ឬការជំនុំជម្រះបច្ចុប្បន្ន និង (២) ភាគីផ្តល់ភ័ស្តុតាងដើម្បីបញ្ជាក់ការពិតនៃបញ្ហា ដែលបានអះអាងនៅក្នុងកំណត់ហេតុ”។ និយមន័យដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់យ៉ាងទូលំទូលាយនៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់អង់គ្លេស និងខំមិនវែល (Commonwealth) នោះគឺ “ចម្លើយទាំងឡាយក្រៅពីចម្លើយដែលបានលើកឡើងដោយបុគ្គលណាម្នាក់ដែលបានផ្តល់ភ័ស្តុតាងផ្ទាល់មាត់ នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី មិនអាចទទួលយកជាភ័ស្តុតាងលើអង្គហេតុ ឬមតិយោបល់ដែលបានលើកឡើងណាមួយបានទេ”។ សូមមើល Roderick Munday, *Cross & Tapper on Evidence* (បោះពុម្ពផ្សាយដោយសាកលវិទ្យាល័យ Oxford លើកទី១) ទំព័រ ៥៦៣។ *ឧបសម្ព័ន្ធ ៤*

⁴⁹⁰ សូមមើល អត្ថបទរបស់ Mark Lucraft, Archbold៖ ការដកកតតាំងក្នុងរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌ ភ័ស្តុតាង និងការអនុវត្ត ឆ្នាំ ២០២១ (Sweet និង Maxwell UK) ឆ្នាំ២០២០ ជំពូក ១១ ភាគ ៥ ផ្នែកទី ១-៩។ *ឧបសម្ព័ន្ធ ៥*

⁴⁹¹ សូមមើលឧទាហរណ៍៖ តុលាការ MICT រឿងក្តីរវាង *រដ្ឋអាជ្ជា គទល់នឹង Karadžić* សំណុំរឿងលេខ MICT-13-55-A សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ៥៩៨ និងជើងទំព័រ ១៦២៤។ កាន់តែទូទៅជាងនេះទៀតនោះ៖ តុលាការ ICTR រឿងក្តីរវាង *រដ្ឋអាជ្ជា គទល់នឹង Karera* សំណុំរឿងលេខ ICTR-01-74-A សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៩ កថាខណ្ឌ ៣៩។ តុលាការ ICTR រឿងក្តីរវាង *រដ្ឋអាជ្ជា គទល់នឹង Nahimana និងជនជាប់ចោទផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ ICTR-99-52-A សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ ៥០៩។ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរវាង *រដ្ឋអាជ្ជា គទល់នឹង Aleksovski* សំណុំរឿងលេខ IT-95-14/1-AR73 សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់រដ្ឋអាជ្ជាស្តីពីភាពអាចទទួលយកបាននៃភ័ស្តុតាង ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ ១៥។ តុលាការ ICTR រឿងក្តីរវាង *រដ្ឋអាជ្ជា គទល់នឹង Akayesu* សំណុំរឿងលេខ ICTR-96-4-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៨ កថាខណ្ឌ ១៣៦។

ច្បាប់អាវាមអាចទទួលយកបាន ក្នុងករណីដែលវាជាប់ពាក់ព័ន្ធ និងមានតម្លៃជាភស្តុតាងយ៉ាងគ្រប់គ្រាន់⁴⁹²។

218. នៅក្នុងសាលក្រមរបស់ខ្លួន អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានបញ្ជាក់យ៉ាងត្រឹមត្រូវទៅលើវិធីសាស្ត្រដែលបានដោះស្រាយរួចមកហើយនេះ ដោយសំអាងលើសាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០១ របស់អង្គជំនុំជម្រះនេះ៖

នៅក្នុងការវាយតម្លៃទៅលើភស្តុតាង អង្គជំនុំជម្រះពិចារណាទៅលើចំណុចដែលថា ប្រភពនៃពាក្យច្បាប់អាវាមមិនត្រូវបានសួរដេញដោលនោះទេ រួមទាំង “កាលៈទេសៈផ្សេងៗដែលកើតជុំវិញភស្តុតាងច្បាប់អាវាមនោះ”។ ហេតុដូច្នោះ ភស្តុតាងច្បាប់អាវាមត្រូវបានទទួលយកដោយប្រុងប្រយ័ត្នបំផុត⁴⁹³។

219. មេធាវីការពារក្តីបានយល់ស្របយ៉ាងច្បាស់លាស់ទៅនឹងវិធីសាស្ត្រនេះចំពោះភស្តុតាងច្បាប់អាវាមពីអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង⁴⁹⁴។ ប៉ុន្តែ មេធាវីការពារក្តីបែរជាប្រឹងប្រែងដំទាស់ដដែលៗនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ខ្លួនថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានប្រព្រឹត្តកំហុសដោយការបញ្ជាក់ថា ភស្តុតាងដែលបានយកមកសំអាងនោះគឺជាពាក្យច្បាប់អាវាម។

220. ទទ្ទឹករណីទាំងឡាយដែលលើកឡើងដោយមេធាវីការពារក្តី ត្រូវបានសំអាងលើកំហុសចំនួនពីរនៃសំអាងហេតុ៖

(១) នៅក្នុងផ្នែកខ្លះនៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ សហមេធាវីការពារក្តីទំនងជាយល់ច្រឡំទៅលើទស្សនៈទាននៃភស្តុតាងច្បាប់អាវាម ដែលនាំឱ្យខ្លួនកំណត់លក្ខណៈថាជាបញ្ហាច្បាប់អាវាមទៅវិញតែតាមពិត ជាភស្តុតាងដោយផ្ទាល់សោះ⁴⁹⁵។

⁴⁹² ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៣០២ ។ សំណុំរឿង ០០១ ឯកសារ E188 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៤៣។

⁴⁹³ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៦៣ ដែលសំអាងលើឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៣០២។

⁴⁹⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣១២។

⁴⁹⁵ សូមមើលឧទាហរណ៍ ក្នុងកថាខណ្ឌ ២២២-២២៣ និងជើងទំព័រ ៥០២ ខាងក្រោម។

(២) កាន់តែទូលំទូលាយទៅទៀតនោះ មេធាវីការពារក្តីតែងជំទាស់ជាញឹកញយថា អង្គជំនុំជម្រះបាន ប្រព្រឹត្តកំហុសដោយការសំអាងទៅលើភ័ស្តុតាង ដែលជាពាក្យចោមអាវ៉ាម⁴⁹⁶។ ពេលខ្លះ ទទ្ទឹង ករណីទាំងនេះយល់ខុសទៅលើគោលការណ៍ ដូចបានកំណត់ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ទាក់ទងនឹងពាក្យចោមអាវ៉ាម។

221. ដើម្បីដំណោះស្រាយការលំបាកទាំងនេះជាលំដាប់ដំដោយ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា មិន មែនការគ្រប់ការរៀបរាប់ដំណើររឿងរបស់សាក្សី នូវការផ្តែងដែលធ្វើឡើងដោយបុគ្គលទីបីនឹងត្រូវ ចាត់ទុកថាស្មើនឹងពាក្យចោមអាវ៉ាមនោះទេ។ វាអាស្រ័យទៅលើការប្រើប្រាស់សេចក្តីផ្តែងដែល បានធ្វើឡើងនោះ។ ឧទាហរណ៍មួយនៃការរៀបរាប់ដំណើររឿង នៃការផ្តែងរបស់បុគ្គលទីបីនឹង *មិន* ចាត់ទុកថាស្មើនឹងពាក្យចោមអាវ៉ាម គឺពេលដែលការរៀបរាប់ដំណើររឿងនោះត្រូវបានយកទៅ ប្រើប្រាស់ដើម្បីបញ្ជាក់ពីផលប៉ះពាល់របស់វាទៅលើស្ថានភាពផ្លូវចិត្តរបស់សាក្សីដែលផ្តល់សក្ខី កម្ម ដែលគាត់បានឮការនិយាយនោះ។ ឧទាហរណ៍ជាករណីនៃគោលការណ៍នេះនៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ អង់គ្លេស និងខំមិនវែល ត្រូវបានផ្តល់ជូននៅក្នុងរឿងក្តីរវាង *Subramaniam តទល់នឹង រដ្ឋអាណា*⁴⁹⁷ ។ រឿងក្តីនោះត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យជនជាប់ចោទផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីពាក្យសម្តីគំរាមកំហែងដែលបាន និយាយមកកាន់រូបគាត់ដោយពួកភេរវករ ដែលគាត់បានអះអាងថាបានធ្វើឱ្យគាត់ភ័យខ្លាចនិងការ ស្លាប់ ប្រសិនបើគាត់មិនសហការទេ:

ភ័ស្តុតាងនៃការនិយាយផ្តែងទៅកាន់សាក្សីដោយបុគ្គលម្នាក់ដែលមិនមែនជារូបគាត់ ដែលត្រូវបានកោះហៅឱ្យធ្វើជាសាក្សី អាចជាពាក្យចោមអាវ៉ាម ឬអាចមិនមែនជា ពាក្យចោមអាវ៉ាម។ វាជាពាក្យចោមអាវ៉ាម និងមិនអាចទទួលយកបានឡើយ នៅ ពេលដែលកម្មវត្ថុនៃភ័ស្តុតាងនោះគឺដើម្បីស្វែងរកការពិតនូវអ្វីដែលមាននៅក្នុងការផ្តែង នោះ។ វាមិនមែនជាពាក្យចោមអាវ៉ាម និងអាចទទួលយកបាន នៅពេលដែលការ និយាយនោះត្រូវបានស្នើសុំឱ្យបង្ហាញភ័ស្តុតាង មិនមែនដើម្បីបង្ហាញការពិតនៃការ និយាយនោះទេ ប៉ុន្តែ ការណ៍ដែលសេចក្តីផ្តែងនោះត្រូវបានធ្វើឡើង។ ការណ៍ដែលសេច ក្តីផ្តែងនោះត្រូវបានធ្វើឡើង គឺខុសគ្នាឆ្ងាយពីការពិតរបស់វា គឺតែងតែពាក់ព័ន្ធនៅក្នុង

⁴⁹⁶ ឧទាហរណ៍ ពាក់ព័ន្ធនឹងភ័ស្តុតាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សូមមើល៖ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧០៣, ៧៨១, ៩៧៧, ១០៤៤។

⁴⁹⁷ រឿងក្តីរវាង *Subramaniam តទល់នឹង រដ្ឋអាណា* [១៩៥៦] WLR 965។ *ឧបសម្ព័ន្ធ ៦*

ការពិចារណាលើស្ថានភាពផ្លូវចិត្ត និងបន្ទាប់មកគឺទង្វើរបស់សាក្សី ឬរបស់បុគ្គលដទៃ ទៀតដែលមានវត្តមានពេលដែលសេចក្តីថ្លែងនោះត្រូវបានធ្វើឡើង។ ក្នុងរឿងក្តីនៅ ចំពោះមុខចៅក្រម សេចក្តីថ្លែងទាំងអាចត្រូវបានធ្វើឡើងទៅកាន់ម្ចាស់បណ្តឹងដោយ ពួកភេរវករ ដែលទោះបីជាពិត ឬមិនពិតក្តី ប្រសិនបើសេចក្តីថ្លែងទាំងនោះត្រូវបាន ម្ចាស់បណ្តឹងជឿជាក់ អាចមានហេតុផលបណ្តាលឱ្យគាត់ជឿជាក់ថាមានសេចក្តីស្តាប់ ភ្លាម ប្រសិនបើគាត់ខកខានមិនព្រមធ្វើតាមបំណងរបស់ពួកគេទេ⁴⁹⁸។

222. ក្នុងរឿងក្តីបច្ចុប្បន្ននេះ លក្ខណៈដូចគ្នាអាចឃើញមាននៅក្នុងភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដួង អឿន។ នៅក្នុងសក្ខីកម្មរបស់គាត់និយាយថា គាត់បានឮ “ព័ត៌មានថាឱ្យប្រជាជនវៀតណាម ... ត្រឡប់ទៅវៀតណាមវិញ” ហើយគាត់បន្តពន្យល់ថា ដោយការឮព័ត៌មាននេះ គាត់ “បបួលប្តី [របស់] គាត់ គាត់មិនទៅ។ គាត់ថាសុខចិត្តនៅរាប់ស្រុកខ្មែរចុះ⁴⁹⁹។ ចម្លើយរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី ដួង អឿន មិនមែនជាពាក្យចោមអាវ៉ាមទេ ដោយសារចម្លើយនេះបានបញ្ជាក់ថា ជនជាតិ វៀតណាមដែលរស់នៅស្រុកខ្មែរបានដឹងពីការគំរាមកំហែងថា ពួកគេត្រូវតែត្រឡប់ទៅវៀតណាម វិញ ឬបើពុំនោះទេ ត្រូវនឹងការស្តាប់។ ភ័ស្តុតាងរបស់លោកស្រីជាភ័ស្តុតាងផ្ទាល់ព្រោះ (១) នៅ ពេលនោះ ជនជាតិវៀតណាមដែលរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាបានឮការគំរាមកំហែងបែបនេះ (ដូច ជាប្តីរបស់គាត់) និងក្រុមគ្រួសាររបស់គាត់ (២) លោកស្រីមានបំណងចង់ឆ្លើយតបទៅនឹងការ គំរាមកំហែងនោះ ការវិលត្រឡប់ទៅរស់នៅប្រទេសវៀតណាមវិញ ហើយ (៣) ទោះបីរបស់ លោកស្រីសម្រេចបន្តរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ក៏គាត់យល់ថា ជាលទ្ធផលគាត់អាចនឹងស្តាប់។ ដោយបានប្រើនោះប្រាស់ចម្លើយរបស់គាត់តាមមធ្យោបាយនេះ ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី ដួង អឿន ជាភ័ស្តុតាងផ្ទាល់ស្តីពីចរិតលក្ខណៈបង្ខិតបង្ខំទៅលើការផ្លាស់ទីលំនៅជនជាតិ វៀតណាម (ជាផ្នែកមួយនៃសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងថា “ជនជាតិវៀតណាម ដែលរស់នៅក្នុងខេត្តព្រៃវែងត្រូវបានគេបញ្ជាឱ្យត្រឡប់ទៅវៀតណាមវិញ”⁵⁰⁰។ មិនមានការប្រើ ប្រាស់ភ័ស្តុតាងណាមួយរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដួង អឿន អាចចាត់ទុកថាជាពាក្យ

⁴⁹⁸ ដូចយោងខាងលើ ទំព័រ ៩៧០។
⁴⁹⁹ ឯកសារ E1/381.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដួង អឿន) ទំព័រ ៩ បន្ទាត់ ២៥ ដល់ ទំព័រ ១០ បន្ទាត់ ៥ បន្ទាប់ពីម៉ោង [០៩.២៨.៣៨], ទំព័រ ៤៣ បន្ទាត់ ១៦ ដល់បន្ទាត់ ២១ បន្ទាប់ពីម៉ោង [១៣.៤៩.៣៧]។
⁵⁰⁰ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៣៣។

ច្បាប់អាវាមបានទេ ។ វាផ្ទុយពីអ្វីបានលើកឡើងនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឯកសារ E1/381.1⁵⁰¹ ។

- 223. មេធាវីការពារក្តីបានធ្វើឱ្យមានកំហុសគ្រប់ស្រដៀងគ្នានេះ ទាក់ទងនឹងចំនួនដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដទៃទៀត ដែលភ័ស្តុតាងរបស់ពួកគាត់ត្រូវបានកំណត់លក្ខណៈមិនត្រឹមត្រូវនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខថាជាពាក្យច្បាប់អាវាម⁵⁰² ។
- 224. ទោះជាក្នុងករណីណាក៏ដោយ ដូចបានលើកឡើងខាងលើរួចមកហើយ សូម្បីតែមានខ្លឹមសារជាពាក្យច្បាប់អាវាមក៏ដោយ ក៏វាមិនរារាំងមិនឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងធ្វើការពិចារណាទៅលើភ័ស្តុតាងនោះដែរ ហើយអាស្រ័យហេតុនេះ វាមានតម្លៃជាភ័ស្តុតាង។ ការណ៍ដែលភ័ស្តុតាង

⁵⁰¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣១៣ និង ៤៧៧។

⁵⁰² ចំណុចនេះត្រូវបានធ្វើឡើងជាញឹកញាប់ ក្នុងករណីដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឬសាក្សីបានផ្តល់ភ័ស្តុតាងថា មនុស្សដទៃទៀតបានបាត់ខ្លួន ដោយសន្មតថាត្រូវបានគេសម្លាប់។ មេធាវីការពារក្តីកំណត់ឈ្មោះភ័ស្តុតាងបែបនោះថាជា “ពាក្យច្បាប់អាវាម” ប្រហែលជាដោយយោងទៅលើមូលដ្ឋានថា បុគ្គលដែលផ្តល់ភ័ស្តុតាងពុំបានឃើញការសម្លាប់ តែផ្ទុយទៅវិញបានដឹងពីភាពលម្អិតខ្លះនៃភ័ស្តុតាងនេះពីប្រភពមួយផ្សេងទៅវិញ។ ប៉ុន្តែ វិធីសាស្ត្ររបស់មេធាវីការពារក្តីបកស្រាយតាមរបៀបសាមញ្ញ និងធ្វើមិនដឹងមិនព្រួយបារម្ភភ័ស្តុតាងផ្ទាល់របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឬរបស់សាក្សីដែលថា បុគ្គលទាំងនោះមិនដែលបានវិលត្រឡប់មកវិញទេ ក៏ដូចជាភ័ស្តុតាងដោយផ្ទាល់នៃការប៉ះពាល់ផ្លូវចិត្តដែលមានទៅលើដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឬសាក្សីដែលបានផ្តល់សក្ខីកម្ម (អង្គហេតុទាក់ទងនឹងការបាត់ខ្លួន)។ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៨ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សត្តានី) កថាខណ្ឌ ៨៨៨ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អូង ដុស និងសាក្សី ចាន់ តូច) កថាខណ្ឌ ១០០៣-១០០៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រាក់ ដឿន) និងកថាខណ្ឌ ១០១៤ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុច ស៊ុនឡាយ)។ កំហុសប្រហាក់ប្រហែលគ្នានេះត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើង នៅពេលដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានផ្តល់ភ័ស្តុតាងថា ក្នុងនាមជាមន្ត្រីសាលា គាត់បានទទួលសេចក្តីណែនាំតាមមធ្យោបាយជាក់លាក់មួយចំនួន។ ឧទាហរណ៍ ទោះបីជាសេចក្តីណែនាំ ឬសេចក្តីផ្តែងពីគោលនយោបាយត្រូវបាន “ឮ” ពីប្រភពផ្សេង ហើយអាចត្រូវបានចាត់ចំណាត់ថ្នាក់ថាជាពាក្យច្បាប់អាវាមក្តី ទាក់ទងនឹងប្រភពចុងក្រោយនៃគោលនយោបាយ ឬគោលបំណងរបស់វា ក៏ភ័ស្តុតាងនោះជាភ័ស្តុតាងផ្ទាល់ពាក់ព័ន្ធនឹងអង្គហេតុថា កម្មាភិបាលត្រូវបានគេណែនាំតាមមធ្យោបាយជាក់លាក់មួយចំនួន ដែលជាប់ទាក់ទងនឹងការបង្កើតអត្តិភាពគោលនយោបាយ។ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៩៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហេង ឡែប៊ាង)។ ករណីបែបនេះមួយចំនួន ត្រូវបានយកមកពិភាក្សានៅត្រង់ផ្នែកផ្សេងទៀតក្នុងសារណានេះ។ សូមមើល កថាខណ្ឌ ៣០៤-៣០៧ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុច ស៊ុនឡាយ) ។ កថាខណ្ឌ ២៨៨, ២៩៣ និង ៣៩៤-៤០១ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សត្តានី)។ កថាខណ្ឌ ៣០១-៣០៣ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រាក់ ដឿន)។ កថាខណ្ឌ ៧២២-៧២៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហេង ឡែប៊ាង)។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុគ្គលជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ច្បាប់អាវាមអាចត្រូវបានកំណត់តម្លៃទាបក្តី ក៏មិនគួរយល់ថា វាត្រូវតែយ៉ាងដូច្នោះដែរ។ ចំណុចនេះ ត្រូវបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់នៅតុលាការ ICTY ដូចខាងក្រោមនេះ៖

ទោះបីភ័ស្តុតាងនោះជាពាក្យច្បាប់អាវាមក្តី ក៏ចាំបាច់មិនត្រូវដកហូតតម្លៃជាភ័ស្តុតាង ពីវាឡើយ ប៉ុន្តែវាត្រូវបានទទួលស្គាល់ថា ទម្ងន់ ឬតម្លៃភ័ស្តុតាងដែលត្រូវផ្តល់ឱ្យភ័ស្តុ តាងនោះ នឹងតែងតែមានតម្លៃទាបជាងតម្លៃភ័ស្តុតាងផ្តល់ទៅឱ្យសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី ដែលបានផ្តល់ចម្លើយនៅក្រោមសម្បថ ហើយដែលត្រូវបានសួររត់ទល់ ទោះបីជាតម្លៃ ជាភ័ស្តុតាងនេះនឹងអាស្រ័យលើកាលៈទេសៈខុសៗគ្នាគ្មានកំណត់ ជុំវិញភ័ស្តុតាង ច្បាប់អាវាមក្តី⁵⁰³ ។

អាស្រ័យហេតុនេះ ភ័ស្តុតាងច្បាប់អាវាមដែលផ្តល់ដោយស្ម័គ្រចិត្ត ពោរពេញដោយការពិត និង ដោយស្មោះត្រង់ អាចត្រូវបានចាត់ទុកថាជាភ័ស្តុតាងគួរឱ្យជឿជាក់បាន⁵⁰⁴ ។

225. អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានបញ្ជាក់ថា៖

អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង[មួយ]មានឆន្ទានុសិទ្ធិយ៉ាងទូលំទូលាយ ក្នុងការពិចារណា ដោយប្រុងប្រយ័ត្ន និងជឿជាក់លើភ័ស្តុតាងច្បាប់អាវាមសម្រាប់ធ្វើជាមូលដ្ឋាន ឬជា ការគាំទ្រក្នុងការសម្រេចដាក់ពន្ធនាគារ ហើយភាគីម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខត្រូវមាន កាតព្វកិច្ចក្នុងការបង្ហាញឱ្យឃើញថា ពុំមានតុលាការអង្គហេតុសមស្របណាមួយ ដែលអាចយកភ័ស្តុតាងបែបនេះធ្វើសំអាងហេតុជាក់លាក់នោះឡើយ⁵⁰⁵ ។

226. សំខាន់ជាងនេះទៅទៀតនោះ គឺអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានសម្រេចដូចខាងក្រោមនេះ នៅក្នុង ការឆ្លើយតបជាថ្មីម្តងទៀតទៅនឹងទង្វើករណីស្រដៀងគ្នាជាមួយអំណះអំណាងជាច្រើន ដែលបាន ដាក់ជូននៅចំពោះមុខខ្លួននាពេលនេះ៖

⁵⁰³ តុលាការ ICTY រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Aleksovski សំណុំរឿងលេខ IT-95-14/1 សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់រដ្ឋ អាជ្ញាស្តីពីភាពអាចទទួលយកបាននៃភ័ស្តុតាង ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ ១៥។

⁵⁰⁴ តុលាការ រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Tadić សំណុំរឿងលេខ IT-94-1-T សេចក្តីសម្រេចលើសារណាស្តីពីពាក្យច្បាប់អាវាម ចុះថ្ងៃ ទី៥ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩៦ កថាខណ្ឌ ១៦។

⁵⁰⁵ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៣០២។

ខៀវ សំផន បានត្រឹមតែអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសដោយផ្អែកតែលើពាក្យចោមអាវាម ប៉ុន្តែពុំបានផ្តល់ការយោងជាក់លាក់ដើម្បីគាំទ្រអំណះអំណាងនេះឡើយ។ ការដែលគ្រាន់តែអះអាងពីកំហុស ដោយគ្មានការបង្ហាញភស្តុតាងគាំទ្របន្ថែមឱ្យបានច្បាស់លាស់នោះ គឺពុំបានបំពេញតាមបទដ្ឋានស្តីពីការពិនិត្យឡើងវិញលើបណ្តឹងសាទុក្ខឡើយ។ បើទោះបីជា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានភាពពិតប្រាកដផ្តល់សំអាងហេតុពេញលេញក៏ដោយ ក៏អង្គជំនុំជម្រះពុំត្រូវបានតម្រូវឱ្យបញ្ជាក់អះអាងគ្រប់ជំហាននៃការផ្តល់សំអាងហេតុរបស់ខ្លួនឱ្យបានពិស្តារនោះឡើយ ហើយអង្គជំនុំជម្រះត្រូវបានសន្មតថា បានធ្វើការវាយតម្លៃយ៉ាងត្រឹមត្រូវរាល់ភស្តុតាងទាំងអស់នៅចំពោះមុខខ្លួន ដរាមណាគ្មានការបង្ហាញណាមួយថា អង្គជំនុំជម្រះពុំបានពិចារណាពេញលេញលើភស្តុតាងជាក់លាក់ណាមួយនោះ។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលកត់សម្គាល់ឃើញថា នៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ខ្លួន ខៀវ សំផន បានចង្អុលបង្ហាញផងដែរទៅលើការយល់ឃើញផ្នែកអង្គហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលបានផ្អែកដោយពុំត្រឹមត្រូវ តាមការអះអាងរបស់គាត់ទៅលើភស្តុតាងចោមអាវាម។ អាស្រ័យហេតុនេះ ប្រសិនបើជនជាប់ចោទបានលើកពេញលេញនូវការចោទប្រកាន់អំពីកំហុសនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ខ្លួន អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនឹងធ្វើការពិចារណាលើការចោទប្រកាន់ទាំងនោះ តាមករណីសមស្រប⁵⁰⁶ ។ [មានសេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែម]

227. មានការបញ្ជាក់ច្បាស់ហើយថា នៅក្នុងដំណាក់កាលបណ្តឹងសាទុក្ខ អង្គជំនុំជម្រះសាលាខ្លួនណ៍គួរតែយល់ស្របតាមសាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ទៅលើបញ្ហានៃភាពអាចឱ្យជឿជាក់បាន⁵⁰⁷។ នៅក្នុងបរិបទ អ.វ.ត.ក អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានសម្រេចថា “ភាគីម្ចាស់បណ្តឹង

⁵⁰⁶ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៣០៤។
⁵⁰⁷ សូមមើល តុលាការ ICTY រឿងក្តីរវាង រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Furundžija សំណុំរឿងលេខ IT-95-17/1-A សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០០ កថាខណ្ឌ ៣៧។ តុលាការ ICC រឿងក្តីរវាង រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Lubanga Dyilo សាលដីកាលើបណ្តឹងខ្លួនណ៍របស់លោក Thomas Lubanga Dyilo ប្រឆាំងនឹងការផ្តន្ទាទោសលើរូបគាត់ សំណុំរឿងលេខ ICC-01/04-01/06-3121-Red ចុះថ្ងៃទី១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ២៣-២៦។ តុលាការ SCSL រឿងក្តីរវាង រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Taylor សំណុំរឿងលេខ SCSL-03-01-A សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ កថាខណ្ឌ ២៦។

សាទុក្ខត្រូវមានកាតព្វកិច្ចក្នុងការបង្ហាញឱ្យឃើញថា ពុំមានតុលាការអង្គហេតុសមស្របណាមួយ ដែលអាចយកភ័ស្តុតាងបែបនេះធ្វើសំអាងហេតុជាក់លាក់នោះឡើយ”⁵⁰⁸ ។

228. សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងថា មេធាវីការពារក្តីពុំបានបង្ហាញកំហុសណាមួយនៅក្នុងវិធី សាស្ត្រទូទៅដែលសម្រេចឡើងដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចំពោះភ័ស្តុតាងច្បាប់អាវាមនោះ ឡើយ។ ការអនុវត្តជាក់លាក់នៃគោលការណ៍ទាំងនេះចំពោះភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នីមួយៗ ត្រូវបានយកមកបញ្ជាក់នៅទូទាំងចម្លើយតបនេះ។ បញ្ហាកាន់តែច្បាស់លាស់នៃភ័ស្តុតាង ច្បាប់អាវាម ដែលមានទម្រង់ជាក់លាក់នៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ត្រូវ បានយកមកបង្ហាញជូននៅក្នុងផ្នែកខាងក្រោមនេះ។

៨.៣.២. វិធានជាក់លាក់ពាក់ព័ន្ធនឹងការពិនិត្យលើចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ

229. ចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់បុគ្គល ដែលមិនបានផ្តល់សក្ខីកម្មនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូង គឺជាប្រភេទភ័ស្តុតាងច្បាប់អាវាម។ យុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.វ.ត.ក កំណត់ថាចម្លើយជា លាយលក្ខណ៍អក្សរទាំងនោះគឺអាចទទួលយកបាន និងមានសារៈសំខាន់សម្រាប់ការជំនុំជម្រះក្តី ដោយយុត្តិធម៌ក្នុងបរិបទនៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ព្រោះថា ៖

...សិទ្ធិដែលជនជាប់ចោទទទួលបានយ៉ាងទូលំទូលាយ ក្នុងការដេញដោលសាក្សីដែល ប្រឆាំងនឹងរូបគាត់បែបនេះ អាចនឹងមានហានិភ័យធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់លទ្ធភាពរបស់ តុលាការក្នុងការផ្តល់យុត្តិធម៌នៅក្នុងរឿងក្តីដែលមានទំហំធំ និងមានភាពស្មុគស្មាញដូច រឿងក្តីបច្ចុប្បន្ននេះ ដែលតុលាការត្រូវជ្រើសរើស គឺការកោះហៅក្នុងចំណោមសាក្សីដ៏ ច្រើនសន្លឹកសន្លាប់មកផ្តល់សក្ខីកម្មចំពោះមុខតុលាការ ដែលនាំឱ្យមានការលំបាកក្នុងការ រៀបចំសវនាការ និងចំណាយពេលយ៉ាងយូរហួសកំណត់ ឬត្រូវលះបង់ការសម្តែងទៅលើ ភ័ស្តុតាងដែលអាចសំខាន់ក្នុងការបំភ្លឺជាបរិបទ និងភាពធំធេងនៃរឿងក្តី ប៉ុន្តែប្រហែលជាពុំ ស៊ីជម្រៅដល់បញ្ហាស្នូលនៃរឿងក្តីនោះ⁵⁰⁹ ។

⁵⁰⁸ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៣០២។

⁵⁰⁹ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ២៨៦។

- 230. ការទទួលយកភ័ស្តុតាងទាំងនេះមិនមែនធ្វើឡើងដោយគ្មានការការពារផ្នែកនីតិវិធី ដើម្បីធានាសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទនោះទេ។ ឧទាហរណ៍ វិធាន ៨៧(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា “សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ត្រូវផ្អែកលើភ័ស្តុតាងដែលបានដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ហើយដែលភ័ស្តុតាងនោះត្រូវឆ្លងកាត់ការដេញដោល”⁵¹⁰។ ក្នុងន័យនេះ ភាគីនីមួយៗមានឱកាសដាក់ឯកសារជូនសាក្សី អ្នកជំនាញ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលបានផ្តល់សក្ខីកម្មនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងមានឱកាសអានផ្នែកនៃភ័ស្តុតាងជាឯកសារពាក់ព័ន្ធក្នុងអំឡុងសវនាការលើឯកសារគន្លឹះ ដែលបានធ្វើឡើងនៅចុងបញ្ចប់វគ្គជំនុំជម្រះនីមួយៗ ដែលឯកសារនានា រួមទាំងចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ជាកម្មវត្ថុនៃការដេញដោលចំពោះមុខ⁵¹¹។
- 231. ការការពារមួយទៀត គឺខ្លឹមសារនៃចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដែលជាទូទៅមិនអាចទទួលយកបាន ពាក់ព័ន្ធនឹង “ភ័ស្តុតាងបញ្ជាក់ពីសកម្មភាព និងការប្រព្រឹត្តរបស់ជនជាប់ចោទ” ដោយមានការ

⁵¹⁰ វិធាន ៨៧(៣)នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចែងថា “អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងធ្វើសេចក្តីសម្រេចដោយផ្អែកលើភ័ស្តុតាងដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿង ប្រសិនបើភាគីយកភ័ស្តុតាងទាំងនោះមកដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ ឬប្រសិនបើអង្គជំនុំជម្រះខ្លួនឯងយកភ័ស្តុតាងទាំងនោះមកដាក់នៅចំពោះមុខភាគី។ ភ័ស្តុតាងដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿង ត្រូវបានចាត់ទុកថាបានលើកឡើងនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ ឬភាគី បើសិនជាខ្លឹមសាររបស់វាត្រូវបានសង្ខេប ត្រូវបានអាន ឬត្រូវបានកំណត់បង្ហាញអត្តសញ្ញាណយ៉ាងសមស្របក្នុងសវនាការ”។

⁵¹¹ សូមមើលឯកសារ E315/1 អនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្តីពី “ព័ត៌មានអំពី (១) សវនាការលើការបង្ហាញឯកសារគន្លឹះក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ និង (២) សវនាការលើផលប៉ះពាល់ និងព្យសនកម្មទៅលើដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២” ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ២-៦។ ក្រៅពីនេះ ភាគីមានឱកាសជំទាស់ទៅនឹងឯកសារដែលស្នើដាក់ដោយភាគីម្ខាងទៀតតាមរយៈសារណាជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ៖ ឯកសារ E305/17 សេចក្តីសម្រេចលើការជំទាស់ទៅនឹងឯកសារទាំងឡាយដែលបានស្នើដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ៥។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E465 សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ កថាខណ្ឌ ៥៥-៥៦, ៥៨-៥៩។ សម្រាប់ឧទាហរណ៍នៃការពិភាក្សាក្នុងសវនាការទាំងនេះដែលពាក់ព័ន្ធនឹងឯកសារទាំងឡាយ ដែលការប្រើប្រាស់ឯកសារទាំងនោះកំពុងត្រូវបានតវ៉ាដោយមេធាវីការពារក្តី សូមមើលកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុក អ៊ែល និង អូង ដុស ៖ ឯកសារ E1/456.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០១៦ ទំព័រ ១៦ បន្ទាត់ ១-ទំព័រ ១៨ បន្ទាត់ ១៥ បន្ទាប់ពីម៉ោង [09.50.50]។ ឯកសារ E1/458.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ ទំព័រ ៥ បន្ទាត់ ១២-ទំព័រ ៦ បន្ទាត់ ១០ បន្ទាប់ពីម៉ោង [9.13.44]។ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ទង្វើករណីដែលដាក់ដោយមេធាវីការពារក្តីមិនត្រូវបានលើកឡើងក្នុងសវនាការនោះឡើយ។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុគ្គលជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ការលើកលែងតិចតួច។ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ អង្គជំនុំជម្រះនេះបានពន្យល់ពីវិធីសាស្ត្រដែល អនុវត្តដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងថា៖

...អង្គជំនុំជម្រះបានរំលឹកថា អង្គជំនុំជម្រះពុំអាចពិចារណាលើចម្លើយណាដែលប្រើប្រាស់ ជាភស្តុតាងបញ្ជាក់ពីសកម្មភាព និងការប្រព្រឹត្តរបស់ជនជាប់ចោទបានទេ ដោយសារតែ អង្គជំនុំជម្រះពុំមានឱកាសក្នុងការដេញដោលលើភស្តុតាង ដែលករណីបែបនេះ “អង្គជំនុំ ជម្រះពុំអាចយកមកធ្វើជាសម្លាងក្នុងការសម្រេចដាក់ពន្ធនាគារណាមួយបានឡើយ” លើក លែងតែក្នុងករណីដែលសាក្សីទទួលមរណភាព។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក៏បានបញ្ជាក់ ផងដែរថា “ដោយសារពុំមានឱកាសក្នុងការដេញដោលលើប្រភព ឬសាមីជននៃភស្តុតាង នាំឱ្យទម្ងន់នៃភស្តុតាងនោះ ត្រូវបានកាត់បន្ថយ”⁵¹²។

វិធីសាស្ត្រនោះត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះនេះកំណត់ថាត្រឹមត្រូវ⁵¹³។

232. ទោះបីជាមានភាពច្បាស់លាស់ផ្នែកច្បាប់លើកម្មវត្ថុនេះ និងភាពស៊ីសង្វាក់គ្នានៃវិធីសាស្ត្ររបស់អង្គ ជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ក្តី ក៏សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តីបាន លើកទទ្ទឹករណីជាច្រើន ដែលពាក់ព័ន្ធតាមវិធីផ្សេងៗទៅនឹងការប្រើប្រាស់ចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍ អក្សរដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។ ទទ្ទឹករណីសំខាន់ៗដែលសហមេធាវីនាំមុខលើកឡើងខាង ក្រោម រួមមាន៖

- (i) ទីមួយ សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខនេះ ហាក់លើកឡើង (ក្នុងមូលដ្ឋានទី ៣០)ថា អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងបានប្រព្រឹត្តកំហុស តាមរយៈការអនុវត្តក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ជាធរមានដែលអាច អនុវត្តបានចំពោះចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ជាជាងផ្តាស់ប្តូរក្របខណ្ឌនោះដោយផ្អែក តាមអ្វីដែលមេធាវីការពារក្តី អះអាងថាជាយុត្តិសាស្ត្រពាក់ព័ន្ធពីតុលាការអន្តរជាតិផ្សេង ទៀត⁵¹⁴។

⁵¹² ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ២៨០។

⁵¹³ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ២៨៧, ២៩០, ២៩៤, ២៩៩។

⁵¹⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៩៦-៣០០។

- (ii) ទីពីរ សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខនេះហាក់លើកឡើង (ក្នុងមូលដ្ឋានទី ៣០) ថា ទោះបីជា ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ជាធរមាននៅមានសុពលភាពក្តី ក៏អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនបានអនុវត្ត ក្របខ័ណ្ឌនោះឱ្យបានត្រឹមត្រូវឡើយ ព្រោះមានការផ្តល់ទម្ងន់មិនសមស្របលើចម្លើយជា លាយលក្ខណ៍អក្សរ⁵¹⁵ រួមទាំងចម្លើយដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅក្រៅកិច្ចដំណើរការនីតិ វិធីតុលាការ (ក្នុងមូលដ្ឋានទី ៣១)⁵¹⁶
- (iii) ទីបី ទទ្ទឹករណ៍ជាច្រើនត្រូវបានលើកឡើងពាក់ព័ន្ធនឹងអសមត្ថភាពរបស់មេធាវីការពារក្តី ក្នុងការសួរដេញដោលសាក្សី ដែលបានផ្តល់ចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរជាច្រើនដែល ត្រូវបានទទួលយកក្រោមវិធាន ៨៧(៤)នៃវិធានផ្ទៃក្នុង (ក្នុងមូលដ្ឋានទី ៩)⁵¹⁷ រួមទាំង ឯក សារដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការស៊ើបអង្កេតក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ (មូលដ្ឋាន ទី ១០)⁵¹⁸។

៨.៣.២.១. ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ត្រឹមត្រូវ

- 233. សហមេធាវីនាំមុខយល់ឃើញថា មានការលំបាកក្នុងការកំណត់ច្បាស់ពីទទ្ទឹករណ៍របស់មេធាវី ការពារក្តីពាក់ព័ន្ធនឹងក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ជាធរមានស្តីពីការទទួលយក និងការប្រើប្រាស់ចម្លើយជា លាយលក្ខណ៍អក្សរ។
- 234. នៅត្រង់ចំណុចមួយ សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខហាក់អះអាងថា ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ អង្គជំនុំ ជម្រះនេះមិនយល់ស្របនឹងវិធីសាស្ត្ររបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងបានបង្កើតក្របខ័ណ្ឌ ផ្សេងមួយ⁵¹⁹។ ទោះជាយ៉ាងណា អង្គជំនុំជម្រះនេះបានសម្រេចជាច្រើនលើកច្រើនសាក្នុងសំណុំ

⁵¹⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៩៣-២៩៥ (កំណត់សម្គាល់យោងទៅកថាខណ្ឌ ៨៦៣-៨៧៣, ៨៤២- ៨៤៧, ១០៥៥) កថាខណ្ឌ ៣០១-៣០៤ (កំណត់សម្គាល់យោងទៅកថាខណ្ឌ ៨៤២-៨៤៧, ៨៦៣-៨៧៣, ៨៩៩-៩១០ និង ១០៥៥) កថាខណ្ឌ ៣០៣-៣០៥។

⁵¹⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣០៦-៣១១ (កំណត់សម្គាល់យោងទៅកថាខណ្ឌ ៧៣១, ១០៤៤-១០៤៥, ១៤២៩-១៤៣០, ១៥២៥)។

⁵¹⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៨៩-១៩៧។

⁵¹⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៩៨-២១៥។

⁵¹⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៩៤ (“ដូច្នោះ តុលាការកំពូល....បានកំណត់ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ជាងអង្គជំនុំ ជម្រះ [សាលាដំបូង]”)។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

រឿង ០០២/០១ ថា បទដ្ឋានគតិយុត្តិ ដែលលើកឡើងដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពាក់ព័ន្ធនឹង ចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ គឺសមស្រប⁵²⁰។ ក្នុងករណីមួយដែលអង្គជំនុំជម្រះនេះបានសម្រេច ថា បទដ្ឋានទាំងនោះពុំអាចយកមកប្រើប្រាស់ឱ្យបានត្រឹមត្រូវឡើយ⁵²¹ ប៉ុន្តែពុំមានត្រង់ចំណុចណា ផ្សេងទៀតដែលអង្គជំនុំជម្រះនេះបានរិះគន់ក្របខ័ណ្ឌរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ឬបញ្ជាក់ពី ក្របខ័ណ្ឌមួយផ្សេងទៀតឡើយ។

235. ដូច្នោះ សហមេធាវីនាំមុខមានការលំបាកក្នុងការកំណត់ថា តើអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអាចប្រព្រឹត្ត កំហុសដោយរបៀបណា ចំពោះការអនុវត្តគោលការណ៍ច្បាប់តែមួយក្នុងសំណុំរឿងបច្ចុប្បន្ននេះ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី មេធាវីការពារក្តីហាក់លើកឡើងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងគួរតែមាន កំហុស ដោយលើកឡើងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង “បានប្រព្រឹត្តកំហុសដោយបានបង្កើត ក្របខ័ណ្ឌបែបនេះសម្រាប់វាយតម្លៃចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ”⁵²²។ មេធាវីការពារក្តីយោង តាម “ការអនុវត្តជាអន្តរជាតិ” និងជាពិសេស “សេចក្តីសម្រេចថ្មីៗ” ២ របស់តុលាការ ICC និង តុលាការ MICT ជាសម្ពាធដល់ការគាំទ្រវិធីសាស្ត្រផ្សេងមួយ⁵²³។

236. មានតែរឿងក្តីតែមួយប៉ុណ្ណោះក្នុងចំណោមសំណុំរឿងដែលត្រូវបានដកស្រង់ដោយមេធាវីការពារក្តី នោះ គឺសាលដីការរបស់តុលាការ MICT ក្នុងរឿងក្តី *Karadžić*⁵²⁴ ដែលចុះកាលបរិច្ឆេទក្រោយ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ របស់អង្គជំនុំជម្រះនេះ។ ចំណុចនេះមិនគាំទ្រទុក្ខិករណ៍របស់ មេធាវីការពារក្តីអំពីការវិវត្តត្រួតបន្ថែមទៀតលើការប្រើប្រាស់ភ័ស្តុតាងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទេ។ សម្រង់សម្តីពេញលេញមួយពីកថាខណ្ឌដែលមេធាវីការពារក្តីយកជាសម្ពាធន៍ បង្ហាញច្បាស់ថា តាម ពិត សេចក្តីសម្រេចនេះគាំទ្រវិធីសាស្ត្ររបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង៖

អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរំលឹកថា មាត្រា ២១(៤)(ង) នៃលក្ខន្តិកៈរបស់តុលាការ ICTY ធានាសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការពិនិត្យ ឬបានពិនិត្យសាក្សីប្រឆាំងនឹងរូបគាត់។ ទោះជាយ៉ាងណា សិទ្ធិនេះមិនមានលក្ខណៈផ្តាច់មុខ និងអាចកម្រិត ឧទាហរណ៍ ទៅតាម

⁵²⁰ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ២៨៧, ២៩០, ២៩៦។
⁵²¹ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៤៣០។
⁵²² ឯកសារ F54 សាលដីកាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣០០។
⁵²³ ឯកសារ F54 សាលដីកាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៩៩។
⁵²⁴ តុលាការ MICT *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Karadžić* MICT-13-55-A សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៩។

វិធាន ៩២ស្ទួន នៃវិធានរបស់តុលាការ ICTY។ ក្នុងន័យនេះ សេចក្តីសម្រេចលើការទទួលយកភ័ស្តុតាងដោយគ្មានការសួរដេញដោល ជាសេចក្តីសម្រេចដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងធ្វើឡើង ក្រោយការពិចារណាយ៉ាងល្អិតល្អន់ពីផលប៉ះពាល់របស់វាលើសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទ។ សម្រាប់បញ្ហាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលយក ឬការបង្ហាញភ័ស្តុតាង អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានធានាសិទ្ធិទូលំទូលាយ⁵²⁵។

237. “សេចក្តីសម្រេចថ្មី”ផ្សេងទៀត ដែលត្រូវបានដកស្រង់ដោយមេធាវីការពារក្តី គឺសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាខ្លួននៃតុលាការ ICC កាលពីឆ្នាំ ២០១១⁵²⁶។ សេចក្តីសម្រេចនេះមិនត្រឹមតែមានកាលបរិច្ឆេទមុនសាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ របស់អង្គជំនុំជម្រះនេះ ដែលកំណត់ថា វិធីសាស្ត្ររបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានភាពត្រឹមត្រូវប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែសេចក្តីសម្រេចនេះថែមទាំងមិនផ្ទុះបញ្ចាំងត្រឹមត្រូវពីច្បាប់បច្ចុប្បន្នរបស់តុលាការ ICC លើបញ្ហានេះទៀតផង។ ក្នុងឆ្នាំ២០១៣ វិធាន ៦៨ របស់តុលាការ ICC ត្រូវបានធ្វើវិសោធនកម្មយ៉ាងច្រើនដើម្បីពង្រីកវិសាលភាពនៅស្ថាប័ននោះ សម្រាប់ការពឹងផ្អែកលើចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ⁵²⁷។

⁵²⁵ ដូចជើងទំព័រខាងលើ កថាខណ្ឌ ១៦២។ ក្នុងកថាខណ្ឌ ១៦៣-១៦៦ អង្គជំនុំជម្រះសាលាខ្លួននៃតុលាការ MICT បានបដិសេធមូលដ្ឋានបណ្តឹងខ្លួនរបស់ Karadžić ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រើប្រាស់ចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរជាក់លាក់របស់សាក្សីដោយគ្មានឱកាសសម្រាប់ការសួរដេញដោល។

⁵²⁶ តុលាការ ICC រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Bemba Gombo សាលដីកាលើបណ្តឹងខ្លួនរបស់លោក Jean-Pierre Bemba Gombo និងព្រះរាជអាជ្ញាប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង III ដែលមានចំណងជើងថា “សេចក្តីសម្រេចលើការទទួលយកឯកសារដែលមានក្នុងបញ្ជីភ័ស្តុតាងរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ជាភ័ស្តុតាង” ICC-01/05-01/08-1386 ចុះថ្ងៃទី៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។

⁵²⁷ សន្និបាតរដ្ឋភាគីនៃលក្ខន្តិកៈទីក្រុងវ៉ូមនៃតុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ លើកទី ១២ ទីក្រុងឌីហែក ថ្ងៃទី២០-២៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣ សេចក្តីសម្រេច ICC-AS/12/Res.7 សេចក្តីសម្រេចក្នុងកិច្ចប្រជុំលើកទី ១២ របស់ ASP ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣ ទំព័រ ៥២-៥៣។ វិសោធនកម្មនេះ “មានគោលបំណងអនុញ្ញាតឱ្យចៅក្រមនៃតុលាការនេះកាត់បន្ថយរយៈពេលនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីតុលាការ និងសម្រួលដល់ការបង្ហាញភ័ស្តុតាង តាមរយៈការបង្កើនករណីដែលសក្ខីកម្មដែលត្រូវបានកាត់ត្រាពីមុនអាចត្រូវបានប្រើប្រាស់ជំនួសឱ្យការស្តាប់សាក្សីផ្ទាល់ ទន្ទឹមនឹងការយកចិត្តទុកដាក់សម្របលើគោលការណ៍យុត្តិធម៌ និងសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទ”។ សូមមើល ICC-ASP/12/20 កំណត់ត្រាផ្លូវការ លេខ ១ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣ ទំព័រ ៧១។ សូមមើលផងដែរ ICC-ASP/12/44 របាយការណ៍របស់ក្រុមការងារទទួលបន្ទុកវិសោធនកម្ម ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ កថាខណ្ឌ ៨ និង ១០។

238. ក្នុងករណីណាក៏ដោយ សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របនឹង ក.ស.ព លើភាពពាក់ព័ន្ធមានកម្រិតនៃការអនុវត្តជាអន្តរជាតិលើបញ្ហានេះ⁵²⁸។ ចំណុចនេះមិនត្រឹមតែបណ្តាលមកពី អ.វ.ត.ក មិនបានអនុវត្តឱ្យសមមូលទៅនឹងវិធាន ៦៨ របស់តុលាការ ICC ឬវិធាន ៩២ ស្ទួន⁵²⁹របស់តុលាការ ICTY ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងបណ្តាលមកពីបរិបទនីតិវិធីដ៏ទូលំទូលាយនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់អ.វ.ត.ក មានភាពខុសគ្នាយ៉ាងជាក់ស្តែងទៀតផង។ ទោះបីជាច្បាប់នីតិវិធីដោយឡែក របស់តុលាការនេះ បានរួមបញ្ចូលទិដ្ឋភាពមួយចំនួននៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះក្តីបែបដេញដោលចំពោះមុខក្តី⁵³⁰ ក៏លក្ខណៈនីតិវិធីជាច្រើននៅតែមានលក្ខណៈស៊ើបសួរ ដែលកាត់បន្ថយភាពចាំបាច់នៃការចោទសួរសាក្សី ឬដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជំនួសមុខឱ្យជនជាប់ចោទ។ ភ័ស្តុតាងត្រូវបានតម្រូវដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងគោលបំណង “ស្វែងរកការពិត” មិនមែនតម្រូវដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនោះទេ។ ដូច្នោះ គ្មានករណី ឬភ័ស្តុតាង “ប្រឆាំងនឹង” ជនជាប់ចោទ ដូចអ្វីដែលបានកើតឡើងក្នុងប្រព័ន្ធដេញដោលចំពោះមុខឡើយ⁵³¹។ សំខាន់ជាងនេះគឺនៅ អ.វ.ត.ក ជាញឹកញាប់ ភាពពិតជាក់ស្តែងនៃភ័ស្តុតាងរបស់សាក្សី ឬដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនឹងត្រូវបានវាយតម្លៃដោយកិច្ចស៊ើបសួរមិនលម្អៀង មុននឹងដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង⁵³²។

⁵²⁸ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ២២៦។

⁵²⁹ ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពអាចទទួលយកបាននៃចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ៖ វិធាននៃនីតិវិធី និងភ័ស្តុតាង របស់តុលាការ ICC (វិសោធនកម្មលើកទី ២) ឆ្នាំ២០១៣ វិធាន ៦៨។ វិធាននៃនីតិវិធី និងភ័ស្តុតាងរបស់តុលាការ ICTY (វិសោធនកម្មលើកទី ៥០) ចុះថ្ងៃទី៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ វិធាន ៩២ ស្ទួន។

⁵³⁰ ឯកសារ E163/5/1/13 សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្តីពីវិសាលភាពនៃសំណុំរឿងលេខ ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ កថាខណ្ឌ ៤២។ ជាពិសេស វិធាន ៨៧ (១) និងវិធាន ៩១ ស្ទួននៃវិធានផ្ទៃក្នុង មានលក្ខណៈដេញដោលចំពោះមុខមួយចំនួន ដូចជា បន្ទុកភ័ស្តុតាងដែលធ្លាក់លើ ក.ស.ព និងលទ្ធភាពនៃការចោទសួរដោយភាគី។ សូមមើលបន្ថែមទៀត Sergey Vasiliev “ដំណើរការជំនុំជម្រះក្តីនៅ អ.វ.ត.ក ៖ ការងើបឡើង និងការស្រុតចុះនៃការស៊ើបសួរក្នុងច្បាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ?” ក្នុង Simon Meisenberg and Ignaz Stegmiller (eds), *The Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia*, (Springer) ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារភ្ជាប់ទី ៧។

⁵³¹ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ២៤៨។

⁵³² ឯកសារ E162 អនុស្សរណៈអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្តីពី “ចម្លើយតបរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទៅនឹងផ្នែកខ្លះនៃ ឯកសារ E114, E114/1, E131/1/9, E131/6, E136 និង E158” ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១២ កថាខណ្ឌ ៣។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

239. ដូច្នោះ អង្គជំនុំជម្រះត្រូវបានចោលទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ដែល អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងយកមកប្រើប្រាស់សម្រាប់ការទទួលយក និងការវាយតម្លៃចម្លើយជា លាយលក្ខណ៍អក្សរ គឺជាការភាន់ច្រឡំ។

៨.៣.២.២. ការអនុវត្តក្របខ័ណ្ឌច្បាប់យោងត្រឹមត្រូវ

240. សហមេធាវីនាំមុខ គាំទ្រចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព ទៅនឹងមូលដ្ឋានទី ៣០⁵³³ និងបានដាក់សារណា មានកម្រិតដូចខាងក្រោម ពាក់ព័ន្ធនឹងចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលលើកឡើងដោយមេធាវីការពារក្តី។

241. មេធាវីការពារក្តីសំដៅលើករណីជាក់លាក់ដោយលើកឡើងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពឹងផ្អែក មិនសមស្របលើចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដើម្បីទាញសេចក្តីសន្និដ្ឋានដោយគ្មានសម្គាល់ហេតុ គ្រប់គ្រាន់⁵³⁴។ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ក្នុងចំណោមឧទាហរណ៍ដែលលើកឡើង មាន កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សីដែលផ្តល់ដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុក អ៊ែល និង អ្នង ដុស ដែលបានស្តាប់⁵³⁵។ ក្នុងផ្នែកផ្សេងទៀតនៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខនេះ មេធាវីការពារក្តីបានរិះ គន់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលប្រើប្រាស់ចម្លើយក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការដែលផ្តល់ដោយដើមប ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅ សារីម⁵³⁶។ សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របនឹងចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព ពាក់ ព័ន្ធនឹងចម្លើយរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងនេះ⁵³⁷។ សម្រាប់ការចោទសួរជាក់លាក់លើការ ចោទប្រកាន់របស់មេធាវីការពារក្តីថាមានការសមគំនិត ឬការចម្លងគ្នាដោយមិនត្រឹមត្រូវរវាងដើម

⁵³³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៩៣-៣០៥។ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ២១៩-២៣០។

⁵³⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២៩៥ (កំណត់សម្គាល់យោងទៅកថាខណ្ឌ ៨៦៣-៨៧៣, ៨៤២-៨៤៧, ១០៥៥), ៣០៤។

⁵³⁵ ដូចជើងទំព័រខាងលើ កថាខណ្ឌ ៨៦៣-៨៧៣។

⁵³⁶ ដូចជើងទំព័រខាងលើ កថាខណ្ឌ ១៨៩៤, ២០២៥, ២០៧៥។

⁵³⁷ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ១៣៧-១៣៨, ៨៦៣-៨៦៤ និង ៨៦៨-៨៧០ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី សុក អ៊ែល និង អ្នង ដុស) កថាខណ្ឌ ១១៦៩ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅ សារីម)។

បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុក អ៊ែល និង អ្នង ដុស សហមេធាវីនាំមុខ បានបន្ថែមសារណាសង្ខេបដូចខាងក្រោម⁵³⁸។

៨.៣.៣. ភ័ស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១

- 242. មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងប្រព្រឹត្តកំហុសក្នុងវិធីសាស្ត្ររបស់ខ្លួនចំពោះសក្ខីកម្មដែលបានស្តាប់ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១។ មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនគួរណាពឹងផ្អែកលើសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលបានស្តាប់ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ដោយមិនបានកោះហៅពួកគេសាជាថ្មីឡើងវិញមកចោទសួរក្នុងពេលជំនុំជម្រះសំណុំរឿង ០០២/០២ ឬមិនបានពិចារណាគ្រប់គ្រាន់ថា ពួកគេត្រូវបានចោទសួរតែលើបញ្ហាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿង ០០២/០១ ប៉ុណ្ណោះ (មូលដ្ឋានទី ៧)⁵³⁹។ សហមេធាវីនាំមុខយល់ពីសេចក្តីអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តីក្នុងមូលដ្ឋាននេះ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្តល់ទម្ងន់សមស្របដល់ភ័ស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ជាជាងពាក់ព័ន្ធនឹងភាពអាចទទួលយកបាននៃភ័ស្តុតាងនោះ⁵⁴⁰។ សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របភាគច្រើនទៅនឹងសារណារបស់ ក.ស.ព លើការចោទសួរនេះ⁵⁴¹ ដែលជាកម្មវត្ថុនៃសារណាខាងក្រោម។
- 243. ក.ស.ព បានពន្យល់យ៉ាងត្រឹមត្រូវថា ភ័ស្តុតាងដែលបានស្តាប់នៅមុនពេលធ្វើការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដែលមានប្រសិទ្ធភាពលើសំណុំរឿង ០០២/០១ នៅថ្ងៃទី២៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៣ ជាផ្លូវការគឺជាផ្នែកមួយនៃសំណុំរឿង ០០២ ទាំងមូល⁵⁴²។ ទោះជាយ៉ាងណា ចំណុចនេះពាក់ព័ន្ធនឹងភាពអាចទទួលយកបាន ជាជាងពាក់ព័ន្ធនឹងទម្ងន់។ ទោះបីជាសក្ខីកម្មដែលបានស្តាប់នៅមុនថ្ងៃទី២៣

⁵³⁸ សូមមើលផ្នែក ១០.៤ នៅកថាខណ្ឌ ៧៥២-៧៥៨។

⁵³⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៦០-១៧៤។

⁵⁴⁰ ខណៈដែលកថាខណ្ឌ ១៦៣ នៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខនេះ ប្រើភាសាដែលបង្ហាញពីការសំអាងលើភាពអាចទទួលយកបាន កថាខណ្ឌ ១៦០-១៦១ បង្ហាញថា មេធាវីការពារក្តីបានទទួលយកភាពអាចទទួលយកបាននៃភ័ស្តុតាងនេះ ប៉ុន្តែដេញដោលតម្លៃនៃភ័ស្តុតាងនេះ។

⁵⁴¹ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៥៣-៦២។

⁵⁴² ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៥៦ ដែលយោងតាមឯកសារ E301/9/1/1/3 សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗរបស់ ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបន្ថែមលើសំណុំរឿង ០០២ និងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧៤-៧៥។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៣ តាមពិតធ្វើឡើងនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ក្តី ក៏ចាំបាច់ត្រូវតែវាយតម្លៃភ័ស្តុតាងដោយផ្អែកតាមការចោទសួរដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើឡើងក្នុងអំឡុងសវនាការទាំងនោះ។ មេធាវីការពារក្តីធ្វើត្រឹមត្រូវក្នុងការកត់សម្គាល់ថា សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាច្រើនដែលបានស្តាប់ សូម្បីតែនៅមុនកាលបរិច្ឆេទនៃការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យមានការចោទសួរពួកគេលើបញ្ហាដែលស្ថិតនៅក្រៅ (នៅដំណាក់កាលប៉ាន់ស្មាននោះ) វិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ ឡើយ⁵⁴³។

244. ដើម្បីឱ្យច្បាស់លាស់ វិសាលភាពមានកម្រិតនៃការចោទសួរដែលធ្វើឡើងដោយភាគីសម្រាប់អ្នកជំនាញ សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងនេះ មិនមានន័យថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនអាចពិចារណាពីភ័ស្តុតាងរបស់ពួកគេបាននោះទេ។ អ្វីដែលចាំបាច់គឺ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងត្រូវឆ្លឹងឆ្លែងភ័ស្តុតាងដោយផ្អែកតាមកម្រិតនៃការចោទសួរ ដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើឡើង។ ក្នុងន័យនេះ ភ័ស្តុតាងនេះមិនសូវខុសពីភ័ស្តុតាងផ្សេងទៀតដែលបានដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះដែលមិនពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទសួរក្នុងតុលាការនោះទេ។ តាមពិត ភ័ស្តុតាងពីសំណុំរឿង ០០២/០១ ត្រូវបានតម្លៃយ៉ាងហោចណាស់ដូចម្តេចជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ។ សូម្បីតែក្នុងករណីដែលភាគីមិនអាចចោទសួរលើបញ្ហាមួយចំនួន ក៏ប្រភពភ័ស្តុតាងនៅតែលេចឡើងនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ជាហេតុនាំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអាចវាយតម្លៃអត្តចរិត និងភាពអាចជឿទុកចិត្តបានទូទៅ ក៏ដូចជាកំណត់ពីរបៀបអនុវត្តការចោទសួរនោះដូចដែលធ្លាប់ធ្វើកន្លងមក។

245. សហមេធាវីនាំមុខ លើកឡើងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអនុលោមពេញលេញតាមវិធីសាស្ត្រចាំបាច់។ ការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីអាចប៉ះពាល់ដល់របៀបដែលភ័ស្តុតាងផ្ទាល់មាត់ក្លាយជាកម្មវត្ថុនៃការចោទសួរ ពោលគឺអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានលើកឡើងយ៉ាងច្បាស់ពីបញ្ហានេះកាលពីខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៤ ដោយអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះនឹង “ពិចារណាថាតើភាគីនានាត្រូវបានហាមឃាត់ ឬមិនមានឱកាសដើម្បីសាកសួរឱ្យបានពេញលេញទៅលើបុគ្គលណាម្នាក់ ដែលពួកគេមានបំណងស្នើសុំកោះហៅឱ្យចូលខ្លួនមកបំភ្លឺ ចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឡើងវិញ ដោយសារ

⁵⁴³ សូមមើល ឧទាហរណ៍ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អេ វី និង ចៅ នី ៖ ឯកសារ E1/146.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១២ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អេ វី) ទំព័រ ១០ បន្ទាត់ ១៨-ទំព័រ ១១ បន្ទាត់ ៩ បន្ទាប់ពីម៉ោង [9.36.13]។ ឯកសារ E1/146.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១២ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ចៅ នី) ទំព័រ ៦៤ បន្ទាត់ ៣-បន្ទាត់ ៨ បន្ទាប់ពីម៉ោង [14.00.58]។

តែវិសាលភាពមានកម្រិតនៃសំណុំរឿង ០០២/០២ ដែរ ឬយ៉ាងណានោះ”⁵⁴⁴។ វិធីសាស្ត្រនៃសាលក្រមនេះស៊ីសង្វាក់គ្នាទៅនឹងចំណុចនេះ ដែលបង្ហាញច្បាស់ថា ភ័ស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ត្រូវបានវាយតម្លៃឡើងវិញ ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បើកទូលាយឱ្យមានការទាញសេចក្តីសន្និដ្ឋានថ្មីៗ រួមទាំងសេចក្តីសន្និដ្ឋានលើភ័ស្តុតាង និងបញ្ហាដែលពាក់ព័ន្ធទូទៅនឹងសំណុំរឿង ០០២/០១ និងសំណុំរឿង ០០២/០២⁵⁴⁵។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបញ្ជាក់ច្បាស់នៅពេលវាយតម្លៃទៅលើសម្ភារៈព័ត៌មានក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហានានានៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងជឿជាក់ថា សិទ្ធិទទួលបានពេញលេញក្នុងរឿងក្តីត្រូវបានការពារ⁵⁴⁶។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានកំណត់ពីករណីដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងខកខានមិនបានអនុវត្តវិធីសាស្ត្រនេះលើភ័ស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ឡើយ។

246. ក្រៅពីបានបង្ហាញថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនប្រព្រឹត្តកំហុសក្នុងការអនុវត្តគោលការណ៍ទាំងនេះ មេធាវីការពារក្តីក៏មិនបានបង្ហាញថា ខ្លួនប្រឈមនឹងភាពលម្អៀងណាមួយនោះដែរ។ គួរកត់សម្គាល់ថា អសមត្ថភាពក្នុងការចោទសួរលើបញ្ហាដែលស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ មិនមែនបង្កផលប៉ះពាល់តែលើមេធាវីការពារក្តីនោះទេ។ តាមពិត ក្នុងករណីភាគច្រើនដែលសហមេធាវីនាំមុខអាចកំណត់រកបាន ដែលការចោទសួរត្រូវបានរារាំង មានការជំទាស់ពីមេធាវីការពារក្តី ខៀវ សំផន ឬ នួន ជា ដែលរារាំងការចោទសួរដោយ ក.ស.ព ឬសហមេធាវីនាំមុខ⁵⁴⁷។ ដូច្នោះ ច្បាប់ណាស់ថា ឯកសារដាក់បន្ត ដែលអាចលេចឡើងលើកម្មវត្ថុដែលពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿង ០០២/០២ ត្រូវបានផ្តាច់ចេញដោយសារការប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រនេះ។

⁵⁴⁴ ឯកសារ E302/5 អនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្តីពី “ការបញ្ជាក់បំភ្លឺទាក់ទងទៅនឹងការប្រើប្រាស់ភ័ស្តុតាង និងនីតិវិធីដើម្បីកោះហៅសាក្សី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញសាជាថ្មីឡើងវិញពីសំណុំរឿង ០០២/០១ សម្រាប់សំណុំរឿង ០០២/០២” ចុះថ្ងៃទី៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៨។

⁵⁴⁵ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦។

⁵⁴⁶ ដូចជើងទំព័រខាងលើ។

⁵⁴⁷ សូមមើល ឧទាហរណ៍ ឯកសារ E1/206.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០១៣ (សាក្សី ស៊ឹម ហោ) បន្ទាត់ ១៤ ទំព័រ ៨៥-បន្ទាត់ ១២ ទំព័រ ៨៦ បន្ទាប់ពីម៉ោង [15.55.46]។ ឯកសារ E1/152.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២ (សាក្សី ផាន វ៉ាន) បន្ទាត់ ៦-១៤ ទំព័រ ៣០ បន្ទាប់ពីម៉ោង [10.57.09]។ ឯកសារ E1/159.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៣ (សាក្សី ឆោម សែ) បន្ទាត់ ២ ទំព័រ ៨៦-បន្ទាត់ ១ ទំព័រ ៨៧ មុនម៉ោង [16.01.09]។ ឯកសារ E1/187.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ (សាក្សី លីម សាត) បន្ទាត់ ៦ ទំព័រ ៥០-បន្ទាត់ ២៣ ទំព័រ ៥១ បន្ទាប់ពី

- 247. លើសពីនេះ ខណៈដែលមេធាវីការពារក្តីលើកឡើងក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ខ្លួនពីការប្រើប្រាស់ភ័ស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រព្រឹត្តចំពោះពុទ្ធសាសនិកជន⁵⁴⁸ រួមទាំងភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន និង សូផាន់ សូវណ្ណី សហមេធាវីនាំមុខគួរសបញ្ជាក់ថា មេធាវីការពារក្តីមិនបានស្នើឱ្យកោះហៅអ្នកពាក់ព័ន្ធទាំងនេះសាជាថ្មីឡើងវិញឡើយ⁵⁴⁹។
- 248. មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងប្រព្រឹត្តកំហុសលើភ័ស្តុតាងពីសំណុំរឿង ០០២/០១ ដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ឡើយ។

៨.៤. ការទទួលយកភ័ស្តុតាងអនុលោមតាមវិធាន ៨៧ (៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង រួមទាំងឯកសារក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤

- 249. មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងប្រព្រឹត្តកំហុសតាមរយៈការប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រសេរីហួសកំណត់លើការទទួលយកភ័ស្តុតាងថ្មីក្នុងពេលជំនុំជម្រះ ដោយអះអាងថា វិធីសាស្ត្រនេះធ្វើឱ្យមានភាពលម្អៀងចំពោះមេធាវីការពារក្តី (មូលដ្ឋានទី ៩)⁵⁵⁰។ ភ័ស្តុតាងថ្មីមួយចំនួនដែលចោទជាបញ្ហា គឺជាឯកសារដែលត្រូវបានបង្ហាញចេញពីកិច្ចស៊ើបសួរក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤⁵⁵¹។ ទោះបីជាសហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របភាគច្រើនទៅនឹងចម្លើយ

ម៉ោង [14.06.09]។ ឯកសារ E1/218.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៣ (សាក្សី ស៊ឹម អាឡាត់) បន្ទាត់ ១៩ ទំព័រ ៤០-បន្ទាត់ ៦ ទំព័រ ៤១ មុនម៉ោង [11.44.45]។ ឯកសារ E1/136.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១២ (ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជុំ សុខា) បន្ទាត់ ១៨ ទំព័រ ៤០-បន្ទាត់ ១ ទំព័រ ៤៨ មុនម៉ោង [12.06.28], បន្ទាត់ ៤-២៤ ទំព័រ ៥០ មុនម៉ោង [13.37.51]។ ឯកសារ E1/138.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១២ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឡាយ បូនី) បន្ទាត់ ២ ទំព័រ ៣១-បន្ទាត់ ១២ ទំព័រ ៣២ មុនម៉ោង [10.35.36]។

⁵⁴⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៦៤។

⁵⁴⁹ ឯកសារ E305/5 សាក្សី និងអ្នកជំនាញស្នើឡើងដោយមេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន សម្រាប់សំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ និងឯកសារ E305/5.2 ឧបសម្ព័ន្ធ ៣ ៖ សេចក្តីសង្ខេបនៃសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី និងអ្នកជំនាញដែលបានធ្វើបច្ចុប្បន្នភាព (សម្រាប់អ្នកដែលមិនស្នើសុំនូវវិធានការពារ) ចុះថ្ងៃទី៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤។

⁵⁵⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៨២-១៩៧។

⁵⁵¹ សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខនេះបានលើកឡើងក្នុងផ្នែកខាងលើ (ក្នុងផ្នែក 6.3.1 នៅត្រង់កថាខណ្ឌ ៩៥-១០១) នូវទម្ងន់ករណីដែលលើកឡើងដោយមេធាវីការពារក្តីពាក់ព័ន្ធនឹងការបង្ហាញភ័ស្តុតាងទាំងនោះឱ្យបានទាន់ពេលវេលា។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

តបរបស់ ក.ស.ព ចំពោះមូលដ្ឋាននេះក្តី⁵⁵² ក៏សារណាបន្ថែមខាងក្រោមត្រូវបានដាក់ជំនួសមុខឱ្យ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។

250. ទោះបីជាមានការភាន់ច្រឡំក្នុងសារណារបស់មេធាវីការពារក្តីក៏ដោយ ក៏ច្បាប់ជាធរមានបាន កំណត់យ៉ាងច្បាស់៖ វិធាន ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងអនុញ្ញាតឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទទួលយក ភ័ស្តុតាងថ្មីក្នុងពេលជំនុំជម្រះ ក្នុងករណីដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងយល់ថាភ័ស្តុតាងនោះនាំមក នូវការស្វែងរកការពិត ជាកម្មវត្ថុនៃលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យទូទៅសម្រាប់ភាពអាចទទួលយកនៃភ័ស្តុតាង ដែលបានកំណត់ក្នុងវិធាន ៨៧(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ ចំណុចនេះកំណត់ជាពិសេសថា អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងអាចបដិសេធសំណើសុំភ័ស្តុតាងក្នុងករណីដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងយល់ថា ភ័ ស្តុតាងនោះ “មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធ ឬជាការស្នើសុំជាន់គ្នា”⁵⁵³។ លើសពីនេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ត្រូវបង្ហាញថា ភ័ស្តុតាងថ្មីពុំអាចរកបាននៅមុនពេលចាប់ផ្តើមការជំនុំជម្រះ និង/ឬមិនអាចត្រូវបាន រកឃើញដោយមានការយកចិត្តទុកដាក់សមស្រប⁵⁵⁴។ ប្រសិនបើសំណើសុំការទទួលយកភ័ស្តុតាង ធ្វើឡើងមិនទាន់ពេល អង្គជំនុំជម្រះអាចទទួលយកភ័ស្តុតាងដែលបានស្នើសុំដើម្បីជាប្រយោជន៍នៃ យុត្តិធម៌⁵⁵⁵។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពង្រីកលើកាលៈទេសៈដែលប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌ អាច តម្រូវឱ្យមានការទទួលយកក្រោយការស្នើសុំយឺតយ៉ាវ ជាពិសេស៖ ក្នុងករណីដែលភ័ស្តុតាងនោះ ជាភ័ស្តុតាងដោះបន្ទុក និងតម្រូវឱ្យមានការវាយតម្លៃ ដើម្បីជៀសវាងកំហុសក្នុងការស្វែងរក យុត្តិធម៌⁵⁵⁶ ក្នុងករណីដែលភ័ស្តុតាងនោះពាក់ព័ន្ធយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយនឹង សម្ភារៈ ដែលមានរួច

⁵⁵² ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៧១-៧៨។

⁵⁵³ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ២៨៤។

⁵⁵⁴ ឯកសារ E190 សេចក្តីសម្រេចទាក់ទងនឹងឯកសារថ្មីៗ និងបញ្ហាពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២ កថាខណ្ឌ ១៧, ២៣, ២៨, ៣៨។

⁵⁵⁵ ឯកសារ E276/2 អនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្តីពី “ចម្លើយតបទៅនឹងសំណើតាមវិធាន ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃ ក្នុងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ជនជាប់ចោទ នួន ជា និង ខៀវ សំផន (E236/4/1, E265, E271, E276, E276/1)” ចុះថ្ងៃទី១០ ខែ មេសា ឆ្នាំ២០១៣ កថាខណ្ឌ ២, ឯកសារ E367/8 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ នួន ជា អនុលោមតាមវិធាន ៨៧ (៤) សុំ ឱ្យទទួលយកឯកសារចំនួន ២៩ ទាក់ទងនឹងសក្ខីកម្មរបស់អ្នកជំនាញ 2-TCE-95 ចុះថ្ងៃទី៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ ១១។

⁵⁵⁶ ឯកសារ E307/1 អនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្តីពី “សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរួមរបស់ភាគីសុំការបំភ្លឺអំពី ការអនុវត្តវិធាន ៨៧(៤) (ឯកសារ E307) និងសេចក្តីជូនដំណឹងរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី នួន ជា ស្តីពីការមិនដាក់បញ្ជីភ័ស្តុតាង ដែលបានធ្វើបច្ចុប្បន្នភាព (ឯកសារ E305/3)” ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៣។ ឯកសារ E190 សេចក្តីសម្រេច ទាក់ទងនឹងឯកសារថ្មីៗ និងបញ្ហាពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២ កថាខណ្ឌ ៣៦។ ឯកសារ E289/2 សេចក្តី

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ហើយនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ហើយប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌តម្រូវឱ្យមានការវាយ
តម្លៃប្រភពទាំងនោះរួមគ្នា ឬក្នុងករណីដែលភាគីដទៃទៀតពុំជំទាស់ទៅនឹងភ័ស្តុតាងនោះ⁵⁵⁷ ។

- 251. ក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ខ្លួន មេធាវីការពារក្តីហាក់អះអាងពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវបន្ថែមមួយ
ពេលគឺការអះអាងថា សំណើយឺតពេលសុំឱ្យមានការទទួលយកភ័ស្តុតាងអាចត្រូវបានអនុញ្ញាត
លុះត្រាតែភ័ស្តុតាងនោះ “ចាំបាច់ដាច់ខាត”⁵⁵⁸ ។ លក្ខខណ្ឌតម្រូវនោះមិនត្រូវបានកំណត់ក្នុងវិធានផ្ទៃ
ក្នុងឡើយ ហើយមេធាវីការពារក្តីមិនបានផ្តល់ការសម្តែងលើយុត្តិសាស្ត្រដែលជាមូលដ្ឋាននៃលក្ខ
ខណ្ឌតម្រូវនោះទេ។ ផ្ទុយពីការលើកឡើងដូច្នោះដោយមេធាវីការពារក្តី និងតាមការគូសបញ្ជាក់
ដោយ ក.ស.ព⁵⁵⁹ វិធាន ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងមានភាពបត់បែន និងប្រកបដោយធានានុសិទ្ធិ⁵⁶⁰ ។
- 252. វិធីសាស្ត្រដែលមានភាពបត់បែន និងប្រកបដោយធានានុសិទ្ធិនេះគឺសមស្រប។ វិធីសាស្ត្រចង្អៀត
មួយនៃវិធាន ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អាចផ្តល់នឹងភាពចាំបាច់ក្នុងការស្វែងរកការពិត ដើម្បីជា
ប្រយោជន៍ដល់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ ភាពចាំបាច់នៃវិធីសាស្ត្រទូលំទូលាយមួយក៏លេចឡើង
យ៉ាងច្បាស់ក្នុងលក្ខណៈខុសប្រក្រតីមួយចំនួននៃសំណុំរឿងនេះផងដែរ៖

សម្រេចលើសំណើដោយអនុលោមតាមវិធាន ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
ដែលសុំដាក់ភ័ស្តុតាងថ្មីនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ (ឯកសារ E289) និងចម្លើយតបរបស់ ខៀវ សំផន (ឯកសារ E289/1) ចុះថ្ងៃ
ទី១៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២ កថាខណ្ឌ ៣។

⁵⁵⁷ ឯកសារ E434/2 អនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្តីពី “សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំ E434 និង E435 របស់
មេធាវីការពារក្តី នួន ជា អនុលោមតាមវិធាន ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៣។ ឯកសារ
E190 សេចក្តីសម្រេចទាក់ទិននឹងឯកសារថ្មីៗ និងបញ្ហាពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ E289/2
សេចក្តីសម្រេចលើសំណើដោយអនុលោមតាមវិធាន ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេ
ណីដែលសុំដាក់ភ័ស្តុតាងថ្មីនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ (ឯកសារ E289) និងចម្លើយតបរបស់ ខៀវ សំផន (ឯកសារ E289/1) ចុះ
ថ្ងៃទី១៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២ កថាខណ្ឌ ៣។

⁵⁵⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៩០។

⁵⁵⁹ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៧៣។

⁵⁶⁰ ឯកសារ E319/7 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសុំឱ្យទទួលយកឯកសារដែលទាក់ទងនឹងសហ
ករណ៍ត្រាក់កែ និងមន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់ និងសេចក្តីបង្គាប់ស្តីពីការប្រើប្រាស់កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយក្នុងសំណុំរឿង
០០៣ និង ០០៤ ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៨។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់
អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

- 253. ទីមួយ មានគម្លាតនៃពេលវេលាយ៉ាងវែងនៅចន្លោះការបិទបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរកាលពីថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ និងការចាប់ផ្តើមការជំនុំជម្រះសំណុំរឿង ០០២/០២។ សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយចំនួនដែលបានផ្តល់ភស្តុតាងដល់ ក.ស.ច.ស បានស្លាប់ក្នុងអំឡុងពេលដែលចោទជាបញ្ហានេះ⁵⁶¹។ ចំណុចផ្តោតសំខាន់នៃការជំនុំជម្រះនេះត្រូវបានបង្រួមតូច ដោយសារការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី⁵⁶²។ ដូច្នោះ មានន័យថា ភស្តុតាងដែលមាន ក៏ដូចជាការឱ្យតម្លៃដោយភាគីលើភស្តុតាងនោះ បានវិវឌ្ឍក្នុងអំឡុងពេលនោះ។
- 254. ទីពីរ ស្របគ្នានឹងសំណុំរឿង ០០២ ដែរ ការស៊ើបសួរក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ បានធ្វើឡើងជាបន្តបន្ទាប់។ ចំណុចនេះនាំទៅរកការប្រមូល និងការបង្កើតឯកសារថ្មីដែលពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿង ០០២។ ក្នុងករណីដែលឯកសារនោះនាំឱ្យមានការស្វែងរកការពិត អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអាចទទួលយកឯកសារនោះអនុលោមតាមវិធាន ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានកំណត់រកកំហុសរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ក្នុងការប្រើប្រាស់ធនាគារសិទ្ធិរបស់អង្គជំនុំជម្រះនេះឡើយ⁵⁶³។

⁵⁶¹ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ E284 សេចក្តីសម្រេចលើការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង ០០២ បន្ទាប់ពីមានសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣ កថាខណ្ឌ ១៣៣។ ឧទាហរណ៍ សូមមើលបន្ថែមទៀតនៅផ្នែកខាងក្រោម ក្នុងកថាខណ្ឌ ២៥៨ ពាក់ព័ន្ធនឹងសេចក្តីសម្រេចលើការស្តាប់សក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់ពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុន រុត បន្ទាប់ពីការស្តាប់របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុក អ៊ែល និង អូម ម៉ុល។

⁵⁶² ឯកសារ E284 សេចក្តីសម្រេចលើការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង ០០២ បន្ទាប់ពីមានសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ E301/9/1 សេចក្តីសម្រេចលើការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបន្ថែមលើសំណុំរឿង ០០២ និងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤។

⁵⁶³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២១១។ មិនច្បាស់ថាតើសារណារបស់មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា ឯកសារដែលបានទទួលយក តាមពិតមិននាំឱ្យមានការស្វែងរកការពិត ឬយ៉ាងណានោះទេ ប៉ុន្តែប្រសិនបើដូច្នោះមែន នៅតែគ្មានការពន្យល់ពីរបៀបដែលសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពាក់ព័ន្ធនឹងកំហុសដែលអាចប្តឹងសាទុក្ខបានក្នុងការប្រើប្រាស់ធនាគារសិទ្ធិរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។ សម្រាប់ស្តង់ដារពាក់ព័ន្ធនៃបណ្តឹងសាទុក្ខដែលទាក់ទងនឹងធនាគារសិទ្ធិរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើបញ្ហានីតិវិធី សូមមើលផ្នែក 2.1.3 ខាងលើ នៅត្រង់កថាខណ្ឌ ៣១-៣៣។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

- 255. មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណ ថាជាប្រភពភ័ស្តុតាងក្នុងដំណើរការនេះ គឺ “ថ្មីចែស”⁵⁶⁴ នៅចំណុចនោះ។ ទោះជាយ៉ាងណា នេះជា ស្ថានភាពមួយដែលកំណត់ច្បាស់ដោយវិធាន ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ពោលគឺក្នុងករណីដែលឯក សារថ្មីចែសលេចឡើង⁵⁶⁵។ ការពុំបានដឹង ឬពុំអាចរកបានឯកសារនោះពីមុនមក គឺជាលក្ខខណ្ឌ តម្រូវទូទៅសម្រាប់ការទទួលយកឯកសារនោះ អនុលោមតាមវិធាន ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង មិន មែនជាកត្តាដែលអាចផាត់ចេញបាននោះទេ។
- 256. ក្នុងមូលដ្ឋានទី ១០ មេធាវីការពារក្តីបានវាយប្រហារសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង លើការស្តាប់ភ័ស្តុតាងផ្ទាល់មាត់ពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ២ នាក់ (ឈ្មោះ ព្រាប សុខឿន និង សុន រុត)⁵⁶⁶។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានប៉ុនប៉ងបង្ហាញថា ការទទួលយកភ័ស្តុតាងនេះធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ សាលក្រមនេះឡើយ ហើយមេធាវីការពារក្តីក៏មិនបានបញ្ជាក់ច្បាស់ពីកំហុសក្នុងការប្រើប្រាស់ឧទ្ធា នុសិទ្ធិរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែរ។ ការប៉ុនប៉ង និងការបញ្ជាក់ទាំងនេះជាលក្ខខណ្ឌចាំបាច់ ក្នុងការច្រានចោលសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង⁵⁶⁷។
- 257. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានចោទជាសំណួរលើការស្តាប់ភ័ស្តុតាងផ្ទាល់មាត់ពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្ប វេណី ព្រាប សុខឿន ជាអត្តនាម⁵⁶⁸ នៅថ្ងៃទី៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦⁵⁶⁹ និងគូសបញ្ជាក់ពីសេចក្តី

⁵⁶⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២១២។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ២១១ ដែលមានការលើកឡើងដូចគ្នា ដោយប្រើពាក្យពេចន៍ផ្សេងគ្នា។

⁵⁶⁵ ឯកសារ E307/1 អនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្តីពី “សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរូមរបស់ភាគីសុំការបំភ្លឺអំពី ការអនុវត្តវិធាន ៨៧(៤) (ឯកសារ E307) និងសេចក្តីជូនដំណឹងរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី នួន ជា ស្តីពីការមិនដាក់បញ្ជីភ័ស្តុតាង ដែលបានធ្វើបច្ចុប្បន្នភាព (ឯកសារ E305/3)” ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៥។

⁵⁶⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២១១-២១២។

⁵⁶⁷ សូមមើល ផ្នែក ២.១.៣ ខាងលើ នៅកថាខណ្ឌ ៣១-៣៣។

⁵⁶⁸ មេធាវីការពារក្តីក៏បានកត់សម្គាល់ផងដែរថា សំណួរនេះត្រូវបានចោទសួរទៅតាមសំណើរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។ ដូច្នោះ មិនច្បាស់ថាតើហេតុអ្វីសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខនេះសំអាងតាមដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនេះសម្រាប់ “ការកាត់ទោស” នោះ ទេ (ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២១១)។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីគឺជាភាគីដែលមិនពាក់ព័ន្ធនឹងការកាត់ ទោស ហើយក្នុងកាលៈទេសៈណាក៏ដោយ សាក្សី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញ ក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់ អ.វ.ត .ក មិនត្រូវបានកោះហៅ និងមិនបង្ហាញខ្លួន “សម្រាប់” ភាគីណាមួយឡើយ។

⁵⁶⁹ ឯកសារ E1/471.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ ទំព័រ ១ បន្ទាត់ ១៥-២១ បន្ទាប់ពីម៉ោង [09.01.40] និងទំព័រ ៤៤ បន្ទាត់ ២៤-ទំព័រ ៤៨ បន្ទាត់ ៩ បន្ទាប់ពីម៉ោង [11.35.29]។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

សម្រេចរបស់ខ្លួនក្នុងការស្តាប់ចម្លើយរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាមរយៈសារអេឡិចត្រូនិក ដែលផ្ញើទៅភាគីក្រោយកាលបរិច្ឆេទខាងលើ⁵⁷⁰។ មិនច្បាស់ថា តើកំហុសដែលចោទប្រកាន់ដោយ មេធាវីការពារក្តី សំដៅលើកង្វះសំអាងហេតុលម្អិតដែលផ្តល់ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ឬខ្លឹមសារនៃសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ឬយ៉ាងណានោះទេ។ ប្រសិនបើពាក់ព័ន្ធនឹង សេចក្តីសម្រេច គ្មានការចោទប្រកាន់លើកំហុសជាក់លាក់នោះទេ ព្រោះមេធាវីការពារក្តីគ្រាន់តែ គូសបញ្ជាក់ពីការយល់ឃើញរបស់ខ្លួនថា ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីគ្មានភាពអំណោយ ផល ហើយភ័ស្តុតាងនោះត្រូវបានបង្ហាញយឺតយ៉ាវក្នុងដំណើរការជំនុំជម្រះ⁵⁷¹។ ទោះជាយ៉ាងណា វិធាន ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងនៅតែអាចអនុវត្តបានរហូតដល់ពេលបញ្ចប់ការជំនុំជម្រះ ដូចពេល ចាប់ផ្តើមការជំនុំជម្រះដែរ។ ការសំអាងដោយមេធាវីការពារក្តីដែលថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជា ភាគី “ថ្មីចែស”⁵⁷² គឺមិនអាចជឿជាក់បានឡើយ។ ដូចការគូសបញ្ជាក់ខាងលើ នេះជា សនិទានភាព ជាក់លាក់នៃវិធាន ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ ក្នុងកាលៈទេសៈណាក៏ដោយ សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន មិនមែនជាអ្វីដែលថ្មីសម្រាប់មេធាវីការពារក្តីឡើយ ទោះបីជាដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរូបនេះទើបតែត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងបញ្ជីសវនាការក៏ដោយ។ កំណត់ហេតុនៃ ការស្តាប់ចម្លើយសាក្សីដែលផ្តល់ដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរូបនេះ ត្រូវបានបង្ហាញជូនភាគី កាលពីខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥⁵⁷³។ ក.ស.ព បានស្នើឱ្យមានការទទួលយកកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ ចម្លើយសាក្សីនេះក្នុងសំណុំរឿងនេះ នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៥⁵⁷⁴ ហើយសំណើនោះត្រូវបានអនុញ្ញាត

⁵⁷⁰ ឯកសារ F54.1.29 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឯកសារភ្ជាប់ទី ២៩ (សារអេឡិចត្រូនិករបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងផ្ញើជូនភាគី ពាក់ព័ន្ធនឹងការកំណត់កាលវិភាគសម្រាប់សប្តាហ៍នៅថ្ងៃទី១៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ ចុះថ្ងៃទី៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦)។

⁵⁷¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២១២។

⁵⁷² ដូចជើងទំព័រខាងលើ។

⁵⁷³ សូមមើល ឯកសារ E319/19/1 [សម្ងាត់] ការជូនដំណឹងរបស់ ខៀវ សំផន, នួន ជា, សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី និងមេធាវីប្រចាំការ អំពីការទទួលយកឯកសារដែលបានដាក់បង្ហាញ ទាក់ទងនឹងសំណុំរឿង ០០២/០២ ដោយ អនុលោមតាមឯកសារ E319/19 ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ E319/19.3 [សម្ងាត់] ការបង្ហាញឯកសារ [...] ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ឧបសម្ព័ន្ធ ៥ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ទំព័រ ២៥ (ភាសាអង់គ្លេស)។

⁵⁷⁴ ឯកសារ E319/36 [សម្ងាត់] សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសុំឱ្យទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អនុលោម តាមវិធាន ៨៧(៣) និង ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និងសុំឱ្យកោះហៅសាក្សីបន្ថែមចំនួនបួននាក់ទៀត សម្រាប់ផ្នែកនានាខាងមុខនេះ នៃសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី១១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ E319/36.2 [សម្ងាត់] ឧបសម្ព័ន្ធ ៣ ចម្លើយរបស់សាក្សី ថ្មីដែលពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី១១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៥ ទំព័រ ៣៩ (ភាសាអង់គ្លេស)។

នៅខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦⁵⁷⁵។ ជាថ្មីម្តងទៀត ទទ្ទឹករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីគ្រាន់តែបង្ហាញការមិនយល់ស្របនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងមិនបង្ហាញពីកំហុសរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងការប្រើប្រាស់ធនាគារសិទ្ធិរបស់ខ្លួនឡើយ។ ពាក់ព័ន្ធនឹងសំណងហេតុមិនគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់សេចក្តីសម្រេចនេះ ដោយសារតែមេធាវីការពារក្តីខកខានមិនបានបង្ហាញពីផលប៉ះពាល់ណាមួយលើសាលក្រមនេះដែលបណ្តាលមកពីសេចក្តីសម្រេចនេះ ឬបណ្តាលមកពីការទទួលយកភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន ការអះអាងដូច្នោះមិនអាចទទួលយកជាមូលដ្ឋាននៃបណ្តឹងសាទុក្ខបានឡើយ។

258. មេធាវីការពារក្តី ក៏បានជំទាស់ផងដែរទៅនឹងសេចក្តីសម្រេចក្នុងការស្តាប់ចម្លើយរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុន រុត⁵⁷⁶។ ការបង្ហាញខ្លួនរបស់គាត់ ត្រូវបានស្នើដោយ ក.ស.ព នៅថ្ងៃទី១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦⁵⁷⁷។ សំណើនេះមានយុត្តិកម្មត្រឹមត្រូវ៖ នៅថ្ងៃទី៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ ភាគីត្រូវបានជូនដំណឹងអំពីការស្តាប់របស់សាក្សី៣នាក់ ក្នុងចំណោមសាក្សីទាំង៦នាក់ ដែល ក.ស.ព បានស្នើឱ្យ ផ្តល់សក្ខីកម្មទាក់ទងនឹងភ្នំក្រោល⁵⁷⁸។ សាក្សី២នាក់ ដែលបានទទួលមរណភាពនោះ គឺ សាក្សី សុក

⁵⁷⁵ ឯកសារ E319/36/2 [សម្ងាត់] សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសុំឱ្យទទួលយកកំណត់ហេតុ ស្តាប់ចម្លើយ អនុលោមតាមវិធាន ៨៧(៣) និង ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និងសុំឱ្យកោះហៅសាក្សីបន្ថែមចំនួនបួននាក់បន្ថែមទៀតសម្រាប់វគ្គនានាខាងមុខនៃសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦។ ឯកសារ E319/36/2.1 [សម្ងាត់] សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសុំឱ្យទទួលយកឯកសារ ៩៥ ច្បាប់ និងកោះហៅសាក្សីបន្ថែមបួននាក់៖ សម្ងាត់៖ ឧបសម្ព័ន្ធ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦ ទំព័រ ១០ (ភាសាអង់គ្លេស)។

⁵⁷⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២១១។ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ឃើញថា ការជំទាស់នេះត្រូវបានមេធាវីការពារក្តីលើកឡើងក្នុងបរិបទនៃមូលដ្ឋានទី១០ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការបង្ហាញឯកសារពីសំណុំរឿង ០០៣ និង០០៤។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ឃើញថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុន រុត មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការបង្ហាញឯកសារទាំងនោះឡើយ។

⁵⁷⁷ ឯកសារ E390 សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា សុំឱ្យកោះហៅសាក្សីបន្ថែមនៅក្នុងវគ្គនៃអំឡុងសវនាការស្តីពីមន្ទីរសន្តិសុខភ្នំក្រោល ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦។

⁵⁷⁸ ឯកសារ E390 សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា សុំឱ្យកោះហៅសាក្សីបន្ថែមនៅក្នុងវគ្គនៃអំឡុងសវនាការស្តីពីមន្ទីរសន្តិសុខភ្នំក្រោល ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ ២។ ឯកសារ E390/1.1.1 [សម្ងាត់] សារអេឡិចត្រូនិករបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ផ្ញើជូនភាគី (បញ្ជីឈ្មោះសាក្សី និងការបែងចែកពេលវេលាផ្តល់សក្ខីកម្មស្តីពីមន្ទីរសន្តិសុខភ្នំក្រោល) ចុះថ្ងៃទី៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦។

អ៊ែល និង អូម ម៉ុល⁵⁷⁹។ ក.ស.ព បានកត់សម្គាល់ឃើញថា ភ័ស្តុតាងដែលបានស្នើឡើងតែមួយគត់ ទាក់ទងនឹងគុកភ្នំក្រោល គឺបានមកពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុក អ៊ែល និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្លុង ដុស ដែលបានទទួលមរណភាពហើយ ហេតុដូច្នោះ ក.ស.ព បានស្នើឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូងស្តាប់សក្ខីកម្មរបស់អតីតអ្នកជាប់ឃុំ សុន រុត ជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលនៅរស់រានមាន ជីវិតតែម្នាក់គត់ ដែលធ្លាប់ត្រូវបានគេឃុំខ្លួននៅទីនោះ⁵⁸⁰។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេច ថា ទោះបីជាភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុន រុត អាចរកបាននៅពេលណាមួយក៏ដោយ ក៏វាជាប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ផងដែរក្នុងការស្តាប់សក្ខីកម្មរបស់គាត់ ដោយសារតែមរណភាពរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុក អ៊ែល និង អូម ម៉ុល⁵⁸¹។ គ្មានកំហុសណាមួយក្នុងសេចក្តីសម្រេចនោះ ត្រូវបានចង្អុលបង្ហាញឡើយ។

259. សហមេធាវីនាំមុខបានបន្ថែមទៀតថា ផ្ទុយពីអំណះអំណាងដែលបានលើកឡើងក្នុងសារណា បណ្តឹងសាទុក្ខ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុន រុត មិនមែន “មេធាវីការពារក្តីមិនដែលស្គាល់ទាល់តែ សោះនោះទេ”⁵⁸²។ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានបញ្ជាក់ ទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជន រងគ្រោះ (VIF) របស់គាត់បានស្ថិតនៅក្នុងសំណុំរឿងចាប់តាំងពីឆ្នាំ២០១០⁵⁸³។ លើសពីនេះទៅ

⁵⁷⁹ ឯកសារ E390 សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា សុំឱ្យកោះហៅសាក្សីបន្ថែមនៅក្នុងវគ្គនៃអំឡុងសវនាការស្តីពីមន្ទីរសន្តិសុខភ្នំ ក្រោល ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៦។ ឯកសារ E390/1.1.1 [សម្ងាត់] សារអេឡិចត្រូនិករបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូង ធ្វើជូនភាគី (បញ្ជីឈ្មោះសាក្សី និងការបែងចែកពេលវេលាផ្តល់សក្ខីកម្មស្តីពីមន្ទីរសន្តិសុខភ្នំក្រោល) ចុះថ្ងៃទី៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៦។

⁵⁸⁰ ឯកសារ E390 សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា សុំឱ្យកោះហៅសាក្សីបន្ថែមនៅក្នុងវគ្គនៃអំឡុងសវនាការស្តីពីមន្ទីរសន្តិសុខភ្នំ ក្រោល ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៧។

⁵⁸¹ ឯកសារ E390/3 អនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្តីពី “សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុ លោមតាមវិធាន ៨៧(៤)នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សុំឱ្យកោះហៅសាក្សីបន្ថែមម្នាក់ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបន្ថែមម្នាក់ នៅក្នុងអំឡុងវគ្គ សវនាការមន្ទីរសន្តិសុខភ្នំក្រោល” ចុះថ្ងៃទី១១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៥-៦។ ឯកសារ E1/408.1 ប្រតិចារឹកថ្ងៃទី២៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ២០១៦ ទំព័រ ៣ បន្ទាត់ ១-៥ មុនម៉ោង [09.10.21]។

⁵⁸² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២១១។

⁵⁸³ ឯកសារ E390/3 អនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្តីពី “សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុ លោមតាមវិធាន ៨៧(៤)នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សុំឱ្យកោះហៅសាក្សីបន្ថែមម្នាក់ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបន្ថែមម្នាក់ នៅក្នុងអំឡុងវគ្គ សវនាការមន្ទីរសន្តិសុខភ្នំក្រោល” ចុះថ្ងៃទី១១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៥។

ទៀត ទាំង VIF និងសំណុំបែបបទសុំព័ត៌មានបន្ថែមបន្តបន្ទាប់ ត្រូវបានបញ្ជូលទៅក្នុងបញ្ជីឯកសារ ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានទទួលនៅពេលចាប់ផ្តើមសំណុំរឿង ០០២/០២⁵⁸⁴។

៨.៥. ការវិភាគ “ស្ថិតិ” នៃភស្តុតាងរបស់មេធាវីការពារក្តី

260. នៅក្នុងផ្នែកខ្លះនៃសារណារបស់ខ្លួន ដែលទាក់ទងនឹងបទបញ្ជាអំពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ មេធាវី ការពារក្តី ផ្អែកជាមូលដ្ឋានទៅលើអ្វីដែលគេហៅថា វិធីសាស្ត្រ “ស្ថិតិ”⁵⁸⁵ ដើម្បីជំទាស់នឹងការ សន្និដ្ឋានមួយចំនួនរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពោលគឺសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងដែលថា ជនរងគ្រោះមិនបានព្រមព្រៀងចំពោះការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ពួកគេ⁵⁸⁶ ថា ប.ក.ក មានគោលនយោបាយបង្ខំឱ្យមនុស្សរៀបការ⁵⁸⁷ ថាប្តីប្រពន្ធត្រូវបានធ្វើឱ្យរងការឈឺ ចាប់ធ្ងន់ធ្ងរ ដែលជាលទ្ធផលនៃការបង្ខំឱ្យរៀបការ⁵⁸⁸ ថាប្តីប្រពន្ធច្នៃផ្ទៃត្រូវបានគេឃ្នាំមើលដើម្បី ធានាថាពួកគេបានរួមដំណេក⁵⁸⁹ និងថាអាជ្ញាធររបស់ ប.ក.ក បានផ្ទេរសុន្ទរកថាជាប្រចាំនៅក្នុង ពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយជំរុញឱ្យប្តីប្រពន្ធរួមភេទ⁵⁹⁰។ វិធីសាស្ត្រនេះត្រូវបានឃើញជា ចម្បងនៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ១៦៣⁵⁹¹ មូលដ្ឋានទី ១៦៥⁵⁹² មូលដ្ឋានទី ១៧០⁵⁹³ មូលដ្ឋានទី ១៧៣⁵⁹⁴

⁵⁸⁴ ឯកសារ E305/17.2 [សម្ងាត់] សេចក្តីសម្រេចលើការជំទាស់ទៅនឹងឯកសារទាំងឡាយដែលបានស្នើដាក់នៅចំពោះមុខអង្គ ជំនុំជម្រះ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២៖ ឧបសម្ព័ន្ធ ខ៖ ឯកសារដែលសហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានស្នើដាក់ នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ ទំព័រ១៨ (ភាសាអង់គ្លេស)។ ឯកសារ E305/17.5 [សម្ងាត់] សេចក្តីសម្រេចលើការជំទាស់ទៅនឹងឯកសារទាំងឡាយដែលបានស្នើដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២៖ ឧបសម្ព័ន្ធ ង៖ ឯកសារដែលត្រូវបានដកស្រង់នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ ទំព័រ៤១ (ភាសា អង់គ្លេស)។

⁵⁸⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៧៣។
⁵⁸⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៩៧-១២០៨។
⁵⁸⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៧៣-១២៧៨។
⁵⁸⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៧៦-១១៨៨។
⁵⁸⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៥៦-១៣៦០។
⁵⁹⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២២៨-១២៣២។
⁵⁹¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៧៦-១១៨៨។
⁵⁹² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៩៦-១២១០។
⁵⁹³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៧៣-១២៨០។
⁵⁹⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣២៤-១៣៤០។

និងមូលដ្ឋានទី ១៧៤⁵⁹⁵ ប៉ុន្តែការយោងដល់វិធីសាស្ត្រនេះ ក៏ត្រូវបានធ្វើឡើងផងដែរនៅក្នុងមូលដ្ឋាន ផ្សេងៗទៀតដែលទាក់ទងនឹងបទបញ្ជាអំពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។ មេធាវីការពារក្តីបានភ្ជាប់នូវ ឧបសម្ព័ន្ធចំនួន៩ ដើម្បីគាំទ្រការវិភាគនេះ⁵⁹⁶។

261. នៅក្នុងផ្នែកនេះនៃសារណាឆ្លើយតប សហមេធាវីនាំមុខពិនិត្យមើលលើគុណវិបត្តិជាទូទៅចំនួនពីរ នៅក្នុងការវិភាគរបស់មេធាវីការពារក្តី។ ទីមួយ មេធាវីការពារក្តីយល់ច្រឡំពីតួនាទីរបស់ចៅក្រម ជំនុំជម្រះក្នុងការវាយតម្លៃដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងភស្តុតាងរបស់សាក្សី និងភាពពាក់ព័ន្ធនៃការ វិភាគបែបបរិមាណវិស័យចំពោះតួនាទីនោះ។ ទីពីរ ការប៉ុនប៉ងធ្វើការវិភាគ “ស្ថិតិ” ដ៏មានអត្ថន័យ ទទួលរងផលប៉ះពាល់ដោយសារកំហុសវិធីសាស្ត្រជាមូលដ្ឋាន ដែលធ្វើឱ្យការសន្និដ្ឋានកើតចេញពី ការវិភាគនេះមិនគួរទុកចិត្តបាន។

262. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានចំណាប់អារម្មណ៍យ៉ាងច្បាស់លាស់ចំពោះបញ្ហានេះ។ ទទ្ទឹករណ៍របស់ មេធាវីការពារក្តីនៅក្នុងផ្នែកទាំងនេះនៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ខ្លួន ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយ ផ្អែកលើការកំណត់ចរិតលក្ខណៈពុំត្រឹមត្រូវជាហូរហែននៃសក្ខីកម្ម ដែលផ្តល់ដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី រួមទាំងតាមរយៈការកំណត់ចរិតលក្ខណៈពុំត្រឹមត្រូវ និងលាក់កំបាំង ដែលមិនអើពើចំពោះ ភាពជ្រាលជ្រៅ ស៊ីជម្រៅ និងស្មុគស្មាញនៃភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ សហមេធាវីនាំ មុខលើកឡើងថា ការវិភាគប្រភេទនេះនឹងជួយកាត់បន្ថយតម្លៃនៃការជាប់ពាក់ព័ន្ធរបស់ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី ទាំងនៅចំពោះមុខតុលាការ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដោយផ្ទាល់ និងទទួលបាន ជោគជ័យតែនៅក្នុងការបំភាន់បញ្ហា ដែលនឹងត្រូវសម្រេចដោយអង្គជំនុំជម្រះនេះ។

៨.៥.១. តួនាទីរបស់ចៅក្រមជំនុំជម្រះក្នុងការវាយតម្លៃសក្ខីកម្ម និងការអនុញ្ញាតឱ្យព្រឹទ្ធស្ថិតិ

263. មានការកំណត់ឡើងយ៉ាងត្រឹមត្រូវថា ការងាររបស់ចៅក្រមជំនុំជម្រះមិនមែនជាការវិភាគបែប បរិមាណវិស័យទេ⁵⁹⁷។ នៅពេលស្តាប់សក្ខីកម្ម ចៅក្រមជំនុំជម្រះត្រូវធ្វើការងារច្រើនបន្ថែមទៀត

⁵⁹⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៥៦-១៣៦០។
⁵⁹⁶ សូមមើល ឯកសារ F54.1.2 – F54.1.10 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ១១-១៩ ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០។ (តទៅ នេះ សហមេធាវីនាំមុខនិយាយយោងដល់ឧបសម្ព័ន្ធទាំងនេះដោយប្រើលេខឯកសារ និងលេខឧបសម្ព័ន្ធរបស់ឯកសារទាំងនេះ)។
⁵⁹⁷ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៤១៩។

មិនមែនគ្រាន់តែរាប់ចំនួនចម្លើយរបស់សាក្សីដែលគាំទ្រដល់សេចក្តីសន្និដ្ឋានដែលបានផ្តល់ជូននោះឡើយ⁵⁹⁸៖ ចៅក្រមជំនុំជម្រះត្រូវពិនិត្យលើភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សាក្សី និងអ្នកជំនាញ តាមករណីជាក់ស្តែងនីមួយៗ និងធ្វើការវិនិច្ឆ័យប្រហាក់ប្រហែលគ្នាពីតម្លៃជាភស្តុតាង និងភាពអាចជឿទុកចិត្តបាន ដោយពិចារណាលើបញ្ហាមួយចំនួនដូចជា អត្តចរិត ការជំរុញពីខាងក្រៅដែលអាចមាន និងការអះអាងបញ្ជាក់ដោយភស្តុតាងផ្សេងទៀត⁵⁹⁹។

264. ទោះបីចំនួនសក្ខីកម្មដែលគាំទ្រសេចក្តីសន្និដ្ឋានជាក់លាក់មួយ និងផ្តល់ព័ត៌មានដល់ការពិភាក្សាសម្រេចរបស់ចៅក្រមជំនុំជម្រះដោយជឿសមិនផុតក៏ដោយ ក៏បរិមាណនៃសក្ខីកម្មនេះមិនអាចរារាំងតួនាទីរបស់ចៅក្រមជំនុំជម្រះ ក្នុងការវាយតម្លៃពីទម្ងន់នៃភស្តុតាងឡើយ។ ចៅក្រមជំនុំជម្រះត្រូវធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានអំពីភស្តុតាងស្មុគស្មាញ ដោយពិចារណាលើភាពផ្ទុយគ្នា ភាពមិនស៊ីចង្វាក់គ្នា និងបញ្ហាអកម្ម។ វាមិនអាចទៅរួចទេ និងមិនគប្បីកាត់បន្ថយការវាយតម្លៃមួយនេះមកត្រឹមតែជាការកំណត់ប្រភេទដោយផ្អែកលើពាក្យតែមួយ ឬឃ្លាតែមួយ ដូចដែលមេធាវីការពារក្តីព្យាយាមធ្វើនោះទេ⁶⁰⁰។ អង្គជំនុំជម្រះគួរបដិសេធវិធីសាស្ត្ររបស់មេធាវីការពារក្តីភ្លាមៗតែម្តងទៅ។

265. សហមេធាវីនាំមុខលើកឡើងថា វាយ៉ាងហោចណាស់មានការពាក់ព័ន្ធជាផ្នែកខ្លះ ពីព្រោះដំណើរការរបស់ចៅក្រមជំនុំជម្រះមានលក្ខណៈចម្រុះច្រើនពេក រហូតធ្វើឱ្យមានការសន្មតទុកជាមុន ដែលជាដំណើរការសកម្មក្នុងនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងត្រូវវាយតម្លៃយ៉ាងត្រឹមត្រូវលើភស្តុតាងទាំងអស់នៅចំពោះមុខ⁶⁰¹។ ការសន្មតទុកជាមុននេះ ពិតជាអាចត្រូវបានកែប្រែ។ ទោះយ៉ាងនេះក្តី ប្រសិនបើចង់ធ្វើដូច្នោះ មេធាវីការពារក្តីត្រូវឱ្យធ្វើការងារច្រើនជាងនេះ មិនមែនគ្រាន់តែអះអាងថា កំណត់ត្រាដ៏សាមញ្ញនៃការរាប់ចំនួនដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី នាំឱ្យមានការសន្និដ្ឋានផ្សេងទៀត ដែលផ្ទុយទៅនឹងសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនោះឡើយ។

⁵⁹⁸ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៤១៩ ដែលត្រូវបានដកស្រង់នៅក្នុងឯកសារ E465 សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ កថាខណ្ឌ ៤០៖ វាមិនមែនជាករណីដែល “ភស្តុតាងផ្សេងៗជាច្រើនអាចចូលរួមដើម្បីបំពេញលក្ខខណ្ឌនៃការបង្ហាញឱ្យហួសពីវិមតិសង្ស័យ ដោយពុំគិតពីទម្ងន់នៃភស្តុតាងនីមួយៗនោះដែរ”។

⁵⁹⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៤៩។ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៣១៤។

⁶⁰⁰ ឯកសារ F54.1.2 – F54.1.10 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ១១-១៩។

⁶⁰¹ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៣០៤, ៣៥២។

៨.៥.២. ការខកខានផ្នែកវិធីសាស្ត្ររបស់មេធាវីការពារក្តីក្នុងការប៉ុនប៉ងអនុវត្តការវិភាគ “ស្ថិតិ”

- 266. វិធីសាស្ត្ររបស់មេធាវីការពារក្តីមានទំនាក់ទំនងតិចតួចទៅនឹងការសិក្សាអំពីស្ថិតិ ។
- 267. ការធ្វើឱ្យខូចដល់វិធីសាស្ត្រទាំងស្រុងរបស់មេធាវីការពារក្តី គឺជាការខកខានរបស់មេធាវីការពារក្តី ក្នុងការយកវិធីសាស្ត្រដ៏រឹងមាំមួយមកប្រើប្រាស់ ឬក្នុងការអនុលោមតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវមូលដ្ឋានសម្រាប់ការវិភាគទិន្នន័យបរិមាណវិស័យ ឬគុណវិស័យ។ ជំនួសមកវិញ មេធាវីការពារក្តីទំនងជាបានបង្កើតវិធីសាស្ត្រមួយដែលតាមរយៈវិធីសាស្ត្រនេះ មេធាវីការពារក្តីចេញចំណាត់ថ្នាក់ផ្សេងៗចំពោះភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សីពាក់ព័ន្ធនឹងអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការរួមភេទដោយបង្ខំ ហើយបន្ទាប់មកដំណើរការសរុបលទ្ធផលនៃការអនុវត្តការចាត់ថ្នាក់របស់ខ្លួន ដើម្បីឈានទៅដល់ការសន្និដ្ឋានបែបបរិមាណវិស័យ។ បញ្ហាមួយចំនួនកើតមានឡើងដោយសារវិធីសាស្ត្ររបស់មេធាវីការពារក្តី។
- 268. ដំបូងឡើយ មេធាវីការពារក្តីមិនបានផ្តល់ការពន្យល់ណាមួយនោះទេសម្រាប់សេចក្តីសម្គាល់របស់ខ្លួនដែលថា អាពាហ៍ពិពាហ៍ស្ថិតក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ធ្លាក់ចូលក្នុងប្រភេទផ្សេងៗចំនួន ៦ (ដោយបង្ខំ ដោយមិនបង្ខំ តាមការផ្សំផ្គុំ បទពិសោធន៍ផ្សេងៗ មិនបញ្ជាក់ និងប្រាសចាកពីវិសាលភាពពេលវេលា)⁶⁰²។ មេធាវីការពារក្តី ក៏មិនបានពន្យល់ផងដែរអំពីរបៀបដែលខ្លួនឈានដល់ការសម្រេចចិត្តចំពោះសំណួរអំពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដែលមេធាវីការពារក្តីនឹងអនុវត្តការវិភាគបរិមាណវិស័យរបស់ខ្លួន៖ បញ្ហាមួយចំនួនដែលបានបញ្ចូលក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ១៥-១៩ នៃសារណារបស់មេធាវីការពារក្តី មិនមានសារៈសំខាន់ចំពោះសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឡើយ⁶⁰³ ឬមិនមានការពាក់ព័ន្ធទាំងស្រុង⁶⁰⁴ ហើយបើទោះជាមានសារៈសំខាន់ ឬមានការពាក់ព័ន្ធក៏ដោយ ក៏វានឹងមិនបង្កឱ្យមានការច្រានចោលសាលក្រមឡើយ។ មេធាវីការពារក្តី មិនត្រឹមតែខក

⁶⁰² ឯកសារ F54.1.6-F54.1.10 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៥-១៩។

⁶⁰³ នេះគឺជាករណីសម្រាប់ការសាកសួរថា តើប្តីប្រពន្ធបានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីការដឹងឮទាក់ទងនឹងសន្តវកថាក្នុងអំឡុងពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលផ្តោតអំពីសារៈសំខាន់នៃកំណើនប្រជាជនដែរឬអត់។ សូមមើល ឯកសារ F54.1.6-F54.1.10 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៥-១៩។

⁶⁰⁴ នេះគឺជាករណីសម្រាប់ការបែងចែករបស់មេធាវីការពារក្តីអំពីថា តើដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សី បានលើកឡើងពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការរួមភេទដោយបង្ខំនៅក្នុងចម្លើយអំពីការឈឺចាប់របស់ពួកគេដែរឬអត់។ សូមមើល ឯកសារ F54.1.6-F54.1.8 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៥-១៧។ ភាពមិនពាក់ព័ន្ធនៃករណីនេះត្រូវបានលើកឡើងខាងលើនៅកថាខណ្ឌ ១៩៩។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ខានមិនបានបង្ហាញកំហុសនោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងលើកឡើងពីកំហុសចំពោះបញ្ហាដែលមិន “ធ្ងន់ធ្ងរ ដល់សាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង”⁶⁰⁵។

269. ជាមូលដ្ឋាន មេធាវីការពារក្តីខកខានមិនបានពន្យល់អំពីលក្ខណវិនិច្ឆ័យដែលខ្លួនប្រើប្រាស់ ដើម្បី កំណត់ថា ភ័ស្តុតាងគួរធ្លាក់ចូលក្នុងប្រភេទមួយជាជាងប្រភេទមួយផ្សេងទៀត។ អ្វីដែលគួរឱ្យកត់ សម្គាល់នោះ ការខកខាននេះបន្តកើតមានរហូតដល់ការចាត់ថ្នាក់សក្ខីកម្មរបស់មេធាវីការពារក្តីអំពី អាពាហ៍ពិពាហ៍ថាជាអាពាហ៍ពិពាហ៍ “តាមការផ្សំផ្គុំ” ជាជាង “ដោយបង្ខំ” ពោលគឺជាភាពខុសគ្នា ដ៏សំខាន់មួយ ដោយសារទទ្ធិករណ៍បន្ថែមរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា អាពាហ៍ពិពាហ៍ “តាមការ ផ្សំផ្គុំ” ដោយ ប.ក.ក មិនអាចបង្កើតបានជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិបានឡើយ⁶⁰⁶។ វិធីសាស្ត្រ របស់មេធាវីការពារក្តី កាន់តែមានបញ្ហាជាមួយនឹងប្រភេទ “បទពិសោធន៍ផ្សេងៗ” និង “មិន បញ្ជាក់” ពោលគឺមេធាវីការពារក្តីអនុវត្តប្រភេទទាំងនេះប្រកបដោយភាពស៊ីចង្វាក់គ្នាទៅនឹង ភ័ស្តុ តាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សី ដែលបានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីការបង្ខំឱ្យរៀបការ ប៉ុន្តែពួក គេក៏បានលើកឡើងផងដែរអំពីលទ្ធភាពអាចកើតមានការរៀបការដោយព្រមព្រៀងគ្នាជាលក្ខណៈ ទ្រឹស្តី⁶⁰⁷។ តាមរបៀបនេះ មេធាវីការពារក្តីដកចេញដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សីទាំងនេះពីការ

⁶⁰⁵ ឯកសារ F28 សាលដីកាសំណុំរឿង 009 កថាខណ្ឌ ១៩។ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង 00២/0១ កថាខណ្ឌ ៩៩។ សូម មើលផងដែរ ផ្នែក ២.១.២ នៅកថាខណ្ឌ ២៨-៣០ ជាពិសេស កថាខណ្ឌ ៣០។

⁶⁰⁶ សូមមើលខាងក្រោមនៅកថាខណ្ឌ ៥៥៦-៥៦០, ៦៥៤-៦៦៣, ៦៧៣។ ឧទាហរណ៍ មេធាវីការពារក្តីចាត់ថ្នាក់ភ័ស្តុតាងរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ភួង យ៉ាត ថាមានការពាក់ព័ន្ធនឹងអាពាហ៍ពិពាហ៍ “តាមការផ្សំផ្គុំ” បើទោះជាសក្ខីកម្មច្បាស់លាស់ របស់គាត់អំពីបងស្រីរបស់គាត់ដែលថាបានរត់គេចខ្លួនពីពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់គាត់ និងត្រូវបានដេញតាមចាប់ដោយពួក ទាហានក៏ដោយ ដែលប្រសិនបើពួកទាហានចាប់គាត់បាន គេនឹងសម្លាប់គាត់ ដោយសារការបដិសេធមិនគោរពតាមបញ្ជាឱ្យរៀប ការ។ សូមមើល F54.1.2 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ខ១ ទំព័រ ៦។ សូមមើល ឯកសារ E1/455.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ភួង យ៉ាត) ទំព័រ ៤៣ បន្ទាត់ ១៦-២៣ បន្ទាត់ពីម៉ោង [13.42.05]។

⁶⁰⁷ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ F54.1.10 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ខ៨ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅ ចាត់, កែវ ធា រី, ខែត សុខន, មាស សារ៉ន, ស្រី សៀម, វ៉ា លីមហ៊ិន)។ មេធាវីការពារក្តីខកខានមិនបានរក្សាឱ្យមានភាពស៊ីចង្វាក់គ្នានៅក្នុង ឧបសម្ព័ន្ធផ្តល់របស់ខ្លួនផងដែរ៖ នៅក្នុងឯកសារ F54.1.9 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ខ៨ ERN 01652621 (ភាសា អង់គ្លេស) មេធាវីការពារក្តីចុះឈ្មោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី រម៉ាម យុន ថាជាផ្នែកមួយនៃដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សី ៥% ដែលបានផ្តល់ភ័ស្តុតាងអំពីប្រភេទអាពាហ៍ពិពាហ៍មិនបញ្ជាក់ ខណៈដែលក្នុងឯកសារ F54.1.8 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ខ៧ ERN 01652594 (ភាសាអង់គ្លេស) មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី រម៉ាម យុន បានផ្តល់ ភ័ស្តុតាងអំពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយព្រមព្រៀងគ្នា។

រាប់បញ្ចូលថាជាអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំរបស់ខ្លួន⁶⁰⁸។ ការខកខានរបស់មេធាវីការពារក្តីក្នុងការមិនបានកំណត់ការបែងចែករបស់ខ្លួន ក៏នាំឱ្យគាត់ចេញផ្សាយការចាត់ថ្នាក់ដោយផ្អែកលើអារម្មណ៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សីចំពោះបទពិសោធន៍របស់ពួកគេក្នុងរយៈកាលអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ពួកគេផងដែរ ពោលគឺថា តើអាពាហ៍ពិពាហ៍មានរយៈពេលយូរប៉ុណ្ណា និងមានសុភមង្គល (ដូច្នេះវាជាអាពាហ៍ពិពាហ៍ “តាមការផ្សំផ្គុំ” ឬ “ដោយមិនបង្ខំ”) ឬជាអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងការភិតភ័យ (ដូច្នេះវាជាអាពាហ៍ពិពាហ៍ “ដោយបង្ខំ”)។⁶⁰⁹ អង្គហេតុដែលថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សី អាចមានសុភមង្គលនាពេលក្រោយមកជាមួយសហព័ទ្ធរបស់ពួកគេ មិនមានការពាក់ព័ន្ធនៅនឹងសំណួរស្របច្បាប់ដែលមានក្នុងដៃឡើយ⁶¹⁰។ ដោយគ្មានការកំណត់ឈ្មោះដែលខ្លួនអនុវត្ត ឬគ្មានការពន្យល់អំពីដំណើរការចាត់ថ្នាក់ សេចក្តីសន្និដ្ឋានដែលមេធាវីការពារក្តីមានចេតនាទាញចេញពីដំណើរការនេះ មិនអាចទុកចិត្តបានឡើយ។

270. លើសពីនេះទៀត មេធាវីការពារក្តីអនុវត្តការកំណត់ឈ្មោះភ័ស្តុតាងដែលផ្ទុយទៅនឹងការសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអំពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ (ចេញការកំណត់ឈ្មោះថាជាប្រភេទ “ដោយមិនបង្ខំ” “បទពិសោធន៍ផ្សេងៗ” និង “មិនបញ្ជាក់” ចំពោះសក្ខីកម្មអំពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឬប្រភេទ “ទេ” ចំពោះភ័ស្តុតាងអំពីថា តើប្តីប្រពន្ធត្រូវបានណែនាំឱ្យរួមភេទដែរឬយ៉ាងណាក្នុងអំឡុងពេលពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ពួកគេ) សូម្បីតែក្នុងករណីដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សី មិនបានផ្តល់សក្ខីកម្មដោយផ្ទាល់អំពីទិដ្ឋភាពនានានៃអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ពួកគេ ដែលមេធាវីការពារក្តីពឹងផ្អែកលើ⁶¹¹។ សហមេធាវីនាំមុខលើកឡើងថា សេចក្តីសន្និដ្ឋានដ៏រឹងមាំបែបនេះមិនអាចត្រូវបាន

⁶⁰⁸ សហមេធាវីនាំមុខ ក៏កត់សម្គាល់ផងដែរថា សេចក្តីសន្និដ្ឋានអំពី “ស្ថិតិ” មួយចំនួនរបស់មេធាវីការពារក្តី មិនទំនងជារួមបញ្ចូលប្រភេទ “បទពិសោធន៍ផ្សេងៗ” នោះទេ។ ប្រភេទនេះមិនត្រូវបានរាប់បញ្ចូលក្នុងដ្យាក្រាម (Pie chart) ក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ១៣ ឬក្នុងតួលេខបែងចែកជាភាគរយដែលមាននៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១២៧៧ ឬ ១២៧៥ នៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខនោះទេ។ សូមមើល ឯកសារ F54.1.4 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៣ (ស្ថិតិសាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលបានរៀបការក្នុងរបបនេះ) និងឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៧៥ និង ១២៧៧។

⁶⁰⁹ សូមមើល ឧទាហរណ៍ ឯកសារ F54.1.9 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៨ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហេង ឡែប៊ាង, យស ផល)។

⁶¹⁰ សូមមើល ខាងក្រោមនៅកថាខណ្ឌ ៦៥៧ បន្តបន្ទាប់។

⁶¹¹ ឧទាហរណ៍ ដើម្បីលើកឡើងថា មិនមានការប្រតិបត្តិប្រកបដោយការស៊ីចង្វាក់គ្នាអំពីសន្តិករថាដែលណែនាំឱ្យប្រជាជនមានកូន ដែលសន្តិករថាទាំងនោះត្រូវបានផ្តល់ដោយកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យក្នុងអំឡុងពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ មេធាវីការពារក្តីបែងចែកជាប្រភេទ “ទេ” ចំពោះភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សីដែលមិនបានផ្តល់សក្ខីកម្ម និងមិនត្រូវបានសួរអំពីអ្វី

ទាញចេញពីភាពអកម្ម ឬភាពនៅស្ងៀមក្នុងការផ្តល់សក្ខីកម្មឡើយ⁶¹²។ ការបន្ថែមទៅលើបញ្ហាពាក់ព័ន្ធនឹងវិធីសាស្ត្រដែលមានក្នុងវិធីសាស្ត្ររបស់មេធាវីការពារក្តី គឺការពិតដែលថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សី ត្រូវបានសួរសំណួរផ្សេងគ្នានៅដំណាក់កាលផ្សេងគ្នានៃការស៊ើបអង្កេត និងជំនុំជម្រះ។ ការចេញការចាត់ថ្នាក់អវិជ្ជមានសាមញ្ញមួយចំពោះភ័ស្តុតាងរបស់ពួកគេ បង្ហាញឱ្យឃើញពីភាពតឹងរ៉ឹងពាក់ព័ន្ធនឹងវិធីសាស្ត្រដែលគ្មានអត្ថិភាព។

271. ដោយសារតែការខកខានផ្នែកវិធីសាស្ត្រជាមូលដ្ឋានបែបនេះ វាមិនមែនគួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើលនោះទេ ដែលថា ការវិភាគបរិមាណវិស័យរបស់មេធាវីការពារក្តីពោរពេញទៅដោយកំហុស។ សហមេធាវីនាំមុខ និងមិនបដិសេធគ្រប់ការអះអាងដែលគាំទ្រដល់ទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីនោះទេ។ ជំនួសមកវិញ ផ្នែកបន្ទាប់នឹងពិចារណាលើទង្វើករណីត្រឹមតែពីរប៉ុណ្ណោះ ក្នុងចំណោម ទង្វើករណីនានារបស់មេធាវីការពារក្តី ពោលគឺប្តីប្រពន្ធមិនត្រូវបានបង្ខំឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នៅទូទាំងប្រទេស និងប្តីប្រពន្ធច្រើបរៀបការថ្មីផ្ទេងមិនត្រូវបានអាជ្ញាធរ ប.ក.ក ណែនាំដូចគ្នានោះទេពាក់ព័ន្ធនឹងការឱ្យរួមដំណេក ហើយនិងលើកឡើងពីកំហុសដែលមានក្នុងការបែងចែកប្រភេទបុគ្គល ដែលគាំទ្រដល់ទង្វើករណីទាំងនេះ ដោយសារតែទង្វើករណីទាំងនេះមានការពាក់ព័ន្ធនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី⁶¹³។ សហមេធាវីនាំមុខលើកឡើងថា ការពិចារណាយ៉ាងហ្មត់ចត់ទៅលើការអះអាងមួយក្នុងចំណោមការអះអាងនានារបស់មេធាវីការពារក្តី មានភាពគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការលុបបំបាត់ជំនឿជាបន្តណាមួយដែលថា វិធីសាស្ត្ររបស់មេធាវីការពារក្តីមានភាពអាចទុកចិត្តបាន។

ដែលត្រូវបាននិយាយក្នុងអំឡុងពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ពួកគេ៖ ឯកសារ F54.1.3 ឯកសារ F54.1.7 ឯកសារ F54.1.19 ឯកសារ F54.1.10 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ១២, ១៦, ១៨, ១៩។ សូមមើលខាងក្រោមក្នុងផ្នែក 8.5.3.3 នៅត្រង់កថាខណ្ឌ ២៧៤ បន្តបន្ទាប់។ ដូចគ្នានេះដែរ មេធាវីការពារក្តីចេញការចាត់ថ្នាក់ជាប្រភេទ “បទពិសោធន៍ផ្សេងៗ” ចំពោះភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សីដែលបានផ្តល់សក្ខីកម្មយ៉ាងច្បាស់លាស់អំពីការណីដែលត្រូវបានគេបង្ខំឱ្យរៀបការ និងការទទួលរងផលប៉ះពាល់ដ៏ធ្ងន់ធ្ងរជាញឹកញាប់ដែលកើតមានលើជីវិតរបស់ពួកគេ ប៉ុន្តែដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សីក៏បានលើកឡើងផងដែរអំពីមនុស្សផ្សេងទៀតដែលមិនត្រូវបានបង្ខំឱ្យរៀបការ និងអាចមានសំឡេងខ្លះក្នុងការដឹងពួកគេ តើអ្នកណាដែលពួកគេត្រូវបានបង្ខំឱ្យរៀបការជាមួយ៖ ឯកសារ F54.1.2 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ១១ និងឯកសារ F54.1.6 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៥។

⁶¹² សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ៦៨៧ ខាងក្រោម។

⁶¹³ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ឃើញថា បុគ្គលមួយចំនួនត្រូវបានកំណត់ក្នុងឧបសម្ព័ន្ធរបស់មេធាវីការពារក្តីថាជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បើទោះបីជាពួកគេមិនមែនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ក៏ដោយ។

**៨.៥.២.១. ឧទាហរណ៍ ១៖ ការវិនិយោគរបស់មេធាវីការពារក្តីអំពីភាពស៊ីចង្វាក់គ្នា និងការឈាន
ទៅដល់អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ**

272. មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា ការប្រតិបត្តិមិនស៊ីចង្វាក់គ្នានៃការបង្ខំប្តីប្រពន្ធឱ្យរៀបការ បានកើត
មានស្ថិតក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ⁶¹⁴។ មេធាវីការពារក្តីប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្របរិមាណ វិ
ស័យរបស់ខ្លួនដើម្បីប៉ុនប៉ងបង្ហាញថា នៅខាងក្រៅផ្នែកស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍នៃការជំនុំជម្រះ ដើម
បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សី មិនបានផ្តល់សក្ខីកម្មប្រកបដោយការស៊ីចង្វាក់គ្នានោះទេចំពោះការ
រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយគ្មានការព្រមព្រៀង⁶¹⁵។ ក្នុងទស្សនៈរបស់មេធាវីការពារក្តី កត្តានេះ
បង្ហាញថា ភ័ស្តុតាងដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពឹងផ្អែកលើ ដើម្បីបង្កើតការសន្និដ្ឋានរបស់
ខ្លួន មិនមែនជាការតំណាងឱ្យបទពិសោធន៍អាពាហ៍ពិពាហ៍របស់មនុស្សស្ថិតក្រោមរបបនេះឡើយ
⁶¹⁶។

273. ដោយមិនលើកឡើងពីបញ្ហាច្បាប់ និងបញ្ហាពាក់ព័ន្ធនឹងវិធីសាស្ត្រជាមួយនឹងទង្វើករណ៍នេះ⁶¹⁷ សហ
មេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ការបែងចែកប្រភេទបុគ្គលថាជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីពិសេស ដែល
គាំទ្រដល់ការលើកឡើងទាំងអស់របស់មេធាវីការពារក្តី ពោរពេញដោយកំហុស។

- (i) ផ្នែកស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍៖ មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា បើទោះជា ១០០% នៃដើម ប
ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សី ដែលបានផ្តល់ភ័ស្តុតាងក្នុងផ្នែកស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ បាន ផ្តល់
សក្ខីកម្មថាត្រូវបានបង្ខំឱ្យរៀបការក៏ដោយ ក៏ ៥០% នៃពួកគេ ក៏បានលើកឡើងផងដែរពី
ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមការព្រមព្រៀងរបស់គូផ្សេងទៀត⁶¹⁸។ ក្នុងចំណោមដើមប
ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួន ៥នាក់ ដែលស្ថិតក្នុងការគណនារបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថាជា
៥០%⁶¹⁹ នោះ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួន ៣ នាក់ ការពិតមិនបានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីការ

⁶¹⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៩១-១២១០។
⁶¹⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៧៣-១២៧៨។
⁶¹⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៧៣ និង ១២៧៨។
⁶¹⁷ សូមមើល ផ្នែក 9.6.4.3.3.3 នៅត្រង់កថាខណ្ឌ ៦៩១-៦៩៤។
⁶¹⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៧៤។
⁶¹⁹ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿន, យស ផល, សេង សឿន, ជា ខៀប, ហេង ឡៃហ៊ាង។

រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមការព្រមព្រៀងរបស់គូផ្សេងទៀតនោះទេ⁶²⁰។ លើសពីនេះទៀត មិនមានដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីណាមួយក្នុងចំណោមដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលនៅសល់

⁶²⁰ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ី យឿន បានបដិសេធបទពិសោធន៍ជាទូទៅណាមួយអំពីទំនាក់ទំនងដោយព្រមព្រៀងគ្នាស្ថិតក្រោម របបនេះ។ នៅពេលមេធាវីការពារក្តីបានសួរគាត់ថា៖ “អ៊ីចឹងខ្ញុំយល់ថា តាមលោកស្រីដែលមានប្រសាសន៍អំបាញ់មិញហ្នឹង តើខ្ញុំ អាចនិយាយបានថា បុរស និងនារី អាចសួរចិត្តគ្នា ហើយបើសិនជាគាត់ត្រូវរៀនគ្នាថា គាត់ព្រមស្រលាញ់គ្នា គាត់នឹងស្នើទៅអង្គការ សុំរៀបការ?” ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ី យឿន បានឆ្លើយថា៖ “មិនមែនទេ សូមសុំសួរដល់ប្រធានគេ សួរ--បុរសហូងទៅសួរ ប្រធានគេ ប្រធានគេមកសួរអ្នកសាមីខ្លួនហ្នឹងទៅ មិនមែនអ្នកទាំងពីរហ្នឹងមកជួបគ្នាបានទេ អត់ទេ។ អត់មានដែលបានសំណេះ សំណាលគ្នាអ៊ីចឹងដូចលោកគ្រូថាទេចាស”។ សូមមើល ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ី យឿន) ទំព័រ ២៨ បន្ទាត់ ៥-១០ មុនម៉ោង [10.40.09]។ ក្រោយមក ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ី យឿន បានបញ្ជាក់បំភ្លឺថា គាត់បានឃើញ “តែម្នាក់ហ្នឹង” ដែលការផ្សំផ្គុំបែបនេះត្រូវបានគោរព ដែលផ្ទុយពីការដែលបានផ្តល់សក្ខី កម្មថា “ច្រើនគ្នា” ដែលមនុស្សដែលបានជំទាស់ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ពួកគេបានបាត់ខ្លួន។ សូមមើល ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ី យឿន) ទំព័រ ២៦ បន្ទាត់ ១៤ - ទំព័រ ២៧ បន្ទាត់ ២៥ បន្ទាប់ពីម៉ោង [10.40.09]។ ឯកសារ E1/461.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី អ៊ី យឿន) ទំព័រ ៧៣ បន្ទាត់ ២២ - ទំព័រ ៧៤ បន្ទាត់ ១៧ បន្ទាប់ពីម៉ោង [15.46.58]។ មេធាវីការពារក្តីនៅទីនេះធ្លាក់ ចូលទៅក្នុងកំហុសនៃការសន្និដ្ឋានថា ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍គឺជាអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលព្រមព្រៀងគ្នា ដែលប្រជាជនមាន សំឡេង ខ្លះ ក្នុងការនិយាយអំពីដៃគូរបស់ពួកគេ ពោលគឺវានៅតែថា ជម្រើសបែបនេះគឺត្រូវមានការអនុម័តពីអាជ្ញាធរ និងថា ជន រងគ្រោះមិនមានជម្រើសឡើយក្នុងការសម្រេចចិត្ត ថាអី រៀបការឬអត់។ ក្នុងផ្នែកនៃការផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់គាត់ ដែលត្រូវបាន ដកស្រង់សំដីដោយមេធាវីការពារក្តីថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យស ផល និយាយថា “ខ្ញុំមិនបានដឹងថាមានបុរសនារីណា គេទាក់ ទងគ្នា ខ្ញុំអត់ដឹងទេ ខ្ញុំអត់ដឹង”។ ប៉ុន្តែបានស្គាល់មនុស្សមួយចំនួនដែលមានប្រវត្តិដែលមានជម្រើសខ្លះ។ បន្ទាប់មកគាត់បានផ្តល់ សក្ខីកម្មថា៖ “បើសិនជាគូគេ ដូចខ្ញុំនិយាយដដែលចុះ គេថាបើគូគេពីរនាក់ហ្នឹងអត់មានប្រវត្តិរូបហ្នឹងពាក់ព័ន្ធកម្មេចគឺបាន។ ហើយបើសិនជាមានប្រវត្តិរូបហ្នឹងពាក់ព័ន្ធកម្មេច គឺអត់បានទេ ចង់ម៉េចក៏មិនបានដែរ អត់បានជាដាច់ខាត”។ សូមមើល ឯកសារ E1/464.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យស ផល) ទំព័រ ២០ បន្ទាត់ ២៣-ទំព័រ ២១ បន្ទាត់ ៦ បន្ទាប់ពីម៉ោង [10.37.43], ទំព័រ ២៨ បន្ទាត់ ២៥-ទំព័រ ២៩ បន្ទាត់ ១៤ បន្ទាប់ពីម៉ោង [11.07.53]។ ជាថ្មីម្តងទៀត ដើមប ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យស ផល ផ្តល់សក្ខីកម្មត្រឹមតែករណីមួយចំនួន ដែលក្នុងករណីទាំងនោះ ប្រជាជនមានជម្រើសខ្លះក្នុងការ សម្រេចថា តើអ្នកណាដែលពួកគេរៀបការជាមួយ (ដែលផ្ទុយពីមេធាវីការពារក្តីរៀបការឬអត់) ហើយជម្រើសរបស់ពួកគេនៅតែ ត្រូវទទួលបានការអនុម័តពីអាជ្ញាធរ។ មេធាវីការពារក្តីទំនងជាទទួលស្គាល់ថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប ត្រូវបានបង្ខំឱ្យ រៀបការនៅក្នុងឯកសារ ឯកសារ F54.1.6 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ខ៥ (បើទោះជាករណីនោះមានភាពមិនស៊ីចង្វាក់ គ្នាជាមួយទង្វើករណីក្រោយមករបស់ខ្លួនដែលថា ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់គាត់ត្រូវបានបង្ខំក៏ដោយក្តី។ សូមមើល ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៦៩ ជើងទំព័រ ២៤២១)។ ភ័ស្តុតាងតែមួយគត់ដែលដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប ផ្តល់ជូនអំពីភាពអាចកើតមាននៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយព្រមព្រៀងគ្នានោះ គឺជាចម្លើយដែលថា ប្រសិនបើដៃគូ ស្រលាញ់គ្នា ហើយ “អត់ជ្រើសរើស” នៅពេលនោះពួកគេនឹងមិនត្រូវបានបំបែកចេញពីគ្នា និងដាក់ទណ្ឌកម្មឡើយ បើទោះជាបាន

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ទាំងពីរនាក់ បានចាត់ទុកការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយព្រមព្រៀងគ្នាថាជាលទ្ធភាពដែល
អាចកើតមានឡើយ⁶²¹។

- (ii) ផ្នែកផ្សេងទៀតនៃសំណុំរឿង ០០២/០២៖ មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា ១៩% នៃដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សី ដែលបានផ្តល់សក្ខីកម្មក្នុងវគ្គជំនុំជម្រះផ្សេងទៀត និងដែលបាន
រៀបការក្នុងរបបនេះ ត្រូវបានបង្ខំឱ្យរៀបការ ៥៥% បានផ្តល់សក្ខីកម្មថាបានព្រមព្រៀង
រៀបការ ១៣% ជាអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមការផ្សំផ្គុំ និង ១៣% មិនបានបញ្ជាក់⁶²²។ នៅក្នុង
ការគណនានេះ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួនពីរនាក់ ត្រូវបានចាត់ទុកដោយមេធាវីការពារក្តី

ប្រព្រឹត្តិខុសសីលធម៌ក៏ដោយ។ នឹងមានពិធីរៀបការមួយដែលត្រូវបានរៀបចំឡើងសម្រាប់ពួកគេ បើទោះជាពិធីបែបនេះត្រូវបាន
រៀបចំឡើងនៅពេលយប់ក៏ដោយ។ សូមមើល ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ
ប្បវេណី ជា ខៀប) ទំព័រ ៧៣ បន្ទាត់ ៤-៦ បន្ទាប់ពីម៉ោង [15.10.03]។ កត្តានេះមិនអាចត្រូវបានយកមកធ្វើជាភស្តុតាងដើម្បី
បង្ហាញថា ដៃគូបានព្រមព្រៀងគ្នារៀបការនោះទេ។

⁶²¹ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន បានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីដៃគូ “មួយគូ ពីរគូ” ដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍
នៅទីកន្លែងដែលពួកគេបានស្រលាញ់គ្នាច្រើនហើយ ដែលកត្តានេះប្រហែលជួយឱ្យការកំណត់របស់មេធាវីការពារក្តីមានភាពស្រប
ច្បាប់។ សូមមើល ឯកសារ E1/465.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន) ទំព័រ ៥៧
បន្ទាត់ ៨-១១ បន្ទាប់ពីម៉ោង [15.00.51]។ ទោះជាយ៉ាងណា គាត់បានបន្តផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីឧទាហរណ៍ពីរពាក់ព័ន្ធនឹងដៃគូ ដែល
ត្រូវបានសម្លាប់ ដោយសារមិនបានរាយការណ៍អំពីទំនាក់ទំនងរបស់ពួកគេទៅកាន់ថ្នាក់លើ ដែលជាថ្មីម្តងទៀតបង្ហាញថា ការ
រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍មិនមែនជាការព្រមព្រៀងគ្នាឡើយ។ សូមមើល ឯកសារ E1/465.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦
(ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន) ទំព័រ ៥៨ បន្ទាត់ ១៤-២៤ បន្ទាប់ពីម៉ោង [15.06.43]។ តុល្យភាពនៃសក្ខីកម្មរបស់គាត់
មិនបង្ហាញថា ការព្រមព្រៀងចំពោះអាពាហ៍ពិពាហ៍គឺជាភាពអាចកើតមានពិតប្រាកដនោះទេ។ ខណៈដែលគាត់ពិតជាបាននិយាយ
ថា គួរបាន “ក្រោកចេញ” ពីការរៀបការក៏ដោយ ក៏ភ្លាមៗគាត់បាននិយាយថា៖ “តែងតែប្តឹងគេយកទៅណាទៅណាហ្នឹង ខ្ញុំចប់
ត្រឹមហ្នឹងហើយ លែងដឹង លែងដឹងអីទៀតហើយ”។ សូមមើល ឯកសារ E1/465.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦
(ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន) ទំព័រ ១៨ បន្ទាត់ ៥-១៨ មុនម៉ោង [09.59.48]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហេង ឡៃប៊ាង
ពិតជាបានពិពណ៌នាអំពីស្ថានភាពនៅទីកន្លែងដែលដៃគូត្រូវបានផ្តួរផ្តងដោយគ្រួសាររបស់ពួកគេ ហើយអាចស្វែងរកការអនុញ្ញាត
ឱ្យរៀបការ។ គាត់មិនបាននិយាយលម្អិតបន្ថែមទៀតនោះទេ។ សូមមើល ឯកសារ E1/476.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ
២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហេង ឡៃប៊ាង) ទំព័រ ៤៤ បន្ទាត់ ៧-១៣ បន្ទាប់ពីម៉ោង [13.41.40]។

⁶²² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៧៥។

ថាស្ថិតក្នុង ៥៥% នៃដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សីដែលបានព្រមព្រៀងរៀបការ⁶²³។ ការកំណត់នោះមិនត្រូវបានគាំទ្រដោយសក្ខីកម្មណាមួយនោះទេ⁶²⁴។ លើសពីនេះទៀត ក្នុង ចំណោមដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងពីរនាក់ ដែលមេធាវីការពារក្តីចាត់ទុកថាស្ថិតក្នុង ប្រភេទអាពាហ៍ពិពាហ៍ “តាមការផ្សំផ្គុំ”⁶²⁵ យ៉ាងហោចណាស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីម្នាក់ បានផ្តល់សក្ខីកម្មថាត្រូវបានបង្ខំឱ្យរៀបការ⁶²⁶។

⁶²³ ឯកសារ F54.1.4 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ២៣ ERN 01638878 (ភាសាអង់គ្លេស) និង ឯកសារ F54.1.7 សារ ណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ២៦ B6 ERN 01652537 និង 01652579 (ភាសាអង់គ្លេស) (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ី សុផានី និង យន់ ប៊ិន)។

⁶²⁴ សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ី សុផានី ត្រឹមតែអះអាងអំពីការសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថា ប្រជាជនត្រូវបានបង្ខំឱ្យរៀបការ។ គាត់ និងប្តីរបស់គាត់បានធ្វើពុតថា ពួកគេបានរៀបការរួចហើយ និងបានរៀបការយ៉ាងប្រញាប់ ប្រញាល់ ដើម្បីចៀសវាងការបង្ខំឱ្យរៀបការស្ថិតក្រោមរបបនេះ។ សូមមើល ឯកសារ E1/251.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃ ទី២៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ី សុផានី) ទំព័រ ៧៩ បន្ទាប់ទី ២២-២៥ -ទំព័រ ៨០ បន្ទាត់ ១-៩ បន្ទាប់ពី ម៉ោង [15.49.40]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យន់ ប៊ិន បានរៀបការស្ងាត់ៗនៅផ្ទះ ពោលគឺស្ថានភាពរបស់គាត់មិនមែនជាស្ថាន ភាពដែលអាចធ្លាក់ទទួលយកថាជាអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយព្រមព្រៀងគ្នានោះទេ។ គាត់បានរៀបការជាលក្ខណៈឯកជន ដើម្បី គេចវេសពីការបង្ខំឱ្យរៀបការជាមួយមនុស្សប្លែកមុខ ហើយការរៀបការរបស់គាត់ខុសពី “ការរៀបការជាសមូហភាព” ដែល តម្រូវឱ្យមានការរៀបការប្តីប្រពន្ធ ២០គូ។ សូមមើល ឯកសារ E1/457.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី យន់ ប៊ិន) ទំព័រ ១៩ បន្ទាត់ ១៧-ទំព័រ ២០ បន្ទាត់ ៧ មុនម៉ោង [10.36.57], ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ៥-២០ បន្ទាប់ពីម៉ោង [10.51.14]។

⁶²⁵ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មាន លឿយ និង ហ៊ុម ម៉ាន។ សូមមើល ឯកសារ F54.1.7 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ២៦ ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០ ERN 01652562 និង 01652564 (ភាសាអង់គ្លេស)។

⁶²⁶ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មាន លឿយ បានពិពណ៌នាយ៉ាងច្បាស់អំពីការបង្ខំឱ្យរៀបការ បើទោះជាមេធាវីការពារក្តីទំនងជាចាត់ ទុកគាត់ថាបានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមការផ្សំផ្គុំដែលមានមូលដ្ឋានលើការប្រើប្រាស់ពាក្យពេចន៍ “រៀបការឱ្យ” របស់គាត់ក្នុងអំឡុងពេលផ្តល់សក្ខីកម្មក៏ដោយ។ សម្រង់សំដីដែលមេធាវីការពារក្តីពឹងផ្អែកលើគឺ “ក៏គិតឃើញថា ទោះបីមិនដែល ស្គាល់គ្នា មិនដែលបាននិយាយគ្នាយ៉ាងម៉េច អង្គការគេរៀបការឱ្យហើយ គឺថាត្រូវតែមានចិត្តផ្លូវផ្តើម និងស្រលាញ់រាប់អាន”។ សូមមើល ឯកសារ E1/340.1 [កែតម្រូវ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មាន លឿយ) ទំព័រ ៥៥ បន្ទាត់ ៧-៨ បន្ទាប់ពីម៉ោង [14.13.46]។ បើទោះជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន ត្រូវបានផ្តួចផ្តើមជាមួយគូដណ្តឹងរបស់ គាត់ក៏ដោយ ក៏គាត់មិនមានសិទ្ធិនិយាយណាមួយក្នុងការសម្រេចចិត្តនោះទេ ហើយរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ គាត់មិនដឹងនោះទេ ថា តើវារឿងគាប់ជួនឬយ៉ាងណា។ សូមមើល ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន) ទំព័រ ១៤ បន្ទាត់ ១២-១៥ បន្ទាប់ពីម៉ោង [09.45.00]។

(iii) សំណុំរឿង ០០២/០១៖ មិនមានដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីណាម្នាក់មានការពាក់ព័ន្ធក្នុងការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា ៧១% នៃដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សីដែលបានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ បានព្រមព្រៀងទៅនឹង អាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ពួកគេឡើយ⁶²⁷។

សហមេធាវីនាំមុខក៏សង្កេតឃើញផងដែរថា ឯកសារ F54.1.7 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ខ៦ មានការចាត់ថ្នាក់ក្លែងក្លាយបន្ថែមទៀតចំពោះភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីថាមានការពាក់ព័ន្ធនឹង “អាពាហ៍ពិពាហ៍តាមការផ្សំផ្គុំ” ជាជាង “អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ”។ ឧទាហរណ៍ មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ភូង យ៉ាត បានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់បងស្រីគាត់ថា “គេយកគាត់មករៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍” (ឯកសារ F54.1.7 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ខ៦ ERN 01652577 (ភាសាអង់គ្លេស))។ តាមពិត ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ភូង យ៉ាត បានផ្តល់ភ័ស្តុតាងថា បងស្រីរបស់គាត់បានបដិសេធការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងបានរត់គេចខ្លួន ហើយត្រូវបានដេញតាមដោយទាហានពីរនាក់។ គាត់អាចរត់គេចខ្លួនពីពួកគេបានទៅកាន់ភូមិមួយ ហើយក៏លាក់ខ្លួន។ សូមមើល ឯកសារ E1/455.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ភូង យ៉ាត) ទំព័រ ៤៣ បន្ទាត់ ១៦-២៣ បន្ទាប់ពីម៉ោង [13.42.05]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វី ពៅ ក៏មិនបានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមការផ្សំផ្គុំដែលមេធាវីការពារក្តីអះអាងក្នុងឯកសារ F54.1.7 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ខ៦ ERN 01652540 (ភាសាអង់គ្លេស) នោះដែរ។ សូមមើល ឯកសារ E1/262.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វី ពៅ) ទំព័រ ២១ បន្ទាត់ ២-ទំព័រ ២២ បន្ទាត់ ១៦ បន្ទាប់ពីម៉ោង [10.11.50]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សែន សុផុន (នៅក្នុងឯកសារ F54.1.7 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ខ៦ ERN 01652557 (ភាសាអង់គ្លេស)) បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា បុរស និងនារីក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលគាត់បានឃើញ មិនស្រលាញ់គ្នាទេនៅពេលពួកគេត្រូវបានចាប់ផ្តួរផ្តង។ សូមមើល ឯកសារ E1/323.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សែន សុផុន) ទំព័រ ៦៣ បន្ទាត់ ២៥-ទំព័រ ៦៤ បន្ទាត់ ១-៤ មុនម៉ោង [15.49.59]។ មេធាវីការពារក្តីនៅទីនេះទំនងជាទាញយកការលើកឡើងពីការផ្សំផ្គុំនេះពីអង្គហេតុដែលថា ដៃគូត្រូវបានស្នើឱ្យធ្វើការប្តេជ្ញាចិត្តថា ពួកគេនឹងរៀបការ (ឯកសារ E1/323.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សែន សុផុន) ទំព័រ ៦៤ បន្ទាត់ ៥-១២ បន្ទាប់ពីម៉ោង [15.47.18]) ពោលគឺជាចម្លើយមួយដែលមិនអាចបង្ហាញពីការព្រមព្រៀងបានឡើយ ដោយសារការបង្ខំដំបើសលុប ដែលកំណត់លក្ខណៈអាពាហ៍ពិពាហ៍ស្ថិតក្រោមកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។

⁶²⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៧៧ យោងទៅឯកសារ F54.1.4 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ខ៣ និងឯកសារ F54.1.8 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ខ៧។ ទោះជាយ៉ាងណា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីម្នាក់ដែលត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ខ៧ ថាបានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ “មិនបង្ខំ” ដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីម្នាក់នោះគឺជា រម៉ាម យុន នោះ បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា មិនមានការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ណាមួយទាល់តែសោះក្នុងអំឡុងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ពោលគឺជាចម្លើយមួយផ្ទុយគ្នាទាំងស្រុងទៅនឹងភ័ស្តុតាងផ្សេងទៀតនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។ សូមមើល ឯកសារ F54.1.8 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ខ៧ (ERN 01652594 (ភាសាអង់គ្លេស)) ដោយដកស្រង់ឯកសារ E1/18.1 ប្រតិចារិកថ្ងៃទី៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី រម៉ាម យុន) ទំព័រ ៤៤ បន្ទាត់ ៨-២៤ បន្ទាប់ពីម៉ោង [11.51.46]។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

(iv) ចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលគាំទ្រដល់ដីកាដោះស្រាយ៖ មេធាវីការពារក្តីលើក ឡើងថា ៣៤% នៃដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សី ដែលចម្លើយរបស់ពួកគេត្រូវបានប្រើ ប្រាស់ដើម្បីគាំទ្រដល់ដីកាដោះស្រាយ បានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ពួក គេថាត្រូវបានគេបង្ខំ ធៀបនឹង ២៩% ថាបានព្រមព្រៀង ៣០% ថាអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ ពួកគេត្រូវបានផ្សំផ្គុំ⁶²⁸ ៥% ថាអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលមិនត្រូវបានបញ្ជាក់ និង ២% ថាបាន រៀបការនៅក្រៅវិសាលភាពពេលវេលា⁶²⁹។ ក្នុងចំណោមដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំង ៣

⁶²⁸ បើទោះជាមិនមានដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ ត្រូវបានរួមបញ្ចូលក្នុងការគណនានេះក្តី ក៏សហមេធាវីនាំមុខ កត់សម្គាល់ឃើញភាពមិនត្រឹមត្រូវរបស់មេធាវីការពារក្តីក្នុងការចាត់ថ្នាក់ជាប្រភេទ “តាមការផ្សំផ្គុំ” ចំពោះសក្ខីកម្មរបស់ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុត សែម, សេន ចុន និង មោង រ៉េត ក្នុងឯកសារ F54.1.9 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៨ ERN 01652616, 01652617 និង 01652619 (ភាសាអង់គ្លេស)។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុត សែម មិនបានលើកឡើងថា ការរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវបានផ្សំផ្គុំក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនោះទេ ហើយគាត់បានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រួចហើយនៅពេល ដែលរបបនេះបានឡើងកាន់អំណាច។ នៅក្នុងចម្លើយតែមួយគត់ដែលគាត់បានផ្តល់អំពីប្រធានបទនេះ គាត់បានឆ្លើយសំណួរ “តើ នៅសម័យខ្មែរក្រហម លោកបានដឹងអំពីការរៀបការដោយបង្ខំដែរឬទេ?” តាមរយៈការពន្យល់ថា នៅក្នុងសហករណ៍របស់គាត់ “គេរៀបការម្តងពី ២០ ទៅ ៣០ គូ។ ពួកគេខ្លាច បានជាពួកគេព្រមរៀបការ។ ក្រោយមក មានអ្នកខ្លះមិនរួមរស់ជាប្តីប្រពន្ធនឹងគ្នា ទេ។ ភាគច្រើនអ្នកទាំងនោះមកពីកងចល័ត”។ សូមមើលឯកសារ E3/4654 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្ប វេណី សុត សែម) ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00390318, 00390309។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេន ចុន បានផ្តល់ សក្ខីកម្មយ៉ាងច្បាស់លាស់ថាបានឃើញប្តីប្រពន្ធត្រូវបានបង្ខំឱ្យរៀបការ។ នៅក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងសំណួរ “តើលោកដឹងថា អ្នករៀបការថ្មីច្រើនទាំងនោះ ពេញចិត្តនឹងការរៀបការនោះដែរឬទេ?” ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេន ចុន បាននិយាយថា គ្មានអ្នក ណាម្នាក់ហ៊ានច្រានចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ពួកគេឡើយ។ សូមមើល ឯកសារ E3/5562 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេន ចុន) ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00390287។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មោង រ៉េត បានផ្តល់ ភស្តុតាងអំពីការប្រកាសដែលត្រូវបានធ្វើឡើងចំពោះប្រជាជនដែលត្រូវបានផ្ទេរពីភូមិរបស់គាត់ទៅកាន់ខេត្តពោធិ៍សាត់ថា ប.ក.ក នឹងរៀបចំអាពាហ៍ពិពាហ៍សម្រាប់អ្នកទាំងឡាយណាដែលមានកូនស្រី ដែលក្រោយមកនឹងត្រូវបានតម្រូវឱ្យទៅរស់នៅជាមួយប្តី ថ្មីរបស់ពួកគេ។ សូមមើល ឯកសារ E3/5592 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មោង រ៉េត) ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00422466។ ការអះអាងដែលថា អាពាហ៍ពិពាហ៍បែបនេះដែលមានការពាក់ព័ន្ធនឹងគ្រួសារដែលត្រូវបាន បំបែកចេញពីគ្នាក្នុងគ្រាដែលមានការផ្ទេរមនុស្សដោយបង្ខំថាជាការព្រមព្រៀងនោះ គ្មានមូលដ្ឋានឡើយ។

⁶²⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៧៧ យោងទៅឯកសារ F54.1.4 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៣ ERN 01638880 (ភាសាអង់គ្លេស) (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជុំ សុខា និង កៅ សន) និងឯកសារ F54.1.9 សារណាបណ្តឹង សាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៨ ERN 01652616 (ភាសាអង់គ្លេស) (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជុំ សុខា) ERN 01652618 (ភាសា អង់គ្លេស) (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កៅ សន)។

នាក់ ដែលមេធាវីការពារក្តីចាត់ថ្នាក់ថាបានព្រមព្រៀងក្នុងការរៀបការនោះ⁶³⁰ មិនមានភ័ស្តុតាងដើម្បីគាំទ្រដល់ការចាត់ថ្នាក់ចំនួន២ ក្នុងចំណោមការចាត់ថ្នាក់ទាំងនោះឡើយ⁶³¹ ។

(v) ចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤៖ មិនមានដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីណាម្នាក់ធ្លាក់ចូលទៅក្នុងការគណនារបស់មេធាវីការពារក្តីអំពីសាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលបានផ្តល់ចម្លើយក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ និងដែលបានព្រមព្រៀងរៀបការ ឬឱ្យមានការផ្សំផ្គុំការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ពួកគេនោះទេ⁶³² ។

៨.៥.២.២. ឧទាហរណ៍ទី ២ ÷ សុន្ទរកថាណែនាំឱ្យប្រជាជនបង្កើតកូន

274. មេធាវីការពារក្តីក៏ជំទាស់នឹងការសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងផងដែរដែលថា ប្តីប្រពន្ធថ្មី ថ្លោងបានស្តាប់សុន្ទរកថាជាប្រចាំក្នុងពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដែលក្នុងនោះពួកគេត្រូវបានណែនាំឱ្យរួមដំណេក និងចូលរួមចំណែកក្នុងការបង្កើនចំនួនប្រជាជន⁶³³ ។ នៅត្រង់ចំណុចនេះជាថ្មី

⁶³⁰ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជុំ សុខា, កៅ សន, សេង សៀន។ សហមេធាវីនាំមុខសង្កេតឃើញថា មេធាវីការពារក្តីទំនងជាបានកំណត់ដោយមិនស៊ីចង្វាក់គ្នាថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន មានអាពាហ៍ពិពាហ៍ “ដោយបង្ខំ” ក្នុងឯកសារ F54.1.4 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៣ ERN 01638877 (ភាសាអង់គ្លេស) និងអាពាហ៍ពិពាហ៍ “ដោយមិនបង្ខំ” ក្នុងឯកសារ F54.1.9 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៨ ERN 01652627 (ភាសាអង់គ្លេស)។

⁶³¹ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កៅ សន បានលើកឡើងថា ខ្មែរក្រហមបានរៀបចំអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់គាត់ (បើទោះជាម្តាយប្តីរបស់គាត់បាននិយាយទៅកាន់ម្តាយរបស់គាត់ក៏ដោយ)។ គាត់បាននិយាយថា គាត់មិនធ្លាប់បាននិយាយទៅកាន់ប្តីរបស់គាត់ឡើយ និងថា គាត់មិនចង់រៀបការទេ ប៉ុន្តែគាត់បានយល់ព្រមពីព្រោះគាត់ “មិនដឹងថានឹងមានអ្វីកើតឡើង” ប្រសិនបើគាត់បដិសេធ។ សូមមើល ឯកសារ E3/5585 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កៅ សន) ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩ ឆ.១៤ ERN 00418459។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន ត្រូវបានបង្ខំឱ្យរៀបការ បើទោះជាគាត់មានតួនាទីនៅក្នុងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យក៏ដោយ ហើយគាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្មថាគាត់បានរៀបការ ដោយសារគាត់ខ្លាចមេរបស់គាត់។ សូមមើល ឯកសារ E1/465.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន) ទំព័រ ២១ បន្ទាត់ ១១-១៥ បន្ទាប់ពីម៉ោង [10.12.47]។

⁶³² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៧៧។ ឯកសារ F54.1.4 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៣ និងឯកសារ F54.1.10 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៩។ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ជួន ភាព មិនមែនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទេក្នុងសំណុំរឿងនេះ។

⁶³³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៣០។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ម្តងទៀត មេធាវីការពារក្តីធ្វើឱ្យមានកំហុសជាបន្តបន្ទាប់ ដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួន។

(i) ផ្នែកស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ ៖ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ៥៧%នៃដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សីនៅក្នុងផ្នែកស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ បានផ្តល់សក្ខីកម្មថាបានស្តាប់ឮសូន្យរកថាដែលលើកទឹកចិត្តឱ្យមានកំណើនប្រជាជននៅក្នុងពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ពួកគេ និងថា ៤៨%នៃដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សីនៅក្នុងផ្នែកនោះបានផ្តល់សក្ខីកម្ម ដែលមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា “គ្មានការលើកឡើងពីសូន្យរកថានេះ”⁶³⁴។ វាមិនច្បាស់លាស់ទេ ថាតើមេធាវីការពារក្តីបានគណនាចំនួនសរុប១០៥%បានយ៉ាងដូចម្តេច។ ក្នុងចំណោមដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងបួននាក់ ដែលមេធាវីការពារក្តីអះអាងថា មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងអំពីការបានស្តាប់ឮសូន្យរកថាអំពីកំណើនចំនួនប្រជាជននោះ⁶³⁵ សហមេធាវីនាំមុខបានកត់សម្គាល់ឃើញថា គ្មាននរណាម្នាក់ក្នុងចំណោមដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងនេះ ត្រូវបានចោទសួរពីអ្វីដែលគេបាននិយាយនៅក្នុងពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ពួកគេឡើយ⁶³⁶។

⁶³⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាក្សី កថាខណ្ឌ ១២៣០ ជើងទំព័រ ២៣២០ ដែលសំដៅដល់សារណាបណ្តឹងសាក្សី ឯកសារ F54.1.2, F54.1.6, F54.1.7 ឧបសម្ព័ន្ធ ១១, ១៥ និង ១៦។

⁶³⁵ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អុំ យឿន, យស ផល, សេង សៀន និង ហេង ឡៃហ៊ាង។

⁶³⁶ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អុំ យឿន ត្រូវបានសួរអំពីអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់គាត់យ៉ាងយូរ ប៉ុន្តែគាត់មិនត្រូវបានចោទសួរអំពីសូន្យរកថាដែលបានថ្លែងនៅពេលនោះឡើយ។ សូមមើល ឯកសារ E1/461.1 ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អុំ យឿន) ទំព័រ ៧៤ បន្ទាត់ ១៨-ទំព័រ ៧៧ បន្ទាត់៤ បន្ទាប់ពីម៉ោង [15.49.10]។ គ្មានចំណុចណាមួយដែលគាត់ត្រូវបានចោទសួរអំពីអ្វីដែលគេបាននិយាយនៅក្នុងពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះឡើយ ទោះបីគាត់បានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា គាត់យល់ថា គាត់ត្រូវបានគេតម្រូវឱ្យរួមដំណេក។ សូមមើលឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ២] ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អុំ យឿន) ទំព័រ ៤ បន្ទាត់ ៤-១៩ បន្ទាប់ពីម៉ោង [09.08.11]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យស ផល មិនត្រូវបានចោទសួរអំពីអ្វីដែលគេបាននិយាយនៅក្នុងពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់គាត់ទេ ហើយគាត់ត្រូវបានតម្រូវឱ្យនិយាយថា គាត់នឹងធ្វើតាមអ្វីដែល *អង្គការ* តម្រូវឱ្យគាត់ធ្វើ។ បន្ទាប់ពីពិធីនេះ ប្រធានកងបុរស និងកងនារី បានណែនាំឱ្យប្តីប្រពន្ធទាំងអស់ទៅជាមួយគ្នា និងរកកន្លែងដេក។ សូមមើលឯកសារ E1/464.1 ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យស ផល) ទំព័រ ១៧ បន្ទាត់ ២០-២៥ បន្ទាប់ពីម៉ោង [10.00.47]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន បានរៀបការនៅក្នុងពិធីតូចមួយដែលមានប្តីប្រពន្ធចំនួនបីគូ និងមិនត្រូវបានចោទសួរពីអ្វីដែលគេបាននិយាយនោះឡើយ។ សូមមើលឯកសារ E1/465.1 ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន) ទំព័រ ១៩ បន្ទាត់ ១៨-ទំព័រ ២១ បន្ទាត់ ២ បន្ទាប់ពីម៉ោង [10.07.35]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហេង ឡៃហ៊ាង មិនត្រូវបានចោទសួរពីអ្វីដែលគេបាននិយាយនៅក្នុងពិធី

(ii) ផ្នែកផ្សេងទៀតនៃសំណុំរឿង ០០២/០២៖ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ៥%នៃដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សីនៅក្នុងផ្នែកផ្សេងទៀតនៃការជំនុំជម្រះបានផ្តល់សក្ខីកម្មជាពួកគាត់បានស្តាប់ឮសុន្ទរកថាអំពីកំណើនចំនួនប្រជាជនក្នុងអំឡុងពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ខណៈដែល ៩៥% មិនបានស្តាប់ឮ⁶³⁷។ ក្នុងចំណោមដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំង ១៩ នាក់ ដែលស្ថិតក្នុង៩៥%នោះ⁶³⁸ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ១៨ នាក់ មិនត្រូវបានសួរសំណួរអំពីអ្វីដែលពួកគាត់បានស្តាប់ឮ ឬត្រូវបានប្រាប់នៅក្នុងពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះទេ⁶³⁹។ ដើម ប

រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់គាត់ទេ ទោះបីជាសហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ឃើញថា គាត់មិនអាចឆ្លើយសំណួរអំពីគោលបំណងនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះក៏ដោយ។ សូមមើលឯកសារ E1/476.1 ប្រតិចារិកថ្ងៃទី១៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីហេង ឡៃហ៊ាង) ទំព័រ ៤៦ បន្ទាត់ ៧-១៤ បន្ទាប់ពីម៉ោង [13.48.54]។

⁶³⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៣០ ជើងទំព័រ ២៣២០។ ការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តីត្រង់ចំណុចនេះគឺលំបាកយល់។ អត្ថបទនៃជើងទំព័រ ២៣២០ អានថា៖ “ប្រតិចារិកក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២៖ មានការលើកឡើងពីការបង្កើតកូន ៤ នាក់ ស្មើនឹង៥%, គ្មានការលើកឡើង ៧៦ នាក់ ឬ៥៥%”។

⁶³⁸ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ សុផានី, ជូ គឹមឡាន, វី ពៅ, សៀង សុវិដា, ចៅ ឡាង, ជុំ សាមៀន, សែន សុផុន, មាន លឿយ, សុះ មីន, ហ៊ុម ម៉ាន, ប្រាក់ ខឿន, សៀង ចាន់ថី, ខ្យង មួយ, អ៊ុច ស៊ុនឡាយ, សុន រុត, ផៃ ហ៊ាប, ក្នុង យ៉ាត, យន់ ប៊ិន, ម៉ី សាវឿន។

⁶³⁹ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ សុផានី៖ ឯកសារ E1/251.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ សុផានី) ទំព័រ ៧៩ បន្ទាត់ ៦-ទំព័រ ៨០ បន្ទាត់ ១៧ បន្ទាប់ពីម៉ោង [15.47.24]។ ឯកសារ E1/252.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ សុផានី) ទំព័រ ១៧ បន្ទាត់ ៦-ទំព័រ ១៦ បន្ទាត់៦ មុនម៉ោង [09.57.13]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជូ គឹមឡាន៖ ឯកសារ E1/252.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជូ គឹមឡាន) ទំព័រ ៥៣ បន្ទាត់ ២៤-ទំព័រ ៥៦ បន្ទាត់ ១៤ បន្ទាប់ពីម៉ោង [13.45.27]។ ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វី ពៅ៖ ឯកសារ E1/262.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិកថ្ងៃទី១២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វី ពៅ) ទំព័រ ២១ បន្ទាត់ ២-ទំព័រ ២២ បន្ទាត់ ១៦ បន្ទាប់ពីម៉ោង [10.11.50], ទំព័រ ៤៨ បន្ទាត់ ១៥-ទំព័រ ៥០ បន្ទាត់ ១៣ មុនម៉ោង [13.55.58]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង សុវិដា៖ ឯកសារ E1/308.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង សុវិដា) ទំព័រ ៣៣ បន្ទាត់ ២៣-ទំព័រ ៣៥ បន្ទាត់ ១៥ បន្ទាប់ពីម៉ោង [11.06.39]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជុំ សាមៀន៖ ឯកសារ E1/321.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជុំ សាមៀន) ទំព័រ ៥០ បន្ទាត់ ២៥-ទំព័រ ៥៤ បន្ទាត់ ៥ បន្ទាប់ពីម៉ោង [14.22.26]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សែន សុផុន៖ ឯកសារ E1/323.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សែន សុផុន) ទំព័រ ៦៣ បន្ទាត់ ២៥-ទំព័រ ៦៤ បន្ទាត់១៤ បន្ទាប់ពីម៉ោង [15.47.18]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មាន លឿយ៖ ឯកសារ E1/340.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មាន លឿយ) ទំព័រ ៥៤ បន្ទាត់ ១-ទំព័រ ៥៦ បន្ទាត់ ៩ មុនម៉ោង [14.11.47]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុះ មីន៖ ឯកសារ E1/343.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិកថ្ងៃទី៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមប

ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីប្រាំមួយនាក់ មិនបានផ្តល់សក្ខីកម្មបានចូលរួមពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍
ទាល់តែសោះ ហើយពួកគាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីការអនុវត្តពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែល
ពួកគាត់បានស្តាប់ឮតាមរយៈមនុស្សផ្សេងទៀត⁶⁴⁰។

ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុះ មីន) ទំព័រ ៨២ បន្ទាត់ ៩-១៧ មុនម៉ោង [15.54.35]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ឹម ម៉ាន៖ ឯកសារ
E1/351.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ឹម ម៉ាន) ទំព័រ ១៣ បន្ទាត់ ១-ទំព័រ
១៥ បន្ទាត់ ៦ បន្ទាប់ពីម៉ោង [9.39.58]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រាក់ ខឿន៖ ឯកសារ E1/361.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិកថ្ងៃ
ទី២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រាក់ ខឿន) ទំព័រ ៧៨ បន្ទាត់ ១១-ទំព័រ ៨១ បន្ទាត់២១ បន្ទាប់ពីម៉ោង [15.50.00]។
ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង ចាន់ថី៖ ឯកសារ E1/394.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិកថ្ងៃទី១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ
ប្បវេណី សៀង ចាន់ថី) ទំព័រ ១៥ បន្ទាត់ ៥-ទំព័រ១៦ បន្ទាត់២៤ មុនម៉ោង [09.53.19]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ខ្យង មួយ៖ ឯក
សារ E1/394.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិកថ្ងៃទី១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ខ្យង មួយ) ទំព័រ ៣៨ បន្ទាត់ ១៦-២៤
បន្ទាប់ពីម៉ោង [13.32.14]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុច ស៊ុនឡាយ៖ ឯកសារ E1/394.1 [កែតម្រូវ១] ប្រតិចារិកថ្ងៃទី១ ខែមីនា
ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុច ស៊ុនឡាយ) ទំព័រ ៦៧ បន្ទាត់ ២០-ទំព័រ ៦៨ បន្ទាត់ ១១ បន្ទាប់ពីម៉ោង [15.41.13]។ ឯក
សារ E1/395.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុច ស៊ុនឡាយ) ទំព័រ ១៧ បន្ទាត់ ១-
ទំព័រ ២១ បន្ទាត់៨ មុនម៉ោង [09.54.23]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុន រុត៖ ឯកសារ E1/411.1 ប្រតិចារិកថ្ងៃទី៣០ ខែមីនា ឆ្នាំ
២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុន រុត) ទំព័រ ៥៩ បន្ទាត់ ១៣-ទំព័រ៦០ បន្ទាត់៦ បន្ទាប់ពីម៉ោង [13.38.04]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ
ប្បវេណី ឆៃ ហ៊ាប៖ ឯកសារ E1/455.1 ប្រតិចារិកថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឆៃ ហ៊ាប) ទំព័រ ៩
បន្ទាត់ ៨-៩ បន្ទាប់ពីម៉ោង [09.23.40]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ភួង យ៉ាត៖ ឯកសារ E1/455.1 ប្រតិចារិកថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ
២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ភួង យ៉ាត) ទំព័រ ៤៩ បន្ទាត់ ២-៩ មុនម៉ោង [14.02.10], ទំព័រ ៥៣ បន្ទាត់ ១៣-ទំព័រ ៥៦ បន្ទាត់
១២ បន្ទាប់ពីម៉ោង [14.13.02]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យន់ ប៊ិន៖ ឯកសារ E1/457.1 ប្រតិចារិកថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦
(ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យន់ ប៊ិន) ទំព័រ ១៩ បន្ទាត់ ២០-ទំព័រ ២០ បន្ទាត់ ៧ បន្ទាប់ពីម៉ោង [10.32.11]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
ម៉ឺ សារឿន៖ ឯកសារ E1/459.1 ប្រតិចារិកថ្ងៃទី១៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ឺ សារឿន) ទំព័រ ៤៧ បន្ទាត់
២៣-ទំព័រ៥០ បន្ទាត់៦ បន្ទាប់ពីម៉ោង [14.04.31]។

⁶⁴⁰ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង សុវិដា៖ ឯកសារ E1/308.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើម បណ្តឹង
រដ្ឋប្បវេណី សៀង សុវិដា) ទំព័រ ៣៣ បន្ទាត់ ២៣-ទំព័រ ៣៥ បន្ទាត់១៥ បន្ទាប់ពីម៉ោង [11.06.39]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី រី
ពៅ៖ ឯកសារ E1/262.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិកថ្ងៃទី១២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី រី ពៅ) ទំព័រ ២១ បន្ទាត់
២-ទំព័រ ២២ បន្ទាត់ ១៦ បន្ទាប់ពីម៉ោង [10.11.50], ទំព័រ ៤៨ បន្ទាត់ ១៥-ទំព័រ ៥០ បន្ទាត់ ១៣ មុនម៉ោង [13.55.58]។ ដើមប
ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ខ្យង មួយ៖ ឯកសារ E1/394.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិកថ្ងៃទី១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ខ្យ
ង មួយ) ទំព័រ ៣៨ បន្ទាត់ ១៦-២៤ បន្ទាប់ពីម៉ោង [13.32.14]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុន រុត៖ ឯកសារ E1/411.1 ប្រតិ
ចារិកថ្ងៃទី៣០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុន រុត) ទំព័រ ៥៩ បន្ទាត់ ១៣-ទំព័រ ៦០ បន្ទាត់ ៦ បន្ទាប់ពីម៉ោង
[13.38.04]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឆៃ ហ៊ាប៖ ឯកសារ E1/455.1 ប្រតិចារិកថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ

- (iii) សំណុំរឿង ០០២/០១៖ មេធាវីការពារក្តីលើកទទឹងករណីថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សី៦% ក្នុងចំណោមដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សីដែលបានផ្តល់ចម្លើយនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ បានផ្តល់សក្ខីកម្មថាបានស្តាប់ឮសុន្ទរកថាដែលបានណែនាំឱ្យបង្កើតកូន និង ៩៤% មិនបានលើកឡើងពីសុន្ទរកថាបែបនេះ^{៦៤១}។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបីនាក់ស្ថិតក្នុង ៩៤% នៃដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សី ដែលមេធាវីការពារក្តីចាត់ថ្នាក់ថាមិនបានលើកឡើងពីសុន្ទរកថាដែលណែនាំឱ្យមានកំណើនប្រជាជន^{៦៤២}។ ក្នុងចំណោមដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សីទាំងនេះ គ្មាននរណាម្នាក់ត្រូវបានចោទសួរអំពីអ្វីដែលត្រូវបាននិយាយនៅក្នុងពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ទេ^{៦៤៣} និងពីរនាក់មិនដែលបានចូលរួមក្នុងពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ទាល់តែសោះ^{៦៤៤}។
- (iv) ចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលគាំទ្រដីកាដោះស្រាយ៖ មេធាវីការពារក្តីបញ្ជាក់ថា ១% នៃដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សីដែលផ្តល់ចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរគាំទ្រដីកាដោះស្រាយ បានផ្តល់សក្ខីកម្មថាបានស្តាប់ឮសុន្ទរកថាស្តីពីការបង្កើតកូន និងចាត់

ប្បវេណី ឆៃ ហិកប) ទំព័រ ៩ បន្ទាត់ ៨-៩ បន្ទាប់ពីម៉ោង [09.23.40]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យន់ ប៊ិន៖ ឯកសារ E1/457.1 ប្រតិចារិកថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យន់ ប៊ិន) ទំព័រ ១៩ បន្ទាត់ ២០-ទំព័រ ២០ បន្ទាត់ ៧ បន្ទាប់ពីម៉ោង [10.32.11]។

^{៦៤១} ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៣០ ជើងទំព័រ ២៣២១ ដែលយោងដល់សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឯកសារ F54.1.3 ឧបសម្ព័ន្ធ ២២ និងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឯកសារ F54.1.8 ឧបសម្ព័ន្ធ ២៧។

^{៦៤២} ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន, រម៉ាម យុន និងយស ផល។

^{៦៤៣} ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន៖ ឯកសារ E1/113.1 ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន) ទំព័រ ៨៩ បន្ទាត់ ២៤-ទំព័រ ៩០ បន្ទាត់ ២៤ បន្ទាប់ពីម៉ោង [15.53.16]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី រម៉ាម យុន៖ ឯកសារ E1/18.1 ប្រតិចារិកថ្ងៃទី៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី រម៉ាម យុន) ទំព័រ ៤៤ បន្ទាត់ ៨-២៤ បន្ទាប់ពីម៉ោង [11.51.46]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យស ផល៖ ឯកសារ E1/464.1 ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យស ផល) ទំព័រ ១៥ បន្ទាត់ ២៥-ទំព័រ ១៩ បន្ទាត់ ១៨ បន្ទាប់ពីម៉ោង [09.55.15]។

^{៦៤៤} ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន៖ ឯកសារ E1/113.1 ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន) ទំព័រ ៨៩ បន្ទាត់ ២៤-ទំព័រ ៩០ បន្ទាត់ ២៤ បន្ទាប់ពីម៉ោង [15.53.16]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី រម៉ាម យុន៖ ឯកសារ E1/18.1 ប្រតិចារិកថ្ងៃទី៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី រម៉ាម យុន) ទំព័រ ៤៤ បន្ទាត់ ៨-២៤ បន្ទាប់ពីម៉ោង [11.51.46]។

ប្រភេទសក្ខីកម្ម ៩៩% ផ្សេងទៀតថា “គ្មានការលើកឡើង”⁶⁴⁵។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីផ្អែ
 បីនាក់ស្ថិតក្នុង ៩៩% ដែលត្រូវបានកំណត់ដោយមេធាវីការពារក្តី⁶⁴⁶។ ផ្ទុយពីការអះអាង
 របស់មេធាវីការពារក្តី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីពីរនាក់ គឺ ស៊ូ សុធាវី និង ទេស ឌីង បានផ្តល់
 សក្ខីកម្មយ៉ាងច្បាស់ថាបានស្តាប់ឮសុន្ទរកថា ឬការណែនាំឱ្យបង្កើតកូនក្នុងអំឡុងពិធីរៀប
 អាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ពួកគាត់⁶⁴⁷។ ក្នុងចំណោមដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលនៅសេស
 សល់ចំនួន ២១ នាក់ ដែលត្រូវបានមេធាវីការពារក្តីកំណត់ថា “គ្មាន”ការលើកឡើងពីសុន្ទរ
 កថានោះ គ្មាននរណាម្នាក់ត្រូវបានចោទសួរអំពីអ្វីដែលត្រូវបាននិយាយក្នុងអំឡុងពិធីរៀប

⁶⁴⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៣០ ជើងទំព័រ ២៣២៣ ដែលយោងដល់សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឯក
 សារ F54.1.3 ឧបសម្ព័ន្ធ ១២ ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០ និងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឯកសារ F54.1.9 ឧបសម្ព័ន្ធ ១៨។

⁶⁴⁶ ម៉ូត រឿន, ស្វង ស៊ីម, មួរ សេដ្ឋា, ខេម ឡាង, ជុំ សុខា, សុត សែម, ហង់ អ៊ិន, ខៀវ ហន, ទេស ឌីង, ម៉ៅ គ្រឿន, សេង ចុន
 , ស្ទួន តែវ៉ែន, កៅ សន, គឹម ដាវ, គង់ វាច, ហុង សាវ៉ាត, មោង វ៉េត, រម៉ាម យុន, ឡាយ បូនី, សេង សៀន, ស៊ូ សុធាវី, ហេង
 ឡៃប៊ាង, យស ផល។

⁶⁴⁷ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ូ សុធាវី បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា ត្រូវបានតម្រូវឱ្យឡើងប្តេជ្ញា ឬប្រកាសថាគាត់ត្រូវដឹងគុណចំពោះ *អង្គ
 ការ* ហើយថាគាត់ និងប្រពន្ធរបស់គាត់ត្រូវបង្កើតកូនតាមតម្រូវការរបស់*អង្គការ*។ សូមមើលឯកសារ E1/462.1 កែតម្រូវ ១]
 ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ូ សុធាវី) ទំព័រ ៧០ បន្ទាត់ ១២-១៦ បន្ទាប់ពីម៉ោង [11.11.26]
 ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទេស ឌីង ត្រូវបានណែនាំឱ្យ “ចុះសម្រុង” ជាមួយប្រពន្ធរបស់គាត់ ឬប្រឈមនឹងហានិភ័យនៃការយក
 ទៅអប់រំកែប្រែ។ សូមមើលឯកសារ E3/5560 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទេស ឌីង) ចុះថ្ងៃទី១០
 ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00375559 សូមមើលផងដែរ ERN 00375558 – ក្នុងអំឡុងពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់គាត់ គាត់
 ត្រូវបានណែនាំថា ប្រសិនបើយើង “មិនចុះសម្រុងជាមួយនឹងដៃគូរបស់យើងទេ យើងនឹងត្រូវបាន*អង្គការ*ប្រាប់ថា យកទៅអប់រំ
 កែប្រែ រៀនសូត្រ” (សូមមើលផងដែរនូវសក្ខីកម្មប្រពន្ធរបស់គាត់)។ សូមមើលឯកសារ E3/5561កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់
 ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ៅ គ្រឿន) ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00375551 ។

អាពាហ៍ពិពាហ៍នោះទេ⁶⁴⁸។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួន ៦ នាក់ មិនដែលបានចូលរួមក្នុង ពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះទាល់តែសោះ⁶⁴⁹ ។

⁶⁴⁸ ឯកសារ E3/5560 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទេស ឌីង) ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00375558។ ឯកសារ E3/5299 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ូត ឡឺន) ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០៩ ERN 00282933។ ឯកសារ E3/5558 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហង់ អ៊ិន) ចុះថ្ងៃទី៩ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00375517, 00375518។ ឯកសារ E3/5559 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ខៀវ ហន) ចុះថ្ងៃទី៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00375525, 00375526។ ឯកសារ E3/5592 កំណត់ហេតុនៃការ ស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មោង វ៉ត) ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00422465។ ឯកសារ E1/18.1 ប្រតិចារិកថ្ងៃទី៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី រម៉ាម យុន) ទំព័រ៤៤ បន្ទាត់ ៨-២៤ បន្ទាប់ពីម៉ោង [11.51.46]។

ឯកសារ E1/465.1 ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន) ទំព័រ ១៩ បន្ទាត់ ១៨-ទំព័រ ២១ បន្ទាត់ ២ បន្ទាប់ពីម៉ោង [10.07.35]។ ឯកសារ E1/464.1 ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យស ផល) ទំព័រ ១៥ បន្ទាត់ ៧-ទំព័រ ១៩ បន្ទាត់ ១៨ បន្ទាប់ពីម៉ោង [09.55.15]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហេង ឡៃហ៊ាង មិន ត្រូវបានចោទសួរពីអ្វីដែលគេបាននិយាយនៅក្នុងពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់គាត់ទេ ទោះបីជាសហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ ឃើញថា គាត់មិនអាចឆ្លើយសំណួរអំពីគោលបំណងនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះក៏ដោយ។ សូមមើលឯកសារ E1/476.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហេង ឡៃហ៊ាង) ទំព័រ ៤៦ បន្ទាត់ ៧-១៤ បន្ទាប់ពីម៉ោង [13.48.54]។ ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឡាយ ប៊ូនី មិនបានផ្តល់សក្ខីកម្ម និងមិនត្រូវបានចោទសួរអំពីអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់គាត់ក្នុងអំឡុងពេលផ្តល់ សក្ខីកម្មផ្តល់មាត់ឡើយ។ សូមមើលឯកសារ E1/137.1 ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១២ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឡាយ ប៊ូនី) និងឯកសារ E1/138.1 ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១២ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឡាយ ប៊ូនី)។ ឯកសារ E3/3958 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឡាយ ប៊ូនី) ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00373255។ ឯក សារ E3/5539 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឌីម ឡេង) ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00373241។ ឯកសារ E3/5561 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ៅ គ្រឿន) ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៩ ERN 0037551-0037552 (ទោះបីជាគាត់ពិតជាបានផ្តល់សក្ខីកម្មថា អាជ្ញាធរបានបញ្ជាឱ្យគាត់ និងប្តីរបស់គាត់ (ដើមប ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទេស ឌីង) រួមភេទដោយមិនបានបញ្ជាក់ពីទីកន្លែង ឬរបៀបដែលការណែនាំនេះត្រូវបានធ្វើឡើងក៏ដោយ។ ឯក សារ E3/4657 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នង ស៊ីម) ចុះថ្ងៃទី៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00349501-00349502។ ឯកសារ E3/5311 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អូរ សេដ្ឋា) ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00365596-00365597។ ឯកសារ E3/5788 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី ជុំ សុខា) ចុះថ្ងៃទី២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00373223។ ឯកសារ E3/4654 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុត សែម) ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00390318។ ឯកសារ E3/5564 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សួន តៃវ៉េន) ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00405502។ ឯកសារ E3/5585 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កៅ សន) ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00418459។ ឯកសារ E3/5589 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី គីម ដាវ) ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00418464។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

- (v) ចម្លើយដែលត្រូវបានដាក់ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤៖ មេធាវីការពារក្តីលើកទី១ ករណីថា ៥% នៃចម្លើយដែលត្រូវបានដាក់ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ មាននិយាយអំពីសុន្ទរកថាស្តីពីការបង្កើតកូន ខណៈដែល ៩៥% គ្មានលើកឡើងអំពីសុន្ទរកថាទាំងនេះទេ⁶⁵⁰ ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួន២៥នាក់ ត្រូវបានមេធាវីការពារក្តីដាក់បញ្ចូលទៅក្នុង តួលេខ៩៥%នេះ⁶⁵¹ ។ ក្នុងចំណោមដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងនេះ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

ឯកសារ E3/5590 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី គង់ វាច) ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00420977, 00420978 ។ ឯកសារ E3/5591 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហុង សាវ៉ាត) ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00418449, 00418450 ។

⁶⁴⁹ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី រម៉ាម យុន៖ ឯកសារ E1/18.1 ប្រតិចារិកថ្ងៃទី៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី រម៉ាម យុន) ទំព័រ ៤៤ បន្ទាត់ ៨-២៤ បន្ទាប់ពីម៉ោង [11.51.46] ។ ឯកសារ E3/3958 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឡាយ បូនី) ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00373255 ។ ឯកសារ E3/5592 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មោង វេត) ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00422465 ។ ឯកសារ E3/5539 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ខឹម ឡេង) ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00373241 ។ ឯកសារ E3/5311 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មួរ សេដ្ឋា) ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00365596-00365597 ។ ឯកសារ E3/5564 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សួន តែវ៉េន) ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00405502 ។

⁶⁵⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៣១ ជើងទំព័រ ២៣២៥ ដែលយោងដល់សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឯកសារ F54.1.3 ឧបសម្ព័ន្ធ ១២ និងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឯកសារ F54.1.10 ឧបសម្ព័ន្ធ ១៩ ។

⁶⁵¹ ចិត សុផា, គៅ ចាត់, ឈឹម ស្រីន, ហេង មី, អៀម ចាន់នី, កែវ ធារី, ខែត សុខន, ខឿន ចឹម, ឡាច សែម, លី លន់, មាស សារ៉ាន, ម៉ុច ញ៉ាញ់, ម៉ុ ស្រឿង, ណាត ហឿន, អ៊ឹម ពុំ, ពៅ ស៊ី ឆួន, ផាន់ សារ៉ាយ, សេង យាង, សោម វណ្ណា, ស្រី សៀម, ទុំ ដា, វ៉ា លឹមហ៊ិន, វ៉ាន់ ចូក, យឹម សុវណ្ណ, យិន តេង ។

២១ នាក់ មិនត្រូវបានចោទសួរអំពីអ្វីដែលគេបាននិយាយនៅក្នុងពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍
នោះឡើយ⁶⁵² និងបួននាក់មិនដែលបានចូលរួមក្នុងពិធីនោះទាល់តែសោះ⁶⁵³ ។

⁶⁵² ឯកសារ E3/9831 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ចិត ឥសាន) ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ ERN 01032178។ ឯកសារ E3/9562 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឆៅ ចាត់) ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ERN 01049244, 01049245 ។ ឯកសារ E3/9827 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឈឹម ស្រីន) ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៤ ERN 00978981, 00978982។ ឯកសារ E3/9800 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហេង មី) ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ERN 01102832។ ឯកសារ E3/9657 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អៀម ចាន់នី) ចុះថ្ងៃទី៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ERN 00987167។ ឯកសារ E3/9662 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កែវ ធារី) ចុះថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ERN 01045650-01045653។ ឯកសារ E3/9830 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ខែត សុខន) ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ERN 01043275-01043279។ ឯកសារ E3/9795 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឡាច សែម) ចុះថ្ងៃទី៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ERN 00987239។ ឯកសារ E3/9769 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី លី លន់) ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤, ERN 00990697, 00990698។ ឯកសារ E3/9736 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មាស សារ៉ាន) ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ERN 01051792, 01051793។ ឯកសារ E3/9786 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ិច ញ៉ាញ) ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ERN 01027394។ ឯកសារ E3/9810 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ណាត ហៀន) ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២ ERN 00797031។ ឯកសារ E3/9510 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ឹម ពុំ) ចុះថ្ងៃទី៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៤ ERN 00973936 ។ ឯកសារ E3/9515 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ពៅ ស៊ីនួន) ចុះថ្ងៃទី១០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ ERN 00955772។ ឯកសារ E3/9789 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ផាន់ សារ៉ាយ) ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៤ ERN 00977038។ ឯកសារ E3/9763 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង ហាង) ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ ERN 01068042។ ឯកសារ E3/9825 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សោម រណ្តា) ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ ERN 01032228។ ឯកសារ E3/9469 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទុំ ង៉ា) ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ERN 00987981 ។ ឯកសារ E3/9756 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វ៉ា លីមហ៊ាន) ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ERN 01025626។ ឯកសារ E3/9794 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វ៉ាន់ ច្រក) ចុះថ្ងៃទី៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៤ ERN 00973921។ ឯកសារ E3/9785 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យឹម សុវណ្ណ) ចុះថ្ងៃទី៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ERN 01036513។

⁶⁵³ ឯកសារ E3/9657 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អៀម ចាន់នី) ចុះថ្ងៃទី៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ERN 00987167។ ឯកសារ E3/9510 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ឹម ពុំ) ចុះថ្ងៃទី៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៤ ERN 00973936។ ឯកសារ E3/9789 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ផាន់ សារ៉ាយ) ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៤ ERN 00977038។ ឯកសារ E3/9763 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង ហាង) ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ ERN 01068042-01068043។

275. សហមេធាវីនាំមុខស្នើឱ្យអង្គជំនុំជម្រះបដិសេធចោលនូវវិធីសាស្ត្រ “ស្ថិតិ” ដែលមេធាវីការពារក្តី ស្នើឡើងទាក់ទងនឹងភស្តុតាងស្តីពីបទបញ្ជាអំពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។ សម្រាប់ហេតុផលទាំងអស់ដែលបានលើកឡើងខាងលើ វិធីសាស្ត្រនេះនឹងមិនអាចជួយក្នុងការបញ្ជាក់ការពិតបានទេ។ វាក៏បង្កអន្តរាយដល់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលពាក់ព័ន្ធផងដែរ៖ វិធីសាស្ត្រនេះមិនត្រឹមតែប៉ុនប៉ងកាត់បន្ថយភស្តុតាងរបស់ពួកគាត់ទៅជាចំនួនប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងបកស្រាយមិនត្រឹមត្រូវនូវ ខ្លឹមសាររបស់ភស្តុតាងនោះផងដែរ។ នៅផ្នែកបន្ទាប់ក្នុងសារណានេះ សហមេធាវីនាំមុខនឹងត្រឡប់មកឆ្លើយតបទៅនឹងការអះអាងមិនត្រឹមត្រូវជាក់លាក់អំពីកំហុសអង្គហេតុ ដែលមេធាវីការពារក្តីបានធ្វើឡើងដោយផ្អែកលើវិធីសាស្ត្រនេះ⁶⁵⁴ ។

៩. មូលដ្ឋាននានាកំណត់ទង្វើក្រិដ្ឋកម្ម និងការយល់ឃើញផ្នែកអង្គហេតុ

- 276. ផ្នែកនេះនៃសារណា ឆ្លើយតបទៅនឹងទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តី ដែលលើកឡើងពាក់ព័ន្ធផ្ទាល់ទៅនឹងការយល់ឃើញផ្នែកអង្គហេតុ និងការកំណត់បទចោទរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ។
- 277. នៅត្រង់ចំណុចដែលពាក់ព័ន្ធ ទង្វើករណីនានាទាក់ទងនឹងការបង្កើតយ៉ាងត្រឹមត្រូវនៃធាតុផ្សំគតិយុត្តិ នៃក្រិដ្ឋកម្ម និងទង្វើករណីនានាទាក់ទងនឹងនីតិវិធីក្នុងសាលាដំបូង ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលសម្រាប់ក្រិដ្ឋកម្មនីមួយៗ។ បញ្ហាចោទជាចម្បងមួយ កើតឡើងពាក់ព័ន្ធនឹងវិធីសាស្ត្រត្រឹមត្រូវក្នុងការកំណត់នីតិវិធីក្នុងសាលាដំបូងនេះ។ **ក្នុងមូលដ្ឋានទី ៨៥** មេធាវីការពារក្តីជំទាស់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសតាមរយៈការប្រកាន់យក និងការអនុវត្តតាមការផ្ទៀងបញ្ជាក់អំពីគោលការណ៍នេះពីក្នុងសំណុំរឿង

⁶⁵⁴ ជារួម សូមមើលផ្នែក 9.6.4 នៅត្រង់កថាខណ្ឌ ៦២៧ ខាងក្រោម។

០០២/០១ របស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល^{៦៥៥}។ សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របនឹងចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព ចំពោះមូលដ្ឋាននេះ^{៦៥៦} និងមិនចាំបាច់បរិយាយលម្អិតបន្ថែមទៀតទេ។

៩.១. ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាអំពើមនុស្សឃាត

៩.១.១. ទិដ្ឋភាពរួម

278. ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាអំពើមនុស្សឃាត សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របនឹងការសន្និដ្ឋានរបស់ ក.ស.ព រួមទាំងការសន្និដ្ឋានដែលពាក់ព័ន្ធនឹង *ចេតនាប្រយោល*^{៦៥៧} និងអំពើអកម្មនាំឱ្យមានពិរុទ្ធ^{៦៥៨}។ សហមេធាវីនាំមុខក៏យល់ស្រប និងមិនចាំបាច់បរិយាយបន្ថែម

^{៦៥៥} ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៥៥០-៥៧៤។ ការបញ្ជាក់ច្បាស់លាស់របស់អង្គជំនុំជម្រះអំពីគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាពអាចរកបាននៅក្នុង៖ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៧៦១-៧៦២។ សូមមើលផងដែរកថាខណ្ឌ ៧៦៣-៧៦៥ សម្រាប់ការអនុវត្តរបស់អង្គជំនុំជម្រះនៃគោលការណ៍ទាំងនោះចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១។ ក្នុងការអនុលោមតាមវិធីសាស្ត្រនេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសង្កេតយ៉ាងត្រឹមត្រូវថា “គោលការណ៍នីត្យានុកូលភាពតម្រូវឱ្យបទល្មើស និងទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ត្រូវតែមាននៅក្នុងច្បាប់កម្ពុជា ឬច្បាប់អន្តរជាតិ (រួមទាំងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ) ដែលមានអត្ថិភាពនៅចន្លោះពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ហើយជនជាប់ចោទ អាចប្រមើលឃើញ និងអាចដឹងបានផងដែរ” ៖ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ២១។

^{៦៥៦} ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ២៩-៣៧។

^{៦៥៧} **មូលដ្ឋានទី ៨៦-៩៣** (ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៥៧៥-៦៤០។ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៣៧៦)។ **មូលដ្ឋានទី ១០០** (ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៧៦-៦៧៧។ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៧៦៩-៧៧២)។ **មូលដ្ឋានទី ១០២** (ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៨៣-៦៨៥។ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៧៧៣-៧៧៦)។ **មូលដ្ឋានទី ១១៣** (ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៥៨-៧៦២។ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៨២៦-៨៣៣)។ **មូលដ្ឋានទី ១១៥-១១៧** (ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៦៨-៧៨៦។ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៨០០-៨១១)។ **មូលដ្ឋានទី ១២៣** (ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨១៤-៨២៤។ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៨៣៦-៨៤១)។ **មូលដ្ឋានទី ១៣២** (ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៧០-៨៧៩។ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៨៦៦-៨៧២)។

^{៦៥៨} **មូលដ្ឋានទី ៩៩** (ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៧២-៦៧៥។ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៧៦៣-៧៦៨)។ **មូលដ្ឋានទី ១១៣** (ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៥៨-៧៦២។ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៨២៦-៨៣៣)។ **មូលដ្ឋានទី ១១៥** (ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

លើការសន្និដ្ឋានរបស់ ក.ស.ព ស្តីពី**មូលដ្ឋានទី ១២៨** (ការធ្វើមនុស្សឃាតលើជនជាតិវៀតណាមនៅអូរកន្សែង)⁶⁵⁹ **មូលដ្ឋានទី ១៥២** (ការធ្វើមនុស្សឃាតលើជនជាតិវៀតណាមនៅខេត្តស្វាយរៀង)⁶⁶⁰**មូលដ្ឋានទី ១៥៣** (ការធ្វើមនុស្សឃាតលើជនជាតិវៀតណាមនៅតាមសមុទ្រ)⁶⁶¹ និង**មូលដ្ឋានទី ១៥៥** (ការធ្វើមនុស្សឃាតលើជនជាតិវៀតណាមនៅវត្តខ្សាច់) ឡើយ⁶⁶²។

279. សហមេធាវីនាំមុខបានធ្វើការសន្និដ្ឋាននៅផ្នែកផ្សេងទៀតក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខនេះ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹង**មូលដ្ឋានទី ១៣១** (ការធ្វើមនុស្សឃាតនៅភ្នំក្រោល)⁶⁶³ **មូលដ្ឋានទី ១៣៦** (ការធ្វើមនុស្សឃាតនៅភូមិទ្រា)⁶⁶⁴ និងយល់ស្របនឹងចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព⁶⁶⁵។

280. ដោយសារតែដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បានរួមចំណែកដល់ភ័ស្តុតាងជាមូលដ្ឋាននៃឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការធ្វើមនុស្សឃាត ជាពិសេសភ័ស្តុតាងស្តីពីការស្លាប់ដោយសារស្ថានភាពនៅសហ ករណី និងការដ្ឋាន ក៏ដូចជាពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រព្រឹត្តចំពោះជនជាតិចាម និងជនជាតិវៀតណាម សហមេធាវីនាំមុខធ្វើការសន្និដ្ឋានឆ្លើយតបនឹងមូលដ្ឋានទាំងឡាយដែលភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានជំទាស់តវ៉ាក្នុងទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីដូចតទៅ៖ **មូលដ្ឋានទី ១០១** (ការធ្វើ

កថាខណ្ឌ ៧៦៨-៧៧១។ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៨០០-៨០២)។ **មូលដ្ឋានទី ១២៣** (ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨១៤-៨២៤។ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៨៣៦-៨៤១)។

⁶⁵⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៤១-៨៤៧។ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៦០០-៦០៣។

⁶⁶⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៨៧-៩៩២។ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៥៩៦-៥៩៩។

⁶⁶¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៩៣-១០០២។ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៦១៦-៦២០។

⁶⁶² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០០៦-១០១៣។ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៦០៤-៦០៧។

⁶⁶³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៦២-៨៦៩។ សូមមើល ផ្នែក 10.4 នៅកថាខណ្ឌ ៧៥២-៧៥៨។

⁶⁶⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៩២-៨៩៩។ សូមមើល ផ្នែក 10.5 នៅកថាខណ្ឌ ៧៥៩-៧៦៧។

⁶⁶⁵ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៨៦១-៨៦៥ (**មូលដ្ឋានទី ១៣១**) កថាខណ្ឌ ៤៩៧-៥០២ (**មូលដ្ឋានទី ១៣៦**)។

មនុស្សឃាតដោយសារលក្ខខណ្ឌរស់នៅក្នុងសហករណ៍ស្រុកត្រាំកក់)⁶⁶⁶ មូលដ្ឋានទី ១១៦ (ការធ្វើ
មនុស្សឃាតតាមរយៈលក្ខខណ្ឌការងារ និងលក្ខខណ្ឌរស់នៅ នៅទំនប់ ១ មករា)⁶⁶⁷ មូលដ្ឋានទី
១៣៧ (ការធ្វើមនុស្សឃាតនៅវត្តអូរត្រកួន)⁶⁶⁸ មូលដ្ឋានទី ១៥៤ (ការធ្វើមនុស្សឃាតលើជនជាតិ
វៀតណាមក្នុងខេត្តកំពង់ឆ្នាំង)⁶⁶⁹ និង មូលដ្ឋានទី ១៥៦ (ការធ្វើមនុស្សឃាតលើជនជាតិវៀត ណា
មក្នុងខេត្តក្រចេះ)⁶⁷⁰។

៩.១.២. ការធ្វើមនុស្សឃាតដោយសារលក្ខខណ្ឌរស់នៅក្នុងស្រុកត្រាំកក់

- 281. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងយល់ឃើញថា មានឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាអំពើ
មនុស្សឃាតពាក់ព័ន្ធនឹងការស្លាប់ក្នុងស្រុកត្រាំកក់ ដែលបណ្តាលមកពីកង្វះអាហារូបត្ថម្ភ ការងារ
ហួសកម្រិត និងជំងឺ⁶⁷¹។ ក្នុងមូលដ្ឋានទី ១០១ មេធាវីការពារក្តីជំទាស់តវ៉ានឹងសេចក្តីសន្និដ្ឋាននោះ
ដោយលើកឡើងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងប្រព្រឹត្តកំហុសក្នុងការសន្និដ្ឋានថា ការស្លាប់ទាំងនោះ
បណ្តាលមកពីលក្ខខណ្ឌរស់នៅ⁶⁷²។
- 282. សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របនឹង ក.ស.ព ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានភស្តុតាងយ៉ាងច្រើននៅ
ចំពោះមុខដើម្បីគាំទ្រសេចក្តីសន្និដ្ឋាននេះ⁶⁷³។ ពាក់ព័ន្ធនឹងសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលា
ដំបូង ដែល ក.ស.ព យកជាសំអាង សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ឯកសារយ៉ាងច្រើននេះត្រូវ

⁶⁶⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសារទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៧៨-៦៨២។ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ
៧៧៧-៧៨៦។

⁶⁶⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសារទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៧២-៧៨២។ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ
៨០៣-៨០៨។

⁶⁶⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសារទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៩៩-៩០០។ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ
៥០៣-៥០៩។

⁶⁶⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសារទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០០៣-១០០៥។ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថា
ខណ្ឌ ៦១៣-៦១៥។

⁶⁷⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសារទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០១៤-១០១៧។ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថា
ខណ្ឌ ៦០៨-៦១២។

⁶⁷¹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១៤២-១១៤៥។

⁶⁷² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសារទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៧៨-៦៨២។

⁶⁷³ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៧៧៧-៧៨៦។

បានផ្តល់ដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលនិយាយយ៉ាងច្រើនអំពីលក្ខខណ្ឌនានាដែលអាច និងពិត ជាបណ្តាលឱ្យស្លាប់ ដូចជា ភាពអត់ឃ្លាន⁶⁷⁴ ជំងឺ និងការមិនមានការថែទាំផ្នែកវេជ្ជសាស្ត្រគ្រប់ គ្រាន់⁶⁷⁵ និងការងារហួសកម្លាំង⁶⁷⁶ ក្នុងស្រុកត្រាំកក។

⁶⁷⁴ សូមមើល ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១០១១, ១០១២, ១០១៤-១០១៦, ១១៩៥។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់ ដែលបានផ្តល់សក្ខីកម្មស្តីពីសហការណ៍ក្នុងស្រុកត្រាំកកក្នុងវគ្គជំនុំជម្រះនេះ បាននិយាយពីភាពអត់ឃ្លាន ៖ ឯកសារ E1/288.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យែម ខុនី) ទំព័រ ៩ បន្ទាត់ ៧-១១ បន្ទាប់ពីម៉ោង [09.29.00] (“បាទ ពួកខ្ញុំហ្នឹងខ្លាចធ្វើអីចឹង ធ្វើវាមិនទាន់។ បើជើងអីវិនិច្ឆ័យដូចអ្វីនៅតែអ្វី គ្មានស្តី ថាស្តី គ្រាន់តែដើរទាក់ ស្មៅក៏ដួលដែរ។ ដល់តែយើងដួលទៅ ថាយើងនេះពុត ដល់យើងឈឺ ថាយើងនេះពុត ធ្វើស្តីមិនកើត។ ហើយពុតស្តី បើគ្មានជីវជាតិ ឱ្យឆ្ងាញ់ ឱ្យនេះផង។ ស្តីមឡើងជង្គង់អីវិនិច្ឆ័យដូចជង្គង់កុក លើសជង្គង់កុកផង អាហ្នឹងជង្គង់មនុស្ស”)។ ឯកសារ E1/288.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ឹម វណ្ណៈ) ទំព័រ ៤៨ បន្ទាត់ ១១-១៧ បន្ទាប់ពីម៉ោង [13.46.56] (“...ពួកខ្ញុំទៅបេះស្លឹកឆ្នឹងបូកមកដាក់ហោប៉ៅលួចហូបពេលកាលណាដែលស្រែកឃ្លានពេក”)។ ឯក សារ E1/250.1 [កែតម្រូវ ៤] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ សុផានី) ទំព័រ ៦១ បន្ទាត់ ៤ មុនម៉ោង [14.35.12] (“...អាហារហូបក៏មិនគ្រប់គ្រាន់”)។ ឯកសារ E1/252.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជូ គីមឡាន) ទំព័រ ៦៤ បន្ទាត់ ១ មុនម៉ោង [14.19.36] (“យើងត្រូវអត់ឃ្លាន”)។ ឯកសារ E1/286.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អៀម យេន) ទំព័រ ៥០ បន្ទាត់ ១២ បន្ទាប់ ពីម៉ោង [15.16.08] (“ព្រោះខ្ញុំឃ្លាន ខ្ញុំទៅលួចដំឡូងគេ”)។ ឯកសារ E1/286.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១ ខែមេសា ឆ្នាំ ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់) ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ២៣-ទំព័រ ២៦ បន្ទាត់ ៩ បន្ទាប់ពីម៉ោង [13.34.14], ទំព័រ ៣២ បន្ទាត់ ២៣-២៤ បន្ទាប់ពីម៉ោង [13.57.53] (“វាហូបមិនឆ្អែតគ្រប់គ្រាន់ទេ”)។ ឯកសារ E1/287.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃ ទី២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បេង ហៀន) ទំព័រ ៥២ បន្ទាត់ ១០-១៤ បន្ទាប់ពីម៉ោង [14.27.46] (“...ហូប អាហារមិនបានគ្រប់គ្រាន់”)។ ឯកសារ E1/262.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី រី ពៅ) ទំព័រ ១២ បន្ទាត់ ១៥-១៦ បន្ទាប់ពីម៉ោង [09.44.28], ទំព័រ ៣៣ បន្ទាត់ ២១-២៥ មុនម៉ោង [11.08.00] (“បាទ សម័យនោះ មានកងយុវជនរបស់ខ្ញុំហ្នឹង នៅអូរក្រូចហ្នឹង មានអ្នកអត់បាយហ្នឹង អត់បាយស្លាប់ហ្នឹងពីរនាក់ដែរ”)។ ឯកសារ E1/288.1 [កែ តម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឡិប នាង) ទំព័រ ៨២ បន្ទាត់ ១៦-១៨ បន្ទាប់ពីម៉ោង [15.48.09] (“អត់ដែលបានហូបឆ្អែតទេ”)។ ឯកសារ E1/288.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមប ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៊ុន សារឿន) ទំព័រ ៣៥ បន្ទាត់ ១២-១៤ បន្ទាប់ពីម៉ោង [11.06.41] (“គេបង្អត់បាយខ្ញុំ”)។ ឯកសារ E1/289.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ថាន់ ធីម) ទំព័រ ២០ បន្ទាត់ ២៤-២៥ បន្ទាប់ពី ម៉ោង [10.31.37] (“ទេអាឡើងអាហារហ្នឹងមិនដែលបានគ្រប់គ្រាន់ទេ”)។ ឯកសារ E1/283.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុង សារឿន) ទំព័រ ១០ បន្ទាត់ ៤-៨ បន្ទាប់ពីម៉ោង [09.33.57] (“នាងខ្ញុំអត់ឃ្លាន ខ្ញុំ ទៅលួចដំឡូង...”)។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

⁶⁷⁵ សូមមើល ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១០២០, ១០៥០, ១១៨៧។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E1/253.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជូ គីមឡុន) ទំព័រ ២៨ បន្ទាត់ ១៨-១៩ បន្ទាប់ពីម៉ោង [10.57.38]។ ឯកសារ E1/252.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជូ គីមឡុន) ទំព័រ ៣៩ បន្ទាត់ ១៦-១៧ បន្ទាប់ពីម៉ោង [11.22.03] (“មានពេទ្យទេ មានឆ្មប។ ឆ្មបយើងនៅជនបទហ្នឹង ភូមិហ្នឹង គេមកប្រសូត កូនឱ្យយើង ហើយអត់មានថ្នាំសង្កូវអីទាំងអស់...”)។ ឯកសារ E1/288.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ឹម រណ្តុះ) ទំព័រ ៤៩ បន្ទាត់ ២២-ទំព័រ ៥០ បន្ទាត់ ១ មុនម៉ោង [13.52.32] (“តែខ្ញុំទៅសុំថ្នាំពេទ្យ មិន ដែលបានថ្នាំពេទ្យទេ បានតែម្សៅដំឡូងមី...ហើយនាំគ្នាដើរទៅបាបនាងខ្ញុំកុមារហ្នឹងចំនួន ២០ នាក់ ទាំងខ្លួនខ្ញុំមានជំងឺជាប់ខ្លួន”)។ ឯកសារ E1/251.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ឹ សុផានី) ទំព័រ ៤៦ បន្ទាត់ ១៣-១៧ បន្ទាប់ពីម៉ោង [13.41.12] (“គាត់មានជំងឺធ្ងន់ ហើយកើតដំបៅ កើតពិសនៅជើង...គាត់ស្លាប់នៅឯមន្ទីរពេទ្យ”)។ ឯក សារ E1/262.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី រី ពៅ) ទំព័រ ២៦ បន្ទាត់ ១៩-២៣ មុនម៉ោង [10.48.03] (“អ៊ឹមឆឹងរឿងពេទ្យ រឿងហ្នឹង អត់ ខ្ញុំមិនដែលឃើញមានពេទ្យទេនៅក្បាលពោធិ៍ហ្នឹង...ហើយទៅប្រាប់គេៗ ថាយើងសតិអារម្មណ៍។ ហើយកាលណាសតិអារម្មណ៍ អាហ្នឹងអង្គការមានកន្លែងឱ្យនៅហើយគេប្រាប់ គេនិយាយតែប៉ុណ្ណឹង”), ទំព័រ ២៧ បន្ទាត់ ១-៥ បន្ទាប់ពីម៉ោង [10.48.03] (“បាទ បើខ្ញុំនៅកងយុវជន សម័យអាពត ខ្ញុំមិនដែលឃើញមានថ្នាំ មានការងារ ព្យាបាលដូចថាអ្នកជំងឺ អ្នកអី នៅក្នុងកងយុវជន ខ្ញុំមិនដែលមានអ្នកទៅដេកពេទ្យទេ ព្រោះអីគេមិនឱ្យដេកពេទ្យ ឬមួយគេមិន ឈឺ យ៉ាងណា ក៏គេមិនដែលយកទៅព្យាបាលតាមមន្ទីរពេទ្យ ឬមួយតាមគ្លីនិកផ្សេងៗដែរ។ អ៊ឹមឆឹង កាលណាឈឺ បើយើងឈឺ អត់បាយ ងាប់ហ្នឹង”)។ ឯកសារ E1/283.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ឹម សារឿន) ទំព័រ ១៦ បន្ទាត់ ២២-ទំព័រ ១៧ បន្ទាត់ ៣ បន្ទាប់ពីម៉ោង [09.58.15] (“ជំនាន់ហ្នឹង ៧៦ ហ្នឹង ខ្ញុំឈឺខ្លាំង យកទៅដាក់មន្ទីរពេទ្យ នៅឃុំលាយបូរហ្នឹង។ ពេទ្យហ្នឹងចែកជាមុខសញ្ញាទៀត ពេទ្យថា ១៧ ឃុំលាយបូរ...យកខ្ញុំទៅដាក់សេរ៉ូម ឱ្យលេបថ្នាំៗគ្រាប់ៗ ដូចធ្វើជាដំឡូងមី ហើយសេរ៉ូមជាទឹកដូងយកស្រស់ យកទៅ យកដាក់ជើងខ្ញុំហ្នឹងខូច ដើរទៅខ្លើកៗទល់សព្វថ្ងៃនៅឈឺដែរ”)។ ឯក សារ E1/289.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ថាន់ ធីម) ទំព័រ ២១ បន្ទាត់ ១-៥ មុនម៉ោង [10.34.06] ។ ឯកសារ E1/288.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឡិប នាង) ទំព័រ ៧៩ បន្ទាត់ ១៥-២០ បន្ទាប់ពីម៉ោង [15.38.09] (“បងប្រុសឈឺ បងស្រីឈឺ ដល់ឈឺហើយយកទៅពេទ្យ ដល់យកទៅៗ បាត់រហូត។ អត់មានឃើញដឹងបងដឹងប្អូនយកទៅដល់ណា។ យកទៅពេទ្យយកទៅបាត់រហូត អត់មានឃើញយកមកវិញទេ... គាត់ឈឺរាក ហើយក្តៅ”)។

⁶⁷⁶ សូមមើល ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១០១៨, ១០២០, ១១៩៦។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E1/286.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អៀម យេន) ទំព័រ ៤៧ បន្ទាត់ ១-៦ មុនម៉ោង [15.06.47], ទំព័រ ៤៩ បន្ទាត់ ២៥-ទំព័រ ៥០ បន្ទាត់ ១ មុនម៉ោង [15.16.08] (“មានតែការធ្វើពលកម្ម យប់ផ្លាស់កង ថ្ងៃធ្វើការ”)។ ឯកសារ E1/288.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៊ុន សារឿន) ទំព័រ ២៩ បន្ទាត់ ៨-១០ មុនម៉ោង [10.48.38] (“យើងខំរែកដំបូក ខំធ្វើការៗថ្ងៃៗ មិនឈប់តាំងចាប់ពីម៉ោងប្រាំមួយទៅទល់ម៉ោងដប់មួយ ចាប់ពីម៉ោង មួយទៅទល់ម៉ោងប្រាំ ហើយហូបបបរក្នុងមួយពេលមួយជង វាមិនអាចសមនឹងកម្លាំងដែលខំធ្វើការហ្នឹងទេ”)។ ឯកសារ E1/288.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ឹម រណ្តុះ) ទំព័រ ៤៧ បន្ទាត់ ២៣-ទំព័រ ៤៨ បន្ទាត់ ២ មុនម៉ោង [13.46.56] (“គេឱ្យពួកខ្ញុំទៅដឹក សែងដីប្រឡាយហ្នឹង ចាប់តាំងពីម៉ោងប្រាំមួយព្រឹករហូតដល់ម៉ោងដប់

- 283. លើសពីនេះ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា មេធាវីការពារក្តីហាក់ដូចជាមិនជំទាស់ឡើយថា កូនរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជូ គីមឡូន បានស្លាប់ដោយសារការអត់អាហារក្នុងឃុំណាយបូរ⁶⁷⁷។ វាមិនច្បាស់ថា តើចំណុចនេះស៊ីសង្វាក់គ្នាដោយរបៀបណាជាមួយនឹងជំហរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា គ្មានភារកិច្ចសន្យានុម័តិ នៃការធ្វើមនុស្សឃាតនោះ។
- 284. ការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងគ្មានសំអាងហេតុ ត្រូវតែបដិសេធចោល។

៩.១.៣. ការធ្វើមនុស្សឃាតតាមរយៈលក្ខខណ្ឌការងារ និងលក្ខខណ្ឌរស់នៅទំនប់ ១ មករា

285. ក្រៅពីការយល់ឃើញថា មានការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាការធ្វើមនុស្សឃាតនៅទំនប់ ១ មករា តាមរយៈការសម្លាប់នៅវត្តបាយ័នជាន់ដៃក⁶⁷⁸ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក៏រកឃើញផងដែរថា ឧក្រិដ្ឋកម្មនេះត្រូវបានប្រព្រឹត្តដោយពាក់ព័ន្ធនឹងការស្លាប់ដែលបណ្តាលមកពីលក្ខខណ្ឌរស់នៅ និងលក្ខខណ្ឌការងារនៅការដ្ឋានការងារនេះ⁶⁷⁹។ ការស្លាប់ទាំងនេះត្រូវបានកំណត់ជាក់លាក់ ដូចតទៅ (i) អ្នកធ្វើការពីប្រាំមួយទៅដប់នាក់បានស្លាប់ដោយសារតែធ្វើ “ការងារធ្ងន់ របបអាហារមិនគ្រប់គ្រាន់ និងស្ថានភាពមិនអំណោយផល ដូចជា បរិស្ថានគ្មានអនាម័

មួយកន្លះថ្ងៃត្រង់។ បើពួកខ្ញុំមិនហើយ គេមិនឱ្យបាយហូបទេ”។ ឯកសារ E1/288.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឡិប នាង) ទំព័រ ៨៤ បន្ទាត់ ១៣ -១៥ មុនម៉ោង [15.54.50] (“ដល់មិនហើយ ដល់យប់បានឱ្យឡើង”)។ ឯកសារ E1/250.1 [កែតម្រូវ ៤] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ សុផានី) ទំព័រ ៥២ បន្ទាត់ ២២-ទំព័រ ៥៣ បន្ទាត់ ៣ មុនម៉ោង [14.07.28] (“កាលណាដូរច្រូតកាត់ គឺខ្ញុំធ្វើការសឹងតែមួយថ្ងៃ មួយយប់ទាល់ភ្លឺ ប៉ុន្តែគ្រាន់តែថា ពេលណាយើងហូបបាយក៏ហូបទៅ ជួលកាលយើងលួចសម្រាកអី ដូចជាគេឯលក់នៅលើគំនរចំបើងហ្នឹង គឺថាគេសឹងធ្វើទាល់ភ្លឺ ព្រោះអីគេធ្វើដាក់ គេធ្វើអា អ្នកណាមានកម្លាំងធ្វើទៅ អ្នកណាលក់ក៏លក់ទៅ គឺថាសឹងតែទាល់ភ្លឺ”)។ ឯកសារ E1/262.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វី ពៅ) ទំព័រ ៥ បន្ទាត់ ៩-១០ បន្ទាប់ពីម៉ោង [09.18.46] (“ខ្ញុំបានធ្វើការ ប៉ុល ពត បានបង្ខំឱ្យខ្ញុំធ្វើការទាំងថ្ងៃទាំងយប់ជីកប្រឡាយ លើកទំនប់ ធ្លាក់រហាត់ គ្មានពេលស្រាក់ស្រាន្តដោយបង្អត់អាហារ គ្មានអាហារហូបគ្រប់គ្រាន់ និងគ្មានសម្លៀកបំពាក់គ្រប់គ្រាន់បាទ)។ ឯកសារ E1/286.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់) ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ៨ មុនម៉ោង [13.31.15] (“ខ្ញុំមិនហ៊ានសម្រាកទេ។ គេបង្ខំឱ្យធ្វើ គេធ្វើគ្រប់គ្នាមិនហ៊ានសម្រាក”)។

⁶⁷⁷ ឯកសារ F54 សាលាបណ្តឹងសារទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៨០។
⁶⁷⁸ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៦៦៦។
⁶⁷⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៦៧០-១៦៧៣។

យ និងឱសថមិនគ្រប់គ្រាន់ និងគ្មានប្រសិទ្ធភាព”⁶⁸⁰ និង (ii) ការស្លាប់ជាច្រើនដែល បណ្តាលមកពី គ្រោះថ្នាក់នៅការដ្ឋានការងារ “ដូចជាច្រាំងដីបានបាក់ធ្លាក់ និងកប់ពីលើអ្នកធ្វើការបណ្តាលឱ្យមួយ ចំនួនបានស្លាប់”⁶⁸¹ ។

286. មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងប្រព្រឹត្តកំហុសក្នុងការកំណត់ពីការស្លាប់ដែល ជាមូលដ្ឋាននៃសេចក្តីសន្និដ្ឋានអំពីការធ្វើមនុស្សឃាតទាំងនេះក្នុងមូលដ្ឋានទី ១១៦⁶⁸² ។

៩.១.៣.១. ការស្លាប់ដោយសារលក្ខខណ្ឌរស់នៅ និងលក្ខខណ្ឌការងារ

287. មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ភ័ស្តុតាងដែលបានដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនគាំ ទ្រសេចក្តីសន្និដ្ឋានអំពីការស្លាប់ដែលបណ្តាលមកពីលក្ខខណ្ឌរស់នៅ និងលក្ខខណ្ឌការងារនៅការ ដ្ឋានទំនប់ ១ មករា ឡើយ⁶⁸³ ។ មេធាវីការពារក្តីបានវាយប្រហារដោយអន្លើលើប្រភពភ័ស្តុតាងមួយ ចំនួនដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងយកជាសំអាង ថាមិនគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការកំណត់ពីការស្លាប់ដែល បានកើតឡើងនៅការដ្ឋាននេះ និងហាក់អះអាងថា ដោយសារតែអ្នកធ្វើការដែលមានជំងឺត្រូវបាន បញ្ជូនទៅភូមិរបស់ពួកគេវិញ ឬទៅតាមរោងព្យាបាលដែលពួកគេបានស្លាប់នៅទីនោះ គ្មានការ កំណត់ពីការស្លាប់របស់ពួកគេនៅទំនប់ ១ មករា នោះទេ⁶⁸⁴ ។ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ភ័ស្តុតាង របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ិន រ៉ន⁶⁸⁵ និង សៀង សុវិដា⁶⁸⁶ ត្រូវបានបំភ្លៃ ឬមានតម្លៃភ័ស្តុតាងតិច តួចបំផុត។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងផ្អែកតាមភ័ស្តុតាងពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងពីរនាក់នេះ ដែលថា អ្នកធ្លាក់ខ្លួនឈឺនៅការដ្ឋានការងារនេះត្រូវបានបញ្ជូនចេញ⁶⁸⁷ និងផ្អែកតាមសក្ខីកម្មរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ិន រ៉ន ដែលថា មនុស្សពីរនាក់នៅក្នុងក្រុមគាត់ ដែលត្រូវគេបញ្ជូនទៅ មិន

⁶⁸⁰ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៦៧០។

⁶⁸¹ ដូចជើងទំព័រខាងលើ។

⁶⁸² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសារទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៧៣-៧៧៨ (ស្តីពីលក្ខខណ្ឌ), ៧៧៩-៧៨១ (ស្តីពីគ្រោះថ្នាក់)។

⁶⁸³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសារទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៧៣-៧៧៨។

⁶⁸⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសារទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៧៣។

⁶⁸⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសារទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៧៤។

⁶⁸⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសារទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៧៥។

⁶⁸⁷ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៦២៩ ជើងទំព័រ ៥៥៤៣។

បានត្រឡប់មកការដ្ឋានការងារនេះវិញទេ⁶⁸⁸។ ការជំទាស់តវ៉ារបស់មេធាវីការពារក្តីចំពោះភ័ស្តុតាងនេះ ក៏ដូចជាភ័ស្តុតាងស្រដៀងគ្នាពីអ្នកផ្សេងទៀត គឺជាការយល់ខុសទាំងស្រុង។

- 288. សំអាងហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងគ្របដណ្តប់លើសេចក្តីសន្និដ្ឋាន ៣ ៖ (i) លក្ខខណ្ឌរស់នៅ និងលក្ខខណ្ឌការងារនៅការដ្ឋាននេះជាលក្ខខណ្ឌដែលធ្វើឱ្យមនុស្សធ្លាក់ខ្លួនឈឺ⁶⁸⁹ (ii) អ្នកដែលឈឺធ្ងន់ត្រូវបានគេបញ្ជូនចេញពីការដ្ឋាននេះ⁶⁹⁰ និង (iii) អ្នកដែលត្រូវបានគេបញ្ជូនចេញមួយចំនួនបានស្តាប់ដោយសារតែជំងឺរបស់ខ្លួន⁶⁹¹។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុន រ៉ន និង សៀង សុវិដា បានផ្តល់ ភ័ស្តុតាងគាំទ្រសេចក្តីសន្និដ្ឋានទីពីរ។ សាក្សីផ្សេងទៀតបានផ្តល់ភ័ស្តុតាងស្តីពីសេចក្តីសន្និដ្ឋានទីបី ដូចជា សាក្សី កែ ពេជ្រវណ្ណៈ និង មាស ឡៃហួរ⁶⁹²។
- 289. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី ក៏បានផ្តល់ភ័ស្តុតាងគាំទ្រផងដែរ។ គាត់បានពិពណ៌នាពីបុរសម្នាក់មកពីការដ្ឋាននេះដែលធ្លាក់ខ្លួនឈឺ និងត្រូវបានគេបញ្ជូនទៅភូមិរបស់គាត់វិញ⁶⁹³។ ដោយសារតែគាត់រស់នៅក្នុងភូមិតែមួយ និងមានវត្តមាននៅការដ្ឋាននៅពេលនោះ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី អាចផ្តល់ភ័ស្តុតាងផ្ទាល់ពាក់ព័ន្ធនឹងការស្តាប់របស់បុរសនោះ⁶⁹⁴។ ហ៊ុន សិត្តានី ស្គាល់ជិតស្និទ្ធនឹងបុរសនោះ និងបាននិយាយថា គាត់យំយែកអាណិតបុរសដែលបានស្តាប់នោះ⁶⁹⁵។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានជំទាស់តវ៉ានឹងភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី ឡើយ។

⁶⁸⁸ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៦២៩ ជើងទំព័រ ៥៥៤៣។

⁶⁸⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៥៨៦, ១៥៨៨, ១៥៩៧, ១៦០១, ១៦០៦, ១៦០៧, ១៦៧០។

⁶⁹⁰ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៦០៧, ១៦០៩, ១៦១០, ១៦២៥, ១៦២៦, ១៦២៩ និងជើងទំព័រ ៥៥៤៣, ១៦៧០។

⁶⁹¹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៦២៤, ១៦២៦, ១៦២៩ និងជើងទំព័រ ៥៥៤៣, ១៦៧០។

⁶⁹² ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៦២៤ ជើងទំព័រ ៥៥៤៣។

⁶⁹³ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៦២៦។ ឯកសារ E1/306.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី) ទំព័រ ៤៤ បន្ទាត់ ១៨-ទំព័រ ៤៦ បន្ទាត់ ១០ បន្ទាប់ពីម៉ោង [14.14.08]។

⁶⁹⁴ ឯកសារ E1/306.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី) ទំព័រ ៧ បន្ទាត់ ១៦-១៧ មុនម៉ោង [09.26.07], ទំព័រ ៤៤ បន្ទាត់ ១៨-ទំព័រ ៤៦ បន្ទាត់ ១០ មុនម៉ោង [14.16.17] ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងយកជាសំអាងក្នុងឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៦២៦។

⁶⁹⁵ ឯកសារ E1/306.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី) ទំព័រ ៧ បន្ទាត់ ១៦-១៩ មុនម៉ោង [09.26.07]។

ផ្អែកតាមភស្តុតាងនេះទាំងមូល មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញថា សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការស្តាប់ទាំងនេះ មិនសមហេតុផលនោះទេ។

៩.១.៣.២. ការស្តាប់ដោយសារគ្រោះថ្នាក់នៅកន្លែងធ្វើការ

290. សហមេធាវីនាំមុខគាំទ្រចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព ទៅនឹងទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងប្រព្រឹត្តកំហុសក្នុងអង្គហេតុតាមរយៈការសន្និដ្ឋានថាមានការស្តាប់ជាច្រើនដោយសារគ្រោះថ្នាក់ ដូចជា ច្រាំងដីបានបាក់ធ្លាក់ និងកប់ពីលើអ្នកធ្វើការបណ្តាលឱ្យមួយចំនួនបានស្តាប់នៅទំនប់ ១ មករា⁶⁹⁶។ សហមេធាវីនាំមុខឆ្លើយតបទៅនឹងផ្នែកដែលមេធាវីការពារក្តីបកស្រាយមិនត្រឹមត្រូវ និងអានសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្រៅបរិបទ និងអនុវត្តគោលការណ៍ភស្តុតាងមិនត្រឹមត្រូវ។

291. សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ការជំទាស់តវ៉ាដោយផ្នែកៗរបស់មេធាវីការពារក្តីលើភស្តុតាងប្រាសចាកពីតម្លៃភស្តុតាងរួមដែលត្រូវបានវាយតម្លៃដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។ សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មិនផ្អែកលើសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឬសាក្សីណាម្នាក់ជាពិសេសឡើយ ប៉ុន្តែផ្អែកលើភស្តុតាងរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នួន ណារ៉ុំ, ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុន រ៉ែន, សាក្សី មាស ឡៃហួរ និងសាក្សី អ៊ុត សេង។

292. មេធាវីការពារក្តី មិនបានបង្ហាញពីភាពមិនសមហេតុផលរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងការផ្អែកដោយផ្អែកលើការសង្កេតផ្ទាល់របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នួន ណារ៉ុំ ដែលថា អ្នកធ្វើការបានរងរបួសដោយសារការបាក់ដី ទោះបីជា នួន ណារ៉ុំ មិនបានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីអ្នកធ្វើការដែលបានស្តាប់ទាំងនោះក្តី⁶⁹⁷។ ភស្តុតាងរបស់គាត់ពាក់ព័ន្ធនឹងអត្ថិភាពនៃការបាក់ដីនៅការដ្ឋានទំនប់ ១ មករា ហើយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានសិទ្ធិផ្អែកលើភស្តុតាងនេះសម្រាប់គោលបំណងនោះ។

⁶⁹⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសារទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៧៩-៧៨១។ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៨០៦-៨០៧។

⁶⁹⁷ The សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា គ្មានភាពផ្ទុយគ្នាក្នុងភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរូបនេះឡើយ។ សូមមើល ឯកសារ E1/339.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នួន ណារ៉ុំ) ទំព័រ ៣២ បន្ទាត់ 79-៥ បន្ទាប់ពីម៉ោង [11.15.47] (“ស : ឥឡូវនេះ មុននេះបន្តិច អ្នកស្រីឆ្លើយទៅនឹងព្រះរាជអាជ្ញា អ្នកស្រីឆ្លើយថា អត់មានអ្នកណាម្នាក់

293. មេធាវីការពារក្តីក៏បានជំទាស់តវ៉ានឹងសក្តិកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុន រ៉ន និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី ផងដែរ ដោយលើកឡើងថា ភ័ស្តុតាងរបស់អ្នកទាំងពីរនេះស្តីពីការបាក់ដីគឺគ្រាន់តែជាការពួគេនិយាយតគ្នា និងមិនអាចប្រើជាភ័ស្តុតាងបញ្ជាក់ពាក់ព័ន្ធនឹងការស្លាប់មនុស្សបណ្តាលមកពីគ្រោះថ្នាក់បានឡើយ⁶⁹⁸។ ដូចការពិភាក្សាក្នុងផ្នែកផ្សេងទៀតនៃសារណា បណ្តឹងសាទុក្ខនេះ⁶⁹⁹ គ្មានការហាមឃាត់មិនឱ្យប្រើប្រាស់ភ័ស្តុតាងតាមរយៈការពួគេពីគេឡើយ។ ក្រៅពីនេះ មេធាវីការពារក្តីខកខានមិនបានពិចារណាពីកម្រិតដែលការសង្កេតឃើញដោយផ្ទាល់របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បង្ហាញពីលក្ខខណ្ឌគ្រោះថ្នាក់របស់ការដ្ឋាននោះ ដែលបង្កជាការបាក់ដីសង្កត់មនុស្សស្លាប់ភ្លាមៗនោះទេ។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានពិចារណាថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុន រ៉ន បានផ្តល់សក្តិកម្មថា ជណ្តើរទេរឡើងចុះរណ្តៅដីចោត⁷⁰⁰ ដែលអ្នកធ្វើការជីកដីក្រោមភ្លៀងខ្លាំង⁷⁰¹ ជារណ្តៅដីរអិល⁷⁰² និងថា គ្មានការចាត់វិធានការការពារសុវត្ថិភាព ឬបង្ការមិនឱ្យអ្នកធ្វើការរអិលឡើយ⁷⁰³។ ទន្ទឹមនឹងនេះ មេធាវីការពារក្តីមិនបានពិចារណាថា ទោះបីជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី មិនបានសង្កេតឃើញការបាក់ដីដោយផ្ទាល់ក្តី ក៏គាត់អាចពិពណ៌នាពីទីតាំងនៃការបាក់ដី និងបុព្វហេតុនៃហេតុការណ៍នេះបានដែរ។ គាត់បានពន្យល់ដោយផ្អែកតាមការសង្កេតរបស់គាត់ផ្ទាល់ថា អ្នកធ្វើការមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យខ្ចិលច្រអូសឡើយ និងត្រូវបានបង្ខំឱ្យប្រកួតប្រជែងគ្នា

ស្តាប់ទេ <តាមការសង្កេតរបស់លោកស្រី នៅទំនប់នោះ>។ តើអ្នកស្រីធ្លាប់ឃើញមានមនុស្សទទួលរបួស ឬក៏ទទួលគ្រោះថ្នាក់អ្វីដែរ ឬទេ នៅការដ្ឋានទំនប់នោះ? ឆ ៖ ចាស មានឃើញដែរ។ ឃើញអ្នកកាប់ ពួកយុវជនហ្នឹងកាប់ដីៗ ដោយសារការលុងដីវាជ្រៅបាក់សង្កត់។ បាក់សង្កត់ វាត្រូវជើងអី អីចឹងរបួស មានឃើញ”។

⁶⁹⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសារទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៨១។

⁶⁹⁹ សូមមើល ផ្នែក 8.3.1 ខាងលើ នៅកថាខណ្ឌ ២១៦-២២៨។

⁷⁰⁰ ឯកសារ E1/307.1 [តែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុន រ៉ន) ទំព័រ ១៧ បន្ទាត់ ១៤-១៧ បន្ទាប់ពីម៉ោង [09.57.49]។

⁷⁰¹ ឯកសារ E1/307.1 [តែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុន រ៉ន) ទំព័រ ៨ បន្ទាត់ ៨-១០ មុនម៉ោង [09.26.43]។

⁷⁰² ឯកសារ E1/307.1 [តែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុន រ៉ន) ទំព័រ ៧ បន្ទាត់ ២១-២៣ បន្ទាប់ពីម៉ោង [09.23.55], ទំព័រ ៤៨ បន្ទាត់ ១-៦ បន្ទាប់ពីម៉ោង [14.16.46]។

⁷⁰³ ឯកសារ E1/307.1 [តែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុន រ៉ន) ទំព័រ ៨ បន្ទាត់ ១៦-២៥ បន្ទាប់ពីម៉ោង [09.26.43]។

ដើម្បីស្រូតឱ្យបានការងារលឿន រហូតកើតគំនិតលុងដី និងធ្វើឱ្យបាក់ដីសង្កត់⁷⁰⁴។ ដូច្នោះ មេធាវី ការពារក្តីមិនបានចង្អុលបង្ហាញឡើយថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងប្រព្រឹត្តិមិនសមហេតុផលក្នុង ការផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នួន ណារ៉ុំ, ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ិន រ៉ែន និង ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី រួមជាមួយនឹងភស្តុតាងរបស់សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ផ្សេងទៀត ដើម្បីកំណត់ថា គ្រោះថ្នាក់ជាច្រើនដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការបាក់ដីដែលបង្កឡើងភ្លាមៗ ដោយលក្ខខណ្ឌនានា និងការប្រកួតប្រជែងនៅការដ្ឋាននេះ បានកប់សង្កត់ និងសម្លាប់អ្នកធ្វើការជា ច្រើននាក់នោះ។

៩.១.៤. ការធ្វើមនុស្សឃាតលើជនជាតិចាមនៅវត្តអូរត្រកួន

- 294. ក្នុងមូលដ្ឋានទី ១៣៧ មេធាវីការពារក្តីបានដេញដោលសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូងដែលថា មនុស្សជាច្រើនដែលភាគច្រើនជាជនជាតិចាម ត្រូវបាននាំយកទៅសម្លាប់នៅវត្តអូរ ត្រកួន⁷⁰⁵។
- 295. ទទ្ទឹករណ៍ទាំងនេះគឺមិនច្បាស់លាស់។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបញ្ជាក់ឡើយ ថាតើមេធាវីការពារ ក្តីយល់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសក្នុងការសន្និដ្ឋានថា ប្រជាជនត្រូវបានគេសម្លាប់នៅ វត្តអូរត្រកួន ឬថាតើមេធាវីការពារក្តីគ្រាន់តែអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសក្នុង ការសន្និដ្ឋានថា ការកាប់សម្លាប់ទាំងនេះត្រូវបានកំណត់គោលដៅលើជនជាតិចាម។ ការណ៍ដែល មេធាវីការពារក្តីផ្អែកជាច្រើនលើកច្រើនសាលើភស្តុតាងដែលថា យ៉ាងហោចណាស់ ជនជាតិខ្មែរ មួយចំនួនក៏ត្រូវបានសម្លាប់នៅវត្តអូរត្រកួនផងដែរនោះ⁷⁰⁶ បង្ហាញថា មេធាវីការពារក្តីទទួលស្គាល់ ថា ពិតជាមានការកាប់សម្លាប់ប្រាកដមែន ប៉ុន្តែជំទាស់ចំពោះជាតិពន្ធរបស់ជនរងគ្រោះ។ មេធាវី ការពារក្តីមិនបានបង្ហាញពីកំហុសរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឡើយ។

⁷⁰⁴ E1/305.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី) ទំព័រ ៧០ បន្ទាត់ ១៧-ទំព័រ ៧១ បន្ទាត់ ៩ មុនម៉ោង [15.46.17]។ ឯកសារ E1/306.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី) ទំព័រ ៤ បន្ទាត់ ៥-៧ មុនម៉ោង [09.12.34]។

⁷⁰⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសារទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៩៩-៩១០។

⁷⁰⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសារទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩០៣, ៩០៦, ៩០៨។

- 296. ក្នុងផ្នែកខាងក្រោមក្នុងបរិបទនៃឧក្រិដ្ឋកម្មក្រោមទម្រង់ជាការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ សហមេធាវីនាំមុខ បានលើកឡើងពីមូលហេតុដែលភ័ស្តុតាងនេះ គាំទ្រសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលថា ការកាប់សម្លាប់ទាំងនេះត្រូវបានកំណត់គោលដៅលើជនជាតិចាម និងបង្កើតជាការ រើសអើង⁷⁰⁷។ ទោះបីជាអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនបានរកឃើញការរើសអើងជាប្រព័ន្ធក្តី ក៏ការ សេចក្តីសន្និដ្ឋានអំពីការធ្វើមនុស្សឃាតក្នុងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿងនេះ បើកទូលាយចំពោះអង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូង ឱ្យតែអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអាចសន្និដ្ឋានបានថា ជនជាតិចាមស្ថិតក្នុង ចំណោមអ្នកដែលត្រូវបានគេសម្លាប់នៅវត្តអូរត្រកួន⁷⁰⁸។ ការចោទប្រកាន់ថា ប្រជាជនខ្មែរត្រូវបាន គេសម្លាប់ជាមួយនឹងជនជាតិចាម មិនអាចដោះបន្ទុកបានឡើយ។
- 297. មេធាវីការពារក្តីហាក់ជំទាស់ទៅនឹងតម្លៃភ័ស្តុតាងនៃភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ឹម ម៉ាន និងថា តើភ័ស្តុតាងនេះត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយប្រភពផ្សេងទៀតដែរ ឬទេ⁷⁰⁹។ សហមេធាវីនាំ មុខបានឆ្លើយតបនៅផ្នែកផ្សេងទៀតក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខនេះ ទៅនឹងការអះអាងរបស់ មេធាវីការពារក្តីពាក់ព័ន្ធនឹងភ័ស្តុតាងរបស់ ហ៊ឹម ម៉ាន⁷¹⁰។ ផ្អែកលើការវិភាគនោះ សហមេធាវីនាំ មុខសូមអះអាងថា គ្មានការបង្ហាញពីកំហុសក្នុងការប្រើប្រាស់ភ័ស្តុតាងនោះឡើយ។
- 298. សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របនឹង ក.ស.ព ថា ភ័ស្តុតាងដែលបានដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូង ជាភ័ស្តុតាងដែលអាចជឿជាក់បានថា ជនជាតិចាមត្រូវបានប្រមូលផ្តុំជាប្រព័ន្ធ និង យកទៅសម្លាប់នៅវត្តអូរត្រកួន⁷¹¹។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញពីកំហុសក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋាន នេះឡើយ។

៩.១.៥. ការធ្វើមនុស្សឃាតលើជនជាតិចាម

299. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងយល់ថា មានឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាការធ្វើ មនុស្សឃាតនៅទីតាំងជាច្រើនដែលបានរៀបរាប់ក្នុងផ្នែកនៃដីកាដោះស្រាយនេះស្តីពីការប្រព្រឹត្ត

⁷⁰⁷ សូមមើល កថាខណ្ឌ ៤៦២។
⁷⁰⁸ ឯកសារ D427 ដីកាដោះស្រាយ កថាខណ្ឌ ១៣៧៣ និង ៧៧៦-៧៨៣។
⁷⁰⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩០៧។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ៩០៣។
⁷¹⁰ សូមមើល ផ្នែក 10.2 ខាងក្រោម នៅត្រង់កថាខណ្ឌ ៧៣៩-៧៤៧។
⁷¹¹ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៥០៣-៥០៩។

ចំពោះជនជាតិវៀតណាម។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានលើកទទ្ទឹករណីដែលបង្ហាញពីកំហុសអង្គ
ច្បាប់ ឬអង្គហេតុ ឬដែលក្នុងករណីណាក៏ដោយ អាចធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សាលក្រមនេះឡើយ។
សហមេធាវីនាំមុខគាំទ្រការសន្និដ្ឋានរបស់ ក.ស.ព⁷¹² និងឆ្លើយតបតែទៅនឹងការជំទាស់តវ៉ាផ្នែក
អង្គហេតុដែលពាក់ព័ន្ធនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រាក់ ខៀន ទាក់ទិននឹងការធ្វើមនុស្សឃាតលើ
សមាជិកគ្រួសាររបស់គាត់ក្នុងខេត្តកំពង់ឆ្នាំង និងពាក់ព័ន្ធនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុច ស៊ុនឡាយ
ទាក់ទិននឹងការធ្វើមនុស្សឃាតលើសមាជិកគ្រួសាររបស់គាត់ក្នុងខេត្តក្រចេះប៉ុណ្ណោះ។

300. សហមេធាវីនាំមុខក៏យល់ឃើញផងដែរថា ទោះបីជាមេធាវីការពារក្តីទទួលបានជោគជ័យលើទទ្ទឹក
ករណីរបស់ខ្លួនស្តីពីវិសាលភាពនៃសំណុំរឿងនេះ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រព្រឹត្តចំពោះជនជាតិវៀត
ណាមនៅក្រៅខេត្តព្រៃវែង និងខេត្តស្វាយរៀងក្តី ក៏ការយល់ឃើញផ្នែកអង្គហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះ
សាលាដំបូងស្តីពីបញ្ហាទាំងនេះ នៅតែពាក់ព័ន្ធនឹងការបង្កើតគោលនយោបាយ និងលំនាំនៃការ
ប្រព្រឹត្ត ពាក់ព័ន្ធនឹងជនជាតិវៀតណាម។

៩.១.៥.១. ការធ្វើមនុស្សឃាតលើជនជាតិវៀតណាមក្នុងខេត្តកំពង់ឆ្នាំង

301. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសន្និដ្ឋានថាមានការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ក្រោម
ទម្រង់ជាការធ្វើមនុស្សឃាតក្នុងខេត្តកំពង់ឆ្នាំង។ សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង
គ្របដណ្តប់លើការសម្លាប់ដែលរៀបរាប់ដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រាក់ ខៀន⁷¹³។ មេធាវីការ
ពារក្តីជំទាស់តវ៉ាចំពោះសេចក្តីសន្និដ្ឋាននេះក្នុង **មូលដ្ឋានទី ១៥៤** ដោយលើកឡើងថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ
ប្បវេណីរូបនេះមិនបានឃើញការសម្លាប់រង្គាល ហើយភ័ស្តុតាងរបស់គាត់គ្មានការបញ្ជាក់⁷¹⁴។

302. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រាក់ ខៀន បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា ក្នុងចំណោមកងរបស់គាត់នៅកោះ តាម៉ូរ
មានគ្រួសារកូនកាត់ចំនួន ៧ គ្រួសារដែលប្តី/ប្រពន្ធជាខ្មែរ ហើយម្ខាងទៀតជាវៀតណាម⁷¹⁵។ មាន
ល្បាចមួយ កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមប្រមូលផ្តុំគ្រួសារចម្រុះជាតិសាសន៍ទាំង ៧ គ្រួសារនេះ “ដើម្បី

⁷¹² ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៥៩៦-៦២០។
⁷¹³ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៧១។
⁷¹⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសារទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០០៣-១០០៥។
⁷¹⁵ ឯកសារ E1/361.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រាក់ ខៀន) ទំព័រ ៤៦ បន្ទាត់
១៦-ទំព័រ ៤៧ បន្ទាត់ ១០ មុនម៉ោង [13.58.47] ដែលត្រូវបានយកជាសំអាងក្នុងឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៦៦។

បញ្ជូនត្រឡប់ទៅវិញ”⁷¹⁶ និងត្រូវចេញដំណើរដោយផ្ទៀងផ្ទាត់⁷¹⁷។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រាក់ ខៀន ស្ថិតក្នុងចំណោមក្រុមនេះ ឬក្រុមនឹងប្រពន្ធរបស់គាត់ ម្តាយក្មេក និងកូនម្នាក់⁷¹⁸។ បន្ទាប់ពីដើរបាន យូរមក ក្រុមនេះត្រូវបានបំបែកជាពីរក្រុម ៖ ក្រុមជនជាតិវៀតណាម និងក្រុមជនជាតិខ្មែរ⁷¹⁹។ ក្រោយមក ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រាក់ ខៀន ត្រូវបានគេប្រាប់ថា អ្នកក្នុងក្រុមជនជាតិវៀតណាម រួមទាំងប្រពន្ធ ម្តាយក្មេក និងកូនរបស់គាត់ផងដែរនោះ ក៏ដូចជាជនជាតិវៀតណាម ៦ គ្រួសារ ផ្សេងទៀត ត្រូវបាន “កម្ទេច”⁷²⁰។

303. សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របនឹង ក.ស.ព ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានសិទ្ធិផ្អែកលើភ័ស្តុតាង នេះ⁷²¹។ សហមេធាវីនាំមុខគូសបញ្ជាក់ថា ក្នុងការអះអាងពីពាក្យចោមអាវាម មេធាវីការពារក្តី បានវាយតម្លៃទាបដោយមិនសមហេតុផលលើភ័ស្តុតាងផ្ទាល់របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រាក់ ខៀន ពាក់ព័ន្ធនឹងព្រឹត្តិការណ៍មុន និងក្រោយការសម្លាប់ទាំងនេះ ជាពិសេសការបំបែកជាក្រុមជន

⁷¹⁶ ឯកសារ E1/361.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រាក់ ខៀន) ទំព័រ ៥៧ បន្ទាត់ ៤-៥ មុនម៉ោង [14.28.56]។ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៦៦។

⁷¹⁷ ឯកសារ E1/361.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រាក់ ខៀន) ទំព័រ ៥៧ បន្ទាត់ ៦-១២ មុនម៉ោង [14.28.56]។

⁷¹⁸ ឯកសារ E1/361.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រាក់ ខៀន) ទំព័រ ៥៩ បន្ទាត់ ២១-២៣ បន្ទាប់ពីម៉ោង [14.34.36]។

⁷¹⁹ ឯកសារ E1/361.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រាក់ ខៀន) ទំព័រ ៦០ បន្ទាត់ ១៨-២៥ បន្ទាប់ពីម៉ោង [14.36.48]។

⁷²⁰ ឯកសារ E1/361.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រាក់ ខៀន) ទំព័រ ៦៨ បន្ទាត់ ២៥ - ទំព័រ ៧០ បន្ទាត់ ៥ មុនម៉ោង [15.27.10]។ ឯកសារ E1/362.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រាក់ ខៀន) ទំព័រ ២៩ បន្ទាត់ ២៣-ទំព័រ ៣០ បន្ទាត់ ៩ មុនម៉ោង [10.52.28] ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង យកជាសំអាងក្នុងឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៦៧។

⁷²¹ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៦១៣-៦១៥។ សហមេធាវីនាំមុខក៏យល់ស្របនឹង ក.ស.ព ផងដែរថា ការយោងតាមពាក្យ “កូនៗ” ក្នុងកថាខណ្ឌ ៣៤១៧ នៃសាលក្រមនេះ ហាក់ដូចជាកំហុសវាយអត្ថបទទេ យោងទៅតាម ការពិចារណាច្បាស់លាស់លើអង្គហេតុដែលបានលើកឡើងក្នុងកថាខណ្ឌ ៣៤៦៦ និង ៣៤៦៧ ដែលកត់សម្គាល់ថា គឺកូនតែម្នាក់ របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រាក់ ខៀន ប៉ុណ្ណោះដែលស្ថិតក្នុងចំណោមអ្នកដែលត្រូវបានសម្លាប់នៅកោះតាម៉ូរ។ សូមមើល ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៦១៥។

ជាតិខ្មែរ និងក្រុមជនជាតិវៀតណាម⁷²² និងអង្គហេតុដែលថា ជនជាតិវៀតណាមទាំងនោះត្រូវបានសម្លាប់ចោលទាំងអស់⁷²³។ ទិដ្ឋភាពនៃការសង្កេតផ្ទាល់ទាំងនេះរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រាក់ ខឿន ស៊ីសង្វាក់គ្នាទាំងស្រុងទៅនឹងការពន្យល់ដែលគាត់ទទួលបានថា គ្រួសាររបស់គាត់ និងជនជាតិវៀតណាមផ្សេងទៀតត្រូវបានគេសម្លាប់។ លើសពីនេះ ផ្នែកផ្សេងទៀតនៃសក្ខីកម្មរបស់គាត់ដែលប្រហែលជាពាក្យចចាមអាវ៉ាម នៅតែអាចជឿជាក់បាន ជាពិសេសក្នុងបរិបទជារួម។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានគូសបញ្ជាក់ថា ប្រធានកងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រាក់ ខឿន “បានបន្ទោសគាត់ដែលរៀបការជាមួយនារីវៀតណាម ហើយបានប្រាប់គាត់ឱ្យស្នើអង្គការរៀបការម្តងទៀតជាមួយនារីខ្មែរ”⁷²⁴។ ដូចការពិភាក្សាក្នុងផ្នែកខាងក្រោម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានសិទ្ធិផ្អែកទៅលើភស្តុតាងរបស់ភាគីណាម្នាក់⁷²⁵។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងប្រព្រឹត្តកំហុស ក្នុងការកំណត់ថាមានការធ្វើមនុស្សឃាតដោយផ្អែកលើភស្តុតាងដែលផ្តល់ដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រាក់ ខឿន នោះទេ។

៩.១.៥.២. ការធ្វើមនុស្សឃាតលើជនជាតិវៀតណាមក្នុងខេត្តក្រចេះ

304. ពាក់ព័ន្ធនឹងខេត្តក្រចេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានថាមានឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាការធ្វើមនុស្សឃាត ដោយផ្អែកលើសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុច ស៊ុនឡាយ⁷²⁶។ គាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា នៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨ គាត់ត្រូវបានគេបញ្ជូនទៅជាមួយបុរសផ្សេងទៀតឱ្យទៅកាប់ឫស្សីនៅកន្លែងឆ្ងាយ ដែលត្រូវចំណាយពេលពីរយប់ទើប

⁷²² ឯកសារ E1/361.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រាក់ ខឿន) ទំព័រ ៥៧ បន្ទាត់ ១៥-ទំព័រ ៥៨ បន្ទាត់ ៥ មុនម៉ោង [14.31.23], ទំព័រ ៦០ បន្ទាត់ ៦-ទំព័រ ៦២ បន្ទាត់ ២៥ បន្ទាត់ពីម៉ោង [14.36.48] ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងយកជាសំអាងក្នុងឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៦៦។

⁷²³ ឯកសារ E1/361.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រាក់ ខឿន) ទំព័រ ៧០ បន្ទាត់ ១៧-២០ បន្ទាត់ពីម៉ោង [15.27.10], ទំព័រ ៧២ បន្ទាត់ ១៣-១៥ បន្ទាត់ពីម៉ោង [15.33.05] ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងយកជាសំអាងក្នុងឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៦៧។

⁷²⁴ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៦៧។

⁷²⁵ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៤២៤។

⁷²⁶ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៩៦-៣៤៩៧ និង ៣៤៨៨។

ទៅដល់⁷²⁷។ នៅពេលត្រឡប់មកវិញ ប្រធានសហករណ៍បានកោះហៅគាត់រួមជាមួយបុរសៗទាំងនោះទៅជួបដើម្បីប្រាប់ពួកគេថា សមាជិកក្រុមគ្រួសាររបស់ពួកគេត្រូវបាននាំយកទៅឆ្ងាយហើយហើយពួកគេ បានបំពេញភារកិច្ចដ៏ធំមួយសម្រាប់ អង្គការដោយបានលាងសម្អាតខ្លួនឯងចេញពីប្រភពដើមរបស់ខ្លួន និងលះបង់កាត់សាច់ស្អុយនេះចោល⁷²⁸។

305. មេធាវីការពារក្តីជំទាស់ (ក្នុងមូលដ្ឋានទី ១៥៦) ថា ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ីច ស៊ុនឡាយ មានភាពលម្អៀង និងគ្រាន់តែជាពាក្យចោមអាវ៉ាម⁷²⁹។ សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របនឹងការសន្និដ្ឋានរបស់ ក.ស.ព រួមទាំងការសន្និដ្ឋានដែលថា កំហុសជាក់ស្តែងពាក់ព័ន្ធនឹងចំនួនសមាជិកគ្រួសាររបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ីច ស៊ុនឡាយ ដែលត្រូវបានសម្លាប់ មិនសំខាន់ចាំបាច់នោះឡើយ⁷³⁰។

306. សហមេធាវីនាំមុខជំទាស់ដាច់ខាតទៅនឹងការលើកឡើងរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ីច ស៊ុនឡាយ មានតម្លៃទាប ព្រោះភ័ស្តុតាងនេះត្រូវបានផ្តល់ក្នុងការស្តាប់សក្ខីកម្មអំពីការឈឺចាប់របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី⁷³¹។ ទង្វើករណីនេះត្រូវបានដោះស្រាយពីខាងដើមរួចហើយនៅក្នុងសារណានេះ⁷³²។

307. ដូចគ្នានេះដែរ សហមេធាវីនាំមុខបានជំទាស់នឹងការលើកឡើងរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងគួរតែបានវាយតម្លៃទាបលើភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ីច ស៊ុនឡាយ ព្រោះផ្នែកនានានៃភ័ស្តុតាងនេះ (ពាក់ព័ន្ធនឹងអំឡុងពេលសម្លាប់) គឺជាពាក្យចោមអាវ៉ាម។ ភ័

⁷²⁷ ឯកសារ E1/394.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ីច ស៊ុនឡាយ) ទំព័រ ៦៥ បន្ទាត់ ២០-២៣ បន្ទាប់ពីម៉ោង [15.33.13] ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងយកជាសំអាងក្នុងឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៨៣។

⁷²⁸ ឯកសារ E1/394.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ីច ស៊ុនឡាយ) ទំព័រ ៦៥ បន្ទាត់ ២៤-ទំព័រ ៦៦ បន្ទាត់ ៨ មុនម៉ោង [15.37.32] ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងយកជាសំអាងក្នុងឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៨៥ និង ៤៤៨៩។

⁷²⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសារទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០១៤-១០១៧។

⁷³⁰ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៦១២។

⁷³¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសារទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០១៤។

⁷³² សូមមើល កថាខណ្ឌ ២០០ ខាងលើ។

ស្តុតាងរបស់គាត់មានភាពច្បាស់លាស់ និងស៊ីសង្វាក់គ្នា។ លើសពីនេះ ព័ត៌មានដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុច ស៊ុនឡាយ ទទួលបានពីអ្នកផ្សេងទៀតស្តីពីការសម្លាប់គ្រួសាររបស់គាត់ ត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយបញ្ហានានាដែលគាត់សង្កេតឃើញដោយផ្ទាល់ ទាំងមុនពេល និងក្រោយពេលសម្លាប់ ៖ “ល្បិចកលដ៏ពិសេស” នៃការបំបែកប្តីចេញពីប្រពន្ធ និងកូន មុនពេលនាំខ្លួនពួកគេទៅសម្លាប់⁷³³ មនោសញ្ចេតនារបស់ប្រធានសហករណ៍ ដែលបង្ហាញពីចេតនាកំចាត់ជនជាតិវៀតណាមចេញពីសហករណ៍នោះ⁷³⁴ ការចែកសម្លៀកបំពាក់របស់គ្រួសារគាត់ឱ្យអ្នកផ្សេងទៀតក្នុងសហករណ៍របស់គាត់⁷³⁵ និងការដែលប្រពន្ធ និងកូនៗរបស់គាត់ត្រូវបានគេសម្លាប់ចោលទាំងអស់⁷³⁶។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញពីភាពមិនសមហេតុផលរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលសន្និដ្ឋានថាពិតជាមានឧក្រិដ្ឋកម្មក្រោមទម្រង់ជាការធ្វើមនុស្សឃាតឡើយ។

៩.២. ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាការនិរទេស

៩.២.១. ការនិរទេសពីខេត្តព្រៃវែង

308. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសន្និដ្ឋានថា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិត្រូវបានប្រព្រឹត្តិលើប្រជាជនវៀតណាមក្នុងខេត្តព្រៃវែង⁷³⁷។ ក្នុងការធ្វើដូច្នោះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដួង អឿន និងទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះក្នុងចំណោមប្រភពផ្សេងទៀត។ មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា ការសន្និដ្ឋាននេះគឺជាលទ្ធផលនៃ

⁷³³ ឯកសារ E1/394.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុច ស៊ុនឡាយ) ទំព័រ ៧១ បន្ទាត់ ១៧-២២ បន្ទាប់ពីម៉ោង [15.53.13] ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងយកជាសំអាងក្នុងឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៨៣។

⁷³⁴ ឯកសារ E1/394.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុច ស៊ុនឡាយ) ទំព័រ ៦៥ បន្ទាត់ ២៤-ទំព័រ ៦៦ បន្ទាត់ ៤ មុនម៉ោង [15.37.32] ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងយកជាសំអាងក្នុងឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៨៥។

⁷³⁵ ឯកសារ E1/394.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុច ស៊ុនឡាយ) ទំព័រ ៦៦ បន្ទាត់ ១៦-២១ បន្ទាប់ពីម៉ោង [15.37.32] ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងយកជាសំអាងក្នុងឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៨៤។

⁷³⁶ ឯកសារ E1/394.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុច ស៊ុនឡាយ) ទំព័រ ៦៧ បន្ទាត់ ១៧-១៨ មុនម៉ោង [15.41.13] និង ទំព័រ ៦៩ បន្ទាត់ ១២-១៥ បន្ទាប់ពីម៉ោង [15.46.42]។

⁷³⁷ ឯកសារ E465 សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ កថាខណ្ឌ ៣៥០៧។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ៣៥០២-៣៥០៦។

កំហុសអង្គហេតុ (ក្នុងមូលដ្ឋានទី ១៥១)⁷³⁸។ ទោះជាយ៉ាងណា ខណៈដែល ក.ស.ព បានឆ្លើយតប រួចហើយនោះ សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខមិនបានបង្ហាញកំហុសណាមួយដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូងឡើយ⁷³⁹។ សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របជាមួយនឹងការសន្និដ្ឋានរបស់ ក.ស.ព និងដាក់កម្រិត ការឆ្លើយតបរបស់ពួកគេទៅនឹងបញ្ហានានាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងភ័ស្តុតាង ដែលមានប្រភពមកពីដើមប ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំពោះបញ្ហានេះ។

309. មេធាវីការពារក្តីបានបកស្រាយមិនត្រឹមត្រូវ និងបន្ទាបភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដួង អឿន⁷⁴⁰ និងអនុវត្តខុសនូវគោលគំនិតនៃពាក្យចោមអាវាម។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដួង អឿន បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា ក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ គាត់បានឮថា ប្រជាជនវៀតណាមត្រូវ វិលត្រលប់ទៅកាន់ប្រទេសវៀតណាមវិញ និងថា គាត់បាន “បបួល” ប្តីរបស់គាត់វិលត្រលប់ទៅ វិញ ប៉ុន្តែប្តីរបស់គាត់បានបដិសេធ⁷⁴¹។

គាត់ថា គាត់មិនទៅទេ គាត់ដាច់ខាតគាត់មិនទៅទេ។ រស់នៅ ងាប់ស្រុកខ្មែរទៅ ជុំ កូនជុំចៅ គាត់មិនទៅទេ ម្នាក់ឯងនុងនោះ គាត់ថាអ៊ីចេះ។ ហើយខ្ញុំថាឱ្យទៅទៅ។ គេ ទៅលាន់ហើយ ក៏មិនទៅ? ថាខ្ញុំមិនទៅទេ។ ទៅចោលប្រពន្ធ ចោលកូន គាត់មិនទៅ ទេ សុខចិត្តនៅងាប់ស្រុកខ្មែរចុះ⁷⁴²។

310. គាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា គ្រួសារប្រជាជនវៀតណាមមួយក្នុងភូមិរបស់គាត់គឺភូមិពោធិ៍ចិន្តា បាន វិលត្រលប់ទៅវៀតណាមវិញ៖

មាន តាគី យាយម៉ាន់ កូនចៅគាត់ទៅវៀតណាមអស់វិញទាំងអស់។ ដល់ទៅហើយ

⁷³⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៦៦-៩៨៦។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ៣១៣ ក្នុងមូលដ្ឋានទី ៣២ ពាក់ ព័ន្ធនឹងពាក្យចោមអាវាម។

⁷³⁹ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៥៦០-៥៦៩។

⁷⁴⁰ សារណាផ្សេងទៀតរបស់មេធាវីការពារក្តីពាក់ព័ន្ធនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដួង អឿន ត្រូវបានលើកឡើងនៅត្រង់កថាខណ្ឌ ៤៩៥។

⁷⁴¹ ឯកសារ E1/381.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដួង អឿន) ទំព័រ ១០ បន្ទាត់ ១ - ៥ បន្ទាប់ពីម៉ោង [09.28.38]។

⁷⁴² ឯកសារ E1/381.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដួង អឿន) ទំព័រ ៤៣ បន្ទាត់ ១៩-២១ បន្ទាប់ពីម៉ោង [13.49.37]។

គាត់ត្រលប់មកវិញមក។ ត្រលប់មកវិញហ្នឹង គាត់សម្លាប់ទៅតាហ្នឹង⁷⁴³។

311. មេធាវីការពារក្តី មិនបានលើកឡើងពីហេតុផលនោះទេថា តើហេតុអ្វីបានជាអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនគួរពឹងផ្អែកលើភ័ស្តុតាងនេះក្រៅតែពីអះអាងថា វាគឺជាពាក្យចោមអាវ៉ាម ហើយមិនបានលើកឡើងព័ត៌មានលម្អិតអំពីលក្ខណៈដែលការនិរទេសបានកើតមានឡើងឡើយ⁷⁴⁴។ ការនិរទេសនេះត្រូវបានទទួលស្គាល់យ៉ាងជាក់ច្បាស់ ហើយដូច្នោះត្រូវបានពិចារណាដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង⁷⁴⁵។ វាមិនរារាំងដល់ភាពពាក់ព័ន្ធ និងសុចរិតភាពនៃភ័ស្តុតាងអំពីបញ្ហាទាំងនេះដែលវាពិតជាបានលើកឡើង។ ការចោទប្រកាន់ថាជាពាក្យចោមអាវ៉ាម គឺជាការបញ្ជាក់ជាធម្មតាហួសហេតុដូចដែលត្រូវបានពន្យល់ខាងលើ⁷⁴⁶។ សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដួង អឿន គឺជាភ័ស្តុតាងផ្ទាល់ (និងគ្មានភាពផ្ទុយគ្នា) ដែលថា ប្រជាជនវៀតណាមនៅពោធិ៍ចិន្តា ត្រូវបានដាក់សម្ពាធឱ្យវិលត្រលប់ទៅកាន់ប្រទេសវៀតណាមវិញ និងថា ពួកគេមានការភ័យខ្លាច និងដឹងថា ផលវិបាកនៃការបន្តរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាអាចជាការស្លាប់។ មេធាវីការពារក្តីមើលរំលងភ័ស្តុតាងនេះក្នុងការលើកឡើងថា មិនមានភ័ស្តុតាងដើម្បីគាំទ្រដល់ការសន្និដ្ឋានដែលថា ការនិរទេសនានាត្រូវបានបង្ខំក្នុងខេត្តព្រៃវែង⁷⁴⁷។

312. សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដួង អឿន ក៏ជាភ័ស្តុតាងផ្ទាល់ផងដែរ ដែលបង្ហាញថា តាគឺ និងយាយម៉ាន់ និងកូនៗរបស់គាត់បានចាកចេញពីភូមិពោធិ៍ចិន្តា និងថា តាគឺ បានវិលត្រលប់មកវិញបន្ទាប់ពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ វាជាការពិតដែលថា ការដឹងព្រមរបស់គាត់ដែលថា តាគឺ បានវិលត្រលប់ទៅកាន់ប្រទេសវៀតណាមវិញនៅចន្លោះពេលនោះ គឺជាពាក្យចោមអាវ៉ាម។ ទោះជាយ៉ាងណា វាសមហេតុផលសម្រាប់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងការពឹងផ្អែកលើភ័ស្តុតាងនោះជាពិសេសនៅពេលមានការពិចារណាលើភ័ស្តុតាងនោះរួមគ្នាជាមួយនឹងភ័ស្តុតាងផ្សេងទៀត។

⁷⁴³ ឯកសារ E1/381.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដួង អឿន) ទំព័រ ១០ បន្ទាត់ ១០-១១ បន្ទាប់ពីម៉ោង [09.31.34]។

⁷⁴⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៧៧។

⁷⁴⁵ ឯកសារ E465 សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ កថាខណ្ឌ ៣៤៣១។

⁷⁴⁶ សូមមើលផ្នែក 8.3.1 ខាងលើ នៅត្រង់កថាខណ្ឌ ២១៦-២២៨។

⁷⁴⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៨៤។

313. ជាការពិត មេធាវីការពារក្តីក៏មិនអើពើផងដែរថា ព្រឹត្តិការណ៍ពិសេសទាំងនេះនៅក្នុងខេត្តព្រៃវែង មានភាពស៊ីចង្វាក់គ្នាទៅនឹងភ័ស្តុតាងដែលមានការពាក់ព័ន្ធនឹងគោលនយោបាយថ្នាក់ជាតិ។ អង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូង បានវាយតម្លៃលើភ័ស្តុតាងជាច្រើនដែលបង្កើតគោលនយោបាយនោះ រួមទាំង សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួន ៧នាក់ ដែលសក្ខីកម្មទាំងអស់នេះបញ្ជាក់អំពីអត្ថិភាពនៃ គោលនយោបាយជាតិមួយក្នុងការនិរទេសប្រជាជនវៀតណាម⁷⁴⁸។

៩.២.២. ការនិរទេសពីស្រុកត្រាំកក់

314. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក៏បានសន្និដ្ឋានផងដែរថា ការនិរទេសដែលជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹង មនុស្សជាតិត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងក្នុងស្រុកត្រាំកក់⁷⁴⁹។ ក្នុងមូលដ្ឋានទី ១០៣ មូលដ្ឋានទី ១០៤ និង មូលដ្ឋានទី១០៥ មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា ក្នុងការឈានដល់សេចក្តីសន្និដ្ឋានដែលថា អង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូងបានប្រព្រឹត្តកំហុសដោយការសន្និដ្ឋានថា ប្រជាជនវៀតណាមបានឆ្លងព្រំដែន ចូលទៅក្នុងប្រទេសវៀតណាម និងពាក់ព័ន្ធនឹងធាតុផ្សំនៃចេតនា⁷⁵⁰។

⁷⁴⁸ ឯកសារ E465 សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ ជើងទំព័រ ១១៥៧២។ ឯកសារ E1/476.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី១៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហេង ឡែហ៊ាង) ទំព័រ ៥-៦, ២៧-២៨, ៥៩-៦១, ៧១, ៨០។ ឯកសារ E3/9780 កំណត់ហេតុ នៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វ៉ែន វ៉ែន) ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៤ ERN 00977078-00977084។ ឯកសារ E3/5588 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ត្រឹង យ៉ុង) ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00416806-00416812។ ឯកសារ E3/5587 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដូ យ៉ុងអូន) ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00416801-00416804។ ឯកសារ E3/5238 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អៀ សុផល) ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00280977-00280978។ ឯកសារ E1/363.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី ជឿង យ៉ុងចេត) ទំព័រ ២៧-២៨, ៣២, ៣៣-៣៥, ៤៧-៤៩ និងឯកសារ E3/5631 ទម្រង់បែបបទសុំព័ត៌មានបន្ថែម (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជឿង យ៉ុងចេត) ចុះថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១០ ERN 00897513-00897515។ ឯកសារ E3/6934 ប្រតិ ចារឹកនៃបទសម្ភាសន៍អំពីប្រវត្តិវិទ្យាបស់សេវាវិទ្យុសំឡេងសហរដ្ឋអាមេរិករបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅ សារីម “ការ វិលត្រលប់ពីប្រទេសបារាំង៖ រឿងរ៉ាវនៃការផ្សះផ្សា និងការបាត់បង់” ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ERN 01326477។ ព្រមទាំង ទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះ និងទម្រង់បែបបទសុំព័ត៌មានបន្ថែមពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ផៃ ស្រុង, ឡេង យ៉ុងស្នូ, ង្វៀង ធីឡេក និង ង្វៀង យ៉ុងអាន។

⁷⁴⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ កថាខណ្ឌ ១១៥៧-១១៥៩។

⁷⁵⁰ ឯកសារ F54 សាលណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៨៦-៧១៨។

- 315. នៅក្នុងមូលដ្ឋានទាំងនេះ មេធាវីការពារក្តីហាក់ដូចជាមិនជំទាស់នឹងការសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនោះទេ ដែលថា៖ (i) “ប្រជាជនវៀតណាមជាច្រើននាក់ត្រូវបានប្រមូលនៅក្នុងស្រុកត្រាំកក់ពីចុងឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ដើមឆ្នាំ១៩៧៦” (ii) “ប្រជាជនវៀតណាមមិនមានជម្រើសដែលខ្លួនចង់បាន ពិតៗនោះទេ” (iii) “ប្រជាជនវៀតណាមមានចំនួនថយចុះ និងបាត់ខ្លួនពីស្រុកត្រាំកក់”⁷⁵¹។ មេធាវីការពារក្តីគ្រាន់តែជំទាស់ថា តើប្រជាជនវៀតណាមដែលបានលើកឡើងទាំងនេះ បានឆ្លងព្រំដែនចូលទៅក្នុងប្រទេសវៀតណាមដែរ ឬយ៉ាងណា និងថា តើចេតនារបស់ពួកគេក្នុងការឆ្លងព្រំដែននោះត្រូវបានបញ្ជាក់ដែរ ឬយ៉ាងណា។
- 316. គួរឱ្យចម្លែកមែនទែន មេធាវីការពារក្តីប៉ុនប៉ងលើកឡើងអំពីមន្ទិលសង្ស័យពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាទាំងពីរនោះតាមរយៈការពឹងផ្អែកយ៉ាងពិសេសទៅលើភាពអាចកើតមានឡើងដែលថា ជនរងគ្រោះជាប្រជាជនវៀតណាមប្រហែលជាអាចត្រូវបានសម្លាប់ជាលក្ខណៈប្រព័ន្ធ (និងដោយចេតនា) ជាជាងបង្ខំឱ្យរិលត្រលប់ទៅកាន់ប្រទេសវៀតណាមវិញ⁷⁵²។ ដូច្នោះ មេធាវីការពារក្តីហាក់ដូចជាជំទាស់ថា ប្រជាជនវៀតណាមមិនត្រូវបាននិរទេសឡើយ ប៉ុន្តែផ្ទុយមកវិញបានបាត់ខ្លួន។ វាទំនងជាមានការជឿថា ប្រសិនបើមានមន្ទិលសង្ស័យអំពីថា តើជនរងគ្រោះទាំងនេះត្រូវបាននិរទេស ឬសម្លាប់នោះ ខៀវ សំផន ត្រូវរួចផុតពីការចោទប្រកាន់។ ករណីនោះមិនអាចកើតមានឡើងឡើយ។ ការប្រមូលផ្តុំដោយចេតនានូវប្រជាជនជាច្រើនតាមរយៈមធ្យោបាយដោយបង្ខំ និងការបង្ខំឱ្យពួកគេបាត់ខ្លួន (ការយល់ឃើញផ្នែកអង្គហេតុដែលមេធាវីការពារក្តីទំនងជាទទួលយក) នឹងនៅតែជាអំពើឧក្រិដ្ឋកម្ម។ ករណីនេះមានការចោទប្រកាន់ពីបទអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀតក្រោមទម្រង់ជាការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំក្នុងស្រុកត្រាំកក់។ បើទោះបីជាទង្វើករណីនានាមានភាពផ្ទុយគ្នាពីទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីក៏ដោយ ក៏ការចោទប្រកាន់ទាំងនោះរួមបញ្ចូលទាំងការបាត់ខ្លួនដែលជនរងគ្រោះផ្ទាល់គឺជាប្រជាជនវៀតណាម⁷⁵³។
- 317. សហមេធាវីនាំមុខ កត់សម្គាល់ឃើញចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព ទៅនឹងមូលដ្ឋានទាំងនេះ⁷⁵⁴។ សហមេធាវីនាំមុខ យល់ស្របថា មានភ័ស្តុតាងប្រភេទផ្សេងៗជាច្រើន និងគួរឱ្យទុកចិត្ត ដែលភ័ស្តុតាង

⁷⁵¹ ឯកសារ E465 សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ កថាខណ្ឌ ១១៥៧។

⁷⁵² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៩០, ៧១៧។

⁷⁵³ សូមមើលកថាខណ្ឌ ១៧៧ (vii) និង ១៧៩ ខាងលើ។

⁷⁵⁴ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៥៧០-៥៨៨។

ទាំងអស់នេះ បានគាំទ្រដល់ការសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលថា ប្រជាជន វៀតណាមត្រូវបានបង្ខំដោយចេតនាឱ្យឆ្លងព្រំដែនចូលទៅក្នុងប្រទេសវៀតណាម។ ហេតុដូច្នោះ ពួកគេក៏យល់ស្របជាមួយនឹង ក.ស.ព ផងដែរក្នុងការអះអាងថា ការសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពាក់ព័ន្ធនឹងការនិរទេសពីស្រុកគ្រាំកក់បានកើតមានពិតប្រាកដមែន។

318. ទោះជាយ៉ាងណា សហមេធាវីនាំមុខក៏កត់សម្គាល់ផងដែរថា បើទោះជាមេធាវីការពារក្តីទទួលបានជោគជ័យលើទង្វើករណីនេះក៏ដោយ ក៏លទ្ធផលនឹងមិនមែនជាការដោះបន្ទុកនោះដែរ។ ហេតុដូច្នោះ ប្រសិនបើការសន្និដ្ឋានអំពីការនិរទេស ត្រូវបានច្រានចោលនោះ សហមេធាវីនាំមុខស្នើជាជម្រើសម្យ៉ាងទៀតសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះប្រើប្រាស់ការយល់ឃើញផ្នែកអង្គហេតុ (ដែលគ្មានការជំទាស់) ផ្សេងទៀតរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដើម្បីកំណត់ថា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត (តាមរយៈការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ) ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយអង្គហេតុទាំងនេះ។

៩.៣. ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាការធ្វើទារុណកម្ម

319. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសន្និដ្ឋានថា បុរសជនជាតិចាម ដែលត្រូវបានគេយកទៅភូមិទ្រា ត្រូវបានគេឱ្យឈរជួរនៅមាត់ទន្លេ “ត្រូវបានចាប់ចង វាយដំ និងសួរម្តងហើយម្តងទៀតថា តើពួកគេជាមូស្លីមមែន ឬមិនមែន”⁷⁵⁵ និងបានសន្និដ្ឋានថា ការប្រព្រឹត្តនេះបង្កើតបានជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាការធ្វើទារុណកម្ម⁷⁵⁶។ ក្នុងមូលដ្ឋានទី ១៤០ មេធាវីការពារក្តីជំទាស់ទៅនឹងការលើកឡើងនេះ ដោយអះអាងថា ភ័ស្តុតាងមិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបង្ហាញថា ការវាយដុំបានកើតមានឡើង និងថា វាមិនគាំទ្រដល់ការសន្និដ្ឋានដែលថា ការវាយដុំបានធ្វើឡើងក្នុងគោលបំណងដើម្បីទទួលបានព័ត៌មានអំពីថា តើអ្នកជាប់ឃុំគឺជាជនជាតិចាម ឬមិនមែន⁷⁵⁷។

320. សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របជាមួយនឹងចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព ទៅនឹងបញ្ហាទាំងនេះ⁷⁵⁸។ សហមេធាវីនាំមុខបន្ថែមថា ការសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថា ជំហាននានាត្រូវបានធ្វើ

⁷⁵⁵ ឯកសារ E465 សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ កថាខណ្ឌ ៣២៧៦។

⁷⁵⁶ ឯកសារ E465 សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ កថាខណ្ឌ ៣៣១៨-៣៣១៩។

⁷⁵⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩២៥។

⁷⁵⁸ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៥២០-៥២៣។

ឡើងដើម្បីផ្ញើតម្កាត់ថា បុរសទាំងនោះគឺជាជនជាតិចាមនៅពេលដែលពួកគេបានមកដល់ភូមិទ្រា ក៏ត្រូវបានគាំទ្រផងដែរដោយភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ និងសាក្សី ម៉ាត់ ស។ ពួកគាត់ទាំងពីរបានផ្តល់សក្ខីកម្មថា មុនពេលសម្លាប់ ស្ត្រីដែលត្រូវបាននាំយកទៅកាន់ភូមិទ្រា និង ឃុំយ៉ាងដាច់ដោយឡែកពីបុរស ក៏ត្រូវបានចោទសួរអំពីជាតិពន្ធរបស់ពួកគេផងដែរ ដោយអ្នកទាំង ឡាយណាដែលបានអះអាងថា ពួកគេគឺជាជនជាតិខ្មែរបានរួចផុតពីការស្តាប់⁷⁵⁹។

៩.៤. ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាការធ្វើឱ្យទៅជាទាសករ

321. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសន្និដ្ឋានថា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាការធ្វើ ឱ្យទៅជាទាសករ បានកើតមានឡើងនៅមន្ទីរសន្តិសុខភ្នំក្រោល⁷⁶⁰។

322. នៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ១៣៣ មេធាវីការពារក្តីបានជំទាស់តវ៉ាទៅនឹងការសន្និដ្ឋាននោះ តាមរយៈការ លើកឡើងថា វិសាលភាពសំណុំរឿងត្រឹមតែរួមបញ្ចូលព្រឹត្តិការណ៍នៅមន្ទីរ ក-១១ ប៉ុណ្ណោះ (និង ថា ដូច្នោះ អង្គហេតុដែលពាក់ព័ន្ធនឹងមន្ទីរ ក-១៧ និងគុកសន្តិសុខភ្នំក្រោល មិនគួរត្រូវបានយកមក ពិចារណាឡើយ) និងតាមរយៈការព្យាយាមកាត់បន្ថយទម្ងន់ភ័ស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងមន្ទីរ ក-១១ ដែល ត្រូវបានផ្តល់ជូនដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កុល ណែម និង អូម ម៉ុល⁷⁶¹។

323. សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របជាមួយនឹងចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព ទៅនឹងចំណុចដំបូងក្នុងចំណោម ចំណុចទាំងនេះ⁷⁶²។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានភាពត្រឹមត្រូវក្នុងការពិចារណាលើភ័ស្តុតាង ដែលទទួលបានពីមន្ទីរ ក-១៧ និងគុកភ្នំក្រោល⁷⁶³។ លើសពីនេះទៀត ទង្វើករណីរបស់មេធាវី ការពារក្តីក៏បកស្រាយមិនត្រឹមត្រូវផងដែរនូវតម្លៃរបស់ភ័ស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងមន្ទីរ ក-១១។

⁷⁵⁹ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ) ទំព័រ ៤៦ បន្ទាត់ ២០-២៤ - ទំព័រ ៤៧ បន្ទាត់ ១-៣ បន្ទាប់ពីម៉ោង [14.12.45], ទំព័រ ៥១ បន្ទាត់ ១៣១៩ បន្ទាប់ពី ម៉ោង [14.34.38]។ សូមមើល កថាខណ្ឌ ៤៦៣ និងសូមមើលផងដែរផ្នែក 10.5 នៅត្រង់កថាខណ្ឌ ៧៥៩-៧៦៧។

⁷⁶⁰ ឯកសារ E465 សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ កថាខណ្ឌ ៣១២១-៣១២៣, ៣១២៥-៣១២៦។

⁷⁶¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៨០-៨៨៣។

⁷⁶² ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៨៥៨-៨៦០។

⁷⁶³ ឯកសារ E465 សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ កថាខណ្ឌ ៣១០៣-៣១០៦។

- 324. បើទោះជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អូម ម៉ុល បានទទួលមរណភាពមុនពេលបើកសវនាការជំនុំជម្រះ ករណីមន្ទីរសន្តិសុខភ្នំក្រាលក៏ដោយ⁷⁶⁴ ក៏គាត់ត្រូវបានសម្ភាសដោយ ក.ស.ច.ស ផងដែរ។ នៅក្នុង កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយរបស់គាត់ គាត់បានពិពណ៌នាថា ខណៈពេលដែលគាត់ជាអ្នកទោស នៅមន្ទីរ ក-១១ គាត់ត្រូវបានគេឱ្យធ្វើពលកម្មដោយដកស្ទូងស្រូវ ឬលើកទំនប់⁷⁶⁵។ គេដោះខ្លោះ ជើងគាត់ចេញតែនៅពេលធ្វើការងារទាំងនេះតែប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែដែររបស់គាត់ត្រូវបានគេចងដោយខ្សែ អង្រឹង⁷⁶⁶។ លក្ខខណ្ឌដែលគាត់ត្រូវបានបង្ខំឱ្យធ្វើការទាំងអស់នេះហើយបានបង្កឱ្យគាត់រលូតកូន និងឈឺត្រចាកភ្នំវ៉ៃ⁷⁶⁷។
- 325. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កុល ណែម បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា ភាពទុក្ខសោកដែលគាត់បានជួបប្រទះពី ការធ្វើការងារធ្ងន់ធ្ងរដោយបង្ខំនៅមន្ទីរ ក-១១ គឺជាកម្លាំងចិត្តចម្បងរបស់គាត់ក្នុងការចូលរួមក្នុង កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទាំងនេះ⁷⁶⁸។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពឹងផ្អែកលើសក្ខីកម្មរបស់គាត់អំពី ការបង្ខំឱ្យធ្វើការងារធ្ងន់ធ្ងរដែលគាត់មិនអាចបដិសេធបាន និងបានបង្កឱ្យគាត់ និងប្រពន្ធរបស់គាត់ ជួបការលំបាកធ្ងន់ធ្ងរ⁷⁶⁹។ មេធាវីការពារក្តីធ្វើការអះអាងដោយគ្មានយុត្តិកម្មថា តម្លៃសក្ខីកម្មរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កុល ណែម មិនគួរត្រូវបានយកមកពិចារណា ពីព្រោះសក្ខីកម្មនេះត្រូវបាន ផ្តល់ “តែក្នុងអំឡុងពេលដែលគាត់ថ្លែងអំពីទុក្ខសោកវេទនារបស់ខ្លួន គឺមានន័យថា នៅក្រោយពីភា គីស្ទរសំណួរចប់” និងថា “មេធាវីការពារក្តីពុំមានលទ្ធភាពសួរគាត់បានទាក់ទងនឹងប្រធានបទ នេះ”⁷⁷⁰។ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា សក្ខីកម្មទាំងស្រុងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្ប វេណី កុល

⁷⁶⁴ ឯកសារ E459 សេចក្តីសម្រេចស្តីពីសាក្សី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញ ដែលត្រូវបានស្នើសុំស្តាប់សក្ខីកម្មនៅក្នុង សំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ ១០៣។

⁷⁶⁵ ឯកសារ E3/7700 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អូម ម៉ុល) ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ ERN 00236696។

⁷⁶⁶ ឯកសារ E3/7700 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អូម ម៉ុល) ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ ERN 00236696។

⁷⁶⁷ ឯកសារ E3/7700 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អូម ម៉ុល) ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ ERN 00236696។

⁷⁶⁸ ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កុល ណែម) ទំព័រ ៦៩ បន្ទាត់ ១៧-១៨, បន្ទាត់ ២៤-២៥ មុនម៉ោង [14.27.45]។

⁷⁶⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ កថាខណ្ឌ ៣១០៤។

⁷⁷⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៨២។

ណែម គឺជាចម្លើយអំពីទុក្ខសោកដែលត្រូវបានផ្តល់នៅក្នុងសវនាស្តាប់សេចក្តីថ្លែងរៀបរាប់ទុក្ខសោក វេទនា និងស្ថានភាពព្យាបាទ⁷⁷¹។ គាត់បាននិយាយអំពីមន្ទីរ ក-១១ នៅក្នុងចម្លើយដំបូងបំផុតរបស់គាត់ ហើយជាថ្មីម្តងទៀតនៅចំណុចមួយចំនួនក្នុងសក្ខីកម្មរបស់គាត់ មុនពេលត្រូវបានចោទសួរដោយមេធាវីការពារក្តី ខៀវ សំផន⁷⁷²។ មិនមានបញ្ហាចោទឡើយដែលថា មេធាវីការពារក្តីមានឱកាសដើម្បីចោទសួរដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កុល ណែម អំពីបញ្ហាទាំងនេះ។

៩.៥. ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ

៩.៥.១. ទិដ្ឋភាពរួម

- 326. ផ្នែកនេះនៃសារណា លើកឡើងពីទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីពាក់ព័ន្ធនឹងការសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអំពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ក្រោមទម្រង់ជាការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បានចូលរួមចំណែកជាភស្តុតាងដ៏សំខាន់ទាក់ទងនឹងការសន្និដ្ឋានទាំងនេះ។ ទង្វើករណីជាច្រើនក្នុងចំណោមទង្វើករណី ដែលបានលើកឡើងដោយមេធាវីការពារក្តីត្រូវបានឆ្លើយតបយ៉ាងគ្រប់គ្រាន់ដោយ ក.ស.ព ហើយសហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របជាមួយនឹងការសន្និដ្ឋានទាំងនោះ ដូចមានក្នុងចំណុចខាងក្រោម។
- 327. ចំណែកទីមួយនៃផ្នែកនេះ លើកឡើងពីទង្វើករណីដែលធ្វើឡើងដោយមេធាវីការពារក្តីពាក់ព័ន្ធនឹងធាតុផ្សំត្រឹមត្រូវនៃឧក្រិដ្ឋកម្មនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ និងថា តើទង្វើករណីទាំងនោះគឺជាផ្នែកនៃច្បាប់អន្តរជាតិក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៥ (នីត្យានុកូលភាព) ដែរឬយ៉ាងណា។ ចំណែកទីពីរលើកឡើងពីទង្វើករណីអំពីកំហុសអង្គហេតុដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់។

⁷⁷¹ ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កុល ណែម) ទំព័រ ៨៥-១១៦។ ទាក់ទងនឹងប្រភេទសវនាការដោយប្រធានជំនុំជម្រះអំពីសេចក្តីថ្លែងនៅទំព័រ ៦៤ បន្ទាត់ ៦-៨ បន្ទាប់ពីម៉ោង [14.10.10] និងទំព័រ ៦៧ បន្ទាត់ ១១-១៦ បន្ទាប់ពីម៉ោង [14.19.11]។

⁷⁷² ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កុល ណែម) ទំព័រ ៦៨ បន្ទាត់ ២១-២២ បន្ទាប់ពីម៉ោង [14.20.50], ទំព័រ ៦៩ បន្ទាត់ ៨ បន្ទាប់ពីម៉ោង [14.20.50], ទំព័រ ៧៣ បន្ទាត់ ៨-១០ បន្ទាប់ពីម៉ោង [14.36.55], ទំព័រ ៧៩ បន្ទាត់ ៥-៩ បន្ទាប់ពីម៉ោង [15.14.19]។

៩.៥.២. ធាតុផ្សំខ្សែក្រវាញ និងនីតិវិធីក្នុងសាលា

328. ក្នុងមូលដ្ឋានមួយចំនួន មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានប្រព្រឹត្តកំហុស ក្នុងការកំណត់ធាតុផ្សំខ្សែក្រវាញនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ឬថា ខ្សែក្រវាញដែលត្រូវបានកំណត់ដោយ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មិនមានអត្ថិភាពឡើយនៅក្នុងពេលដែលមានការប្រព្រឹត្តដែលត្រូវបាន ចោទប្រកាន់។ ទង្វើករណីផ្លូវច្បាប់ទាំងនេះត្រូវបានលើកឡើងក្នុង**មូលដ្ឋានទី ៩៤** (ការធ្វើទុក្ខបុក ម្នេញទៅលើជនជាតិចាម និងពុទ្ធសាសនិក)⁷⁷³ **មូលដ្ឋានទី ៩៥** (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើពុទ្ធ សាសនិក និងព្រះសង្ឃពុទ្ធសាសនា)⁷⁷⁴ **មូលដ្ឋានទី ៩៦** (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើជនជាតិចាម)⁷⁷⁵ **មូលដ្ឋានទី ១០៨** (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើពុទ្ធសាសនិក និងព្រះសង្ឃពុទ្ធសាសនានៅស្រុកត្រាំ កក់)⁷⁷⁶ **មូលដ្ឋានទី ១២១** (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើជនជាតិចាមនៅការដ្ឋានទំនប់ ១ មករា)⁷⁷⁷ **មូលដ្ឋានទី ១២២** (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើជនជាតិចាមនៅការដ្ឋានទំនប់ ១មករា)⁷⁷⁸ **មូលដ្ឋានទី ១២៥** (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើខ្មាំងនយោបាយពិតប្រាកដ ឬខ្មាំងនយោបាយតាមការសន្មតនៅ មន្ទីរ ស-២១)⁷⁷⁹ **មូលដ្ឋានទី ១២៦** (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើអ្នកទោសជនជាតិវៀតណាមនៅ មន្ទីរ ស-២១)⁷⁸⁰ **មូលដ្ឋានទី ១២៩** (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើខ្មាំងនយោបាយពិតប្រាកដ ឬខ្មាំង នយោបាយតាមការសន្មតនៅអូរកន្សែង)⁷⁸¹ **មូលដ្ឋានទី ១៣៧** (ការសម្លាប់ជនជាតិចាមនៅស្រុក កងមាស)⁷⁸² **មូលដ្ឋានទី ១៤១** (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើជនជាតិចាមក្នុងអំឡុងពេលផ្លាស់ទី លំនៅប្រជាជនដំណាក់កាលទី ២)⁷⁸³ **មូលដ្ឋានទី ១៤៤** (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើជនជាតិ

⁷⁷³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៤១-៦៥៥។
⁷⁷⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៥៦។
⁷⁷⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៥៧។
⁷⁷⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៤៣-៧៤៥។
⁷⁷⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨០៤-៨១២។
⁷⁷⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨១៣។
⁷⁷⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨២៥-៨២៧។
⁷⁸⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨២៨-៨៣៥។
⁷⁸¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៤៨-៨៥៨។
⁷⁸² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៩៩-៩១០។
⁷⁸³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩២៦-៩២៧។

ចាម)⁷⁸⁴ មូលដ្ឋានទី ១៤៦ (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើជនជាតិចាម)⁷⁸⁵ មូលដ្ឋានទី ១៤៧ (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើជនជាតិចាម)⁷⁸⁶ និងមូលដ្ឋានទី ១៥៨ (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើប្រជាជនវៀតណាមក្នុងខេត្តព្រៃវែង និងខេត្តស្វាយរៀង)⁷⁸⁷។

329. ទទ្ទឹករណ៍ទាំងនេះត្រូវបានឆ្លើយតបរួមគ្នានៅក្នុងផ្នែកនេះ។ សហមេធាវីនាំមុខសូមអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនបានប្រព្រឹត្តកំហុសអង្គច្បាប់ឡើយ ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានកំណត់យ៉ាងត្រឹមត្រូវនូវធាតុផ្សំឧក្រិដ្ឋកម្ម ដោយសារវាមានអត្ថិភាពក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥។

330. “ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយ ពូជសាសន៍ និងសាសនា” ត្រូវបានរាប់បញ្ចូលថាជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្នុងមាត្រា ៥ នៃច្បាប់ស្តីពី អ.វ.ត.ក⁷⁸⁸។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងកន្លងមកបានពិនិត្យមើលធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មនោះ ដោយសារវាមាននៅក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិក្នុងរយៈកាលពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩។ ក្នុងសាលដីកាសំណុំរឿង ០០១ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានតម្កល់ការបង្កើតធាតុផ្សំរបស់ឧក្រិដ្ឋកម្មនេះរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងថាជា៖

- (i) អំពើសកម្ម ឬអកម្មដែល [...] ពិតជាវើសអើង ហើយដកហូត ឬរំលោភទៅលើសិទ្ធិជាមូលដ្ឋាន ដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់សន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិ ឬច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ (ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត)។ និង
- (ii) ចារីត្រូវតែបានប្រព្រឹត្តអំពើសកម្ម ឬអកម្ម ដោយមានចេតនាវើសអើង... ដោយមូលហេតុនយោបាយ ពូជសាសន៍ ឬសាសនា... (ធាតុផ្សំអត្តនោម័ត)⁷⁸⁹ ។

⁷⁸⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៣៣-៩៥១។

⁷⁸⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៥៤-៩៥៦។

⁷⁸⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៥៧-៩៥៩។

⁷⁸⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០២៨-១០៥០។

⁷⁸⁸ ច្បាប់ស្តីពី អ.វ.ត.ក មាត្រា ៥។

⁷⁸⁹ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ២២៦។ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ E188 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៧៦, ៣៧៩០ ដែលត្រូវបានលើកឡើងជាថ្មីម្តងទៀតនៅក្នុងឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៧១៣។

- 331. ធាតុផ្សំទាំងនេះ ត្រូវបានយកមកប្រើប្រាស់ជាបន្តបន្ទាប់ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ហើយគ្មានការជំទាស់ឡើយនៅដំណាក់កាលបណ្តឹងសាទុក្ខ⁷⁹⁰។
- 332. ការពិចារណាទៅលើយុត្តាធិការដែលពាក់ព័ន្ធ បង្ហាញឱ្យឃើញថា ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត មានការចូលរួមពីទិដ្ឋភាពដាច់ដោយឡែកសំខាន់ៗចំនួនពីរ៖ ទីមួយគឺអំពើសកម្ម ឬអកម្មដែលបានរៀបរាប់ដែលមានភាពធ្ងន់ធ្ងរគ្រប់គ្រាន់។ ទីពីរគឺអំពើសកម្ម ឬអកម្ម ត្រូវតែជាការរើសអើងជាក់ស្តែង។ ផ្នែកនេះនឹងឆ្លើយតបបន្តបន្ទាប់ទៅកាន់ទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីពាក់ព័ន្ធនឹងធាតុផ្សំនីមួយៗក្នុងចំណោមធាតុផ្សំទាំងពីរនៃ ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត និងចេតនាប្រព្រឹត្តបទល្មើស។

៩.៥.២.១. ធាតុផ្សំទី ១៖ អំពើសកម្ម ឬអកម្មនៃការចូលរួមដែលតម្រូវឱ្យមាន

- 333. មិនមែនរាល់អំពើសកម្ម ឬអកម្មបែបរើសអើងទាំងអស់ អាចបង្កើតបានជាធាតុផ្សំសត្យានុម័ត នៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញនោះទេ។ អំពើសកម្ម ត្រូវតែបង្កើតឱ្យមានឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ឬឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិផ្សេងទៀត ឬបើមិនអញ្ចឹងទេ ត្រូវតែវាយតម្លៃថាជាអំពើសកម្ម ឬអកម្មដែលមានភាពធ្ងន់ធ្ងរគ្រប់គ្រាន់⁷⁹¹។ ក្នុងសាលដីកាសំណុំរឿង ០០១ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងកំណត់លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ “ដែលមានភស្តុតាងបញ្ជាក់ច្បាស់លាស់”⁷⁹² សម្រាប់ការបំពេញថាតើទម្រង់ជាក់លាក់នៃអំពើមួយឆ្លើយតបទៅនឹងកម្រិតកំណត់នោះដែរឬយ៉ាងណា⁷⁹³។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពន្យល់ថា បញ្ហាគឺ “ថាតើអំពើសកម្ម ឬអកម្មនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញនេះ នៅពេលដែលពិចារណាជារួម និងទៅតាមបរិបទ នាំឱ្យមានការរំលោភលើសិទ្ធិជាសារវន្ត ដោយកំរោល ឬឥត

⁷⁹⁰ ឯកសារ E313 សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៤២៧។

⁷⁹¹ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ២២៧។ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ E188 សាលក្រម នៅត្រង់កថាខណ្ឌ ៣៧៨។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ E28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ២៥៤, ២៥៥ (ការវិភាគអំពីប្រភពដើមរបស់លទ្ធិក្នុងរឿងក្តីក្រោយសម័យសង្គ្រាមលោកលើកទី II និងនៅតុលាការ ICTY។ សូមមើលជាពិសេស សាលក្រមរបស់រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញាធិករលើកទី II Kupreškić និងអ្នកផ្សេងទៀត, IT-95-16-T ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០២០ កថាខណ្ឌ ៦២០)។

⁷⁹² សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ២៦១។

⁷⁹³ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ២៥៧ ដែលយល់ស្របជាទូទៅជាមួយនឹងការបង្កើតឯកសារនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ E188 សាលក្រម (សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ២២៧)។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

លាក់លៀម ដែល មានភាពធ្ងន់ធ្ងរ ឬស្ថានទម្ងន់ស្មើគ្នាទៅនឹងបទល្មើសមូលដ្ឋានដទៃទៀតនៅក្នុង ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិដែរ ឬយ៉ាងណា”⁷⁹⁴។ [ការគូសបញ្ជាក់ប្រភពដើម]

334. សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា មេធាវីការពារក្តីហាក់ដូចជាមិនជំទាស់តវ៉ាទៅនឹងការបកស្រាយ របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអំពីលក្ខខណ្ឌនេះឡើយ។ ហើយក៏មិនទំនងជាមានការលើកឡើង ណាមួយផងដែរថា វាមិនតំណាងឱ្យច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ នោះទេ។ ទង្វើករ ណ៍មួយចំនួន ត្រូវបាន បង្កើតឡើងដោយមេធាវីការពារក្តីពាក់ព័ន្ធនឹងថា តើធាតុផ្សំនេះត្រូវបានឆ្លើយ តបគ្រប់គ្រាន់ដោយឈរលើមូលដ្ឋានភស្តុតាងនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែរ ឬយ៉ាង ណា។ ទង្វើករណ៍ទាំងនោះត្រូវបានឆ្លើយតបខាងក្រោមនេះ⁷⁹⁵។

៩.៥.២.២. ធាតុផ្សំទី ២៖ ការរើសអើងជាក់ស្តែង

335. ច្បាប់យុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.វ.ត.ក ចែងថា ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញតម្រូវឱ្យមាន “ការរើសអើងជាក់ ស្តែង”⁷⁹⁶។ លក្ខខណ្ឌតម្រូវនេះបង្ហាញថា ចេតនារើសអើងតែឯងមិនគ្រប់គ្រាន់ទេ⁷⁹⁷។ ដូច្នោះ ក្នុង សំណុំរឿង ០០១ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពន្យល់ថា អង្គជំនុំជម្រះ “មិនអាចរកឃើញរឿងក្តី ណាមួយនៅមុន [យន្តការក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី II] ដែលជនជាប់ចោទត្រូវបានសម្រេច ដាក់ពន្ធនាគារពីបទធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដោយផ្អែកលើអត្ថិភាពនៃចេតនាជាក់លាក់ដោយមូលហេតុនៃ ការរើសអើងតែឯងនោះទេ”⁷⁹⁸។ ការរើសអើងមិនត្រឹមតែជាចេតនាប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងត្រូវ តែកើតឡើងយ៉ាងពិតប្រាកដ។

336. ទោះជាយ៉ាងណា ការណ៍នេះបន្ទាល់ទុកនូវមន្ទិលសង្ស័យថា តើវាក្តោបទៅលើ “ការរើសអើង” អ្វី ហើយការពិត វាបានក្តោបទៅលើអ្វីក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥។ សារណាបណ្តឹងសារទុក្ខនេះរួមបញ្ចូលទង្វើ ករ

⁷⁹⁴ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ២៥៧។
⁷⁹⁵ សូមមើលផ្នែក 9.5.3 នៅត្រង់កថាខណ្ឌ ៣៧៨ ខាងក្រោម។ សូមមើលជាពិសេស កថាខណ្ឌ ៤៦៥-៤៦៨ (ពាក់ព័ន្ធនឹងជន ជាតិចាម) និងកថាខណ្ឌ ៤៧០ - ៤៧៧ (ពាក់ព័ន្ធនឹងពុទ្ធសាសនិក)។
⁷⁹⁶ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ២៦៤-២៧១។ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថា ខណ្ឌ ៦៨៧ និង ៦៩០។
⁷⁹⁷ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ២២៨ និង ២៧១។
⁷⁹⁸ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ២៦៣។

ណ៍មួយចំនួនដែលទំនងជាមានការពាក់ព័ន្ធនឹងមន្ទិលសង្ស័យថា តើអ្វីបង្កើតបានជា “ការរើសអើង”។ ទទ្ទឹករណ៍ទាំងនេះត្រូវបានឆ្លើយតបជាបន្តបន្ទាប់នៅក្នុងចំណុចនេះ។

៩.៥.២.២.១. ភាពអាចកំណត់បាន និងភាពមិនអាចផ្លាស់ប្តូរបានរបស់ក្រុមរងផលប៉ះពាល់

337. ដើម្បីបង្កើតឱ្យមានការរើសអើងជាក់ស្តែង ក្រុមនយោបាយ ជាតិសាសន៍ ឬសាសនាដែលរងផលប៉ះពាល់ ត្រូវតែ “ស្តែងឱ្យឃើញច្បាស់លាស់”⁷⁹⁹។ យ៉ាងហោចណាស់នៅក្នុងមូលដ្ឋានចំនួនពីរក្នុងចំណោមមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួន (មូលដ្ឋានទី ១២៥ និងមូលដ្ឋានទី ១២៩) មេធាវីការពារក្តីទំនងជាទទួលបានឱ្យមានគុណភាពបន្ថែមនៃក្រុមនេះ ពោលគឺថា វាមិនត្រឹមតែមិនអាចកំណត់បានប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងមិនអាចផ្លាស់ប្តូរបាន និងមានភាពស្របគ្នាទៀតផង⁸⁰⁰។

(i) ពាក់ព័ន្ធនឹងការធ្វើទុកបុកម្នេញលើខ្លាំងពិតប្រាកដ ឬខ្លាំងតាមការសន្មតនៅមន្ទីរ ស-២១ មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា ក្រុមនេះមិនអាចបង្កើតបានជាក្រុមដែលអាចកំណត់បានគ្រប់គ្រាន់ឡើយ ពីព្រោះក្រុមនេះបានរួមបញ្ចូល “ប្រភេទមានចំនួនច្រើន ហើយវាប្រែប្រួលទៅតាមពេលវេលា”⁸⁰¹ (មូលដ្ឋានទី ១២៥)។

(ii) ទទ្ទឹករណ៍ប្រហាក់ប្រហែលគ្នាត្រូវបានធ្វើឡើងទាក់ទងនឹងខ្លាំងពិតប្រាកដ ឬខ្លាំងតាមការសន្មត ដែលត្រូវបានធ្វើទុកបុកម្នេញនៅអូរកន្សែង។ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ក្រុមនេះ “គឺពាក់ព័ន្ធនឹងប្រភេទរងជាច្រើន” និងថា “ភាពខុសគ្នា” នៅក្នុងក្រុមធ្វើឱ្យក្រុមនេះមិន

⁷⁹⁹ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ F28 សាលដីកាកថាខណ្ឌ ២៧៤។ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៧៤៤។ [លុបការគូសបញ្ជាក់]

⁸⁰⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨២៥-៨២៧ (មូលដ្ឋានទី ១២៥) និង ៨៤៨-៨៥៨ (មូលដ្ឋានទី ១២៩)។ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា មូលដ្ឋានទី ១២៥ លើកឡើងនូវបញ្ហាច្បាប់ដាច់ដោយឡែកមួយចំនួន។ ផ្នែកនេះនៃសារណាឆ្លើយតប លើកឡើងពីទទ្ទឹករណ៍ពាក់ព័ន្ធនឹងខ្លឹមសារលក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់ “ការរើសអើង”។ សហមេធាវីនាំមុខបានលើកឡើងដាច់ដោយឡែកនូវបញ្ហានីតិវិធីថា តើបញ្ហាអង្គហេតុតែមួយ អាចត្រូវបានកំណត់នៅក្នុងសំណុំរឿងពីរដាច់ដោយឡែកបានទេ (សូមមើល ផ្នែក 6.4 នៅត្រង់កថាខណ្ឌ ១០៦-១០៨)។ ចំពោះបញ្ហាដែលនៅសេសសល់ដែលត្រូវបានលើកឡើងក្នុងមូលដ្ឋានទី ១២៥ សហមេធាវីនាំមុខគាំទ្រដល់សារណារបស់ ក.ស.ព។ សូមមើល ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៨៤៤-៨៥០។

⁸⁰¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨២៥។

អាចឆ្លើយតបទៅនឹងលក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់ភាពអាចកំណត់បានគ្រប់គ្រាន់ឡើយ⁸⁰²
(មូលដ្ឋានទី ១២៩)។

- 338. សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របជាមួយ ក.ស.ព ដែលថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងគឺត្រឹមត្រូវក្នុងការសន្និដ្ឋានថា “សត្រូវពិតប្រាកដ ឬសត្រូវតាមការសន្មតរបស់ ប.ក.ក” បានបង្កើតបានជាក្រុមដែលអាចកំណត់បានគ្រប់គ្រាន់⁸⁰³។ ការសន្និដ្ឋានខាងក្រោមមានបំណងគាំទ្រដល់ការសន្និដ្ឋាននោះតាមរយៈការឆ្លើយតបទៅនឹងការអះអាងជាក់លាក់របស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា លក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃភាពអាចកំណត់បានគ្រប់គ្រាន់ មិនរួមបញ្ចូលក្រុមដែលប្រែប្រួល និងក្រុមចម្រុះឡើយ។
- 339. មេធាវីការពារក្តី ពុំបានផ្តល់នូវមូលដ្ឋានសំអាងផ្លូវច្បាប់ឡើយ សម្រាប់ទស្សនៈច្បាស់លាស់របស់ខ្លួនដែលយល់ឃើញថា ក្រុមដែលអាចកំណត់បានគ្រប់គ្រាន់មួយត្រូវតែមិនអាចផ្លាស់ប្តូរបាន និងស្របគ្នា។ វាគឺជាទស្សនៈមួយ ដែលមានភាពផ្ទុយគ្នាដោយផ្ទាល់ទៅនឹងយុត្តិសាស្ត្រដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងរបស់អង្គជំនុំជម្រះ និងតុលាការផ្សេងទៀត។ ដូចដែលត្រូវបានកត់សម្គាល់ដោយអង្គជំនុំជម្រះនៅក្នុងសំណុំរឿងមួយចំនួននៅតុលាការ ICTY ក្រុមដែលត្រូវបានធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ត្រូវបានកំណត់ដោយអវិជ្ជមានថា “ពុំមែនជាជនជាតិស៊ែប”⁸⁰⁴។

បញ្ហាថា តើក្រុមទាំងនេះត្រូវបានកំណត់ក្នុងន័យអវិជ្ជមានថា បានស្ថិតនៅក្នុង “ក្រុមអ្នកពុំមែនជនជាតិស៊ែប” ឬថាជាក្រុម “បច្ចាមិត្ត និងប្រឆាំងទៅនឹងសង្គមនិយមជាតិ និយម” ឬក៏ថា ស្ថិតនៅក្នុងក្រុមរួមដែលមានដូចជា “ជនជាតិស៊ែប ជីហ្វ ជីពស៊ី (Gypsies) ព្រមទាំងក្រុមអាត ដែលមិនព្រមទទួលយកមនោគមន៍វិជ្ជានេះ ហើយថា

⁸⁰² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៤៩-៨៥២។

⁸⁰³ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៨៤៦ (មូលដ្ឋានទី ១២៥) និង កថាខណ្ឌ ៨៨៣ (មូលដ្ឋានទី ១២៩)។

⁸⁰⁴ សូមមើល ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៦៧៧។ សាលក្រមរបស់រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញាធរទល់នឹង Staki* នៅតុលាការ ICTY, IT-97-24-T ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ ៨២៦។ សូមមើលផងដែរ សាលក្រមរបស់រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញាធរទល់នឹង Brđanin* នៅតុលាការ ICTY, IT-99-36-A ចុះថ្ងៃទី៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ ៣១៨-៣១៩។ សាលក្រមរបស់រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញាធរទល់នឹង Krnojelac* នៅតុលាការ ICTY, IT-97-25-T ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០២ កថាខណ្ឌ ៤៣៨។ មតិយោបល់ និងសាលក្រមរបស់រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញាធរទល់នឹង Tadić* នៅតុលាការ ICTY, IT-94-1-T ចុះថ្ងៃទី៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៧ កថាខណ្ឌ ៧១៤។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ F28 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ២៧២។

ក្រុមដែលទទួលបានការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទាំងនោះ ពុំមានទម្រង់ស្របគ្នាតែមួយដែរឬ យ៉ាងណា។ ដូច្នោះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបញ្ជាក់លទ្ធភាពដែលថា ការធ្វើទុក្ខ បុកម្នេញដែលជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ អាចកំណត់គោលដៅលើក្រុម ប្រមូលផ្តុំ ដែលគ្មានអត្តសញ្ញាណ ឬកម្មវិធីរួមគ្នាមួយបាន⁸⁰⁵ ។

340. ដូចគ្នានេះដែរ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ អង្គជំនុំជម្រះបានទទួលស្គាល់ថា ជាការពិត “ប្រជាជនថ្មី” បានគ្របដណ្តប់ទៅលើប្រភេទរងផ្សេងៗ រួមទាំង “អ្នករដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ បញ្ជានុ ម្ចាស់ដី នាយទុន សក្តិភូមិ ព្រមទាំងអនុធនផងដែរ ដែលអ្នកទាំងអស់នេះត្រូវបានចាត់ទុកថា ជាស ត្រូវរបស់បដិវត្តន៍សង្គមនិយម”⁸⁰⁶ ។ ហេតុដូច្នោះ វាច្បាស់ថា គោលគំនិតនៃក្រុមដែលអាចកំណត់ បានគ្រប់គ្រាន់មិនផ្ទុះបញ្ចាំងពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវណាមួយនៃភាពស្របគ្នា ឬកង្វះភាពចម្រុះនៅក្នុង ក្រុមឡើយ។

341. យុត្តិសាស្ត្រច្បាស់លាស់មានអត្ថិភាពសម្រាប់ភាពអាចអនុវត្តបាននៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយសារ មូលហេតុនយោបាយចំពោះសេណារីយ៉ូមួយ ដែលក្នុងសេណារីយ៉ូនេះ របបជិះជាន់មួយដាក់គោល ដៅលើខ្លាំងតាមការសន្មតក្នុងវិសាលភាពដ៏ធំទូលាយមួយ។ សាលដីការរបស់តុលាការទីក្រុង Nuremberg បានលើកឡើងពីការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដែលត្រូវបានសំដៅទៅលើ “គូប្រជែង និងគូ ប្រជែងដែលត្រូវបានសន្មត ឬដែលត្រូវបានសង្ស័យ”⁸⁰⁷ ។ នេះរួមបញ្ចូលទាំងសមាជិកនៃក្រុម ផ្សេ ងៗ ដែលពិពេលមួយទៅពេលមួយ ត្រូវបានគេចាត់ទុកក្នុងក្រុមប្រឆាំងដែលមានសក្តានុពល រួម មានសហជីព បូជាចារ្យ និងបព្វជិត និងក្រុមសន្តិភាពនិយម⁸⁰⁸ ។ ប៉ុន្តែបទចោទនៃការធ្វើទុក្ខបុក ម្នេញមានទំហំធំល្មមសម្រាប់ដាក់គោលដៅទៅលើបុគ្គលទាំងអស់ ដែលត្រូវបានសង្ស័យថាជា ក្រុមប្រឆាំង ដូចជា៖ “ជនទាំងឡាយណាដែល ឬត្រូវបានសង្ស័យថាមានអរិយភាពនឹងបក្សណា ហ្សឺ និងជនទាំងឡាយណាដែល ឬត្រូវបានសង្ស័យថាជំទាស់នឹងផែនការរួម ដែលត្រូវបានចោទប្រ

⁸⁰⁵ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៦៧៨។

⁸⁰⁶ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៦៨៣។

⁸⁰⁷ តុលាការយោធាអន្តរជាតិ របស់សហរដ្ឋអាមេរិក និងអ្នកផ្សេងទៀត តទល់នឹង Göring និងអ្នកផ្សេងទៀត ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅ ជំនុំជម្រះ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៤៥ ទំព័រ ៣២។

⁸⁰⁸ តុលាការយោធាអន្តរជាតិ របស់សហរដ្ឋអាមេរិក និងអ្នកផ្សេងទៀត តទល់នឹង Göring និងអ្នកផ្សេងទៀត ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅ ជំនុំជម្រះ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៤៥ ទំព័រ ៣៣។

កាន់នៅក្នុង[បទចោទដំបូងនៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ]”⁸⁰⁹។ សាលដីកានេះបានរៀបរាប់លម្អិតអំពីគោលនយោបាយនៃការកំណត់គោលដៅ និងសម្លាប់បុគ្គលជាច្រើន ដែលត្រូវបានសង្ស័យថាជាគូប្រជែងនៃរបបនេះ និងក្រុមគ្រួសាររបស់ពួកគេ ហើយជនជាប់ចោទមួយចំនួនត្រូវបានផ្ដន្ទាទោសទាក់ទិននឹងអំពើបែបនេះ⁸¹⁰។

342. ដូច្នោះ ការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តី ដែលថា“ខ្មាំងពិតប្រាកដ ឬខ្មាំងតាមការសន្មតរបស់ ប.ក .ក” មិនមែនជាក្រុមជាក់លាក់គ្រប់គ្រាន់ ត្រូវតែច្រានចោល។ ក្រុមនយោបាយនៃ“ខ្មាំងពិតប្រាកដ ឬខ្មាំងតាមការសន្មតរបស់ ប.ក.ក” តាមរយៈលក្ខណៈយ៉ាងពិតប្រាកដថាជាក្រុមមួយដែលត្រូវបានកំណត់គោលដៅដោយសារមូលហេតុនយោបាយ គឺងាយនឹងប្រែប្រួល និងរីករាលដាលពីពេលមួយទៅពេលមួយ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះបានចង្អុលបង្ហាញយ៉ាងត្រឹមត្រូវ⁸¹¹ និងដូច្នោះក្រុមនេះអាចត្រូវបានកំណត់ថាជាក្រុមជាក់លាក់។ មេធាវីការពារក្តីខកខានមិនបានលើកឡើងពីកំហុសអង្គច្បាប់ដែលនឹងមោឃៈការសន្និដ្ឋានលើអង្គច្បាប់របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអំពីការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញនេះឡើយ។

៩.៥.២.២.២. ការប្រព្រឹត្តស្មើភាពជាមួយនឹងលទ្ធផលមិនស្មើភាព

343. ទទ្ទឹករណីដែលបានធ្វើឡើងនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខទាំងមូល គឺថាអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសក្នុងការសន្និដ្ឋានថា ការរើសអើងពិតជាបានកើតមាន ពីព្រោះការប្រព្រឹត្តដែលបានលើកឡើងគ្រាន់តែជា “ការប្រព្រឹត្តស្មើភាព”។ ទទ្ទឹករណីនេះត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងមូលដ្ឋានទី១០៨

⁸⁰⁹ តុលាការយោធាអន្តរជាតិ របស់សហរដ្ឋអាមេរិក និងអ្នកផ្សេងទៀត តទល់នឹង Göring និងអ្នកផ្សេងទៀត ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៤៥ ទំព័រ ៦៥, ៦៦ (“...ចុងចោទបានទទួលយកគោលនយោបាយនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញការបង្ក្រាប និងការសម្លាប់បង្គោលនៃប្រជាជនស៊ីវិលទាំងអស់នៅក្នុងប្រទេសអាណ្លីម៉ង់ ដែលជា ឬត្រូវបានជឿថាជា ឬដែលត្រូវបានជឿថាអាចនឹងក្លាយជាអវិភាគនឹងរដ្ឋាភិបាលណាហ្ស៊ី និងផែនការរួម ឬការសមគំនិត...” និង“ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទាំងនេះ [...] ក៏ត្រូវបានអនុវត្តសំដៅប្រឆាំងជនទាំងឡាយណាដែលមានជំនឿនយោបាយ ឬជំនឿផ្លូវចិត្ត ដែលហាក់ដូចជាប្រឆាំងជាមួយគោលដៅរបស់ពួកណាហ្ស៊ី”)។

⁸¹⁰ តុលាការយោធាអន្តរជាតិ របស់សហរដ្ឋអាមេរិក និងអ្នកផ្សេងទៀត តទល់នឹង Göring និងអ្នកផ្សេងទៀត ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ចុះថ្ងៃទី១ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៤៦ ទំព័រ ៦៣-៦៤, ទំព័រ ១០៩-១១០, ទំព័រ ១៤៣។

⁸¹¹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ២៦០០។

812 មូលដ្ឋានទី ១២១⁸¹³ មូលដ្ឋានទី ១២២⁸¹⁴ មូលដ្ឋានទី ១៤៤⁸¹⁵ មូលដ្ឋានទី ១៤៦⁸¹⁶ និងមូលដ្ឋាន
ទី ១៤៧⁸¹⁷ ។ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា៖

ក. ការរារាំងពុទ្ធសាសនិកមិនឱ្យប្រតិបត្តិសាសនារបស់ខ្លួនគឺជាការប្រព្រឹត្តស្មើភាព ពីព្រោះ
មនុស្សទាំងអស់ត្រូវបានហាមឃាត់មិនឱ្យប្រតិបត្តិសាសនា (មូលដ្ឋានទី ១០៨)។

ខ. ការរារាំងជនជាតិចាមនៅការដ្ឋានទំនប់ ១ មករា មិនអនុវត្តប្រតិបត្តិសាសនារបស់ពួកគេគឺ
ជាការប្រព្រឹត្តស្មើភាព ពីព្រោះជនជាតិខ្មែរក៏មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យប្រតិបត្តិសាសនាដែរ
(មូលដ្ឋានទី ១២២) ។

គ. ការហាមឃាត់មិនឱ្យប្រតិបត្តិវប្បធម៌ និងសាសនារបស់ជនជាតិចាមនៅទូទាំងប្រទេស
កម្ពុជាគឺជាការប្រព្រឹត្តស្មើភាព ពីព្រោះគ្រប់ក្រុមទាំងអស់ត្រូវបានរំពឹងថានឹងបោះបង់
ចោលការប្រតិបត្តិសាសនា (រាប់បញ្ចូលទាំងទឹកនៃសក្ការៈបូជា ការអធិស្ឋាន អត្ថបទច្បាប់
ជាដើម) និយាយតែភាសាខ្មែរ និងទទួលយកសម្លៀកបំពាក់ និងម៉ូដសក់ខ្មែរ (មូលដ្ឋានទី
១៤៤ និងមូលដ្ឋានទី ១៤៦ និងត្រូវបានលើកឡើងម្តងទៀតនៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ១៤៧)។

344. សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របជាមួយ ក.ស.ព ថា ទង្វើករណីនេះត្រូវតែច្រានចោល⁸¹⁸។ នៅពេល
ពិចារណាពីសារសំខាន់នៃបញ្ហានេះចំពោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សហមេធាវីនាំមុខដាក់បន្ថែមនូវ
ការសន្និដ្ឋានលម្អិតបន្ថែមទៀតដូចខាងក្រោម ពាក់ព័ន្ធនឹងមូលហេតុដែលវិធីសាស្ត្ររបស់មេធាវីការ
ពារក្តីមានការយល់ច្រឡំ។

812 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៤៣-៧៤៥។
813 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨០៤-៨១២។
814 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨១៣។
815 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៣៩-៩៥១។
816 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៥៤-៩៥៦។
817 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៥៧-៩៥៩។

818 ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៤០៥ (មូលដ្ឋានទី ១០៨) កថាខណ្ឌ ៤៦៥ (មូលដ្ឋានទី ១២១)
កថាខណ្ឌ ៤៧០ (មូលដ្ឋានទី ១២២) កថាខណ្ឌ ៤៧៩ (កថាខណ្ឌ ១៤៤) កថាខណ្ឌ ៤៩១ (មូលដ្ឋានទី ១៤៦) កថាខណ្ឌ ៤៩៤
(មូលដ្ឋាន ១៤៧)។

345. ភាពសំខាន់នៃបញ្ហានេះគឺទាក់ទងនឹងអត្ថន័យនៃ “ការរើសអើងជាក់ស្តែង”។ ជារឿយៗ ការរើសអើងត្រូវបានពន្យល់ថាជាការជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹង “ការប្រព្រឹត្ត”របស់ក្រុមផ្សេងៗ។ ប៉ុន្តែមានការចោទសួរថា តើគោលគំនិតនៃ “ការប្រព្រឹត្ត” សំដៅលើអំពើសកម្ម ឬអាកម្ម ដែលត្រូវបានអនុវត្តទាក់ទងទៅនឹងក្រុមទាំងនេះ ឬថា តើវាក៏អាចទាក់ទងទៅនឹង ផលប៉ះពាល់ ដែលក្រុមទាំងនេះបានជួបប្រទះ ដែរឬយ៉ាងណា។ មេធាវីការពារក្តីស្នើឱ្យមានការបកស្រាយក្នុងន័យចង្អៀត៖ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា “ការរើសអើងជាក់ស្តែង” កើតឡើងតែនៅពេលក្រុមផ្សេងគ្នាទទួលបានគ្រោះដោយសារអំពើសកម្ម ឬអាកម្ម⁸¹⁹។ នៅពេលដែលអំពើសកម្ម ឬអាកម្មដូចគ្នា ត្រូវបានប្រព្រឹត្តលើក្រុមទាំងអស់ ប៉ុន្តែបង្កឱ្យមានផលប៉ះពាល់ផ្សេងៗគ្នា មេធាវីការពារក្តីបានចាត់ទុកការណ៍នេះថាជា “ការរើសអើងដោយប្រយោល” ដោយខ្ចីគោលគំនិតពីច្បាប់សិទ្ធិមនុស្ស និងអះអាងថា សេណារីយ៉ូនេះមិនអាចជា “ការរើសអើងជាក់ស្តែង”ទេ ដោយអាស្រ័យទៅលើអត្ថន័យនៃធាតុផ្សំនោះក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធ⁸²⁰។ ដូច្នេះ មេធាវីការពារក្តីលើកទទ្ធិករណ៍ដដែលៗថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសដោយសន្និដ្ឋានថា ការរើសអើងជាក់ស្តែងបានកើតឡើងនៅកន្លែងដែលមាន “ការប្រព្រឹត្តស្នើភាព” ឬ “ការរើសអើងដោយប្រយោល”⁸²¹។

346. សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា សំណួរនេះមិនមែនជាបញ្ហាដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងត្រូវដោះស្រាយយ៉ាងលម្អិតនោះទេ។ ទោះយ៉ាងណា សំណួរនេះត្រូវបានបកស្រាយឱ្យកាន់តែច្បាស់ជាងមុនទៀតក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងទទ្ធិករណ៍ស្រដៀងគ្នា ដែលមេធាវីការពារក្តី នួន ជា បានលើកឡើង ទាក់ទងនឹង “ការប្រព្រឹត្តស្នើភាព” ចំពោះពុទ្ធសាសនិក ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានវិភាគវិធីសាស្ត្រនោះថាជាការខកខានមិនបានពិចារណា៖

...ពីផលប៉ះពាល់ខុសៗគ្នា ដែលផ្អែកដោយច្រៀតមិនផុតលើសារតារខុសៗគ្នារបស់ប្រជាជន។ ការបង្ខំព្រះសង្ឃឱ្យបោះបង់ជំនឿរបស់ពួកគាត់ គឺជាការរើសអើងប្រឆាំងនឹងព្រះសង្ឃ។ លទ្ធផលគឺមិនដូចគ្នាទេ ដោយសារតែអំណះអំណាងមិនគិតពី

⁸¹⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្ឌិតសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៤៥, ៨១៣, ៩៣៩-៩៤២។
⁸²⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្ឌិតសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៤៤, ៨១៣, ៩៥៤-៩៥៦។
⁸²¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្ឌិតសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៤៥, ៨១៣។

ភាពធ្ងន់ធ្ងរជាទូទៅនៃការប្រព្រឹត្តនេះ ជាពិសេសការដែលព្រះសង្ឃត្រូវបានបង្ខំឱ្យ
សឹកនោះ⁸²²។

- 347. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានលើកឡើងដដែលៗអំពី “ផលប៉ះពាល់” ដែលបណ្តាលមកពីការធ្វើទុក្ខ
បុកម្នេញ ដែលចាំបាច់ត្រូវតែកើតឡើងក្នុងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញចំពោះក្រុមគោលដៅ⁸²³។ ភាសានេះ
និងការផ្តោតជាពិសេសរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទៅលើ ផលប៉ះពាល់ បង្ហាញពីការគាំទ្រដល់
ស្ថានភាព ដែលការរើសអើងដោយប្រយោលគឺជាមូលដ្ឋាននៃការរើសអើងជាក់ស្តែង។
- 348. ទោះបីជាអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានផ្តល់ហេតុផលលម្អិតបន្ថែមទៀតលើបញ្ហានេះក៏ដោយ ក៏
សហមេធាវីនាំមុខនៅតែលើកឡើងថា វាមិនត្រឹមត្រូវនោះដែរ ដោយសារតែហេតុផលដូចខាង
ក្រោម។

៩.៥.២.២.១. គោលគំនិតនៃ “ការរើសអើងដោយប្រយោល” និងភាពពាក់ព័ន្ធនៃគោលគំនិតនេះ

- 349. សញ្ញាណនៃការរើសអើងដែលកើតឡើងតាមរយៈ “ការប្រព្រឹត្តស្មើភាព” ដែលបង្ក ផលប៉ះពាល់មិន
ស្មើភាព ត្រូវបានកំណត់យ៉ាងច្បាស់ក្នុងច្បាប់សិទ្ធិមនុស្ស ដែលការរើសអើងនេះត្រូវបានកំណត់ថា
ជា “ការរើសអើងដោយប្រយោល”⁸²⁴។ សម្រាប់គោលបំណងបច្ចុប្បន្ន គោលគំនិតនេះដែលត្រូវ
បានដកស្រង់ចេញពីច្បាប់សិទ្ធិមនុស្ស មានសារៈប្រយោជន៍ដោយយោងតាមហេតុផលពីរ។ ទីមួយ

⁸²² ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១៨៥។

⁸²³ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៧១៤, ១១៧៤, ១១៨៩, ១៤០៧, ១៤០៩, ១៦៨៨, ២៦០០, ២៨៣៨, ២៨៤៦, ២៩៨៣, ២៩៩៥, ៣១៣៩, ៣៣២៣, ៣៣២៩ និង ៣៥១១។

⁸²⁴ សូមមើល ឧទាហរណ៍ គណៈកម្មាធិការលុបបំបាត់ការរើសអើងពូជសាសន៍នៃអង្គការសហប្រជាជាតិ រឿងក្តី LR និងអ្នក
ផ្សេងទៀត (ដែលតំណាងដោយមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិ Roma អឺរ៉ុប) តទល់នឹង សាធារណរដ្ឋស្រូវីគី CERD/C/66/D/31/2003 មតិ
ចុះថ្ងៃទី១០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៥ ទំព័រ ១២។ គណៈកម្មាធិការលុបបំបាត់ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ
អនុសាសន៍រួមដែលត្រូវបានអនុម័តដោយគណៈកម្មាធិការលុបបំបាត់ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ អនុសាសន៍រួមលេខ ២៥ ៖
មាត្រា ៤ កថាខណ្ឌ ១ នៃអនុសញ្ញានេះ (វិធានការពិសេសបណ្តោះអាសន្ន) កិច្ចប្រជុំលើកទី ៣០ (២០០៤) កថាខណ្ឌ ៧។ គ
ណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ រឿងក្តី Derksen តទល់នឹង ហូឡង់ CCPR/C/80/D/976/2001 មតិ ចុះថ្ងៃ
ទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៤។ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ រឿងក្តី Althammer តទល់នឹង អូទ្រីស
CCPR/C/78/D/998/2001 មតិ ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ ១០.២។

ពាក្យ“ការរើសអើងដោយប្រយោល” គឺជាពាក្យកាត់ដីមានប្រយោជន៍សម្រាប់ស្ថានភាពដែល គោលនយោបាយ ការអនុវត្ត អំពើសកម្ម ឬអកម្មនៃការអនុវត្តជាទូទៅក្នុងក្រុមផ្សេងៗ បង្កផលប៉ះ ពាល់អវិជ្ជមានដោយឡែកៗគ្នាលើក្រុមណាមួយ (ឬក្រុមនានា)។ ទីពីរ ឧបករណ៍សិទ្ធិមនុស្សមាន ភាពពាក់ព័ន្ធសម្រាប់ការបង្ហាញថា ពាក្យ “ការរើសអើង” ត្រូវបានគេយល់ជាយូរណាស់មកហើយ ថារួមបញ្ចូលទាំងការរើសអើងផ្ទាល់ និងការរើសអើងដោយប្រយោល។

350. ទោះបីជាគោលគំនិតនេះពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញក្តី ក៏ចាំបាច់ត្រូវញែករបៀប ដែលការរើសអើងដោយប្រយោល អាចបង្កើតការទទួលខុសត្រូវសម្រាប់រដ្ឋមួយក្រោមច្បាប់សិទ្ធិ មនុស្សអន្តរជាតិ និងរបៀបប្រើប្រាស់ពាក្យ “ការរើសអើងដោយប្រយោល” ក្នុងបរិបទនៃការចោទ ប្រកាន់ពីបទព្រហ្មទណ្ឌនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ⁸²⁵។ វាជាការត្រឹមត្រូវដែលថា ក្នុងច្បាប់សិទ្ធិមនុស្ស រដ្ឋមួយអាចទទួលខុសត្រូវនៅចំពោះមុខច្បាប់ដោយសារការរំលោភបំពានលើការហាមឃាត់មិនឱ្យ មានការរើសអើង សូម្បីតែក្នុងករណីដែលរដ្ឋនោះគ្មានចេតនាធ្វើដូច្នោះក៏ដោយ។ ទោះជាយ៉ាងណា ចំណុចនេះមិនមានន័យថា ការរើសអើងដោយប្រយោលអាចកើតឡើងតែក្នុងករណីគ្មានចេតនា នោះទេ។ ការរើសអើងដោយប្រយោលអាចកើតឡើងដោយមានចេតនា ឬគ្មានចេតនា⁸²⁶។ ហើយ

⁸²⁵ សូមមើល តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kunarac និងអ្នកផ្សេងទៀត IT-96-23-T & IT-96-23/1-T សាល ក្រម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ ៤៧០-៤៧១។

⁸²⁶ សូមមើល គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ រឿងក្តី Althammer តទល់នឹង អូទ្រីស CCPR/C/78/D/ 998/2001 មតិ ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ ១០.២។ តុលាការ ECJ រឿងក្តី Bilka—Kaufhaus GmbH តទល់ នឹង Karin Weber von Hartz សំណុំរឿង 170/84 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៨៦។ សូមមើលផងដែរ Daniel Moeckli, “សមភាព និងការមិនរើសអើង” ក្នុង Daniel Moeckli, Sangeeta Shah, David Harris and Sandesh Sivakumaram (eds.) ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ (Oxford University Press 3rd ed.) ឆ្នាំ ២០១៧ ទំព័រ ១៦៦ ឯកសារភ្ជាប់ទី ៨ដែលផ្តល់ឧទាហរណ៍នៃតេស្តអក្ខរភាពសម្រាប់អ្នកដាក់ពាក្យសុំធ្វើការ ដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាលើសសម្រាប់ការធ្វើឱ្យក្រុម ជាតិពន្ធុណាមួយខូចប្រយោជន៍។ (“ដូចការបង្ហាញដោយសេចក្តីសម្រេចក្នុង រឿងក្តី Althammer និង DH ដែលមានពិពណ៌នាក្នុង ផ្នែក 4.2 ដែរ ជាញឹកញាប់ ការរើសអើងដោយប្រយោលស្មើនឹងការរើសអើងដោយអចេតនា។ ផ្ទុយទៅវិញ គេសន្មតជាធម្មតា ថា ក្នុងករណីដែលមានការរើសអើងផ្ទាល់ គឺមានចេតនារើសអើង។ ទោះបីជាការពិតបង្ហាញថា ជារឿយៗ គោលគំនិតទាំងនេះ ពាក់ព័ន្ធគ្នាទៅវិញទៅមកក្តី ក៏ចំណុចនេះមិនសុទ្ធតែដូច្នោះរហូតនោះដែរ។ អាចមានករណីនៃការរើសអើងផ្ទាល់ ដូចជា ការផាត់ ចេញស្ត្រីមានផ្ទៃពោះ និងមួយពីប្រភេទការងារមួយចំនួន ជាករណីដែលមានចេតនាការពារក្រុមពាក់ព័ន្ធ ជាជាងរើសអើងពួក គេ។ ទោះជាយ៉ាងណា លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ “អព្យាក្រឹត” ដូចជា តេស្តអក្ខរភាពសម្រាប់អ្នកដាក់ពាក្យសុំធ្វើការ អាចត្រូវបានប្រើ ប្រាស់ជាលើសសម្រាប់ការផាត់ចេញក្រុមជាតិពន្ធុមួយចំនួន ដែលស្មើនឹងការរើសអើងដោយប្រយោលដោយមានចេតនា”។

ខណៈដែលគេអាចនិយាយបានថា រដ្ឋប្បវេណីអាចទទួលខុសត្រូវក្រោមច្បាប់សិទ្ធិមនុស្ស សូម្បីតែក្នុង ករណីដែលគ្មានចេតនា មិនមានន័យថា គេអាចកំណត់ពីការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌនីមួយៗ ដែលលេចឡើងដោយគ្មានចេតនានោះទេ។ ក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ចាំបាច់ត្រូវតែមានចេតនា ដើម្បីឱ្យការរើសអើងដោយប្រយោលបង្កើតការទទួលខុសត្រូវចំពោះការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ។

351. ដូច្នោះ មេធាវីការពារក្តីកំពុងច្របាច់គោលគំនិតផ្សេងៗបញ្ចូលគ្នា នៅពេលដែលមេធាវីការពារក្តី អះអាងថា “ជាសារវន្ត សញ្ញាណនៃការរើសអើងដោយប្រយោលដែលមិនតម្រូវឱ្យមានចេតនា រើសអើង គឺមិនត្រូវគ្នានឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដូចបានកំណត់និយមន័យនៅសម័យ កាលនៃអង្គហេតុនោះទេ”⁸²⁷។ “ការរើសអើងដោយប្រយោល” គ្រាន់តែជាពាក្យដែលសំដៅលើ ប្រភេទជាក់លាក់នៃការរើសអើងដែលកើតឡើងតាមរយៈ *ឥទ្ធិពល*ផ្សេងៗនៃទង្វើ។ ការទទួលស្គាល់ ការរើសអើងដោយប្រយោលជាទម្រង់មួយនៃការរើសអើង មានអត្ថិភាពជាយូរមកហើយតាំងពី មុនពេលដែលពាក្យកាត់ “ការរើសអើងដោយប្រយោល” ត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីសំដៅលើការ រើសអើង។

៩.៥.២.២.២.២. ការទទួលស្គាល់ដោយអង្គជំនុំជម្រះនេះថា ការរើសអើងដោយប្រយោលពាក់ព័ន្ធនឹងការ ធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ

352. ក្នុងសំណុំរឿង ០០១ អង្គជំនុំជម្រះនេះមិនចាំបាច់កំណត់ថាតើអាចមានធាតុផ្សំនៃ “ការរើសអើង ជាក់ស្តែង” ក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញតាមរយៈការរើសអើងដោយប្រយោល ឬយ៉ាងណា នោះទេ។ ទោះជាយ៉ាងណាការពន្យល់អត្ថន័យនៃ “ការរើសអើង” ដោយអង្គជំនុំជម្រះនេះក្នុងបរិប ទនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ គឺមានសារៈប្រយោជន៍។ ក្នុងផ្នែកជាច្រើននៃសាលក្រមរបស់ខ្លួន អង្គជំនុំ ជម្រះនេះបានពន្យល់ពីការរើសអើងដោយយោងតាម *ផលប៉ះពាល់* ដែលទទួលរងដោយសមាជិក នៅក្នុងក្រុមណាមួយ។ ដូច្នោះ ការរើសអើងសំដៅលើទង្វើ “ដែលនាំឱ្យមានការរើសអើងដោយ

⁸²⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្ឌិតសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៥៦។

ចេតនា”⁸²⁸ “ការបង្ហាញជាចាំបាច់ពីលទ្ធផលដែលជាការរើសអើងពិតប្រាកដ”⁸²⁹ និង “ផលវិបាក
នៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដែលជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវ”⁸³⁰។ [បន្ថែមការគូសបញ្ជាក់]

353. ការសំអាងទាំងនេះហាក់បង្ហាញថា អង្គជំនុំជម្រះនេះយល់ថា សម្រាប់គោលបំណងនៃការបញ្ជាក់
ពី “ការរើសអើងជាក់ស្តែង” ដោយយោងតាមអត្ថន័យនៃពាក្យនេះនៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥ និងឆ្នាំ
១៩៧៩ វាមានភាពគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការកំណត់ថា ទង្វើនេះបានបង្កផលប៉ះពាល់ លើមនុស្សមួយក្រុម
ខ្លាំងជាងមនុស្សមួយក្រុមផ្សេងទៀត។ ពេលគឺឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជា
ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ អាចកើតឡើងតាមរយៈការរើសអើងដោយប្រយោល។

៩.៥.២.២.២.៣. ការរើសអើងដោយប្រយោលក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិនៅអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៥-
១៩៧៩

354. ទោះបីជាអង្គជំនុំជម្រះបញ្ជាក់ច្បាស់លាស់យ៉ាងណាក្តី ក៏មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា នៅពេល
ប្រព្រឹត្តអំពើនេះ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ អាចត្រូវបាន
ប្រព្រឹត្តតែតាមរយៈការរើសអើងផ្ទាល់។ មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា ការរើសអើងដោយ
ប្រយោលគឺជា គោលគំនិតមួយដែលលេចឡើងតែក្នុងទសវត្សរ៍ទី ៩០ ឬក្រោយមកទៀតប៉ុណ្ណោះ
⁸³¹។ ទទ្ទឹករណ៍ទាំងនេះត្រូវបានបង្ហាញឡើងដោយមិនត្រឹមត្រូវ។

355. ការអនុវត្តជាអន្តរជាតិនៅអំឡុងដើមសតវត្សរ៍ទី ២០ បង្ហាញថា ការរើសអើងត្រូវបានចាត់ទុកជាទ
ង្វើដែលរួមបញ្ចូលការរើសអើងដោយប្រយោលជាយូរមកហើយ តាំងពីមុនពេលដែលពាក្យនេះត្រូវ
បានបង្កើតឡើងដើម្បីពិពណ៌នាពីការរើសអើង។ នៅឆ្នាំ១៩២៣ តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ អចិន្ត្រៃ
យ៍បានផ្តោតលើបញ្ហានេះក្នុងមតិប្រឹក្សា ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងបទប្បញ្ញត្តិស្តីពីការមិនរើសអើងក្នុងសន្និ
សញ្ញាស្តីពីជនជាតិភាគតិច។ ពាក់ព័ន្ធនឹងច្បាប់មួយដែលមានអនុភាពក្នុងការបណ្តេញជនជាតិប៉ូ

⁸²⁸ ឯកសារ F28 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ២៦៣។
⁸²⁹ ឯកសារ F28 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ២៦៧។
⁸³⁰ ឯកសារ F28 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ២៧៦។
⁸³¹ ឯកសារ F54 សាលាណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៥៥។

ឡូញដែលមានដើមកំណើតជាជនជាតិអាណ្លឺម៉ង់ (និងហាក់មានចេតនាសម្រាប់គោលបំណងនោះ)
តុលាការនេះពិចារណាថា ៖

អង្គហេតុដែលថា គ្មានការរើសអើងពូជសាសន៍លេចឡើងក្នុងខ្លឹមសារច្បាប់ដែល
ត្រូវបានអនុម័តនៅថ្ងៃទី១៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩២០ និងដែលថា ក្នុងករណីមួយចំនួនតូច
ច្បាប់នេះអនុវត្តចំពោះជនជាតិប៉ូឡូញគ្មានដើមកំណើតអាណ្លឺម៉ង់ ដែលត្រូវបាន
កំណត់ជាអ្នកទិញពីម្ចាស់ដើមដែលជាជនជាតិអាណ្លឺម៉ង់ មិនធ្វើឱ្យមានភាពខុសគ្នា
ខ្លាំងនោះទេ។ មាត្រា៨ [ដែលធានា “ការប្រព្រឹត្តដូចគ្នា”] ត្រូវបានតាក់តែងឡើង
ដើម្បីបំពេញបណ្តឹងទាំងនេះ ដូចអ្វីដែលបានបំពេញក្នុងសំណុំរឿងបច្ចុប្បន្នដែរ។
ចាំបាច់ត្រូវមានសមភាពជាក់ស្តែង ក៏ដូចជាសមភាពផ្លូវច្បាប់ ក្នុងករណីដែលគ្មាន
ការរើសអើងក្នុងខ្លឹមសារនៃច្បាប់នោះ⁸³²។

356. នៅឆ្នាំ១៩៤៩ *Déclaration des Droits Internationaux de l’Homme* ត្រូវបានអនុម័តក្នុងទីក្រុង
ញូយ៉កដោយវិទ្យាស្ថានច្បាប់អន្តរជាតិ។ សេចក្តីប្រកាសនេះចែងថា ដើម្បីឱ្យសមភាពមានប្រសិទ្ធ
ភាព និងមិនគ្រាន់តែជាការតាងនាម សេចក្តីប្រកាសនេះត្រូវផាត់ចេញការរើសអើងផ្ទាល់ និងការ
រើសអើងដោយប្រយោល⁸³³។

357. ក្នុងមតិប្រឹក្សាពីរបន្ទាប់មកទៀតរបស់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិអចិន្ត្រៃយ៍នៅឆ្នាំ១៩៣២⁸³⁴ និងឆ្នាំ
១៩៣៥⁸³⁵ តុលាការនេះបានគូសបញ្ជាក់ជាថ្មីពីសារៈសំខាន់នៃសមភាពទាំងក្នុងអង្គច្បាប់ និងក្នុង
អង្គហេតុ ដោយរំលឹកឡើងវិញពីមតិរបស់តុលាការនេះនៅឆ្នាំ១៩២៣។

⁸³² តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិអចិន្ត្រៃយ៍ *ជនជាតិអាណ្លឺម៉ង់ដែលរស់នៅក្នុងប្រទេសប៉ូឡូញ* មតិប្រឹក្សា ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ
១៩២៣ ទំព័រ ២៤។

⁸³³ *L’Institut De Droit International, Déclaration des droits internationaux de l’homme* ចុះថ្ងៃទី១២ ខែតុលា ឆ្នាំ
១៩២៩ មាត្រា ៥ (“*L’égalité prévue ne devra pas être nominale mais effective. Elle exclut toute discrimination
directe ou indirecte.*”) ឯកសារភ្ជាប់ទី ៩។

⁸³⁴ តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិអចិន្ត្រៃយ៍ *ការប្រព្រឹត្តចំពោះជនជាតិប៉ូឡូញ និងអ្នកផ្សេងទៀតដែលមានដើមកំណើតប៉ូឡូញ ឬ
ស្ថន្ធរកថាក្នុងដែនដី Danzing* មតិប្រឹក្សា ចុះថ្ងៃទី៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៣២ ទំព័រ ២៨។

⁸³⁵ តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិអចិន្ត្រៃយ៍ *សាលារៀនជនជាតិភាគតិចនៅអាល់បានី* មតិប្រឹក្សា ចុះថ្ងៃទី៦ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៣៥ ទំព័រ
១៧-២១ ការពិនិត្យមើលសេចក្តីប្រកាសដែលផ្តល់ការការពារដល់ជនជាតិភាគតិចអាល់បានីក្នុងអង្គច្បាប់ និងអង្គហេតុ។

358. អនុសញ្ញាអង្គការ UNESCO ស្តីពីការប្រឆាំងការរើសអើងក្នុងការអប់រំ ឆ្នាំ១៩៦០ បានកំណត់ និយមន័យនៃការរើសអើងដូចខាងក្រោម ៖

...ការសម្គាល់ ការផាត់ចេញ ដែនកំណត់ ឬសេចក្តីលំអៀង ដែលផ្អែកលើពូជសាសន៍ ពណ៌សម្បុរ ភេទ ភាសា សាសនា ទស្សនៈនយោបាយ ឬទស្សនៈផ្សេងទៀត ដើមកំណើតជាតិ ឬសង្គម ស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ច ឬកំណើត មានគោលបំណង ឬឥទ្ធិពលក្នុងការធ្វើមោឃភាព ឬប៉ះពាល់ដល់ការប្រព្រឹត្តដោយសមភាពក្នុងការអប់រំ ...⁸³⁶ [បន្ថែមការគូសបញ្ជាក់]។

359. អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងពូជសាសន៍ឆ្នាំ១៩៦៤ កំណត់ និយមន័យនៃ “ការរើសអើងពូជសាសន៍” ដូចខាងក្រោម៖

...ការសម្គាល់ ការផាត់ចេញ ការរឹតត្បិត ឬសេចក្តីលំអៀង ដោយផ្អែកលើពូជសាសន៍ ពណ៌សម្បុរ ដើមកំណើត ឬប្រភពជាតិ ឬជាតិពន្ធុ ដែលមានគោលបំណង ឬឥទ្ធិពលក្នុងការធ្វើមោឃភាព ឬប៉ះពាល់ដល់ការទទួលស្គាល់ ការទទួលបាន ឬការប្រើប្រាស់ សិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាសារវន្តដោយស្មើភាពក្នុងវិស័យនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច សង្គម វប្បធម៌ ឬវិស័យផ្សេងទៀតក្នុងជីវិតសាធារណៈ⁸³⁷ [បន្ថែមការគូសបញ្ជាក់]។

360. ក្នុងសាលក្រមឆ្នាំ១៩៧៤ តុលាការយុត្តិធម៌នៃសហគមន៍អឺរ៉ុប ទទួលស្គាល់ថា៖

វិធានដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រព្រឹត្តស្មើភាព មិនត្រឹមតែហាមឃាត់ការរើសអើងជាក់ស្តែងដោយសារសញ្ជាតិប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងហាមឃាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងជាក់ស្តែងទៀតផង ដែលផ្អែកតាមការអនុវត្តលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យផ្សេងទៀតនៃការកំណត់ភាពខុសគ្នា នាំទៅរកលទ្ធផលដូចគ្នា⁸³⁸ ។

⁸³⁶ អនុសញ្ញាអង្គការ UNESCO ស្តីពីការប្រឆាំងនឹងការរើសអើងក្នុងការអប់រំ ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៦០ មាត្រា ១។
⁸³⁷ អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងពូជសាសន៍ ចុះថ្ងៃទី៧ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៦៦ មាត្រា ១(១)។
⁸³⁸ តុលាការយុត្តិធម៌នៃសហគមន៍អឺរ៉ុប រឿងក្តី Giovanni Maria Sotgiu តទល់នឹង Deutsche Bundespost សំណុំរឿង 152-73 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៤ កថាខណ្ឌសង្ខេប ៣ មូលដ្ឋានទី ១១។

361. អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ ដែលត្រូវបានអនុម័តនៅឆ្នាំ១៩៧៩ ប៉ុន្តែត្រូវបានព្រាងនៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៦ និងឆ្នាំ១៩៧៩⁸³⁹ បានកំណត់និយមន័យនៃ “ការរើសអើង” ដូចខាងក្រោម៖

សម្រាប់គោលបំណងនៃអនុសញ្ញាបច្ចុប្បន្ន ពាក្យ “ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ” សំដៅលើការសម្គាល់ ការផាត់ចេញ ឬការរឹតត្បិតដោយសារភេទ ដែលមាន*ឥទ្ធិពល ឬគោលបំណង* ក្នុងការធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ ឬធ្វើមោឃភាពការទទួលស្គាល់ ការទទួលបាន ឬការប្រើប្រាស់សិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាសារវន្តដោយស្រ្តី ដោយមិនគិតពីស្ថានភាពអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ស្រ្តី ក្នុងវិស័យនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច សង្គម វប្បធម៌ ស៊ីវិល ឬវិស័យផ្សេងទៀត ដោយយោងទៅតាមសមភាពរវាងបុរស និងស្រ្តី⁸⁴⁰ [បន្ថែមការគូសបញ្ជាក់]។

362. ដូច្នោះ ការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា គ្មានគោលគំនិតនៃការរើសអើងដោយប្រយោលក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិមុនការចេញសេចក្តីសម្រេចក្នុងរឿងក្តីកន្លងមក ដូចជា *រឿងក្តី Simunek និងអ្នកផ្សេងទៀត តទល់នឹង សាធារណរដ្ឋឆែក* នៅឆ្នាំ១៩៩៥⁸⁴¹ និង *រឿងក្តី D.H. និងអ្នកផ្សេងទៀត តទល់នឹង សាធារណរដ្ឋឆែក* នៅឆ្នាំ២០០៧⁸⁴² គឺមិនត្រឹមត្រូវ។ ទោះបីជាមិនទាន់មានការប្រើប្រាស់ពាក្យ “ការរើសអើងដោយប្រយោល” ក្តី ក៏សញ្ញាណនៃការកំណត់អត្តសញ្ញាណការរើសអើងដែលត្រូវបានហាមឃាត់ ដោយយោងតាម*ឥទ្ធិពល*នៃនយោបាយ ឬការអនុវត្តទាំងឡាយ ត្រូវបានកំណត់ជាយូរមកហើយ។ តាមពិត សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុបក្នុង *រឿងក្តី D.H. និង*

⁸³⁹ គណៈកម្មាធិការលុបបំបាត់ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ សន្និសីទពិភពលោកលើកទី ៤ របស់អង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីស្ត្រី វគ្គសភាពដែលសម្រេចបានក្នុងការអនុវត្តអនុសញ្ញាស្តីពីការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ A/CONF.177/7 ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩៥ កថាខណ្ឌ ១២។

⁸⁴⁰ អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៩ មាត្រា ១។

⁸⁴¹ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ *រឿងក្តី Simunek និងអ្នកផ្សេងទៀត តទល់នឹង សាធារណរដ្ឋឆែក* ទំនាក់ទំនងលេខ 516/1992 ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៥ ទំព័រ ១៥៧-១៦២។ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ជើងទំព័រ ១៧៥២។

⁸⁴² តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប (អង្គជំនុំជម្រះជាន់ខ្ពស់) *រឿងក្តី D.H. និងអ្នកផ្សេងទៀត តទល់នឹង សាធារណរដ្ឋឆែក* សំណុំរឿងលេខ 57325/00 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧។ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៥៥។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

អ្នកផ្សេងទៀត តទល់នឹង សាធារណរដ្ឋផែក មួយផ្នែកគឺផ្នែកលើប្រភពដែលត្រូវបានដកស្រង់ខាងលើ ក៏ដូចជាប្រភពផ្សេងទៀត និងច្បាប់ករណីនៅមុនឆ្នាំ១៩៧៥⁸⁴³។

363. ទទ្ទឹករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា ការរើសអើងដោយប្រយោលគឺជាគោលគំនិតមួយក្នុងច្បាប់សិទ្ធិមនុស្ស មិនមែនក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ⁸⁴⁴ គឺមិនអាចជឿជាក់បានឡើយ។ ទោះបីជាច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ និងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិមានលក្ខណៈពិសេសពីគ្នាក្តី ក៏ច្បាប់ទាំងពីរនេះមានភាពពាក់ព័ន្ធគ្នា។ មានការកំណត់ជាយូរមកហើយថា ការសំរាំងដោយប្រុងប្រយ័ត្នទៅតាមគោលគំនិតស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស អាចយកមកប្រើប្រាស់ក្នុងការបកស្រាយខ្លឹមសារនៃឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ⁸⁴⁵។ ក្នុងករណីពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ការយោងតាមច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការរើសអើង មានភាពពាក់ព័ន្ធជាពិសេស។ ឧក្រិដ្ឋកម្មនេះទាក់ទិននឹងបទដ្ឋានសិទ្ធិមនុស្ស ទាំងតាមរយៈការយោងតាមការដកពិសោធន៍ដែលត្រូវបានអនុវត្តសម្រាប់ការកំណត់ភាពធ្ងន់ធ្ងរ⁸⁴⁶ និងគោលគំនិតនៃការរើសអើង។ គោលគំនិតនៃការរើសអើងមានលក្ខណៈទូទៅចំពោះការកំណត់និយមន័យនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ និងគោល

⁸⁴³ តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប (អង្គជំនុំជម្រះជាន់ខ្ពស់) រឿងក្តី D.H. និងអ្នកផ្សេងទៀត តទល់នឹងសាធារណរដ្ឋផែក សំណុំរឿងលេខ 57325/00 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ ៨៦, ៩២, ៩៥, ១០១, ១០៧។

⁸⁴⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៥៥។

⁸⁴⁵ សូមមើល ឧទាហរណ៍ ពាក់ព័ន្ធនឹងទស្សនាទាននៃការធ្វើទារុណកម្ម ៖ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Krnojelac IT-97-25-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០២ កថាខណ្ឌ ១៨១។ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kunarac និងអ្នកផ្សេងទៀត IT-96-23-T & IT-96-23/1-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ ៤៧០-៤៧១។

⁸⁴⁶ ដូចមានរៀបរាប់ក្នុង ផ្នែក 9.5.2.1 ខាងលើ នៅកថាខណ្ឌ ៣៣៣-៣៣៤ មធ្យោបាយមួយនៃការបំពេញលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃភាពធ្ងន់ធ្ងរសម្រាប់ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ គឺការយោងតាមការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សជាសារវន្ត។

ការណ៍សិទ្ធិមនុស្ស⁸⁴⁷ ដែលចំណុចទាំងពីរនេះសុទ្ធតែត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងភាពយង់ឃ្នងបែបវេសអេឺងដែលបានប្រព្រឹត្តទៅមុន និងក្នុងអំឡុងសង្គ្រាមលោកលើកទី ២⁸⁴⁸។

៩.៥.២.២.២.៤ .សេចក្តីសន្និដ្ឋានទាក់ទងនឹងការវេសអេឺងដោយប្រយោល

364. សម្រាប់ហេតុផលទាំងអស់ដូចខាងលើ ការប្រព្រឹត្តស្នើសុំដែលបណ្តាលឱ្យមានផលប៉ះពាល់មិនស្មើគ្នាអាចជាការវេសអេឺងជាក់ស្តែង ដូចជា ដើម្បីបំពេញទៅតាមលក្ខខណ្ឌនៃ*នាគុណ្យសក្យានុម័តិ*នៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ។ ដូច្នោះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនមានកំហុសអង្គច្បាប់ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា ផលប៉ះពាល់ដែលពុទ្ធសាសនិក និងជនជាតិចាមបានទទួលរង គឺជាការវេសអេឺងជាក់ស្តែងដោយមិនគិតពីទង្វើករណីដែលថា “ការប្រព្រឹត្តស្នើសុំ” ត្រូវបានអនុវត្តចំពោះបុគ្គលគ្រប់រូប។ មូលដ្ឋានទី ១០៨ ទី ១២១ ទី ១២២ ទី ១៤៤ ទី ១៤៦ និងទី ១៤៧ មិនបានលើកឡើងពីកំហុសអង្គច្បាប់ទាក់ទងនឹងការបកស្រាយរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង អំពី “ការវេសអេឺងជាក់ស្តែង” នោះឡើយ។

⁸⁴⁷ សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ចុះថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៤៨ មាត្រា ៧ និង ១៣។ កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៦៦ មាត្រា ៤, ២០, ២៤ និង ២៦។ កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ចសង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៦៦ មាត្រា ២ និង ១០។ អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការវេសអេឺងពូជសាសន៍ ចុះថ្ងៃទី៧ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៦៦។ អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការវេសអេឺងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៩។

⁸⁴⁸ សូមមើល ឧទាហរណ៍ Helen Brady and Ryan Liss, “ការវិវឌ្ឍនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញក្រោមទម្រង់ជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ” ក្នុង Morten Bergsmo, Cheah Wui Ling, Song Tianying and Yi Ping (eds) *ប្រភពជាប្រវត្តិសាស្ត្រនៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ៖ លេខ ៣* (Torkel Opsahl Academic Epublisher, FICHL Publication Series លេខ ២២) ឆ្នាំ២០១៥ ផ្នែក 12.2.4.2, ទំព័រ ៤៩៧-៤៩៨។ (“ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ជាពិសេសការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ និងចលនាសិទ្ធិមនុស្សដ៏ទូលំទូលាយដែលបានវិវឌ្ឍយ៉ាងខ្លាំងក្លាតាមរូបភាពជាច្រើននៅអំឡុងពេលចាប់ផ្តើមសង្គ្រាមលោកលើកទី ២ បានជួយពង្រឹងឱ្យគ្នាទៅវិញទៅមក។ វិសាលភាពនៃគោលការណ៍ដែលកំណត់ថា ការការពារបុគ្គលដោយច្បាប់អន្តរជាតិគ្របដណ្តប់លើការប្រព្រឹត្តក្នុងរដ្ឋមួយ ដែលមិនត្រូវបានបិទបាំងដោយអធិបតេយ្យភាពរដ្ឋ មួយផ្នែកត្រូវបានជំរុញដោយការទទួលយកគោលគំនិតនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ នៅក្រោយពេលបញ្ចប់សង្គ្រាម”) *ឯកសារភ្ជាប់ទី ១០*។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុគ្គលជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

**៩.៥.២.២.៣. ការកំណត់គោលដៅលើក្រុមជាច្រើនដែលត្រូវបានញែកដាច់ពីការប្រព្រឹត្តដោយគ្មានការ
រើសអើង**

- 365. ការរើសអើងជាក់ស្តែង និងមិនត្រូវបានរួមបញ្ចូល នៅពេលដែលការប្រព្រឹត្តដែលបង្កឱ្យមាន ព្យសនកម្មត្រូវបានអនុវត្តដោយមិនរើសមុខ⁸⁴⁹។ ការប្រព្រឹត្តដោយគ្មានការរើសអើងកើតមាននៅពេលដែលមនុស្សត្រូវបានកំណត់គោលដៅដោយមិនប្រើលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដែលអាចយល់បាន⁸⁵⁰។ ការរើសអើងជាក់ស្តែង និងមិនត្រូវបានរួមបញ្ចូលផងដែរ នៅពេលដែលសមាជិកក្រុមពាក់ព័ន្ធ មិនបានទទួលរងការប្រព្រឹត្តខុសគ្នា ឬផលប៉ះពាល់ខុសគ្នា បើប្រៀបធៀបទៅនឹងប្រជាជនទូទៅនៅក្រៅក្រុមនេះ⁸⁵¹។
- 366. ត្រង់ចំណុចខ្លះនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ (នៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ១២៦⁸⁵² មូលដ្ឋានទី ១៣៧⁸⁵³ និងមូលដ្ឋានទី ១៤១⁸⁵⁴) មេធាវីការពារក្តីទំនងជាជំទាស់នឹងលក្ខខណ្ឌតម្រូវផ្សេងមួយទៀតអំពី ធាតុផ្សំនៃ“ការរើសអើងជាក់ស្តែង” ពោលគឺលក្ខខណ្ឌតម្រូវ ដែលសមាជិកនៃក្រុមពាក់ព័ន្ធគឺជាមនុស្សដែលទទួលរងគ្រោះពីការប្រព្រឹត្តដែលបង្កឱ្យមានព្យសនកម្ម៖

- ក. ទាក់ទងនឹងអ្នកទោសរៀនណាមនៅមន្ទីរ ស-២១ មេធាវីការពារក្តីលើកទឡើករណីថាពួកគេមិនមែនជាកម្មវត្ថុនៃការរើសអើងជាក់ស្តែងនោះទេ ពីព្រោះយ៉ាងហោចណាស់ អ្នកទោសបរទេសផ្សេងទៀត ក៏ត្រូវបានកំណត់ថាជា “គិញ” និងបានទទួលរងការប្រព្រឹត្តទៅតាមនោះដែរ (មូលដ្ឋានទី ១២៦)។
- ខ. ទាក់ទងនឹងការសម្លាប់ជនជាតិចាមនៅក្នុងស្រុកកងមាស មេធាវីការពារក្តីទំនងជាលើក ទឡើករណី (ក្នុងចំណោមបញ្ហាជាច្រើនទៀត) ថា ការសម្លាប់នេះមិនអាចជាការធ្វើទុក្ខបុក

⁸⁴⁹ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ២៧៧។
⁸⁵⁰ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ២៨៣។
⁸⁵¹ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៧០១។
⁸⁵² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨២៨-៨៣៥។
⁸⁵³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៩៩-៩១០។
⁸⁵⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩២៦-៩២៧។

ម្តេច ពីព្រោះមិនត្រឹមតែជនជាតិចាមប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែក៏មានប្រជាជនខ្មែរជាច្រើន ក៏ ត្រូវបានគេសម្លាប់ផងដែរ⁸⁵⁵ (មូលដ្ឋានទី ១៣៧) ។

គ. មេធាវីការពារក្តីក៏យល់ឃើញផងដែរថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងគួរតែបានសន្និដ្ឋានថា ការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជនចាមក្នុងអំឡុងពេលនៃការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជនក្នុងដំណាក់ កាលទីពីរ គឺមិនមានការរើសអើងទេ ពីព្រោះវាមិនត្រូវបានកំណត់ចំពោះតែជនជាតិចាម នោះឡើយ (មូលដ្ឋានទី ១៤១)។

367. ទទ្ទឹករណ៍ទាំងនេះរបស់មេធាវីការពារក្តី មានការភាន់ច្រឡំលើយុត្តិសាស្ត្រស្តីពីការធ្វើទុក្ខបុកម្តេច រួមទាំងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ នេះផងដែរ។ ការប្រព្រឹត្ត មិន មែនក្លាយទៅជាការមិនរើសអើង ដោយគ្រាន់តែដោយសារមានក្រុមផ្សេងៗគ្នាជាច្រើននៅក្នុង ចំណោមប្រជាជនដែលបានទទួលរងគ្រោះនោះឡើយ។ ការប្រៀបធៀបសមស្របដើម្បីបង្ហាញថា តើការរើសអើងមានអត្ថិភាពដែរឬយ៉ាងនោះ គឺត្រូវធ្វើឡើងរវាងក្រុមគោលដៅដែលត្រូវបានចោទ ប្រកាន់ និងប្រជាជនទូទៅជាទូទៅ។

368. នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ អង្គជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា ប្រជាជនមិនបានទទួលរងការធ្វើទុក្ខ បុកម្តេចក្នុងកំឡុងពេលនៃការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជនដំណាក់កាលទីពីរទេ ពីព្រោះពួកគេមិនបាន ទទួលរងការប្រព្រឹត្តផ្សេងពីមនុស្សដទៃទៀតឡើយ។ អង្គជំនុំជម្រះបានពន្យល់ពីហេតុផលរបស់ខ្លួន ដូចខាងក្រោម៖

ដូច្នោះ ដើម្បីបង្ហាញអំពីការធ្វើទុក្ខបុកម្តេចលើ “ប្រជាជនថ្មី” ដូចមាននៅក្នុងសំណុំ រឿងបច្ចុប្បន្ន ចាំបាច់ត្រូវបង្ហាញឱ្យឃើញថា ការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជន បានធ្វើឱ្យ ប៉ះពាល់យ៉ាងហោចណាស់ជាចម្បង ឬតែ “ប្រជាជនថ្មី” ប៉ុណ្ណោះ ដូច្នោះគឺជាការ

⁸⁵⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩០៨ (“ដូច្នោះ សំរិត មុនី បាននិយាយថា គាត់បានឃើញចាម និងខ្មែរ ត្រូវ បានគេនាំយកពីសហករណ៍សំបូរមាស ទៅវត្តអូរត្រកួន ដែលវាធ្វើឱ្យគេមានមន្ទិលលើចិរិតជាក់លាក់នៃការចាប់ខ្លួន និងការ សម្លាប់ដែររងការចោទប្រកាន់។ គាត់បាននិយាយដូច្នោះថា ‘ក្រោយពីឆ្នាំ១៩៧៧ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ បានបន្តរហូតសម្លាប់ហ្នឹង មិន មែនត្រឹមតែបងប្អូនអ៊ីស្លាមមួយទេអស់លោក និយាយពីប្រជាជនអ៊ីស្លាមចប់រួចស្រេចស្រួលបួល និយាយពីខ្មែរប៉ុនណាក៏មានដែរ លោក’។”)។

រើសអើង ឬថា នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃការផ្លាស់ទីលំនៅ “ប្រជាជនថ្មី” បានទទួលរង
ការប្រព្រឹត្តខុសប្លែកពី “ប្រជាជនចាស់”⁸⁵⁶។

369. សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របជាមួយ ក.ស.ព ដែលថា មេធាវីការពារក្តីបានបកស្រាយពុំត្រឹមត្រូវ
លើសំណងហេតុនេះ ក្នុងការប៉ុនប៉ងបង្ហាញថាវាជាការដកពិសោធន៍ផ្លូវច្បាប់ថ្មីមួយសម្រាប់ការ
រើសអើង⁸⁵⁷។ ជៀសជាងបង្ហាញឱ្យឃើញពីការដកពិសោធន៍ផ្លូវច្បាប់មួយផ្សេងមួយទៀត អង្គជំនុំ
ជម្រះគ្រាន់តែធ្វើការពិចារណាលើអង្គហេតុ (ទោះបីមិនបានកំណត់ឱ្យបានច្បាស់លាស់) ដែលពាក់
ព័ន្ធនឹងការអនុវត្តការដកពិសោធន៍ផ្លូវច្បាប់ដែលមានស្រាប់ប៉ុណ្ណោះ⁸⁵⁸។ ក្នុងការប្រៀបធៀបក្រុម
គោលដៅដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ (ប្រជាជនថ្មី) ជាមួយនឹង “ប្រជាជនចាស់” អង្គជំនុំជម្រះកំពុង
ប្រើវិធីបំព្រួញសម្រាប់ប្រៀបធៀបប្រជាជនថ្មីជាមួយនឹងប្រជាជនទូទៅ (ពីព្រោះប្រជាជនទាំង
អស់ដទៃទៀតត្រូវបានចាត់ទុកថាជា “ប្រជាជនចាស់”)។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ការពិតដែលថាមនុស្ស
មួយចំនួនផ្សេងទៀត ក៏ទទួលរងការប្រព្រឹត្តដែលបង្កឱ្យមានព្យសនកម្ម មិនធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ការ
សន្និដ្ឋានពីការរើសអើងជាក់ស្តែងឡើយ។ ជាថ្មីម្តងទៀត ផ្អែកលើយុត្តិសាស្ត្រតុលាការទីក្រុង
Nuremberg ការពិតដែលថា គួបប្រជែងនយោបាយដែលត្រូវបានសង្ស័យនៃរដ្ឋណាហ្សឺ ត្រូវបាន
កំណត់គោលដៅសម្រាប់ការឃុំឃាំង និងសម្លាប់ មិនមានន័យថា ការឃុំឃាំង និងសម្លាប់ជនជាតិ
ជួរមុខ មិនមានការរើសអើងនោះទេ⁸⁵⁹។

⁸⁵⁶ ឯកសារ F36 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៧០១។

⁸⁵⁷ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៤៧២-៤៧៤។ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ
៩២៦-៩២៧។

⁸⁵⁸ សូមមើលបទអត្ថាធិប្បាយអំពីផលប៉ះពាល់នេះនៅក្នុង Guénaël Mettraux *ឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ៖ ច្បាប់ និងការអនុវត្ត៖ ភាគ
ទី២ ៖ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ* (Oxford University Press) ឆ្នាំ២០២០ ផ្នែក 6.9.5.3.3 (“Mettraux, *ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំង
នឹងមនុស្សជាតិ*”) ទំព័រ ៦៤៩ *ឧបសម្ព័ន្ធ ១១*។

⁸⁵⁹ សូមមើលផ្នែក ៩.៥.២.២.៣ ខាងលើ នៅត្រង់កថាខណ្ឌ ៣៦៥-៣៧០។

370. ដូច្នោះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មិនមានកំហុស នៅពេលកំណត់ពីអត្ថិភាពនៃការរើសអើងជាក់ស្តែង តាមរយៈការពិចារណាថាតើក្រុមមួយ ត្រូវបាន “កំណត់ថាជាក្រុមគោលដៅជាក់លាក់” ដែរឬ យ៉ាងណានោះ⁸⁶⁰។

៩.៥.២.២.៤. ការកំណត់គោលដៅដោយផ្អែកលើពហុកត្តា

371. ក្នុងផ្នែកមួយចំនួននៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខនេះ (នៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ១២៦⁸⁶¹ ទី ១៣៧⁸⁶² និងទី ១៥៨⁸⁶³) មេធាវីការពារក្តីទំនងជាលើកឡើងថា អំពើមួយចំនួនមិនបង្កើតបានជា “ការរើសអើងជាក់ស្តែង” ទេ ពីព្រោះមានការនិយាយថា ជនរងគ្រោះត្រូវបានគេកំណត់គោលដៅដោយហេតុផល នានាក្រៅតែពីជាសមាជិករបស់ក្រុមដែលទទួលបានការការពារ៖

- (i) ទាក់ទងនឹងការឃុំឃាំងប្រជាជនរៀតណាមនៅមន្ទីរ ស-២១ មេធាវីការពារក្តីសំដៅដល់ ភ័ស្តុតាង និងការសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះថា ប្រជាជនរៀតណាមត្រូវបានគេសន្មតថា ជាខ្មាំងយោធា និងខ្មាំងនយោបាយ ហើយដូច្នោះមេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា “ពូជសាសន៍ មិនមែនជាមូលដ្ឋាននៃការចាប់ខ្លួនពួកគេទេ ប៉ុន្តែគឺដោយសារការពាក់ព័ន្ធរបស់ពួកគេ ជាមួយប្រទេសសត្រូវទៅវិញទេ”⁸⁶⁴ (មូលដ្ឋានទី ១២៦)។
- (ii) មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា អ្នកទោសជនជាតិរៀតណាមនៅមន្ទីរ ស-២១ មិនត្រូវបាន ធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុជាតិសាសន៍ឡើយ ពីព្រោះក្នុងសំណុំរឿង ០០១ តុលាការ បានបញ្ជាក់ថា ពួកគេត្រូវបានធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយ (មូលដ្ឋានទី ១២៦)⁸⁶⁵។

⁸⁶⁰ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៦៨, ៣៣២២ (ដែលត្រូវបានយោងនៅក្នុងឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩២៦ ជើងទំព័រ ១៦៨៣)។

⁸⁶¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨២៨-៨៣១។

⁸⁶² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៩៩-៩០០។

⁸⁶³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០២៨-១០៥០។

⁸⁶⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨២៨-៨៣១។

⁸⁶⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៣៣។

- (iii) ទាក់ទងនឹងប្រជាជនរៀតណាមនៅក្នុងខេត្តព្រៃវែង និងខេត្តស្វាយរៀង មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា ពួកគេមួយចំនួនអាចត្រូវបាន “កំណត់គោលដៅដោយសារហេតុផលផ្សេងទៅតាមសកម្មភាពរបស់ពួកគេកន្លងមក”⁸⁶⁶ (មូលដ្ឋានទី ១៥៨)។
- (iv) មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា ភ័ស្តុតាងមិនបានគាំទ្រដល់ការសន្និដ្ឋានដែលថា ជនជាតិចាមត្រូវបានចាប់ប្រមូលយកទៅសម្លាប់ក្នុងស្រុកកងមាសនោះទេ ប៉ុន្តែថា ក្នុងព្រឹត្តិការណ៍ណាមួយដែលភ័ស្តុតាងមិនបានបង្ហាញ “ថាមានការចាប់ខ្លួន ដោយមូលហេតុគ្រាន់តែជាចាមប៉ុណ្ណោះ”⁸⁶⁷ (មូលដ្ឋានទី ១៣៧)។

372. ទទ្ទឹករណ៍ទាំងនេះស្ថិតនៅក្នុងបញ្ហាអង្គហេតុដោយផ្នែក ហើយសហមេធាវីនាំមុខបដិសេធការលើកឡើង និងការបកស្រាយអង្កេហេតុមួយចំនួន ដែលធ្វើឡើងដោយមេធាវីការពារក្តីក្នុងមូលដ្ឋានទាំងនេះ។ បញ្ហាអង្គហេតុទាំងនេះនឹងត្រូវបានលើកឡើងខាងក្រោម។ ទោះជាយ៉ាងណា បើទោះជា ការសន្មតជាមុនពីអង្គហេតុរបស់មេធាវីការពារក្តីមានភាពត្រឹមត្រូវក៏ដោយ ក៏ទទ្ទឹករណ៍ទាំងនេះ បង្កើតឱ្យមានការចោទសួរអំពីថា តើការរើសអើងជាក់ស្តែងកើតមានឡើង ឬយ៉ាងណា នៅពេលដែលបុគ្គលណាម្នាក់ត្រូវបានកំណត់គោលដៅដោយពហុហេតុផលនោះ។

373. គោលជំហររបស់មេធាវីការពារក្តី បង្ហាញឱ្យឃើញពីការភាន់ច្រឡំជាមូលដ្ឋានទាក់ទងនឹង លក្ខណៈធាតុផ្សំនៃ “ការរើសអើងជាក់ស្តែង”។ មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងនូវគោលគំនិតតូចចង្អៀតអំពីការរើសអើង ដែលបង្កប់ន័យថា ដើម្បីឱ្យមានការចាត់ថ្នាក់ថាជាការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ការកំណត់គោលដៅត្រូវតែមានលក្ខណពិសេស ច្បាស់លាស់ និងមិនអាចស្ថិតក្នុងរបៀបណាមួយដែលមានអន្តរទំនាក់ទំនងជាមួយលក្ខណៈ ឬកាលៈទេសៈផ្សេងទៀតណាមួយរបស់ជនរងគ្រោះនោះទេ ហើយក៏មិនត្រូវបានពន្យល់ដោយចារឹករបស់ខ្លួន តាមរយៈការសំដៅដល់កត្តាបែបនោះ ឡើយ។

374. សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ និងឯកភាពជាមួយនឹងចំណុចដែលត្រូវបានលើកឡើងដោយ ក.ស. ព ទាក់ទងនឹងមូលដ្ឋានទី ១៤៧ ដែលថា វាអាចកើតមានទាំងស្រុងសម្រាប់សមាជិករបស់ក្រុមជាក់លាក់មួយក្នុងការដែលត្រូវបានកំណត់គោលដៅលើសពីម្តង និងសម្រាប់ការរើសអើងដែលកើត

⁸⁶⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៣៧-១០៣៩។

⁸⁶⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩០០។

មានឡើងដោយហេតុផលដែលត្រូវបានហាមឃាត់ផ្សេងៗគ្នាក្នុងពេលនីមួយៗ⁸⁶⁸។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏អាចកើតមានផងដែរថា ដំណើរការតែមួយគត់នៃការប្រព្រឹត្តការរើសអើង អាចមានការពាក់ព័ន្ធនឹងជនរងគ្រោះ ដែលត្រូវបានកំណត់គោលដៅដោយសារមូលហេតុលើសពីមួយ។ ការណ៍នេះអាចមានការពាក់ព័ន្ធនឹងសេណារីយ៉ូនានា ដែលក្នុងសេណារីយ៉ូទាំងនោះ ការរួមបញ្ចូលគ្នានៃមូលហេតុដែលត្រូវបានហាមឃាត់កើតមានឡើងព្រមគ្នា (ឧទាហរណ៍ នៅពេលដែលសមាជិកក្រុមមួយត្រូវបានរើសអើងទាំងដោយសារមូលហេតុជាតិសាសន៍ និងមូលហេតុនយោបាយ)⁸⁶⁹។ ទាំងតុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ (ICC)⁸⁷⁰ និងតុលាការ ICTY⁸⁷¹ បានធ្វើការសន្និដ្ឋានអំពីការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយសារមូលហេតុរើសអើងចំនួនពីរ ឬច្រើន ទាក់ទងនឹងការប្រព្រឹត្តដូចគ្នា។ វាក៏អាចកើតមានឡើងផងដែរ នៅពេលដែលមូលហេតុដែលត្រូវបានហាមឃាត់ កើតមានឡើងព្រមគ្នា

⁸⁶⁸ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៤៩៦។

⁸⁶⁹ ការពិត ប្រវត្តិសាស្ត្របង្ហាញថា ប្រភេទផ្សេងៗនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ មានទំនោរលុបលើការអនុវត្ត៖ គណៈកម្មការឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាមអង្គកាលហ្វូឡាដា ប្រវត្តិរបស់គណៈកម្មការឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាមអង្គកាលហ្វូឡាដា និងការបង្កើតច្បាប់ស្តីពី សង្គ្រាម (ការិយាល័យ HM Stationery) ឆ្នាំ១៩៤៨ ជំពូក ៩ ទំព័រ ២០៥ (“នៅក្នុងជំពូកនិយាយអំពីចុងបូព៌ា មិនមានការលើកឡើងពី ‘ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយសារមូលហេតុសាសនា’ ទេ ដែលអាចដោយសារតែការរំលោភបំពានបែបនេះដោយឧក្រិដ្ឋជនសង្គ្រាមល្បីៗជនជាតិដំបូងមិនត្រូវបានប្រព្រឹត្ត។ ម៉្យាងវិញទៀត បទប្បញ្ញត្តិដែលពាក់ព័ន្ធគ្របដណ្តប់លើវិស័យដូចគ្នា ទៅនឹងធម្មនុញ្ញទីក្រុង Nuremberg ទាក់ទងនឹង ‘ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយសារមូលហេតុនយោបាយ ឬជាតិសាសន៍’ ដែលសំខាន់ៗជាងនេះ។ នៅក្នុងទំនាក់ទំនងនេះ អាចមានការសន្មតថា នៅក្នុងករណីការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញណាមួយដោយសារមូលហេតុសាសនាត្រូវបានបំពេញ និងនាំយកមកចូលរួមក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទាំងនោះអាចត្រូវបានរាប់បញ្ចូលយ៉ាងងាយស្រួលនៅក្នុងសញ្ញាណនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយសារមូលហេតុនយោបាយ។ ឧទាហរណ៍នៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើជនជាតិជ្វីសដោយគណបក្សណាស៊ីក្នុងប្រទេសអាល្លឺម៉ង់ ដែលបានជំរុញឱ្យមានឯកសារយោងច្បាស់លាស់ចំពោះការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយសារមូលហេតុសាសនាក្នុងធម្មនុញ្ញទីក្រុង Nuremberg នោះ គឺជាករណីឧទាហរណ៍។ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញក្នុង លក្ខណៈនេះ ដែលគ្របដណ្តប់លើសហគមន៍ ឬក្រុមបុគ្គលដែលប្រហាក់ប្រហែលដោយមូលហេតុសាសនារបស់ពួកគេ តែងតែត្រូវបានធ្វើឡើងទៅតាមកម្មវិធី ‘នយោបាយ’ និងគោលបំណង ‘នយោបាយ’ ជាក់លាក់មួយ ដូច្នោះនៅក្នុងស្មារតីទូទៅ និងទូលំទូលាយ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទាំងនោះមានលក្ខណៈ ‘នយោបាយ’ ជាដាច់ខាត”)។ [ប្រសិនបើការគូសបញ្ជាក់] ឯកសារភ្ជាប់១២

⁸⁷⁰ សាលក្រមរបស់រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញាធរលើនឹង Ntaganda នៅតុលាការ ICC, ICC-01/04-02/06-2359 ចុះថ្ងៃទី៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ១០០៩។

⁸⁷¹ សាលក្រមរបស់រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញាធរលើនឹង Krnojelac នៅតុលាការ ICTY, IT-97-25-T ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០២ កថាខណ្ឌ ៤៣៨ និងកថាខណ្ឌ ៤៨៩-៤៩០។ មតិយោបល់ និងសាលក្រមរបស់រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញាធរលើនឹង Tadić និងផ្សេងទៀត នៅតុលាការ ICTY, IT-94-1-T ចុះថ្ងៃទី៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៧ កថាខណ្ឌ ៧១៤។ សាលក្រមរបស់រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញាធរលើនឹង Naletilić & Martinović នៅតុលាការ ICTY, IT-98-34-T ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ ៦៧៩។

ជាមួយមូលហេតុនៃការរើសអើងដែលមិនត្រូវបានការពារ (ឧទាហរណ៍ ជំនឿដែលថា មនុស្ស ដែលត្រូវបានកំណត់គោលដៅគឺជាល្មើសសឹក ឬក្រុមមួយដែលអាចត្រូវបានកំណត់ថាក្រុម នយោបាយផង និងជាក្រុមជាតិពិន្ទុផង)⁸⁷²។

៩.៥.២.៣. ឆាកដំបូង ៣៖ ចេតនានៃការប្រព្រឹត្តការរើសអើង

375. ដូចដែលបានកត់សម្គាល់ក្នុងផ្នែកខាងលើ ចេតនាដែលទាមទារឱ្យមានការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ គឺជា ចេតនាប្រព្រឹត្តការរើសអើងដោយសារហេតុផលនយោបាយ ជាតិសាសន៍ ឬសាសនា⁸⁷³។

៩.៥.២.៣.១. ចេតនានៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញមិនត្រូវបានតម្រូវឱ្យមាន

376. មេធាវីការពារក្តីលើកទទ្ទីករណ៍ (ក្នុងមូលដ្ឋានទី ៩៤⁸⁷⁴ មូលដ្ឋានទី ៩៥⁸⁷⁵ និងមូលដ្ឋានទី ៩៦⁸⁷⁶) ថា ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញមិនត្រឹមតែទាមទារឱ្យមានចេតនាប្រព្រឹត្តការរើសអើងប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែម ទាំងទាមទារឱ្យមានចេតនាផ្សេងទៀតក្រុម ដែលត្រូវបានកំណត់គោលដៅពីសង្គមផងដែរ។ សហ មេធាវីនាំមុខ កត់សម្គាល់ និងយល់ស្របជាមួយនឹងសារណារបស់ ក.ស.ព ក្នុងការឆ្លើយតបទៅកា ន់ចំណុចនេះ ដែលធ្វើឱ្យមានភាពច្បាស់លាស់ថា គោលជំហរផ្នែកច្បាប់ដែលគាំទ្រដោយមេធាវី ការពារក្តីមិនមានមូលដ្ឋានអង្គច្បាប់ឡើយ⁸⁷⁷។

377. សហមេធាវីនាំមុខ ត្រឹមតែបន្ថែមថា ទទ្ទីករណ៍នេះមិនធ្លាប់ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយមេធាវីការពារក្តី ឡើយក្នុងអំឡុងពេលជំនុំជម្រះ។ ជាការពិត អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានចង្អុលបង្ហាញថា និយម ន័យនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ “ភាគីនានានៅក្នុងសំណុំរឿងនេះមិនបានជំទាស់ទៅនឹងនិយមន័យនេះ

⁸⁷² សាលក្រមនិងការផ្តន្ទាទោសរបស់រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញាធរលើស៊ីង Nahimana និងផ្សេងទៀត នៅតុលាការ ICTR, ICTR-99-52-T, ចុះថ្ងៃទី៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ ១០៧១។

⁸⁷³ សូមមើលកថាខណ្ឌ ៣៣០ ខាងលើ។

⁸⁷⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៤១-៦៥៥។

⁸⁷⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៥៦។

⁸⁷⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៥៧។

⁸⁷⁷ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៣៧៧-៣៨២ (មូលដ្ឋានទី ៩៤) និងកថាខណ្ឌ ៣៨៣ (មូលដ្ឋាន ទី ៩៥ និងមូលដ្ឋានទី ៩៦)។

នោះឡើយ”⁸⁷⁸។ ទាក់ទងនឹង *ធាតុផ្សំអត្តនោម័ត* នៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ សារណាបញ្ចប់ការពិភាក្សា ដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តីបានដកស្រង់វិធីសាស្ត្រសំណុំរឿង ០០១ និង ០០២/០១ ដែលត្រូវ បានបង្កើតឡើង និងគ្រាន់តែបានពន្យល់ថា៖

ធាតុផ្សំអត្តនោម័តដែលតម្រូវឱ្យមាន ដើម្បីបង្កើតបានជាឧក្រិដ្ឋកម្មក្រោមទម្រង់ជា ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ទាមទារឱ្យបង្ហាញឱ្យឃើញអំពីការប្រព្រឹត្តអំពើសកម្ម ឬអកម្ម ដោយមានចេតនាវើសអើងដោយមូលហេតុនយោបាយ ពូជសាសន៍ ឬសាសនា⁸⁷⁹។

៩.៥.៣. មូលដ្ឋានដែលពាក់ព័ន្ធនឹងសេចក្តីសន្និដ្ឋានលើអង្គហេតុ

- 378. ផ្នែកនេះនៃសារណា ឆ្លើយតបទៅនឹងទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តី ពាក់ព័ន្ធនឹងកំហុសអង្គហេតុ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ទាក់ទងទៅនឹងសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអំពីឧក្រិដ្ឋ កម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិក្រោមទម្រង់ជាការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ។ វាត្រូវបានរៀបចំដោយក្រុមគោលដៅ និងប្រភេទនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ។
- 379. មូលដ្ឋានដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធនោះគឺ **មូលដ្ឋានទី ១០៦** (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយសារមូលហេតុ នយោបាយទៅលើអ្នកទាំងឡាយណា ដែលមានការពាក់ព័ន្ធជាមួយអតីតអ្នករដ្ឋការនៃរបប សាធារណរដ្ឋខ្មែរនៅក្នុងស្រុកត្រាំកក់)⁸⁸⁰ **មូលដ្ឋានទី ១០៧** (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើប្រជាជនថ្មី នៅក្នុងស្រុកត្រាំកក់)⁸⁸¹ **មូលដ្ឋានទី ១០៩** (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើពុទ្ធសាសនិកក្នុងស្រុក ត្រាំកក់)⁸⁸² **មូលដ្ឋានទី ១១០** (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើប្រជាជនរៀតណាមក្នុងស្រុកត្រាំកក់)⁸⁸³

⁸⁷⁸ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៧១៣។

⁸⁷⁹ ឯកសារ E457/6/4/1 សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់លោក ខៀវ សំផន (សំណុំរឿង ០០២/០២) កថា ខណ្ឌ ២១៨៥ ដោយដកស្រង់ឯកសារ E313 សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៤២៧ និងឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ២២៦។ សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់លោក ខៀវ សំផន កំណត់និយមន័យ “ការធ្វើទុក្ខបុក ម្នេញ” បីដង ដែលមិនធ្លាប់លើកឡើងពីចេតនាផ្គត់ផ្គង់ដែលត្រូវបានកំណត់គោលដៅចេញពីសង្គមថាជាផ្នែកមួយនៃ *ធាតុផ្សំអត្ត នោម័ត* ឡើយ សូមមើលកថាខណ្ឌ ១២១៣, ១៧៩៤ និង ២១៨៥។

⁸⁸⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧១៩-៧២៦។

⁸⁸¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧២៧-៧៤២។

⁸⁸² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៤៦-៧៤៧។

⁸⁸³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៤៨-៧៥៥។

មូលដ្ឋានទី ១១៤ (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើខ្លាំងពិតប្រាកដ ឬខ្លាំងតាមការសន្មតនៅទំនប់អាង ត្រពាំងធ្ម)⁸⁸⁴ **មូលដ្ឋានទី ១១៨** (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើប្រជាជនថ្មីនៅការដ្ឋានទំនប់ ១ មក រា)⁸⁸⁵ **មូលដ្ឋានទី ១១៩** (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើប្រជាជនថ្មីនៅការដ្ឋានទំនប់ ១ មករា)⁸⁸⁶ **មូល ដ្ឋានទី ១២០** (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើអ្នកទាំងឡាយណាដែលមានការពាក់ព័ន្ធជាមួយអតីតអ្នក រដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរនៅការដ្ឋានទំនប់ ១មករា)⁸⁸⁷ **មូលដ្ឋានទី ១២៦** (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ទៅលើអ្នកទោសជនជាតិវៀតណាមនៅមន្ទីរ ស-២១)⁸⁸⁸ **មូលដ្ឋានទី ១៣០** (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ទៅលើអ្នកទោសជនជាតិវៀតណាមនៅមន្ទីរសន្តិសុខអូរកន្សែង)⁸⁸⁹ **មូលដ្ឋានទី ១៤៣** (ការធ្វើទុក្ខ បុកម្នេញទៅលើជនជាតិចាម ក្នុងអំឡុងពេលជម្លៀសប្រជាជនដំណាក់កាលទី២)⁸⁹⁰ **មូលដ្ឋានទី ១៤៤** (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើជនជាតិចាម)⁸⁹¹ **មូលដ្ឋានទី ១៤៥** (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើ ជនជាតិចាម)⁸⁹² **មូលដ្ឋានទី ១៤៨** (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើជនជាតិចាម)⁸⁹³ **មូលដ្ឋានទី ១៤៩** (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើជនជាតិចាម)⁸⁹⁴ និង**មូលដ្ឋានទី ១៥៨** (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើ ប្រជាជនវៀតណាមនៅក្នុងខេត្តព្រៃវែង និងខេត្តស្វាយរៀង)⁸⁹⁵។

884 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៦៣-៧៦៥។
 885 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៨៧-៧៩១។
 886 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៩៧។
 887 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៩៨-៨០៣។
 888 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨២៨-៨៣៥។
 889 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៥៩-៨៦១។
 890 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៣២។
 891 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៣៣-៩៥១។
 892 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៥២-៩៥៣។
 893 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៦០-៩៦១។
 894 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៦២-៩៦៣។
 895 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០២៨-១០៥០

**៩.៥.៣.១. ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយសារមូលហេតុនយោបាយទៅលើអ្នកទាំងឡាយណាដែល
មានការពាក់ព័ន្ធជាមួយអតីតអ្នករដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ**

៩.៥.៣.១.១. ទិដ្ឋភាពរួម

380. មេធាវីការពារក្តី ជំទាស់ទៅនឹងការសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទាក់ទងនឹងការធ្វើទុក្ខ
បុកម្នេញដោយសារមូលហេតុនយោបាយទៅលើអ្នកទាំងឡាយណា ដែលមានការពាក់ព័ន្ធជាមួយ
អតីតអ្នករដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ។ សហមេធាវីនាំមុខកម្រិតការឆ្លើយតបរបស់ខ្លួនទៅនឹង
បញ្ហានានាដែលមាននៅក្នុង**មូលដ្ឋានទី ១០៦** ពាក់ព័ន្ធនឹងស្រុកត្រាំកក់ និង**មូលដ្ឋានទី ១២០** ពាក់ព័ន្ធ
នឹងការដ្ឋានទំនប់ ១ មករា។ ទិដ្ឋភាពនានានៃការជំទាស់ទាំងនេះ មានអត្ថប្រយោជន៍ពិសេសចំពោះ
ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលមេធាវីការពារក្តីព្យាយាមរារាំងភ័ស្តុតាងរបស់ពួកគេ។ ទាក់ទងនឹង
កំហុសអង្គហេតុដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុង**មូលដ្ឋានទី ១២៥** ពាក់ព័ន្ធនឹងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ
ដោយសារមូលហេតុនយោបាយទៅលើអ្នកទាំងឡាយណា ដែលមានការពាក់ព័ន្ធជាមួយអតីតអ្នក
រដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរនៅមន្ទីរ ស-២១⁸⁹⁶ សហមេធាវីនាំមុខគាំទ្រដល់សារណារបស់ ក.
ស.ព⁸⁹⁷ ។

381. នៅក្នុង**មូលដ្ឋានទី ១០៦** មេធាវីការពារក្តីជំទាស់ទៅនឹងភាពសមហេតុផលនៃការវាយតម្លៃលើភ័ស្តុ
តាងរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ទាក់ទងនឹងការបញ្ហាឱ្យស្វែងរកអតីតអ្នករដ្ឋការនៃរបប
សាធារណរដ្ឋខ្មែរ និងចាប់ខ្លួនពួកគេ⁸⁹⁸ ហើយជាពិសេស ជំទាស់ទៅនឹងការពឹងផ្អែករបស់អង្គជំនុំ
ជម្រះសាលាដំបូងទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន⁸⁹⁹។ ដូចគ្នានេះដែរ
មេធាវីការពារក្តីជំទាស់ទៅនឹងអំពើធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដែលពាក់ព័ន្ធ ទាក់ទងនឹងការដ្ឋានទំនប់ ១មករា
នៅក្នុង**មូលដ្ឋានទី ១២០** រួមទាំងការពឹងផ្អែករបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់
ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី⁹⁰⁰។

⁸⁹⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨២៥-៨២៧ (មូលដ្ឋានទី ១២៥)។
⁸⁹⁷ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៨៤៤-៨៥០ (មូលដ្ឋានទី ១២៥)។
⁸⁹⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧២០។
⁸⁹⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧២១។
⁹⁰⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៩៨-៨០៣។

៩.៥.៣.១.២. ស្រុកត្រាំកក់

- 382. នៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ១០៦ មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានប្រព្រឹត្តកំហុសតាមរយៈការសន្និដ្ឋានអំពីការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ទៅលើអតីតអ្នករដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរនៅក្នុងស្រុកត្រាំកក់ ដោយអះអាងថា *ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត* នៃឧក្រិដ្ឋកម្មមិនត្រូវបានបញ្ជាក់^{៩០១} ។
- 383. ពីដំបូង សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញនោះទេថា បញ្ហាដែលកំពុងលើកឡើងនេះ បានប៉ះពាល់ដល់លទ្ធផលពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្តន្ទាទោស ខៀវ សំផន ពីបទធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយសារមូលហេតុនយោបាយទៅលើអ្នកទាំងឡាយណា ដែលមានទំនាក់ទំនងជាមួយអតីតអ្នករដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរក្នុងស្រុកត្រាំកក់។ ការសន្និដ្ឋានលើអង្គច្បាប់នៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយសារមូលហេតុនយោបាយនៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១១៧៨ នៃសាលក្រមនេះដែលមេធាវីការពារក្តីជំទាស់ ពីងផ្អែកលើការសន្និដ្ឋានលើអង្គហេតុ ដែលមាននៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១១៧៥ នៃសាលក្រមនេះ ដែលអតីតអ្នករដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរត្រូវបានចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់។ ទោះជាយ៉ាងណាកថាខណ្ឌ ១១៧៥ រួមបញ្ចូលការសន្និដ្ឋាននានាពាក់ព័ន្ធនឹងរយៈកាលផ្សេងគ្នាចំនួន ពីរ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានយល់ឃើញថា អតីតអ្នករដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរដំបូងឡើយបានទទួលរងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញនៅក្រោយព្រឹត្តិការណ៍ថ្ងៃទី១៧ មេសា ១៩៧៥ និងថា ជាថ្មីម្តងទៀត ពួកគេត្រូវបានធ្វើទុក្ខបុកម្នេញក្នុងរយៈកាលបន្ទាប់ពីខែឧសភា/ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៧។ មេធាវីការពារក្តីជំទាស់ចំពោះតែការសន្និដ្ឋានទាក់ទងនឹងរយៈកាលបន្ទាប់ពីខែឧសភា/ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៧ ប៉ុណ្ណោះ។ ដូច្នេះ បើទោះជាមេធាវីការពារក្តីបានបង្ហាញដោយជោគជ័យនូវកំហុសអង្គហេតុពាក់ព័ន្ធនឹងការសន្និដ្ឋានអំពីការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញបន្ទាប់ពីខែឧសភា/ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៧ ក៏ដោយ (ដែលសម្រាប់ហេតុផលដែលមានចែងខាងក្រោម និងនៅក្នុងចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព^{៩០២} វាមិនជោគជ័យក្នុងការបង្ហាញកំហុសអង្គហេតុ) ក៏ការបដិសេធសេចក្តីសន្និដ្ឋានលើអង្គហេតុនេះ នឹងមិនមានផលប៉ះពាល់ដល់ការសន្និដ្ឋានរួមអំពីការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយសារមូលហេតុនយោបាយពាក់ព័ន្ធនឹងអតីតអ្នករដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរនៅស្រុកត្រាំកក់ឡើយ។

^{៩០១} ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧១៩-៧២៦។

^{៩០២} ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៤២៩-៤៣៦។

- 384. មេធាវីការពារក្តីជំទាស់ជាពិសេសទៅនឹងការសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថា ចាប់ពីប្រហែលខែមេសា/ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៧ តទៅ អតីតអ្នករដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរត្រូវបានកំណត់គោលដៅចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់⁹⁰³។ ការសន្និដ្ឋាននោះមានមូលដ្ឋានលើសេចក្តីសន្និដ្ឋានលើអង្គហេតុដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសម្រេចបានកន្លងមកនៅក្នុងសាលក្រមនេះ។ មេធាវីការពារក្តីបានយោងតាមបែបប្រើសេរីសទៅកាន់កថាខណ្ឌចំនួន ៥ នៃសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង⁹⁰⁴ ដែលខ្លួនអះអាងថា មានតម្លៃតិចតួចបំផុត។
- 385. សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របជាមួយនឹងសារណារបស់ ក.ស.ព ទៅលើមូលដ្ឋាននេះ⁹⁰⁵ ប៉ុន្តែផ្តល់សារណាដែលមានដែនកម្រិតដូចខាងក្រោម ជាពិសេសទាក់ទងនឹងភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។

៩.៥.៣.១.២.១. ធាតុផ្សំសត្យានុម័តិ

386. មេធាវីការពារក្តីនិយាយសំដៅដល់កថាខណ្ឌ ១០៨៣ នៃសាលក្រមនេះ រួមនឹងកថាខណ្ឌចំនួនបួនផ្សេងទៀត ថាមិនបានលើកឡើងឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ពីឧក្រិដ្ឋកម្មនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយសារមូលហេតុនយោបាយ⁹⁰⁶។ កថាខណ្ឌ ១០៨៣ ពាក់ព័ន្ធនឹងភ័ស្តុតាងដែលបានផ្តល់ដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ថាន់ ធីម និង ជូ គីមឡាន (និងជាសាក្សីមួយចំនួនទៀត) អំពីវិធីដែលការចាប់ខ្លួនត្រូវបានអនុវត្ត⁹⁰⁷។ សហមេធាវីនាំមុខបានសន្មតថា ការយោងទៅលើកថាខណ្ឌនេះ គឺជាកំហុសឆ្គងដោយយល់ឃើញថា ជើងទំព័រពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខនេះ ផ្ទុយទៅវិញ គឺយោងដល់កថាខណ្ឌ ១០៨០⁹⁰⁸ និងដោយសារតែអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មិនបានផ្អែកលើកថាខណ្ឌ ១០៨៣ នៃសាលក្រមនេះ ក្នុងធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួននៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១១៧៥ ទាក់ទងនឹងការចាប់ខ្លួន

⁹⁰³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧២០។ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១៧៥។
⁹⁰⁴ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១០៦២, ១០៦៣, ១០៨០, ១០៨១ និង ២៨១៣ ធ្វើជាការយោងនៅក្នុងឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧២០។
⁹⁰⁵ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៤២៩-៤៣៦។
⁹⁰⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧២០។
⁹⁰⁷ សូមមើល ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១០៨៣។
⁹⁰⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ជើងទំព័រ ១២៧១។

និងការសម្លាប់ចាប់ពីខែមេសា/ឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៧ ឡើយ^{៩០៩}។ ប្រសិនបើការយោងនេះមិនមាន កំហុស ការលើកឡើងរបស់មេធាវីការពារក្តីគួរតែត្រូវបានបដិសេធ ដោយសារតែពុំមានមូលដ្ឋាន គ្រប់គ្រាន់ និងមិនពាក់ព័ន្ធនឹងសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងកថាខណ្ឌ ១១៧៥ ទេ។

៩.៥.៣.១.២.២. ចេតនានៃការប្រព្រឹត្តការរើសអើង

387. កថាខណ្ឌមួយក្នុងចំណោមកថាខណ្ឌទាំងប្រាំនៃសាលក្រមនេះ ដែលត្រូវបានជំទាស់ដោយមេធាវី ការពារក្តី រួមមានភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន អំពីវគ្គរៀនសូត្រនយោបាយ ដែលគាត់បានចូលរួម ដែលនៅក្នុងវគ្គរៀនសូត្រនេះ មេបញ្ជាការកងវរសេនាតូចម្នាក់ឈ្មោះ បាវ បានប្រកាសថា អតីតអ្នករដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ នឹងមិនត្រូវបានលើកលែងឱ្យទេ^{៩១០}។ មេធាវីការពារក្តីលើកទទ្ទីករណ៍ថា ភ័ស្តុតាងនេះស្ថិតនៅ “ក្រៅវិសាលភាព” ពីព្រោះវគ្គរៀនសូត្រ បានកើតឡើងនៅក្រៅស្រុកត្រាំកក់ និងគ្មានតម្លៃជាភ័ស្តុតាងទេ ពីព្រោះកាលបរិច្ឆេទនៃវគ្គរៀន សូត្រនយោបាយនេះ មិនត្រូវបានគេដឹងឡើយ និងដោយសារតែដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន “បានបញ្ជាក់ថា គាត់ពុំបានដឹងថា បាវ ធ្វើដោយចិត្តឯង ឬក៏គាត់ទទួលបានការណែនាំឱ្យធ្វើ”^{៩១១}។ ទ ទ្ទីករណ៍ទាំងនេះត្រូវបដិសេធចោលដោយសារហេតុផលដូចខាងក្រោមនេះ។

388. ទីមួយ សម្រាប់ហេតុផលដែលបានពន្យល់ដោយ ក.ស.៣ គ្មានការហាមឃាត់លើការប្រើប្រាស់ ភ័ ស្តុតាងទាក់ទងនឹងព្រឹត្តិការណ៍នៅខាងក្រៅវិសាលភាពនៃដីកាដោះស្រាយទេ ប្រសិនបើភ័ស្តុ តាងនោះពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលស្ថិតក្នុងវិសាលភាពនេះ^{៩១២}។

389. លើសនេះទៅទៀត មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញថា ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន មានតម្លៃជាភ័ស្តុតាងតិចតួចនោះទេ។ សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ មិនបានចង្អុលបង្ហាញអំពី ហេតុផលផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន និងភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នានៅក្នុង ភ័ស្តុ តាងរបស់គាត់ ដើម្បីពន្យល់ពីមូលហេតុដែលសក្ខីកម្មរបស់គាត់ គួរត្រូវបានផ្តល់តម្លៃទាប។ ទទ្ទីករ

^{៩០៩} ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១៧៥។
^{៩១០} ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧២១។ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១០៦២។
^{៩១១} ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧២១។
^{៩១២} ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.៣ កថាខណ្ឌ ៤៣២។

ណ៍តែមួយគត់ដែលបានលើកឡើងគឺថា សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀនខ្លះភាព
ច្បាស់លាស់លើព័ត៌មានលម្អិតជាក់លាក់ចំនួនពីរ ពេលគឺ គាត់មិនចាំពីកាលបរិច្ឆេទពិតប្រាកដនៃ
វគ្គរៀនសូត្រនយោបាយ និងគាត់ក៏មិនដឹងផងដែរ ថាតើមេបញ្ជាការកងវរសេនាតូចឈ្មោះ បាវ
ទទួលបានការណែនាំឱ្យធ្វើ ឬយ៉ាងណានោះ⁹¹³។

390. សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន ត្រូវបានដក
ពិសោធន៍លើប្រធានបទនេះក្នុងអំឡុងពេលសាកសួរដោយមេធាវីការពារក្តី នួន ជា⁹¹⁴។ សក្ខីកម្ម
របស់គាត់មានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នាគ្រប់ចំណុចទាំងអស់ទាក់ទងនឹងបញ្ហាសត្យានុម័ត៖ ថា វគ្គរៀន
សូត្រនោះបានកើតឡើង និងថា គាត់ត្រូវបានណែនាំដោយមេបញ្ជាការ ដែលថាអតីតអ្នករដ្ឋការនៃ
របបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ នឹងមិនត្រូវបានលើកលែងឡើយ។ គាត់បានពិពណ៌នាការយល់ដឹងរបស់គាត់
ពីវគ្គរៀនសូត្រនោះថា អ្នករដ្ឋការ និងទាហានរបស់របប លន់ នល់ និងរបបសីហនុ “សល់តិចណា
ស់។ ភាគច្រើន គឺជាពួកប្រវត្តិរបបចាស់កម្រិល គេត្រូវបោសសម្អាតហើយអាហ្នឹង។ ផែនការ តាម
ខ្ញុំស្តាប់ ពេលដែលបានទៅរៀនសូត្រម្តងៗ”⁹¹⁵។ គាត់បានបញ្ជាក់ថា គាត់បានដឹងអំពីគោល
នយោបាយនេះនៅក្នុងវគ្គរៀនសូត្រជាក់លាក់មួយ⁹¹⁶។ ទោះបីជាមានការពិបាកក្នុងការចងចាំពី
កាលបរិច្ឆេទនៃវគ្គរៀនសូត្រនេះក៏ដោយ ក៏នៅពេលសាកសួរ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន
បានបញ្ជាក់ថា វគ្គនោះបានប្រព្រឹត្តឡើងក្រោយថ្ងៃ១៧ មេសា ១៩៧៥⁹¹⁷ ប្រធានបទនៃវគ្គរៀន

⁹¹³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧២១។

⁹¹⁴ សូមមើល ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន) ទំព័រ ២៧
បន្ទាត់ ២៤- ទំព័រ ៣២ បន្ទាត់ ១៤ នៅចន្លោះពីម៉ោង [10.44.39] និង [10.00.53]។

⁹¹⁵ សូមមើលឯកសារ E1/465.1 ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន) ទំព័រ ៤០ បន្ទាត់
៥-៩ បន្ទាប់ពីម៉ោង [13.43.40]។

⁹¹⁶ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន ក៏បានផ្តល់ការពន្យល់លម្អិតអំពីភាពខុសគ្នារវាង “វគ្គ”នយោបាយ ថាផ្ទុយទៅនឹងវគ្គអប់រំ
ឬ“សាលារៀន”។ សូមមើល ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀ
ន) ទំព័រ ២៩ បន្ទាត់ ១៩-២០ បន្ទាប់ពីម៉ោង [10.50.55]។ (“ពេលនោះ គេហៅថា “វគ្គ” មិនមែនជាសាលាទេ។ វគ្គ គឺបានតែបី
ថ្ងៃទេ បើសាលាបើកពី ៧ ទៅ ១០ ថ្ងៃ។ ឯខ្ញុំគេបើកវគ្គនយោបាយខ្លីៗ ដើម្បីអប់រំថ្នាក់ដឹកនាំបន្តបន្ទាប់មក ពីរឿងគោល
នយោបាយរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា។ គឺអង្គភាពខ្ញុំ គេមានតួនាទីគ្រប់គ្រងបើកវគ្គនយោបាយហ្នឹង ឈ្មោះ បាវ គេអ្នក ជាអង្គ
ភាពបញ្ជាការស្នងការវរសេនាតូចរបស់ខ្ញុំ”)។

⁹¹⁷ ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន) ទំព័រ ២៨ បន្ទាត់ ២៥
បន្ទាប់ពីម៉ោង [10.46.33]។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់
អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

សូត្រនោះ គឺការបោសសម្អាត⁹¹⁸ និងមេបញ្ជាការកងវរសេនាតូចរបស់គាត់ ឈ្មោះ បាវ ជាអ្នក “ទទួលខុសត្រូវ” ក្នុងការ“បើក”វគ្គនេះ⁹¹⁹ និងជាអ្នកដែលដឹកនាំការបង្រៀនវគ្គនេះ⁹²⁰ ។ នៅពេល ត្រូវបានចោទសួរអំពីបញ្ហាដែលគាត់ពុំបានដឹង រួមទាំងប្រធានបទនៃការណែនាំរបស់ បាវ ពីថ្នាក់ លើ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន បានឆ្លើយដោយស្មោះត្រង់ និងមិនលាក់លៀម⁹²¹ ។

391. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន ដែលថាវគ្គរៀនសូត្រនេះត្រូវបានធ្វើឡើង ទោះបីកាលបរិច្ឆេទមិនច្បាស់លាស់ក៏ ដោយ។ ដូចដែលមានការលើកឡើងថា វគ្គរៀនសូត្រនេះបានប្រព្រឹត្តទៅក្រោយថ្ងៃទី១៧ មេសា ១៩៧៥⁹²² និងកាលបរិច្ឆេទជាក់លាក់នៃវគ្គរៀនសូត្រនេះ មិនមែនបញ្ជាក់ខាន់ទេ។ ដោយសារ ពេលវេលាកន្លងផុតទៅ អសមត្ថភាពរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន ក្នុងការចងចាំកាល បរិច្ឆេទច្បាស់លាស់ ក៏មិនមែនជាហេតុផលដែលត្រូវដាក់ការសង្ស័យលើភាពអាចជឿជាក់បាននៃ ភស្តុតាងរបស់គាត់ដែរ។

392. ពាក់ព័ន្ធនឹងសំណួរថាតើ បាវ ធ្វើតាមការណែនាំ ឬយ៉ាងណានោះ កង្វះការយល់ដឹងផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន លើបញ្ហានេះ ក៏មិនសំខាន់ផងដែរ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានពិចារណាលើភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន រួមជាមួយនឹងភស្តុតាងផ្សេង

⁹¹⁸ ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន) ទំព័រ ២៩ បន្ទាត់ ៦ បន្ទាប់ពីម៉ោង [10.48.36]។

⁹¹⁹ ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន) ទំព័រ ២៩ បន្ទាត់ ១៩- ២០ បន្ទាប់ពីម៉ោង [10.50.55] និង ទំព័រ ៣១ បន្ទាត់ ២៣ បន្ទាប់ពីម៉ោង [10.57.10]។

⁹²⁰ ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន) ទំព័រ ២៩ បន្ទាត់ ២៥- ទំព័រ ៣០ បន្ទាត់ ១ មុនម៉ោង [10.52.39]។

⁹²¹ ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន) ទំព័រ ៣០ បន្ទាត់ ៣-៧ បន្ទាប់ពីម៉ោង [10.52.39]។

⁹²² ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១០៦២។ សូមមើល ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន) ទំព័រ ២៨ បន្ទាត់ ២៣-២៥ បន្ទាប់ពីម៉ោង [10.46.33] (“ដូច្នោះ សំណួរ ខ្ញុំសួរថាតើលោកឮថា ទាហានពីរបបចាស់មិនអាចទុកបានទេនោះ តើវាមុនឆ្នាំ១៩៧៥ ឬក៏ដោយ ១៧ មេសា ១៩៧៥ ទេ? ឆ៖ បាទ ខ្ញុំដឹងថាក្រោយ ១៧ មេសា”)។

ទៀតពីសាក្សី និងឯកសារជាច្រើនដែលបង្ហាញថា មានកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរួមគ្នាដើម្បីកំណត់គោលដៅលើអ្នកដែលជាប់ទាក់ទងជាមួយនឹងអតីតរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ⁹²³។

393. មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនសមហេតុផលក្នុងការពឹងផ្អែកលើភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន ឬថាកំហុសដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ មានផលប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងទៅលើសាលក្រមនេះឡើយ។

៩.៥.៣.១.៣. ទំនប់ ១ មករា

394. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងយល់ឃើញថា មានការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយសារមូលហេតុនយោបាយប្រឆាំងនឹងអ្នកដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងអតីតរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរនៅការដ្ឋានទំនប់១ មករា។ មេធាវីការពារក្តីបានជំទាស់នឹងការសន្និដ្ឋាននេះ (មូលដ្ឋានទី ១២០)⁹²⁴ ដោយលើកទឡើករណីថា ធាតុផ្សំសត្យានុម័តិនៃឧក្រិដ្ឋកម្មមិនត្រូវបានលើកឡើងគ្រប់គ្រាន់នោះទេ។ មេធាវីការពារក្តីទំនងជាចង់លើកទឡើករណីថា៖ (១) ការយល់ឃើញរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទាក់ទងទៅនឹងការបាត់ខ្លួនឪពុករបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី គឺមិនសមហេតុផលទេដោយផ្អែកលើភ័ស្តុតាងដែលមានស្រាប់⁹²⁵ (២) ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងប្រើប្រាស់ភ័ស្តុតាងរបស់សាក្សី អ៊ិត សេង ដើម្បីសន្និដ្ឋានថា អ្នករដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរមួយក្រុមបានបាត់ខ្លួន គឺមិនសមហេតុផលឡើយ⁹²⁶ និង (៣) ថា អង្គជំនុំជម្រះ ជារួម មានកំហុសក្នុងការសន្និដ្ឋានថា មានការកំណត់អត្តសញ្ញាណ និងចាប់ខ្លួនអតីតអ្នករដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ⁹²⁷។ សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របនឹងសារណារបស់ ក.ស.ព ដែលបដិសេធមូលដ្ឋាននេះ⁹²⁸ ប៉ុន្តែសូមដាក់សារណាដូចខាងក្រោមនេះជាពិសេសពាក់ព័ន្ធនឹងសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី។

⁹²³ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១០៦១-១០៦៣។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ១០៨០-១០៨១, ១១៧៥។
⁹²⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៩៨-៨០៣។
⁹²⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨០០-៨០១។
⁹²⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨០២។
⁹²⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨០១, ៨០៣។
⁹²⁸ ឯកសារ F54/1 សារណាឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៤៣៧-៤៤៣។

- 395. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសង្កេតឃើញថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី “បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា ឪពុករបស់គាត់ដែលជាគ្រូបង្រៀននៅក្នុងរបប លន់ នល់ ត្រូវបានគេចាប់ខ្លួននៅការដ្ឋានការងារទំនប់ ១ មករា ហើយគាត់សន្មតថា ត្រូវបានគេសម្លាប់នៅវត្តបារាយណ៍ជាន់ដែក”⁹²⁹។ គាត់បានពន្យល់ថា នៅថ្ងៃមួយ ប្អូនរបស់គាត់បានមកប្រាប់គាត់ថា ឪពុករបស់គាត់ ត្រូវបានគេនាំយកចេញទៅ និងថា ពួកគេយល់ថា ឪពុករបស់គាត់ត្រូវបានគេសម្លាប់។ ឪពុករបស់គាត់មិនដែលវិលត្រឡប់មកវិញទេ⁹³⁰។
- 396. ការជំទាស់របស់មេធាវីការពារក្តីចំពោះភ័ស្តុតាងនេះ គឺមិនច្បាស់លាស់ទេ។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបញ្ជាក់ថា តើខ្លួនជំទាស់នឹងការសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ទាក់ទងនឹងជោគ វាសនារបស់ឪពុកដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី ឬតើមេធាវីការពារក្តីទទួលយកការសន្និដ្ឋាននេះ ប៉ុន្តែចោទសួរលើការសន្និដ្ឋាន ដែលថាឪពុករបស់គាត់ ត្រូវបានគេផ្តោតគោលដៅដោយសារមូលហេតុនយោបាយ។ មេធាវីការពារក្តីគ្រាន់តែអះអាងថា វាមិនសមហេតុផលទេដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពឹងផ្អែកលើសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានីពីព្រោះ (តាមទស្សនៈរបស់មេធាវីការពារក្តី) (i) ភ័ស្តុតាងនេះគឺជាពាក្យចចាមអាវ៉ាម⁹³¹ និង (ii) មិនស៊ីសង្វាក់គ្នា⁹³²។
- 397. ការអះអាង ដែលថាភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី ពុំគួរត្រូវបានយកមកពិចារណា ពីព្រោះភ័ស្តុតាងនេះជាពាក្យចចាមអាវ៉ាម គួរត្រូវបានបដិសេធ។ ទីមួយ ទស្សនាទានសំខាន់បំផុតនៃភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី គឺមិនមែនជាពាក្យចចាមអាវ៉ាមទេ។ គាត់បានផ្តល់ភ័ស្តុតាងដោយផ្ទាល់ ដោយផ្អែកលើការសង្កេតផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់ ដែលថាឪពុក

⁹²⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៦៦២។ ឯកសារ E1/306.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី) ទំព័រ ១៣ បន្ទាត់ ១៥-ទំព័រ ១៤ បន្ទាត់ ១៨ បន្ទាត់ពីម៉ោង [09.48.02], ទំព័រ ២៧ បន្ទាត់ ១៤-ទំព័រ ២៨ បន្ទាត់២៤ បន្ទាត់ពីម៉ោង [11.07.02]។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៦៩០ (ការសន្និដ្ឋានលើអង្គច្បាប់របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលយោងដល់ភ័ស្តុតាងនោះ)។

⁹³⁰ សូមមើលជាពិសេស ឯកសារ E1/306.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី) ទំព័រ ១៣ បន្ទាត់ ៨-ទំព័រ ១៤ បន្ទាត់ ២២ បន្ទាត់ពីម៉ោង [09.48.02], ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ៩-ទំព័រ ២៦ បន្ទាត់១០ មុនម៉ោង [11.01.33], ទំព័រ ៣៣ បន្ទាត់ ៦-៧ មុនម៉ោង [11.32.17]។

⁹³¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨០០។

⁹³² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨០១។

គាត់បានបាត់ខ្លួន និងមិនដែលបានត្រលប់មកវិញទេ⁹³³។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី ក៏បាននិយាយពីការដឹងដោយផ្ទាល់របស់គាត់ ដែលថាឪពុកគាត់ជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងរបបចាស់ដោយសារឪពុកគាត់ជាគ្រូបង្រៀននៅក្នុងរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ⁹³⁴ និងថាឪពុកគាត់ប្រឆាំងនឹងខ្មែរក្រហម⁹³⁵។ គាត់បានផ្តល់ភស្តុតាងថា ឪពុកគាត់មានការភ័យខ្លាចចំពោះអ្វីដែលពួកខ្មែរក្រហមនឹងធ្វើចំពោះរូបឪពុកគាត់ និងក្រុមគ្រួសាររបស់ឪពុកគាត់⁹³⁶។ ទោះបីជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី ពន្យល់ថា គាត់ដឹងរឿងនេះដោយសារតែបានស្តាប់ពាក្យសន្ទនារវាងឪពុកម្តាយរបស់គាត់ក៏ដោយ ក៏ការណ៍នេះមិនមែនមានន័យថា ភស្តុតាងរបស់គាត់ គឺជា “ពាក្យចចាមអាវ៉ាម”ទេ⁹³⁷។ វាជាភស្តុតាងផ្ទាល់ពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី ទាក់ទងនឹងការសង្កេតផ្ទាល់ខ្លួនអំពីស្ថានភាពខាងសតិអារម្មណ៍របស់ឪពុកគាត់។ គាត់ក៏បានពន្យល់នៅក្នុងតុលាការអំពីរបៀបដែលឪពុកគាត់ត្រូវបានគេកំណត់គោលដៅតាំងពីរយៈពេលដំបូងនៃរបបនេះ⁹³⁸។

398. លើសពីនេះទៅទៀត ទោះបីផ្នែកផ្សេងទៀតនៃសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី គឺជាចចាមអាវ៉ាមក៏ដោយ ក៏អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានសិទ្ធិវាយតម្លៃភស្តុតាងរបស់គាត់តាមករណីនីមួយៗ⁹³⁹។ ជាឧទាហរណ៍ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី បានរៀបរាប់ពីប្រភពដើមនៃព័ត៌មានជាច្រើនដែលមានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នា។ គាត់បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា គាត់បានស្តាប់ឮ

⁹³³ ឯកសារ E1/306.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី) ទំព័រ ១៣ បន្ទាត់ ២៤-ទំព័រ ១៤ បន្ទាត់ ៩ បន្ទាត់ពីម៉ោង [09.50.12], ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ១៨-១៩ បន្ទាត់១០ បន្ទាត់ពីម៉ោង [10.50.57], និង ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ១១-១៣ បន្ទាត់ពីម៉ោង [10.56.00]។

⁹³⁴ ឯកសារ E1/306.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី) ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ៥-២០ បន្ទាត់ពីម៉ោង [10.56.00]។

⁹³⁵ ឯកសារ E1/306.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី) ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ២៤-ទំព័រ ២៦ បន្ទាត់ ១ បន្ទាត់ពីម៉ោង [10.59.20]។

⁹³⁶ ឯកសារ E1/306.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី) ទំព័រ ២៦ បន្ទាត់ ១-១០ មុនម៉ោង [11.01.33]។

⁹³⁷ សូមមើលផ្នែក ៨.៣.១ ខាងលើនៅត្រង់កថាខណ្ឌ ២១៦-២២៨ ជាពិសេសនៅត្រង់កថាខណ្ឌ ២២១-២២៣។

⁹³⁸ ឯកសារ E1/305.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី) ទំព័រ ៧០ បន្ទាត់ ៥-៩ មុនម៉ោង [15.44.50]។

⁹³⁹ សូមមើលផ្នែក ៨.៣.១ ខាងលើនៅត្រង់កថាខណ្ឌ ២១៦-២២៨។

អំពីការបាត់បង់ប្លង់ប្រតិបត្តិការដែលបានឃើញដោយផ្ទាល់ភ្នែក⁹⁴⁰។ អ្នកភូមិក៏បានប្រាប់គាត់ផងដែរថាឪពុកគាត់ត្រូវបានគេសម្លាប់⁹⁴¹។ គេជឿថា ឪពុករបស់គាត់ត្រូវបានគេសម្លាប់នៅវត្តបារាយណ៍ជាន់ដែក ហើយប្រជាជនផ្សេងទៀតបានប្រាប់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី ថាវត្តនេះជាទីតាំងសម្លាប់មនុស្ស⁹⁴²។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានចោទសួរដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី ទាក់ទងនឹងឪពុករបស់គាត់ទេ។

399. សេចក្តីសន្និដ្ឋានដ៏ច្រើន ដែលថា ឪពុករបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី ត្រូវបានសម្លាប់ដោយសារតែទំនាក់ទំនងរបស់គាត់ទៅនឹងរបបចាស់នេះ ត្រូវបានបញ្ជាក់បន្ថែម ដោយការបាត់ខ្លួននិងការសម្លាប់ដែលត្រូវបានសន្មតនៃម្តាយ និងបងប្អូនប្រាំនាក់របស់គាត់ក្នុងរយៈពេលត្រឹមតែបីខែក្រោយមក⁹⁴³។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី បានផ្តល់ភស្តុតាងដោយផ្ទាល់ថា ម្តាយ និងបងប្អូនរបស់គាត់ បានបាត់ខ្លួននៅថ្ងៃទី៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៧ និងថា ប្រាំថ្ងៃក្រោយមក គាត់បានឃើញសម្លៀកបំពាក់របស់បងប្អូនគាត់ ត្រូវបានអ្នកផ្សេងយកមកហាល⁹⁴⁴។ គាត់បានជួយម្តាយរបស់គាត់រៀបចំអីវ៉ាន់ដើម្បីផ្លាស់ទៅនៅដីថ្មី និងបានប្រាប់ម្តាយរបស់គាត់ឱ្យសរសេរសំបុត្រនៅ

⁹⁴⁰ ឯកសារ E1/306.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី) ទំព័រ ១៤ បន្ទាត់ ១-៩ មុនម៉ោង [09.52.42], ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ៩-១៩ បន្ទាប់ពីម៉ោង [10.50.57]។

⁹⁴¹ ឯកសារ E1/306.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី) ទំព័រ ១៤ បន្ទាត់ ១៦-១៧ បន្ទាប់ពីម៉ោង [09.52.42], ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ៩-១៩ បន្ទាប់ពីម៉ោង [10.50.57]។ (“មានអ្នកភូមិហ្នឹង គេទៅមក ៗ គេប្រាប់ថា ហ៊ី! ប៉ាគេយកទៅបាត់ហើយ”)។

⁹⁴² ឯកសារ E1/306.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី) ទំព័រ ១៣ បន្ទាត់ ៨-១៧ បន្ទាប់ពីម៉ោង [09.48.02]។

⁹⁴³ ឯកសារ E1/306.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី) ទំព័រ ២៧ បន្ទាត់ ១៤-ទំព័រ ២៨ បន្ទាត់ ២៤ បន្ទាប់ពីម៉ោង [11.10.00]។ ទោះបីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅពេលក្រោយមក បាននិយាយសំដៅដល់បងប្អូនគាត់ពីរនាក់ ដែលបានទៅជាមួយម្តាយរបស់គាត់ (ទំព័រ ២៩ បន្ទាត់ ៥ បន្ទាប់ពីម៉ោង [11.13.12] ក៏ដោយ ក៏សហមេធាវីនាំមុខអាចយល់ពីការបញ្ជាក់របស់គាត់ដែលថា បងប្អូនគាត់ពីរនាក់នៅក្នុងរូបថត ដែលគេកំពុងបង្ហាញទៅកាន់រូបគាត់ គឺស្ថិតក្នុងចំណោមបងប្អូនប្រាំនាក់ ដែលត្រូវបានសម្លាប់ជាមួយម្តាយរបស់គាត់ និងជាអ្នកដែលគាត់បានរៀបរាប់ឈ្មោះក្នុងឯកសារ E3/4790 ព័ត៌មានបន្ថែមរបស់អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី) ចុះថ្ងៃទី៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00582091-00582092។

⁹⁴⁴ ឯកសារ E1/306.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី) ទំព័រ ២៨ បន្ទាត់ ១២ បន្ទាប់ពីម៉ោង [11.10.00] (“ខ្ញុំចាំច្បាស់ថា ថ្ងៃ៧ ខែ៧ ឆ្នាំ៧៧ ខ្ញុំចាំច្បាស់ណាស់។ យកទៅហ្នឹង ទៅបាត់មួយយប់”), ទំព័រ ២៨ បន្ទាត់ ២១-២៣ បន្ទាប់ពីម៉ោង [11.10.00]។

ពេលមួយរបស់គាត់ទៅដល់កន្លែងថ្មី ដើម្បីឱ្យដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី អាចទៅសួរសុខ
ទុក្ខបាន^{៩៤៥}។ គាត់បានសង្កេតឃើញម្តាយ និងបងប្អូនរបស់គាត់ចាកចេញទៅជាមួយអ្នកភូមិដទៃ
ទៀតតាមរទេះគោ ដោយអ្នកបររទេះគោនោះ មានអាកប្បកិរិយាចម្លែក^{៩៤៦}។ បន្ទាប់ពីត្រូវបានមិត្ត
ភក្តិប្រាប់ថាម្តាយ និងបងប្អូនរបស់គាត់ត្រូវបានគេសម្លាប់ គាត់បានសង្កេតឃើញសម្លៀក បំពាក់
របស់ពួកគេ ក្លាយទៅជាកម្មសិទ្ធិរបស់អ្នកដទៃ^{៩៤៧}។ អ្នកបររទេះគោនោះបានបញ្ជាក់ប្រាប់គាត់ថា
គ្រួសាររបស់គាត់ត្រូវបានគេសម្លាប់^{៩៤៨}។

400. នៅពេលភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី ត្រូវបានពិចារណាជារួម វាច្បាស់
ណាស់ថា ទោះបីជាផ្នែកខ្លះនៃភ័ស្តុតាងនេះ គឺជាពាក្យចោមអាវាមក៏ដោយ ក៏ប្រការនេះមិនគ្រប់
គ្រាន់ទេក្នុងការបង្ហាញថា ការណ៍ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពឹងផ្អែកលើភ័ស្តុតាងនេះ គឺមិន
សមហេតុផលនោះ។

401. ទីពីរ ការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តី ដែលថាភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី
គួរត្រូវបានច្រានចោល ដោយសារតែកង្វះការអះអាងបញ្ជាក់ គឺជាការអះអាងដែលខុសឆ្គងយ៉ាង
ច្បាស់ក្រឡែត។ ហេតុផលរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា ការសន្និដ្ឋាន
របស់ខ្លួនអំពីការអនុវត្តការកំណត់គោលដៅ លើអតីតអ្នករដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរនៅការ
ដ្ឋានទំនប់ ១ មករា មិនមែនផ្អែកលើភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី តែមួយទេ
^{៩៤៩}។ ភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ត្រូវបានគាំទ្រដោយភ័ស្តុតាងរបស់សាក្សី ឱ ហូ, យូ វ៉ាន់, ប្រាក់ យុត, និង

^{៩៤៥} ឯកសារ E1/306.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី) ទំព័រ ២៧
បន្ទាត់ ២១-២៨ បន្ទាត់ ១ បន្ទាប់ពីម៉ោង [11.07.02]។

^{៩៤៦} ឯកសារ E1/306.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី) ទំព័រ ២៨
បន្ទាត់ ៨-១៦ ចន្លោះម៉ោង [11.10.00]។

^{៩៤៧} ឯកសារ E1/306.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី) ទំព័រ ២៨
បន្ទាត់១៧-២៤ បន្ទាប់ពីម៉ោង [11.10.00]។

^{៩៤៨} ឯកសារ E1/306.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី) ទំព័រ ២៩
បន្ទាត់ ៥-១០ បន្ទាប់ពីម៉ោង [11.13.12]។

^{៩៤៩} ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៦៦០-១៦៦៣ និង១៦៩០។

អ៊ុត សេង⁹⁵⁰។ ការលើកឡើងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសន្និដ្ឋានថាមាន “គោលនយោបាយមិនពិតមួយ” ដោយផ្អែកតែទៅលើសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីតែម្នាក់⁹⁵¹ មិនអើពើនឹងបរិបទទូលាយ និងការសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថា “គោលនយោបាយកំណត់គោលដៅទៅលើអ្នករដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរទាំងអស់ រួមទាំងក្រុមគ្រួសាររបស់ពួកគេសម្រាប់ការប្រព្រឹត្តដោយមានការរើសអើង មានអត្ថិភាពរហូតនៅក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ”⁹⁵²។ [ការគូសបញ្ជាក់ដើម]

៩.៥.៣.២. ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយទៅលើប្រជាជនថ្មី

៩.៥.៣.២.១. ទិដ្ឋភាពរួម

- 402. នៅក្នុងមូលដ្ឋាន ១០៧ (ត្រាំកក់)⁹⁵³ មូលដ្ឋាន ១១៤ (ទំនប់ត្រពាំងថ្ម)⁹⁵⁴ និងមូលដ្ឋាន ១១៨ (ទំនប់ខមកា)⁹⁵⁵ មេធាវីការពារក្តីបានលើកទឡើករណីថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសអង្គហេតុ ក្នុងការសម្រេចថា ធាតុផ្សំសត្យានុម័តនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញត្រូវបានបំពេញគ្រប់គ្រាន់ ទាក់ទងនឹងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយទៅលើប្រជាជនថ្មី។
- 403. នៅពេលដំបូង សហមេធាវីនាំមុខបានឆ្លើយតបចំពោះទឡើករណីទូទៅមួយ ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ពាក់ព័ន្ធនឹងការវាយតម្លៃរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទៅលើភ័ស្តុតាងនៃឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់នេះ ដែលថា មានការផ្តល់ទម្ងន់ចំពោះភ័ស្តុតាងស្តីពីប្រជាជនថ្មី ធ្ងន់ជាងភ័ស្តុតាងស្តីពីប្រជាជនមូលដ្ឋាន ដែលធ្វើឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុស⁹⁵⁶។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានទទួលស្គាល់ និងវាយតម្លៃយ៉ាងច្បាស់ ទៅលើព័ត៌មានអំពីប្រជាជនមូលដ្ឋានប៉ុន្តែ បន្ទាប់ពីបានឆ្លឹងច្រែងទៅលើភ័ស្តុតាងទាំងអស់ហើយនេះ អង្គជំនុំជម្រះបានទទួលយកភ័ស្តុ

⁹⁵⁰ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៦៦០-១៦៦៣ (ការសន្និដ្ឋានលើអង្គហេតុ) កថាខណ្ឌ ១៦៨៥-១៦៩១ (ការសន្និដ្ឋានលើអង្គច្បាប់)។

⁹⁵¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨០១។

⁹⁵² ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៤០៥៩។

⁹⁵³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧២៧-៧៤២។

⁹⁵⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៦៣-៧៦៥។

⁹⁵⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៣៧-៧៩៦។

⁹⁵⁶ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧២៨, ៧៣០, ៧៩១។

តាងរបស់សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលជាប្រជាជនថ្មី^{៩៥៧}។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង គឺ ជាស្ថាប័នមួយដែលទទួលខុសត្រូវលើសវនាការពិនិត្យលើភ័ស្តុតាង ហើយមានតួនាទីមួយក្នុងការ ពិចារណាទៅលើភាពខុសគ្នានៅក្នុងសក្ខីកម្ម និងផ្តល់ទម្ងន់ដោយសមស្រប^{៩៥៨}។ មេធាវីការពារក្តី មិនបានបង្ហាញពីកំហុសណាមួយក្នុងការវាយតម្លៃរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពាក់ព័ន្ធនឹង សាក្សីទាំងអស់នេះឡើយ។

៩.៥.៣.២.២. ត្រាំកក់

404. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយ ទៅលើ ប្រជាជនថ្មីបានកើតឡើងនៅក្នុងស្រុកត្រាំកក់^{៩៥៩}។ នៅក្នុងមូលដ្ឋាន ១០៧ មេធាវីការពារក្តីបាន លើកទទ្ទឹករណីថា “មិនមានការរើសអើងជាក់ស្តែងទៅលើប្រជាជនថ្មី នៅស្រុកត្រាំកក់ទេ ដោយពុំ មានភ័ស្តុតាងបញ្ជាក់”^{៩៦០}។

405. ចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព ចំពោះមូលដ្ឋាននេះ បានបញ្ជាក់អំពីភ័ស្តុតាងដែលមានស្រាប់ ហើយបាន សន្និដ្ឋានថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងធ្វើការសម្រេចដោយសមហេតុផល អំពីការរើសអើងជាក់ ស្តែង^{៩៦១}។ សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របក្នុងន័យទូលាយ ជាមួយនឹង ក.ស.ព ហើយកម្រិតចម្លើយ តបរបស់ខ្លួនត្រឹមតែទទ្ទឹករណីរបស់មេធាវីការពារក្តី ពាក់ព័ន្ធនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាក់លាក់ ប៉ុណ្ណោះ។

406. សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពាក់ព័ន្ធនឹងការរើសអើងជាក់ស្តែង ទៅលើប្រជា ជនថ្មីនៅស្រុកត្រាំកក់ ត្រូវបានសង្ខេបនៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១១៧៧ នៃសាលក្រមអង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូង។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពឹងផ្អែកទៅលើការសម្រេចលើអង្គហេតុរបស់ខ្លួនថា (១) ប្រជា ជនថ្មីទទួលបានអាហារតិចជាងប្រជាជនមូលដ្ឋាន (២) ប្រជាជនមូលដ្ឋានមានលក្ខខណ្ឌការងារ

^{៩៥៧} ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៤៤៤ និង កថាខណ្ឌ ៩២៥។
^{៩៥៨} សូមមើល សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ១៧។ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៨៩ ជើងទំព័រ ១៩៣។
^{៩៥៩} ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១៦៨-១១៧៩។
^{៩៦០} ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧២៧-៧៤២។
^{៩៦១} ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៧៨៧-៧៩៩។

ប្រសើរជាង (៣) ប្រជាជនថ្មីទទួលបាន “ការធ្វើបាយ៉ាងខ្លាំង” (៤) ប្រជាជនថ្មីជាគោលដៅនៃការ
ចាប់ខ្លួន ដោយមានគំនិត ពាក្យសម្តី ឬការប្រព្រឹត្តិដោយសោះអង្គើយ ដែលគេចាត់ទុកថា ផ្ទុយទៅ
នឹងបដិវត្តន៍^{៩៦២}។

407. មេធាវីការពារក្តីជំទាស់ចំពោះការសម្រេចទាំងបួននេះ រួមទាំង ការជំទាស់ចំពោះការវាយតម្លៃ
របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទៅលើភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទាក់ទងនឹងការ
សម្រេចនីមួយៗ^{៩៦៣}។ សហមេធាវីនាំមុខនឹងពិភាក្សាអំពីការជំទាស់ទាំងអស់នេះ នៅផ្នែកខាងក្រោម។

408. សហមេធាវីនាំមុខក៏បានកត់សម្គាល់ផងដែរលើទង្វើករណីដែលមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើង
ពាក់ព័ន្ធនឹងកងចល័តយុវជន^{៩៦៤} ប៉ុន្តែ សហមេធាវីនាំមុខយល់ថា ទង្វើករណីទាំងអស់មានភាពពាក់
ព័ន្ធតិចតួចបំផុត។ ការសម្រេចអំពីកងចល័ត មិនត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពឹងផ្អែកទៅលើ
ដោយផ្ទាល់ឡើយ ក្នុងការឈានដល់សេចក្តីសម្រេចថា ប្រជាជនថ្មីទទួលបានការរើសអើងជាក់ស្តែង
នៅស្រុកត្រាំកកនោះ^{៩៦៥}។ ផ្ទុយទៅវិញ បញ្ហានៃកងចល័ត ត្រឹមតែជាចំណុចមួយនៃចំណុចជាច្រើន
ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងធ្វើការពិចារណា ដើម្បីឈានទៅដល់ការសម្រេចជាទ្រង់ទ្រាយធំអំពី
លក្ខខណ្ឌការងារ^{៩៦៦} ដូចដែលនឹងពិភាក្សានៅផ្នែកខាងក្រោម។ ការវាយប្រហារទៅលើការសម្រេច
ជាក់លាក់របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពាក់ព័ន្ធនឹងកងចល័ត មិនអាចមានឥទ្ធិពលទៅលើសេច
ក្តីសន្និដ្ឋានពាក់ព័ន្ធការរើសអើងជាក់លាក់ឡើយ។

៤.៥.៣.២.២.១. ការទទួលបានអាហារ

409. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសន្និដ្ឋានថា នៅក្នុងស្រុកត្រាំកក ប្រជាជនថ្មីទទួលបានអាហារ តិចជាង
ប្រជាជនមូលដ្ឋាន^{៩៦៧}។ មេធាវីការពារក្តីលើកទង្វើករណីថា ការសម្រេចនេះគឺជាកំហុសអង្គ

^{៩៦២} ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១៧៧។
^{៩៦៣} ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧២៨-៧៣៣ និង ៧៣៥-៧៤២។
^{៩៦៤} ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៣៤។ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១០២០។
^{៩៦៥} តាមពិត កថាខណ្ឌ ១១៧៦ នៃសាលក្រមកត់សម្គាល់យ៉ាងច្បាស់ក្រឡេកថា ភស្តុតាងមិនបានបញ្ជាក់ពីមូលដ្ឋានដែលប្រជាជន
ត្រូវគេជ្រើសរើសឱ្យចូលរួមក្នុងកងចល័ត។ សូមមើល ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១៧៦។
^{៩៦៦} ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១០១៧-១០២០ (យោងទៅដើម្បីគាំទ្រដល់សេចក្តីសន្និដ្ឋានទូទៅអំពីលក្ខខណ្ឌការងារ
នៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១១៧៧)។
^{៩៦៧} ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១៧៧ (ផ្អែកលើការសន្និដ្ឋាននៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១០០៩ និង ១០១៦)។

ហេតុ⁹⁶⁸ ហើយផ្ដោតការជំទាស់របស់ខ្លួនទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់ និងសាក្សី ពេជ្រ ជឹម និង រៀល សន។ ការលើកឡើងទាំងអស់នេះឆ្លើយតបចំពោះទុក្ខីករណ៍ របស់ មេធាវីការពារក្តី ពាក់ព័ន្ធនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់។ សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើង ថា មេធាវីការពារក្តីបានយោងដោយចុះៗទៅភ័ស្តុតាង ដោយមិនបានពិនិត្យមើលជាមុនទៅលើភ័ស្តុ តាង ហើយមិនបានបង្ហាញថា មិនមានអ្នកវិនិច្ឆ័យដោយសមហេតុផល អាចសម្រេចផ្សេងពីនេះឡើយ។

410. មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់ “មានភាពមិនច្បាស់លាស់” ដូច្នោះ ហើយមិនមានភាពអាចឲ្យជឿបាន ហើយថា “គាត់ពុំបានពន្យល់ថា តើគាត់ធ្វើដូចម្តេចទើបអាច សន្និដ្ឋានបានថា ប្រជាជនថ្មីទទួលបានអាហារ តិចជាងប្រជាជនមូលដ្ឋាន”⁹⁶⁹។ មេធាវីការពារក្តី មិនបានផ្តល់ការពន្យល់ ឬការយោងទៅប្រតិចារឹកណាមួយ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងថា ដើមប ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់ “មានភាពមិនច្បាស់លាស់” នៅក្នុងភ័ស្តុតាងរបស់គាត់។ ទុក្ខីករណ៍ នេះចាំបាច់ត្រូវចាត់ទុកថា មិនមានភ័ស្តុតាងគាំទ្រគ្រប់គ្រាន់។

411. តាមពិតទៅ សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់ ពាក់ព័ន្ធនឹងរបបអាហារខុសគ្នា មាន ភាពច្បាស់លាស់។ នៅពេលសួរដេញដោលដោយមេធាវីការពារក្តី នួន ជា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បានឆ្លើយតបថា ប្រជាជនថ្មីទទួលបានអាហារតិចជាងប្រជាជនមូលដ្ឋាន ហើយគាត់ដឹងដោយសារ តែគាត់បានឃើញដោយផ្ទាល់ខ្លួនគាត់⁹⁷⁰។ “ខ្ញុំមើលទៅដូចជាមិនស្មើទេ ពួកមូលដ្ឋានអីចឹងទៅ គេ ហូបរាងក្រែលបន្តិចទៅ ហើយពួកខ្ញុំអីចឹងទៅ ក៏រាងបន្ថយអីចឹងទៅ”⁹⁷¹។ ផ្ទុយពីការអះអាង របស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនបានពន្យល់ ថាតើគាត់បានដឹងដោយ

⁹⁶⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧២៨-៧៣១។

⁹⁶⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧២៩។

⁹⁷⁰ ឯកសារ E1/286.1 [កែតម្រូវ ៤] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់) ទំព័រ ៣៥ បន្ទាត់ ១៥ – ទំព័រ ៣៧ បន្ទាត់ ២៤ ក្រោយម៉ោង [14.06.25]។

⁹⁷¹ ឯកសារ E1/286.1 [កែតម្រូវ ៤] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់) ទំព័រ ៣៧ បន្ទាត់ ៤-៥ ក្រោយម៉ោង [14.12.18]។

របៀបណានោះ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា គាត់ដឹងព្រោះគាត់បានឃើញ ផ្ទាល់ភ្នែករបស់គាត់ នៅក្នុងពេលហូបអាហាររួមគ្នា⁹⁷²។

412. ហេតុដូច្នោះ សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងថា សារណារបស់មេធាវីការពារក្តីបង្ហាញមិនត្រឹម ត្រូវនូវភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់ ហើយមិនបានផ្តល់មូលហេតុ ដែលអាច ជឿជាក់បានថា ហេតុអ្វីទើបអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនគួរពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងមួយនេះ។

413. ជាចុងក្រោយ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា សារណារបស់មេធាវីការពារក្តីបង្ហាញមិនបាន ត្រឹមត្រូវពីទិដ្ឋភាពជារួមនៃភស្តុតាង លើការទទួលរបបអាហារខុសគ្នា។ ដូចដែល ក.ស.ព បាន បង្ហាញ មេធាវីការពារក្តីវាយប្រហារតែទៅលើប្រភពនៃភស្តុតាងដាក់បន្ទុកចំនួនពីរប៉ុណ្ណោះ⁹⁷³។ សហមេធាវីនាំមុខបញ្ជាក់ថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដទៃទៀត ក៏បានផ្តល់ភស្តុតាងថា ប្រជាជនថ្មី

⁹⁷² ឯកសារ E1/286.1 [កែតម្រូវ ៤] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់) ទំព័រ ៣៧ បន្ទាត់ ៦-១២ ក្រោយម៉ោង [14.12.18] (ស៖ ចុះលោកស្រីអាចនិយាយដូច្នោះបាន សំអាងទៅលើអ្វីដែរ? តើលោកស្រីឃើញផ្ទាល់ ភ្នែកនូវស្ថានភាពបែបនោះដោយរបៀបណា? ឆ៖ ខ្ញុំហូបហើយ ខ្ញុំឃើញ។ ស៖ តើលោកស្រីអាចឃើញថា លោកស្រីបានទទួល របបអាហារតិចជាងអ្នកដទៃហ្នឹងដោយរបៀបណាដែរ? ឆ៖ បើខ្ញុំនៅហូបហ្នឹង ថាមិនឃើញ។ ខ្ញុំហូបនៅជាមួយ គុជាមួយតែគ្នា ហ្នឹង។ ប៉ុន្តែ គេក្រុម -- គេអង្គុយតុអីចឹងទៅ ហើយខ្ញុំអង្គុយតុខាងជិតហ្នឹងទៅ ឃើញ”)។

⁹⁷³ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៧៩០។

ទទួលបានអាហារតិច នៅក្នុងស្រុកត្រាំកក់ដែរ ដូចជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជូ គីមឡាន⁹⁷⁴ អ៊ឹង សា រឿន⁹⁷⁵ និង អ៊ឹម រណ្តះ⁹⁷⁶។

414. មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញ ឬតាមពិតទៅ មិនបានសូម្បីលើកទទ្ធករណីថា ហេតុអ្វីទើបអង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូងមិនមានហេតុផល ក្នុងការការសម្រេចដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបាន សម្រេចនោះទេ។

៩.៥.៣.២.២.២. លក្ខខណ្ឌការងារ

415. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសន្និដ្ឋានថា “លក្ខខណ្ឌការងារប្រែប្រួល អាស្រ័យលើប្រភេទបុគ្គល ដោយបុគ្គលពេញសិទ្ធិជាទូទៅ មានលក្ខខណ្ឌការងារប្រសើរជាង”⁹⁷⁷។ ដើម្បីជំទាស់ទៅនឹងការ សន្និដ្ឋាននេះ មេធាវីការពារក្តីបានលើកទទ្ធករណីថា លក្ខខណ្ឌការងារដ៏អាក្រក់ មិនមែនមាន សម្រាប់តែប្រជាជនថ្មីទេ។ មេធាវីការពារក្តីបានរិះគន់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលពឹងផ្អែកទៅ លើភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៊ុន សារឿន តាក សាន់ និង អៀម យេន ដោយអះអាង

⁹⁷⁴ ឯកសារ E1/252.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជូ គីមឡាន) ទំព័រ ៣៧ បន្ទាត់ ២២-២៥ ក្រោយម៉ោង [11.15.23] ទំព័រ ៣៨ បន្ទាត់ ៨-៩ ក្រោយម៉ោង [11.18.27] ទំព័រ ៤៧ បន្ទាត់ ៨-១៤ មុនម៉ោង [11.51.32] ទំព័រ ៤៨ បន្ទាត់ ៨-១១ និងបន្ទាត់ ១៤-១៦ ក្រោយម៉ោង [11.53.14] ទំព័រ ៦១ បន្ទាត់ ៤-៥ ក្រោយម៉ោង [14.08.37] ទំព័រ ៦៣ បន្ទាត់ ២៤ – ទំព័រ ៦៤ បន្ទាត់ ១ ក្រោយម៉ោង [14.16.12] (“ចាស ខ្ញុំបានជម្រាបហើយថា ប្រជាជនថ្មី និងប្រជាជនចាស់ទៅធ្វើការនៅលេណដ្ឋានដូចគ្នា តែរបៀបរបបហូបខុសគ្នាដោយសារផ្ទះគេមានៗ អ្វីៗដែលគេបម្រុង ហើយ យើងអ្នកថ្មីអត់មានអ្វីទេ យើងអាចហូបបានប៉ុន្មានប៉ុណ្ណឹងហើយ។ ហើយធ្វើការនៅលេណដ្ឋានដូចគ្នា។ យើងត្រូវអត់ឃ្លាន”)។ ឯកសារ E1/253.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជូ គីមឡាន) ទំព័រ ៩ បន្ទាត់ ១-៥ មុនម៉ោង [09.31.34]។

⁹⁷⁵ ឯកសារ E1/283.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ឹង សារឿន) ទំព័រ ១០ បន្ទាត់ ១១ មុនម៉ោង [09.37.30] (“ចាស អត់ទេ។ ប្រជាជនមូលដ្ឋានហូបបាយផ្អែម ប្រជាជន ១៧ ហូបបបរ”) ទំព័រ ៣៧ បន្ទាត់ ១ – ទំព័រ ៣៩ បន្ទាត់ ១៨ ក្រោយម៉ោង [11.12.30]។

⁹⁷⁶ ឯកសារ E1/288.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ឹម រណ្តះ), ទំព័រ ៧៦ បន្ទាត់ ១០-១១ ក្រោយម៉ោង [15.27.45] (“ស៖ គេមានបែងចែកជាក្រុមកុមារមូលដ្ឋានផ្សេង កុមារ ១៧ មេសា ផ្សេងទេ? ឆ៖ ចាស គេបែងចែក តាំងពីធ្វើការ តាំងពីហូបបាយ”)។

⁹⁷⁷ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១៧៧ (យោងទៅកថាខណ្ឌ ១០១៧-១០២០)។

ថា បើទោះបីជាក៏ស្តុកតាងរបស់ពួកគេទាំងនោះអាចបង្ហាញអំពីលក្ខខណ្ឌការងារដ៏អាក្រក់ក្តី តែវាមិនអាចបង្ហាញពីការប្រព្រឹត្តិខុសគ្នាបាននោះឡើយ⁹⁷⁸។

416. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អៀម យេន និង ប៊ុន សារឿន បានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីលក្ខខណ្ឌការងារដ៏លំបាកហួសហេតុរបស់ពួកគាត់⁹⁷⁹។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អៀម យេន ត្រូវបានបំបែកចេញពីឪពុកម្តាយគាត់ ហើយត្រូវបានបង្ខំឱ្យធ្វើការជាទម្ងន់យ៉ាងយូរ ដោយមិនមានអាហារគ្រប់គ្រាន់⁹⁸⁰។ គាត់ហូបចុកមិនគ្រប់គ្រាន់ “ធ្វើការហួសកម្លាំង”⁹⁸¹ និងត្រូវធ្វើការងារ “ទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ”⁹⁸²។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៊ុន សារឿន បានរៀបរាប់ “ប្រឹងកាប់ដីដំបូក” ដោយដៃ⁹⁸³។ នៅក្នុងកងកុមាររបស់គាត់ គាត់ត្រូវគេបង្ខំឱ្យធ្វើការយូរ ហើយមិនមានអាហារគ្រប់គ្រាន់⁹⁸⁴។ បើទោះបីជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនបានឆ្លើយផ្ទាល់ចំពោះសំណួរដែលថា តើការងាររបស់គាត់ធៀបនឹងការងារប្រជាជនមូលដ្ឋានខុសគ្នាបែបណា (ហើយក៏មិនមានការសួរដេរនោះ)⁹⁸⁵ ការដែលពួកគាត់

⁹⁷⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៣៣។

⁹⁷⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១០១៨។

⁹⁸⁰ ឯកសារ E1/286.1 [កែតម្រូវ ៤] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អៀម យេន) ទំព័រ ៤៧ បន្ទាត់ ២-៥ មុនម៉ោង [15.06.47]។

⁹⁸¹ ឯកសារ E1/286.1 [កែតម្រូវ ៤] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អៀម យេន) ទំព័រ ៤៩ បន្ទាត់ ១៣-១៥ មុនម៉ោង [15.14.37]។

⁹⁸² ឯកសារ E1/286.1 [កែតម្រូវ ៤] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អៀម យេន) ទំព័រ ៤៩ បន្ទាត់ ២៥ - ទំព័រ ៥០ បន្ទាត់ ១ ក្រោយម៉ោង [15.14.38]។

⁹⁸³ ឯកសារ E1/288.1 [កែតម្រូវ ៤] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៊ុន សារឿន) ទំព័រ ២៩ បន្ទាត់ ២០-២២ ក្រោយម៉ោង [10.44.13] (“កាប់ហើយបែកដៃ ពងជើងអស់ហើយ ហ្នឹងហើដោយសារក្តៅនៅកាប់ដី វាមិនមែនទន់ទេ ដីដំបូក សូម្បីតែអាត្រាក៏ឈូសក៏វេទនាដែរ តែកម្លាំងនេះវាត្រូវតែធ្វើហើយពេលនេះ បើគេឱ្យសម្រេចផែនការហើយ បើយើងមិនធ្វើ គេបង្អត់បាយយើង”)។

⁹⁸⁴ ឯកសារ E1/288.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៊ុន សារឿន) ទំព័រ ២៩ បន្ទាត់ ៨-១០ ក្រោយម៉ោង [10.46.15] (“វាអត់សមទេ វាមិនសម ដូចយើងខំកែដំបូក ខំធ្វើការ១ថ្ងៃ មិនឈប់តាំងចាប់ពីម៉ោងប្រាំមួយទៅទល់ម៉ោងដប់មួយ ចាប់ពីម៉ោងមួយទៅទល់ម៉ោងប្រាំ ហើយហូបបបរក្នុងមួយពេលមួយដង វាមិនអាចសមនឹងកម្លាំងដែលខំធ្វើហ្នឹងទេ”)។

⁹⁸⁵ សូមមើល ឯកសារ E1/286.1 [កែតម្រូវ ៤] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អៀម យេន) ទំព័រ ៤៥-៤៤ ក្រោយម៉ោង [15.00.14] និង ឯកសារ E1/287.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើម

មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងលើប្រធានបទនេះ មិនបានធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឡើយ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានសិទ្ធិពឹងផ្អែកទៅលើភស្តុតាងរបស់ពួកគាត់ ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃលក្ខខណ្ឌការងាររបស់ពួកគាត់ ដើម្បីគាំទ្រដល់ភស្តុតាងដទៃផ្សេងទៀត រួមទាំង ភស្តុតាងដែលធ្វើការប្រៀបធៀបដោយផ្ទាល់រវាងលក្ខខណ្ឌការងាររបស់ប្រជាជនថ្មី និងប្រជាជនមូលដ្ឋាន។

417. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់ គឺជាបុគ្គលម្នាក់ ដែលបានផ្តល់ភស្តុតាងជាក់លាក់បែបនេះដោយផ្តល់ភស្តុតាងពីការប្រៀបធៀបលក្ខខណ្ឌការងារ។ ផ្ទុយពីការលើកឡើងរបស់មេធាវីការពារក្តី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ពីភាពខុសគ្នារវាងលក្ខខណ្ឌការងារប្រជាជនថ្មី និងលក្ខខណ្ឌការងារប្រជាជនមូលដ្ឋាន ដោយថា “...ពួកខ្ញុំប្រឹងប្រែងជាងគេ គេអ្នកមូលដ្ឋាន គេមិនសូវប្រឹងទេ”⁹⁸⁶។

418. សក្ខីកម្មនេះក៏មានការគាំទ្រពីភស្តុតាងដទៃ ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពឹងផ្អែកលើ នៅក្នុងផ្នែកផ្សេងទៀតនៃសាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលថា ប្រជាជនមូលដ្ឋាន កាន់តួនាទីដឹកនាំទាំងអស់នៅក្នុងស្រុកត្រាំកក⁹⁸⁷។ តួនាទីនេះរួមទាំងតួនាទីជាប្រធានកងពលកម្ម ដែលមានន័យថា ប្រជាជនមូលដ្ឋានតាមឃុំមើលការងារ ដែលប្រជាជនថ្មីត្រូវធ្វើ ដែលចំណុចនេះបង្កើតបានជាភាពខុសគ្នាយ៉ាងច្បាស់អំពីលក្ខណៈនៃការងារដែលត្រូវបំពេញ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វី ពៅ បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា “កាលពីសម័យខ្មែរក្រហម គ្មានជនណាម្នាក់ទំនេរទេ ឱ្យតែប្រជាពលរដ្ឋអ្នកដែល១៧ ឬអ្នកមកពីយួនហ្នឹង ដោយឡែកតែពួកមូលដ្ឋានហ្នឹង គឺគេជាមេរបស់យើង គេដឹកនាំ ច្រមុំយើងទាំងអស់ កុំថាឡើយតែកូនក្មេងតូច ឬមួយចាស់ជរា ក៏គេនៅមានសិទ្ធិជាងយើងដែរ”⁹⁸⁸។

បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អៀម យេន) ទំព័រ ៣-១៩ ក្រោយម៉ោង [09.18.27]។ និង ឯកសារ E1/288.1 [កែតម្រូវ ១]ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី ០៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៊ិន សារឿន) ទំព័រ ១៩-៤២ ក្រោយម៉ោង [10.16.50]។

⁹⁸⁶ ឯកសារ E1/286.1 [កែតម្រូវ ៤] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់) ទំព័រ ៣២ បន្ទាត់ ១៣-១៧ មុនម៉ោង [13.57.53]។

⁹⁸⁷ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១០០២។

⁹⁸⁸ ឯកសារ E1/262.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វី ពៅ) ទំព័រ ៥២ បន្ទាត់ ១-៤ មុនម៉ោង [14.00.12], សូមមើលផងដែរ ទំព័រ ១២ បន្ទាត់ ២៣ - ទំព័រ ១៣ បន្ទាត់ ២ មុនម៉ោង [09.47.04]។

ភ័ស្តុតាងដែលមានលក្ខណៈដូចគ្នានេះ ត្រូវបានដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បេង បៀន^{៩៨៩} និង តាក សាន់^{៩៩០}បានផ្តល់ឱ្យ។

419. សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របជាមួយនឹង ក.ស.ព ថា ភ័ស្តុតាងជាក់លាក់ខាងលើ ត្រូវបានគាំទ្រផងដែរដោយភ័ស្តុតាងដទៃទៀត ពាក់ព័ន្ធនឹងបរិបទដំបូង^{៩៩១}។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញថា សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ធ្វើឱ្យអ្នកវិនិច្ឆ័យលើអង្គហេតុប្រកបដោយសមហេតុផល មិនយល់ថាវាជាការបើកចំហឡើយ។

៩.៥.៣.២.២.៣. ការធ្វើបាប “យ៉ាងខ្លាំង”

420. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទទួលស្គាល់ថា “ប្រជាជនថ្មីបានទទួលរងការធ្វើបាបយ៉ាងខ្លាំង នឹងត្រូវបានចាត់ទុកថាជា “ទាសករគ្មានតម្លៃ” ដោយអង្គជំនុំជម្រះបានពន្យល់ថា ចំណុចនេះរួមមាន ការវាយដំ ឬជេរប្រមាថដោយប្រជាជនមូលដ្ឋាន^{៩៩២}។ សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងយោងទៅការសម្រេចដែលអង្គជំនុំជម្រះបានពឹងផ្អែកទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មួយចំនួន^{៩៩៣}។ មេធាវីការពារក្តីជំទាស់ទៅការសម្រេចនេះ ដោយថាគ្មានយុត្តិកម្ម ដោយមេធាវីការពារក្តីអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនគួរពឹងផ្អែកលើភ័ស្តុតាងដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីឈ្មោះ វី ពៅ បានផ្តល់ឡើយ^{៩៩៤}។

421. មេធាវីការពារក្តីរិះគន់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងថាមិនបានវាយតម្លៃលើ ភាពអាចជឿជាក់បានរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វី ពៅ នៅក្នុងសំអាងហេតុរបស់ខ្លួន ប៉ុន្តែ មេធាវីការពារក្តី មិនបាន ផ្ត

^{៩៨៩} ឯកសារ E1/287.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី០២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បេង បៀន) ទំព័រ ៥៦ បន្ទាត់ ១១-១២ ក្រោយម៉ោង [14.40.38]។

^{៩៩០} ឯកសារ E1/286.1 [កែតម្រូវ ៤] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់) ទំព័រ ៣២ បន្ទាត់ ១៣-១៤ មុនម៉ោង [13.57.53]។

^{៩៩១} ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៧៩៣-៧៩៤។

^{៩៩២} ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១៧៧ យោងទៅការសន្និដ្ឋាននៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១០២៣។ ឯកសារ E1/262.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី១២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វី ពៅ) ទំព័រ ១២ បន្ទាត់ ៤-១៩ មុនម៉ោង [09.44.28]។

^{៩៩៣} ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១០២៣។

^{៩៩៤} ឯកសារ F54 សាលណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៣៥-៧៣៨។

ល់ពីមូលហេតុអ្វី ទើបគួរតែធ្វើបែបនេះឡើយ^{៩៥}។ ទទ្ទឹករណីនេះខុសទាំងស្រុង ដោយសារមូលហេតុដូចដែលសហមេធាវីនាំមុខ នឹងលើកឡើងនៅពេលបន្ទាប់ក្នុងសារណានេះ^{៩៦}។ ទោះជាក្នុងករណីណាក៏ដោយ សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វី ពៅ ត្រូវបានគាំទ្រដោយភ័ស្តុតាងផ្សេងទៀត ដែលមាននៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង រួមទាំង ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ឹម វណ្ណៈ។ គាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា កូនប្រជាជនមូលដ្ឋាន វាយកូនប្រជាជនថ្មី^{៩៧} ជាហេតុការណ៍ដែលគាត់បាននិយាយថា កើតឡើង “ញឹកញាប់”^{៩៨} “ពួកខ្ញុំហ្នឹងពួកមីថ្មីសុទ្ធ មីថ្មីតសី។ ឃើញពួកខ្ញុំហ្នឹង គឺវាឃើញមិនបាន ឃើញវាស្អប់គុំកូន វាថាឱ្យតែមានកំហុសអីបន្តិច វានឹងចាប់វាយធ្វើបាបហើយ”^{៩៩}។ ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ឹម វណ្ណៈ ត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពិចារណាថា អាចជឿជាក់បាន ហើយមេធាវីការពារក្តី ក៏ហាក់ដូចជាមិនបានលើកឡើងពីបញ្ហាអ្វីឡើយ។

422. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពឹងផ្អែកដោយសមហេតុផលទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វី ពៅ និង អ៊ឹម វណ្ណៈ ដើម្បីធ្វើការសម្រេច ហើយអង្គជំនុំជម្រះមិនបានប្រព្រឹត្តកំហុសឡើយ ក្នុងការសម្រេចនេះ។

៩.៥.៣.២.២.៤. ការចាប់ខ្លួនដោយសារគំនិត ពាក្យសម្តី ឬការប្រព្រឹត្តិដោយសោះអង្គើយ

423. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសន្និដ្ឋានថា ប្រជាជនថ្មី “ត្រូវបានគេកំណត់គោលដៅ ដោយមានការចាប់ខ្លួនពីបទ មានគំនិត ពាក្យសម្តី ឬការប្រព្រឹត្តិសោះអង្គើយ ដែលគេចាត់ទុកថា ផ្ទុយទៅនឹង

^{៩៥} ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៣៦។

^{៩៦} សូមមើល ផ្នែក ១០.៣ កថាខណ្ឌ ៧៤៨-៧៥១។

^{៩៧} ឯកសារ E1/288.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ឹម វណ្ណៈ) ទំព័រ ៥៨ បន្ទាត់ ៨ – ទំព័រ ៥៩ បន្ទាត់ ៤ ក្រោយម៉ោង [14.17.50] និងអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសំអាងលើប្រតិចារិកនេះនៅក្នុងឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១០២៣។

^{៩៨} ឯកសារ E1/288.1 [កែតម្រូវ ១]ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ឹម វណ្ណៈ) ទំព័រ ៥៨ បន្ទាត់ ២០ ក្រោយម៉ោង [14.19.57]។

^{៩៩} ឯកសារ E1/288.1 [កែតម្រូវ ១]ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ឹម វណ្ណៈ) ទំព័រ ៦០ បន្ទាត់ ១១-១៣ មុនម៉ោង [14.25.05]។

បដិវត្តន៍”¹⁰⁰⁰។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពឹងផ្អែកទៅលើភ័ស្តុតាងជាឯកសារ និងសក្ខីកម្ម ដូចជា សក្ខីកម្ម ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ថាន់ ធីម និង ប៊ុន សារឿន¹⁰⁰¹។

424. មេធាវីការពារក្តីបានជំទាស់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនមានសំអាងហេតុឡើយ ក្នុងការ សម្រេចថា ប្រជាជនថ្មីអាចជាកម្មវត្ថុនៃការចាប់ខ្លួន ច្រើនជាងប្រជាជនមូលដ្ឋាន¹⁰⁰²។ មេធាវី ការពារក្តីលើកទទ្ទីករណ៍ថា ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ថាន់ ធីម និង ប៊ុន សារឿន មិន គ្រប់គ្រាន់ជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ឡើយ ដោយសារតែភ័ស្តុ តាងនោះមានលក្ខណៈផ្ទាល់ខ្លួនខ្លាំងពេកសម្រាប់តែពួកគេ ហើយមិនអាចកំណត់ជាទូទៅបាន ឡើយ¹⁰⁰³។ ទទ្ទីករណ៍នេះមិនត្រឹមត្រូវឡើយ។

425. ដូចដែល ក.ស.ព បានបញ្ជាក់¹⁰⁰⁴ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ថាន់ ធីម បានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីការ ប្រព្រឹត្តិជាទូទៅ។ គាត់បានបញ្ជាក់ច្បាស់ថា ប្រជាជនថ្មីមិនទទួលបានការទុកចិត្តឡើយ ហើយជា ទូទៅត្រូវបានគេតាមដាន៖

“បាទ ពួកគេ (ល្អរប) មិនដែលទុកចិត្តយើងប្រជាជនថ្មីហ្នឹងទេ មិនដែលទេ អត់ទុកចិត្ត សោះ ពួកគេតាមដាន តាមសាកសួរយើងអីចឹង តាមគេថា “ស្ត្រីទឹកត្រជាក់” ហ្នឹង។ អាហ្នឹង គេនិយាយតាមដានយើង តែរហូតហ្នឹង អត់ដែលទុកចិត្តយើងទេបាទ”¹⁰⁰⁵

426. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៊ុន សារឿន បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា គាត់ត្រូវ “គេតាមដានរហូតហ្នឹង”¹⁰⁰⁶។ គាត់បានពន្យល់ថា ការតាមដានធ្វើឡើងតាមរយៈ ថ្នាក់ដឹកនាំកងពលកម្ម ដោយថា “គេដឹកនាំ

1000 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១៧៧ យោងទៅការសន្និដ្ឋាននៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១០៥៥ និង ១០៨០។
1001 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១០៥៥ និង ១០៨០។
1002 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៣៩-៧៤២។
1003 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៤០។
1004 ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៧៩៩។
1005 ឯកសារ E1/289.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ថាន់ ធីម) ទំព័រ ២១ បន្ទាត់ ២១-២៣ ក្រោយម៉ោង [10.34.06]។
1006 ឯកសារ E1/288.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី០៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៊ុន សារឿន) ទំព័រ ៣១ បន្ទាត់ ១-១០ មុន និងក្រោយម៉ោង [10.53.25]។

សម្រាប់យើងធ្វើការ តែគេឱ្យតែយើងធំធេងការ...”¹⁰⁰⁷។ បើមើលរួមគ្នាជាមួយភ័ស្តុតាងដែលថា មានតែប្រជាជនមូលដ្ឋានប៉ុណ្ណោះ ដែលកាន់តួនាទីគ្រប់គ្រងទាំងនេះ¹⁰⁰⁸ សក្ខីកម្មនេះពិតជាគាំទ្រ ដល់ការសម្រេចពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុវត្តជាទូទៅ។

427. ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ថាន់ ធីម និង ប៊ុន សារឿន មិនមែនមានតែឯងនោះទេ។ អង្គ ជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពឹងផ្អែកលើភ័ស្តុតាងនេះ រួមជាមួយនឹងភ័ស្តុតាងជាឯកសារ ព្រមទាំង ព័ត៌មានរបស់សាក្សី ដូចជា វង សារុន ជាំង ស្រីម៉ុំ និង ឯក ហឿន ផងដែរ¹⁰⁰⁹។ នៅមានភ័ស្តុតាង ផ្សេងទៀត ដែលស៊ីសង្វាក់ និងអាចជឿជាក់បាន ដើម្បីគាំទ្រដល់ការសម្រេចនេះ ដូចជា ភ័ស្តុតាង របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជួ គីមឡុន។ ភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ គាំទ្រដល់ភ័ស្តុតាងរបស់ ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី ប៊ុន សារឿន ពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រើប្រាស់ការតាមដានការងារ ធ្វើជាមធ្យោបាយត្រួតត្រា និងតាមឃ្លាំមើល ប្រជាជនថ្មី¹⁰¹⁰។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានផ្តល់សក្ខីកម្មថា ប្រជាជនថ្មីត្រូវស្ថិត ក្រោមការតាមដាន ហើយបើមានកំហុសណាមួយ ពួកគេនឹងត្រូវបាត់ខ្លួន ឬសម្លាប់ចោល៖

“ពួកយើងពួកៗមេសា រង់ចាំតែថ្ងៃដែលយើងមានកំហុស គេនឹងយកយើងទៅរៀនសូ ត្រៗ គឺអ្នកថ្មីយកទៅសម្លាប់ គេយកអ្នកថ្មីទៅសម្លាប់ចោល។ អ្នកចាស់អត់ដែលមាន ឃើញបាត់ម្នាក់សោះ តាំងពីខ្ញុំទៅនឹងហ្នឹងប្រមាណ៣ឆ្នាំ៨ខែ២០ថ្ងៃ អត់មានដែលបាត់អ្នក ចាស់ទេ បាត់តែអ្នកថ្មីរហូតចាស់”¹⁰¹¹

¹⁰⁰⁷ ឯកសារ E1/288.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៊ុន សារឿន) ទំព័រ ២៩ បន្ទាត់ ១៣-១៥ មុនម៉ោង [10.48.38]។

¹⁰⁰⁸ សូមមើល កថាខណ្ឌ ៤១៨ ខាងលើ។

¹⁰⁰⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១០៥៥។

¹⁰¹⁰ ឯកសារ E1/253.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជួ គីមឡុន) ទំព័រ ១៥ បន្ទាត់ ៩-១៣ ក្រោយម៉ោង [09.53.38] (“ធ្វើការងារជាមួយគ្នា។ អ្នកថ្មីចាំបន្តបន្ទាប់ -- អំ! អ្នកចាស់ ១៨ ចាំបន្តបន្ទាប់ អ្នកថ្មី តើមាននិយាយអ្វីដែលខុសនឹងមាតិកាគេឬអត់? ឃ្លានបាយ ហៅបាយ ហូបមិនឆ្អែត ឱ្យអ្នកចាស់ធ្វើការជាមួយនឹងអ្នកថ្មីហ្នឹង គឺលបនិបក្តាប់ បើមាននិយាយខុស គេនឹងយកយើងទៅកសាង។ បើកសាងបើមានទោសឡើងគេស្តាប់យើង គេដាក់ទោសធ្ងន់ គេ យកយើងទៅរៀនសូត្របាត់។ ហ្នឹងអ្នកចាស់គេធ្វើការជាមួយយើងដើម្បីឱ្យបន្តបន្ទាប់យើងអ្នកថ្មី។ អត់អ្នកចាស់ធ្វើដោយខ្លួនទេ ធ្វើ ជាមួយគ្នាទាំងអស់”)។

¹⁰¹¹ ឯកសារ E1/252.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជួ គីមឡុន) ទំព័រ ៦៣ បន្ទាត់ ៤-៨ មុន និង ក្រោយម៉ោង [14.16.12] (ភ័ស្តុតាងបញ្ជាក់ថា “ស៖ តើខ្ញុំយល់ជាការត្រឹមត្រូវទេ នៅពេលដែលលោកស្រី

428. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជូ គីមឡាន បានពន្យល់បន្ថែមទៀតថា ប្រជាជនថ្មីត្រូវបានគេចោទប្រកាន់ថា ខ្ជិលច្រអូស ហើយនេះគឺជាមូលហេតុដែលត្រូវយកទៅសម្លាប់។ ហេតុដូច្នេះ ប្រជាជនថ្មីរស់នៅក្នុង ភាពភ័យខ្លាច ហើយធ្វើអ្វីគ្រប់យ៉ាងតាមការបញ្ជា ដើម្បីអាចនៅមានជីវិត¹⁰¹²។ ភ័ស្តុតាងនេះស៊ីស ដាក់គ្នាជាមួយសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ឹម សារឿន ដែលថា បងប្រុសគាត់ត្រូវបាន គេទិញថាជាប្រជាជនថ្មី ហើយបានសុំអាហារបន្ថែម ហើយជាលទ្ធផល គាត់ត្រូវបាន គេបញ្ជូន ទៅរៀនសូត្រ ហើយបាត់ខ្លួនតែម្តង¹⁰¹³។

៩.៥.៣.២.២.៥. ភ័ស្តុតាងផ្សេងទៀត និងភាពចាំបាច់សម្រាប់ការវាយតម្លៃរួមគ្នា

429. សម្រាប់សំអាងហេតុដូចបានរៀបរាប់ខាងលើ ព្រមទាំង សំអាងហេតុដែលកំណត់ដោយ ក.ស.ព¹⁰¹⁴ មេធាវីការពារក្តី មិនបានបង្ហាញអំពីកំហុសឆ្គងណាមួយនៅក្នុងការសម្រេចលើអង្គហេតុទាំងបួន របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពាក់ព័ន្ធនឹងការរើសអើងជាក់ស្តែង លើប្រជាជនថ្មីនៅស្រុកត្រាំកក់ (ពាក់ព័ន្ធនឹង ការទទួលបានអាហារ លក្ខខណ្ឌការងារ ការធ្វើបាយឃាំងខ្លាំង និងការចាប់ខ្លួនដោយ សារគំនិត ពាក្យសម្តី ឬការប្រព្រឹត្តិ)។ ប៉ុន្តែ មេធាវីការពារក្តីមានកំហុសផងដែរក្នុងការបំបែក ដោយធ្វើការក្លែងបន្លំចំពោះការសម្រេចទាំងបួននេះ។ ការសម្រេចទាំងនេះមិនត្រូវបានពិចារណា ដោយត្រឹមត្រូវឡើយ ប្រសិនបើបំបែកចេញពីគ្នានោះ។

430. ទំនាក់ទំនងរវាងទម្រង់ផ្សេងគ្នាៗនៃការរើសអើង ត្រូវបានបង្ហាញតាមរយៈភ័ស្តុតាងរបស់ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់។ ការឈឺចាប់របស់គាត់ក្នុងការទទួលបានអាហារតិចតួច កាន់តែ

ថាមានការតាមមើលតាមដានប្រជាជនថ្មីហ្នឹង។ មានន័យថាប្រជាជនថ្មីត្រូវប្រព្រឹត្តឲ្យសមរម្យ បើមិនអីចឹងទេ អាចនឹងងាយបាត់ ខ្លួនឬក៏យ៉ាងណា? ឆ៖ បាទ ជាការពិត បើយើងប្រព្រឹត្តធ្វើមិនសកម្ម មិនខ្លាំងក្លា គឺបាត់ខ្លួនដោយងាយ”)។

¹⁰¹² ឯកសារ E1/252.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជូ គីមឡាន) ទំព័រ ៤៦ បន្ទាត់ ២៥ - ទំព័រ ៤៧ បន្ទាត់ ៤ ក្រោយម៉ោង [11.48.50] (“គេថាពួកយើងពួកអ្នក ១៧ ហ្នឹង ពួកអ្នកនៅទីក្រុងខ្ជិល មិនចេះធ្វើ អី សុទ្ធតែអ្នកធ្លាប់ស្រណុក ហើយអីចឹងហើយគេចង់កម្ទេចចោលឲ្យអស់ ពួកដែលខ្ជិល ពួកដែលធ្វើមានជាប់ៗពាក់ព័ន្ធនឹងអ្នកធ្វើ មន្ត្រីរាជការពីសង្គមចាស់ សង្គមលំដាប់ហ្នឹង គេត្រូវកម្ទេចចោលឲ្យអស់។ ហើយម៉្លោះហើយយើងអ្នក១៧ថ្មីហ្នឹង ចេះតែភ័យ ខ្លាចគេសម្លាប់ចោល គេប្រើអីធ្វើហ្នឹង កើតទាំងអស់ គឺប្រើអីធ្វើហ្នឹង កើតទាំងអស់។ អីចឹងបានៗរស់ដល់សព្វថ្ងៃ បាទ”)។

¹⁰¹³ ឯកសារ E1/283.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ឹម សារឿន), ទំព័រ ១៩ បន្ទាត់ ៤-៥ មុនម៉ោង [10.07.23]។

¹⁰¹⁴ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៧៨៧-៧៩៩។

អាក្រក់ឡើង ដោយសារតែការភ័យខ្លាចកាន់តែខ្លាំងរបស់គាត់ក្នុងការទទួលរងទណ្ឌកម្ម ដោយគាត់មិនអាចលើកឡើងពីការខ្វះខាតអាហារឡើយ គាត់ជឿជាក់ថា បើគាត់ហ៊ានលើកឡើង គាត់នឹងត្រូវស្លាប់¹⁰¹⁵។ ការភ័យខ្លាចរបស់គាត់មិនមែនគ្មានហេតុផលទេ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជូ គីមឡានបានអះអាងថា “អីចឹងហើយបានមានអ្នកហៅ អ្នកហាត់ត្រូវហ្នឹង បានមានគេយកទៅវីដេល”¹⁰¹⁶។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់ ក៏បានផ្តល់សក្ខីកម្មផងដែរ អំពីការប្រើប្រាស់ការគំរាមកំហែងកាត់បន្ថយរបបអាហារបន្ថែមទៀត ដែលអ្នកគ្រប់គ្រងការងារបានប្រើប្រាស់ ដែលធ្វើឱ្យលក្ខខណ្ឌការងារអមនុស្សធម៌ កាន់តែអាក្រក់ឡើង¹⁰¹⁷។ នៅក្នុងពេលធ្វើការ គាត់ទទួលរងការប្រមាថក្នុងលក្ខណៈមួយ ដែលអាចចាត់ទុកថាជា “ការធ្វើបាបយ៉ាងខ្លាំង” រួមមាន ការបង្ខំឱ្យភ្នាក់លាមកជាដើម¹⁰¹⁸។ ភ័ស្តុតាងនេះបង្ហាញថា ទម្រង់នៃការប្រព្រឹត្តិផ្សេងៗ ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានចាត់ទុកថាបង្កើតបានជាការរើសអើងជាក់ស្តែង ជាការពិត មានទំនាក់ទំនងជាមួយគ្នាយ៉ាងខ្លាំង។

431. នៅមានទិដ្ឋភាពផ្សេងទៀតនៃការរស់នៅក្នុងស្រុកត្រាំកក់ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការរើសអើងទៅលើប្រជាជនថ្មី។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជូ គីមឡាន បានផ្តល់ភ័ស្តុតាងអំពីទឹកឆ្នែងស្នាក់នៅខុសគ្នា ថា “យើងជាអ្នកថ្មីហ្នឹង គឺ តយ៉ាកជារោង។ ខ្ញុំនឹងនៅតយ៉ាកពីរោងផ្ទះគេមក។ គេៗអ្នកចាស់មូលដ្ឋាន

¹⁰¹⁵ ឯកសារ E1/286.1 [កែតម្រូវ ៤] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់) ទំព័រ ២៦ បន្ទាត់ ៩ ក្រោយម៉ោង [13.34.14] (“នាងខ្ញុំ ខ្លាចគេយកទៅវីដេល ខ្លាចទៅ ហូបមិនឆ្អែតមិនហ៊ានរអ៊ូ”)។

¹⁰¹⁶ ឯកសារ E1/252.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជូ គីមឡាន) ទំព័រ ៤៨ បន្ទាត់ ៨-១១ ក្រោយម៉ោង [11.53.14]។

¹⁰¹⁷ ឯកសារ E1/286.1 [កែតម្រូវ ៤] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់), ទំព័រ ៣៣ បន្ទាត់ ១៩-២៤ ក្រោយម៉ោង [13.57.53] (“ស៖ លោកស្រីបានឆ្លើយនៅក្នុងទម្រង់បែបបទព័ត៌មានជនរងគ្រោះថា បើសិនជាលោកស្រីមិនអាចស្ទង់ឱ្យរួចរាល់គ្រប់ចំនួននោះ គេមិនឱ្យរបបអាហារលោកស្រីទេ។ តើលោកស្រីធ្លាប់ត្រូវបានគេបង្អត់អាហារដែរឬទេ នៅពេលដែលលោកស្រីបំពេញការងាររបស់ខ្លួនមិនចប់នោះ? ឬក៏គ្រាន់តែជាពាក្យគំរាមពេលអីចឹងទេ? ឆ៖ បាទ នាងខ្ញុំគ្រាន់តែគំរាមហ្នឹង តែហូបគេឱ្យនៅហូបអីចឹង ប៉ុន្តែហូបមិនឆ្អែតគ្រប់គ្រាន់ទេ”)។

¹⁰¹⁸ ឯកសារ E1/286.1 [កែតម្រូវ ៤] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់), ទំព័រ ៣២ បន្ទាត់ ២៥ - ទំព័រ ៣៣ បន្ទាត់ ៧ ក្រោយម៉ោង [13.57.53] (“ស៖ លោកស្រីក៏បានលើកឡើងផងដែរថា លោកស្រីត្រូវភ្នាក់ជីវលាមក ត្រូវធ្វើយ៉ាងណាកុំឱ្យវាប្រែពេក ព្រោះកាលវាប្រែពេកអាចធ្វើឱ្យសន្ទូងនោះងាប់។ តើហេតុអ្វីបានជាលោកស្រីត្រូវភ្នាក់ជីវធ្វើអំពីលាមកនោះទៅវិញ? ឆ៖ បាទ នាងខ្ញុំ គេប្រើខ្ញុំឱ្យភ្នាក់ហើយ ខ្ញុំចេះតែភ្នាក់ទៅ ខ្ញុំខ្លាចគេធ្វើបាបខ្ញុំ។ ស៖ ចុះបើសិនជាសន្ទូងនោះងាប់នោះ តើមានរឿងអ្វីកើតឡើងចំពោះលោកស្រីដែរ បើតាមបទបញ្ជារបស់ខ្មែរក្រហមនោះ? ឆ៖ តែងាប់ គេយកយើងធ្វើទណ្ឌកម្មអីចឹងទៅ ប្រែពេក”)។

ផ្ទះគេរាងវែងបន្តិច ប៉ុន្តែ ស្លឹកដូចគ្នា ប៉ុន្តែ រាងធំបន្តិច វែង ហើយផ្ទះយើងអ្នកថ្មី គេតឱ្យតូចៗ។ អ្នក ថ្មីទាំងអស់ គឺ គេសង់ៗជារោងតូចៗ អាចសម្រាន្តអស់ជិតគ្នាៗអីចឹងទៅ”¹⁰¹⁹។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី អ៊ុំ សារឿន បានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីការបំបែកគ្នា ទាំងទឹកនៃឯស្នាក់នៅ ព្រមទាំងពេល បរិភោគអាហារ¹⁰²⁰។ ប្រជាជនថ្មីត្រូវស្ថិតក្រោមការឃ្នាំមើល មិនត្រឹមតែតាមរយៈការតាមដាន ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងតាមរយៈការតម្រូវឱ្យផ្តល់ “ប្រវត្តិរូប” ផងដែរ¹⁰²¹។ ប្រជាជនថ្មីទទួល អារម្មណ៍ថាស្ថិតក្រោមឃ្នាំមើលជាប្រចាំ ហើយពួកគេមិនអាចនិយាយចេញដោយចំហឡើយ ដូច ដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ សុផានីបានផ្តល់សក្ខីកម្មថា “គេប្រមូលផ្តុំ ដូច្នោះ ដើម្បីស្រួលទៅធ្វើ ការងារផង និងស្រួលគេឱបក្តាប់ផង។ បើយើងនៅជាមួយពួកថ្មីដូចគ្នា យើងអាចហ៊ានលួចនិយាយ រម្ងឹកពីអនុស្សាវរីយ៍កាលយើងនៅភ្នំពេញ។ ប៉ុន្តែ លុះដល់យើងមករស់នៅជាមួយអ្នកមូលដ្ឋានចាស់ ដូច្នោះ គឺ យើងនៅស្ងៀមស្ងាត់ដូចមនុស្សគ្រប់អីចឹង។ មានតែភ្នែកសម្រាប់មើលផ្លូវ ដើរឆ្ពោះទៅ ការដ្ឋាន ឯមាត់ទុកសម្រាប់តែបរិភោគបាយតែប៉ុណ្ណោះ និងសម្រាប់និយាយការងារសំខាន់ ចាំបាច់”¹⁰²²។

432. ពិនិត្យរួមគ្នា ភ័ស្តុតាងបង្ហាញថា មានការញែកដាច់ពីគ្នានូវភាពខុសគ្នារវាងប្រជាជនថ្មី និងប្រជាជន មូលដ្ឋាន ចំពោះផ្នែកសំខាន់ៗនៃការរស់នៅប្រចាំថ្ងៃ។ ការប្រព្រឹត្តិខុសគ្នាចំពោះបញ្ហាជាក់លាក់ នានា ដូចជា ទឹកនៃឯស្នាក់នៅ អាហារ និងលក្ខខណ្ឌការងារ គឺជាការរម្ងឹកផងដែរដល់ប្រជាជនថ្មី អំពីឋានៈខុសគ្នារបស់ពួកគេ ដែលធ្វើឱ្យការគំរាមកំហែងដែលកើតមាន អំពីការរៀនសូត្រ អំពើ ហិង្សា និងការសម្លាប់។ ដោយពិនិត្យមើលលើស្ថានភាពជារួម ច្បាស់ណាស់ថា ប្រជាជនថ្មីបាន

¹⁰¹⁹ ឯកសារ E1/253.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជូ គីមឡុន), ទំព័រ ៩ បន្ទាត់ ១-៥ មុនម៉ោង [09.31.34]។
¹⁰²⁰ ឯកសារ E1/283.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ សារឿន), ទំព័រ ១៩ បន្ទាត់ ១៧-១៩ ក្រោយម៉ោង [10.07.23] ទំព័រ ៣៧ បន្ទាត់ ១៥-១៦ មុនម៉ោង [11.15.00] ទំព័រ ៣៧ បន្ទាត់ ២៤-២៥ ក្រោយ ម៉ោង [11.15.00] ទំព័រ ៣៨ បន្ទាត់ ១១-១៣, ១៦-១៧ មុនម៉ោង [11.9.48] ។
¹⁰²¹ ឯកសារ E1/252.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជូ គីមឡុន) ទំព័រ ៦២ បន្ទាត់ ៥-១១, ១៥-១៧, ២០-២២ ក្រោយម៉ោង [14.12.00]។
¹⁰²² ឯកសារ E1/251.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ សុផានី) ទំព័រ ៥២ បន្ទាត់ ១៥-១៩ មុនម៉ោង [14.04.02]។

ទទួលបានការរើសអើងជាក់ស្តែង។ ការសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនបានបង្ហាញថា មិនមានសំអាងហេតុហើយ ដូច្នោះ ការសន្និដ្ឋាននេះត្រូវមានអានុភាព។

៩.៥.៣.២.៣. ទំនប់ត្រពាំងថ្ម

- 433. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយ ត្រូវបានបង្ហាញនៅទំនប់ត្រពាំងថ្ម ទៅលើ “ខ្លាំងពិតប្រាកដ ឬខ្លាំងតាមការសន្មតរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា” រួមទាំងប្រជាជនផ្ទៃក្នុង។¹⁰²³ នៅក្នុងមូលដ្ឋាន ១១៤ មេធាវីការពារក្តីបានជំទាស់ចំពោះការសន្និដ្ឋាននេះ។¹⁰²⁴ ទីមួយ មេធាវីការពារក្តីបានអះអាងថា សេចក្តីសន្និដ្ឋានគតិយុត្តិរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញចំពោះប្រជាជនផ្ទៃក្នុង ផ្អែកលើការសម្រេចលើអង្គហេតុតែមួយគត់ប៉ុណ្ណោះ គឺថា “ប្រជាជនផ្ទៃក្នុងត្រូវគេផាត់ចេញពីតំណែងជាមេដឹកនាំ ដោយប្រគល់ទៅឱ្យប្រជាជនចាស់ ដែលមានភារកិច្ចតាមដានប្រជាជនផ្ទៃក្នុងអង្គភាពខ្លួន”¹⁰²⁵។ ទីពីរ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ការសម្រេចលើអង្គហេតុនេះផ្អែកតែលើភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សម ស័ក្ត ហើយបានលើកឡើងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានបំភ្លេចភស្តុតាងរបស់គាត់ ហើយពឹងផ្អែកដោយមិនសមស្របទៅលើភស្តុតាងនេះ។¹⁰²⁶ ទីបី ហើយបន្តដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃ ទង្វើករណីពីរមុននោះ មេធាវីការពារក្តីបានអះអាងថា ការប្រព្រឹត្តិដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សម ស័ក្ត បានរៀបរាប់ មិនបានបំពេញលក្ខខណ្ឌតម្រូវស្តីពីស្ថានទម្ងន់សម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សក្រោមទម្រង់នៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទេ។¹⁰²⁷
- 434. សហមេធាវីនាំមុខគាំទ្រចំពោះទង្វើករណីរបស់ ក.ស.ព លើមូលដ្ឋាននេះ។¹⁰²⁸ ប៉ុន្តែ សហមេធាវីនាំមុខសូមបន្ថែមសារណាដូចតទៅ ពាក់ព័ន្ធនឹងភស្តុតាងរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សម ស័ក្ត។ ទង្វើ

¹⁰²³ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៤០៧-១៤១៣។
¹⁰²⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៦៣-៧៦៧។
¹⁰²⁵ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៤០៩។ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៦៣-៧៦៤។
¹⁰²⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៦៤-៧៦៥។
¹⁰²⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៦៦។
¹⁰²⁸ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៨៣៤-៨៣៥។

ករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីមានការលើកបង្ហាញដោយខុសចំនួនបីជាន់ ហើយនឹងត្រូវពិភាក្សាដូច
តទៅ។

435. ទីមួយ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនបានបំភ្លឺភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សម ស័ក្ត ឡើ
យ។ ដោយផ្ទុយពីការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តី¹⁰²⁹ សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សម
ស័ក្ត មិនបានលើកឡើងថា ប្រជាជនថ្មី និងប្រជាជនមូលដ្ឋាន មានអារម្មណ៍ដូចគ្នានៅការដ្ឋានឡើ
យ។ ប៉ុន្តែ ការដកស្រង់របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលមេធាវីការពារក្តីបានបញ្ជាក់ បង្ហាញអំពី
ការឈឺចាប់ និងការភ័យខ្លាច ដែលប្រជាជនថ្មី នៅក្នុងកងរបស់គាត់ បានទទួលរង។

ស៖ ថាតើនៅស្ថានភាពនៅពេលនោះ អ្នកទាំងអស់គ្នា ទាំងក្រុមលោកទាំងទូទៅហ្នឹង
សុទ្ធតែអារម្មណ៍ ពិសេសគឺអារម្មណ៍របស់លោកតែម្តង ឈឺចាប់យ៉ាងម៉េច? បានន័យថា
ហួសមួយថ្ងៃ ឬមួយថ្ងៃ ភ័យខ្លាចរហូតឬមួយយ៉ាងម៉េច?

ឆ៖ បាទ អរគុណ។ នេះ គំនិតអត់ខុសគ្នាទេ គំនិតគឺប្រហែល ប្រហាក់ប្រហែលគ្នា ជំនាន់
នោះ ប្រហាក់ប្រហែលគ្នា ព្រោះសុទ្ធតែពួកចេញពីទីក្រុងដូចគ្នា ធ្វើកងចល័តសុទ្ធតែ១៧មេ
សា ដូចគ្នា។ មានដែរ មានមូលដ្ឋានគេមានដែរ មិនអត់ទេមាន តែមូលដ្ឋានហ្នឹង គេយកតែ
ថ្នាក់ គេហៅថាមើលយើង មើលការខុសត្រូវយើង ខុសត្រូវអីគេមើលលើយើង និយាយ
ខុស និយាយត្រូវអី គេមើលលើយើងប៉ុណ្ណឹង។¹⁰³⁰

436. ផ្នែកផ្សេងទៀតនៃសក្ខីកម្មរបស់ សម ស័ក្ត ក៏បានសង្កត់ធ្ងន់ផងដែរថា ការធ្វើបាបមកលើរូបគាត់ គឺ
ដោយសារតែឋានៈរបស់គាត់ជាប្រជាជនថ្មី ដោយថា “ការឈឺចាប់របស់ខ្ញុំ ខ្ញុំខឹងជំនាន់នោះ គឺថាគេ
ធ្វើបាបសម្លៀកណាស់ ពួក១៧មេសានេះ។ គេស្តាប់ពួក១៧មេសាតែម្តង។ គេថាពួកសក្តិភូមិ ពួក
នាយទុន”¹⁰³¹ ។

¹⁰²⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៦៥។

¹⁰³⁰ ឯកសារ E1/340.1 [តែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សម ស័ក្ត) ទំព័រ ១៦
បន្ទាត់ ៥-១២ មុនម៉ោង [10.08.47]។

¹⁰³¹ ឯកសារ E1/340.1 [តែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សម ស័ក្ត) ទំព័រ ១០
បន្ទាត់ ១២-១៤ ក្រោយម៉ោង [09.40.03]។

- 437. ទីពីរ មិនមានគោលការណ៍ណាមួយដែលរារាំងអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មិនឱ្យធ្វើការសម្រេច ផ្អែកលើភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយរូបឡើយ¹⁰³²។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងមិនបានសម្រេចផ្អែកលើភ័ស្តុតាងតែមួយឡើយ ក្នុងករណីនេះ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូងបានគាំទ្រភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សម ស័ក្ត ដោយភ័ស្តុតាងរបស់សាក្សីនានា និងពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សែន សុផុន រួមទាំង ប្រភពជាឯកសារនានាផង¹⁰³³។
- 438. ទីបី មេធាវីការពារក្តីបង្ហាញដោយខុសអំពីសេចក្តីសន្និដ្ឋានអង្គច្បាប់ និងសំអាងហេតុរបស់អង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូង នៅពេលដែលមេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ការសម្រេចលើតួនាទីខុសគ្នានៅក្នុង ការដ្ឋានគឺជាការសម្រេចដែលគ្រាន់តែគាំទ្រដល់សេចក្តីសន្និដ្ឋាន អំពីការរើសអើងទៅលើប្រជាជន ថ្មីប៉ុណ្ណោះ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក៏បានសម្រេចផងដែរថា ប្រជាជនថ្មីត្រូវបានគេសម្រិត សម្រាំង ដើម្បីចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់ ប្រជាជនថ្មីត្រូវបាន “រារកឃើញ”¹⁰³⁴។ អង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូងបានសន្និដ្ឋានថា ប្រជាជនថ្មីត្រូវបានកំណត់គោលដៅជាពិសេស សម្រាប់ការចាប់ខ្លួន និង សម្លាប់ ហើយថា នេះគឺជាទម្រង់មួយនៃការប្រព្រឹត្តិដោយរើសអើង¹⁰³⁵។
- 439. ទទ្ធករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញពីកំហុសរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ក្នុងការ សម្រេចរបស់ខ្លួន លើការរើសអើងជាក់ស្តែង ទៅលើប្រជាជនថ្មី នៅទំនប់ត្រពាំងថ្មឡើយ។

¹⁰³² ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៤២៤។

¹⁰³³ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៣៤៥។ កថាខណ្ឌនេះយោងទៅភ័ស្តុតាងរបស់សាក្សីបួននាក់ ព្រមទាំងយោងទៅភ័ ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សម ស័ក្ត និង សែម សុផុន។ កថាខណ្ឌជុំវិញមួយចំនួនផ្តល់ការអះអាងបន្ថែមពីភ័ស្តុតាងជា ឯកសារ (សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារយោងដែលត្រូវបានដកស្រង់នៅក្នុងឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៣៤០ និង ១៣៤២)។ នៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១៣៤៥ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានយោងផងដែរទៅការសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួនពាក់ព័ន្ធនឹងរចនាស ម្ព័ន្ធការងារនៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១២៨៩ ដោយបញ្ជូលនូវភ័ស្តុតាងរបស់សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបន្ថែមដែលមាននៅក្នុង កថាខណ្ឌនោះ។

¹⁰³⁴ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៣៤៨ និង ១៤១០។

¹⁰³⁵ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៣៤៨។ ទោះបីជាអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនបានយោងជាក់លាក់ទៅកថាខណ្ឌ ១៣៤៨ ពេលធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋាននៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១៤១០ ក៏ ក៏កថាខណ្ឌទាំងពីរមានទំនាក់ទំនងនឹងគ្នាយ៉ាងច្បាស់ក្រឡែត ជាមួយ នឹងសេចក្តីសន្និដ្ឋាននៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១៤១០ ដែលបានដកស្រង់ដោយផ្ទាល់ពីឯកសារដែលបានយោងនៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១៣៤៨ អំពីប្រជាជនថ្មីដែលត្រូវបាន “រារកឃើញ” ។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

440. តាមការពិភាក្សាពីខាងលើមក ទទ្ទឹករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពធ្ងន់ធ្ងរ¹⁰³⁶ មិនត្រឹមត្រូវទេ។ ការវាយតម្លៃដែលធ្វើការពិចារណាដោយត្រឹមត្រូវទៅលើការសម្រេចទាំងអស់របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រព្រឹត្តិទៅលើប្រជាជនថ្មី (រួមទាំង ការកំណត់គោលដៅសម្រាប់ការចាប់ខ្លួន និងការសម្លាប់) ច្បាស់ណាស់ថា អាចបំពេញបានតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃភាពធ្ងន់ធ្ងរ។

៩.៥.៣.២.៤. ទំនប់១មករា

441. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានសន្និដ្ឋានថា ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដោយមូលហេតុនយោបាយ ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅការដ្ឋាន ទំនប់១មករា ទៅលើប្រជាជនថ្មី¹⁰³⁷។ មេធាវីការពារក្តីជំទាស់ទៅនឹងការសម្រេចនេះ ដោយលើកទទ្ទឹករណ៍នៅក្នុងមូលដ្ឋាន ១១៨ ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មានកំហុសក្នុងការប្រើប្រាស់ភស្តុតាងក្រៅវិសាលភាព ហើយថា ការសម្រេចខ្លះរបស់អង្គជំនុំជម្រះ អំពីការប្រព្រឹត្តិមិនស្មើភាព បង្កើតបានជាការរើសអើងជាក់ស្តែងនោះ មិនសមហេតុផលទេ¹⁰³⁸។ នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ១១៩ មេធាវីការពារក្តីបានលើកទទ្ទឹករណ៍ថា ការប្រព្រឹត្តិទៅលើប្រជាជនថ្មី នៅការដ្ឋានទំនប់១មករា មិនប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិជាសារវ័ន្ត ហេតុដូចនេះមិនធ្ងន់ធ្ងរគ្រប់គ្រាន់ បង្កើតបានជាការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទេ¹⁰³⁹។

442. សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របមួយផ្នែកធំជាមួយនឹងសារណាលម្អិតដែលលើកឡើងដោយ ក.ស.៣ នៅក្នុងចម្លើយតបចំពោះមូលដ្ឋានទាំងពីរនេះ¹⁰⁴⁰ ហើយកម្រិតចម្លើយតបរបស់ខ្លួន ត្រឹមតែបញ្ហាដែលជាប់ទាក់ទងនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលបានផ្តល់សក្ខីកម្មលើបញ្ហាទាំងអស់នេះប៉ុណ្ណោះ¹⁰⁴¹។ ក៏ប៉ុន្តែ សហមេធាវីនាំមុខក៏កត់សម្គាល់ផងដែរថា ផ្នែកខ្លះនៃទទ្ទឹករណ៍របស់មេធាវី

¹⁰³⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៦៦។
¹⁰³⁷ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៦៨៧-១៦៨៩។
¹⁰³⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៨៧-៧៩៦។
¹⁰³⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៩៧។
¹⁰⁴⁰ ឯកសារ F54/1, ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៨១២-៨២៥។
¹⁰⁴¹ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបីនាក់បានផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងផ្នែកជំនុំជម្រះនេះ៖ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សុត្តានី, អ៊ុន រ៉ន, សៀង សុវិដា។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីពីរនាក់បានផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងសវនាការអំពីការឈឺចាប់ ទាក់ទងនឹងផ្នែកនេះ៖ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុយ សំណ ហៅ នួន ណារុំ និង ចៅ ឡាង។

ការពារក្តីនៅក្នុង មូលដ្ឋាន ១១៨ មិនអាចយល់បានឡើយ។ នៅក្នុងផ្នែកមួយ¹⁰⁴² មេធាវីការពារក្តី ហាក់ដូចជាធ្វើការបែងចែកដាច់ពីគ្នារវាងប្រភេទពីរនៃការរើសអើងដែលត្រូវបានចោទ។ ប៉ុន្តែ ការបែងចែកនេះមិនច្បាស់លាស់ ហើយនៅក្នុងឯកសារសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលបានកែតម្រូវ ធ្វើឱ្យចំណុចនេះមិនសូវច្បាស់¹⁰⁴³។ តាមពិតទៅ មេធាវីការពារក្តីយោងទៅការសម្រេចមួយចំនួន អំពីការរើសអើង ដែលសម្រេចដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលមេធាវីការពារក្តីហាក់ដូចជា មិនជំទាស់ឡើយ¹⁰⁴⁴។ មានភាពមិនច្បាស់លាស់ថាតើត្រូវបន្ស៊ីគ្នាដោយរបៀបណា ជាមួយការ អះអាងដែលថា ការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង អំពីការរើសអើងជាក់ស្តែង គួរត្រូវ បានច្រានចោលនោះ។

- 443. សហមេធាវីនាំមុខកម្រិតការបកស្រាយរបស់ខ្លួននៅផ្នែកខាងក្រោម តែត្រឹមផ្នែកដែលអាចយល់ បាននៅក្នុងទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តី ពាក់ព័ន្ធការរើសអើងជាក់ស្តែងប៉ុណ្ណោះ គឺទង្វើករណី ដែលថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសដោយ (១) ពឹងផ្អែកលើភ័ស្តុតាងរបស់សាក្សី ឱ ហូ ដែលថាប្រជាជនថ្មី ទទួលរងទណ្ឌកម្មធ្ងន់ធ្ងរជាង ប្រជាជនមូលដ្ឋាន និង (២) ពឹងផ្អែកទៅលើការ វាយតម្លៃ “អត្តនាម័ត” អំពីការប្រព្រឹត្តិខុសគ្នា រួមទាំង ព័ត៌មានដែលផ្តល់ដោយ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី និង អ៊ុន រ៉ន។
- 444. ទីមួយ មេធាវីការពារក្តី បានលើកទង្វើករណីថា ភ័ស្តុតាងរបស់សាក្សី ឱ ហូ គឺជាពាក្យច្បាម អាវាម ហើយមានតម្លៃជាភ័ស្តុតាងទាប¹⁰⁴⁵។ ក៏ប៉ុន្តែ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ភ័ស្តុតាង របស់សាក្សី ឱ ហូ លើបញ្ហានៃការស្តីបន្ទោស និងដាក់ទណ្ឌកម្ម ត្រូវបាន “គាំទ្រ” ដោយភ័ស្តុតាង របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី¹⁰⁴⁶ ដែលមេធាវីការពារក្តីហាក់ដូចជាបានទទួលស្គាល់ នៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ខ្លួន¹⁰⁴⁷។ តាមពិតទៅ ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

¹⁰⁴² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៩៣-៧៩៦។
¹⁰⁴³ នៅក្នុងសំណើកែតម្រូវរួចនៃឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ “objective” បានកែទៅជា “objectives” នៅក្នុង ប្រយោគដំបូងនៃកថាខណ្ឌ ៧៩៣។ សហមេធាវីនាំមុខមិនអាចយល់បានទេថាតើ បញ្ហាដែលបានលើកឡើងនៅពីក្រោយ ប្រយោគនេះ ពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹង “objectives” យ៉ាងដូចម្តេចនោះទេ។
¹⁰⁴⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៩៣។
¹⁰⁴⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៩៤-៧៩៥។
¹⁰⁴⁶ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៦៥២។
¹⁰⁴⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៩៣។

ហ៊ុន សុត្តន្តី បញ្ជាក់ច្បាស់ថា ប្រជាជនថ្មីរស់នៅក្នុងភាពភ័យរន្ធត់ជាប្រចាំ អំពីផលវិបាកនៃកំហុស ឆ្គងតូចតាច ហើយពួកគេទទួលបានការប្រព្រឹត្តខុសគ្នា ធៀបទៅនឹងប្រជាជនមូលដ្ឋាន¹⁰⁴⁸។ សហ មេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក៏បានគាំទ្រផងដែរ ចំពោះភ័ស្តុតាងមួយនេះ នៅ ក្នុងសក្ខីកម្មរបស់ពួកគាត់¹⁰⁴⁹។

445. ទទ្ទឹករណ៍ទីពីរបស់មេធាវីការពារក្តី គឺថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសឆ្គង ដោយពឹង ផ្អែកដោយមិនសមហេតុផល ទៅលើភ័ស្តុតាងស្តីពីការប្រព្រឹត្តិមិនដូចគ្នា ថាមានលក្ខណៈ “អត្តនោ មតិ” ដូច្នោះ “មានតម្លៃជាភ័ស្តុតាងតិចតួច”¹⁰⁵⁰។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញអំពីកំហុសឆ្គង ណាមួយពាក់ព័ន្ធកថាខណ្ឌ ១៦៥២ នៃសាលក្រមឡើយ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពឹងផ្អែកទៅលើ សក្ខីកម្មរបស់សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយចំនួន¹⁰⁵¹ រួមទាំង ការយល់ឃើញរបស់មនុស្ស មួយចំនួនអំពីការប្រព្រឹត្តិមិនស្មើភាពគ្នា ដែលភ័ស្តុតាងរបស់ពួកគេ ពឹងផ្អែកលើបទពិសោធន៍ផ្ទាល់ខ្លួន។ ការតវ៉ាជាទូទៅរបស់មេធាវីការពារក្តីថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង “ពុំបាន ផ្តល់កាលៈទេសៈ

¹⁰⁴⁸ ឯកសារ E1/306.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សុត្តន្តី), ទំព័រ ៨ បន្ទាត់ ១៣-១៧ក្រោយម៉ោង [09.28.07] (“ចំពោះអ្នកថ្មី គឺខ្លាចគេណាស់កូន មិនហ៊ានទេ។ បើអ្នកចាស់ គេអាចមានសិទ្ធិ។ បើ ប្រជាជនថ្មី មិនហ៊ានសោះៗតែម្តង។ ខ្លាចណាស់ ខ្លាចៗជាទីបំផុត។ បើអ្នកប្រជាជនចាស់ហ្នឹងគេមានសិទ្ធិជាង អាចទៅសុំទៅ ចេញទៅខុសពីហ្នឹងប្រហែល ១០-២០ ម៉ែត្រអីបាន បានអ្នកចាស់។ បើថាអ្នកថ្មី រួញខ្លួនហើយកូន រួញដូចអ្នកខ្លះអីចឹង មិនហ៊ាន ទេ។ តែគេហាមត្រឹមណា គឺត្រឹមហ្នឹងហើយ មិនហ៊ានទៅជិតទេ”) សូមមើលផងដែរ ទំព័រ ៩ បន្ទាត់ ១-៥ មុនម៉ោង [09.32.39] (“រឿងនេះ គឺថាប្រជាជនចាស់ គេខុសអីបន្តិចបន្តួច គេអាចតវ៉ា គេតតាំងគ្នាទៅ គេអនុគ្រោះឱ្យគ្នាទៅ។ បើអ្នកថ្មីវិញ គឺមិនអាច មានប៉ុន្មានសរសៃសក់ក៏មិនបានដែរ គឺការគាបសង្កត់ធ្ងន់ណាស់ ធ្ងន់ធ្ងរណាស់ សឹងតែរយះទ្រូង។ យើងមិនបានប្រព្រឹត្ត គេចោទ យើងក៏ដោយ យើងនៅស្ងៀម យើងបៀមក្នុងខ្លួនហ្នឹង។ សុខចិត្តស្ងៀម ស្ងៀមដូចគេចុក ស្ងៀមៗយកមែនហ្នឹងណា ហើយចាញ់ គេក៏ដោយឱ្យតែមានជីវិត”)។

¹⁰⁴⁹ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ E1/307.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ិន រ៉ន) ទំព័រ ១៤ បន្ទាត់ ១៥-២៣ ក្រោយម៉ោង [09.45.54] (អ៊ិន រ៉ន ផ្តល់សក្ខីកម្មថា ក្នុងឋានៈជាប្រជាជនថ្មី គាត់ “មិនហ៊ាន សួរ”)។ ឯកសារ E1/339.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ចៅ ឡុង) ទំព័រ ៥១ បន្ទាត់ ១១-២០ មុនម៉ោង [14.17.27] ទំព័រ ៦៣ បន្ទាត់ ២០-២៥ ក្រោយម៉ោង [15.28.58]។ ឯកសារ E1/339.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នួន ណារ៉ុ) ទំព័រ ៣១ បន្ទាត់ ១៥-១៨ ក្រោយម៉ោង [11.10.05]។ ឯកសារ E1/308.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង សុវិដា) ទំព័រ ៧ បន្ទាត់ ១៩-២០ ក្រោយម៉ោង [09.19.46] ទំព័រ ៣១ បន្ទាត់ ២២ - ទំព័រ ៣២ បន្ទាត់ ៤ មុនម៉ោង [11.02.13]។

¹⁰⁵⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៩៦។

¹⁰⁵¹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៦៥២។

ច្បាស់លាស់នៃការចោទប្រកាន់របស់ពួកគាត់ថា មានការប្រព្រឹត្តិមិនស្មើភាពគ្នានោះទេ”¹⁰⁵² ពាក់ព័ន្ធនឹងភ័ស្តុតាងរបស់សាក្សី អ៊ុត សេង ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ិន រ៉ន និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី¹⁰⁵³ ជាការនាំឱ្យយល់ច្រឡំ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពីងផ្អែកទៅលើបណ្តាភ័ស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនានា ដូចជា ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង សុវិដា ដែលគាំទ្រចំពោះភ័ស្តុតាងរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សិត្តានី និង អ៊ិន រ៉ន¹⁰⁵⁴។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក៏បានបញ្ចូលភ័ស្តុតាង ពាក់ព័ន្ធនឹងការដែលប្រជាជនថ្មីមិនអាចកាន់តួនាទីជាន់ខ្ពស់ មិនអាចស្នើសុំទៅធ្វើការនៅកន្លែងជាក់លាក់មួយ ឬមិនអាចទទួលបានសម្លៀកបំពាក់ ឬស្បែកជើងថ្មីឡើយ¹⁰⁵⁵។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានជំទាស់ចំពោះការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថា ប្រជាជនថ្មីរស់នៅក្នុងភាពភ័យខ្លាចជាប្រចាំ ដោយសារតែពួកឈ្លបតាមឃ្នាំមើលពួកគេ និងដោយសារតែការបាត់ខ្លួនប្រជាជនថ្មីផ្សេងទៀត¹⁰⁵⁶។

446. ដោយផ្អែកលើទម្ងន់នៃភ័ស្តុតាងដទៃទៀត ដែលមិនមានការជំទាស់ច្បាស់ណាស់ថា មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញថា កំហុសឆ្គងដែលខ្លួនបានចោទប្រកាន់ នឹងមានឥទ្ធិពលទៅដល់ការសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពាក់ព័ន្ធនឹងការរើសអើងជាក់ស្តែងឡើយ។ ប៉ុន្តែ ទោះជាក្នុងករណីណាក្តី មេធាវីការពារក្តីក៏មិនបានបង្ហាញអំពីកំហុសឆ្គងណាមួយ នៅក្នុងការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែរ។

447. ចំពោះ **មូលដ្ឋាន ១១៩** សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របជាមួយ ក.ស.ព¹⁰⁵⁷ ថា មេធាវីការពារក្តីបកស្រាយដោយខុសលើការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ហើយមិនខ្វល់អំពីការសម្រេច

¹⁰⁵² ឯកសារ F54 សាលាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៩៦។

¹⁰⁵³ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ពេលមេធាវីការពារក្តី នួន ជា សួរដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សុត្តានី ឱ្យផ្តល់ឧទាហរណ៍ជាក់លាក់អំពីការរើសអើង គាត់តែងតែផ្តល់ឱ្យភ្លាមៗ។ សួរមើល ឯកសារ E1/306.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សុត្តានី) ទំព័រ ៤៩ បន្ទាត់ ៨-១៤ មុនម៉ោង [14.30.00]។

¹⁰⁵⁴ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៦៥២។

¹⁰⁵⁵ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៦៥២។

¹⁰⁵⁶ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៦៥៣ និងការសន្និដ្ឋានអំពីអង្គហេតុទាក់ទងនឹងការបាត់ខ្លួនប្រជាជនថ្មីនៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១៥៦២ និង ១៥៦៤។

¹⁰⁵⁷ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៨១៩-៨២៥។

ដែលច្បាស់លាស់ របស់អង្គជំនុំជម្រះ ពាក់ព័ន្ធស្ថានទម្ងន់ ដោយផ្អែកលើការរំលោភបំពាន ទៅលើសិទ្ធិជាសារវ័ន្តជាច្រើននោះ។¹⁰⁵⁸ ។

448. មិនមានវិមតិសង្ស័យឡើយថា ការប្រព្រឹត្តិបានឈានដល់លក្ខខណ្ឌតម្រូវតាមការកំណត់ ដើម្បីចាត់ទុកថាជាការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញនោះ។ បើទោះបីមិនគិតអំពីភ័ស្តុតាងជាច្រើននៃការឈឺចាប់របស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី¹⁰⁵⁹ ក៏ការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ (ការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះ ដែលមិនមានការជំទាស់ដោយមេធាវីការពារក្តី) ត្រូវបានកំណត់យ៉ាងច្បាស់លាស់នៅក្នុងយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិ ថាជាការប្រព្រឹត្តិដែលមានភាពធ្ងន់ធ្ងរគ្រប់គ្រាន់ បង្កើតបានជាការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ¹⁰⁶⁰ ។

¹⁰⁵⁸ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៦៩១។

¹⁰⁵⁹ សូមមើល ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៤៤៤៤ ដែលរៀបរាប់លម្អិតអំពីការឈឺចាប់ដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទទួលរងនៅការដ្ឋានទំនប់១មករា ដោយពណ៌នាពីការឈឺចាប់រាងកាយភ្លាមៗ និងផ្លូវអារម្មណ៍រយៈពេលវែង បណ្តាលមកពីការធ្វើការ និងការបាត់បង់មនុស្សជាទីស្រឡាញ់។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានដកស្រង់ការឈឺចាប់របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចៅ ឡាង បណ្តាលមកពីបងប្អូនរបស់គាត់ត្រូវគេសម្លាប់ និងធ្វើទារុណកម្ម ធ្វើឱ្យ “ការតាំងខ្លួន” របស់គាត់ទាំងប៉ុន្មានអស់រលីង។ សូមមើល ឯកសារ E1/339.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ចៅ ឡាង) ទំព័រ ៥០ បន្ទាត់ ៥-១៤ ក្រោយម៉ោង [14.13.22]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នួន ណារ៉ុ បានឆ្លើយថា គាត់គ “គ្មានគោលដៅ” ក្រោយបាត់បង់បងប្អូនអស់។ សូមមើល ឯកសារ E1/339.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នួន ណារ៉ុ), ទំព័រ ១៨ បន្ទាត់ ១១-១៣ ក្រោយម៉ោង [09.57.08]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សុត្តានី បានផ្តល់សក្ខីកម្មពីការបាក់ស្បាត និងភាពឯកោដោយសារតែក្រុមគ្រួសាររបស់គាត់បានស្លាប់ទាំងអស់។ សូមមើល ឯកសារ E1/306.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុន សុត្តានី) ទំព័រ ៦០ បន្ទាត់ ១៦ – ទំព័រ ៦១ បន្ទាត់ ២ មុន និងក្រោយម៉ោង [15.26.34]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ិន រ៉ន បានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីការឈឺចាប់ផ្លូវកាយដែលគាត់ទទួលរង រួមទាំងការងារដីសែនពិបាក និងនឿយហត់ និងការធ្លាក់ខ្លួនឈឺនៅការដ្ឋានទំនប់ ១ មករា។ សូមមើល ឯកសារ E1/307.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ិន រ៉ន) ទំព័រ ១៧ បន្ទាត់ ២៤-២៥ ក្រោយម៉ោង [09.57.49] ទំព័រ ៥០ បន្ទាត់ ៥-៨ មុនម៉ោង [14.26.51] ទំព័រ ៥០ បន្ទាត់ ២០ - ទំព័រ ៥១ បន្ទាត់ ១ ក្រោយម៉ោង [14.26.51]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង សុវិដា បានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីការឈឺចាប់រយៈពេលវែងដែលគាត់បានទទួលរង និងផលប៉ះពាល់របស់វាទៅលើការរស់នៅបច្ចុប្បន្ន និងជីវភាពគ្រួសាររបស់គាត់ ដោយពន្យល់ថាគេ គាត់ត្រូវបានគេ “ធ្វើទារុណកម្មផ្លូវចិត្ត និងផ្លូវកាយ” យ៉ាងដូចម្តេច។ សូមមើល ឯកសារ E1/308.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង សុវិដា) ទំព័រ ៦៩ បន្ទាត់ ៥-១៥ មុនម៉ោង [14.48.23]។

¹⁰⁶⁰ សូមមើលឧទាហរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Gotovina និងអ្នកផ្សេងទៀត* លេខ IT-06-90-T សាលក្រម ភាគ II ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ១៨៣១-១៨៣៩ ជាពិសេស កថាខណ្ឌ ១៨៣៨។ តុលាការបូស្នី និង

**៩.៥.៣.៣. ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដោយមូលហេតុនយោបាយ នៅលើប្រជាជននានា នៅក្នុងការ
ផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជន ដំណាក់កាលទីពីរ**

449. នៅក្នុងមូលដ្ឋានចំនួនបី មេធាវីការពារក្តីបានជំទាស់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសក្នុង
ការសម្រេចថា ការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជននានា គឺជាការរើសអើងជាក់ស្តែង (មូលដ្ឋាន ១៤១)¹⁰⁶¹
ក្នុងការសម្រេចអំពីចេតនារើសអើង (មូលដ្ឋាន ១៤២)¹⁰⁶² និងក្នុងការសម្រេចថា អំពើជាមូលដ្ឋាន
មានកម្រិតនៃភាពធ្ងន់ធ្ងរដែលជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវ (មូលដ្ឋាន ១៤៣)¹⁰⁶³ ។ ចំពោះបញ្ហាទាំងអស់នេះ
សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របជាមួយនឹងសារណាដែល ក.ស.ព បានលើកឡើងរួចហើយ ហើយ
សហមេធាវីនាំមុខមិនបន្ថែមអ្វីផ្សេងទៀតឡើយ¹⁰⁶⁴ ។

៩.៥.៣.៤. ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើប្រជាជននានា ដោយមូលហេតុសាសនា

៩.៥.៣.៤.១. ទិដ្ឋភាពទូទៅ

450. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ
ដោយមូលហេតុសាសនា ទៅលើប្រជាជននានា ត្រូវបានបង្ហាញហួសពីវិមតិសង្ស័យ។ ការសម្រេច
បញ្ចូលការប្រព្រឹត្តិនៅទូទាំងប្រទេសនៅក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ ការសម្រេចនេះ
ផ្អែកលើអំពើជាមូលដ្ឋាននានា ដោយអំពើខ្លះ (ដូចជា ការចាប់ខ្លួន ការធ្វើទារុណកម្ម និងការសម្លាប់
ការផ្លាស់ទីដោយបង្ខំ) ត្រូវបានចោទប្រកាន់ដោយឡែក ថាជាឧក្រិដ្ឋកម្មដទៃទៀត ក៏ដូចជា ការ
រឹតត្បិតជាក់លាក់បន្ថែមទៅលើការប្រតិបត្តិវប្បធម៌ និងសាសនាចាម¹⁰⁶⁵ ។

Herzegovina ផ្នែកទី I សម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម រឿងក្តីការិយាល័យរដ្ឋអាជ្ញាបូស្នី និង Herzegovina តទៅនឹង Jukić សំណុំ
រឿងលេខ S1 1 K 008728 12 Kri សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៤១-១៤៦, ៣០៩, ឧបសម្ព័ន្ធ ១៣។

¹⁰⁶¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩២៦-៩២៧។

¹⁰⁶² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩២៨-៩៣១។

¹⁰⁶³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៣២។

¹⁰⁶⁴ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៤៧១-៤៧៤, ៥២៤-៥២៨, ៥២៩-៥៣១។

¹⁰⁶⁵ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៣២៧-៣៣៣២។

451. មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងពីការជំទាស់ផ្សេងៗ ដោយវាយប្រហារទៅលើការសម្រេចទាំងអស់នេះ ពាក់ព័ន្ធនឹងធាតុផ្សំទាំងអស់នៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ គឺ ការរើសអើងជាក់ស្តែង (មូលដ្ឋាន ១៤៤¹⁰⁶⁶ និង មូលដ្ឋាន ១៤៦¹⁰⁶⁷) ចេតនារើសអើង (មូលដ្ឋាន ១៤៧)¹⁰⁶⁸ និងស្ថានទម្ងន់ (មូលដ្ឋាន ១៤៥¹⁰⁶⁹ មូលដ្ឋាន ១៤៨¹⁰⁷⁰ និង មូលដ្ឋាន ១៤៩¹⁰⁷¹)។ សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របជាទូលាយ ជាមួយនឹង ទង្វើករណីដែល ក.ស.ព បានលើកឡើង ចំពោះមូលដ្ឋានទាំងអស់នេះ ប៉ុន្តែ សហមេធាវីនាំមុខ បន្ថែមការលើកឡើងខាងក្រោម ពាក់ព័ន្ធនឹងភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។

៩.៥.៣.៤.២. ការរើសអើងជាក់ស្តែង

452. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបានអនុវត្តគោលនយោបាយ ដែល កំណត់គោលដៅជាក់លាក់ ទៅលើប្រជាជនចាម ជាក្រុមជាតិពន្ធុ និងក្រុមសាសនា¹⁰⁷²។ បន្ថែមពី លើការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះថា ប្រជាជនចាមគឺជាកម្មវត្ថុនៃការចាប់ខ្លួន ឃុំខ្លួន ធ្វើទារុណ កម្ម និងសម្លាប់ហើយនោះ¹⁰⁷³ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក៏បានកំណត់អំពីការវិវត្តិតបែប រើសអើងចំនួនប្រាំមួយទៀត ទៅលើការប្រតិបត្តិវប្បធម៌ និងសាសនារបស់ចាម ហើយអង្គជំនុំ ជម្រះបានសម្រេចបន្ថែមថា អ្នកដែលតវ៉ានឹងការវិវត្តិតទាំងនេះ នឹងត្រូវចាប់ខ្លួន និង/ឬ សម្លាប់¹⁰⁷⁴។ នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ១៤៤ មេធាវីការពារក្តីបានលើកទង្វើករណីថា អង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូងមានកំហុសក្នុងការសម្រេចលើគោលនយោបាយកំណត់គោលដៅលើប្រជាជនចាម¹⁰⁷⁵ ហើយថា ការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពាក់ព័ន្ធនឹងការវិវត្តិតនោះ មិនសមហេតុ

¹⁰⁶⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៣៣-៩៥១។
¹⁰⁶⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៥៤-៩៥៦។
¹⁰⁶⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៥៧-៩៥៩។
¹⁰⁶⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៥២-៩៥៣។
¹⁰⁷⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៦០-៩៦១។
¹⁰⁷¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៦២-៩៦៣។
¹⁰⁷² ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៣២៨។
¹⁰⁷³ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៨១, ៣៣០៤។
¹⁰⁷⁴ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៣២៨។ ការសន្និដ្ឋានលើអង្គហេតុជាមូលដ្ឋានអំពីការវិវត្តិតលើការប្រតិបត្តិ សាសនា និងវប្បធម៌ មាននៅក្នុងកថាខណ្ឌ ៣២២៩-៣២៥០។
¹⁰⁷⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៣៦-៩៣៨។

ផលឡើយ ព្រោះថា (១) ការរឹតត្បិតចំនួនបួន គ្រាន់តែជាផ្នែកនៃការហាមឃាត់ជាទូទៅ សម្រាប់ សាសនា ហើយការហាមឃាត់នេះធ្វើឡើងចំពោះប្រជាជនទាំងអស់¹⁰⁷⁶ និង (២) ភ័ស្តុតាងមិនបាន គាំទ្រដល់ការសម្រេចចំនួនពីរដែលនៅសល់ឡើយ (ថា ចាមត្រូវបានបង្ខំឱ្យហូបសាច់ជ្រូក និងមាន ការដុតគម្ពីគូរវិមាន)¹⁰⁷⁷។ សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របជាមួយនឹងចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព¹⁰⁷⁸ ពាក់ព័ន្ធនឹងអត្ថិភាពនៃគោលនយោបាយ ប៉ុន្តែ សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងនូវសារណាខាង ក្រោម ពាក់ព័ន្ធការរឹតត្បិត ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានកំណត់នោះ។

453. ទទ្ទឹករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីសំអាងលើការបកស្រាយដោយខុសទៅលើច្បាប់ និងជាពិសេស និយមន័យនៃ “ការរើសអើងជាក់ស្តែង”។ ដូចដែលបានបកស្រាយខាងលើរួចហើយ អ្វីដែលសំខាន់ នោះគឺផលវិបាកដែលមិនដូចគ្នាសម្រាប់ជនរងគ្រោះ នៅពេលធ្វើការសម្រេចអំពីការរើសអើង បើ ទោះបីជាផលវិបាកនោះបណ្តាលមកពីការប្រព្រឹត្តិដូចគ្នាយ៉ាងច្បាស់ក្តី¹⁰⁷⁹។ អង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូងអនុវត្តវិធីសាស្ត្រនេះដោយត្រឹមត្រូវ ហើយមិនបានប្រព្រឹត្តកំហុសឡើយ ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា ប្រជាជនចាម ទទួលរងផលវិបាកដែលប្រជាជនខ្មែរមិនបានទទួលនោះ។

454. ចំពោះការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអំពីការបង្ខំឱ្យហូបសាច់ជ្រូក និងការដុតគម្ពីគូរ វិមាន មេធាវីការពារក្តីហាក់ដូចជាទទួលស្គាល់ថា អំពើទាំងអស់នេះអាចចាត់ទុកថាជា ការ រើសអើង ប៉ុន្តែ បានអះអាងថា ភ័ស្តុតាងមិនគាំទ្រដល់ការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ឡើយ¹⁰⁸⁰។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសឆ្គងក្នុងការ ឈានទៅដល់សេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនចំពោះអង្គហេតុទាំងអស់នេះឡើយ។ ទោះជាក្នុងករណីណា ក្តី សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានកំណត់ផងដែរអំពីអំពើដទៃ ផ្សេងទៀតមួយចំនួន ដែលបង្កើតបានជាការរើសអើងជាក់ស្តែង។

¹⁰⁷⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៤០-៩៤២។
¹⁰⁷⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៤៣-៩៥១។
¹⁰⁷⁸ ឯកសារ F54/1 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៧៥-៤៨៣។
¹⁰⁷⁹ សូមមើល ផ្នែក ៩.៥.២.២.២ កថាខណ្ឌ ៣៤៣-៣៦៤។
¹⁰⁸⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៤២។

៩.៥.៣.៤.២.១. ការបង្ខំឱ្យហូបសាច់ជ្រូក

455. មេធាវីការពារក្តីបានទទួលស្គាល់ថា ប្រជាជនចាមបានទទួលរបបអាហារ ដែលមានសាច់ជ្រូក¹⁰⁸¹ ។ ប៉ុន្តែមេធាវីការពារក្តីបានលើកទង្វើករណីថា ភ័ស្តុតាងមិនគាំទ្រដល់ការសន្និដ្ឋានថា ប្រជាជនចាម ត្រូវបានតាមដាន ឬដាក់ទណ្ឌកម្មពិតប្រាកដ ដើម្បីធានាថា ពួកគេហូបសាច់ជ្រូក ដែលបាន ផ្តល់ឱ្យ នោះឡើយ។ មេធាវីការពារក្តីបន្តលើកទង្វើករណីថា ដោយសារតែមិនមានការតាមដាន ឬការដាក់ ទណ្ឌកម្មពិតប្រាកដនោះហើយ ទើបមិនអាចនិយាយបានថា ប្រជាជនចាមត្រូវបានបង្ខំឱ្យហូប សាច់ជ្រូកនោះ។

456. តាមពិតទៅ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានស្តាប់ភ័ស្តុតាងបន្ថែមទៀតពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឡិប នាង¹⁰⁸² ដែលថា ប្រជាជនចាម ត្រូវបានតម្រូវយ៉ាងពិតប្រាកដ ឱ្យហូបសាច់ជ្រូកដែលពួកគេបាន ទទួល ដោយមានការគំរាមកំហែងដាក់ទណ្ឌកម្ម។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុះ មីន បាននិយាយ យ៉ាងច្បាស់អំពី ផលវិបាកដែលប្រជាជនចាមមិនហូបសាច់ជ្រូក ដែលពួកគេបានទទួល ហើយ ប្រជាជនចាមជាច្រើនហូបសាច់ជ្រូក ដោយសារតែការភ័យខ្លាច¹⁰⁸³។ ដូចគ្នានេះដែរ ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី ហ៊ឹម ម៉ាន បានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពី ការគំរាមកំហែងជាក់ច្បាស់ថានឹងត្រូវបាញ់សម្លាប់

¹⁰⁸¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៤៤, ៩៤៥, ៩៤៦។

¹⁰⁸² មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា គេឱ្យគាត់ហូបសាច់ជ្រូក មានមនុស្សម្នាក់កាន់អាវុធឈរពីក្រោយ រង់ចាំមើលគាត់ហូប ឱ្យអស់ ប៉ុន្តែ មេធាវីការពារក្តីមិនបានកំណត់ថាហេតុអ្វីភ័ស្តុតាងរបស់គាត់មិនគួរជឿជាក់នោះទេ។ សូមមើល ឯកសារ F54 សារ ណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៤៦។ ឯកសារ E1/288.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី ឡិប នាង) ទំព័រ ៨២ បន្ទាត់ ១-១១ មុន និងក្រោយម៉ោង [15.47.11]។

¹⁰⁸³ ឯកសារ E1/343.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុះ មីន), ទំព័រ ៥៩ បន្ទាត់ ៤-៨ ក្រោយម៉ោង [14.20.18] (“ការបង្ខំតបង្ខំហ្នឹង គឺគេជំរុញឱ្យយើងហូប កាលណាបើយើងអត់ហូប គេថាយើងនៅកាន់ជំនឿ គេថាយើងនៅជំនឿសាសនាជំនឿអីៗ អីចឹងគេចោទប្រកាន់ថាយើងហ្នឹងអត់ចោលជំនឿសាសនាអីចេះអីចុះ។ អីចឹងបានន័យថា គេមានការតាមដានទៅមុខទៀត។ អីចឹងបើសិនជាអ្នកណាហើយមិនហូប ហើយនិយាយឱ្យខ្លី តែប្រឆាំងអ្វីដែលគោលការណ៍ របស់គេហ្នឹង គេថា គេចោទថាយើងខ្លាំងហើយ”) ទំព័រ ៥៩ បន្ទាត់ ២៣-២៤ [14.23.04] (“... បើសិនជានរណាមួយ ហើយ ប្រឆាំងនឹងគោលការណ៍របស់វាមួយ គឺវាចោទថាខ្លាំង។ អីចឹងហើយជារឿយៗសម្រាប់វាចាប់ចងវាលយប់”)។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ប្រសិនបើប្រជាជនចាមមិនហូបសាច់ជ្រូក¹⁰⁸⁴ ហើយគាត់ក៏បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា ប្រជាជនចាមភ័យខ្លាចត្រូវគេរាយការណ៍¹⁰⁸⁵។

457. ទោះជាក្នុងករណីណាក៏ដោយ បើទោះបីជាមិនមានការគំរាមកំហែងអំពីអំពើហិង្សាដែលអាចកើតមានក្តី តែលទ្ធភាពពិតប្រាកដពីការដាច់ពោះស្លាប់ លើសពីគ្រប់គ្រាន់ ក្នុងលក្ខណៈជាមធ្យោបាយដើម្បីបង្ខំប្រជាជនចាមឱ្យហូបសាច់ជ្រូក ព្រោះសាច់ជ្រូកគឺជាអាហារតែមួយមុខគត់ដែលបានចែកឱ្យ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ាន ស្លេ: ¹⁰⁸⁶ បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា ប្រជាជនចាមខ្លះហូបសាច់ជ្រូកដែលបានដាក់ជាមួយអាហារពួកគេ ដោយសារតែចង់រស់¹⁰⁸⁷។ មេធាវីការពារក្តីហាក់ដូចជាទទួលស្គាល់ថា ឪពុករបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉េ ពៅ ស្លាប់ដោយសារអត់អាហារ ព្រោះគាត់បដិសេធមិនហូបសាច់ជ្រូក¹⁰⁸⁸។ ការព្យាយាមរបស់មេធាវីការពារក្តីក្នុងការបែងចែកដាច់ពីគ្នារវាងការគំរាមកំហែងស្លាប់ដោយអត់អាហារ ជាមួយនឹងការគំរាមកំហែងស្លាប់ផ្សេងទៀត និងការលើកឡើងថា នេះមិនមែនជាទម្រង់នៃការបង្ខិតបង្ខំនោះ មិនគួរឱ្យជឿជាក់បានឡើយ¹⁰⁸⁹។ តាមពិត

¹⁰⁸⁴ ឯកសារ E1/349.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ឹម ម៉ាន) ទំព័រ ៣០ បន្ទាត់ ៨-១០ មុនម៉ោង [11.10.12]។ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៣៩ ជើងទំព័រ ១០៩៣៥។

¹⁰⁸⁵ ឯកសារ E1/349.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ឹម ម៉ាន) ទំព័រ ២៩ បន្ទាត់ ២៣ - ទំព័រ ៣០ បន្ទាត់ ៥ ក្រោយម៉ោង [11.07.25] (“... អ្នកផងទាំងអស់ហ្នឹង កាលហ្នឹងយកគុណសម្បត្តិ។ អ្នកណារាយការណ៍ឱ្យខ្មែរក្រហម អ្នកហ្នឹងគេអ្នកស្មោះស អ្នកហ្នឹងឱ្យគាត់ការពារខ្លួនគាត់ហ្នឹងគាត់ថាយកកិត្តិយសគាត់ ដើម្បីគាត់នេះស្មោះសជាមួយនឹងខ្មែរក្រហម បានជាមិនបាច់មានល្អបរិយាយទេ អ្នកផងហូបបាយទាំងអស់ហ្នឹង ដើម្បីយកគុណសម្បត្តិយកគុណសម្បត្តិដើម្បីថាទៅរាយការណ៍ថា នេះ អាចនេះប្រឆាំងនឹងបដិវត្តន៍ អាហ្នឹងវាមានគុណសម្បត្តិវា ហើយគេទុកវា”)។

¹⁰⁸⁶ សហមេធាវីនាំមុខគត់សម្គាល់ថា នៅក្នុងផ្នែកនេះនៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ មេធាវីការពារក្តីយោងទៅភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ាន ស្លេ: ប៉ុន្តែ នៅក្នុងជើងទំព័រមួយ បានយោងទៅភស្តុតាងរបស់ ម៉េ ពៅ។ សូមមើល ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៤៤ ជើងទំព័រ ១៧២៥។

¹⁰⁸⁷ ឯកសារ E1/393.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ាន ស្លេ:) ទំព័រ ៥១ បន្ទាត់ ១៧-២០ មុនម៉ោង [14.15.08] (“នៅពេលនឹងសាច់ជ្រូកចាមតម្រូវឱ្យស៊ីទេ ក៏ប៉ុន្តែគេធ្វើបុណ្យ គេអត់មានធ្វើអី អត់មានបបរដាក់គ្រឿងក្រៅដូចសព្វដងទេ គេដាក់សាច់ជ្រូក សុទ្ធតែខ្លាញ់ឱ្យយើងហូប។ ខ្លះមក គេចែកបបរឱ្យហើយ យកទៅច្របាច់យកទឹកហ្នឹងចេញ ហើយរម្ងាស់ៗហើយរម្ងាស់ទៀត យកទឹកចេញ នៅតែផុសសាច់ជ្រូកដែល។ អ្នកខ្លះហូបបាន អ្នកខ្លះហូបមិនបាន ឯចំណែកខ្ញុំខ្លាចស្លាប់ ខ្ញុំហុតតែទឹក”)។

¹⁰⁸⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៤៦។

¹⁰⁸⁹ តុលាការអន្តរជាតិបានទទួលស្គាល់តាំងពីយូរមកហើយថា ការបង្ខិតបង្ខំអាចកើតមានក្រៅពីការគំរាមដោយកាលណាជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការអន្តរជាតិ ឬតាមរយៈការគំរាមហិង្សាភ្លាមៗ។ ឧទាហរណ៍ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ICTY បានបញ្ជាក់ថា ការបង្កើត “លក្ខខណ្ឌរស់

ទៅ ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ឺ ពៅ បង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា ការបង្កត់អាហារត្រូវបាន ប្រើប្រាស់យ៉ាងច្បាស់លាស់ និងដោយមានចេតនា ធ្វើជាមធ្យោបាយនៃការបង្ខំ។ “អង្គការបានដាក់ ផែនការឱ្យគាត់ “បើមិត្តមិនហូបសាច់ជ្រូកទេ អង្គការមានសាច់ជ្រូកឱ្យមិត្តហូប ហើយបើមិត្តមិន ហូបទេ អង្គការមិនដឹងជារកអ្វី ឱ្យមិត្តឯងហូបទេ”¹⁰⁹⁰ “ជាកំរូរបស់អ្នកក្រោយៗមកទៀត”¹⁰⁹¹។

៩.៥.៣.៤.២.២. ការដុតគម្ពីគូរអាន

458. ទទ្ទឹករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី ពាក់ព័ន្ធនឹងគម្ពីគូរអាន¹⁰⁹² មិនត្រឹមត្រូវទេ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូងបានសម្រេចថា គម្ពីគូរអានត្រូវបានរឹបអូសយកហើយដុត ឬបំផ្លាញចោល¹⁰⁹³។ មេធាវី ការពារក្តីអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនមានភ័ស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីទាញសេចក្តី សន្និដ្ឋានដោយសមហេតុផល ពាក់ព័ន្ធនឹងជោគវាសនានៃគម្ពីគូរអាន ដែលត្រូវបានរឹបអូស ហើយ មេធាវីការពារក្តីបានយោងជាពិសេសទៅភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីពីររូប¹⁰⁹⁴។ ដើមប

នៅពិបាក” ដែលធ្វើឱ្យអ្នកកាន់សាសនាអ៊ីស្លាម និងប្រជាជនក្រុមភាគតិចរស់នៅក្នុងទីក្រុងរបស់ពួកគេបន្តទៅទៀតបាន ដោយសារតែការផ្លាស់ទីលំនៅ “ដោយបង្ខំ”។ សូមមើល តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា គទល់នឹង Krajišnik សំណុំរឿងលេខ IT-00-39-A សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩ កថាខណ្ឌ ៣១៩។

¹⁰⁹⁰ ឯកសារ E1/393.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ឺ ពៅ) ទំព័រ ៨ បន្ទាត់ ២៥ - ទំព័រ ៩ បន្ទាត់ ៣ ក្រោយម៉ោង [09.28.12]។

¹⁰⁹¹ ឯកសារ E1/393.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ឺ ពៅ) ទំព័រ ៩ បន្ទាត់ ៤-៥ មុនម៉ោង [09.32.26]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ឺ ពៅ បាននិយាយថា “ការវេទនារបស់គាត់នេះ កាលសម័យនោះ ខ្ញុំគិត ថា បើគេសម្លាប់គាត់ជាជាងទុកឱ្យគាត់ ធ្វើទារុណកម្មគាត់បែបនេះ”។

¹⁰⁹² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៤៨-៩៥១។

¹⁰⁹³ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៣៨ (ស្រុកក្រូចឆ្មារ) កថាខណ្ឌ ៣២៤៥ (ភូមិភាគកណ្តាល (ឧត្តរចាស់)) និង កថាខណ្ឌ ៣២៥០ (ទឹកនៃឆ្នេរ)។

¹⁰⁹⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៤៨-៩៥១។ មេធាវីការពារក្តីយោងផងដែរទៅដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទីបី ហ៊ុម ម៉ាន ប៉ុន្តែ សម្រង់ដែលគេថាជារបស់ ហ៊ុម ម៉ាន គឺត្រូវបានដកស្រង់ចេញពីសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ណូ សា ទះ។ សូមមើល ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ណូ សាទះ) ទំព័រ ៦៣ បន្ទាត់ ២១-២២ មុនម៉ោង [15.35.00]។ ការយោងទៅប្រតិចារិកនៅក្នុងឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ជើង ទំព័រ ១៧៤៤ មិនត្រឹមត្រូវទេ។ ដូច្នេះ ការយោងទៅដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន គឺខុស។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី សក្ខីកម្មរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន ពិតជាមានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នាជាមួយនឹងសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ណូ សាទះ និង សុះ មីន ដែលថា ការប្រតិបត្តិសាសនាត្រូវបានហាមឃាត់ (“ហាមកុំគោរព កុំថ្វាយបង្គំ”)។ សូមមើល ឯកសារ E1/349.1 [កែ

ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅ សាទៈ ជឿជាក់ថា គម្ពីរគួរអាន “វាដុត ដូចថាវាប្រមូល” ប៉ុន្តែ គាត់ទទួលស្គាល់ថា គាត់មិនដឹងថា “វាមិនដឹងយកទៅខាងណាខាងណាទេ”¹⁰⁹⁵។ ប៉ុន្តែ ភ័ស្តុតាងរបស់គាត់មានភាពច្បាស់ថា ប្រជាជនចាម “អត់ឲ្យមានថ្វាយបង្គំ អត់ឲ្យមានពាក់ស្លៀកពាក់ដូចអីចេះទេ គេអត់ឲ្យមានក្រមាទូលទេ គេឲ្យកាត់សក់ គេអត់ឲ្យមានគម្ពីរគួរអាន អត់ឲ្យមានសម្លៀកបំពាក់ យើងថ្វាយបង្គំអី អត់ឲ្យមានទេ”¹⁰⁹⁶។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុះ មិន បានបញ្ជាក់ច្បាស់ដូចគ្នាថា គម្ពីរគួរអានត្រូវបានប្រមូលពីប្រជាជនចាម ដោយនិយាយថា គម្ពីរត្រូវយកទៅទុកនៅផ្ទះមេភូមិ¹⁰⁹⁷។

459. សរុបមក ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់នេះ និងប្រភពដទៃផ្សេងទៀត មានភាពស្របគ្នាទាំងស្រុងថា ប្រជាជនចាមត្រូវបានហាមឃាត់មិនឲ្យប្រើប្រាស់គម្ពីរគួរអាន ហើយគម្ពីរគួរអានត្រូវបានប្រមូលពីពួកគាត់។ ជោគវាសនាពិតប្រាកដនៃគម្ពីរគួរអានទាំងអស់នោះ មិនមានភាពពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងបញ្ហាថា តើការនេះគឺជាការរើសអើងជាក់ស្តែងឬអត់នោះទេ។ ការដកហូតគម្ពីរគួរអាននេះគឺជាការរើសអើង។

460. មេធាវីការពារក្តី មិនបានបង្ហាញអំពីកំហុសឆ្គងណាមួយនៅក្នុងការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពាក់ព័ន្ធនឹងការរើសអើងជាក់ស្តែង ដោយមូលហេតុសាសនា ទៅលើប្រជាជនចាមឡើយ។

តម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន) ទំព័រ ៥៣ បន្ទាត់ ២១-២២ ក្រោយម៉ោង [14.28.49]។

¹⁰⁹⁵ ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ណូ សាទៈ) ទំព័រ ៦២ បន្ទាត់ ១២-២២ មុនម៉ោង [15.35.00] យោងដោយមេធាវីការពារក្តីនៅក្នុងឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៤៨។

¹⁰⁹⁶ ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ណូ សាទៈ) ទំព័រ ៦៣ បន្ទាត់ ២០-២១ មុនម៉ោង [15.39.00]។ សូមមើលផងដែរ ទំព័រ ៦២ បន្ទាត់ ១៧-២២ មុនម៉ោង [15.35.00] (“គម្ពីរគួរអានអី វាដុត ដូចថាវាប្រមូល វាមិនដឹងយកទៅខាងណាខាងណាទេ វាអត់ឲ្យយើងកាន់ទេ។ អត់ឲ្យមាននៅក្នុងផ្ទះតែម្តងហើយ។ សៈលោកស្រីនៅចាំបានទេថា គម្ពីរគួរអានហ្នឹង ត្រូវបានប្រមូលពីតាមផ្ទះ ហើយដុតចោលហ្នឹងនៅឆ្នាំណាដែរ? ឆៈ រង្វង់៧៥ហ្នឹងហើយ។ ចាប់ផ្តើមបាក់ចែកពីគ្នាចេញពីផ្ទះហ្នឹងទៅ គេប្រមូលហើយ អ្នកដូចជាគេបោសសម្អាតនៅភូមិហ្នឹងនោះ គេអត់ឲ្យមានទេ។ ដឹងគេដុត ដឹងគេយកទៅខាងណាទេ”)។

¹⁰⁹⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៤៨។

៩.៥.៣.៤.២.៣. អំពើដទៃផ្សេងទៀត ដែលជាការរើសអើងជាក់ស្តែង

- 461. សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានធ្វើការសម្រេចពាក់ព័ន្ធនឹងអំពើដទៃផ្សេងទៀត ដែលអាចចាត់ទុកថាជា ការរើសអើងជាក់ស្តែងទៅលើប្រជាជនចាម ដោយមូលហេតុសាសនា។ ជាពិសេស អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានវាយតម្លៃទៅលើការចាប់ខ្លួន ការឃុំឃាំង និងការសម្លាប់នៅភូមិទ្រា វត្តអូរត្រកួន ហើយបានសម្រេចថា អំពើទាំងអស់នេះកំណត់គោលដៅជាពិសេសទៅលើប្រជាជនចាម ដូចបានពិភាក្សានៅផ្នែកខាងក្រោម។ បើទោះបីជាមេធាវីការពារក្តីបានបង្ហាញអំពីកំហុសនៅក្នុងការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពាក់ព័ន្ធនឹងការវិវត្តទាំងប្រាំមួយ ក្នុងការប្រតិបត្តិសាសនា (ដែលមេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញនោះ) ក៏ការរើសអើងជាក់ស្តែងនៅតែត្រូវបានបង្ហាញ តាមរយៈការចាប់ខ្លួន ការឃុំឃាំង ការធ្វើទារុណកម្ម និងការសម្លាប់ប្រជាជនចាម។
- 462. បទពិសោធន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ឹម ម៉ាន នៅវត្តអូរត្រកួន បានបង្ហាញអំពីលក្ខណៈនៃការរើសអើងរបស់ការចាប់ខ្លួន និងការសម្លាប់ទាំងអស់នោះ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា កងល្អបដែលគេហៅថាក្រុមដាវវែង ជារឿយៗត្រូវបានគេណែនាំឱ្យចាប់ខ្លួន “ប្រជាជនចាមទាំងអស់” នៅតាមទីកន្លែងជាក់លាក់ណាមួយ ហើយបន្ទាប់មកនាំពួកគេមកវត្តអូរត្រកួន¹⁰⁹⁸។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ឹម ម៉ាន និងប្រពន្ធរបស់គាត់ ត្រូវគេឡោមព័ទ្ធ រួមជាមួយប្រជាជនចាមដទៃទៀតទាំងអស់ មកពីភូមិសាច់សួរ ហើយដើរទៅតាមទិសដៅទៅវត្តអូរត្រកួន¹⁰⁹⁹។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ឹម ម៉ាន និងប្រពន្ធរបស់គាត់ អាចនៅរស់បានដោយសារតែពួកគាត់អាចរត់គេចចេញ ហើយលាក់ខ្លួន¹¹⁰⁰។ នៅពេលដែលពួកគាត់កំពុងលាក់ខ្លួន គាត់បានឮ សម្លេងប្រជាជនចាម ដែលត្រូវបានគេសម្លាប់ ហើយគាត់ផ្ទុកនិស្សយសាកសព¹¹⁰¹។ នៅពេលក្រោយមក

¹⁰⁹⁸ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៩១។

¹⁰⁹⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៩៣។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E1/349.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ឹម ម៉ាន) ទំព័រ ៣៣ បន្ទាត់ ៨-១២ ក្រោយម៉ោង [11.19.58]។

¹¹⁰⁰ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៩៣។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E1/349.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ឹម ម៉ាន) ទំព័រ ៣៤ បន្ទាត់ ១៩ - ទំព័រ ៣៥ បន្ទាត់ ១២ ក្រោយម៉ោង [11.25.18]។

¹¹⁰¹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៩៣។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E1/349.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ឹម ម៉ាន) ទំព័រ ៣៨ បន្ទាត់ ៨-១៦ ក្រោយម៉ោង [13.38.25] ទំព័រ ៤៤ បន្ទាត់

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់
អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន បានឃើញរណ្តៅសាកសព នៅក្បែរត្រូវត្រូវ ហើយឃើញឆ្អឹង យ៉ាងច្រើននៅក្នុងរណ្តៅនោះ¹¹⁰²។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន បានបាត់បង់សាច់ញាតិជា ច្រើននាក់ ហើយមានតែគាត់ និងប្រពន្ធរបស់គាត់ប៉ុណ្ណោះ គឺជាជនជាតិចាមនៅក្នុងភូមិ ដែលនៅ រស់ក្រោយរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ¹¹⁰³។ ទោះបីជាមេធាវីការពារក្តី ព្យាយាមជំទាស់ផ្សេងបែប ណាក្តី ប៉ុន្តែ ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន បានគាំទ្រយ៉ាងច្បាស់ចំពោះការ សម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថា ការសម្លាប់នៅវត្តអូរត្រូវ កំណត់គោលដៅជាក់ លាក់ទៅលើប្រជាជនចាម¹¹⁰⁴។ លក្ខណៈជាការរើសអើងនៃការចាប់ខ្លួន និងការសម្លាប់ ត្រូវបាន គាំទ្រដោយភ័ស្តុតាងនានាជាច្រើន¹¹⁰⁵។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពឹងផ្អែកជាពិសេសទៅលើ ភ័ស្តុ តាងសាក្សីអំពីការបញ្ជាក់ជាក់លាក់ឱ្យកំណត់អត្តសញ្ញាណ ចាប់ខ្លួន និងបោសសម្អាតប្រជាជន ចាមទាំងអស់នៅក្នុងតំបន់¹¹⁰⁶។

463. ចំពោះការសម្លាប់នៅភូមិទ្រា បទពិសោធន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ បានបង្ហាញ ប្រហែលគ្នាអំពីវិធីសាស្ត្រដែលប្រជាជនចាមត្រូវបានកំណត់គោលដៅជាក់លាក់ក្នុងលក្ខណៈរើស

១១-២០ ក្រោយម៉ោង [13.57.34], ទំព័រ ៥៥ បន្ទាត់ ២៥ - ទំព័រ ៥៦ បន្ទាត់ ២ ក្រោយម៉ោង [14.42.39] ទំព័រ ៥៨ បន្ទាត់ ២- ៦ មុនម៉ោង [14.52.49]។

¹¹⁰² ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៩៥។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E1/349.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន) ទំព័រ ៤៩ បន្ទាត់ ២៣-ទំព័រ ៥០ បន្ទាត់ ៩ ក្រោយម៉ោង [14.16.35]។ ឯកសារ E3/5203 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន) ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ ERN 00218492-00218493។

¹¹⁰³ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៩៥។ ឯកសារ E3/8750 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (សាក្សី ជា ម៉ាលី) ចុះ ថ្ងៃទី១៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ទំព័រ ៤, ERN 00716479 (“គឺស្រុកកងមាស។ នៅក្នុងឃុំដែលយើងកំពុងស្ថិតនៅនេះ គឺនៅសល់ តែមួយគ្រួសារទេ ព្រោះគ្រួសារនេះរត់គេចទៅនៅក្នុងបឹង”)។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E1/349.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃ ទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន) ទំព័រ ៤៥ បន្ទាត់ ១២-១៣ មុនម៉ោង [14.04.35]។

¹¹⁰⁴ ការវិភាគលម្អិតទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន ទាក់ទងនឹងហេតុការណ៍ទាំងនេះ និងការជំទាស់ របស់មេធាវីការពារទៅនឹងហេតុការណ៍ទាំងនេះ មាននៅក្នុងផ្នែក ១០.២ កថាខណ្ឌ ៧៣៩-៧៤៧។

¹¹⁰⁵ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៨៥-៣២៩០ និង ៣២៩១, ៣២៩៦-៣៣០០ និងការសន្និដ្ឋានក្នុងកថាខណ្ឌ ៣៣២៨។

¹¹⁰⁶ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៨៥-៣២៩០។

អើងយ៉ាងច្បាស់¹¹⁰⁷។ នៅក្នុងភូមិរបស់គាត់ ជាដំបូង បុរសជនជាតិចាមត្រូវបានប្រមូល ហើយ បញ្ជូនចេញទៅ ហើយបន្ទាប់មក នារីៗត្រូវបានប្រមូលផ្តុំ ហើយគេប្រាប់ថា ពួកគាត់ត្រូវផ្លាស់ទីទៅ ទឹកឆ្នែងផ្សេង¹¹⁰⁸។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ ស្ថិតក្នុងចំណោមក្រុមនារី ដែលត្រូវគេនាំ យកទៅភូមិទ្រា ហើយឃុំឃាំងនៅទីនោះ ដែលក្រោយមក ពួកគាត់ត្រូវគេសាកសួរថាជាជនជាតិ ខ្មែរ ឬជនជាតិចាម¹¹⁰⁹។ អ្នកដែលឆ្លើយថាជាចាម ត្រូវបានគេយកទៅហើយ “បាត់ខ្លួន” រហូត¹¹¹⁰ ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ និងនារីខ្លះទៀត បានឆ្លើយថា ពួកគាត់ជាខ្មែរ ហើយគេប្រាប់ ថាពួកគេសំណាងហើយ ហើយក៏មិនយកទៅណាដែរ¹¹¹¹។ គេឱ្យពួកគាត់ហូបសាច់ជ្រូក ហើយ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា គាត់ត្រូវតែហូប ដើម្បីធ្វើឱ្យអ្នកចាប់គាត់ ជឿជាក់ថា គាត់មិនមែនជាចាម¹¹¹²។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា ប្រជាជនខ្មែរមួយចំនួន ត្រូវបានផ្លាស់ចេញពីភូមិរបស់គាត់ ក្នុងពេលជាមួយគ្នាជាមួយប្រជាជន ចាម ប៉ុន្តែ ប្រជាជនខ្មែរ ត្រូវបានបញ្ជូនទៅទឹកឆ្នែងផ្សេង ហើយមិនត្រូវបានគេសម្លាប់ឡើយ¹¹¹³។ លក្ខណៈជាការរើសអើងនៃការសម្លាប់នៅភូមិទ្រា ក៏ត្រូវបានគាំទ្រដោយប្រភពដទៃទៀតដែរ ដូច

¹¹⁰⁷ ការវិភាគលម្អិតទៅលើភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ណូ សាទះ ទាក់ទងនឹងហេតុការណ៍ទាំងនេះ និងការជំទាស់ របស់មេធាវីការពារទៅនឹងហេតុការណ៍ទាំងនេះ មាននៅខាងក្រោម ក្នុងផ្នែក ១០.៥ កថាខណ្ឌ ៧៥៩-៧៦៧។

¹¹⁰⁸ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៧៧។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ណូ សាទះ) ទំព័រ ៦៨ បន្ទាត់ ១៣-២១ ក្រោយម៉ោង [15.56.44]។

¹¹⁰⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៧៨។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ណូ សាទះ), ទំព័រ ៤៥ បន្ទាត់ ១-៥ មុនម៉ោង [14.12.45], ទំព័រ ៤៥ បន្ទាត់ ៣៥ - ទំព័រ ៤៦ បន្ទាត់ ៧ ក្រោយម៉ោង [14.12.45], ទំព័រ ៤៦ បន្ទាត់ ១៣ - ទំព័រ ៤៧ បន្ទាត់ ៤ មុន និងក្រោយម៉ោង [14.17.12]។

¹¹¹⁰ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៧៨។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ណូ សាទះ), ទំព័រ ៥៦ បន្ទាត់ ១២-១៦ ក្រោយម៉ោង [15.11.13]។

¹¹¹¹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៧៨។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ណូ សាទះ) ទំព័រ ៤៦ បន្ទាត់ ២០ - ទំព័រ ៤៧ បន្ទាត់ ៤ មុន និងក្រោយម៉ោង [14.17.12]។

¹¹¹² ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៧៨។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ណូ សាទះ) ទំព័រ ៥៩ បន្ទាត់ ១២-២៤ មុន និងក្រោយម៉ោង [15.23.00]។

¹¹¹³ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៧៧។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ណូ សាទះ) ទំព័រ ៦៩ បន្ទាត់ ១៩-២១ មុនម៉ោង [16.03.11]។

ជា អ្នកដែលនៅរស់ចំនួនពីរនាក់ ដែលមកផ្តល់សក្ខីកម្មក្នុងនាមជាសាក្សី¹¹¹⁴ និងភ័ស្តុតាងពាក់ព័ន្ធ
នឹងបញ្ហាឱ្យបោសសម្អាតប្រជាជន នៅក្នុងភូមិភាគបូព៌ា¹¹¹⁵។

464. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានសម្រេចយ៉ាងច្បាស់ថា អំពីទាំងអស់នេះ បានកំណត់គោលដៅជាក់
លាក់ ទៅលើប្រជាជនទាំងមូល។ ហេតុដូច្នោះ សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងថា បើទោះបីជាមិន
មានការរឹតត្បិតចំនួនប្រាំមួយ ទៅលើការប្រតិបត្តិសាសនា ដូចបានពិភាក្សាពីខាងលើ និងដូចដែល
មេធាវីការពារក្តី បានវាយប្រហារនៅក្នុង **មូលដ្ឋាន ១៤៤** ក្តី ក៏ការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះ
សាលាដំបូង លើការរើសអើងជាក់ស្តែង ត្រូវតែមានអានុភាព។

៩.៥.៣.៤.៣. ភាពធ្ងន់ធ្ងរ

465. សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ មានមូលដ្ឋានចំនួនបី (**មូលដ្ឋាន ១៤៥**¹¹¹⁶ **មូលដ្ឋាន ១៤៨**¹¹¹⁷ និង**មូលដ្ឋាន**
១៤៩¹¹¹⁸) ដែលពាក់ព័ន្ធជាមួយភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃអំពើរើសអើង ទៅលើប្រជាជនទាំងមូល។

466. ទីមួយ នៅក្នុង **មូលដ្ឋាន ១៤៨** និង **មូលដ្ឋាន ១៤៩** មេធាវីការពារក្តីបានលើកទទ្ទឹករណ៍ថា ការ
ប្រព្រឹត្តិមិនឈានដល់កម្រិតនៃភាពធ្ងន់ធ្ងរដែលជាលក្ខខណ្ឌសម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មនៃការធ្វើទុក្ខបុក
ម្នេញឡើយ¹¹¹⁹។ សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របជាមួយ ក.ស.ព ដែលថា មេធាវីការពារក្តីឈាន
ដល់ស្ថានភាពនេះ ដោយសារតែមេធាវីការពារក្តីយកការបកស្រាយដោយមិនត្រឹមត្រូវទៅលើការ
សម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុសាសនា ដោយ
សង្កត់ធ្ងន់លើការរឹតត្បិតទាំងប្រាំមួយ លើការប្រតិបត្តិសាសនា ហើយបែរជាមិនគិតអំពីការ
សម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពាក់ព័ន្ធនឹងការចាប់ខ្លួន ការធ្វើទារុណកម្ម និងការសម្លាប់
ទៅវិញ¹¹²⁰។ សហមេធាវីនាំមុខក៏យល់ស្របជាមួយ ក.ស.ព ដែលថា ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់

¹¹¹⁴ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៧៦ និង ៣២៧៩-៣២៨១។

¹¹¹⁵ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៧៣-៣២៧៥។

¹¹¹⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៥២-៩៥៣។

¹¹¹⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៦០-៩៦១។

¹¹¹⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៦២-៩៦៣។

¹¹¹⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៦២-៩៦៣។

¹¹²⁰ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៥៣៦-៥៤០។

មេធាវីការពារក្តី ការប្រព្រឹត្តិជាមូលដ្ឋានត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសម្រេចថា អាចចាត់ទុក ជាឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ¹¹²¹។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ចំណុចនេះមិនចាំបាច់ឡើយសម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្ម ប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ។ “ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដែលជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្ស ជាតិ មិនត្រូវថា អំពើជាមូលដ្ឋានគឺជាឧក្រិដ្ឋកម្មតាមច្បាប់អន្តរជាតិឡើយ” ដូច្នេះហើយអាច កំណត់បង្ហាញ ដោយមិនមានការបង្ហាញថា អំពើដែលចោទជាបញ្ហា បានបំពេញដាច់ដោយឡែកនូវ ធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិដទៃទេ¹¹²²។ មិនមានមន្ត្រីសង្ស័យឡើយដែលថា ការប្រព្រឹត្តិបាន បំពេញតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវមួយផ្សេងទៀតនៃការរំលោភបំពានទៅលើសិទ្ធិជាសារវ័ន្តឡើយ។

467. នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ១៤៥ មេធាវីការពារក្តីបានលើកទទ្ទឹករណ៍ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មាន កំហុសដោយសន្និដ្ឋាន ការវិវត្តិទាំងប្រាំមួយ ទៅលើការប្រតិបត្តិសាសនា មិនអាចអនុញ្ញាត បានឡើយនោះ¹¹²³។ សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របជាមួយ ក.ស.ព ដែលថា ការសន្និដ្ឋាននេះ មាន ភាពសមហេតុផល ហើយមានសំអាងហេតុគ្រប់គ្រាន់ តាមរយៈនៃការយោងរបស់អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងទៅការយោងកន្លងមករបស់ខ្លួនអំពីការវិវត្តិដែលអាចអនុញ្ញាតបាន លើសេរីភាពនៃ ជំនឿសាសនា¹¹²⁴។ ទោះបីជាការគួរឱ្យសោកស្តាយដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនបាន យោងដោយច្បាស់លាស់ ទៅសេរីភាពជំនឿសាសនា នៅពេលដែលរៀបរាប់អំពីសេរីភាព និងសិទ្ធិ ជាសារវ័ន្តដែលត្រូវបានរំលោភបំពានក្តី¹¹²⁵ តែជាការច្បាស់លាស់គ្រប់គ្រាន់ដែលថា មានចេតនា រៀបរាប់បែបនេះ នៅពេលដែលសំអាងហេតុ ត្រូវបានអានជារួម (មិនមែនពីអង្គហេតុដែលថា អង្គ ជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពិភាក្សាអំពីបញ្ហាដែលថា តើការវិវត្តិណាមួយលើសិទ្ធិនោះ អាច អនុញ្ញាតទៅបាននោះទេ)។ ហេតុដូច្នេះ មេធាវីការពារក្តីមានកំហុសក្នុងការលើកឡើង (ក្នុង មូល

¹¹²¹ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៥៣៩។
¹¹²² សូមមើល តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Popović និងអ្នកផ្សេងទៀត* លេខ IT-05-88-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ៧៣៨។ Mettraux *ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ* ផ្នែក ៦.៩.៥.១ ទំព័រ ៦០៨-៦១០។ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៤។ សូមមើលផងដែរ ផ្នែក ៩.៥.២.១ ខាងលើ កថាខណ្ឌ ៣៣៣-៣៣៤។
¹¹²³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៥២។ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៣២៨។
¹¹²⁴ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៤៨៦-៤៨៧។
¹¹²⁵ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៣៣០។

ដ្ឋាន ១៤៨) ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនបានសម្រេចថា ការរឹតត្បិតដែលបានកំណត់នោះ បាន រំលោភបំពានទៅលើសេរីភាពជំនឿសាសនា¹¹²⁶។

468. ទោះជាក្នុងករណីណាក្តី សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងថា ទង្វើករណីនេះមិនមានទំនាក់ទំនង ជាមួយការសម្រេចស្តីពីការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុសាសនា ទៅលើប្រជាជនចាមឡើយ។ បញ្ហាថាតើសិទ្ធិក្នុងការប្រើប្រាស់សេរីភាពជំនឿសាសនា ត្រូវបានរំលោភបំពានដែរឬអត់ ក្នុង ករណីនេះ ពាក់ព័ន្ធតែជាមួយនឹងធាតុផ្សំស្ថានទម្ងន់ប៉ុណ្ណោះ ក្នុងការសម្រេចថាតើការប្រព្រឹត្តិ “នាំ ឱ្យមានការរំលោភលើសិទ្ធិជាសារវ័ន្ត ដោយកំរោល ឬតតលាក់លៀម ដែលមានភាពធ្ងន់ធ្ងរ ឬស្ថាន ទម្ងន់ស្មើគ្នាទៅនឹងបទល្មើសមូលដ្ឋានដទៃទៀត នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ដែរឬយ៉ាង ណា”¹¹²⁷។ ដូចដែលបានបង្ហាញពីខាងលើ ការរឹតត្បិតលើការប្រតិបត្តិសាសនា គ្រាន់តែជាអំពើ មួយក្នុងចំណោមអំពើជាច្រើន ដែលរួមគ្នាបង្កើតបានជា ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុ សាសនា ទៅលើប្រជាជនចាមប៉ុណ្ណោះ។ ការប្រព្រឹត្តិពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត ដែលរួមមាន ការចាប់ខ្លួន ការឃុំខ្លួន ការធ្វើទារុណកម្ម ការសម្លាប់ក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ គឺជាការប្រព្រឹត្តិដែលអង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងបានគិតពិចារណាយ៉ាងច្បាស់ នៅពេលរៀបរាប់អំពីសិទ្ធិជាសារវ័ន្ត ដែលត្រូវបាន រំលោភបំពាននោះ¹¹²⁸។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនមាន សំអាងហេតុ ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា អំពើបែបនេះ ដែលបានធ្វើឡើងទៅលើប្រជាជនចាម បានបំពេញ តាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃភាពធ្ងន់ធ្ងរនោះឡើយ។

៩.៥.៣.៥. ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដោយមូលហេតុសាសនា នៅលើពុទ្ធសាសនិកនៅស្រុកត្រាំកក់

៩.៥.៣.៥.១. ទិដ្ឋភាពទូទៅ

469. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដោយមូលហេតុសាសនា ត្រូវបានបង្ហាញ ពាក់ព័ន្ធនឹងពុទ្ធសាសនិកនៅក្នុងស្រុកត្រាំកក់¹¹²⁹។

¹¹²⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩៦១។

¹¹²⁷ សំណុំរឿង ០០១– ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ២៥៧ [លុបចោលការគូសបញ្ជាក់]។ សូមមើល ផ្នែក ៩.៥.២.១ កថា ខណ្ឌ ៣៣៣-៣៣៤។

¹¹²⁸ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៣៣០។

¹¹²⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១៨៧។

មេធាវីការពារក្តីលើកទទួរករណីថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសអង្គហេតុ ក្នុងការសម្រេចថា ការប្រព្រឹត្តិជាមូលដ្ឋាន បំពេញបានតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវស្តីពីភាពធ្ងន់ធ្ងរ (មូលដ្ឋាន ១០៩)¹¹³⁰ និងក្នុងការសម្រេចអំពីចេតនាវេសអើង (មូលដ្ឋាន ៩៥)¹¹³¹។

៩.៥.៣.៥.២. ភាពធ្ងន់ធ្ងរ

- 470. ការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង អំពីការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដោយមូលហេតុសាសនាទៅលើពុទ្ធិសាសនិក ពាក់ព័ន្ធជាមួយការផ្សិតព្រះសង្ឃដោយបង្ខំ ការបំផ្លិចបំផ្លាញនិមិត្តរូបតំណាងព្រះពុទ្ធសាសនា ការប្រើប្រាស់វត្តអារាមក្នុងគោលបំណងផ្សេង ព្រមទាំងការហាមឃាត់ការសម្តែងចេញនូវការប្រតិបត្តិ ឬជំនឿពុទ្ធសាសនិក¹¹³²។ នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ១០៩ មេធាវីការពារក្តីបានលើកទទួរករណីថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសក្នុងការសម្រេចថា ការប្រព្រឹត្តិទាំងនេះគឺធ្ងន់ធ្ងរគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីចាត់ទុកថាជា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ¹¹³³។ ក.ស.ព មានភាពត្រឹមត្រូវនៅពេលដែលលើកឡើងថា មិនមានការបង្ហាញពីកំហុសអង្គហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនោះ¹¹³⁴។ សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងនូវសារណាខាងក្រោម ដែលពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីលើបញ្ហានេះ។
- 471. មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង លើភាពធ្ងន់ធ្ងរ ពីងផ្នែកខ្លាំងពេកទៅលើ “សក្ខីកម្មអត្តនោម័តិ និងផ្ទាល់ខ្លួនតែមួយគត់របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៊ុន សារឿន”¹¹³⁵។ ទោះបីជាអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ក្នុងការសម្រេចរបស់ខ្លួន អាចពីងផ្នែកទាំងស្រុងទៅលើសក្ខីកម្មនៅក្នុងតុលាការរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឬសាក្សីតែម្នាក់ក្តី¹¹³⁶ តែស្ថានភាពនេះមិនមានកើតឡើងឡើយ នៅក្នុងករណីបច្ចុប្បន្ននេះ។ ដូចដែល ក.ស.ព បានបង្ហាញរួចហើយ¹¹³⁷

¹¹³⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៤៦-៧៤៧។
¹¹³¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៥៦។
¹¹³² ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១៨៣-១១៨៦។
¹¹³³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៤៦-៧៤៧។
¹¹³⁴ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៤០៧-៤១៣។
¹¹³⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៤៦។
¹¹³⁶ សូមមើល ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៤២៤។
¹¹³⁷ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៤១១-៤១៣។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពឹងផ្អែកទៅលើភ័ស្តុតាងពីប្រភពផ្សេងៗជាច្រើន ដើម្បី ផ្តល់យុត្តិកម្ម សម្រាប់ការសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួន។

472. មេធាវីការពារក្តីបានកំណត់ដោយមិនត្រឹមត្រូវពីប្រភេទនៃភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៊ុន សារឿន ថា ពាក់ព័ន្ធតែត្រឹម “លែងមានវត្តអារាម”។ ជាការពិតណាស់ថា ការសាកសួរភ្លាម ៗពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹង “ការបំផ្លិចបំផ្លាញក្នុងវត្តអារាម ហើយឃើញព្រះបដិមាអីធ្លាក់បាក់បែក”¹¹³⁸ ប៉ុន្តែ ចម្លើយរបស់គាត់ឆ្លើយអំពីការមិនមានព្រះសង្ឃ មិនមានពិធីបុណ្យ និងមិនមានការប្រតិបត្តិ បែបសាសនាជាទូទៅ¹¹³⁹។ ជាការចាំបាច់ដែលត្រូវពិនិត្យមើលនៅក្នុងបរិបទនៃការពន្យល់ដែល គាត់បានផ្តល់ អំពីហេតុការណ៍ដ៏ទូលាយ ដែលកំណត់គោលដៅលើពុទ្ធសាសនិក រួមទាំង ការបាត់ ខ្លួនសមាជិក ក្រុមគ្រួសាររបស់គាត់ផ្ទាល់៖

ខ្ញុំស្មានថាលោកបងនៅហ្នឹង ខ្ញុំអត់បានដឹងដែរ ក៏ខំទៅហ្នឹងថាបានជួបលោកបង។ ដល់ពេលហើយ អីចឹងទៅ ក៏ទៅអត់បានជួបលោកបង គេទៅណាអស់រលីង នៅសល់តែជីពរ។ វាបាត់ទៅ មិនដឹង ទៅតាមឡាន ឃើញតែដានឡាន មិនដឹងគេយកទៅខាងណា ខ្ញុំអត់ដឹងដែរ។ ឃើញតែជីពរ ឃើញ តែអីហ្នឹងខ្ញុំក៏- គេឱ្យប្រមូលអាជីពរប្រមូលអីហ្នឹង ដាក់នៅហ្នឹងឃ្នាំងនៅកេសគ្រាប់ កេសអីហ្នឹង។ ហើយឃើញព្រះអង្គ ឃើញអីហ្នឹងតាមកុដិហ្នឹង ឃើញបាក់ឃើញអីហ្នឹងក៏ប្រមូល ចេះតែប្រមូល យកមកដាក់ នៅកន្លែងហ្នឹងជាមួយប្រធានឈ្មោះ អូច ឈ្មោះ គឿន ហ្នឹង។ ខ្ញុំក៏វាហួសចិត្ត ដែលបាត់លោកបងផង ណាមួយនៅកន្លែងដែលធ្លាប់គោរពបូជា ទៅជាស្ងាត់យឺងបាត់លោក បាត់ អីអស់អីចឹងទៅ ខ្ញុំវាមានការស្តុកអស់ហើយ វាបាត់ការ វារកនឹកឃើញអីក៏វាលែងឃើញហើយ ណាមួយបាត់ឪពុក ណាមួយបាត់លោកបង។ ហើយដឹងលោកពូដែលនៅបួសនៅវត្តចាក់ជ្រំហ្នឹង។

¹¹³⁸ ឯកសារ E1/288.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៊ុន សារឿន), ទំព័រ ២៦ បន្ទាត់ ១៧-១៨ ក្រោយម៉ោង [10.38.22]។

¹¹³⁹ ឯកសារ E1/288.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៊ុន សារឿន), ទំព័រ ២៦ បន្ទាត់ ១៩-២៣ ក្រោយម៉ោង [10.38.22] (“រឿងអាវច្នៃខ្ញុំ វានឹកឃើញថាវាសោកស្តាយដែរ កន្លែងធ្លាប់បូជា កន្លែងគោរព ទាល់តែទៅអត់មានលោក គ្មានមានអីអីចឹង ដឹងជាថា វាពិបាក ធ្លាប់មានបុណ្យមានទាន ដល់ពេលអត់មានបុណ្យមានទាន អីចឹង ខ្ញុំក៏វាពិបាក។ ការនឹងគោរពបូជា វាដូចថា វាគ្មានអីទីពឹងអីទាំងអស់។ វាសាសនា ក៏វាអស់ ណាមួយទៅវាបាត់បង់គោរពបូជា ដឹង ទៅធ្វើស្តីនៅកន្លែងណាកើត វាមិនដែលជួបប្រទះ វាមិនដែលឃើញ។ ទើបតែបានជំនាន់ហ្នឹងបានខ្ញុំឃើញ របៀបរបបហ្នឹង វាដូច ជាវាអស្ចារ្យពេកហើយ”)។

ដល់ហេតុការណ៍ទាំងអស់នេះទៅវាយឃើញទៅ វាដូចជាវាទុក្ខសោកបន្តរហូតគ្មានពេលទំនេរ។ វា មានតែការបាត់បង់រហូត តាំងពី៧៥រហូតទល់គ្នានឹង៧៩¹¹⁴⁰។

473. ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៊ុន សារឿន ត្រង់ផ្នែកនេះ បានបង្ហាញថា អំពើធ្វើទុក្ខបុក ម្នេញជាច្រើន មិនអាចញែកចេញពីគ្នាបានឡើយ នៅពេលវាយតម្លៃអំពីផលប៉ះពាល់។ ចំណុចនេះ ក៏ឆ្លុះបញ្ចាំងផងដែរនៅក្នុងលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃភាពធ្ងន់ធ្ងរ ដែលតម្រូវឱ្យមានការវាយតម្លៃរួមគ្នា អំពី ភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃអំពើធ្វើទុក្ខបុកម្នេញជាច្រើន ហើយផ្អែកលើបរិបទនៃអំពើនោះផងដែរ¹¹⁴¹ ។

474. មេធាវីការពារក្តីព្យាយាមកាត់បន្ថយទម្ងន់នៃភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៊ុន សារឿន ថា “អត្តនាម័តិ និងផ្ទាល់ខ្លួន”¹¹⁴² ដែលចង់មានន័យថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មានលក្ខណៈមិន ប្រក្រតី ឬមានមនោសញ្ចេតនាជ្រុលហួសហេតុ ទៅលើកម្រិតនៃការឈឺចាប់ ដែលគាត់បានទទួល រង។ ភ័ស្តុតាងបង្ហាញនេះមិនដូច្នោះទេ។ មនុស្សពីរនាក់ រួមទាំងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម្យ៉ាង ប៉ុណ្ណ បានផ្តល់ភ័ស្តុតាងដល់អ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់ ក.ស.ច.ស ថា ព្រះសង្ឃបានធ្វើអត្តឃាត ដោយសារ តែវិធានការដែលបានដាក់នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ¹¹⁴³។ ហេតុដូច្នោះ គឺជាការសមស្រប ទាំងស្រុងដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ទទួលយកភាសារបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៊ុន សារឿន (ពាក់ព័ន្ធនឹងការដកហូត “មូលដ្ឋានចិត្តសាស្ត្រ” របស់ពុទ្ធសាសនិក)¹¹⁴⁴ ដើម្បីរៀបរាប់អំពីផលប៉ះ ពាល់នៃអំពើកំណត់គោលដៅលើពុទ្ធសាសនិក។

¹¹⁴⁰ ឯកសារ E1/288.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៊ុន សារឿន) ទំព័រ ២៦ បន្ទាត់ ២-១២ មុនម៉ោង [10.38.22]។

¹¹⁴¹ សំណុំរឿង ០០១- ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ២៥៧។

¹¹⁴² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៤៦។

¹¹⁴³ ឯកសារ E3/5523 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម្យ៉ាង ប៉ុណ្ណ) ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩ ឆ ៖ ៥ ERN 00414425-00414426។ ឯកសារ E3/7983 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (សាក្សី ទេព ដុំ) ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ ERN 00165213។

¹¹⁴⁴ ឯកសារ E1/288.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៊ុន សារឿន) ទំព័រ ២៦ បន្ទាត់ ២១-២២ មុនម៉ោង [10.39.55]។ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១០៧ និង ១១៨៦។

475. ទោះជាបែបនេះក្តី និងទោះជាក្នុងករណីណាក្តី ស្ថានទម្ងន់ត្រូវបានបង្ហាញរួចហើយ ពាក់ព័ន្ធនឹងអំពើ ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសម្រេចថាបានអនុវត្តប្រឆាំងនឹងពុទ្ធសាសនិក។ អង្គជំនុំជម្រះ តុលាការកំពូលនៃតុលាការ ICTY បានសម្រេចថា៖

ការបំផ្លាញទ្រព្យសម្បត្តិសាសនា បំពេញបានតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃភាពធ្ងន់ធ្ងរដូចគ្នា ហើយ ចំណុចនេះបង្កើតបានជា “ការវាយប្រហារទៅលើអត្តសញ្ញាណសាសនារបស់ប្រជាជន” ដូច្នេះ បានបង្ហាញអំពី “ការបង្ហាញសឹងតែទាំងស្រុង” អំពីសញ្ញាណនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្ស ជាតិ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចជាច្រើន។ ភ័ស្តុតាងដែលថា អគារមួយ ដែលសម្រាប់សាសនា បំពេញបានតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃភាពធ្ងន់ធ្ងរដូចគ្នា ដោយមិនតម្រូវឱ្យ មានការវាយតម្លៃទៅលើតម្លៃនៃទ្រព្យសម្បត្តិសាសនាជាក់លាក់សម្រាប់សហគមន៍ជាក់លាក់ មួយ¹¹⁴⁵។

476. អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានយោងទៅសាលក្រម ក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរ ដែលបាន បង្ហាញអំពីមូលដ្ឋានសម្រាប់ការសម្រេចមួយនេះ¹¹⁴⁶ ដោយបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា អំពើបែបនេះ បង្កើតបានជា ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក។

477. ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៊ុន សារឿន ដែលបានបង្ហាញនៅសវនាការ គឺជាចម្លើយ ដែលមានអានុភាពខ្លាំង អំពីផលប៉ះពាល់ផ្នែកចិត្តសាស្ត្រនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដោយមូលហេតុសា សនា។ ទទ្ទឹករណីរបស់មេធាវីការពារក្តី ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃការឈឺចាប់ ដែលពុទ្ធសាសនិក បានទទួលរង មិនបានបង្ហាញអំពីកំហុសអង្គច្បាប់ណាមួយរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឡើយ ដូច្នេះគួរត្រូវបានច្រានចោល។

¹¹⁴⁵ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា គទល់នឹង Đorđević លេខ IT-05-87/1-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៤, កថាខណ្ឌ ៥៦៧។

¹¹⁴⁶ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា គទល់នឹង Đorđević លេខ IT-05-87/1-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៥៦៧ ជើងទំព័រ ១៨៧២។ តុលាការ IMT រឿងក្តីសហរដ្ឋអាមេរិក និងអ្នកផ្សេងទៀត គទល់នឹង Göring និងអ្នកផ្សេង ទៀត ការជំនុំជម្រះក្តីឧក្រិដ្ឋជនសង្គ្រាមសំខាន់ៗនៅចំពោះមុខតុលាការឃោធាអន្តរជាតិ ក្រោមច្បាប់លេខ ១០ នៃក្រុមប្រឹក្សាត្រួត ពិនិត្យ ភាគ ១ (ឆ្នាំ១៩៤៧) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១១ ខែតុលា ១៩៤៦, ទំព័រ ២៤៨។ តុលាការស្រុក Jerusalem រឿងក្តី ប្រទេសអ៊ី ស្រាអែល គទល់នឹង Adolph Eichmann សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៦១ កថាខណ្ឌ ៥៧។

៩.៥.៣.៦. ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើប្រជាជនវៀតណាម ដោយមូលហេតុពូជសាសន៍

៩.៥.៣.៦.១. ទិដ្ឋភាពទូទៅ

- 478. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដោយមូលហេតុពូជសាសន៍ ត្រូវបានបង្ហាញឱ្យស្រស់ពីវិមតិសង្ស័យ ពាក់ព័ន្ធនឹងជនជាតិវៀតណាម នៅខេត្តព្រៃវែង និងស្វាយរៀង¹¹⁴⁷ នៅសហករណ៍ត្រាំកក់¹¹⁴⁸ និងនៅមន្ទីរសន្តិសុខស-២១¹¹⁴⁹ និង អូរកន្សែង¹¹⁵⁰។ អំពើជាមូលដ្ឋានដែលខុសគ្នា ត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសម្រេចថា ត្រូវ បានប្រព្រឹត្តឡើងពាក់ព័ន្ធនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មនីមួយៗក្នុងចំណោមទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់នោះ។
- 479. ជាដំបូង មេធាវីការពារក្តីជំទាស់ថា តើមានការកំណត់អត្តសញ្ញាណក្រុមដែលអាចសម្គាល់បានគ្រប់ គ្រាន់ដែរឬយ៉ាងណា។ បន្ទាប់មកមេធាវីការពារក្តីបានជំទាស់ទៅលើការសម្រេចដែលថា ការរើស អើងត្រូវបានបង្ហាញនៅតាមទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងបី ដោយលើកទឡើងករណីថា អំពើជាមូលដ្ឋានមិន ត្រូវបានប្រព្រឹត្ត ឬថា អំពើនោះមិនបង្កើតបានជាការរើសអើងជាក់ស្តែង ឬថា ចេតនារើសអើងមិន ត្រូវបានបង្ហាញឡើយ។ ទទួលករណីទាំងអស់នេះ ត្រូវបានឆ្លើយតបផ្សេងៗគ្នា ទៅតាមទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម។

៩.៥.៣.៦.២. ក្រុមអាចសម្គាល់បានគ្រប់គ្រាន់

- 480. មេធាវីការពារក្តីបានលើកទឡើងករណីថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសក្នុងការសម្រេចអំពី ក្រុមអាចសម្គាល់បានគ្រប់គ្រាន់ សម្រាប់គោលបំណងនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុពូជ សាសន៍¹¹⁵¹។ សហមេធាវីនាំមុខបានលើកឡើងថា ការសម្រេចលើអង្គសេចក្តីរបស់អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូង អំពីបញ្ហាមួយនេះ ពិតប្រាកដ និងមិនបានបង្ហាញអំពីកំហុសឆ្គងឡើយ។ ការសម្រេច

¹¹⁴⁷ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៥០៨-៣៥១៣។
¹¹⁴⁸ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១៦៨-១១៧៩។
¹¹⁴⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ២៦០៥-២៦១០។
¹¹⁵⁰ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ២៩៩៤-២៩៩៩។
¹¹⁵¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០២៩-១០៣២។

នេះឆ្លើយតបចំពោះបញ្ហាពីរ ដែលមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើង នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ១៥៨¹¹⁵² និង មូលដ្ឋាន ១២៦¹¹⁵³ ។

481. ទីមួយនៅក្នុង មូលដ្ឋាន ១៥៨ ពាក់ព័ន្ធនឹងខេត្តព្រៃវែង និងស្វាយរៀង មេធាវីការពារក្តី បានជំទាស់ លើអង្គហេតុដែលថា ការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើភាពគ្រប់គ្រាន់នៃក្រុមអាច សម្គាល់បាន ពីងផ្នែកលើការយោងទៅរកផ្នែក ១៦.៣.២.១.៣.៥ នៃសាលក្រុមអង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូង។ ការយោងនោះ ហាក់ដូចជាមានកំហុស។ ផ្នែកដែលចោទជាបញ្ហា ពាក់ព័ន្ធច្បាស់ លាស់ជាមួយនឹងប្រធានបទផ្សេងទាំងស្រុងមួយ¹¹⁵⁴ ចំណែកផ្នែកផ្សេងទៀតនៃសាលក្រុមអង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូង ធ្វើការពិចារណាលើយ៉ាងច្បាស់លាស់លើបញ្ហានៃវិធីសាស្ត្ររបស់បក្ស កុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ចំពោះប្រជាជនវៀតណាម (ផ្នែក ១៣.៣.៥.២)¹¹⁵⁵ និងជនជាតិវៀតណាមដែល ជាក្រុមពូជសាសន៍ ដែលបានកំណត់អត្តសញ្ញាណមួយ (ផ្នែក ១៣.៣.៦)¹¹⁵⁶។ ផ្នែកពីរបង្ហាញ យ៉ាងលម្អិតអំពីសំអាងហេតុ ដើម្បីគាំទ្រដល់សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពាក់ ព័ន្ធនឹងក្រុមគោលដៅ ហើយមិនមានការជំទាស់ចំពោះសេចក្តីសន្និដ្ឋាននេះទេ។ កំហុសអក្ខរាវិរុទ្ធ យ៉ាងច្បាស់ក្រឡេកនៅក្នុងសាលក្រុមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មិនមែនជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការ ច្រានចោលសេចក្តីសន្និដ្ឋានអង្គសេចក្តីរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទេ¹¹⁵⁷ ។

¹¹⁵² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០២៩-១០៥០។

¹¹⁵³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨២៨-៨៣៥។

¹¹⁵⁴ ឯកសារ E465 សាលក្រុម កថាខណ្ឌ ៣៨៥១-៣៨៥៥។ ផ្នែកសាលក្រុមនេះពាក់ព័ន្ធនឹងគោលបំណងរួម និងទស្សនទាននៃ សត្រូវនយោបាយ ដោយរៀបរាប់ពីរបៀបដែលពាក្យ “CIA”, “KGB” និង “យួន” ត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីកំណត់ថាជាសត្រូវ តាមការសន្មត។ ពាក្យទាំងនេះមិនសំដៅដល់ក្រុមពូជសាសន៍ទេ។ តាមពិត មេធាវីការពារក្តីខ្លួនឯងផ្ទាល់បានធ្វើការសន្និដ្ឋានដែល អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានឯកភាព ថា ពាក្យមិនមែនជាស័យត្រង់ទេ និង “ត្រូវធ្វើឡើងសម្រាប់ជនបរទេសនិងបុគ្គលដែល ប្រឆាំងនឹងរបប”។ សូមមើល ឯកសារ E465 សាលក្រុម កថាខណ្ឌ ៣៨៥៤-៣៨៥៥។

¹¹⁵⁵ ឯកសារ E465 សាលក្រុម កថាខណ្ឌ ៣៣៨២-៣៤១៧។

¹¹⁵⁶ ឯកសារ E465 សាលក្រុម កថាខណ្ឌ ៣៤១៨-៣៤២៨។

¹¹⁵⁷ សំណុំរឿង ០០១- ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ៦២៩។

482. ទីពីរ នៅក្នុងមូលដ្ឋាន ១២៦¹¹⁵⁸ និង មូលដ្ឋាន ១៥៨¹¹⁵⁹ មេធាវីការពារក្តីហាក់ដូចជាលើកទទ្ទឹករណ៍ថា បុគ្គលដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាជាសមាជិកនៃកងទ័ពវៀតណាម មិនអាចបង្កើតជាផ្នែកមួយនៃក្រុមគោលដៅដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានកំណត់អត្តសញ្ញាណនោះទេ។ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់លើពាក្យពេចន៍របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ក្នុងការកំណត់អត្តសញ្ញាណក្រុមជនជាតិវៀតណាម អាចរួមចំណែកដល់ការយល់ច្រឡំមួយកម្រិត។ នៅផ្នែកខ្លះនៃសាលក្រមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង អង្គជំនុំជម្រះបានយោងទៅ “ប្រជាជនវៀតណាមដែលរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា” ថាជាក្រុមដែលអាចសម្គាល់បានគ្រប់គ្រាន់¹¹⁶⁰។ ពាក្យពេចន៍អាចត្រូវបានប្រកាន់យកតាមបរិបទនៃការនិរទេស ដែលជាផ្នែកតែមួយគត់ នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ ដែលយោងទៅ “ប្រជាជនវៀតណាម ដែលរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា”¹¹⁶¹ ពាក់ព័ន្ធនឹងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដីកាដោះស្រាយយោងទៅ “ប្រជាជនវៀតណាម” ជាក្រុមដែលបានការពារ¹¹⁶²។ ដូចគ្នានេះដែរ នៅក្នុងសវនាការ ភាគីបានកំណត់ក្រុមពូជសាសន៍ ដែលត្រូវបានធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ថាជា “ប្រជាជនវៀតណាម”¹¹⁶³។ តាមពិតទៅ ការយោងរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទៅ “ប្រជាជនវៀតណាមរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា” បានដកស្រង់ពីកថាខណ្ឌនានានៃក្នុងដីកាដោះស្រាយ ត្រង់ផ្នែកដែលក្រុមត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណថាជា “ជនជាតិវៀតណាម”¹¹⁶⁴។

¹¹⁵⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨២៨-៨៣៥។

¹¹⁵⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០២៨-១០៥០។

¹¹⁶⁰ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១៨៩ និង ៣៥១១។

¹¹⁶¹ ឯកសារ D427 ដីកាដោះស្រាយ កថាខណ្ឌ ១៣៩៨។

¹¹⁶² ឯកសារ D427 ដីកាដោះស្រាយ កថាខណ្ឌ ១៤២២ (ផ្អែកលើទំនាក់ទំនងខ្សែលោហិត និងជាពិសេស ខ្សែស្រឡាយខាងម្តាយ)។

¹¹⁶³ សូមមើល ឯកសារ E457/6/4/1 សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តី កថាខណ្ឌ ១៨៨៩-១៨៩៣, ២១៨៦-២១៩៨។ ឯកសារ E457/6/3/1 សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលដែលបានកែសម្រួលរបស់ នួន ជា ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧, កថាខណ្ឌ ៦៩៦។ ឯកសារ E457/6/1 សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលដែលបានកែសម្រួលរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២កថាខណ្ឌ ៨៩៤-៨៩៥ ជើងទំព័រ ៣៦៣៤។

¹¹⁶⁴ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤១៨ ជើងទំព័រ ១១៥២០ (យោងទៅកថាខណ្ឌ ៧៩១ និង ១៣៤៣ នៃដីកាដោះស្រាយ ដែលពណ៌នាក្រុមថាជា “ជនជាតិវៀតណាម”)។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

483. ដូចនៅក្នុងពេលសវនាការដែរ សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងថា ក្រុមនេះគួរកំណត់អត្តសញ្ញាណ ថាជាប្រជាជនវៀតណាម។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានលើកទឡើងករណី ដែលបង្ហាញថា ជាការមិន សមហេតុផលដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសម្រេចថា ប្រជាជនវៀតណាមគឺជាក្រុមពូជ សាសន៍ដែលអាចសម្គាល់បានគ្រប់គ្រាន់។ តាមពិតទៅ មេធាវីការពារក្តីមិនបានជំទាស់ចំពោះជន ជាតិវៀតណាម ថាជាក្រុមពូជសាសន៍ ដែលអាចសម្គាល់បាននោះឡើយ នៅក្នុងសារណាបញ្ចប់ ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់ខ្លួន¹¹⁶⁵។ លើសពីនេះទៀត នៅក្នុងផ្នែកខ្លះនៃសាលក្រុមរបស់អង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូង អង្គជំនុំជម្រះក៏បានលើកឡើងអំពី “ក្រុមគោលដៅជនជាតិវៀតណាម”¹¹⁶⁶ ឬ គ្រាន់តែយោងត្រឹម “ជនជាតិវៀតណាម” ឬ “ប្រជាជនវៀតណាម” នៅពេលដែលលើកឡើងអំពី ក្រុមពាក់ព័ន្ធ¹¹⁶⁷។

484. នាពេលនេះ មេធាវីការពារក្តីហាក់ដូចជាលើកទឡើងករណីថា (១) អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មាន កំហុសដោយមិនបានញែកដាច់ពីគ្នានូវជនស៊ីវិលវៀតណាម ចេញពីកងយោធព៌វៀតណាម ឬប្រជា ជនវៀតណាម ដែលចូលរួមជាមួយខ្មាំង (មូលដ្ឋាន ១៥៨)¹¹⁶⁸ និង (២) ជនរងគ្រោះវៀតណាម ដែលមិនមែនជាសមាជិកនៃក្រុមពូជសាសន៍ដែលត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណ ព្រោះ (បើតាម មេធាវីការពារក្តី) ពួកគេមិនបានរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា (មូលដ្ឋាន ១២៦)¹¹⁶⁹។ សហមេធាវីនាំ មុខសូមលើកឡើងថា មេធាវីការពារក្តីយល់ច្រឡំទៅលើបញ្ហា។ ក្រុមដែលជាកម្មវត្ថុនៃការធ្វើទុក្ខ បុកម្នេញ ដោយមូលហេតុពូជសាសន៍ ចាំបាច់ត្រូវតែជាក្រុមពូជសាសន៍។ ក្រុមនេះអាចរួមទាំង សមាជិកយោធព៌ និងប្រជាជនស៊ីវិល។ ក្នុងករណីនេះ ក្រុមនេះគឺប្រជាជនវៀតណាម¹¹⁷⁰។ ទោះបី ជាសមាជិកខ្លះនៃក្រុម បានចូលរួម ឬត្រូវបានគេគិតថាបានចូលរួម ដែរឬអត់ក៏ដោយ ជាមួយកង ទ័ព ឬអំណាចនយោបាយខ្មាំងក្តី ក៏មិនមានភាពពាក់ព័ន្ធនឹង ជាមួយនឹងអត្តសញ្ញាណពួកគេ ជា

¹¹⁶⁵ ឯកសារ E457/6/4/1 សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តី កថាខណ្ឌ ១៨៨៩-១៨៩៣, ២១៨៤-២១៨៨។ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា មេធាវីការពារក្តីបានប្រើប្រាស់ “ជនជាតិវៀតណាម” “ប្រជាជនវៀតណាម” ឬ “ជាតិពន្ធុវៀតណាម” នៅក្នុងសារណារបស់ខ្លួនក្នុងការពណ៌នាអំពីក្រុមគោលដៅ។

¹¹⁶⁶ ឯកសារ E465 សាលក្រុម កថាខណ្ឌ ២៦០៩។

¹¹⁶⁷ ឯកសារ E465 សាលក្រុម កថាខណ្ឌ ២៦០៥-២៦០៩, កថាខណ្ឌ ២៩៩៥-២៩៩៦។

¹¹⁶⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០២៩-១០៣២។

¹¹⁶⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨២៨-៨៣៥។

¹¹⁷⁰ សូមមើល កថាខណ្ឌ ៤៨២-៤៨៣ ខាងលើ។

សមាជិកក្រុមពូជសាសន៍ដែរ¹¹⁷¹។ ក្នុងករណីការឃុំឃាំងពាក់ព័ន្ធមនុស្ស ដែលជាសមាជិកពិតប្រាកដ នៃកងកម្លាំងយោធាខ្មាំង បញ្ហាមួយផ្សេងទៀតពិតជាអាចកើតឡើង គឺថាតើការឃុំឃាំងកំណត់គោលដៅទៅលើពួកគេ ដោយសារតែពូជសាសន៍របស់ពួកគេ ឬដោយសារតែឋានៈជាខ្មាំងរបស់ពួកគេ។ សហមេធាវីនាំមុខនឹងឆ្លើយតបចំពោះបញ្ហានេះនៅផ្នែកខាងក្រោម។

485. ចំពោះបញ្ហានៃក្រុមពូជសាសន៍ ដែលត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណ ត្រឹមត្រូវ និងគ្រប់គ្រាន់នោះ សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងថា ក្រុមពូជសាសន៍ពាក់ព័ន្ធ ចាំបាច់ត្រូវតែជាប្រជាជនរៀតណាម។ ដោយសារតែបញ្ហានេះមិនមានមន្ទិលសង្ស័យអ្វី ដោយភាគីនានានៃសវនាការនោះ បញ្ហានេះមិនគួរត្រូវបានចោទសួរនាពេលនេះ ថាជាការសម្រេចដោយសមហេតុផលដែរឬទេ ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឡើយ¹¹⁷²។

៩.៥.៣.៦.៣. ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ នៅព្រៃវែង និងស្វាយរៀង

486. នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ១៥៨¹¹⁷³ បន្ថែមពីលើការជំទាស់ចំពោះក្រុមដែលអាចសម្គាល់បាន (ដូចបានឆ្លើយតបពីខាងលើ) មេធាវីការពារក្តីបានអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសក្នុងការសម្រេចថា (១) អំពើធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ មិនត្រូវបានបង្ហាញឱ្យហួសពីវិមតិសង្ស័យ ឬមិនស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពនៃការជំនុំជម្រះ (២) អំពើដែលរងការជំទាស់ មិនមែនជាការរើសអើងជាក់ស្តែងឡើយ និង (៣) ជនជាតិរៀតណាមមិនត្រូវបានកំណត់គោលដៅដោយចេតនាឡើយ នៅព្រៃវែង និងស្វាយរៀង។

¹¹⁷¹ សូមមើល រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kupreškić សំណុំរឿងលេខ IT-95-16-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០ កថាខណ្ឌ ៥៦៨។

¹¹⁷² ក្នុងគ្រប់ករណីទាំងអស់ ដូចដែលបានអះអាងនៅក្នុងសារណានេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានធ្វើការសន្និដ្ឋានទាក់ទងនឹងការចាប់ខ្លួន និងការបាត់ខ្លួននៃប្រជាជនរៀតណាម ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានកំណត់ថាបានរស់នៅនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា៖ សូមមើលខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៧១៩។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញកំហុសណាមួយនៅក្នុងការសន្និដ្ឋានទាំងនោះ។

¹¹⁷³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០២៨-១០៥០។

៩.៥.៣.៦.៣.១. អំពើជាមូលដ្ឋាន ការសម្លាប់ ការចាប់ខ្លួន ការនិរទេស

- 487. មេធាវីការពារក្តីលើកទទ្ទីករណ៍ថា អំពើជាមូលដ្ឋានមិនត្រូវបានបង្ហាញឱ្យហួសពីវិមតិសង្ស័យឡើយ¹¹⁷⁴។ អំពើទាំងអស់នោះ ដែលត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពាក់ព័ន្ធនឹងខេត្តព្រៃវែង និងស្វាយរៀង គឺ (១) ការនិរទេសចេញពីខេត្តព្រៃវែងទៅប្រទេសវៀតណាម ដែលធ្វើឡើងនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ និងឆ្នាំ១៩៧៦ (២) ការចាប់ខ្លួនដែលធ្វើឡើងនៅព្រៃវែង និងស្វាយរៀង ចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៧ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ និង (៣) ការសម្លាប់ជនស៊ីវិលវៀតណាម ដែលធ្វើឡើងនៅស្វាយរៀងក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨¹¹⁷⁵។
- 488. សហមេធាវីនាំមុខសូមឆ្លើយតបនៅកន្លែងដទៃផ្សេងទៀត នៅក្នុងសារណានេះ ចំពោះការអះអាងថា ការនិរទេសចេញពីខេត្តព្រៃវែង មិនត្រូវបានបង្ហាញឱ្យហួសពីវិមតិសង្ស័យនោះ¹¹⁷⁶។
- 489. ចំពោះការចាប់ខ្លួននៅក្នុងខេត្តព្រៃវែង មេធាវីការពារក្តីហាក់ដូចជាមិនបានចោទប្រកាន់ អំពីកំហុសឆ្គងណាមួយក្នុងការសម្រេចលើអង្គហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឡើយ លើការចាប់ខ្លួននោះ ប៉ុន្តែ មេធាវីការពារក្តីគ្រាន់តែលើកទទ្ទីករណ៍ថាតើ អំពើនោះស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពពេលវេលា ដែរឬអត់ នៅក្នុងបទចោទ។ ជាពិសេស មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យពឹងផ្អែកលើ ការចាប់ខ្លួននានាដែលអាចមានកើតឡើង នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ដើមឆ្នាំ១៩៧៧¹¹⁷⁷។ មេធាវីការពារក្តីហាក់ដូចជាជឿជាក់ថា វិសាលភាពពេលវេលារួមបញ្ចូលតែអំពើនានា នៅក្រោយខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៧ប៉ុណ្ណោះ¹¹⁷⁸។ ចំណុចនេះមិនត្រឹមត្រូវទេ។
- 490. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានទទួលវិនិច្ឆ័យ៖

ដោយផ្អែកលើដីកាដោះស្រាយ និងសេចក្តីសម្រេចបំបែក កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី អំពើដែលរងការចោទប្រកាន់ ទាក់ទងទៅនឹងការប្រព្រឹត្តលើ ប្រជាជនវៀតណាម ត្រូវបានកម្រិតត្រឹមការបណ្តេញចេញ ពីទឹកដីនៃប្រទេសកម្ពុជា ទៅប្រទេសវៀតណាម ការចាប់ខ្លួន ការឃុំខ្លួន និង

¹¹⁷⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៣៣-១០៣៦។
¹¹⁷⁵ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៥១២។
¹¹⁷⁶ សូមមើល កថាខណ្ឌ ៣០៨-៣១៣។
¹¹⁷⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៣៤។ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៥០។
¹¹⁷⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៣៤។

ការសម្លាប់ប្រជាជនវៀតណាម និងចាប់ពីខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៧ ការប្រមូលនិងការសម្លាប់
រង្គាល នៅខេត្តព្រៃវែងនិងស្វាយរៀង¹¹⁷⁹។

491. បទចោទដែលមិនរួមបញ្ចូល ហេតុការណ៍នានាមុនខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៧ គឺ បទចោទពាក់ព័ន្ធនឹង
“ការប្រមូលផ្តុំ និងការសម្លាប់រង្គាល”។ ការកម្រិតលើពេលវេលានៅក្នុងបទចោទ មិនអនុវត្តចំពោះ
ទម្រង់ដទៃនៃអំពើជាមូលដ្ឋាន ឬចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដោយមូលហេតុពូជ
សាសន៍ជាទូទៅឡើយ។ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា មេធាវីការពារក្តីខ្លួនឯងយល់ដឹងថា បទ
ចោទនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដោយមូលហេតុពូជសាសន៍ជារួម ដូចដែលពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងជនជាតិ
វៀតណាមនោះ គួរ “ត្រូវតែពិនិត្យមើល ស្របតាមយុត្តាធិការពេលវេលាទាំងមូលរបស់ អ.វ.ត.ក
ពោលគឺចាប់ពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសាឆ្នាំ១៩៧៥ និងថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩”¹¹⁸⁰។ មិនមានកំហុស
ឆ្គងឡើយក្នុងការដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពឹងផ្អែកទៅលើការចាប់ខ្លួន ដែលអាចកើតឡើង
នៅរវាងចុងឆ្នាំ១៩៧៥ និងដើមឆ្នាំ១៩៧៧ នោះ¹¹⁸¹។

492. ចំពោះការចាប់ខ្លួននៅខេត្តស្វាយរៀង មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មិន
បានផ្តល់សំអាងហេតុដែលអាចឱ្យ “កំណត់ការចាប់ខ្លួនថាជា ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទេ”¹¹⁸²។ ប៉ុន្តែ
អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានធ្វើការសម្រេចពាក់ព័ន្ធនឹងការចាប់ខ្លួនប្រជាជនវៀតណាមនៅខេត្ត
ស្វាយរៀង¹¹⁸³។ មេធាវីការពារក្តីជំទាស់លើការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង¹¹⁸⁴ ពាក់
ព័ន្ធនឹងការបាត់ខ្លួនគ្រួសារចំនួនបួន ពីភូមិស្វាយយារ¹¹⁸⁵។ ប៉ុន្តែ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅ
ចំពោះមុខខ្លួន ក៏មានផងដែរនូវភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង ចាន់ថី ដែលថាគ្រួសារ

1179 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៥០៨។
1180 ឯកសារ E457/6/4/1 សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តី កថាខណ្ឌ ១៨៩២។
1181 នេះអនុវត្តចំពោះការចាប់ខ្លួននៅក្នុងភូមិពោធិ៍ចិន្តា ដែលត្រូវបានរៀបរាប់ដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឡាច គ្រី និង ដូង អៀង និងសាក្សី ថេង ផល។ សូមមើល ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៥០-៣៤៥១។
1182 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៣៥។
1183 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៥២-៣៤៥៥។
1184 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៥៣។
1185 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៣៥ យោងទៅកថាខណ្ឌ ៩៨៧-៩៩២។

រៀនណាមពីរទៀតនៅក្នុងភូមិរបស់គាត់ ត្រូវបានគេចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់ ឬបាត់ខ្លួន¹¹⁸⁶។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានទទួលយកភស្តុតាងនោះយ៉ាងច្បាស់ នៅពេលដែលអង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថាការភ័យខ្លាចដែលបណ្តាលមកពីការបាត់ខ្លួនទាំងនេះ បណ្តាលឱ្យឪពុករបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសៀង ចាន់ថី ធ្វើអត្តឃាត¹¹⁸⁷។

៩.៥.៣.៦.៣.២. ការរើសអើងជាក់ស្តែង

493. នៅក្នុងទង្វើករណីទីបីក្នុង មូលដ្ឋាន ១៥៨ មេធាវីការពារក្តីបានលើកទង្វើករណីថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសក្នុងការសម្រេចថា អំពើខាងលើ គឺជាការរើសអើងជាក់ស្តែង។ មេធាវីការពារក្តីធ្វើការលើកឡើងបែបនេះ ដោយមិនបានសួរដេញដោលថាតើ មានការកើតឡើងនូវការសម្លាប់ ឬការបាត់ខ្លួនដែរឬអត់នោះទេ ប៉ុន្តែ បែរជាជំទាស់ថាតើជនរងគ្រោះ ត្រូវបានគេកំណត់គោលដៅ ដោយសារតែពូជសាសន៍ជារៀនណាមរបស់គាត់ ឬដោយសារមូលហេតុដទៃផ្សេងៗ។ ការធ្វើដូច្នេះគឺជាការបង្ហាញដោយមិនត្រឹមត្រូវនូវភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង ចាន់ថី និង ដួង អឿន¹¹⁸⁸។

494. ឪពុករបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង ចាន់ថី គឺជាជនជាតិរៀនណាម។ ប៉ុន្តែ មេធាវីការពារក្តីចង់សំដៅថា ព្យសនកម្មដែលក្រុមគ្រួសារគាត់ទទួលរង គឺដោយសារតែបងប្រុសរបស់គាត់ មានទំនាក់ទំនងជាមួយនឹងរបបមុន¹¹⁸⁹។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពិចារណាលើភស្តុតាង ហើយបានសន្និដ្ឋានថា ឪពុករបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង ចាន់ថី បានធ្វើអត្តឃាតដោយសារតែគាត់ភ័យខ្លាចអំពីព្យសនកម្ម ដែលអាចកើតឡើងចំពោះគាត់ និងក្រុមគ្រួសាររបស់គាត់ ព្រោះគាត់គឺជាជនជាតិរៀនណាម។ មានភស្តុតាងសំខាន់ៗនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដើម្បីគាំទ្រ

¹¹⁸⁶ ឯកសារ E1/393.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង ចាន់ថី), ទំព័រ ៧៣ បន្ទាត់ ១២-១៣ ក្រោយម៉ោង [15.42.26]។ ឯកសារ E1/394.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង ចាន់ថី) ទំព័រ ១០ បន្ទាត់ ៩-១៩ ក្រោយម៉ោង [09.35.00] ទំព័រ ១៣ បន្ទាត់ ១៨ - ទំព័រ ១៥ បន្ទាត់ ៤ ក្រោយម៉ោង [09.47.36] ទំព័រ ២៣ បន្ទាត់ ១ - ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ២ ក្រោយម៉ោង [10.35.54] ដែលត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពិភាក្សានៅក្នុងឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៥២។

¹¹⁸⁷ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៥៥។

¹¹⁸⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៣៧-១០៣៩។

¹¹⁸⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៣៨។

ដល់ការសម្រេចដែលថា ការគំរាមកំហែងអំពីព្យួសនកម្ម បណ្តាលមកពីការកំណត់គោលដៅ ទៅលើប្រជាជនវៀតណាម។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង ចាន់ថី បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា ប្រធានសហករណ៍បានចោទប្រកាន់ឪពុករបស់គាត់ថាជាអាយ៉ងយួន¹¹⁹⁰ គ្រួសារជនជាតិវៀតណាមពីរទៀតនៅក្នុងភូមិ ត្រូវបានគេយកទៅហើយបាត់ខ្លួន ដោយប្រជាជនយល់ថា ពួកគេត្រូវបានគេសម្លាប់ចោល¹¹⁹¹ ប្រជាជនដទៃទៀតមិនហ៊ាននិយាយជាមួយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង ចាន់ថី ដោយសារតែខ្លាចជាប់ទាក់ទងជាមួយនឹងកូនកាត់វៀតណាម¹¹⁹²។ ចំពោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង ចាន់ថី មូលដ្ឋាននៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ មានច្បាស់លាស់ណាស់ ដោយនៅចុងបញ្ចប់នៃសក្ខីកម្មរបស់គាត់ សំណួររបស់គាត់ទៅកាន់ជនជាប់ចោទ គឺថា ហេតុអ្វីទើបរបបនេះសម្លាប់សមាជិកនៃក្រុមជនជាតិភាគតិច¹¹⁹³។

495. ស្វាមីរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដួង អឿន¹¹⁹⁴ គឺជាជនជាតិវៀតណាម។ គាត់ត្រូវបានគេយកទៅហើយបាត់ខ្លួន ភ្លាមៗក្រោយពេលមានការចាប់ខ្លួន និងបាត់ខ្លួនប្រជាជនវៀតណាមដទៃទៀតនៅក្នុងភូមិ ដែលមានលក្ខណៈប្រហែលគ្នានេះ។ មេធាវីការពារក្តីហាក់ដូចជាមិនជំទាស់ថា ស្វាមីរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដួង អឿន ត្រូវបានចាប់ខ្លួន និងបាត់ខ្លួនឡើយ។ ប៉ុន្តែ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា បើតាមភស្តុតាងរបស់ ដួង អឿន គាត់គឺជាអ្នករត់ពន្ធ និងជាអតីតទាហានវៀតណាម

¹¹⁹⁰ ឯកសារ E1/393.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង ចាន់ថី) ទំព័រ ៧៣ បន្ទាត់ ២២-២៣ មុនម៉ោង [15.46.07]។ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៥២។

¹¹⁹¹ ឯកសារ E1/393.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង ចាន់ថី) ទំព័រ ៧៣ បន្ទាត់ ១២-១៣ ក្រោយម៉ោង [15.42.26]។ ឯកសារ E1/394.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង ចាន់ថី) ទំព័រ ១៣ បន្ទាត់ ៨-២១ មុន និងក្រោយម៉ោង [09.48.36], ទំព័រ ១៤ បន្ទាត់ ១៣-២៣ ក្រោយម៉ោង [09.50.32], ទំព័រ ២៣ បន្ទាត់ ១ - ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ១៣ ក្រោយម៉ោង [10.35.54]។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៥២។

¹¹⁹² ឯកសារ E1/394.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង ចាន់ថី) ទំព័រ ៥ បន្ទាត់ ១១-១៣ មុនម៉ោង [09.17.37]។

¹¹⁹³ ឯកសារ E1/394.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង ចាន់ថី) ទំព័រ ២៨ បន្ទាត់ ១០-១២ ក្រោយម៉ោង [10.55.00] (“តើហេតុអ្វីបានជាបបរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យសម្លាប់មនុស្ស ហើយនិង រើសអើងចំពោះជនជាតិដទៃ សម្លាប់មនុស្សដូចជាជនជាតិវៀតណាម ចាម ចិន ដែលរស់នៅក្នុងរបបនោះ?”)។

¹¹⁹⁴ ការអះអាងបន្ថែមពាក់ព័ន្ធនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដួង អឿន មាននៅក្នុងកថាខណ្ឌ ៣០៨-៣១២។

ដូច្នេះហើយប្រហែលជាត្រូវបានចាប់ខ្លួន ដោយសារមូលហេតុទាំងអស់នេះ¹¹⁹⁵។ គួរឱ្យគ្រប់គ្រងណាស់ ដែលមេធាវីការពារក្តីបានទាញការអះអាងបែបនេះ ចេញពីចម្លើយដែលកត់ត្រាដោយ មជ្ឈមណ្ឌល ឯកសារកម្ពុជា¹¹⁹⁶ ជាអង្គការមួយដែលវិធីសាស្ត្របំពេញការងាររបស់ពួកគេ ត្រូវបានជំទាស់យ៉ាង ខ្លាំងនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តី¹¹⁹⁷។ តាមពិតទៅ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដូង អឿន បានច្រានចោលម្តងហើយម្តងទៀត ចំពោះការចោទប្រកាន់របស់មេធាវីការពារក្តី ដែល ថា ប្តីរបស់គាត់គឺជាអ្នករត់ពន្ធគ្រឿងញៀន¹¹⁹⁸ ហើយគាត់បាននិយាយថា គាត់បានដឹងតិចតួច ប៉ុណ្ណោះអំពីសវនករជាទៀតក្នុង ឬជាទាហានរបស់ប្តីគាត់ នៅពេលពីមុន¹¹⁹⁹។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី ឡាច ត្រី បានគាំទ្រដល់ព័ត៌មានរបស់គាត់¹²⁰⁰។ ភ័ស្តុតាងរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដូង អឿន ច្បាស់លាស់ណាស់អំពីមូលហេតុអ្វី ទើបប្តីរបស់គាត់ និងអ្នកដទៃទៀត ត្រូវបានគេ

¹¹⁹⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៣៨។

¹¹⁹⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ជើងទំព័រ ១៩២០។

¹¹⁹⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣២៦-៣២៨។

¹¹⁹⁸ ឯកសារ E1/381.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដូង អឿន) ទំព័រ ១៤ បន្ទាត់ ៧-៨ មុន ម៉ោង [09.48.11] ទំព័រ ៣៦ បន្ទាត់ ៥-៩ មុនម៉ោង [11.25.57] ទំព័រ ៣៩ បន្ទាត់ ១៩-២២ និងបន្ទាត់ ២៥ - ទំព័រ ៤០ បន្ទាត់ ៤ ក្រោយម៉ោង [13.32.46]។ ការចោទប្រកាន់ទាក់ទងនឹងការជួញដូរអាវ៉ែនទំនងយកចេញពីបទសម្ភាសន៍ជាមួយមជ្ឈមណ្ឌល ឯកសារកម្ពុជា។ សូមមើល ឯកសារ E1/381.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដូង អឿន), ទំព័រ ៤០ បន្ទាត់ ៤ - ទំព័រ ៤១ បន្ទាត់ ៩ មុនម៉ោង [13.41.58]។ ហេតុផលសម្រាប់ការមិនចាប់អារម្មណ៍លើចម្លើយទាំងនេះត្រូវ បានលើកឡើងនៅក្នុងសារណានេះ៖ សូមមើល ផ្នែក ៨.២.៤ កថាខណ្ឌ ២០៤-២១២ ជាពិសេស កថាខណ្ឌ ២០៧-២១១។

¹¹⁹⁹ ឯកសារ E1/381.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដូង អឿន) ទំព័រ ១៥ បន្ទាត់ ១៣-១៧ មុន និងក្រោយម៉ោង [09.52.25], ទំព័រ ៤១ បន្ទាត់ ១១ - ទំព័រ ៤២ បន្ទាត់ ១៤ ក្រោយម៉ោង [13.41.58]។

¹²⁰⁰ ឯកសារ E1/380.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឡាច ត្រី) ទំព័រ ៦១ បន្ទាត់ ២៤-២៥ ក្រោយម៉ោង [15.01.04] ទំព័រ ៦២ បន្ទាត់ ១៦-១៧ ក្រោយម៉ោង [15.05.06], ទំព័រ ៧០ បន្ទាត់ ២៥ - ទំព័រ ៧១ បន្ទាត់ ៣ មុនម៉ោង [15.35.33]។ នៅក្នុងឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ជើងទំព័រ ១៩២០ មេធាវីការពារមានកំហុស ដោយបានបញ្ជាក់ថាមានចម្លើយមួយជារបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឡាច ត្រី ទាំងដែលគាត់មិនបានផ្តល់ចម្លើយនេះទេ ហើយ ចម្លើយនេះផ្ទុយគ្នាពីសក្ខីកម្មរបស់គាត់។ សូមមើល ឯកសារ E3/7559 បទសម្ភាសន៍ជាមួយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា (ចាន់ រី) ចុះថ្ងៃទី១០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០០។

កំណត់គោលដៅ ដោយថា “ជនជាតិវៀតណាមហ្នឹងយកទៅទាំងអស់ហើយ វាមិនទុកទេ ជំនាន់នឹង នោះ។ ទាល់តែម៉ែខ្មែរ គេយកតែប្តីទៅៗ”¹²⁰¹ ។

496. សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា នៅក្នុងភូមិមួយៗ គ្រួសារវៀតណាមទាំងអស់ ត្រូវបានកំណត់ គោលដៅសម្រាប់ការចាប់ខ្លួន និងបាត់ខ្លួន។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានព្យាយាម ក្នុងការពន្យល់ថា ហេតុអ្វី ទើបគ្រួសារដទៃផ្សេងទៀត ត្រូវបានកំណត់គោលដៅ ប្រសិនបើមិនមែនដោយសារតែ ពួកគេគឺជាជនជាតិវៀតណាមនោះ។

497. ការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថា ប្រជាជនត្រូវបានចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់ ដោយ សារតែពួកគេជាជនជាតិវៀតណាម សមហេតុផលទាំងស្រុង ដោយផ្អែកលើភ័ស្តុតាង។ មេធាវី ការពារក្តីមិនបានបង្ហាញអំពីកំហុសនៅក្នុងការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឡើយ។ ទោះជាជនករណីណាក្តី សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តី ពាក់ ព័ន្ធនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដួង អឿន និង សៀង ចាន់ថី នឹងមិនអាចផ្លាស់ប្តូរសេចក្តីសន្និដ្ឋាន ស្ថាពររបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានឡើយ ដោយសារតែអំពើធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដទៃទៀត ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពឹងផ្អែកលើនៅក្នុងការសម្រេចរបស់ខ្លួន។

៩.៥.៣.៦.៣. ចេតនាវើសអើង

498. មេធាវីការពារក្តីនៅក្នុង **មូលដ្ឋាន ១៥៨**¹²⁰² បានបន្តដោយលើកឡើងនូវទង្វើករណីដែលថា អង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសក្នុងការសន្និដ្ឋានថា មានការបង្ហាញអំពីចេតនាវើសអើង។ មេធាវី ការពារក្តីផ្តោតជាពិសេសទៅលើការជំទាស់ចំពោះសញ្ញាណដែលថា ជនរងគ្រោះជនជាតិវៀតណា មត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណតាមរយៈ ការបង្កើតបញ្ជីឈ្មោះ និងថា ពួកគេត្រូវបានកំណត់គោល ដៅ ដោយផ្អែកលើទ្រឹស្តីខ្សែស្រឡាយខាងម្តាយ¹²⁰³ ។

¹²⁰¹ ឯកសារ E1/381.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដួង អឿន) ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ៩-១០ ក្រោយម៉ោង [10.48.20]។

¹²⁰² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០២៩-១០៥០។

¹²⁰³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៤០-១០៤៨។

499. សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ការសម្រេចទាក់ទងទៅនឹងការបង្កើតបញ្ជីឈ្មោះជនជាតិវៀតណាមនៅខេត្តព្រៃវែង និងខេត្តស្វាយរៀង មិនចាំបាច់ឡើយសម្រាប់ការសម្រេចអំពីចេតនាក្នុងការរើសអើង។ សហមេធាវីនាំមុខម្នាក់ថា ភ័ស្តុតាងដែលផ្អែកលើឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅខេត្តព្រៃវែង និងស្វាយរៀង បានបង្ហាញថា បញ្ជីឈ្មោះមិនមានភាពចាំបាច់ឡើយនៅក្នុងសហគមន៍ទាំងអស់នោះ។ ប្រជាជនបានដឹងរួចទៅហើយថា នរណាជាប្រជាជនវៀតណាម។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានម្នាក់អំពីភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង ចាន់ថី ដែលថា ប្រធានសហករណ៍ “បានដឹងច្បាស់ហើយថា គ្រួសារណាវៀតណាម គ្រួសារណាមិនមែនវៀតណាម គឺដឹងច្បាស់ អីចឹងវាកត់សម្គាល់ អីចេងវាស្គាល់ ដឹងច្បាស់ហើយ។ ព្រោះអីដូចគ្រួសារខ្ញុំអីចឹង វៀតណាមអីចឹង គេមិនបាច់សួរអីទៀត គេដឹង គេស្គាល់ហើយថា ជីតាខ្ញុំជាជនជាតិវៀតណាម”¹²⁰⁴។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានផ្តល់សក្ខីកម្មថា មានគ្រួសារកូនកាត់ចំនួនបីគ្រួសារ នៅក្នុងភូមិរបស់គាត់ រួមទាំងគ្រួសាររបស់គាត់ផ្ទាល់មួយផង¹²⁰⁵។ ដូចគ្នានេះដែរ នៅក្នុងភូមិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដូង អឿន គឺភូមិពោធិ៍ចិន្តានៅក្នុងខេត្តព្រៃវែង មានគ្រួសារកាត់វៀតណាមសរុបចំនួនបីគ្រួសារ¹²⁰⁶។ សមាជិកគ្រួសារវៀតណាមទាំងអស់ ត្រូវបានគេយកទៅ ហើយបាត់លែងឃើញរហូត¹²⁰⁷។

¹²⁰⁴ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៥២។ ឯកសារ E1/394.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង ចាន់ថី) ទំព័រ ១៥ បន្ទាត់ ១-៤ មុនម៉ោង [09.53.19]។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E1/394.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង ចាន់ថី) ទំព័រ ១០ បន្ទាត់ ៧-៨ ក្រោយម៉ោង [09.35.00] (“បាទ គេដឹង ព្រោះប៉ាខ្ញុំ គាត់ដូចវៀតណាម ព្រោះគាត់ស។ គាត់សៗ ដូចវៀតណាម គេដឹង គេស្គាល់ៗថា គាត់ជាជនជាតិវៀតណាម”)។ និងបន្ទាត់ ១៦-១៧ ក្រោយម៉ោង [09.35.00] (“គេមិនជជីកសួរអីទេ ព្រោះដូចថា គេស្គាល់ពីដើមមកអីចឹងថា អ្នកណាជាកូនកាត់វៀតណាម គ្រួសារវៀតណាម គឺគេស្គាល់”)។

¹²⁰⁵ ឯកសារ E1/394.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង ចាន់ថី) ទំព័រ ១០ បន្ទាត់ ៩-១២ ក្រោយម៉ោង [09.35.00]។ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៥២)។

¹²⁰⁶ ឯកសារ E1/381.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដូង អឿន), ទំព័រ ៣១ បន្ទាត់ ៧-១១ ក្រោយម៉ោង [11.06.46]។

¹²⁰⁷ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៤៥-៣៤៥១។ ឯកសារ E1/381.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដូង អឿន) ទំព័រ ១០ បន្ទាត់ ១៥ - ទំព័រ ១៤ បន្ទាត់ ១ ក្រោយម៉ោង [09.31.34] ទំព័រ ២២ បន្ទាត់ ២៥ - ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ៦ ក្រោយម៉ោង [10.38.02] ទំព័រ ២៩ បន្ទាត់ ២៤ - ទំព័រ ៣១ បន្ទាត់ ៥ ក្រោយម៉ោង [11.01.35], ទំព័រ ៤៥ បន្ទាត់ ១១ - ទំព័រ ៤៦ បន្ទាត់ ២២ មុនម៉ោង [14.05.17]។ ឯកសារ E1/379.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឡាច ត្រី) ទំព័រ ៥១ បន្ទាត់ ៩ - ទំព័រ ៥២ បន្ទាត់ ២៣ មុនម៉ោង [14.06.54], ទំព័រ ៥៤ បន្ទាត់ ២០ -

500. ប្រហែលគ្នានេះដែរ បញ្ហានៃគោលនយោបាយខ្សែស្រឡាយខាងមួយ មិនមែនជាកត្តាកំណត់នោះទេ។ កត្តានេះមានភាពពាក់ព័ន្ធ ព្រោះវាបានពន្យល់ថា ហេតុអ្វីក្នុងករណីខ្លះ កូនដែលមានឪពុកជារៀតណាម មិនត្រូវបានគេសម្លាប់ ហើយហេតុអ្វី ទោះកត្តានេះ មិនមោឃភាពការសម្រេចអំពីចេតនាទេនោះ។ ចំពោះការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះ ពាក់ព័ន្ធនឹងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ មេធាវីការពារក្តីមិនបានពន្យល់ថា កំហុសដែលបានចោទប្រកាន់ នឹងផ្តាស់ប្តូរសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដោយរបៀបណានោះទេ។

៩.៥.៣.៦.៤. ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញនៅស្រុកត្រាំកក់

501. ចំពោះស្រុកត្រាំកក់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុពូជសាសន៍ ត្រូវបានបង្ហាញពាក់ព័ន្ធនឹងការនិរទេសប្រជាជនរៀតណាម ពីស្រុកត្រាំកក់ទៅប្រទេសរៀតណាម ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៦¹²⁰⁸។ ការប្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តី ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនេះ (មូលដ្ឋាន ១១០) បានលើកឡើងថា (១) មិនមានអត្ថិភាពនៃ ភ័ស្តុតាងគាំទ្រការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពាក់ព័ន្ធនឹងអំពើជាមូលដ្ឋាន និង (២) អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនបានបង្ហាញដោយត្រឹមត្រូវអំពីចេតនាឡើយ¹²⁰⁹។ ចំពោះចេតនា សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របជាមួយនឹងសារណារបស់ ក.ស.ព¹²¹⁰។

502. ចំពោះអំពើជាមូលដ្ឋាន សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងថា សារណារបស់មេធាវីការពារក្តី មិនបានបង្ហាញអំពីសំអាងហេតុណាមួយ ដើម្បីធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឡើយ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសម្រេចអំពីការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើប្រជាជនរៀត

ទំព័រ ៥៥ បន្ទាត់ ៦ មុនម៉ោង [14.14.19], ទំព័រ ៥៧ បន្ទាត់ ២១ - ទំព័រ ៥៨ បន្ទាត់ ១៣ មុនម៉ោង [14.26.17], ទំព័រ ៧២ បន្ទាត់ ១៤-២៣ ក្រោយម៉ោង [15.21.02], ទំព័រ ៨១ បន្ទាត់ ៩-១៣ ក្រោយម៉ោង [15.48.50]។ ឯកសារ E1/371.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (សាក្សី ថេង ផល), ទំព័រ ២៩ បន្ទាត់ ១៩ - ទំព័រ ៣៣ បន្ទាត់ ២ ក្រោយម៉ោង [10.52.47], ទំព័រ ៤១ បន្ទាត់ ៧-១៥ ក្រោយម៉ោង [11.29.46], ទំព័រ ៤៥ បន្ទាត់ ២៣ - ទំព័រ ៤៦ បន្ទាត់ ៧ ក្រោយម៉ោង [13.40.45], ទំព័រ ៦០ បន្ទាត់ ១៧-២១ ក្រោយម៉ោង [14.31.53], ទំព័រ ៦៨ បន្ទាត់ ៥-២០ ក្រោយម៉ោង [15.14.10]។

¹²⁰⁸ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១៨៨-១១៩២។
¹²⁰⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៤៨-៧៥៥។
¹²¹⁰ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៦៣៨។

ណាមនៅស្រុកត្រាំកក់ ផ្អែកលើអំពើដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងការវិភាគលើអង្គហេតុរបស់ខ្លួន¹²¹¹ ដោយរៀបរាប់ថា អំពើនោះជា “ការនិរទេស”¹²¹²។ ដើម្បីជំទាស់ទៅនឹងការសម្រេចអំពីការធ្វើទុក្ខ បុកម្នេញ មេធាវីការពារក្តីគ្រាន់តែពឹងផ្អែកទៅលើទទ្ទឹករណ៍កន្លងមករបស់ខ្លួន ដែលជំទាស់ចំពោះ ការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអំពីការនិរទេសប៉ុណ្ណោះ¹²¹³។ ប៉ុន្តែ ដូចដែលបានលើក ឡើងពីខាងលើ¹²¹⁴ ទទ្ទឹករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីពាក់ព័ន្ធនឹងការនិរទេសពីស្រុកត្រាំកក់ បាន ត្រឹមតែការលើកទទ្ទឹករណ៍ថា ប្រជាជនរៀតណាម មិនបានឆ្លងព្រំដែនអន្តរជាតិឡើយ¹²¹⁵។

503. ហេតុដូច្នោះ សហមេធាវីនាំមុខពិបាកយល់ថាតើទទ្ទឹករណ៍ដូចគ្នាទាំងនេះ អាចត្រូវបានប្រើប្រាស់ ដោយរបៀបណា ដើម្បីជំទាស់ចំពោះការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង អំពីការធ្វើទុក្ខ បុកម្នេញនោះ។ ការសម្រេចអំពីការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ មិនតម្រូវថា ជនរងគ្រោះត្រូវឆ្លងព្រំដែនអន្តរ ជាតិឡើយ។ ការសម្រេចអំពីការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ក៏មិនពឹងផ្អែកលើការកំណត់ប្រភេទនៃបទល្មើស ជាក់លាក់នៃអំពើជាមូលដ្ឋានដែរ¹²¹⁶។ ការសម្រេចនេះតម្រូវត្រឹមថា សមាជិកនៃក្រុមដែលបាន ការពារ ក្លាយជាកម្មវត្ថុនៃការប្រព្រឹត្តិ ដែលបដិសេធ ឬរំលោភបំពាន ទៅលើសិទ្ធិជាសារវន្តរបស់ ពួកគេ (ហើយដែលជាការរើសអើងជាក់ស្តែង)។

504. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសម្រេចថា នៅក្នុងស្រុកត្រាំកក់ ប្រជាជនរៀតណាមច្រើន ត្រូវបាន “ប្រមូលផ្តុំ”¹²¹⁷។ ការសម្រេចជាក់លាក់ ដើម្បីគាំទ្រដល់ចំណុចនេះរួមមាន “ចំនួនជនជាតិរៀតណាម “គឺច្រើន” ពិតជាត្រូវបានដឹកជញ្ជូនពីឃុំនានា ទៅដាក់នៅជិតមន្ទីរស្រុក នៅអង្គរកា ពិត ប្រាកដ មែន¹²¹⁸ “ការណែនាំត្រូវបានដាក់ចេញ យ៉ាងហោចណាស់ពីថ្នាក់ស្រុក ក្នុងការប្រមូលផ្តុំជនជាតិ

1211 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១១០-១១២៥។
 1212 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១៨៩។
 1213 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៥០ (យោងទៅកថាខណ្ឌ ៦៨៦-៧១៨)។
 1214 សូមមើល ខាងលើ ៩.២.២ កថាខណ្ឌ ៣១៤ និងកថាខណ្ឌបន្តបន្ទាប់។
 1215 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៨៦-៧១៨។
 1216 ពេលដែលអំពើទាំងនេះមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបង្កើតបានជាការរំលោភលើសិទ្ធិជាសារវន្ត - សូមមើល ផ្នែក ៩.៥.២.១ កថាខណ្ឌ ៣៣៣-៣៣៤។
 1217 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១២៥។
 1218 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១១៤។

រៀបចំការប្រើប្រាស់ដី ហើយការណែនាំទាំងនោះត្រូវបានអនុវត្ត”¹²¹⁹ ប្រជាជនរៀបចំការ “ពិត ជាបានបាត់ខ្លួន ដោយគ្មានអ្នកដឹងព្រឹត្តិការណ៍ជាតិសាសនាបស់ពួកគេទេ”¹²²⁰ និងថា ប្រជាជនរៀបចំការ ត្រូវបានដោះដូរជាមួយខ្មែរក្រោម¹²²¹។ ចំពោះជោគវាសនាបស់ប្រជាជនទាំងអស់នោះ អង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូងបានសន្និដ្ឋានថា ចាប់ពីចុងឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ដើមឆ្នាំ១៩៧៦ ពួកគេត្រូវបានប ណ្តេញចេញ ឬបាត់ខ្លួន ហើយចាប់ពីខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៧ មក ពួកគេត្រូវស្ថិតក្រោមការសង្ស័យ កាន់តែខ្លាំងឡើយ ហើយពួកគេភាគច្រើនត្រូវបានចាប់ខ្លួន និងមានការចេញបញ្ជាឱ្យសម្លាប់រៀប ចំការជាច្រើនលើកច្រើនសារ¹²²²។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានបញ្ជាក់ច្បាស់ថា ចំពោះការ ប្រព្រឹត្តិទាំងនេះ “បុគ្គលដែលត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណថាជារៀបចំការ កំពុងត្រូវបានកំណត់គោល ដៅ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានថា ពួកគេគឺជារៀបចំការ”¹²²³។

505. ដោយផ្អែកលើការសម្រេចទាំងអស់នេះ ជាការលំបាកក្នុងការយល់ពីភាពពាក់ព័ន្ធនៃទង្វើករណី របស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា ប្រជាជនរៀបចំការមិនបានឆ្លងព្រំដែនអន្តរជាតិ។ អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងបានសម្រេចយ៉ាងច្បាស់ថា ប្រជាជនរៀបចំការត្រូវបានចាប់ខ្លួន ផ្លាស់ទី និងក្នុងករណី ជាច្រើន ត្រូវបានសម្លាប់ ឬបាត់ខ្លួន។ ការប្រព្រឹត្តិទាំងនេះបានកំណត់គោលដៅពួកគេថាជារៀបចំការ តណាម ហើយបានរំលោភបំពានយ៉ាងច្បាស់ទៅលើសិទ្ធិជាសារវ័ន្តរបស់ពួកគេ ដូចដែលអង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេច¹²²⁴។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញអំពីកំហុសក្នុងការសន្និដ្ឋាន របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ទាក់ទងនឹងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដោយមូលហេតុពូជសាសន៍ នៅ ស្រុកត្រាំកក់ឡើយ។

៩.៥.៣.៦.៥. ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញនៅមន្ទីរសន្តិសុខស-២១ និងអូរកន្សែង

506. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថាមានការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុពូជសាសន៍នៅ មន្ទីរសន្តិសុខស-២១ ដោយផ្អែកលើការចាប់ខ្លួនដោយរើសអើង ការឃុំឃាំង ការសួរចម្លើយ និង

1219 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១១៥។
 1220 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១១៧។
 1221 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១២៥។
 1222 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១២៥។
 1223 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១២៥។
 1224 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១៩០

ការសម្លាប់ប្រជាជនវៀតណាម¹²²⁵។ ចំពោះមន្ទីរសន្តិសុខអូរកន្សែងវិញ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានសម្រេចថាមានការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុពូជសាសន៍ ពាក់ព័ន្ធការប្រព្រឹត្តិទៅលើ ក្រុមប្រជាជនវៀតណាមចំនួនប្រាំមួយនាក់ ដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់ចោល¹²²⁶។

507. មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងពីទង្វើករណីមួយចំនួន ដែលហាក់ដូចជាច្របូកច្របល់ អំពីការ សម្រេចទាំងអស់នេះ នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ១២៦¹²²⁷ និង មូលដ្ឋាន ១៣០¹²²⁸។ ចំពោះទង្វើករណីដែល ហាក់ដូចជាចោទបញ្ជាទៅលើ ការលេចឡើងគ្រប់គ្រាន់នៃក្រុមគោលដៅនោះ សហមេធាវីនាំមុខ បានឆ្លើយតបនៅខាងលើរួចហើយ¹²²⁹។ ប៉ុន្តែ ទង្វើករណីហាក់ដូចជាពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងការជំទាស់ ថាតើ អ្នកទោសជនជាតិវៀតណាមត្រូវបានកំណត់គោលដៅ ដោយផ្អែកលើពូជសាសន៍របស់ពួក គេឬអត់ ដូច្នោះហើយគឺបញ្ហាថាតើមានការរើសអើងជាក់ស្តែងត្រូវបានបង្ហាញដែរឬទេ។

508. សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របជាមួយចំណុចនានា ដែល ក.ស.ព បានលើកឡើងក្នុងការឆ្លើយតប ចំពោះទង្វើករណីទាំងអស់នេះ¹²³⁰។ សហមេធាវីនាំមុខដោះស្រាយជាចម្បងទៅលើទង្វើករណី របស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា ការប្រព្រឹត្តិទៅលើ ប្រជាជនវៀតណាម ត្រូវបានអនុញ្ញាត ដោយ សារតែ ការប្រព្រឹត្តិនេះធ្វើឡើងមិនមែនដោយសារតែពូជសាសន៍របស់ពួកគេនោះទេ គឺដោយសារ ការដែលថា “ប្រទេសវៀតណាមត្រូវបានចាត់ទុកថាជាសត្រូវខាងយោធា និងនយោបាយ”¹²³¹ ឬ ដោយសារការដែលថា ប្រជាជនវៀតណាមត្រូវបាន “ចាត់ទុកថាជាខ្មាំងនយោបាយ”¹²³²។

509. ទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីទាំងអស់នេះ មានការបំប៉ោងជាច្រើន។ ទីមួយ សហមេធាវីនាំមុខ កត់សម្គាល់ថា នៅក្នុងបរិបទនៃឧក្រិដ្ឋកម្មនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ មានភាពខុសគ្នាជាក់ស្តែងរវាង ការប្រព្រឹត្តិខុសគ្នាទៅលើមនុស្ស ដោយសារតែពួកគេត្រូវបាន “ចាត់ទុកថាជាខ្មាំងនយោបាយ” និង

1225 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ២៦០៩។
1226 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ២៩៩៤-២៩៩៩។
1227 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨២៨-៨៣៥។
1228 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៥៩-៨៦១។
1229 សូមមើល ផ្នែក ៩.៥.៣.៦.២ កថាខណ្ឌ ៤៨០ និងកថាខណ្ឌបន្តបន្ទាប់។
1230 ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៦៣៩-៦៤៥, ៦៤៦-៦៤៩។
1231 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨២៩។
1232 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៣១។

ការប្រព្រឹត្តិខុសគ្នាទៅលើពួកគេ ដោយសារតែពួកគេគឺជាសមាជិកនៃកងកម្លាំងយោធាសត្រូវ នៅ ក្នុងបរិបទនៃជម្លោះប្រដាប់អាវុធ។

510. ប៉ុន្តែ សំខាន់ជាងនេះទៅទៀត មេធាវីការពារក្តីមិនបានផ្តល់យុត្តិកម្មសម្រាប់ការប្រព្រឹត្តិទៅលើ ប្រជាជនទាំងអស់ ដែលមានពូជសាសន៍វៀតណាម ជាខ្លាំងនយោបាយ ឬជាគិញ ឬសមាជិកនៃកង កម្លាំងយោធាសត្រូវឡើយ។ ដើម្បីកំណត់ប្រភេទបែបនេះ (និងលទ្ធផលនៃការប្រព្រឹត្តិ) ដោយផ្អែក ទៅលើតែពូជសាសន៍ ពិតជានិយមន័យនៃការរើសអើងជាក់ស្តែង។ ការដែលថា ការកំណត់ប្រភេទ នេះត្រូវបានធ្វើឡើយដោយផ្អែកទៅលើពូជសាសន៍ មានភាពច្បាស់លាស់តាមរយៈភ័ស្តុតាង ហើយ ត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទទួលស្គាល់។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសម្រេចថា ប្រជាជនវៀ តណាមដែលនាំយកមកមន្ទីរសន្តិសុខស-២១ រួមមាន មនុស្សដែលគេស្គាល់ថាជាប្រជាជនស៊ី វិល¹²³³។ ក្រុមប្រជាជនវៀតណាមប្រាំមួយនាក់ ដែលត្រូវបានសម្លាប់នៅអូរកន្សែង ត្រូវបានគេ ស្គាល់ដូចជាប្រជាជនស៊ីវិល¹²³⁴។ អ្នកដែលជាប់ឃុំឃាំងនៅមន្ទីរសន្តិសុខស-២១ រួមមាន មិនត្រឹម តែប្រពន្ធទាហានវៀតណាមប៉ុណ្ណោះទេ¹²³⁵ ថែមទាំងមានកុមារជាង៣០នាក់¹²³⁶ ដែលកុមារខ្លះ អាយុតិចជាង១០ឆ្នាំ¹²³⁷ និងកុមារវៀតណាមម្នាក់ ដែលត្រូវបានសម្លាប់នៅមន្ទីរសន្តិសុខស-២១ ត្រូវបានលើកឡើងថាមានអាយុប្រហែលជាមួយឆ្នាំ¹²³⁸។ ការលាបពណ៌ប្រជាជនទាំងអស់នេះ (រួមទាំង កុមារតូចៗ)¹²³⁹ ថាជាគិញខ្លាំង¹²⁴⁰ មិនអាចគេចផុតពីការរើសអើង ដោយមូលហេតុពូជ សាសន៍ឡើយ នៅពេលដែលមូលដ្ឋានសម្រាប់ការលាបពណ៌ប្រជាជននោះ គឺពូជសាសន៍របស់ពួកគេ នោះ។

1233 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ២៤៦០, ២៤៦១, ២៤៦៤, ២៤៦៥។
1234 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ២៩២៦។
1235 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ២៤៦០, ២៤៧៧ និង ជើងទំព័រ ៨៣៥៦។
1236 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ២៤៧៨។ ទាក់ទងនឹងវត្តមានរបស់កុមារវៀតណាមនៅក្នុងមន្ទីរ ស-២១ សូមមើល ផងដែរ កថាខណ្ឌ ២៤៦០, ២៤៧៧ និង ជើងទំព័រ ៨៣៥៦, ៨៤០៥។
1237 ឯកសារ E465 សាលក្រម ជើងទំព័រ ៨៤០៩ និង ៨៤១២។
1238 ឯកសារ E465 សាលក្រម ជើងទំព័រ ៨៤១៦។
1239 សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ E465 សាលក្រម ជើងទំព័រ ៨៤១២ (ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងយោងទៅបញ្ជីឈ្មោះ កុមារអាយុ ៨ ឆ្នាំដែលត្រូវបានសរសេរក្នុងបញ្ជីថាជាចារកិច្ច)។
1240 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ២៤៦៥។

- 511. មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងម្តងហើយម្តងទៀតពីអត្ថិភាពនៃជម្លោះប្រដាប់អាវុធជាមួយរៀតណាម¹²⁴¹។ ប៉ុន្តែ ច្បាប់អន្តរជាតិមិនបានអនុញ្ញាតឱ្យភាគីនៃជម្លោះប្រដាប់អាវុធដូចការឃុំឃាំង (ដែលទាបជាងការសម្លាប់ខ្លាំង) ដោយផ្អែកលើពូជសាសន៍ឡើយ¹²⁴²។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពិចារណាយ៉ាងច្បាស់លើបរិបទនៃជម្លោះប្រដាប់អាវុធ¹²⁴³ ប៉ុន្តែ បានសម្រេចថា មូលហេតុនៃការឃុំឃាំង ការធ្វើបាប និងការសម្លាប់ប្រជាជនរៀតណាម គឺដោយសារតែពូជសាសន៍របស់ពួកគេ¹²⁴⁴។ ការសម្រេចទាំងអស់នេះត្រូវបានផ្តល់យុត្តិកម្មដោយភ័ស្តុតាង ហើយមេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញថា មិនសមហេតុផលនោះឡើយ។
- 512. ជាចុងក្រោយ សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របជាមួយនឹង ក.ស.ព ដែលថា មេធាវីការពារក្តីលើកបង្ហាញដោយមិនត្រឹមត្រូវពីការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១¹²⁴⁵។ ទោះជាក្នុងករណីណាក៏ដោយ សម្រាប់សំអាងហេតុដែលបានពន្យល់ខាងលើ¹²⁴⁶ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនជាប់កាតព្វកិច្ចត្រូវធ្វើតាមការសម្រេចលើអង្គហេតុពីសំណុំរឿង ០០១ ឡើយ។ កាតព្វកិច្ចតែមួយរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចំពោះបញ្ហានេះគឺត្រូវធ្វើការពិចារណាដោយត្រឹមត្រូវទៅលើភ័ស្តុតាងដែលនៅចំពោះមុខខ្លួន ក្នុងសំណុំរឿងបច្ចុប្បន្ន រួមទាំង ឯកសារនានាពីសំណុំ

¹²⁴¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨២៩, ៨៣១, ៨៦០-៨៦១។

¹²⁴² សូមមើល តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kordić និង Čerkez* សំណុំរឿងលេខ IT-95-14/2-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ ២៩១។ សូមមើលផងដែរ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Krnojelac* សំណុំរឿងលេខ IT-97-25-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០២ កថាខណ្ឌ ៤៣៨ (ដែលការឃុំឃាំងត្រូវបានធ្វើឡើងដើម្បីបង្កើតបានជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ក្រោមទម្រង់ជាការធ្វើទុកបុកម្នេញ)។

¹²⁴³ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ២៤៨៣, ២៩៩៦។

¹²⁴⁴ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ២៦០៩, ២៩៩៦។

¹²⁴⁵ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៦៤៥។ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៣៣-៨៣៤។ សំណុំរឿង ០០១- ឯកសារ F28 សាលដីកា កថាខណ្ឌ ២៨១-២៨៤។

¹²⁴⁶ ផ្នែក ៦.៤ ខាងលើ កថាខណ្ឌ ១០៦-១០៨។

រឿង ០០១ ដែលត្រូវបានទទួលយកមកក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២¹²⁴⁷។ ទទ្ទឹករណ៍របស់មេធាវី ការពារក្តីមិនបានបញ្ជាក់ថា អង្គជំនុំជម្រះមិនបានអនុវត្តបែបនេះទេ ។

៩.៦. ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដែលអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត

513. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា ឧក្រិដ្ឋកម្មនៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ត្រូវបាន បញ្ជាក់ពាក់ព័ន្ធនឹង ការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ ការផ្លាស់ទីលំនៅដោយបង្ខំ ការប៉ះពាល់ដល់សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ របស់មនុស្ស និងការគ្រប់គ្រងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។

514. នៅក្នុងផ្នែកនេះ សហមេធាវីនាំមុខដោះស្រាយទៅលើទទ្ទឹករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីអំពីធាតុផ្សំ នៃឧក្រិដ្ឋកម្ម និងនីត្យានុកូលភាព (ដែលបានលើកឡើងជាសំខាន់នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ៩៧¹²⁴⁸ និង មូល ដ្ឋាន ៩៨¹²⁴⁹ ហើយជាប់ទាក់ទងជាមួយនឹងទទ្ទឹករណ៍អំពីការគ្រប់គ្រងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ១៦០ និង មូលដ្ឋាន ១៧១-១៧២¹²⁵⁰)។ បន្ទាប់មក សហមេធាវីនាំមុខនឹង ពិចារណាលើទទ្ទឹករណ៍ ដែលមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើង ពាក់ព័ន្ធនឹងការសម្រេចលើអង្គហេតុ របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងថាតើឧក្រិដ្ឋកម្មត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយត្រឹមត្រូវដែរឬយ៉ាងណា ចំពោះប្រភេទនៃអំពើនីមួយៗ។ ផ្នែកទាំងអស់នេះត្រូវបានបែងចែក ទៅតាមប្រភេទនៃអំពើដែល ពាក់ព័ន្ធនឹង (១) ការបាត់ខ្លួន (២) ការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជនដោយបង្ខំ និង (៣) ការរៀបការដោយ បង្ខំ និងការរួមដំណេកដោយបង្ខំ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី ប្រភេទនៃអំពើនីមួយៗ ពាក់ព័ន្ធនឹងការ កំណត់ប្រភេទនៃបទល្មើសនៃអំពើល្មើសតែមួយ គឺ អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត។

៩.៦.១. ធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម និងនីត្យានុកូលភាព

515. មេធាវីការពារក្តីធ្វើការវាយប្រហារដោយទូលាយទៅលើការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូងដែលថា គោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព មិនត្រូវបានរំលោភបំពាន ដោយការចោទប្រកាន់នៃ

¹²⁴⁷ អំពីភាពខុសគ្នារវាងការយាងទៅសាលក្រមសំណុំរឿង ០០១ និងការពិចារណាលើភស្តុតាងជាមូលដ្ឋានដែលត្រូវបាន ទទួលយកនៅក្នុងសំណុំរឿងទាំងពីរ សូមមើល ឯកសារ E314/12/1 សំអាងហេតុចំពោះសេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងដីតចិត្ត ចុះថ្ងៃ ទី៣០ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ៨៤។

¹²⁴⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៥៩-៦៦៥។

¹²⁴⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៦៦-៦៧១។

¹²⁵⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៩៨-១១១៦ និង ១២៨១-១៣០០ ។

ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដែលអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត។ ការជំទាស់ផ្ដោតជាពិសេសលើ ការអនុវត្តរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនូវឧក្រិដ្ឋកម្មនៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ដើម្បីធ្វើការកំណត់ប្រភេទបទល្មើសនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ និងតាមរយៈអំពើដែលកំណត់ថាជាការរំលោភផ្លូវភេទក្នុងបរិបទនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ¹²⁵¹ ។

516. ឧក្រិដ្ឋកម្មនៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត គ្រប់ដណ្ដប់លើឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ដែលមិនមានចែងច្បាស់នៅក្នុងលក្ខន្តិកៈតុលាការអន្តរជាតិ ដោយសារតែឧក្រិដ្ឋកម្មនេះមាន “ទម្រង់ផ្លាស់ប្តូរញឹកញាប់ ហើយអនុវត្តដោយភាពប៊ិនប្រសប់ជាពិសេស”¹²⁵² ។ ជាដំបូង វាត្រូវបានចាប់ផ្តើមជា “ការគ្រប់ដណ្ដប់ជារួម” ដើម្បីធានាថា “ឧក្រិដ្ឋកម្មណាដែលមានភាពធ្ងន់ធ្ងរគ្រប់គ្រាន់ ហើយបានបំពេញតាមលក្ខខណ្ឌដទៃទៀតនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ នឹងមិនគេចផុតពីការដាក់ទណ្ឌកម្មដោយសារតែការដែលអ្នកព្រាងច្បាប់ មិនបានគិតស្រមៃដល់នោះ”¹²⁵³ ។

517. ជំពូកស្តីពីអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ត្រូវបានកំណត់យ៉ាងច្បាស់នៅក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិ។ ឃ្លានេះមាននៅក្នុងលក្ខន្តិកៈតុលាការអន្តរជាតិ ចាប់តាំងពីតុលាការ Nuremberg ហើយត្រូវបានជំនុំជម្រះ

¹²⁵¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៥៩-៦៧១, ១០៩៨-១១១៦, ១២៨១-១២៨៧។ សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ទាក់ទងនឹងនីត្យានុកូលភាពនៃទម្រង់អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀតទាំងនេះមាននៅក្នុងឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៧២៨-៧៣២, ៧៤០-៧៤៩។ ការសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទៅលើការកំណត់អំពើប្រព្រឹត្តិថាជាឧក្រិដ្ឋកម្ម មាននៅក្នុងឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៨៦-៣៧០១។

¹²⁵² តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា គុលីនីក Kupreškić និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ IT-95-16-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០ កថាខណ្ឌ ៦២៣។

¹²⁵³ Terhi Jyrkkiö, “អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ” នៅក្នុង *Helsinki Law Review* ឆ្នាំ២០១១ ទំព័រ ១៨៤។ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៥។

ជាប្រចាំក្នុងរឿងក្តីនៅចំពោះមុខតុលាការ ICTY¹²⁵⁴ តុលាការ SCSL¹²⁵⁵ តុលាការ ICTR¹²⁵⁶ និង តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ¹²⁵⁷។ ទោះបីជាការជំទាស់ ដោយផ្អែកលើនីតិក្បួនក្នុងសភាព ត្រូវបាន លើកឡើងម្តងហើយម្តងទៀត នៅចំពោះមុខតុលាការទាំងអស់នេះក្តី ប៉ុន្តែ មេធាវីការពារក្តីមិនអាច បង្ហាញដល់អង្គជំនុំជម្រះនូវការជំទាស់ណាមួយ ដែលទទួលបានជោគជ័យឡើយ។ ដូចដែលអង្គជំនុំ ជម្រះបានកត់សម្គាល់ “ច្បាស់លាស់ណាស់ដែលថា តាមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិឆ្នាំ ១៩៧៥ “អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត” ត្រូវបានទទួលស្គាល់ថា ជាប្រភេទនៃអំពើពុករលួយ ក្នុង ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ”¹²⁵⁸។

518. ជាធម្មតា ការសន្និដ្ឋាននេះគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការបង្ហាញពីនីតិក្បួនក្នុងសភាព ដែលជាគោលការណ៍ ដែលតម្រូវត្រឹមថា បទល្មើសដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ មានអត្ថិភាពជាបញ្ហានៃច្បាប់អន្តរជាតិ

¹²⁵⁴ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Tadić និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ IT-94-1-T យោបល់ និងសាលក្រម ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែឧសភា ១៩៩៧។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Stakić* សំណុំរឿងលេខ IT-97-24-T សាលក្រម ចុះ ថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៣។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Stakić* សំណុំរឿងលេខ IT-97-24-A សាលក្រម ចុះ ថ្ងៃទី២២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៦។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kvočka និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ IT-98- 30/1-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០១។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kupreškić និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ IT-95-16-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០០១។

¹²⁵⁵ តុលាការ SCSL *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Brima និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ SCSL-04-16-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៧។ តុលាការ SCSL *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Gbao និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ SCSL-04-15- T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩។ តុលាការ SCSL *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Brima និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿង លេខ SCSL-2004-16-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨។

¹²⁵⁶ តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Akayesu* សំណុំរឿងលេខ ICTR-96-4-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៩៨។ តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kayishema និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ ICTR-95-1-A សាលក្រម (សំអាងហេតុ) ចុះថ្ងៃទី០១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០១។

¹²⁵⁷ តុលាការ ICC *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Ongwen* សេចក្តីសម្រេចលើការបញ្ជាក់បទចោទប្រឆាំងនឹង Dominic Ongwen សំណុំរឿងលេខ ICC-02/04-01-15-422-Red ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦។ តុលាការ ICC *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Katanga* សេចក្តីសម្រេចលើការបញ្ជាក់បទចោទ សំណុំរឿងលេខ ICC-01/04-01/07-717 ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨។ តុលាការ ICC *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Al-Hassan, Rectificatif à la Décision relative à la confirmation des charges portées contre Al Hassan Ag Abdoul Aziz Ag Mohamed Ag Mahmoud* សំណុំរឿងលេខ ICC-01/12-01/18-461-Corr- Red ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៩។

¹²⁵⁸ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៧៦។

(ប្រជាតិ) នៅពេលដែលមានអំពើដែលរងការចោទប្រកាន់¹²⁵⁹។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ឧក្រិដ្ឋកម្មនៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ទាមទារឲ្យមានការត្រួតពិនិត្យមួយកម្រិតបន្ថែម ដោយសារតែលទ្ធភាពនៃបណ្តាំនៃអំពើយ៉ាងធំទូលាយ ដែលអាចស្ថិតក្រោមវិសាលភាពរបស់វា។ បើតាមពាក្យពេចន៍របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ឃ្លាមិនជាក់លាក់តែងតែ “ពុំស្របទៅតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃសច្ចភាពផ្លូវច្បាប់”¹²⁶⁰។

519. អាស្រ័យហេតុនេះ នៅក្នុងសំណុំរឿង០០២/០១ អង្គជំនុំជម្រះបានកំណត់និយមន័យយ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្នលើអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ក្នុងលក្ខណៈមួយដែលធានាអំពី ការគោរពទៅតាមគោលការណ៍ គ្មានបទល្មើស បើគ្មានច្បាប់ចែង ដោយក្នុងពេលជាមួយគ្នានោះ រក្សាទុកនូវលក្ខណៈបែបប្រមូលផ្តុំនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម¹²⁶¹។

៩.៦.១.១. វិធីសាស្ត្រក្នុងការវាយតម្លៃលើនិព្វានក្នុងសភាព ដែលបានលើកឡើងក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១

520. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានទទួលស្គាល់វិធីសាស្ត្រសម្រាប់នីត្យានុកូលភាព ដែលបានកំណត់ដោយអង្គជំនុំជម្រះនេះ ក្នុងសំណុំរឿង០០២/០១¹²⁶²។ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ អង្គជំនុំជម្រះបានយកនិយមន័យបែបចង្អៀតរបស់ឧក្រិដ្ឋកម្មនៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត បន្ទាប់ពីបានត្រួតពិនិត្យយ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្នទៅលើវិធីសាស្ត្រដែលតុលាការអន្តរជាតិដទៃទៀតបានអនុវត្ត¹²⁶³។ ធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលអង្គជំនុំជម្រះនេះបានបញ្ជាក់ គឺ៖

(១) អំពើសកម្មឬអកម្ម ដែលមានភាពធ្ងន់ធ្ងរប្រហាក់ប្រហែលគ្នាទៅនឹងអំពើជាក់លាក់ដទៃទៀតនៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ

¹²⁵⁹ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ F28 សាលដីកានៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ៨៩, ៩៥។ សូមមើលផងដែរ កាតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៦៦ មាត្រា ១៥(១), ១៥(២)។

¹²⁶⁰ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៧៨។

¹²⁶¹ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៧៨។

¹²⁶² ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៧២៦។

¹²⁶³ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៧៨។

(២) អំពើសកម្ម ឬអាកម្ម ដែលបណ្តាលឱ្យមានការឈឺចាប់ ឬព្យសនកម្មធ្ងន់ធ្ងរលើរូបកាយ ឬផ្លូវចិត្ត ឬជាការធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរដល់សេចក្តីថ្លៃថ្នូរបស់មនុស្សជាតិ

(៣) អំពើសកម្ម ឬអាកម្ម ដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងដោយចេតនា¹²⁶⁴។

521. តុលាការក៏បានកត់សម្គាល់ផងដែរអំពីវិធីសាស្ត្រដែលតុលាការ ICTY បានបង្កើតឡើងនៅក្នុងរឿងក្តី *Kupreškić*¹²⁶⁵។ នៅក្នុងរឿងក្តីនោះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃតុលាការ ICTY បានសម្រេចថា លក្ខខណ្ឌសម្រាប់ការបកស្រាយអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត គួរត្រូវបានកំណត់ឱ្យបានកាន់តែប្រសើរ ដោយយោងទៅបទដ្ឋានសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ ដូចជា បទដ្ឋានដែលមានរៀបរាប់នៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសជាសកស្តីសិទ្ធិមនុស្ស និងកតិកាសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សចំនួនពីរ¹²⁶⁶។ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា វិធីសាស្ត្រ *Kupreškić* អាចអនុវត្តបាន ហើយបានយកវិធីសាស្ត្រនេះ ជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវបន្ថែម ដែលនឹងជួយធានាបន្ថែមទៀតដល់ការប្រមើលមើលដឹងថាជាបទល្មើសនៃឧក្រិដ្ឋកម្មអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត¹²⁶⁷។

522. លក្ខខណ្ឌវិនិច្ឆ័យសម្រាប់ការសម្រេចថាអំពើមួយអាចជាអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀតដែរ ឬយ៉ាងណា ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បង្ហាញនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ស្របគ្នាជាមួយច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ¹²⁶⁸ ហើយបើតាមទស្សនៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះ ត្រូវបានបង្ហាញថាបានការពារយ៉ាងជាក់ស្តែងទៅលើគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាពជារៀងរហូតមក¹²⁶⁹។ ប្រសិនបើអំពើមួយបំពេញបានតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវ ដោយធ្វើការវាយតម្លៃជារួម នៅស្របទៅតាមបរិបទនោះ ការ

¹²⁶⁴ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៨០។
¹²⁶⁵ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៨២, ៥៨៣។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kupreškić និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ IT-95-16-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០០១។
¹²⁶⁶ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kupreškić និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ IT-95-16-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០ កថាខណ្ឌ ៥៦៦។
¹²⁶⁷ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៨៤។
¹²⁶⁸ Mettraux *ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ* ផ្នែក ៦.១០.១.៣.១ ទំព័រ ៦៨០-៦៨១។ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៦។
¹²⁶⁹ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៨១។

ជំទាស់ដោយផ្អែកលើការរំលោភបំពានលើគោលការណ៍ គ្មានបទល្មើស បើគ្មានច្បាប់ចែង និងមិន មានអានុភាពឡើយ។

៩.៦.១.២. ភាពគ្រប់គ្រាន់នៃបទដ្ឋាន ដែលបានកំណត់ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១

523. មេធាវីការពារក្តីបានលើកទឡើងករណីថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនគ្រាន់តែអនុវត្តដោយមិនត្រឹម ត្រូវលើធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានកំណត់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែ មេធាវីការពារក្តីថែមទាំងលើកឡើងថា ការអនុវត្តធាតុផ្សំទាំងអស់នេះ មិនបាន ធានានូវនីត្យានុកូលភាពឡើយ¹²⁷⁰។ សហមេធាវីនាំមុខលើកឡើងថា លក្ខខណ្ឌវិនិច្ឆ័យដែលបាន កំណត់ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ត្រឹមត្រូវ និងបានការពារដោយគ្រប់គ្រាន់ចំពោះគោលការណ៍នី ត្យានុកូលភាព។

524. ជាដំបូង ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះនេះបានទទួលស្គាល់ហើយ បទដ្ឋានមានធនិលក្ខណៈប្រហាក់ ប្រហែលគ្នា គឺមានធាតុផ្សំដំបូងផ្ទាល់ ដែលផ្តល់ “ការការពារជាចម្បង” ចំពោះនីត្យានុកូលភាព¹²⁷¹ ។ តាមរយៈការតម្រូវថា អំពើមួយត្រូវស្ថិតក្នុងប្លង់មួយដែលមានលក្ខណៈប្រហាក់ប្រហែលគ្នា (រួមទាំង ស្ថានទម្ងន់ផង) ដើម្បីចាត់ទុកថាជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនោះ¹²⁷² មានតែការ ប្រព្រឹត្តិដែលមានធនិលក្ខណៈប្រហាក់ប្រហែលគ្នាជាមួយអំពើជាមូលដ្ឋាន ដែលមានចែងនោះទេ ទើបត្រូវបានគ្រប់ដណ្តប់។ សមាសភាពស្ថានទម្ងន់នៃធាតុផ្សំនេះ នឹងជំរុញបន្ថែមទៀតដល់ភាព ប្រាកដប្រជានៃឧក្រិដ្ឋកម្ម តាមរយៈការធានាថា បទល្មើសតូចតាច ឬមិនច្បាស់លាស់ នឹងមិនត្រូវ បញ្ចូលទៅក្នុងវិសាលភាពរបស់វាឡើយ។

525. ទីពីរ វិធីសាស្ត្ររបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃ តុលាការ ICTY ក្នុងការកំណត់អំពើអមនុស្ស ធម៌ផ្សេងទៀតនៅក្នុងរឿងក្តី Kupreškić បានផ្តល់ការការពារបន្ថែមទៀតលើភាពអាចដឹងថាមាន ច្បាប់ចែង និងភាពអាចប្រមើលមើលដឹងថាជាបទល្មើស¹²⁷³។ ទោះជាក្នុងពេលណាក្តី ចារីសក្តានុ

¹²⁷⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៩៩-១១០៧, ១១១៨, ១២៨១-១២៨៧។
¹²⁷¹ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៧៨។
¹²⁷² ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៦៥៦
¹²⁷³ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kupreškić និងអ្នកផ្សេងទៀត សំណុំរឿងលេខ IT-95-16-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃ ទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០ កថាខណ្ឌ ៥៦៥, ៥៦៦។

ពលបានទទួលព័ត៌មានអំពីបណ្តាសិទ្ធិមនុស្សជាមូលដ្ឋាន ដែលក្នុងករណីមានការរំលោភបំពាន នៅ ក្នុងបរិបទនៃការវាយប្រហារ ជាប្រព័ន្ធ និងជាទ្រង់ទ្រាយធំ ទៅលើប្រជាជនស៊ីវិល អាចក្លាយទៅ ជាការប្រព្រឹត្តិអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត។ បទដ្ឋានដែលមានចែងនៅក្នុងលិខិតុបករណ៍សិទ្ធិ មនុស្សអន្តរជាតិ មានចែងយ៉ាងច្បាស់លាស់ និងមានការយល់ដឹងយ៉ាងទូលំទូលាយ។

526. ជាចុងក្រោយ ពាក់ព័ន្ធបទដ្ឋាននៃភាពច្បាស់លាស់ និងជាក់លាក់ ដែលតម្រូវសម្រាប់ការអាចដឹងថា មានច្បាប់ចែង អំពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មមួយនោះ ធាតុផ្សំនៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត មិនចាំបាច់ បង្កើតឡើងដោយទូលាយជាងធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ដែលមានចែងស្រាប់ហើយ នោះទេ។ ប្រសិនបើបទប្បញ្ញត្តិនោះត្រូវបានបកស្រាយក្នុងន័យចង្អៀត¹²⁷⁴ ហើយការវិភាគមួយ ត្រូវបានធ្វើឡើងទៅលើលក្ខណៈ និងស្ថានទម្ងន់នៃសិទ្ធិមនុស្សដែលត្រូវបានរំលោភបំពាន (ជាជាង ការប្រៀបធៀបបែបរាក់ជាមួយនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដទៃទៀត) ពេលនោះ គោល ការណ៍ គ្មានបទល្មើស បើគ្មានច្បាប់ចែង នឹងត្រូវបានការពារ។

527. ការពិចារណាទាំងអស់នេះ បានបង្ហាញថា តុលាការអាចជឿជាក់បានថា លក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃនីត្យានិ កូលភាព មិនត្រូវបានរំលោភបំពានឡើយ ក្នុងករណីដែលអំពើនានាត្រូវបានរកឃើញថាបានបំពេញ តាមធាតុផ្សំដូចបានកំណត់ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១។ បើតាមពាក្យពេចន៍របស់អង្គជំនុំជម្រះនេះ “បញ្ហាដែលត្រូវបំភ្លឺ និងជាបញ្ហាតែមួយគត់ ដែលមានការពាក់ព័ន្ធ គឺថាតើអំពើប្រព្រឹត្តិដែលចោទជា បញ្ហានេះ ដោយផ្អែកលើកាលៈទេសៈជាក់លាក់ទាំងអស់ នៅក្នុងរឿងក្តីបច្ចុប្បន្ននេះ ជាក់ស្តែងបាន បំពេញតាមការកំណត់និយមន័យ នៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត ដែរឬយ៉ាងណា”¹²⁷⁵។ អង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូងមិនមានកំហុសឆ្គងឡើយ នៅក្នុងការអនុវត្តវិធីសាស្ត្រនេះ។

¹²⁷⁴ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៧៨។

¹²⁷⁵ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៨៩។

៩.៦.១.៣. ការជំនាស់ជាទូទៅរបស់មេធាវីការពារក្តី គឺផ្អែកលើគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព

- 528. មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងពីការជំនាស់ទូទៅចំនួនពីរចំពោះការវិភាគរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើនីត្យានុកូលភាពនៃឧក្រិដ្ឋកម្មអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត (មូលដ្ឋាន ៩៧ និង មូលដ្ឋាន ៩៨)¹²⁷⁶។
- 529. ជាដំបូង មេធាវីការពារក្តីលើកទទ្ទឹករណ៍ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសដោយផ្ដោតការវិភាគរបស់ខ្លួនអំពីនីត្យានុកូលភាពលើឧក្រិដ្ឋកម្មផ្ទាល់ ដែលជាអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត¹²⁷⁷។ ប៉ុន្តែ មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា ការផ្ដោតរបស់តុលាការគួរធ្វើឡើងទៅលើអំពើជាក់លាក់ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថា បានបង្កើតជាឧក្រិដ្ឋកម្ម (ឧទាហរណ៍ ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ឬការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ) ដោយវិធីសាស្ត្រនេះត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះច្រានចោលរួចហើយ¹²⁷⁸។
- 530. ទីពីរ មេធាវីការពារក្តីបានលើកទទ្ទឹករណ៍ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានអនុវត្តដោយមិនត្រឹមត្រូវនូវលក្ខខណ្ឌតម្រូវក្នុងរឿងក្តី *Kupreškić*¹²⁷⁹ ដោយតុលាការ ICTY។ ជាពិសេស មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា ការបកស្រាយដោយត្រឹមត្រូវទៅលើ *Kupreškić* តម្រូវឱ្យមានការកំណត់អត្តសញ្ញាណការហាមឃាត់ជាក់លាក់ នៅក្នុងលិខិតុបករណ៍សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ ដែលស្របជាមួយអំពើដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ មិនមែនត្រឹមតែការការពារសិទ្ធិមនុស្សជាវិជ្ជមានឡើយ។ សារណារបស់មេធាវីការពារក្តី ត្រង់ចំណុចនេះ កម្រិតត្រឹមការដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនបានវិភាគទៅលើលក្ខខណ្ឌ “អនីត្យានុកូលភាពផ្លូវការ” ជាឃ្លាដែលអង្គជំនុំជម្រះប្រើប្រាស់តិចតួចប៉ុណ្ណោះនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១¹²⁸⁰ ហើយមេធាវីការពារក្តីបានជ្រើសរើសយកហើយប្រើប្រាស់ដោយមិនត្រឹមត្រូវនៅក្នុងសារណារបស់ខ្លួនទាំងមូល។

¹²⁷⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៥៩-៦៧១ ប៉ុន្តែ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ១០៩៩-១១០៧ និងកថាខណ្ឌ ១១៣១-១១៣២។

¹²⁷⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៦៣-៦៦៥។ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៧៤១។

¹²⁷⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៦៥។ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៨៩។

¹²⁷⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៦៦-៦៧១។

¹²⁸⁰ អង្គជំនុំជម្រះនេះបានប្រើប្រាស់ “អនីត្យានុកូលភាពផ្លូវការ” និង “អនីត្យានុកូលភាពផ្លូវការអន្តរជាតិ” នៅត្រង់ពីរកន្លែងនៅក្នុងសាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១៖ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៨៤ និង ៥៨៥។ អង្គ

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

531. ការជំទាស់នីមួយៗ នាំទៅដល់ការយល់ច្រឡំ អំពីឧក្រិដ្ឋកម្មអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ព្រមទាំង ការអនុវត្ត ដូចដែលនឹងពិភាក្សានៅផ្នែកខាងក្រោម។

៩.៦.១.៣.១. ថាតើអំពើជាក់លាក់ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ គឺជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែរឬយ៉ាងណា

532. ការព្យាយាមក្នុងការវិភាគរបស់មេធាវីការពារក្តីលើនីត្យានុកូលភាពរបស់អំពើជាក់លាក់ដែលត្រូវ បានចោទប្រកាន់ ថាជាអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ប៉ះពាល់ដល់សញ្ញាណនៃឃ្លាមិនជាក់លាក់។ ឧក្រិដ្ឋកម្មនេះមានចេតនាដើម្បីគ្របដណ្តប់ទៅលើអំពើ ដែលមិនអាចប្រមើលមើលដឹង និងមិនបាន កំណត់ជាបទល្មើសជាក់លាក់ ដោយអ្នកព្រាងច្បាប់ ប៉ុន្តែ “ធ្វើឲ្យមនសិការមនុស្សជាតិ ទទួលរង ភាពរន្ធត់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ”¹²⁸¹ ។

533. ការផ្តោតដោយមិនត្រឹមត្រូវរបស់មេធាវីការពារក្តី បណ្តាលឲ្យមេធាវីការពារក្តី លើកឡើងនូវសារ ណាដែលខុសឆ្គងចំនួនបី ដែលភាគច្រើនទាក់ទងនឹង ការគ្រប់គ្រងលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ របស់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ ទីមួយគឺការលើកឡើងថា អំពើជាក់លាក់ដែលត្រូវបានចោទ ប្រកាន់ថាជាអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត មិនមានចែងជាបទល្មើសឡើយ តាមច្បាប់កម្ពុជានៅ ពេលនោះ¹²⁸² ទីពីរគឺការលើកឡើងថា អំពើត្រូវបានចោទប្រកាន់ មិនមានចែងជាបទល្មើសឡើយ តាមច្បាប់នៃយុត្តាធិការជាតិជាច្រើននៅទូទាំងពិភពលោក¹²⁸³ និងទីបីគឺការលើកឡើងថា អំពើ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ មិនត្រូវបានហាមឃាត់ដោយអនុសញ្ញាណអន្តរជាតិឡើយ¹²⁸⁴ ។ មេធាវី ការពារក្តីបានលើកទន្ទឹករណ៍ថា ដូច្នោះ ជនជាប់ចោទ មិនអាចប្រមើលមើលដឹងថាបទចោទ គឺជា បទល្មើសឡើយ ។

ជំនុំជម្រះបានប្រើប្រាស់ប្រយោគ ដើម្បីសំដៅដល់លក្ខខណ្ឌតម្រូវដែលត្រូវភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀតជាមួយ នឹងអំពើប្រព្រឹត្តិដែលរំលោភបំពានលើសិទ្ធិជាសារវន្តរបស់មនុស្សជាតិ និងបង្ហាញច្បាស់ថា “អនីត្យានុកូលភាពផ្លូវការ” មិនមែន ជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវដែលត្រូវបំពេញតាមនោះទេ។

¹²⁸¹ លក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូមនៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៤៨ បុព្វកថា។

¹²⁸² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១១៩-១១៣០, ១២៩៤-១២៩៧។

¹²⁸³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៣៧-១១៣៩, ១១៤៧, ១២៩៨-១៣០០។

¹²⁸⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៦៤-៦៦៥, ១១១១, ១១៣១-១១៣២, ១២៨៤-១២៨៥។

- 534. អង្គជំនុំជម្រះនេះគួរតែច្រានចោលទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តី ពាក់ព័ន្ធនឹងច្បាប់ជាតិ¹²⁸⁵ ។ មានការយល់ស្របគ្នាជាទូទៅថា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ចាប់តាំងពីពេលចាប់ផ្តើមដំបូង នៅក្នុងធម្មនុញ្ញនៃតុលាការយោធាអន្តរជាតិ ត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាជាបទឧក្រិដ្ឋថ្នាក់អន្តរជាតិ “ទោះបីជាបានរំលោភបំពាន ឬអត់ ទៅលើច្បាប់ជាតិរបស់ប្រទេសដែលបានប្រព្រឹត្តនោះក្តី”¹²⁸⁶ ។ តុលាការអាចពិចារណាថាតើ បទល្មើសត្រូវបានកំណត់ជាបទឧក្រិដ្ឋដែរឬអត់ តាមច្បាប់ជាតិ (ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះនេះបានអនុវត្ត នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១) ប៉ុន្តែ មិនមានការតម្រូវឱ្យមានការកំណត់ជាបទល្មើស នៅកម្រិតជាតិទេ សម្រាប់ការសម្រេចអំពីអនុលោមភាពជាមួយនឹងគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព¹²⁸⁷ ។ លើសពីនេះទៀត សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះនេះនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ដែលថា ការកំណត់ជាបទល្មើសជាតិ ពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងនីត្យានុកូលភាព ពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងបទល្មើសដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ មិនពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងអំពើជាក់លាក់ទេ¹²⁸⁸ ។
- 535. ទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តី ពាក់ព័ន្ធនឹងច្បាប់អន្តរជាតិ ក៏មានកំហុសយ៉ាងច្បាស់ផងដែរ។ មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា ដើម្បីការពារគោលការណ៍ភាពអាចដឹងថាមានច្បាប់ចែង និងភាពអាចប្រមើលដឹងថាជាបទល្មើស អំពើដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ថាជាអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ចាំបាច់ត្រូវតែកំណត់ជាបទល្មើសជាក់លាក់ ក្នុងច្បាប់សង្គ្រាម ឬអនុសញ្ញាអន្តរជាតិ¹²⁸⁹ ។
- 536. ជាថ្មីម្តងទៀត តុលាការនេះមិនគួរព្យាយាមដាក់ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលស្ថិតក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិ ហើយត្រូវនឹងការបរិយាយអំពីអំពើដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ថាជាអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ឬកំណត់និយមន័យ និងធាតុផ្សំគតិយុត្តិរបស់ពួកគេឡើយ។ ការព្យាយាមបែបនេះនឹង “ពុំសមស្រប

¹²⁸⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៨៤-១៣២៣។

¹²⁸⁶ ធម្មនុញ្ញនៃតុលាការយោធាអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៤៥ មាត្រា ៦(គ)។ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា ៣១៧ និង Sainović និងអ្នកផ្សេងទៀត សំណុំរឿងលេខ IT-99-37-AR72 សេចក្តីសម្រេចលើព្យាបាលរបស់ Dragoljub Ojdanić ជំទាស់នឹងយុត្តិធម៌ការ - សហឧក្រិដ្ឋកម្ម ចុះថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ ៤០-៤៣។

¹²⁸⁷ សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ៩៦ ដកស្រង់តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា ៣១៧ និង Sainović និងអ្នកផ្សេងទៀត សំណុំរឿងលេខ IT-99-37-AR72 សេចក្តីសម្រេចលើព្យាបាលរបស់ Dragoljub Ojdanić ជំទាស់នឹងយុត្តិធម៌ការ - សហឧក្រិដ្ឋកម្ម ចុះថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ ៤០។

¹²⁸⁸ សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ៩៦។

¹²⁸⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១១១, ១១៣១។

តាមកាលកំណត់ និងពុំត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ឡើយ”¹²⁹⁰។ ហេតុដូច្នោះ បើទោះបីជា “ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ” អាចជាការសង្ខេបងាយស្រួលសម្រាប់ទិដ្ឋភាពមួយនៃការគ្រប់គ្រងអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ មិនចាំបាច់ឡើយដែលអំពើដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់មានទំនាក់ទំនងជាមួយធាតុផ្សំ នៃទស្សនៈឯករាជ្យស្តីពី “ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ” ដែលជាឧក្រិដ្ឋកម្មតាមច្បាប់អន្តរជាតិនោះ។ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេច¹²⁹¹ តាមការកំណត់ថា តើប្រព័ន្ធរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ បានបំពេញដែរឬយ៉ាងណា ចំពោះធាតុផ្សំឧក្រិដ្ឋកម្ម អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត¹²⁹² អង្គជំនុំជម្រះអាចជឿជាក់បានថាការចោទប្រកាន់មិនបានរំលោភបំពានទៅលើគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព។ ដោយសារតែមិនមានការពិចារណាអំពី “ឧក្រិដ្ឋកម្ម” ផ្សេងពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ អង្គជំនុំជម្រះក៏មិនចាំបាច់ពិចារណាលើនីត្យានុកូលភាពនៃឧក្រិដ្ឋកម្មបែបនោះដែរ។ ការអនុវត្តនេះក៏សម្រាប់អំពើដទៃផ្សេងទៀត ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាជា អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ដែលរួមទាំង ការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ និងការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជនដោយបង្ខំ។

537. ភាពត្រឹមត្រូវនៃវិធីសាស្ត្រនេះ ត្រូវបានឆ្លុះបញ្ចាំងនៅក្នុងការព្រួយបារម្ភរបស់អង្គជំនុំជម្រះនេះដែលថា ចាំបាច់ត្រូវតែធ្វើ “ការពិចារណាជារួម”¹²⁹³ និងនៅក្នុងការបញ្ជាក់ទៅលើ ភាពចាំបាច់សម្រាប់ការពិចារណា ទៅតាមករណីជាក់ស្តែងអំពីនីត្យានុកូលភាព¹²⁹⁴។ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ អង្គជំនុំជម្រះនេះបានសម្រេចច្បាស់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសក្នុងការព្យាយាមកំណត់ធាតុផ្សំ និងនិយមន័យគតិយុត្តិរបស់ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ថាជាអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត “ថាជា ប្រភេទបទឧក្រិដ្ឋដាច់ដោយឡែក នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ”¹²⁹⁵។ ជាការណែនាំដោយមិនត្រឹមត្រូវដូចគ្នាដែរ ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ បានព្យាយាមកំណត់បទល្មើសផ្សេងៗគ្នា ដូចជា ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

¹²⁹⁰ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៨៩។
¹²⁹¹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៧៤៦។
¹²⁹² ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៨៩។
¹²⁹³ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៩០។
¹²⁹⁴ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៩០, ៦៥៤។
¹²⁹⁵ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៨៩។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់
 អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ឬការរំលោភផ្លូវភេទក្នុងការផ្សំដំណែក និងធ្វើការវាយតម្លៃទៅលើអំពើ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ធៀបនឹង “ធាតុផ្សំ” នៃបទល្មើសទាំងអស់នោះ។

538. ដើម្បីធ្វើឱ្យហួសពីវិមតិសង្ស័យ សហមេធាវីនាំមុខយោងទៅយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការដទៃទៀត។ បើទោះបីជាមេធាវីការពារក្តីព្យាយាមលើកទទ្ធករណ៍ថា ប្រព័ន្ធនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយ បង្ខំ មិនអាចត្រូវបានចាត់ទុកថាជា អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ដោយសារតែមិនទាន់ត្រូវបានទទួល ស្គាល់ជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ដែលមានចែងកំណត់ជាក់លាក់ក្តី¹²⁹⁶ តុលាការអន្តរជាតិ បានសម្រេចស្របគ្នាថា អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត អាចត្រូវបានបង្ហាញក្នុងកាលៈទេសៈបែប នេះ។ ឧទាហរណ៍នៃអំពើដែលត្រូវបានសម្រេចថា បង្កើតបានជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ នៃ អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត បើទោះបីជាមិនបានលើកឡើងជាប្រភេទដែលមានចែងច្បាស់លាស់ នៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ដែលមានដូចជា ការបង្ខំឱ្យបុគ្គលមើលការសម្លាប់សមាជិក គ្រួសារ¹²⁹⁷ ការប្រព្រឹត្តិអំពើហិង្សាលើផ្លូវកាយ និងផ្លូវភេទទៅលើសាកសព¹²⁹⁸ ការប្រើប្រាស់អ្នក ជាប់ឃុំ ធ្វើជារបាំងការពារ¹²⁹⁹ ការបង្ខំនាំឱ្យស្រាតសម្លៀកបំពាក់ ហើយបណ្តើរតាមទីសាធារ ណៈ¹³⁰⁰ និងការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ ការប្រមាថមើលងាយ ការបៀតបៀន និងការឃុំឃាំងក្នុង លក្ខខណ្ឌអមនុស្សធម៌¹³⁰¹។ សហមេធាវីនាំមុខសូមបញ្ជាក់សាជាថ្មីថា ពិតជាកត្តាសត្យានុម័ តដែល ឃ្លាមិនជាក់លាក់មួយត្រូវគ្រប់ដណ្តប់ទៅលើ ប្រភេទនៃអំពើទាំងអស់នេះ ដែលស្ថិតក្រៅ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ដែលមានចែងច្បាស់។

¹²⁹⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១០៦។

¹²⁹⁷ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kuprešić និងអ្នកផ្សេងទៀត សំណុំរឿងលេខ IT-95-16-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃ ទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០ កថាខណ្ឌ ៨១៩។

¹²⁹⁸ តុលាការ ICTR រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kajelijeli សំណុំរឿងលេខ ICTR-98-44A-T សាលក្រម និងការប្រកាសទោស ចុះថ្ងៃទី០១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ ៩៣៦។

¹²⁹⁹ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Blaškić សំណុំរឿងលេខ IT-95-14-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០០ កថាខណ្ឌ ៧១៦។

¹³⁰⁰ តុលាការ ICTR រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Akayesu សំណុំរឿងលេខ ICTR-96-4-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី០២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៩៨ កថាខណ្ឌ ៦៩៧។

¹³⁰¹ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kvočka និងអ្នកផ្សេងទៀត លេខ IT-98-30/1-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី០២ ខែវិច្ឆិ កា ឆ្នាំ២០០១, កថាខណ្ឌ ២០៦-២០៩។

៩.៦.១.៣.២. ថាតើមានភាពចាំបាច់ដែរឬទេ ក្នុងការកំណត់អត្តសញ្ញាណការហាមឃាត់ ព្រមទាំងសិទ្ធិ នានា នៅក្នុងលិខិតុបករណ៍សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ

- 539. មេធាវីការពារក្តីបានលើកទទ្ទឹករណ៍ថា ការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអំពីនីត្យានុកូលភាព លែងមានសុពលភាពដោយសារតែ អង្គជំនុំជម្រះមិនបានវិភាគដោយត្រឹមត្រូវទៅលើ “អនីត្យានុកូលភាពផ្លូវការ” នៃបទចោទ ដោយនេះជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវមួយដែលមេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា មានកំណត់ច្បាស់ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃតុលាការ ICTY នៅក្នុងរឿងក្តី *Kupreškić*¹³⁰²។ បើតាមទស្សនៈរបស់ពួកគេ តុលាការចាំបាច់ត្រូវជឿជាក់ថា អំពើដែលបង្កើតបានជា អំពើអនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ត្រូវតែជាប់ទាក់ទងជាមួយនឹងសិទ្ធិ ដែលមានចែងនៅក្នុង លិខិតុបករណ៍សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ ព្រមទាំងជាមួយនឹងបម្រាមជាក់លាក់ផងដែរ¹³⁰³។ មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា ដោយសារតែអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង គ្រាន់តែបានពិចារណាអំពីសិទ្ធិមនុស្សជាវិជ្ជមាន ដែលត្រូវបានការពារដោយលិខិតុបករណ៍អន្តរជាតិនោះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនអាចជឿបានទេថា ជនជាប់ចោទអាចដឹងថាមានច្បាប់ចែង និងអាចប្រមើលមើលថាជាបទល្មើសឡើយ។
- 540. ទទ្ទឹករណ៍នេះមានភាពខ្វះចន្លោះមួយចំនួន។ វាបានបង្ហាញនូវការយល់ច្រឡំអំពីទស្សនៈគតិយុត្តិជាមូលដ្ឋាន ការមិនមានមូលដ្ឋាននៅក្នុងលិខិតុបករណ៍គតិយុត្តិ ដែលមេធាវីការពារក្តីបានពឹងផ្អែកលើ និងការបញ្ជាក់ដោយខុសអំពីភាពពាក់ព័ន្ធរវាង *Kupreškić* ជាមួយនឹងនីត្យានុកូលភាពដែលបានវិភាគ។
- 541. ទីមួយ ការបញ្ជាក់ចេញពីគ្នារបស់មេធាវីការពារក្តី ទៅលើសិទ្ធិ និងបម្រាម ដែលមានចែងនៅក្នុងលិខិតុបករណ៍សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ មិនមានមូលដ្ឋានឡើយនៅក្នុងច្បាប់។ អង្គជំនុំជម្រះមានភាពច្បាស់លាស់ថា សិទ្ធិទាំងឡាយណាដែលត្រូវបានការពារនៅក្នុងលិខិតុបករណ៍សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ ត្រូវមានកាតព្វកិច្ចសម្រាប់រដ្ឋ ដែលបង្កើតបានជាការហាមឃាត់ការរំលោភបំពានទៅលើសិទ្ធិនោះ។ លើសពីនេះទៀត មិនការជំទាស់ទេថា បទដ្ឋានសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ បើទោះបីជានៅពេលត្រូវបានកំណត់ថាជា “បម្រាម” ក្តី មិនអាចកំណត់អំពើមួយជាអំពើឧក្រិដ្ឋឡើយ។ មេធាវីការពារក្តីមានកំហុសក្នុងការលើកឡើងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានចាត់ទុកអត្ថិភាពនៃសិទ្ធិមនុស្ស ហាក់

¹³⁰² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៦៦-៦៧១, ១០៩៨។

¹³⁰³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៧១, ១១០៧។

ដូចជាគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់បង្ហាញថា អំពើមួយជានិមិត្តសញ្ញា នៅពេលវេលាមួយ¹³⁰⁴។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងគ្រាន់តែចាត់ទុកអត្ថិភាពនោះថា មានភាពពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងការវិភាគប៉ុណ្ណោះ មិនមែនគ្រប់គ្រាន់ ឬអាចកំណត់សម្រេចបានឡើយ។

542. ទីពីរ ការប្តឹងតវ៉ារបស់មេធាវីការពារក្តី ចំពោះយុត្តិសាស្ត្ររបស់ តុលាការ ICTY ដើម្បីគាំទ្រដល់ការបកស្រាយ បានវិភាគដោយខុសទៅលើយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការនេះ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅក្នុងរឿងក្តី *Kupreškić* មិនបានទាញចេញនូវភាពខុសគ្នារវាង “សិទ្ធិ” និង “បម្រាម” ទេ នៅពេលថ្លែងបញ្ជាក់អំពីវិធីសាស្ត្រ៖

លក្ខខណ្ឌកំណត់តួចជាង សម្រាប់ការបកស្រាយ “អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត” អាចត្រូវបានកំណត់នៅក្នុងបទដ្ឋានអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ដូចជា បទដ្ឋានដែលបានចែង នៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ឆ្នាំ១៩៤៨ និងកតិកាសញ្ញាចំនួនពីរ ស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិឆ្នាំ ១៩៦៦។ ទាញចេញពីបទប្បញ្ញត្តិនានានៅក្នុងអត្ថបទទាំងអស់នេះ យើងមានលទ្ធភាពកំណត់បណ្តុំសិទ្ធិជាមូលដ្ឋាន ដែលជាកម្មសិទ្ធិរបស់មនុស្សជាតិ ហើយការរំលោភបំពានទៅលើសិទ្ធិទាំងនេះ អាចបង្កើតបានជា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ អាស្រ័យលើកាលៈទេសៈដែលជាប់មកជាមួយ¹³⁰⁵។

ការញែកដាច់ពីគ្នារវាង “សិទ្ធិ” និង “បម្រាម” នេះ ក៏មិនមានបង្ហាញនៅក្នុងសាលក្រមរឿងក្តី *Blagojević* (រឿងក្តីមួយទៀតដែល មេធាវីការពារក្តីបានដកស្រង់) ដែរ¹³⁰⁶។ ត្រង់ចំណុចនេះ មេធាវីការពារក្តី ក៏មិនមានការគាំទ្រដែរ នៅពេលដែលពឹងផ្អែកទៅលើសាលក្រមក្នុងរឿងក្តី *Stakić*¹³⁰⁷។ សាលក្រមរឿងក្តី *Stakić* បានច្រានចោលវិធីសាស្ត្រ ដែលបង្កើតឡើងក្នុងរឿងក្តី *Kupreškić*

1304 សូមមើល ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៦៩។
1305 តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kupreškić និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ IT-95-16-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០ កថាខណ្ឌ ៥៦៦។
1306 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៦៨ យោងទៅតុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Blagojević & Jokić* សំណុំរឿងលេខ IT-02-60-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៥។
1307 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៦៨ យោងទៅតុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Stakić* សំណុំរឿងលេខ IT-97-24-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ ៧២១។

1308 ប៉ុន្តែ ត្រូវបានបដិសេធចោលលើចំណុចនេះ¹³⁰⁹។ ទោះជាក្នុងករណីណាក្តី ដោយផ្ទុយពីការលើកឡើងរបស់មេធាវីការពារក្តី¹³¹⁰ សាលក្រមរឿងក្តី *Stakić* មិនបានអនុវត្តការសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើ “បម្រាម” ទេ នៅក្នុងការពិភាក្សារបស់ខ្លួនអំពីនីត្យានុកូលភាព¹³¹¹។ មេធាវីការពារក្តីក៏មានកំហុសផងដែរ នៅពេលលើកឡើងថា អង្គជំនុំជម្រះនេះនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ បានយក “ការសម្របសម្រួល” រវាងវិធីសាស្ត្រ *Kupreškić* និងសាលក្រមរឿងក្តី *Stakić*¹³¹²។ ការញែកចេញពីគ្នាដែលធ្វើឡើងដោយមេធាវីការពារក្តី គឺជាការប្រឌិតឡើងទាំងស្រុង ដោយគ្មានមូលដ្ឋានអ្វីសោះនៅក្នុងយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការ ICTY។

៩.៦.១.៤. នីត្យានុកូលភាពនៃបទចោទ ពាក់ព័ន្ធអំពើដែលត្រូវបានកំណត់ថា ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាលិខិត

543. ផ្អែកលើសារណារបស់ខ្លួនស្តីពីនីត្យានុកូលភាព មេធាវីការពារក្តីបានលើកទទ្ទឹករណីថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនអាចជឿបានឡើយលើភាពអាចប្រមើលមើលដឹងថាជាបទល្មើស និងការអាចដឹងថាមានច្បាប់ចែង អំពីបទល្មើសពាក់ព័ន្ធ ការគ្រប់គ្រងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (មូលដ្ឋាន ១៦០)។ ជាពិសេស មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា៖

(១) ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ត្រូវបានអនុញ្ញាតដោយច្បាប់កម្ពុជា មុនឆ្នាំ១៩៧៥¹³¹³។

¹³⁰⁸ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Stakić* សំណុំរឿងលេខ IT-97-24-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ ៧២១។

¹³⁰⁹ បញ្ហាមួយដែលមេធាវីការពារក្តីទំនងជាបានមើលរំលង៖ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Stakić* សំណុំរឿងលេខ IT-97-24-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី០២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌ ៣១៣-៣១៨។

¹³¹⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៦៨។

¹³¹¹ សាលក្រមក្នុងរឿងក្តី *Stakić* បានប្រានចោលវិធីសាស្ត្រដែលត្រូវបានអនុម័តនៅក្នុងសាលក្រមក្នុងរឿងក្តី *Kupreškić* ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានថា លិខិតុបករណ៍សិទ្ធិមនុស្សមិនអាចត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយស្វ័យប្រវត្តិជាមូលដ្ឋាននៃបទដ្ឋានច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌបានឡើយ។ ពុំមានការលើកឡើងថា ការហាមឃាត់ដែលមានបញ្ជាក់នៅក្នុងលិខិតុបករណ៍ដូចគ្នាទាំងនោះ មានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ទេ។ សូមមើល តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Stakić* សំណុំរឿងលេខ IT-97-24-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ ៧២១។

¹³¹² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៦៩។

¹³¹³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១១៣-១១១៤, ១១២៣។

(២) ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ មិនអាចជាបទឧក្រិដ្ឋបានទេ ដោយផ្អែកលើអត្ថិភាពជា ទូទៅ នៃការការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយផ្សំផ្គុំ នៅក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ¹³¹⁴ និង

(៣) ច្បាប់នៃជម្លោះប្រដាប់អាវុធ មិនបានយោងទៅរក ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ឡើយ នៅពេលនោះ¹³¹⁵

544. ដូចដែលបានកត់សម្គាល់ពីខាងលើ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនបានតម្រូវឱ្យធ្វើការពិចារណាទៅ លើ នីត្យានុកូលភាពនៃអំពើជាក់លាក់ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាជា អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ឡើយ។ នៅពេលដែលជឿជាក់ថា អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ត្រូវបានកំណត់បង្ហាញថាជាឧក្រិដ្ឋ កម្ម នៅពេលដែលមានអំពើរងការចោទប្រកាន់នោះ អង្គជំនុំជម្រះចាំបាច់ត្រូវធានាថា អំពើដែល ត្រូវបានចោទប្រកាន់ ថាបង្កើតបានជាឧក្រិដ្ឋកម្មបានបំពេញសព្វគ្រប់តាមធាតុផ្សំ ដូចបានកំណត់ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១¹³¹⁶ មិនមានតម្រូវឱ្យមានការវិភាគ ដាច់ដោយឡែក ឬបន្ថែមឡើយ ទៅ លើនីត្យានុកូលភាពនៃអំពើជាមូលដ្ឋាន។ សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របជាមួយនឹងសារណារបស់ ក .ស.ព ពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុវត្តគោលការណ៍ទាំងអស់នេះ ជាមួយនឹងទស្សនៈនៃការរៀបអាពាហ៍ ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ¹³¹⁷។

545. ប៉ុន្តែ បើទោះបីជាអង្គជំនុំជម្រះនេះយកវិធីសាស្ត្ររបស់មេធាវីការពារក្តី ហើយពិចារណាទៅលើនី ត្យានុកូលភាពនៃអំពើជាក់លាក់ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ តាមច្បាប់ជាតិ ឬច្បាប់អន្តរជាតិក្តី ក៏ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ឃើញថា ទង្វើករណីនីមួយៗរបស់មេធាវីការពារក្តីខុស ទទួល បរាជ័យ ផ្អែកលើមូលដ្ឋានផ្ទាល់របស់ខ្លួន។ នៅក្នុងផ្នែកជាបន្ទាប់ សហមេធាវីនាំមុខនឹងពិភាក្សា អំពីទង្វើករណីនីមួយៗ ក្នុងចំណោមទង្វើករណីទាំងបី របស់មេធាវីការពារក្តីដែលបានកំណត់ពីខាង លើ។ សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងថា បើទោះបីជាប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រដែលខុសឆ្គងផ្ទាល់ របស់មេធាវីការពារក្តី ដើម្បីវាយតម្លៃទៅលើនីត្យានុកូលភាពក្តី តែទង្វើករណីរបស់គាត់នៅតែ ខុ

¹³¹⁴ សូមមើល ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៣៣-១១៣៦, ១១៥០-១១៥៤, ១១៦១។

¹³¹⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៣១។

¹³¹⁶ មេធាវីការពារក្តីហាក់ដូចជាយល់ព្រមជាមួយសេចក្តីសន្និដ្ឋាននេះ នៅពេលណាមួយ៖ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦៦០។ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៨៦។

¹³¹⁷ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៦៦៦-៦៧៣។

ស។ ទោះជាតាមច្បាប់ជាតិ ឬច្បាប់អន្តរជាតិ ជនជាប់ចោទសុទ្ធតែបានទទួលព័ត៌មានថា អំពើដែល ត្រូវបានចោទប្រកាន់ជាអំពើខុសច្បាប់។

៩.៦.១.៤.១. ខ្លឹមសារនៃច្បាប់កម្ពុជា ដែលមានជាធរមានមុនឆ្នាំ ១៩៧៥

546. ជាច្រើនលើកច្រើនសារ មេធាវីការពារក្តីបានធ្វើការអះអាងដោយមិនត្រឹមត្រូវថា ច្បាប់កម្ពុជានៅ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ មិនតម្រូវថា គូស្រករត្រូវតែយល់ព្រមលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ខ្លួនឡើយ ហើយថា ច្បាប់ណាស់ដែលមានតែឱពុកម្តាយរបស់ពួកគេតែប៉ុណ្ណោះ ដែលចាំបាច់ត្រូវផ្តល់ការ យល់ព្រម ដើម្បីឱ្យពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ អាចដំណើរការទៅបាន¹³¹⁸។ បើតាមការលើកឡើង របស់មេធាវីការពារក្តី “ការកំណត់ពីការគ្មាន” ការយល់ព្រមពីប្តីប្រពន្ធនេះ បញ្ជាក់ផងដែរអំពី “អវត្តមាននៃអនីត្យានុកូលភាពជាតិ” ដូចដែលមានជាធរមាននៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៥¹³¹⁹។ មេធាវី ការពារក្តីបានលើកឡើងថា រហូតទាល់តែមានការកែទម្រង់ជាបន្តបន្ទាប់ ដែលត្រូវបានអនុម័តនៅ ក្នុងឆ្នាំ១៩៨៩ និងឆ្នាំ១៩៩៣ ទើបមានការតម្រូវឱ្យមានការយល់ព្រមពីអនាគតប្តីប្រពន្ធលើការរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍¹³²⁰។

547. មេធាវីការពារក្តីផ្តោតជាពិសេសទៅលើក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ១៩២០។ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ អំពីសារណារបស់ ក.ស.ព ដែលថា ក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ១៩២០ ត្រូវបានជំនួសដោយក្រមថ្មី នៅក្នុង ឆ្នាំ១៩៥៣¹³²¹។ នៅក្នុងផ្នែកបន្ទាប់នេះ សហមេធាវីនាំមុខនឹងពិភាក្សាអំពីខ្លឹមសារនៃសារណា របស់មេធាវីការពារក្តី ពាក់ព័ន្ធនឹងក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ១៩២០ ហើយកត់សម្គាល់ថា ទោះជាក្នុង ករណីណាក៏ដោយ ក៏ក្រមនេះមិនអាចគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តីបានដែរ។

548. ទោះបីថាជាការពិតដែលថា ក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ ១៩២០ តម្រូវឱ្យមានការយល់ព្រមពីឱពុកម្តាយ របស់អនាគតគូស្រករក្តី តែការយល់ព្រមនេះមិនមែនថាចាំបាច់ ឬដោយគ្មានការយល់ព្រម ពី

¹³¹⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១១៤, ១១២១, ១១៤១, ១១៤៧។

¹³¹⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១១៤។

¹³²⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៣៦។

¹³²¹ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៦៨៣។

អនាគតគូស្រករនោះដែរ។ ប៉ុន្តែ ការបកស្រាយដោយត្រឹមត្រូវទៅលើក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ ១៩២០ បង្ហាញថា ការយល់ព្រមរបស់ឪពុកម្តាយ មានកម្រិតទាបជាការយល់ព្រមរបស់អនាគតប្តីប្រពន្ធ។

- 549. ជាដំបូង ក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ ១៩២០ បានចែងថា គូស្រករអាចផ្តាច់ពាក្យបានគ្រប់ពេល¹³²²។ ប្រសិនបើឪពុកម្តាយមានសិទ្ធិផ្លូវច្បាប់ផ្តាច់មុខទៅលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ បញ្ញត្តិមួយនេះនឹងគ្មានន័យឡើយ។
- 550. ទីពីរ ប្រសិនបើការយល់ព្រមរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ត្រូវបានបដិសេធដោយឪពុកម្តាយគូស្រករ គូស្រករណាមួយក៏អាចស្នើសុំមេឃុំឱ្យរៀបចំដំណើរការផ្សះផ្សា¹³²³។ ប្រសិនបើឪពុកម្តាយរបស់គូស្រករ នៅតែបន្តបដិសេធ គូស្រករនោះអាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយមិនមានការយល់ព្រមពីឪពុកម្តាយ នៅក្រោយរយៈពេលបីខែ បន្ទាប់ពីមានការផ្តួចផ្តើមការផ្សះផ្សា¹³²⁴។ ដូចគ្នាដែរ បញ្ញត្តិនេះនឹងគ្មានន័យ ប្រសិនបើមានតែការយល់ព្រមពីឪពុកម្តាយប៉ុណ្ណោះ ដែលមានអានុភាពផ្លូវច្បាប់នោះ¹³²⁵។
- 551. ទីបី ក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ១៩២០ បានចែងថា ក្រៅពីពិធីសាសនា ការប្រារព្ធពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ត្រូវមានការប្រកាសជាសាធារណៈ ដោយអនាគតគូស្រករនិយាយថា ពួកគេចង់រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍¹³²⁶។

¹³²² ក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩២០ មាត្រា ១០៩ (“ពាក្យប្តេជ្ញាថានឹងរៀបការដែលនឹងកើតមកពីកំណត់ពាក្យនោះអាចនឹងដាច់ដោយទៅវិញបានដោយសារតែកំហុសខាងប្រុស ឬខាងស្ត្រី”)។ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៧ ទំព័រ ៣៤។

¹³²³ ក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩២០ មាត្រា ១៣៤។ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៧ ទំព័រ ៣៧។

¹³²⁴ ក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩២០ មាត្រា ១៣៥។ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៧ ទំព័រ ៣៧។

¹³²⁵ សូមមើលផងដែរ Kuong Teilee, “Development of Legal Norms on Marriage and Divorce in Cambodia – The Civil Code Between Foreign Inputs and Local Growth (I)” នៅក្នុងព្រឹត្តិប័ត្រ *Nagoya University Asian Law Bulletin* ភាគ ១ ចេញផ្សាយខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦ ទំព័រ ៧៤ (“ទោះបីជាក្រមរដ្ឋប្បវេណីចាស់ចែងថា “ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាកិច្ចសន្យាជាឱឡារីករវាងបុរស និងស្ត្រី... ដែលពួកគេមិនអាចរំលាយតាមទំនើងចិត្តបាន” ក៏ដោយ ប៉ុន្តែ ចាំបាច់ត្រូវមានការយល់ព្រមពីឪពុកម្តាយរបស់បុរស និងស្ត្រី។ ប្រសិនបើឪពុកម្តាយបដិសេធ បុរស និងស្ត្រីត្រូវស្នើសុំអន្តរាគមន៍ពីប្រធានឃុំក្នុងមូលដ្ឋានដើម្បីសម្របសម្រួលស្វែងរកការព្រមព្រៀងគ្នា។ ប្រសិនបើឪពុកម្តាយនៅតែបន្តបដិសេធ រយៈពេលបីខែក្រោយអន្តរាគមន៍របស់ប្រធានឃុំក្នុងមូលដ្ឋាន ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍អាចរៀបចំបាន ដោយគ្មានការយល់ព្រមរបស់ឪពុកម្តាយ”)។ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៨។

¹³²⁶ ក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩២០ មាត្រា ១៣៨។ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៧ ទំព័រ ទំព័រ ៣៨។

552. ទីបួន ក្រុមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ១៩២០ ចែងថា ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ អាចត្រូវធ្វើមោឃៈបាន ប្រសិន បើការយល់ព្រមរបស់គូស្រករម្នាក់ ត្រូវបានបំផ្លាញ ដោយសារតែកំហុស ឬការបង្ខិតបង្ខំ¹³²⁷។ បទប្បញ្ញត្តិនេះចែងយ៉ាងច្បាស់ថា ការយល់ព្រមរបស់ប្តីប្រពន្ធគឺជាលក្ខខណ្ឌសំខាន់មួយសម្រាប់សុ ពលភាពនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ តាមក្រុមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ១៩២០។

553. គោលជំហរនេះត្រូវបានគាំទ្រដោយអ្នកស្រាវជ្រាវដែលបានសរសេរនៅមុនឆ្នាំ ១៩៧៥ និងនាពេល បច្ចុប្បន្ន¹³²⁸។ ឧទាហរណ៍ Jacques Migozzi បានសរសេរនៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៣ ថា៖

“ដោយសារតែការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍កូនរបស់ពួកគេជាព្រឹត្តិការណ៍ដែលពួកគេទន្ទឹងរង់ចាំ សម្រាប់ក្រុមគ្រួសារ ឪពុកម្តាយអាចយល់ព្រមជាមួយការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នេះ មុន អនាគតប្តីប្រពន្ធត្រូវព្រៀង។ ក៏ប៉ុន្តែ យុវជនយុវនារីកម្ររៀបការផ្ទុយពីឆន្ទៈរបស់ពួកគេ ហើយទោះក្នុងករណីណាក៏ដោយ ចាំបាច់ត្រូវមានការយល់ព្រមជាផ្លូវការរបស់ពួកគេ យោង តាមក្រុមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ១៩២០ ថ្មី”¹³²⁹ ។

554. ប្រហែលគ្នានេះ Bridgette Toy-Cronin បានសរសេរថា៖

ការចូលរួមរបស់ឪពុកម្តាយនៅក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ មានចែងនៅក្នុងក្រុមរដ្ឋប្បវេណី ដែលមានជាធរមាននៅមុនឆ្នាំ១៩៧៥។ ក្រុមនេះតម្រូវទាំងកូនជាមនុស្សពេញ វ័យ និងកូនជាអ

¹³²⁷ ក្រុមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩២០ មាត្រា ១៦៣។ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៧ ទំព័រ ទំព័រ ៤១។

¹³²⁸ សូមមើល លីម ស៊ុយហុង *L'égalité dans les relations du travail au Cambodge* (និក្ខេបបទបណ្ឌិតច្បាប់ - សកល វិទ្យាល័យ Université Lumière Lyon 2 ឆ្នាំ២០០៧) ទំព័រ ១៨ ដែលសរសេរថា៖ “Lorsqu'on lit le Code civil cambodgien de 1920, on constate, contrairement aux « Codes Cambodgiens » anciens, que la puissance paternelle et maritale a été limitée. Concernant le mariage, le consentement entre fille et garçon est indispensable.” ការបកប្រែរបស់អង្គ ភាពបកប្រែភាសា សម្រាប់សហមេធាវីនាំមុខដោយ៖ “នៅពេលអានក្រុមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជាឆ្នាំ១៩២០ យើងឃើញថា ផ្ទុយពី “ក្រុមកម្ពុជា” ចាស់ៗ អំណាចរបស់ឪពុកម្តាយត្រូវបានកម្រិត។ ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ជាការសំខាន់ដែលត្រូវមាន ការយល់ព្រមរវាងបុរស និងស្ត្រី”។ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៩។

¹³²⁹ Jacques Migozzi, *Cambodge, faits et problèmes de population* (C.N.R.S.) ឆ្នាំ១៩៧៣ ទំព័រ ៥៤-៥៥។ ឧបសម្ព័ន្ធ ២០ ការបកប្រែផ្តល់ដោយអង្គភាពបកប្រែភាសាសម្រាប់សហមេធាវីនាំមុខ៖ “ដោយសារតែការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍កូនរបស់ ពួកគេជាព្រឹត្តិការណ៍ដែលពួកគេទន្ទឹងរង់ចាំសម្រាប់ក្រុមគ្រួសារ ឪពុកម្តាយអាចយល់ព្រមជាមួយការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នេះ មុនអនាគតប្តីប្រពន្ធត្រូវព្រៀង។ ក៏ប៉ុន្តែ យុវជនយុវនារីកម្ររៀបការផ្ទុយពីឆន្ទៈរបស់ពួកគេ ហើយទោះក្នុងករណីណាក៏ដោយ ចាំបាច់ត្រូវមានការយល់ព្រមជាផ្លូវការរបស់ពួកគេ យោងតាមក្រុមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ១៩២០ ថ្មី”។

នីតិជន ឲ្យស្នើសុំការអនុញ្ញាតពីឪពុកម្តាយ សម្រាប់ការផ្សំផ្គុំ ប៉ុន្តែ ក្រុមរដ្ឋប្បវេណីអនុញ្ញាតឲ្យ កូនជាមនុស្សពេញវ័យ អាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយមិនចាំបាច់មានការយល់ព្រមពីឪពុក ម្តាយ។ នៅក្នុងការសិក្សារបស់គាត់អំពីភូមិនៅកម្ពុជាក្នុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៦០ May Ebihara បានសង្កេតឃើញថា ឪពុកម្តាយជាអ្នកសម្រេចលើ ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ហើយ “កូនយល់ ព្រមតាមដោយសារតែ ការស្តាប់បង្គាប់ ឬដោយសារតែកូនមិនមានចំណាប់អារម្មណ៍ខ្លាំងលើ ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ជាមួយមនុស្សណាម្នាក់ជាក់លាក់”។ ប្រព័ន្ធនៃការរៀបអាពាហ៍ ពិពាហ៍ដោយផ្សំផ្គុំ ប្រាកដណាស់អាចមានការបំពាន ហើយគ្មានអ្វីគួរឲ្យសង្ស័យឡើយថា ការ រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បែបនេះ មួយចំនួនគឺមិនមានការឯកភាពដោយសេរី របស់ប្តី និង/ឬប្រពន្ធ ។ ឧទាហរណ៍ ជនរងគ្រោះដោយអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ អាចត្រូវបានបង្ខំឲ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ជាមួយអ្នកចាប់រំលោភខ្លួន ដោយសារតែគាត់លែងអាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយបុរសណា ផ្សេងបានហើយ ព្រោះគាត់បានបាត់បង់ព្រហ្មទាវ។ ក្រុមរដ្ឋប្បវេណីមានចែងពីបទប្បញ្ញត្តិ ដែលអនុញ្ញាតឲ្យបុរស ឬនារី ធ្វើការផ្តាច់ពាក្យ និងអនុញ្ញាតឲ្យប្តី ឬប្រពន្ធ នៅពេលដែលរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍ហើយ ធ្វើការរំលាយចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍បាន ប្រសិនបើការយល់ព្រមរបស់ ពួកគេ បំផ្លាញដោយសារតែកំហុស ឬការបង្ខិតបង្ខំ។ ហេតុដូច្នោះ ការតាក់តែងជាមូលដ្ឋាន ត្រូវ បានប្រមើលមើលអំពី ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយផ្សំផ្គុំ ដោយមានការយល់ព្រម។ ពិធីរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍មានភាពអធិកអធម ដោយមានពិធីដែលចូលរួមដោយ កូនកម្លោះ កូនក្រមុំ និង ក្រុមគ្រួសារពួកគេ¹³³⁰។

555. បទប្បញ្ញត្តិនៃក្រុមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ១៩២០ មិនអាចជួយដល់មេធាវីការពារក្តី នៅក្នុងទង្វើករណីរបស់ ខ្លួនដែលថា ការយល់ព្រមរបស់គូស្រករ មិនដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់កម្ពុជា ដូច្នោះហើយ ការ ដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ មិនអាចប្រមើលមើលដឹងបានឡើយ។ ផ្ទុយ ទៅវិញ បទប្បញ្ញត្តិទាំងនេះបានធ្វើឲ្យទង្វើករណីខុសទាំងស្រុងទៅវិញ។

¹³³⁰ Bridgette A. Toy-Cronin, “What Is Forced Marriage – Towards a Definition of Forced Marriage as a Crime against Humanity”, *Columbia Journal of Gender and Law*, ភាគ ១៩ លេខ ២, ១ ចេញផ្សាយខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១០ ទំព័រ ៥៤៧។ ឧបសម្ព័ន្ធ ២១។

៩.៦.១.៤.២. ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ និងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយផ្សំផ្គុំ

556. ពាក់ព័ន្ធផងដែរជាមួយនឹងទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីអំពីនីត្យានុកូលភាពថ្នាក់ជាតិនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ គឺការលើកឡើងរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា កំណើននៃវប្បធម៌នៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយផ្សំផ្គុំនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា មានន័យថា ចារីដែលគ្រោងប្រព្រឹត្ត មិនបានដឹងឡើយថា ការគ្រប់គ្រងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ គឺជាការខុសច្បាប់នោះទេ¹³³¹។ សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងថា ការបំប៉ាន់របស់មេធាវីការពារក្តីទៅលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយផ្សំផ្គុំបែបប្រពៃណី មិនត្រឹមត្រូវទេ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចដោយត្រឹមត្រូវថា “ការរៀបការតាមការផ្សំផ្គុំនៅក្នុងវប្បធម៌របស់កម្ពុជា ខុសគ្នាយ៉ាងខ្លាំងទៅនឹង ការរៀបការដោយបង្ខំនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ”¹³³²។

557. ទីមួយ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពន្យល់យ៉ាងក្សោយ ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយផ្សំផ្គុំ អាចញែកដាច់ពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ តាមរយៈតួនាទីនៃការយល់ព្រម (ឬយ៉ាងហោចណាស់ ដោយការយល់ព្រមតាមរយៈការផ្ទេរសិទ្ធិក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចទៅសមាជិកគ្រួសារ)¹³³³។ មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា សំអាងហេតុបែបនេះមិនទទួលបានការអនុញ្ញាតបានទេ ហើយបានប្រដូចការវិភាគរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទៅនឹង “ការបែងចែកល្អអាក្រក់” រវាងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយផ្សំផ្គុំ និងដោយបង្ខំ¹³³⁴។ មេធាវីការពារក្តីបានជំទាស់ថា តាមរយៈការគ្រប់គ្រងទៅលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យគ្រាន់តែបំពេញតួនាទីខ្លួន ជំនួសឱ្យកម្ពុជារបស់គូស្រករតែប៉ុណ្ណោះ ឬអាចនឹងធ្វើឱ្យប្រសើរទៅលើប្រពៃណីដែលមានស្រាប់ សម្រាប់ការរៀបផ្សំផ្គុំការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍¹³³⁵។

¹³³¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៤០-១១៤៥។

¹³³² ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៨៨។

¹³³³ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៨៨-៣៦៨៩។

¹³³⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៣៦, ១១៤៧, ១១៥០, ១១៥៩, ជាពិសេស កថាខណ្ឌ ១១៤៧។

¹³³⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៥១, ១១៥៤, ១១៥៩, ១១៦១, ១១៦២។

558. មេធាវីការពារក្តីបានពន្យល់ការអនុវត្តលើចំណុចនេះ ដោយយោងទៅសញ្ញាណទ្រឹស្តីនៃ “ការបង្កិតបង្កំ” នៅក្នុងយុត្តិសាស្ត្របារាំង¹³³⁶ ដោយលើកឡើងថា ដោយសារតែរដ្ឋមានសិទ្ធិអំណាចក្នុងការបង្កិតបង្កំលើឥរិយាបថរបស់បុគ្គល រដ្ឋអាចគ្រប់គ្រងដោយស្របច្បាប់ទៅលើសេចក្តីសម្រេចរបស់ប្រជាជនក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះបានបញ្ជាក់រួចស្រេចហើយ មិនមានការសម្រេចណាមួយថា ការបង្កិតបង្កំបែបនេះ គឺជារឿងស្របច្បាប់នោះទេ។ នេះជាមូលដ្ឋានជាសារវន្តរបស់ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ដែលថា មន្ត្រីរបស់រដ្ឋមិនមែនថាមិនត្រូវបានរារាំងក្នុងការដាក់ចេញនូវការបង្កិតបង្កំ ដែលពួកគេបានដាក់ទៅលើប្រជាជននោះឡើយ¹³³⁷។

559. កំហុសទីពីរនៅក្នុងការវិភាគរបស់មេធាវីការពារក្តី គឺស្ថិតនៅត្រង់មេធាវីការពារក្តីមិនបានទទួលស្គាល់អំពីធាតុផ្សំបរិបទនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ គឺថា បទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវអនុវត្តជាផ្នែកនៃការវាយប្រហារ ជាប្រព័ន្ធនិងទ្រង់ទ្រាយធំ ទៅលើប្រជាជនស៊ីវិលនោះ¹³³⁸។

560. ទីបី ការប្រព្រឹត្តិជាក់ស្តែងដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ មិនអាចត្រូវបានកំណត់ថាជា ឧទាហរណ៍សាមញ្ញនៃ “ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយផ្សំផ្គុំ” ឬ សូម្បីថាជា “ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំឡើយ”។ ដូចដែលមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងដោយខ្លួនឯង អំពើដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ចាំបាច់ត្រូវពិនិត្យមើលតាមបរិបទ ហើយមិនអាចធ្វើការពិចារណាដោយផ្នែកទេ¹³³⁹។ “ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ” គ្រាន់តែជាការសង្ខេបដោយងាយស្រួល សម្រាប់ការអនុវត្តជាក់ស្តែងមួយចំនួន នៅក្នុងបទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នៅរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យប៉ុណ្ណោះ។ ដោយពិចារណាទៅដល់បរិបទ និងកម្រិតពេញលេញនៃអំពើដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ភាពសាហាវយង់ឃ្នងនៃរបប បង្ហាញឃ្លួសពីការអនុវត្តនានាថា ថាវីដែលគ្រោងប្រព្រឹត្តអាចជឿជាក់ថា វាជារឿងស្របច្បាប់។ ការគំរាមកំហែងដាក់ទណ្ឌកម្មលើរូបរាងកាយ និងការ

¹³³⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១២២-១១២៣, ១១៥១, ១១៥៩។
¹³³⁷ សូមមើលឧទាហរណ៍ ធម្មនុញ្ញនៃតុលាការយោធាអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៤៥ មាត្រា ៦(គ) បញ្ជាក់ច្បាស់ថា អនុលោមភាពតាមច្បាប់ក្នុងស្រុក ពុំមានភាពពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងទំនួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិទេ។
¹³³⁸ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣១៧-៣២៣ (សំអាងច្បាប់) កថាខណ្ឌ ៣០១-៣១៦ (ការពិភាក្សាអំពីលក្ខខណ្ឌទូទៅ)។
¹³³⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៨២-១២៨៣។

ស្តាប់ សម្រាប់អ្នកដែលជំទាស់ចំពោះការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍¹³⁴⁰ ការដកចេញនូវក្រុមគ្រួសារ របស់គូស្រករ ចេញពីពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍¹³⁴¹ និងការលុបបំបាត់ទំនៀមទម្លាប់ ឬពិធីនានា ពី ពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ទាំងនោះ¹³⁴² និងការផ្សំដំណេកដោយបង្ខំ គឺបានផ្តល់ព័ត៌មានយ៉ាងទូលំ ទូលាយអំពីលក្ខណៈឧក្រិដ្ឋនៃបទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ¹³⁴³ ។ បើទោះបីជាការជឿជាក់ខ្លាំងក្លាបំផុតថា ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយផ្សំផ្គុំ ឬ “ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ” គឺជាភាពស្របច្បាប់នៅកម្ពុជា ក៏ប៉ុន្តែ នៅតែមិនអាចពង្រីកទៅដល់ការអនុវត្តបទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់រដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យដែរ។

¹³⁴⁰ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦១៩-៣៦២២។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E1/464.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែ សីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យស ផល) ទំព័រ ១៣ បន្ទាត់ ១៤-១៩ មុនម៉ោង [09.47.16]។ ឯកសារ E1/475.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ុ រុន) ទំព័រ ៨១ បន្ទាត់ ២-៥ មុនម៉ោង [15.51.06]។ ឯកសារ E1/461.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ ឃឿម) ទំព័រ ៧៤ បន្ទាត់ ១-៣ មុនម៉ោង [15.29.10]។

¹³⁴¹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៣៩-៣៦៤០។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E1/461.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២២ ខែ សីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ ឃឿម) ទំព័រ ៧៤ បន្ទាត់ ១៨ - ទំព័រ ៧៥ បន្ទាត់ ១ មុន និងក្រោយម៉ោង [15.51.22]។ ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ូ សុធាវី) ទំព័រ ៧២ បន្ទាត់ ៤-១០ ក្រោយម៉ោង [15.17.12]។ ឯកសារ E1/464.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី យស ផល) ទំព័រ ១៨ បន្ទាត់ ២២-២៣ មុនម៉ោង [10.06.54]។

¹³⁴² ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៣៦-៣៦៣៨។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E1/461.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២២ ខែ សីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ ឃឿម) ទំព័រ ៧៤ បន្ទាត់ ២៥ - ទំព័រ ៧៥ បន្ទាត់ ៦ ក្រោយម៉ោង [15.51.22]។ ឯកសារ E1/475.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ុ រុន) ទំព័រ ៣៩ បន្ទាត់ ៨-១២ ក្រោយ ម៉ោង [11.24.41]។ ឯកសារ E1/459.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មី សារឿន) ទំព័រ ៤៨ បន្ទាត់ ២១-២៥ ក្រោយម៉ោង [14.07.14]។

¹³⁴³ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៤១-៣៦៦១។ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ E1/487.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែ តុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុឃឿន) ទំព័រ ៦៦ បន្ទាត់ ៥-១៧ ក្រោយម៉ោង [15.08.15]។ ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ង៉ែត ចាត) ទំព័រ ៩៦ បន្ទាត់ ១៤-១៧ ក្រោយម៉ោង [16.04.09]។ ឯកសារ E1/489.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន) ទំព័រ ៣០ បន្ទាត់ ២១-២៣ ក្រោយម៉ោង [10.44.57]។ ឯកសារ E1/412.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុន រុត) ទំព័រ ៨ បន្ទាត់ ៨-១១ មុនម៉ោង [09.29.26]។

561. បើទោះបីជាមានការតម្រូវឱ្យតុលាការត្រូវធ្វើការពិចារណាទៅលើ ការកំណត់ជាបទឧក្រិដ្ឋកម្មថ្នាក់ ជាតិសម្រាប់ “ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ” ថាជាបទឧក្រិដ្ឋក្តី ក៏សារណារបស់មេធាវី ការពារក្តីអំពីនីត្យានុកូលភាព និងបរិបទ នៅតែខុសផ្នែកលើមូលដ្ឋានផ្ទាល់របស់ខ្លួន។

៩.៦.១.៤.៣. ខ្លឹមសារនៃច្បាប់ស្តីពី ជម្លោះប្រដាប់អាវុធ

562. ប្រហែលគ្នានេះ ប្រសិនបើអង្គជំនុំជម្រះនេះត្រូវពិនិត្យឡើងវិញលើវិធីសាស្ត្ររបស់ខ្លួនក្នុងការវាយ តម្លៃលើនីត្យានុកូលភាព ហើយធ្វើការពិចារណាលើឋានៈនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ដែលជាឧក្រិដ្ឋកម្មតាមច្បាប់អន្តរជាតិ ក៏អង្គជំនុំជម្រះនៅតែសម្រេចថា សារណារបស់មេធាវី ការពារក្តីមានភាពខ្វះខាត។ ទទ្ទឹករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយបង្ខំ មិនត្រូវបានហាមឃាត់ តាមច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិនៅពេលនោះ ឬតាមលិខិតុបករ ណ៍អន្តរជាតិដទៃផ្សេង នៅតែខុសផ្នែកលើបទដ្ឋាន (ដែលមិនត្រឹមត្រូវ) របស់ខ្លួនផ្ទាល់¹³⁴⁴។

563. កាតព្វកិច្ចក្នុងការគោរពចំពោះសិទ្ធិគ្រួសារ ត្រូវបានទទួលស្គាល់នៅចុងឆ្នាំសតវត្សរ៍ទី១៩ ចាប់ផ្តើមពី ក្រុម Lieber¹³⁴⁵។ បន្ទាប់មក មានសេចក្តីប្រកាសទីក្រុង Brussels ឆ្នាំ ១៨៧៤ សៀវភៅណែនាំ Oxford ឆ្នាំ ១៨៨០ និងបទបញ្ជាទីក្រុងឡាអេ ឆ្នាំ ១៩០៧ ដែលមានប្ល្លង់ចែងដូចតទៅ៖

កិត្តិយស និងសិទ្ធិរបស់គ្រួសារ ជីវិតរបស់បុគ្គល និងទ្រព្យសម្បត្តិឯកជន ព្រមទាំងជំនឿនិងការ ប្រតិបត្តិសាសនា ត្រូវតែទទួលបានការគោរព¹³⁴⁶។

564. អនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវទីបួន បានពង្រីកកាតព្វកិច្ចទៅដល់ប្រជាជនស៊ីវិលដែលត្រូវបានការពារ ទាំងអស់ ដោយចែងថា៖

¹³⁴⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១១១, ១១១៦, ១១៣១។
¹³⁴⁵ សេចក្តីណែនាំសម្រាប់រដ្ឋាភិបាលរបស់កងទ័ពសហរដ្ឋអាមេរិកនៅសមរក្សមី (ក្រុម Lieber) ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ ១៨៦៣ មាត្រា ២៤។
¹³⁴⁶ អនុសញ្ញា (IV) ទាក់ទងនឹងច្បាប់ និងទំនៀមទម្លាប់ស្តីពីសង្គ្រាមដីគោក និងឧបសម្ព័ន្ធ៖ បទបញ្ជាទាក់ទងនឹងច្បាប់ និងទំនៀម ទម្លាប់ស្តីពីសង្គ្រាមដីគោក ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩០៧ មាត្រា ៤៦។ សេចក្តីព្រាងសេចក្តីប្រកាសអន្តរជាតិស្តីពីច្បាប់ និង ទំនៀមទម្លាប់ស្តីពីសង្គ្រាម ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែសីហា ឆ្នាំ១៨៧៤ មាត្រា ៣៨។ ច្បាប់ស្តីពីសង្គ្រាមដីគោក ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ១៨៨០ មាត្រា ៤៩។

បុគ្គលដែលត្រូវបានការពារ ទទួលបានសិទ្ធិក្នុងគ្រប់កាលៈទេសៈទាំងអស់ ក្នុងការគោរពចំពោះ បុគ្គល កិត្តិយសរបស់ខ្លួន សិទ្ធិគ្រួសាររបស់ខ្លួន ការប្រតិបត្តិ និងជំនឿសាសនារបស់ខ្លួន និង ទំនៀមទម្លាប់ និងបែបបទរបស់ខ្លួន។ គ្រប់ពេលទាំងអស់ ពួកគេត្រូវទទួលបានការប្រព្រឹត្តិ ដោយសេចក្តីថ្លៃថ្នូរជាមនុស្សជាតិ ហើយត្រូវបានការពារជាពិសេស ពីអំពើហិង្សា ឬការគំរាម កំហែងទាំងអស់ រួមទាំង ការប្រមាថ និងការបង្ហាញជាសាធារណៈ¹³⁴⁷។

565. កាតព្វកិច្ចក្នុងការគោរពជីវិតគ្រួសារ ក៏មានចែងផងដែរនៅក្នុង ច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ¹³⁴⁸។ បទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ បានដកហូតពីបុគ្គលនានា នូវ លទ្ធភាពក្នុងការសម្រេចថា នៅពេលណា និងជាមួយនរណា ដែលពួកគេត្រូវកសាងគ្រួសារជាមួយ។

៩.៦.១.៥. នីត្យានុកូលភាពនៃបទចោទ ពាក់ព័ន្ធការរួមភេទដោយបង្ខំ នៅក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍

566. មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនគួរកំណត់ពីនីត្យានុកូលភាពនៃបទ ចោទ ពាក់ព័ន្ធការរួមភេទដោយបង្ខំ នៅក្នុងចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ (មូលដ្ឋាន ១៧១ និងមូលដ្ឋាន ១៧២) ដោយលើកទឡើយ¹³⁴⁹ ថា៖

- (១) ការរំលោភសេពសន្ថវៈរវាងប្តីប្រពន្ធ ឬ “ការរំលោភសេពសន្ថវៈក្នុងបរិបទនៃការរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍” មិនមែនជាផ្នែកមួយនៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា នៅពេលវេលានៃអំពើ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ឡើយ¹³⁴⁹
- (២) ការរំលោភសេពសន្ថវៈរវាងប្តីប្រពន្ធ មិនត្រូវបានហាមឃាត់នៅក្នុងច្បាប់ជាតិនៃយុត្តាធិ ការដទៃឡើយ¹³⁵⁰ និង

¹³⁴⁷ អនុសញ្ញា (IV) ស្តីពីការការពារប្រជាជនស៊ីវិលនៅពេលមានសង្គ្រាម ចុះថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៤៩ មាត្រា ២៧។

¹³⁴⁸ ICRC ច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ ភាគ ១៖ វិធាន (Cambridge University Press) ឆ្នាំ ២០០៥ វិធាន ១០៥។ ឧបសម្ព័ន្ធ ២២។

¹³⁴⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៩៤-១២៩៧។

¹³⁵⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៩៨-១២៩៩។

(៣) មិនមានបទបញ្ញត្តិណា ដែលហាមឃាត់ ការរំលោភសេពសន្ថវៈរវាងប្តីប្រពន្ធ ត្រូវបាន
ចែងនៅក្នុងសន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិ ដែលគ្រប់គ្រងលើជម្លោះប្រដាប់អាវុធឡើយ¹³⁵¹ ។

567. ផ្ទុយទៅនឹងវិធីសាស្ត្ររបស់ខ្លួនចំពោះបទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍¹³⁵² មេធាវីការពារក្តី
ហាក់ដូចជាទទួលស្គាល់ថា ការបង្ខំឱ្យរួមភេទ ល្មើសទៅនឹង បទដ្ឋានសិទ្ធិមនុស្សជាសារវ័ន្ត ដែល
ត្រូវបានការពារដោយលិខិតុបករណ៍អន្តរជាតិ នៅពេលវេលានោះ¹³⁵³ ។ ប៉ុន្តែ មេធាវីការពារក្តីបាន
លើកទទ្ទឹករណ៍ថា អង្គហេតុដែលថា គូស្រករបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ នៅមុនពេលត្រូវបានបង្ខំ
ឱ្យរួមភេទ ធ្វើឱ្យករណីនេះរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ ហើយមានន័យថា អង្គជំនុំជម្រះ
សាលាដំបូងមិនគួរកំណត់ពីនីត្យានុកូលភាពនៃឧក្រិដ្ឋកម្មឡើយ¹³⁵⁴ ។

568. ជាថ្មីម្តងទៀត អង្គជំនុំជម្រះនេះមិនចាំបាច់ពិចារណាអំពីនីត្យានុកូលភាពនៃអំពើជាក់លាក់ ដែលត្រូវ
បានចោទប្រកាន់ថាជាអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀតឡើយ¹³⁵⁵ ។ សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្រប
ជាមួយ ក.ស.ព ដែលថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនបានរំលោភបំពានទៅលើ គោលការណ៍នី
ត្យានុកូលភាពក្នុងការសម្រេចថា អំពើដែលត្រូវបានកំណត់ថាជាការរំលោភសេពសន្ថវៈនៅក្នុង
ចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ត្រូវបានចាត់ទុកជាអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត¹³⁵⁶ ។ សហ
មេធាវីនាំមុខគ្រាន់តែបន្ថែមថា ដូចគ្នានឹងសារណារបស់មេធាវីការពារក្តី ពាក់ព័ន្ធនឹងនីត្យានុកូល
ភាពនៃបទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ទទ្ទឹករណ៍របស់មេធាវី
ការពារក្តី មិនទទួលជោគជ័យសូម្បីតែប្រើបទដ្ឋានរបស់ខ្លួនក៏ដោយ ។

1351 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៨៤។
1352 សូមមើល ផ្នែក ៩.៦.១.៤ កថាខណ្ឌ ៥៤៣ និងកថាខណ្ឌបន្តបន្ទាប់។
1353 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៨៤។ សូមមើលឧទាហរណ៍ អនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីការ
លុបបំបាត់ការជួញដូរមនុស្ស និងការធ្វើអាជីវកម្មពេស្យាចារលើអ្នកដទៃ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៥១។
1354 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៨២, ១២៨៤, ១២៨៨។
1355 សូមមើល ជាទូទៅ ផ្នែក ៩.៦.១ ខាងលើ កថាខណ្ឌ ៥១៥ និងកថាខណ្ឌបន្តបន្ទាប់។ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ
កថាខណ្ឌ ១២៨១-១២៨៧។
1356 ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៦៧៤-៦៨៣។

**៩.៦.១.៥.១. អត្ថិភាពនៃករណីរួចពីការជំនុំជម្រះចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនៃការរំលោភសេពសន្ថវៈ ក្នុងបរិបទនៃ
ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ នៅក្នុងច្បាប់ជាតិកម្ពុជា នៅមុនឆ្នាំ១៩៧៥**

569. មេធាវីការពារក្តីបានសង្កេតដោយត្រឹមត្រូវថា មាត្រា ៤៤៣ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៥៦
បានចាត់ទុកការរំលោភសេពសន្ថវៈ ថាជាបទឧក្រិដ្ឋកម្ម¹³⁵⁷។ មាត្រានោះចែងថា៖

ជនណាបញ្ចូល ឬប៉ងនឹងបញ្ចូល ទាំងបង្ខំ ឬទាំងគំរាម នូវអង្គជាតិរបស់ខ្លួន ទៅក្នុងអង្គជាតិនៃ
ស្ត្រី ដែលប្រកែកមិនព្រមស្ម័គ្រផង ជននោះត្រូវទុកជាមានពិរុទ្ធភាព ក្នុងបទកំហែងរួមវេណី
ដល់ទីជម្រៅ¹³⁵⁸។

570. ការដែលថា មាត្រា ៤៤៣ មិនមានចែងពីការបែងចែក ឬការលើកលែង អំពីប្តីប្រពន្ធ បង្ហាញថា
ក្រមនេះពិតជាត្រូវអនុវត្តចំពោះចាវីនៃការរំលោភសេពសន្ថវៈ ក្នុងបរិបទនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។
តាមពិតទៅ បើតាមសារណាផ្ទាល់របស់មេធាវីការពារក្តី¹³⁵⁹ ការចែងដោយប្រយោលតែមួយអំពី
ការលើកលែងពីការជំនុំជម្រះ លើបទរំលោភសេពសន្ថវៈរវាងប្តីប្រពន្ធ នៅក្នុងអត្ថបទនៃក្រម ដែល
មានចែងនៅក្នុងមាត្រា ៤៥២ ដែលកំណត់ជាបទល្មើសចំពោះការបោះបង់ចោលផ្ទះរបស់ប្តី
ប្រពន្ធ¹³⁶⁰។ ដោយមិនចាំបាច់និយាយទេនោះ បទប្បញ្ញត្តិនោះមិនទាក់ទងជាមួយនឹងបញ្ហា ថាតើ
ការលើកលែងបែបនេះ ពិតជាមានអត្ថិភាពដែរឬអត់នោះទេ។

571. ទោះបីជាពាក្យពេចន៍នៅក្នុងក្រមច្បាប់សាលាក្តី តែមេធាវីការពារក្តីពឹងផ្អែកលើ “សច្ចធារណ៍ដែល
មិនអាចបំពានបាន” ដែលបានកែសម្រួល មាត្រា ៤៤៣ ដើម្បីបង្កើតករណីលើកលែងសម្រាប់
បុរសដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថា បានរំលោភសេពសន្ថវៈភរិយារបស់ខ្លួន¹³⁶¹។ ទទ្ទឹករណីនេះ
អាចមានប្រភពចេញពីការអនុវត្តនៅក្នុងយុត្តាធិការ ប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិលដទៃ ដែលពេលខ្លះ តុលាការ

¹³⁵⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៩៤ យោងទៅក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៥៦ មាត្រា ៤៤៣ (អាចរក
បាននៅក្នុងសំណុំរឿង ឯកសារ D288/6.91/6/1.1 ទំព័រ ៣៥៧ ភាគ II ជាភាសាបារាំង)។

¹³⁵⁸ ឯកសារ D288/6.91/6/1.1 ក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៥៦ មាត្រា ៤៤៣ ទំព័រ ៣៥៧។ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសា
ទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៩៤។

¹³⁵⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៩៥។

¹³⁶⁰ ឯកសារ D288/6.91/6/1.1 ក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៥៦ មាត្រា ៤៥២ ទំព័រ ៣៥៩។

¹³⁶¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៩៥-១២៩៦។

បានបកស្រាយ ករណីលើកលែងសម្រាប់ការរំលោភសេពសន្ថវៈ ក្នុងបរិបទនៃការរៀប
អាពាហ៍ពិពាហ៍ទៅក្នុងច្បាប់ បើទោះបីជាក្រុមព្រហ្មទណ្ឌមិនបានចែងអំពីបញ្ហានេះក្តី¹³⁶²។ ប៉ុន្តែ
មេធាវីការពារក្តីមិនបានផ្តល់ឯកសារសំអាងណាមួយសម្រាប់ការអះអាង ដែលថា ចំណុចនេះត្រូវ
បានអនុវត្តនៅកម្ពុជាឡើយ។

572. មេធាវីការពារក្តីលើកទឡើយថា ការមិនមានរឿងក្តីនៅចំពោះមុខតុលាការកម្ពុជា បានបង្ហាញពីភ័
ស្តុតាងអំពីអត្ថិភាពនៃករណីលើកលែងការរំលោភសេពសន្ថវៈក្នុងបរិបទនៃការរៀបអាពាហ៍
ពិពាហ៍¹³⁶³។ សំអាងហេតុដែលគួរឱ្យជឿជាក់ដូចគ្នាសម្រាប់ការមិនមានរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌ អាច
ដោយសារតែសម្ពាធរប្បធម៌ ដែលមិនលើកទឹកចិត្តស្ត្រីឱ្យចាប់ផ្តើមកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រឆាំង
ទៅនឹងស្វាមីរបស់ខ្លួន¹³⁶⁴។ ទោះជាក្នុងករណីណាក្តី ដោយមិនបានផ្តល់ភ័ស្តុតាង ដើម្បីគាំទ្រដល់ ទ
ឡើយរបស់ខ្លួន មេធាវីការពារក្តីមិនអាចលើកឡើងថា ករណីលើកលែងផ្នែកគតិយុត្តិ មាន
អត្ថិភាពនៅក្នុងច្បាប់កម្ពុជាឡើយ។ យ៉ាងច្រើនបំផុតមេធាវីការពារក្តី អាចត្រឹមលើកឡើងថា មាន
អត្ថិភាពនៃការយល់ឃើញផ្នែករប្បធម៌ ឬនយោបាយ ដើម្បីការពារបុរសមិនឱ្យរងការចោទប្រកាន់
ពីបទរំលោភសេពសន្ថវៈទៅលើភរិយារបស់ខ្លួននោះ។

**៩.៦.១.៥.២. ភាពអាចអនុវត្តបាននៃករណីលើកលែង ការរំលោភសេពសន្ថវៈ ក្នុងបរិបទនៃការរៀប
អាពាហ៍ពិពាហ៍ ចំពោះអំពើដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់**

573. លើសពីនេះទៀត ការព្យាយាមរបស់មេធាវីការពារក្តីក្នុងការបញ្ចូលទ្រឹស្តីជាប្រព័ន្ធនៃការរួមភេទ
ដោយបង្ខំរវាងប្តីប្រពន្ធ ដែលបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ទៅលើសញ្ញាណទូទៅនៃការ

¹³⁶² Vasanthi Venkatesh និង Melanie Randall, “Normative and International Human Rights Law Imperatives for Criminalising Intimate Partner Sexual Violence: The Marital Rape Impunity in Comparative and Historical Perspective” នៅក្នុង *The Right to Say No: Marital Rape and Law Reform in Canada, Ghana, Kenya and Malawi*, (Hart Publishing), ២០១៧ ទំព័រ ៤១-៨៨ ត្រង់ ៦៨។ ឧបសម្ព័ន្ធ ២៣។

¹³⁶³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៩៧។

¹³⁶⁴ Cathy Zimmerman, “Plates in a Basket will Rattle: Domestic Violence in Cambodia (A Summary)” ចែកចាយ
នៅក្នុងអំឡុងសន្និសីទពិភពលោកលើកទី ៤ ស្តីពីស្ត្រីនៅទីក្រុងប៉េកាំង ឆ្នាំ១៩៩៥ ទំព័រ ១២ ឧបសម្ព័ន្ធ ២៤។ Rebecca Surtees,
“Rape and sexual transgression in Cambodian society” នៅក្នុង Linda Rae Bennett and Lenore Manderson (eds),
Violence Against Women in Asian Societies: Gender Inequality and Technologies of Violence (Routledge) ឆ្នាំ
២០០៣, ទំព័រ ៩៧។ ឧបសម្ព័ន្ធ ២៥។

រំលោភសេពសន្ថវៈ ក្នុងបរិបទនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ គួរត្រូវបានច្រានចោល។ បើទោះបីជា ការលើកលែងសម្រាប់ “ការរំលោភសេពសន្ថវៈ ក្នុងបរិបទនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍” មាន អត្ថិភាពនៅក្នុងច្បាប់កម្ពុជា នៅមុនឆ្នាំ១៩៧៥ ក្តី តែទស្សនៈនេះមិនអាចអនុវត្តចំពោះទ្រឹស្តីនៃការ រួមភេទដោយបង្ខំ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងសំណុំរឿងនេះឡើយ។ សហមេធាវីនាំមុខ បង្ហាញចំណុចចំនួនបីនៃអំពើដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ដែលបង្ហាញថា ស្ថិតនៅក្រៅករណីលើក លែងសម្រាប់ “ការរំលោភសេពសន្ថវៈ ក្នុងបរិបទនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍” ដូចដែលបានទទួល ស្គាល់នៅក្នុង យុត្តាធិការដទៃផ្សេងទៀត។

574. ទីមួយ ការរំលោភសេពសន្ថវៈ ដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងដោយមេដឹកនាំ និងកម្មាភិបាល កម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យ មិនមែនដោយបុរស ដែលស្ថិតក្នុងចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍នីមួយៗទេ ដែលមានន័យ ថា ករណីលើកលែងណាមួយ ដែលអាចមានអត្ថិភាព នឹងមិនអនុវត្តបានឡើយទោះជាក្នុងករណី ណាក្តី។ មេធាវីការពារក្តីព្យាយាមម្តងហើយម្តងទៀតក្នុងការបង្វែរចំណាប់អារម្មណ៍ពីអង្គហេតុ នេះ តាមរយៈការយោងទៅស្វាមីថាជា “ចារី” នៃឧក្រិដ្ឋកម្ម¹³⁶⁵។ ប៉ុន្តែ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងបានទទួលស្គាល់ ប្តីប្រពន្ធទាំងពីរនាក់ ត្រូវបានអាជ្ញាធរបង្ខំឱ្យរួមភេទ¹³⁶⁶។ ភ័ស្តុតាង បង្ហាញថា ក្នុងករណីភាគច្រើន ប្តីគ្រាន់តែជាឧបករណ៍សម្រាប់ការរំលោភសេពសន្ថវៈ ដែល ប្រព្រឹត្តឡើងដោយកម្មាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យតែប៉ុណ្ណោះ។ បើទោះបីជាបុរសជាប្តី មានការ ការពារពីការចោទប្រកាន់សម្រាប់អំពើជាក់លាក់មួយក្តី តែមិនមែនមានន័យថា តតិយជនអាច ទទួលបានការការពារដូចគ្នា ដោយប្រើប្រាស់បុរសជាប្តី ធ្វើជាឧបករណ៍ក្នុងការប្រព្រឹត្តិអំពើដូចគ្នា បានឡើយ។ ដោយមិនមែនជាចារីទាល់តែសោះនោះ បុរសដែលត្រូវបានបង្ខំដោយកម្មាភិបាលឱ្យ រួមភេទជាមួយភរិយារបស់ខ្លួននោះ គឺជាឧបករណ៍របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។

575. ទីពីរ ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ មិនមែនធ្វើឡើងដោយស្ម័គ្រចិត្ត ទេ។ នេះមានន័យថា ការពន្យល់ទូទៅបំផុតអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រសម្រាប់ការលើកលែង ក្នុងបរិបទនៃ ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដែលថា នារីបានយល់ព្រមចំពោះការរួមភេទជាមួយប្តីរបស់ខ្លួន តាមរយៈ ការព្រមព្រៀងក្នុងចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ មិនមានអានុភាពអនុវត្តឡើយ។ តាមរយៈការវិតត្សិត ខ្លាំងក្លាទៅលើលទ្ធភាពរបស់បុរស និងនារី ក្នុងការជ្រើសរើសថាព្រមចូលក្នុងចំណងទំនាក់ទំនង

¹³⁶⁵ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣០៤។

¹³⁶⁶ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៧០១។

ដែរឬអត់ ជាមួយនឹងគូស្រកររបស់ខ្លួននោះ កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានធានាថា ពួកគេមិនជាប់ កាតព្វកិច្ចជាមួយនឹងកិច្ចសន្យាណាមួយឡើយ (បើកិច្ចសន្យាបែបនេះ អាចត្រូវបានធ្វើការវាយតម្លៃ នាពេលនេះ)។ ការពន្យល់បែបប្រវត្តិសាស្ត្រ ជាជម្រើសមួយផ្សេងទៀត សម្រាប់ការលើកលែង របស់គូស្រករ ដែលថា បន្ទាប់ពីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រួច នារីក្លាយទៅជាកម្មសិទ្ធិរបស់បុរស¹³⁶⁷ ឬ ថា លិខិតនៃការគ្របដណ្តប់ បានលុបបំបាត់អត្ថិភាពគតិយុត្តិកិច្ចនៃឯករាជ្យភាពរបស់នារី¹³⁶⁸ ក៏មិនអាច អនុវត្តបានដែរ។ ដោយសារតែគូស្រករទាំងពីរនាក់ ត្រូវបានកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ តម្រូវឱ្យផ្សំ ដំណេក គេមិនអាចនិយាយបានថា បុរសបានប្រើប្រាស់សិទ្ធិម្ចាស់កម្មសិទ្ធិ ទៅលើភរិយារបស់ខ្លួន ដោយរួមភេទដោយបង្ខំជាមួយពួកគេឡើយ។ បើទោះបីជាតាមបទដ្ឋានសម្ងាត់នៃកាតព្វកិច្ច អាពាហ៍ពិពាហ៍ និងភាពជាមនុស្សតាមផ្លូវច្បាប់ ដែលមេធាវីការពារក្តីបានអនុវត្ត គួរបានគ្រប់គ្រង ទៅលើការប្រព្រឹត្តិរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យក្តី តែប្រព័ន្ធដែលបានអនុវត្តសម្រាប់បទបញ្ជាការ រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ មានភាពខុសច្បាប់យ៉ាងច្បាស់ក្រឡេក។

៩.៦.១.៥.៣. ទទ្ទឹករណ៍គ្មានមូលដ្ឋានគាំទ្រ អំពីច្បាប់ប្រៀបធៀប ពាក់ព័ន្ធការរំលោភសេពសន្ថវៈ ក្នុងប រិបទនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍

576. សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ការវិភាគបែបប្រៀបធៀបរបស់មេធាវីការពារក្តី ទៅលើច្បាប់ ជាតិពាក់ព័ន្ធនឹងការរំលោភសេពសន្ថវៈ នៅក្នុងបរិបទនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ មិនអាចជួយគាំ ទ្របានទេ។ សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខបានយោងទៅប្រទេសចំនួនប្រាំពីរ (បារាំង, អាណ្លីម៉ង់, ស្វីស, អេស្បាញ, ចក្រភពអង់គ្លេស Barbados និង Belize)¹³⁶⁹ ប៉ុន្តែ បានដកស្រង់លិខិតគតិយុត្តិ ដែល

¹³⁶⁷ Vasanthi Venkatesh និង Melanie Randall, “Normative and International Human Rights Law Imperatives for Criminalising Intimate Partner Sexual Violence: The Marital Rape Impunity in Comparative and Historical Perspective” នៅក្នុង *The Right to Say No: Marital Rape and Law Reform in Canada, Ghana, Kenya and Malawi*, (Hart Publishing) ឆ្នាំ២០១៧ ទំព័រ ៤១-៨៨ ត្រង់ ៤៧-៤៨។ ឧបសម្ព័ន្ធ ២៣។

¹³⁶⁸ ដូចយោងខាងលើ ទំព័រ ៤៧-៤៨។

¹³⁶⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៩៩។ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ពាក់ព័ន្ធនឹងចក្រភពអង់គ្លេស មិនច្បាស់ទេថាគេយោងទៅយុត្តាធិការណាមួយក្នុងចំណោមយុត្តាធិការបីផ្សេងពីគ្នា (អង់គ្លេស និងវែល, ស្កុតលែន ឬអៀរឡង់ ខាងជើង)។

គាំទ្រអត្ថិភាពនៃការលើកលែងការរំលោភសេពសន្ថវៈក្នុងបរិបទនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ តែពី ប្រទេសបារាំងប៉ុណ្ណោះ¹³⁷⁰។

៩.៦.១.៥.៤. ខ្លឹមសារនៃច្បាប់ស្តីពីជម្លោះប្រដាប់អាវុធ

- 577. មេធាវីការពារក្តីក៏មិនបានលើកឡើងក្នុងទង្វើករណីរបស់ខ្លួនដែលថា អំពើដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ មិនត្រូវបានហាមឃាត់នៅពេលវេលា ជា “លិខិតុបករណ៍ពាក់ព័ន្ធនឹងសិទ្ធិសង្គ្រាម” ផងដែរ¹³⁷¹។ ដូចបានលើកឡើងពីខាងលើ បើទោះបីជាអង្គជំនុំជម្រះនេះត្រូវបានចោលយុត្តិសាស្ត្រកន្លងមក របស់ខ្លួន ហើយយកវិធីសាស្ត្ររបស់មេធាវីការពារក្តី ក្នុងការវាយតម្លៃលើនីត្យានុកូលភាពក្តី ក៏ទង្វើ ករណីនេះនៅតែបរាជ័យ។
- 578. មេធាវីការពារក្តីមិនបានផ្តល់ឯកសារសំអាងសម្រាប់ការអះអាងថា ការហាមឃាត់លើការរំលោភ សេពសន្ថវៈនៅក្នុងច្បាប់សង្គ្រាម មិនត្រូវអនុវត្តចំពោះករណីដែលមានពាក់ព័ន្ធជាមួយប្តីប្រពន្ធដែល រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ហើយនោះទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ មេធាវីការពារក្តីគ្រាន់តែអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងមិនបានពិចារណាដោយត្រឹមត្រូវទៅលើ “បរិបទ” នៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទ ប្រកាន់ ដោយលើកទង្វើករណីច្បាស់លាស់ថា បរិបទគន្លឹះគឺថា គូស្រករបានរៀបអាពាហ៍ ពិពាហ៍ នៅមុនពេលត្រូវបានបង្ខំឱ្យធ្វើការរួមភេទ។
- 579. សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងថា លិខិតុបករណ៍អន្តរជាតិ បានហាមឃាត់យ៉ាងច្បាស់ចំពោះការ រំលោភសេពសន្ថវៈ នៅក្នុងអំឡុងពេលជម្លោះប្រដាប់អាវុធ ហើយមេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញ មូលដ្ឋានសម្រាប់ការអះអាងរបស់ខ្លួនដែលថា ការហាមឃាត់មិនអនុវត្តបានឡើយ ក្នុងករណីដែល គូស្រករត្រូវបានបង្ខំជាដំបូងឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ។ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា វាជា ការខុសឆ្គងដែលសន្មតថា គោលការណ៍ទាំងអស់នេះមិនមានចេតនាក្នុងការអនុវត្ត ចំពោះគូស្រករ ដែលរៀបការរួច ដោយសារតែវាជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយយុទ្ធជន។ អំពើដែលចោទជាបញ្ហា មិនមែន ការរំលោភសេពសន្ថវៈ ក្នុងបរិបទនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ក្នុងន័យដែលយល់ដឹងជាទូទៅទេ វា គឺជាអំពើដែលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានប្រើប្រាស់ប្តីឱ្យធ្វើការរំលោភសេពសន្ថវៈ ទៅលើប្រពន្ធ។

¹³⁷⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៩៩។

¹³⁷¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៨៤។

580. នៅពេលដែលការរៀបចំអំពើបែបសិប្បនិម្មិតរបស់មេធាវីការពារក្តី ត្រូវបានបោះបង់ចោល ច្បាស់ណាស់ថា អំពើដែលចោទជាបញ្ហាត្រូវបានហាមឃាត់ដោយសន្និសីទស្តីពីសន្តិសុខស្រុកគ្រប់គ្រងជម្លោះប្រដាប់អាវុធ។ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះនេះបានសន្និដ្ឋាន នៅក្នុងសំណុំរឿង០០១ ការរំលោភសេពសន្ថវៈត្រូវបានកំណត់យ៉ាងច្បាស់ថាជាឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម នៅត្រឹមឆ្នាំ១៩៧៥¹³⁷²។ ការរំលោភសេពសន្ថវៈត្រូវបានហាមឃាត់យ៉ាងច្បាស់នៅក្នុងក្រម Lieber ឆ្នាំ១៨៦៣ ដោយមាត្រា ៤៤ ចែងថា៖

រាល់អំពើហិង្សាព្រៃផ្សៃទាំងអស់ ដែលបានប្រព្រឹត្តទៅលើប្រជាជននៅក្នុងប្រទេសដែលត្រូវបានឈ្លានពាន រាល់ការរំលោភសេពសន្ថវៈ ការបង្ករបួសស្នាម ការបង្កពិការភាព ឬការសម្លាប់ប្រជាជនប្រទេសនោះ ត្រូវបានហាមឃាត់តាមរយៈការផ្ដន្ទាទោសប្រហារជីវិត ឬការដាក់ទណ្ឌកម្មដែលធ្ងន់ធ្ងរដទៃផ្សេងទៀត ដែលអាចចាត់ទុកថាសមស្របសម្រាប់ស្ថានទម្ងន់នៃបទល្មើស¹³⁷³។

581. សន្និសីទនាពេលដំបូងដទៃទៀត ដែលគ្រប់គ្រងទៅលើជម្លោះប្រដាប់អាវុធ ក៏មានចែងពីការការពារប្រហែលគ្នានេះដែរ។ បទបញ្ជាទីក្រុងឡាអេ ឆ្នាំ ១៨៩៩ និងឆ្នាំ១៩០៧ បានការពារ “សិទ្ធិ និងកិត្តិយសគ្រួសារ” ចំពោះប្រជាជននៃតំបន់ដែលត្រូវបានកាន់កាប់¹³⁷⁴។ អនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ ឆ្នាំ ១៩២៩ ស្តីពីឈ្លើយសឹក បានចែងថា ឈ្លើយសឹកមានសិទ្ធិទទួលបានការគោរពចំពោះ “កិត្តិយស និងភាពជាមនុស្សរបស់ខ្លួន” ហើយ “នារី (ជាឈ្លើយសឹក) ត្រូវទទួលបានការគិតពិចារណាទាំងអស់ ដោយផ្អែកលើភេទរបស់ពួកគេ”¹³⁷⁵។ ការការពារទាំងអស់នេះត្រូវបានបន្តចែងនៅក្នុងអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវលើកទីបី ឆ្នាំ១៩៤៩¹³⁷⁶។

¹³⁷² សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០១, កថាខណ្ឌ ១៧៦។

¹³⁷³ សេចក្តីណែនាំសម្រាប់រដ្ឋាភិបាលរបស់កងទ័ពសហរដ្ឋអាមេរិកនៅសមរម្យមិ (ក្រម Lieber) ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ១៨៦៣ មាត្រា ៤៤។

¹³⁷⁴ អនុសញ្ញា (II) ទាក់ទងនឹងច្បាប់ និងទំនៀមទម្លាប់ស្តីពីសង្គ្រាមដីគោក និងឧបសម្ព័ន្ធ៖ បទបញ្ជាទាក់ទងនឹងច្បាប់ និងទំនៀមទម្លាប់ស្តីពីសង្គ្រាមដីគោក ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៨៦៤ មាត្រា ៤៦។ អនុសញ្ញា (IV) ទាក់ទងនឹងច្បាប់ និងទំនៀមទម្លាប់ស្តីពីសង្គ្រាមដីគោក និងឧបសម្ព័ន្ធ៖ បទបញ្ជាទាក់ទងនឹងច្បាប់ និងទំនៀមទម្លាប់ស្តីពីសង្គ្រាមដីគោក ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩០៧ មាត្រា ៤៦

¹³⁷⁵ អនុសញ្ញាស្តីពីការប្រព្រឹត្តិចំពោះអ្នកទោសសង្គ្រាម ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩២៩ មាត្រា ៣។

¹³⁷⁶ អនុសញ្ញា (III) ស្តីពីការប្រព្រឹត្តិចំពោះអ្នកទោសសង្គ្រាម ចុះថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៤៩ មាត្រា ១៤។

582. អនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវលើកទីបួន កាន់តែច្បាស់លាស់ ហើយចែងថា ប្រជាជនស៊ីវិល “នារីត្រូវបានការពារជាពិសេស ប្រឆាំងនឹងការប៉ះពាល់ដល់កិត្តិយសរបស់ពួកគេ ជាពិសេស ប្រឆាំងនឹងការរំលោភសេពសន្ថវៈ ការបង្ខំឱ្យធ្វើពេស្យាចារ ឬទម្រង់ណាមួយនៃការវាយប្រហារដោយមិនសមរម្យ”¹³⁷⁷។ ពិធីសារបន្ថែម I បានចែងថា “អំពើឃោឃៅទៅលើសេចក្តីថ្លៃថ្នូរបុគ្គល ជាពិសេស ការប្រព្រឹត្តិបែបប្រមាថ និងបន្ទាបបន្ថោក ការបង្ខំឱ្យធ្វើពេស្យាចារ និងទម្រង់ណាមួយនៃការវាយប្រហារដោយមិនសមរម្យ” ត្រូវបាន “ហាមឃាត់នៅរាល់ពេល និងគ្រប់ទីកន្លែង ទោះជាករណីណាក្តី ហើយត្រូវបានប្រព្រឹត្តដោយជនស៊ីវិល ឬភ្នាក់ងារយោធាក្តី”¹³⁷⁸។ ការការពារបន្ថែមទៀត បានការពារជាពិសេសទៅលើនារី “ប្រឆាំងនឹងការរំលោភសេពសន្ថវៈ ការបង្ខំឱ្យធ្វើពេស្យាចារ និងទម្រង់ណាមួយនៃការវាយប្រហារដោយមិនសមរម្យ”¹³⁷⁹។ ការរំលោភសេពសន្ថវៈក៏ត្រូវបានហាមឃាត់ផងដែរ តាមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ¹³⁸⁰។

583. ការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា លិខិតុបករណ៍ដែលបានដកស្រង់ មិនពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងអំពើដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ មិនមានមូលដ្ឋានទេ។ ការលើកឡើងម្តងហើយម្តងទៀតរបស់ខ្លួនថា ការបង្ខំអ្នកមិនធ្លាប់ស្គាល់គ្នាឱ្យរៀបការជាមួយគ្នា ហាក់ដូចជាធ្វើឱ្យអំពើរំលោភសេពសន្ថវៈ នាពេលបន្ទាប់មកនោះ មានភាពស្របច្បាប់ ឬត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ មិនសមហេតុផលឡើយ ហើយកើតចេញពីការយល់ឃើញមួយចំនួនចំពោះអំពើដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់¹³⁸¹។ ទោះជាក្នុងករណីណាក្តី បញ្ហានេះចុងក្រោយនឹងទៅក្លាយជាអាសារឥតការ។ ដូចដែលបានលើកទទួលករណីពីខាងលើ¹³⁸² ការអនុវត្តលក្ខណវិនិច្ឆ័យត្រឹមត្រូវសម្រាប់ការវាយតម្លៃទៅលើនីត្យានុកូលភាពនៃ អំពើ

¹³⁷⁷ អនុសញ្ញា (IV) ស្តីពីការការពារប្រជាជនស៊ីវិលក្នុងគ្រាពេលមានសង្គ្រាម ចុះថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៤៩ មាត្រា ២៧។
¹³⁷⁸ ពិធីសារបន្ថែម (I) នៃអនុញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវចុះថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៤៩ និងស្តីពីការការពារជនរងគ្រោះដោយសារជម្លោះប្រដាប់អាវុធអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៧ មាត្រា ៧៥(២)(ខ)។
¹³⁷⁹ ពិធីសារបន្ថែម (I) នៃអនុញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវចុះថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៤៩ និងស្តីពីការការពារជនរងគ្រោះដោយសារជម្លោះប្រដាប់អាវុធអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៧ មាត្រា ៧៦(១)។
¹³⁸⁰ ICRC ច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អនុសញ្ញាអន្តរជាតិ ភាគ ១៖ វិធាន (Cambridge University Press) ឆ្នាំ ២០០៥ វិធាន ៩៣។ ឧបសម្ព័ន្ធ ២៤។
¹³⁸¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៨៤។
¹³⁸² សូមមើល ផ្នែក ៩.៦.១ ខាងលើ កថាខណ្ឌ ៥១៥ និងកថាខណ្ឌបន្តបន្ទាប់។

អមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត នាំទៅដល់ការសន្និដ្ឋានយ៉ាងច្បាស់ថា អំពើនោះខុសច្បាប់ នៅអំឡុងពេល
នៃការប្រព្រឹត្តិ។

៩.៦.២. ការសន្និដ្ឋានលើអង្គហេតុ ពាក់ព័ន្ធនឹងការបាត់ខ្លួន

584. មេធាវីការពារក្តីបានជំទាស់ទៅនឹងការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថា ការអនុវត្ត
ការធ្វើឱ្យបាត់ខ្លួនប្រជាជននៅក្នុងស្រុកត្រាំកក់ និងមន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់ និងភ្នំក្រាល គឺជា
ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត¹³⁸³។ សហមេធាវីនាំមុខកត់
សម្គាល់ថា ទទ្ទឹករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីលើបញ្ហានេះត្រូវបានបង្ហាញឱ្យឃើញនូវការយល់
ច្រឡំយ៉ាងច្បាស់លើបទចោទ។ ទោះបីជាអំពើដែលចោទជាបញ្ហា ត្រូវបានចាត់ទុកថាជា ការ
បាត់ខ្លួនដោយបង្ខំក្តី ការកំណត់ប្រភេទនៃបទល្មើស ដែលចោទជាបញ្ហា គឺ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹង
មនុស្សជាតិអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត។ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះនេះបានពន្យល់នៅក្នុងសំណុំ
រឿង ០០២/០១ បញ្ហាមិនមែនថាតើ ធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិការបាត់ខ្លួនដោយ
បង្ខំ ត្រូវបានបង្ហាញដែរឬអត់នោះទេ (វាមិនទាន់ក្លាយជាឧក្រិដ្ឋកម្មដាច់ដោយឡែកនៅក្នុងច្បាប់
អន្តរជាតិនៅអំឡុងពេលដែលមានអំពើនោះឡើយ) ប៉ុន្តែ បញ្ហាគឺថាតើ អំពើដែលចោទជាបញ្ហាគឺជា
ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀតដែរឬទេ¹³⁸⁴។

៩.៦.២.១. ស្រុកត្រាំកក់

585. សហមេធាវីនាំមុខសូមឆ្លើយតបចំពោះមូលដ្ឋានពីរពាក់ព័ន្ធនឹងការបាត់ខ្លួននៅក្នុងស្រុកត្រាំកក់ គឺ
មូលដ្ឋាន ១១១ (ពាក់ព័ន្ធនឹងជនរងគ្រោះជនជាតិវៀតណាម) និង **មូលដ្ឋាន ១១២** (ពាក់ព័ន្ធនឹងជន
រងគ្រោះខ្មែរក្រោម)¹³⁸⁵។

¹³⁸³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៥៦ (មូលដ្ឋាន ១១១), កថាខណ្ឌ ៧៥៧ (មូលដ្ឋាន ១១២) កថាខណ្ឌ
៨៣៦-៨៤០ (មូលដ្ឋាន ១២៧) កថាខណ្ឌ ៨៨៧-៨៩១ (មូលដ្ឋាន ១៣៥) ដែលជំទាស់ទៅនឹងការសន្និដ្ឋាននៅក្នុងឯកសារ E465
សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១២០០-១២០៤ (ត្រាំកក់) កថាខណ្ឌ ២៨៥២-២៨៥៨ (ក្រាំងតាចាន់) កថាខណ្ឌ ៣១៦០-៣១៦៦ (ភ្នំ
ក្រាល)។

¹³⁸⁴ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៨៩។

¹³⁸⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៥៦, ៧៥៧។

- 586. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសម្រេចថា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិនៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅស្រុកត្រាំកក់ ទៅលើប្រជាជនផ្សេងៗ តាមរយៈ “ការចាប់ខ្លួន ការឃុំខ្លួន ឬការចាប់ពង្រត់មនុស្សជាទីស្រឡាញ់ ក្នុងលក្ខខណ្ឌដែលដាក់ពួកគេ នៅក្រៅពីការការពារតាមផ្លូវច្បាប់ និងបដិសេធមិនផ្តល់លទ្ធភាពទទួល ឬបញ្ជូនព័ត៌មានអំពីជោគវាសនា ឬកន្លែងលាក់ខ្លួនរបស់បុគ្គលទាំងនោះ”¹³⁸⁶។
- 587. សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ជនរងគ្រោះជនជាតិវៀតណាម និងខ្មែរក្រោម គឺជាក្រុមពីរក្នុងចំណោមក្រុមជាច្រើន ដែលទទួលរងអំពើនេះ។ អតីតយោធា និងគ្រូបង្រៀន គូប្រជែងនយោបាយ និង “ជនដែលប្រព្រឹត្តល្មើសធ្ងន់ធ្ងរ” ក៏ត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរកឃើញផងដែរថា បានបាត់ខ្លួនផងដែរ¹³⁸⁷។ ហេតុដូច្នេះ ការជំទាស់របស់មេធាវីការពារក្តីនៅក្នុងមូលដ្ឋាននេះ ដែលទាក់ទងជាពិសេសទៅនឹងប្រជាជនវៀតណាម និងខ្មែរក្រោម មិនគ្រប់គ្រាន់ឡើយ ក្នុងការប្រានចោលការសម្រេចជារួមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលថា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិនៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត តាមរយៈការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ ត្រូវបានបង្ហាញ ពាក់ព័ន្ធនឹងសហករណ៍ត្រាំកក់។ ទោះជាយ៉ាងណា សហមេធាវីនាំមុខយល់ថា ជាការចាំបាច់ដើម្បីជាប្រយោជន៍នៃដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ក្នុងការឆ្លើយតបចំពោះសារណារបស់មេធាវីការពារក្តី ដោយសារតែសារៈសំខាន់នៃការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង អំពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជាជនជាតិវៀតណាម និងខ្មែរក្រោម។

¹³⁸⁶ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១២០០។

¹³⁸⁷ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១២០១។

៩.៦.២.១.១. ការបាត់ខ្លួនជនរងគ្រោះខ្មែរក្រោម

- 588. **មូលដ្ឋាន ១១២** ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ ប្រជាជនខ្មែរក្រោម គឺជាទង្វើករណីមួយបែប របស់មេធាវីការពារក្តីអំពីវិសាលភាព¹³⁸⁸ ។ មេធាវីការពារក្តីព្យាយាមលើកទង្វើករណីថា ឧក្រិដ្ឋកម្ម ណាមួយនៃជនរងគ្រោះខ្មែរក្រោម គឺស្ថិតក្រៅវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង¹³⁸⁹ ។
- 589. ចំណុចនេះគឺជាការយល់ច្រឡំទៅលើសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងដីកា ដំណោះស្រាយ។ នៅក្នុងឆ្នាំ ២០១៥ ជាការឆ្លើយតបចំពោះការជំទាស់ទៅលើភ័ស្តុតាងពាក់ព័ន្ធជន រងគ្រោះខ្មែរក្រោម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានចេញសេចក្តីសម្រេចផ្ទាល់មាត់មួយលើប្រធាន បទនេះ¹³⁹⁰ ។ សេចក្តីសម្រេចបញ្ជាក់ថា សំណុំរឿងមិនរួមបញ្ចូល បទចោទអំពីការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ប្រជាជនខ្មែរក្រោមទេ។ ប៉ុន្តែ អង្គជំនុំជម្រះបញ្ជាក់ច្បាស់ថា ខ្លួននឹងពិចារណាទៅលើភ័ស្តុតាងនៃ “បទល្មើសដទៃទៀតដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ហើយជនរងគ្រោះមួយចំនួន ជាខ្មែរក្រោម”¹³⁹¹ ។ ឧក្រិដ្ឋកម្មមួយក្នុងចំណោមឧក្រិដ្ឋកម្មបែបនេះគឺ អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ក្រោមទម្រង់នៃការ ប្រព្រឹត្តិដែលត្រូវបានកំណត់ថាជា ការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំនៅសហករណ៍ត្រាំកក់ ដែលស្ថិតនៅក្នុង ដីកាដំណោះស្រាយ និងឧបសម្ព័ន្ធបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបន្ថែម¹³⁹² ។ មិនមានមូលហេតុអ្វី ដែលបទចោទទាំងអស់នេះ មិនរួមទាំង ការបាត់ខ្លួនប្រជាជនខ្មែរក្រោមឡើយ។ ឧក្រិដ្ឋកម្មនេះមិន

¹³⁸⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៥៧។ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៥៩៣-៥៩៥។

¹³⁸⁹ នេះទំនងជាទម្រង់មួយផ្សេងនៃទង្វើករណីអំពីឧក្រិដ្ឋកម្មដែលពាក់ព័ន្ធនឹងជនរងគ្រោះជាជនជាតិវៀតណាម នៅក្នុង**មូលដ្ឋាន ៨៤** សូមមើល កថាខណ្ឌ ១៧៧(vii) និង ១៧៩ ខាងលើ។

¹³⁹⁰ ឯកសារ E1/304.1 [តែកម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥, ទំព័រ ៤៩ បន្ទាត់ ១ - ទំព័រ ៥០ បន្ទាត់ ៧ មុន ម៉ោង [13.38.50]។

¹³⁹¹ ឯកសារ E1/304.1 [តែកម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥, ទំព័រ ៤៩ បន្ទាត់ ១១-២៥ ក្រោយម៉ោង [13.35.39]។

¹³⁹² ឯកសារ D427 ដីកាដំណោះស្រាយ កថាខណ្ឌ ១៤៧០-១៤៧៨ និង កថាខណ្ឌ ៣១៨។ ឯកសារ E301/9/1.1 សេចក្តីសម្រេច លើកិច្ចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបន្ថែម ឧបសម្ព័ន្ធ៖ បញ្ជីកថាខណ្ឌ និងផ្នែកនានានៃដីកាដំណោះស្រាយដែលទាក់ទងនឹងការជំនុំ ជម្រះ សំណុំរឿងលេខ ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៣(ii) (បញ្ចូលកថាខណ្ឌ ៣០២-៣២១ នៃដីកា ដំណោះស្រាយក្នុងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០២) និង កថាខណ្ឌ ៥(ii)(ខ)(១៤) (បញ្ចូលកថាខណ្ឌ ១៤៧០-១៤៧៨ នៃ ដីកាដំណោះស្រាយក្នុងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០២)។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ត្រូវបានដកចេញដោយសេចក្តីសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបន្ថែមឡើយ។ កថាខណ្ឌនៃដីកាដំណោះស្រាយ ដែលលើកឡើងពីការបាត់ខ្លួនពីស្រុកត្រាំកក់ ក៏មិនបានអះអាងពីការកម្រិតកំណត់ឧក្រិដ្ឋកម្មនេះទៅលើក្រុមជនរងគ្រោះជាក់លាក់ណាឡើយ¹³⁹³ មិនមានភាពពាក់ព័ន្ធឡើយ ថាតើជនរងគ្រោះស្ថិតក្នុងក្រុមជាក់លាក់ដែរឬអត់នោះ។ មិនមានហេតុផលណាមួយផងដែរ ដែលដីកាដំណោះស្រាយនឹងចាំបាច់ត្រូវបញ្ជាក់លម្អិតពីពូជសាសន៍ ឬចរិតលក្ខណៈបុគ្គលផ្សេងទៀតរបស់ជនរងគ្រោះដោយឧក្រិដ្ឋកម្មឡើយ។

៩.៦.២.១.២. ការបាត់ខ្លួនជនរងគ្រោះជនជាតិវៀតណាម

590. នៅក្នុង **មូលដ្ឋាន ១១១** មេធាវីការពារក្តីបានជំទាស់ចំពោះការសម្រេចលើអង្គហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពាក់ព័ន្ធនឹងការបាត់ខ្លួនប្រជាជនវៀតណាម ពីស្រុកត្រាំកក់។ មេធាវីការពារក្តីជំទាស់ថា ការប្រើប្រាស់ “និង/ឬ” របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ក្នុងការសម្រេចថា “ប្រជាជនវៀតណាមត្រូវបានប្រមូលផ្តុំ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ និងឆ្នាំ១៩៧៦ ដោយបន្ទាប់ពីនោះ ពួកគេត្រូវបាននិរទេស និង/ឬ បាត់ខ្លួនពីស្រុកត្រាំកក់” បានបង្ហាញថា ទាំងការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ ក៏ដូចជាការនិរទេស មិនត្រូវបានបង្ហាញឱ្យហួសពីវិមតិសង្ស័យឡើយ¹³⁹⁴។ សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងថា ទង្វើករណីនេះធ្វើឡើងដោយផ្អែកលើកំហុសឆ្គងចំនួនពីរ។

591. ទីមួយ ចំណុចនេះផ្តល់តម្លៃមិនសមស្របទៅលើពាក្យពេចន៍ជាក់លាក់នៃសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដោយមិនពិនិត្យមើលទៅលើចំណុចសំខាន់នៃសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួន ផ្អែកលើភស្តុតាងដែលខ្លួនបានវាយតម្លៃ¹³⁹⁵។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានច្បាស់លាស់ និងមិនស្រពិចស្រពិល អំពីចំនួនបុគ្គលដែលបានបាត់ខ្លួន¹³⁹⁶។

¹³⁹³ ឯកសារ D427 ដីកាដំណោះស្រាយ កថាខណ្ឌ ៣១៨។

¹³⁹⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៥៦ យោងទៅឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១២០១។

¹³⁹⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៥៦ (មេធាវីការពារក្តី ពេលជំទាស់ទៅនឹងអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ទាក់ទងនឹងការប្រើប្រាស់ “និង/ឬ” បានយោងទៅកថាខណ្ឌ ១២០១ នៃសាលក្រមតែប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែ មិនបានយោងទៅការដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសំអាងលើភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សី នៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១១១០-១១២៥ នៃសាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះ)។

¹³⁹⁶ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១១៧, ១១២០, ១១២៥។

- 592. ទីពីរ ចំណុចនេះបង្ហាញពីការយល់ច្រឡំទៅលើធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលចោទជាបញ្ហា។ មេធាវី ការពារក្តីហាក់ដូចជាសន្មតថា ការផ្តន្ទាទោសអាចធ្វើបាន តែក្នុងករណីដែលជោគវាសនារបស់ជន រងគ្រោះជនជាតិវៀតណាម ត្រូវបានបង្ហាញហួសពីវិមតិសង្ស័យ។
- 593. ឧក្រិដ្ឋកម្មពាក់ព័ន្ធដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ គឺឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ នៃអំពើអមនុស្សធម៌ ផ្សេងទៀត។ នេះគឺដោយសារតែការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៥ (និងការផ្តាស់ទីដោយ បង្ខំ) “ពុំទាន់មានរូបរាងជាប្រភេទឧក្រិដ្ឋកម្មដាច់ដោយឡែកនៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្ស ជាតិនៅឡើយទេ”¹³⁹⁷។ ដូចដែលបានកត់សម្គាល់ពីខាងលើ¹³⁹⁸ ការប្រព្រឹត្តិដែលចោទជាបញ្ហា បើ ទោះបីជាអាចសង្ខេបដោយងាយស្រួលថាជា “ការបាត់ខ្លួន” អាចត្រឹមតែជាការទទួលខុសត្រូវ ព្រហ្មទណ្ឌប៉ុណ្ណោះ ប្រសិនបើបំពេញបានតាមធាតុផ្សំរបស់ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ នៃ អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ដែលមានអត្ថិភាពស្រាប់ទៅហើយនោះ។ ក្នុងកាលៈទេសៈទាំងនេះ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះនេះបានបញ្ជាក់ច្បាស់ហើយ គឺជាការមិនសមស្របឡើយ ក្នុងការធ្វើការវាយ តម្លៃថាតើ ការប្រព្រឹត្តិដែលចោទជាបញ្ហា ស្ថិតនៅក្នុងប្រភេទជាក់លាក់មួយ ឬបំពេញបានតាម និយមន័យនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដទៃទៀត ដូចជា “ការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ” ដែរឬទេ¹³⁹⁹។ បញ្ហាតែមួយគឺថា តើ ការប្រព្រឹត្តិបំពេញបានតាមធាតុផ្សំនៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ដែលជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំង នឹងមនុស្សជាតិដែរឬទេ។
- 594. ក្នុងន័យនេះ ការប្រើប្រាស់ឃ្លា “និង/ឬ” ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មិនមានភាពពាក់ព័ន្ធ ជាមួយនឹងសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួនដែលថា ការចាប់ខ្លួន និងការបណ្តេញប្រជាជនវៀតណាមពី ស្រុកត្រាំកក់ ដែលបន្ទាប់មក លែងឃើញជារៀងរហូតនោះ គឺជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ នៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀតដែរឬទេ។ ធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មនេះត្រូវបានបង្ហាញដោយមិនគិតថា តើ ភ្លាមៗបន្ទាប់ពីការចាប់ខ្លួនពួកគេ បុគ្គលទាំងអស់នេះត្រូវបាននិរទេស ផ្តាស់ទីលំនៅផ្ទៃក្នុង ឬ ត្រូវបានសម្លាប់នោះទេ។ សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សី ដែលបានផ្តល់សក្ខីកម្ម អំពីបុគ្គលដែលត្រូវបានគេយកទៅ ហើយ

¹³⁹⁷ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៨៩។

¹³⁹⁸ សូមមើល ខាងលើ ក្នុងផ្នែក ៩.៦.១ កថាខណ្ឌ ៥១៥ និងកថាខណ្ឌបន្តបន្ទាប់ ជាពិសេស កថាខណ្ឌ ៥២៩។

¹³⁹⁹ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៨៩, ៦៥១។

លែងឃើញជារៀងរហូត¹⁴⁰⁰។ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ អង្គជំនុំជម្រះនេះបានតម្កល់ សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថា ការប្រព្រឹត្តិដែលមានលក្ខណៈបែបនេះ មានភាពធ្ងន់ធ្ងរប្រហែលនឹងអំពើដទៃទៀត ដែលត្រូវបានចែងកំណត់ថាជា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ¹⁴⁰¹។

595. ធាតុផ្សំដែលនៅសល់ ដែលថា អំពើដែលបណ្តាលឱ្យមាន ការឈឺចាប់ ឬព្យសនកម្មផ្លូវកាយ ឬផ្លូវចិត្តធ្ងន់ធ្ងរ ឬបង្កើតបានជាការប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរ ទៅលើសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្ស និងដែលត្រូវបានធ្វើឡើងដោយចេតនា ត្រូវបានបង្ហាញហួសពីវិមតិសង្ស័យ ផ្អែកលើភ័ស្តុតាងដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានធ្វើការពិចារណា។ ភ័ស្តុតាងដែលបានវិភាគនៅត្រង់កថាខណ្ឌ ១២០១-១២០៤ បានពន្យល់ថាតើការអនុវត្តការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ នាំទៅដល់ការឈឺចាប់ធ្ងន់ធ្ងរ ផ្នែកផ្លូវកាយ និងផ្លូវចិត្តដោយរបៀបណា។

596. សហមេធាវីនាំមុខក៏នឹងបញ្ជាក់ផងដែរថា ដូចគ្នានឹងការបាត់ខ្លួន ប្រជាជនខ្មែរក្រោម ដែលបានពិភាក្សាពីខាងលើនៅទីនេះ ពូជសាសន៍នៃជនរងគ្រោះមិនមែនជាធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មឡើយ ហើយក៏មិនមែនជាកត្តាកម្រិតទៅលើបញ្ហាអង្គហេតុ ដែលបានលើកឡើងក្នុងដីកាដោះស្រាយ¹⁴⁰²។

៩.៦.២.១.៣. ភ័ស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងការបាត់ខ្លួន

597. ទទ្ទឹករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីនៅក្នុងមូលដ្ឋានទាំងនេះ ដែលបានបកស្រាយបែបសិប្បនិម្មិតទៅលើដីកាដោះស្រាយ និងសំអាងហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មិនបានធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់

¹⁴⁰⁰ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១២០១ យោងទៅកថាខណ្ឌ ១១២៥។

¹⁴⁰¹ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៨៦, ៦៥២-៦៦០។ សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការអន្តរជាតិផ្សេងទៀតផ្តល់ការអះអាងចំពោះវិធីសាស្ត្រនេះ៖ តុលាការ SCSL រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Brima និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ SCSL-2004-16-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ ១៨៤។ តុលាការ ICTY រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kupreškić និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ IT-95-16-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០ កថាខណ្ឌ ៥៦៦។ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kvočka និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ IT-98-30/1-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ ២០៨។

¹⁴⁰² កថាខណ្ឌ ៥៨៨-៥៨៩ ខាងលើ។

ទម្ងន់នៃភ័ស្តុតាងដែលគាំទ្រដល់ការសម្រេចនៅក្នុងសាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពាក់ ព័ន្ធនឹងការបាត់ខ្លួននៅត្រាំកក់ឡើយ¹⁴⁰³ ។

598. ភ័ស្តុតាងពាក់ព័ន្ធការបាត់ខ្លួនជនរងគ្រោះ ដែលជាជនជាតិវៀតណាម មានច្រើន។ អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងបានរៀបរាប់លម្អិតអំពីភ័ស្តុតាងនេះយ៉ាងវែង¹⁴⁰⁴ ហើយសន្និដ្ឋានថា ប្រជាជនវៀត ណាម “ជាច្រើន” ត្រូវបានប្រមូលផ្តុំ និងបាត់ខ្លួននៅត្រាំកក់ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៥ និងដើមឆ្នាំ ១៩៧៦¹⁴⁰⁵ ។

599. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ក៏មាននៅចំពោះមុខខ្លួន នូវភ័ស្តុតាងពាក់ព័ន្ធការបាត់ខ្លួន ជនរងគ្រោះខ្មែរ ក្រោមផងដែរ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាច្រើន បានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីការដឹងឮ អំពីគ្រួសារខ្មែរ ក្រោម ដែលត្រូវបានបញ្ជូនចេញទៅ ជាផ្នែកនៃការផ្លាស់ប្តូរ ត្រូវបានបំបែកចេញពីក្រុមគ្រួសារពួក គេ និងលែងឃើញជារៀងរហូត¹⁴⁰⁶ ។

600. ចំពោះប្រភេទនៃភ័ស្តុតាងទាំងពីរ ច្បាស់ណាស់ថា ពូជសាសន៍របស់ជនរងគ្រោះ មិនសំខាន់ក្នុងការ បង្ហាញអំពីឧក្រិដ្ឋកម្ម ក៏ដូចជា ជោគវាសនាចុងក្រោយរបស់ប្រជាជនដែលបាត់ខ្លួននោះ។ អ្វីដែល បង្ហាញអំពីឧក្រិដ្ឋកម្ម គឺអង្គហេតុនៃការបាត់ខ្លួនរបស់ពួកគេ និង “ការឈឺចាប់ ទាំងខាងផ្លូវចិត្ត ឬ ទាំងខាងផ្លូវកាយ ចំពោះអ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិត ដោយមិនដឹងដំណឹងណាមួយ អំពីជោគ វាសនារបស់ពួកគេនោះ”¹⁴⁰⁷ ។ ការដោះស្រាយរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទៅលើភ័ស្តុតាង របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យែម ខុនី មានភាពច្បាស់លាស់។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យែម ខុនី បានចេញពីកម្ពុជាក្រោមមកដល់ស្រុកត្រាំកក់ ហើយធ្វើការនៅក្នុងកងកុមារ¹⁴⁰⁸ ។ នៅក្នុងផ្នែក ១០.១.៧.៥.៣ នៃសាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលមានចំណងជើងថា “ការបំបែក

¹⁴⁰³ សូមមើល ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១២០០-១២០៤។

¹⁴⁰⁴ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១១០-១១២៥។

¹⁴⁰⁵ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១២៥។

¹⁴⁰⁶ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១២០, ១១២១, ១១២៣ (រៀបរាប់ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វី ហៅ, តាក សាន់, បេង ហៀន និង ថាន់ ធីម) និងកថាខណ្ឌ ១០៣៦ (រៀបរាប់ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យែម ខុនី និង អ៊ុង សា ឡើន)។

¹⁴⁰⁷ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១២០៤។

¹⁴⁰⁸ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៨២៥។

ក្រុមគ្រួសារ” អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានរំលឹកថា “សមាជិកគ្រួសាររបស់ យែម ខុនី រួមទាំង ម្តាយរបស់គាត់ផង ត្រូវបានគេដឹកតាមឡានធំ ហើយចាកចេញទៅជាមួយ មនុស្សដទៃទៀតជាច្រើន។ គាត់លែងឃើញពួកគេជារៀងរហូត”¹⁴⁰⁹។ គាត់ធ្លាក់ខ្លួនឈឺដោយសារតែគាត់មិនបានដឹងអំពីជោគវាសនារបស់ពួកគេ។ គាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា គេបំបែកគាត់ពីក្រុមគ្រួសារ ហើយចាប់ពីពេលនោះមក គាត់រស់នៅម្នាក់ឯងរហូត¹⁴¹⁰។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចាត់ទុកដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យែម ខុនី ថាជាមនុស្សម្នាក់ ដែលទទួលរងបទពិសោធន៍នៃការបាត់ខ្លួនសមាជិកគ្រួសារគាត់។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនចាត់ទុកគាត់ ឬភ័ស្តុតាងដែលរងការជំទាស់ដទៃថាពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងបទចោទ ដែលផ្អែកលើការកំណត់អត្តសញ្ញាណក្រុមរបស់ពួកគេ (ដូចជា ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ)¹⁴¹¹ ហើយក៏មិនបានចាត់ទុកខ្មែរក្រោមថាជាក្រុមគោលដៅនៅក្នុងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២ ដែរ¹⁴¹²។ ប៉ុន្តែ ភ័ស្តុតាងត្រូវបានចាត់ទុកយ៉ាងត្រឹមត្រូវថាជាអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀតក្នុងទម្រង់នៃការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ¹⁴¹³។

601. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់ បានចេញពីវៀតណាមមកដល់ស្រុកត្រាំកក់ ជាមួយប្តី និងកូនពីរនាក់របស់គាត់ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦¹⁴¹⁴។ ថ្ងៃមួយប្តីរបស់គាត់ត្រូវបានគេស្នើឱ្យទៅប្រមូលស្រូវជាមួយអ្នកដទៃ ដោយជិះរទេះគោ។ រទេះគោបានត្រឡប់មកវិញ ប៉ុន្តែ មនុស្សដែលជិះលើនេះ មិនបានត្រឡប់មកវិញទេ។ គាត់មិនបានដឹងថាគេយកប្តីគាត់ទៅណាទេ ប៉ុន្តែគាត់ជឿជាក់ថាប្តីគាត់ត្រូវគេសម្លាប់¹⁴¹⁵។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់ រស់នៅក្នុងភាពភ័យខ្លាចជាប្រចាំ ថាគាត់នឹង

¹⁴⁰⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១០៣៦។
¹⁴¹⁰ ឯកសារ E1/287.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យែម ខុនី) ទំព័រ ៧៤ បន្ទាត់ ១-១១ មុនម៉ោង [15.52.25]។
¹⁴¹¹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៨១៦។
¹⁴¹² ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៨១៦។
¹⁴¹³ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១២០១ (ផ្អែកដោយផ្អែកលើកថាខណ្ឌ ១១២៣-១១២៥ និង ១០៣៦)។
¹⁴¹⁴ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៨២៥, ១០៧៨។
¹⁴¹⁵ ឯកសារ E1/286.1 [កែតម្រូវ ៤] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់) ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ១១-១៦ ក្រោយម៉ោង [13.26.08] ទំព័រ ៣៨ បន្ទាត់ ៣-២៣ មុនម៉ោង [14.19.00]។ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១០៧៨, ១១២០។

ត្រូវគេយកទៅសម្លាប់ដែរ¹⁴¹⁶។ ជាលទ្ធផល គាត់ប្រឹងប្រែងធ្វើការ មិនហ៊ានឈប់សម្រាក¹⁴¹⁷ ហើយមិនហ៊ានតវ៉ាឡើយ បើទោះបីជាគាត់ស្រែកឃ្លានម្តេចក្តី¹⁴¹⁸។ ការបាត់បង់ប្តីរបស់គាត់ គឺជា ការលំបាកណាស់សម្រាប់រូបគាត់¹⁴¹⁹។ ដោយសារតែគាត់នឹកប្តីគាត់ គាត់សម្រេចចិត្តថាមិនរៀប ការសាជាថ្មី ហើយគាត់គិតតែពីមើលថែកូនរបស់គាត់¹⁴²⁰។

602. ឧទាហរណ៍ទាំងអស់នេះបញ្ជាក់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនចាំបាច់ត្រូវដឹងប្រាកដអំពី ជោគវាសនាចុងក្រោយរបស់បុគ្គលដែលបានបាត់ខ្លួន ដើម្បីសម្រេចថា អំពើដែលបណ្តាលឱ្យមាន ព្យសនកម្មធ្ងន់ធ្ងរចំពោះសមាជិកគ្រួសារពួកគេ ឬថា ធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ នៃ អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ត្រូវបានបង្ហាញឡើយ។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញថា សេចក្តី សន្និដ្ឋានលើអង្គហេតុទាំងអស់នេះ មិនសមហេតុផលនោះឡើយ។ មូលដ្ឋាននេះគួរត្រូវបានច្រានចោល។

603. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងត្រូវបានតម្រូវឱ្យធ្វើការពិចារណាទៅលើអង្គហេតុទាំងអស់នេះ ហើយ បានធ្វើការពិចារណាទៅលើអង្គហេតុទាំងនោះ និងបានសម្រេចថា ធាតុផ្សំនៃអំពើអមនុស្សធម៌ ផ្សេងទៀត ដោយផ្អែកលើអំពើដែលត្រូវបានកំណត់ថាជា ការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ ត្រូវបានបង្ហាញ ហួសពីវិមតិសង្ស័យ។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញអំពីកំហុសគ្នាឡើយលើចំណុចនេះ។

¹⁴¹⁶ ឯកសារ E1/286.1 [កែតម្រូវ ៤] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់) ទំព័រ ២៦ បន្ទាត់ ៧-៩ ក្រោយម៉ោង [13.34.14]។

¹⁴¹⁷ ឯកសារ E1/286.1 [កែតម្រូវ ៤] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់) ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ៧-៨ មុនម៉ោង [13.31.15]។

¹⁴¹⁸ ឯកសារ E1/286.1 [កែតម្រូវ ៤] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់) ទំព័រ ២៦ បន្ទាត់ ៥-៩ ក្រោយម៉ោង [13.34.14]។

¹⁴¹⁹ ឯកសារ E1/286.1 [កែតម្រូវ ៤] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់) ទំព័រ ២៩ បន្ទាត់ ១១-១២ ក្រោយម៉ោង [13.46.25]។

¹⁴²⁰ ឯកសារ E1/286.1 [កែតម្រូវ ៤] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាក សាន់) ទំព័រ ២៩ បន្ទាត់ ១១-១២ ក្រោយម៉ោង [13.46.25]។

៩.៦.២.២. ក្រាំងតាចាន់

- 604. នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ១២៧ មេធាវីការពារក្តីបានលើកទឡើករណីថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមាន កំហុសក្នុងការសម្រេចថា “អំពើជាក់លាក់នៃការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ អាចត្រូវបានប្រព្រឹត្តលើស ពីម្តង លើមនុស្សតែម្នាក់”¹⁴²¹
- 605. ការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអំពីការបាត់ខ្លួននៅក្រាំងតាចាន់ សំខាន់សម្រាប់ដើមប ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលទទួលរងផលប៉ះពាល់ ដោយសារឧក្រិដ្ឋកម្មនេះ ដូចជា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី អ៊ឹម សារឿន។ គាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា បងប្រុសរបស់គាត់ឈ្មោះ អ៊ឹម លីម បានស្នើសុំ អាហារនៅក្រាំងតាចាន់ ហើយត្រូវបានគេជេសស្តី។ បន្ទាប់មកគាត់ត្រូវបានគេបញ្ជូនទៅរៀនសូត្រ ហើយបានបាត់ខ្លួន¹⁴²²។ គាត់បានដឹងពីអតីតអ្នកជាប់ឃុំនៅក្រាំងតាចាន់ថា ប្តីរបស់គាត់ឈ្មោះ អ៊ឹម មុត ត្រូវបានចាប់ខ្លួន ហើយបាត់ខ្លួន គាត់ត្រូវបានគេយកទៅក្រាំងតាចាន់ ហើយក្រោយមក គាត់ត្រូវបានគេសម្លាប់នៅទីនោះ¹⁴²³។ តាមរយៈរបាយការណ៍នៅក្រាំងតាចាន់ គាត់ក៏បានដឹងផងដែរ ថា ពូរបស់គាត់ឈ្មោះ អ៊ឹម ចក និងបងប្រុសរបស់គាត់ឈ្មោះ អ៊ឹម លីម ត្រូវបានគេយកទៅទីនោះ ហើយសម្លាប់ផងដែរ¹⁴²⁴។
- 606. សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របជាមួយនឹងការវិភាគរបស់ ក.ស.ព¹⁴²⁵ ដែលថា មេធាវីការពារក្តីបាន ប្រព្រឹត្តកំហុសដដែលៗក្នុងការបកស្រាយខុសលើធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលពាក់ព័ន្ធ។ ឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលចោទជាបញ្ហាគឺជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិនៃអំពើអនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត។ មេធាវី ការពារក្តីមិនបានបង្ហាញឯកសារសំអាងណាមួយសម្រាប់ការអះអាងថា ឧក្រិដ្ឋកម្មនេះអាចត្រូវ បានប្រព្រឹត្តតែម្តងគត់ ទៅលើមនុស្សម្នាក់។ មេធាវីការពារក្តីក៏មិនបានបង្ហាញផងដែរថា ប្រភេទនៃ

¹⁴²¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៣៦-៨៤០។

¹⁴²² ឯកសារ E1/283.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ឹម សារឿន) ទំព័រ ១៩ បន្ទាត់ ៤-៥ មុនម៉ោង [10.07.23]។

¹⁴²³ ឯកសារ E1/283.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ឹម សារឿន) ទំព័រ ១១ បន្ទាត់ ៥ – ទំព័រ ១២ បន្ទាត់ ២ មុន និងក្រោយម៉ោង [09.40.00]។

¹⁴²⁴ ឯកសារ E1/283.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ឹម សារឿន) ទំព័រ ១៩ បន្ទាត់ ៦-១២ មុនម៉ោង [10.07.23]។

¹⁴²⁵ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៨៥១-៨៥៧។

អំពើជាក់លាក់ណាមួយ ដែលជាឧក្រិដ្ឋកម្ម អាចពាក់ព័ន្ធតែត្រឹមពេលវេលាដំបូង ដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងទៅលើជនរងគ្រោះជាក់លាក់ណាមួយ។

607. ការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តីមិនគ្រាន់តែមិនមានមូលដ្ឋានផ្នែកច្បាប់ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់គោលបំណងនៃការកំណត់អំពើបែបនោះជាអំពើឧក្រិដ្ឋទៀត។ ការធ្វើបែបនេះនឹងផ្តល់ជំនួយដល់មិនឲ្យមានការទទួលខុសត្រូវសម្រាប់បុគ្គលណា ដែលត្រូវពិនិត្យមើលលើអំពើសាហាវយង់ឃ្នងបន្ថែមទៀត ដែលប្រព្រឹត្តឡើងដដែលៗ ទៅលើក្រុមមនុស្សតែមួយ ដោយគ្រាន់តែដោយសារបុគ្គលដែលត្រូវកំណត់គោលដៅបានក្លាយជាគោលដៅរួចហើយនៃឧក្រិដ្ឋកម្មមួយយ៉ាងតិច។ មិនមានសំអាងហេតុនៅក្នុងគោលនយោបាយអំពីមូលហេតុអ្វីទើបជនល្មើសដែលប្រព្រឹត្តដដែលៗ គួរទទួលបានប្រយោជន៍ពីការការពារបែបនេះ។ ជនរងគ្រោះក៏មិនគួរត្រូវបានដកហូតនូវសិទ្ធិទទួលបានយុត្តិធម៌ ដោយសារតែបុគ្គលដែលបានបាត់ខ្លួន បានទទួលរងការប្រព្រឹត្តិដដែលៗជាច្រើនលើកនោះ។

608. ក.ស.ព បានកំណត់យ៉ាងត្រឹមត្រូវថា ហេតុការណ៍ដែលបានលើកឡើងដោយទង្វើករណ៍នេះ ពាក់ព័ន្ធជាមួយរឿងក្តីដែលបុគ្គលម្នាក់បានបាត់ខ្លួនចំនួនពីរដង ប៉ុន្តែ នៅក្នុងស្ថានភាពពីរខុសគ្នា ហើយការបាត់ខ្លួននេះត្រូវបានធ្វើឡើងដោយក្រុមចារីផ្ទាល់ពីរផ្សេងគ្នា¹⁴²⁶។ សហមេធាវីនាំមុខសូមបន្ថែមថា ចំពោះការបាត់ខ្លួនម្តងៗ មានក្រុមជនរងគ្រោះដោយប្រយោលផ្សេងៗគ្នាផងដែរ។ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពន្យល់ ព្យសនកម្មធ្ងន់ធ្ងរ ដែលបណ្តាលមកពីការបាត់ខ្លួន បានជះឥទ្ធិពលមិនត្រឹមតែចំពោះអ្នកដែលបាត់ខ្លួនប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងចំពោះ “អ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិតដោយមិនដឹងដំណឹងណាមួយអំពីជោគវាសនារបស់ពួកគេនោះ”¹⁴²⁷។ ហេតុដូច្នេះចំពោះការសម្រេចដែលមេធាវីការពារក្តីជំទាស់ ក្នុងមូលដ្ឋាននេះ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ឱកាសនៃការបាត់ខ្លួនម្តងៗបង្កើតបានជាបរិយាកាសភ័យខ្លាច និងការឈឺចាប់ គឺ មួយនៅត្រាំកក់ និងមួយទៀតនៅក្រាំងតាចាន់។ ព្រឹត្តិការណ៍នៃការបាត់ខ្លួនគឺជាករណីដាច់ពីគ្នា និងខុសគ្នាទាំងស្រុងនៃអំពើឧក្រិដ្ឋកម្ម។ ការដែលថាបុគ្គលមួយចំនួន ដែលទទួលរងគ្រោះនោះ គឺជាមនុស្សតែមួយនោះ គឺជាការពិចារណាសម្រាប់ស្ថានទម្ងន់ មិនមែនជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ដោះបន្ទុកឡើយ។

¹⁴²⁶ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៨៥៧។

¹⁴²⁷ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១២០៤។

៩.៦.២.៣. មន្ទីរសន្តិសុខភ្នំក្រោល

- 609. នៅក្នុង **មូលដ្ឋាន ១៣៥** មេធាវីការពារក្តីបានលើកទឡើយករណីថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានប្រព្រឹត្តកំហុសអង្គហេតុក្នុងការសម្រេចថា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ត្រូវបានប្រព្រឹត្តនៅ ក-១៧, ក-១១ និងភ្នំក្រោល តាមរយៈការបាត់ខ្លួន¹⁴²⁸។
- 610. ជាដំបូង មេធាវីការពារក្តីបានអះអាងថា សាក្សី ចាន់ ទូយ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នង ដុស គឺជាបុគ្គលតែពីរនាក់ប៉ុណ្ណោះ បានត្រូវបានស្តាប់សក្ខីកម្មលើប្រធានបទនៃការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំនៅ ក-១៧ ហើយមេធាវីការពារក្តីបានបន្តអះអាងថា ពួកគេត្រូវបានឃុំខ្លួននៅភ្នំក្រោល មិនមែននៅ ក-១៧ ទេ ដូច្នោះហើយ មិនមានភស្តុតាងនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពាក់ព័ន្ធនឹងការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំនៅ ក-១៧ ឡើយ¹⁴²⁹។ ការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តីទាំងអស់នេះ មិនច្បាស់លាស់ និងមិនត្រឹមត្រូវទេ។
- 611. ទីមួយ មានភាពមិនច្បាស់លាស់ថាតើ ហេតុអ្វីទើបមេធាវីការពារក្តីលើកឡើងអំពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នង ដុស។ គាត់មិនបានមកផ្តល់សក្ខីកម្មនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទេ។ ទោះបីជា ក.ស.ច.ស បានស្តាប់ចម្លើយគាត់ ពាក់ព័ន្ធនឹងការឃុំខ្លួនគាត់នៅភ្នំក្រោលក្តី¹⁴³⁰ តែគាត់មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹង ក-១៧ ទេ ហើយគាត់ក៏មិនត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងផ្នែកនានាក្នុងសាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលពិភាក្សាអំពី ក-១៧ ដែរ¹⁴³¹។
- 612. ក៏មិនមានច្បាស់លាស់ផងដែរថាតើ ហេតុអ្វីទើបមេធាវីការពារក្តីអះអាងថា សាក្សី ចាន់ ទូយ មិនជាប់ឃុំឃាំងនៅ ក-១៧។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងនេះ មេធាវីការពារក្តីយោងទៅផ្នែកមួយនៃសារណាបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់ខ្លួន ដែលធ្វើការអះអាងដូចគ្នា ប៉ុន្តែ ដូចគ្នាដែរ មិនមានសំអាងហេតុ ឬការយោងណាមួយ ទៅភស្តុតាងឡើយ¹⁴³²។ តាមពិតទៅ សាក្សី ចាន់ តូច បាន

¹⁴²⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៨៧-៨៩១។

¹⁴²⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៨៨។

¹⁴³⁰ ឯកសារ E3/7703 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នង ដុស) ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨។

¹⁴³¹ ទាក់ទងនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នង ដុស សូមមើលផងដែរ ខាងក្រោម ផ្នែក ១០.៤ កថាខណ្ឌ ៧៥២-៧៥៨។

¹⁴³² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៨៨ ជើងទំព័រ ១៦០៤ យោងទៅ ឯកសារ E457/6/4/1 សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់ ខៀវ សំផន កថាខណ្ឌ ១៤០៧-១៤១០។

*សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់
អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២*

និយាយដដែលៗនៅក្នុងសក្ខីកម្មរបស់គាត់ អំពីការជាប់ឃុំឃាំងនៅ ក-១៧¹⁴³³ ដូច្នោះហើយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសន្និដ្ឋានថា គាត់បានឃុំឃាំងនៅទីនោះ¹⁴³⁴។ មេធាវីការពារក្តីមិនបាន ផ្តល់សំអាងហេតុថា ហេតុអ្វីទើបការសម្រេចនោះត្រូវបានបដិសេធបោល។

613. ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា មិនមានភ័ស្តុតាងពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំនៅ ក-១៧ នោះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពឹងផ្អែកទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់សាក្សី ចាន់ ទូយ សាក្សី នេត សារ៉ាត និងសាក្សី សៅ សារុន¹⁴³⁵។ សាក្សី ចាន់ ទូយ បានផ្តល់សក្ខីកម្ម អំពីការដឹងឮដោយផ្ទាល់ ដែលគាត់បានឃើញអ្នកទោសប្រមាណ ៨ នាក់ ត្រូវបានគេយកទៅសម្លាប់¹⁴³⁶។ ការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអំពីការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ ត្រូវបានគាំទ្រដោយសាក្សី នេត សារ៉ាត ដែលបានស្តាប់ឮថា អ្នកនៅជាន់ខាងលើនៃ ក-១៧ ត្រូវបានគេដឹកចេញទៅតាមទិសដៅទៅក្រចេះ ហើយសម្លាប់ចោល¹⁴³⁷។ សាក្សី សៅ សារុន បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា កម្មាភិបាលនៅ ក-១៧ ត្រូវបានគេដឹកទៅក្រចេះ¹⁴³⁸។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានផ្តល់សំអាងហេតុថា ហេតុអ្វីទើបការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលផ្អែកលើភ័ស្តុតាងនេះ ត្រូវបានចាត់ទុកថាមិនសមហេតុផលនោះទេ។

614. មេធាវីការពារក្តីបានលើកទង្វើករណីបន្ថែមថា ភ័ស្តុតាងដែលទាក់ទងនឹង ក-១៧ និងទីតាំងភ្នំក្រោល គឺជាភ័ស្តុតាងច្រើនអាមាមប៉ុណ្ណោះ ដែលមានន័យ (ដោយមិនបានពន្យល់ពីមូលហេតុ) ថា អង្គជំនុំ

¹⁴³³ ឯកសារ E1/399.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ (សាក្សី ចាន់ ទូយ ហៅ ចាន់ តូច) ទំព័រ ៥២ ទំព័រ ២៥ - ទំព័រ ៥៣ បន្ទាត់ ១១ ក្រោយម៉ោង [13.52.25] ទំព័រ ៦៤ បន្ទាត់ ១៩ - ទំព័រ ៦៥ បន្ទាត់ ១៩ ក្រោយម៉ោង [14.37.38], ទំព័រ ៦៩ បន្ទាត់ ២០ - ទំព័រ ៧០ បន្ទាត់ ១៧ មុនម៉ោង [15.12.13], ទំព័រ ៧១ បន្ទាត់ ១៨ - ទំព័រ ៧៣ បន្ទាត់ ២ មុនម៉ោង [15.23.14]។

¹⁴³⁴ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣០២០, ៣០២៦-៣០២៨។

¹⁴³⁵ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣០៩០។

¹⁴³⁶ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣០៩០ យោងទៅឯកសារ E3/7694 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (សាក្សី ចាន់ ទូយ ហៅ ចាន់ តូច) ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ ERN 00236706។

¹⁴³⁷ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣០៩០ យោងទៅឯកសារ E1/400.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ (សាក្សី ណេត សារ៉ាត) ទំព័រ ២៨ បន្ទាត់ ២២ - ទំព័រ ២៩ បន្ទាត់ ៥ ក្រោយម៉ោង [11.13.42]។

¹⁴³⁸ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣០៩០ យោងទៅឯកសារ E1/410.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ (សាក្សី សៅ សារុន) ទំព័រ ៧៧ បន្ទាត់ ១៦ - ទំព័រ ៧៩ បន្ទាត់ ១ ក្រោយម៉ោង [15.52.01]។

ជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុស ដោយពឹងផ្អែកទៅលើភ័ស្តុតាងនេះ¹⁴³⁹។ សហមេធាវីនាំមុខជំទាស់ ទៅនឹងការសន្មតរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា ភ័ស្តុតាងចម្រើនអាមាត្រត្រូវបានចាត់ទុកថាមិន អាចជឿជាក់បានគ្រប់ពេលនោះ¹⁴⁴⁰។ ទោះជាក្នុងករណីណាក្តី ការកំណត់ប្រភេទនៃភ័ស្តុតាងនេះ ថាជាភ័ស្តុតាងចម្រើនអាមាត្រ គឺជាកំហុសឆ្គង។ មេធាវីការពារក្តីបានដកស្រង់ពីសាលក្រមអង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូង ហើយបានគូសពីក្រោមឃ្លាមួយចំនួន ដែលមេធាវីការពារក្តីជឿជាក់ថា ជាការ បង្ហាញអំពីការពឹងផ្អែករបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទៅលើភ័ស្តុតាងចម្រើនអាមាត្រ¹⁴⁴¹

“នៅមន្ទីរសន្តិសុខនេះ អ្នកជាប់ឃុំបានជួបប្រទះ នូវការបាត់ខ្លួនអ្នកជាប់ឃុំ ដែលជាប់ឃុំ ជាមួយគ្នា ដោយមិនមានការប្រាប់ពីមូលហេតុនៃការបាត់ខ្លួនរបស់ពួកគេទាំងនោះឡើយ ដែល ធ្វើឱ្យអ្នកជាប់ឃុំជឿថា អ្នកបាត់ខ្លួនទាំងនោះត្រូវបានគេសម្លាប់។ ការរៀបរាប់មួយនៅចំពោះ មុខអង្គជំនុំជម្រះ បង្ហាញថា អ្នកជាប់ឃុំត្រូវបានគេប្រាប់ថា ពួកគេទាំងនោះត្រូវបញ្ជូនត្រឡប់ ទៅភូមិកំណើតវិញ ប៉ុន្តែបន្ទាប់ពីពេលនោះមក មិនដែលបានឃើញពួកគេជារៀងរហូត”។ សាក្សីផ្សេងទៀតបានព្រមព្រៀងមានផ្សេងៗគ្នា នៅពេលរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដួលរលំ ឬ ក្រោយពេលដួលរលំមួយរយៈខ្លីមក អ្នកជាប់ឃុំត្រូវបានគេដឹកទៅតាមផ្លូវ ទិសដៅទៅខេត្ត ក្រចេះ ដោយព័ត៌មានខ្លះបញ្ជាក់ច្បាស់ថា អ្នកជាប់ឃុំត្រូវបានគេយកទៅទីនោះដើម្បីសម្លាប់ ...”¹⁴⁴²

615. ការអនុវត្តបែបនេះបង្ហាញអំពីការយល់ច្រឡំទៅលើទស្សនៈនៃពាក្យចម្រើនអាមាត្រ¹⁴⁴³។ អំពើឧក្រិដ្ឋ ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានលើកឡើងនៅទីនេះ គឺជាការអនុវត្តការដកប្រជាជន ហើយ លាក់បាំងពីជោគវាសនារបស់ពួកគេ ដូច្នោះហើយបានបង្កើតជា “បរិបទនៃភាពមិនច្បាស់លាស់ និង ការភ័យខ្លាច”¹⁴⁴⁴។ ភ័ស្តុតាងដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងឃ្លាពីរដំបូង ដែលមេធាវីការពារក្តីបានគូស ពីក្រោម (និងភ័ស្តុតាងខ្លះទៀតដែលរៀបរាប់នៅក្នុងឃ្លាទីបី) គឺជាភ័ស្តុតាងផ្ទាល់ពីអ្នកជាប់ឃុំដែល

¹⁴³⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៨៨។
¹⁴⁴⁰ សូមមើល ផ្នែក ៨.៣.១ ខាងលើ កថាខណ្ឌ ២១៦-២២៨។
¹⁴⁴¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៨៨។
¹⁴⁴² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៨៨ យោងទៅឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣១៦១។
¹⁴⁴³ សូមមើល ផ្នែក ៨.៣.១ ខាងលើ កថាខណ្ឌ ២១៦-២២៨។
¹⁴⁴⁴ ឯកសារ D427 ដីកាដោះស្រាយ កថាខណ្ឌ ១៤៧០-១៤៧៨ ជាពិសេស កថាខណ្ឌ ១៤៧៦។

បានទទួលបទពិសោធន៍ផ្ទាល់ពីការភ័យខ្លាចដែលកើតឡើងដោយសារការសង្កេតមើលឃើញ អ្នកជាប់ឃុំឃាំងជាមួយខ្លួន ត្រូវបានបាត់ខ្លួន។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កុល ណែម បានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីពេលវេលាដែលគាត់នៅ ក-១១ ហើយបាននិយាយថា គាត់មានភាពភ័យខ្លាចជាប្រចាំ ដោយសារតែបានឃើញមនុស្សជាច្រើនបាត់ខ្លួន¹⁴⁴⁵។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នក ដុស បានបញ្ជាក់ថា អ្នកទោសត្រូវបានគេដឹកចេញពីភ្នំក្រោលទៅនៅពេលយប់ ហើយលែងឃើញត្រឡប់មកវិញ¹⁴⁴⁶។ គាត់បានឃើញដោយផ្ទាល់ អ្នកទោសត្រូវបានគេយកចេញទៅជាច្រើនដង¹⁴⁴⁷។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់នេះ និងបុគ្គលដទៃទៀត ដែលត្រូវបានដកស្រង់ជាប្រភព ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង អាចមានព័ត៌មានដោយប្រយោលពីប្រភពដទៃទៀត ពាក់ព័ន្ធនឹងជោគវាសនាចុងក្រោយរបស់អ្នកទោសដែលបាត់ខ្លួន ប៉ុន្តែ អង្គហេតុនោះ មិនមែនជាអ្វីដែលភ័ស្តុតាងត្រូវបានលើកឡើង ដើម្បីបង្ហាញនៅក្នុងករណីនេះឡើយ ហើយក៏មិនចាំបាច់ក្នុងការបង្ហាញអំពីជោគវាសនាពិតប្រាកដរបស់អ្នកទោស ដើម្បីបង្ហាញអំពីឧក្រិដ្ឋកម្មនេះដែរ។

616. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានភ័ស្តុតាងផ្ទាល់និងគួរឱ្យជឿទុកចិត្តពីប្រភពជាច្រើនដែលថា អ្នកទោសបាត់ខ្លួនពីមន្ទីរសន្តិសុខភ្នំក្រោល។ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ក្នុងការកំណត់បង្ហាញអំពីភាពអាចជឿជាក់បាននៃព័ត៌មានទាំងអស់នេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសម្រេចថា ភ័ស្តុតាងអំពីស្ថានភាព (រួមទាំង “ការបាត់ខ្លួនរបស់អ្នកជាប់ឃុំផ្សេងទៀត ដោយមិនដឹងពីមូលហេតុ”) នៅគុកភ្នំក្រោល និង ក-១១ ត្រូវបានគាំទ្រដោយភ័ស្តុតាងប្រហែលគ្នា ពាក់ព័ន្ធនឹង ក-១៧¹⁴⁴⁸។

617. ទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីលើបញ្ហានេះ បង្ហាញដោយមិនត្រឹមត្រូវពីវិធីសាស្ត្ររបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ហើយមិនបានផ្តល់សំអាងហេតុសម្រាប់ការចាត់ទុកការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងថាមិនសមហេតុផលនោះ។

¹⁴⁴⁵ ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កុល ណែម) ទំព័រ ៧១ បន្ទាត់ ២២-២៥ ក្រោយម៉ោង [14.30.00] ដកស្រង់នៅក្នុងឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣០៩៥។

¹⁴⁴⁶ ឯកសារ E3/7703 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នក ដុស) ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨, ERN (KH) 00236747 ដកស្រង់នៅក្នុងឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣០៩៧។

¹⁴⁴⁷ ឯកសារ E3/7703 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នក ដុស) ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ ERN (KH) 00236746។

¹⁴⁴⁸ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣១០២។

៩.៦.៣. សេចក្តីសន្និដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្លាស់ទីលំនៅជាតិចាមដោយបង្ខំ

618. មេធាវីការពារក្តីបានលើកពីការជំទាស់តូចមួយទាក់ទងនឹងសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថា ការផ្លាស់ទីប្រជាជនចាមដោយបង្ខំនៅក្នុងការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជនដំណាក់កាលទីពីរ គឺជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិនៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត¹⁴⁴⁹។ នៅក្នុងមូលដ្ឋានចំនួនបីដាច់ពីគ្នា ប៉ុន្តែ ហាក់ដូចជាតែមួយនោះ (មូលដ្ឋាន ៥ មូលដ្ឋាន ៨៣ និង មូលដ្ឋាន ១៥០) មេធាវីការពារក្តីបានលើកទុក្ខករណ៍ថា គោលការណ៍ការជំនុំជម្រះពីរដងចំពោះអង្គហេតុដដែលត្រូវបានរំលោភបំពាន ដោយសារការផ្តន្ទាទោស ខៀវ សំផន ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ នៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត តាមរយៈការផ្លាស់ទីដោយបង្ខំ ទៅលើប្រជាជនចាម ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានថា អំពើដែលចោទជាបញ្ហាគឺជាផ្នែកមួយនៃការផ្តន្ទាទោសខៀវ សំផន ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជន ដំណាក់កាលទីពីរ¹⁴⁵⁰។ ការអះអាងគឺថា ជនជាតិចាមដែលការផ្លាស់ទីលំនៅរបស់ពួកគាត់ ត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងសំណុំរឿងបច្ចុប្បន្ន គឺជាផ្នែកមួយនៃ “ប្រជាជនពី៣០០.០០០ ទៅ៤០០.០០០ នាក់” ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ សម្រេចថា ត្រូវបាន “ផ្លាស់ទីលំនៅនៅចន្លោះពីខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ដើមឆ្នាំ ១៩៧៧” ជាផ្នែកមួយនៃការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជនដំណាក់កាលទីពីរ¹⁴⁵¹។

619. ទុក្ខករណ៍នេះផ្អែកលើការយល់ច្រឡំទៅលើសាលក្រមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១។ នៅក្នុងសាលក្រមនោះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសម្រេចថា ដោយសារតែការផ្លាស់ទីលំនៅដោយបង្ខំ និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដោយមូលហេតុសាសនា ជាប់ទាក់ទងជាមួយគ្នាមិនអាចស្រាយបាន និងដោយសារតែបទចោទការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដោយមូលហេតុសាសនា ស្ថិតក្រៅវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ អង្គជំនុំជម្រះនឹង “មិនធ្វើការសម្រេចត្រង់ចំណុចនេះនៅក្នុង

¹⁴⁴⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៣៣៥-៣៣៤០។
¹⁴⁵⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៤, ៥៤៦, ៩៦៤-៩៦៥។
¹⁴⁵¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៥៤៦, ៩៦៥ យោងទៅឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៦៥៨។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

សាលក្រមនេះ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្លាស់ទីលំនៅដោយបង្ខំលើប្រជាជនចាម ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ផងដែរថា ជាការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុសាសនានោះទេ”¹⁴⁵²។

620. សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់សារណារបស់ ក.ស.ព ត្រង់ចំណុចនេះ¹⁴⁵³ ដែលសហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របជាមួយ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី សហមេធាវីនាំមុខសូមបន្ថែមការបញ្ជាក់ដែលសំខាន់ថា សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ត្រូវបានយល់ដឹងដោយត្រឹមត្រូវថា បានដកចេញពីក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ មិនត្រឹមតែការកំណត់ប្រភេទបទល្មើស ពាក់ព័ន្ធនឹងជនជាតិចាមប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងការពិចារណានានាលើអង្គហេតុ ទាក់ទងនឹងការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជនចាមដោយបង្ខំ។ ចំណុចនេះមានភាពច្បាស់លាស់តាមរយៈកត្តាចំនួនបី ដែលបានបង្ហាញនៅផ្នែកខាងក្រោម គឺ (១) លក្ខណៈខុសគ្នា និងដាច់ចេញពីគ្នានៃបទចោទពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជនចាមដោយបង្ខំ ថាខុសពីអង្គហេតុ ដែលត្រូវបានពិចារណាថាជាផ្នែកមួយនៃសាលក្រមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ (២) ការដែលសក្ខីកម្មស្តីពីការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជនចាមត្រូវបានដកចេញពីសាលក្រមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ និង (៣) ការអានជារួមទៅលើសាលក្រមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១។

621. ទីមួយ ច្បាស់ណាស់ថា តាមរយៈដីកាដោះស្រាយ បទចោទពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្លាស់ទីលំនៅជនជាតិចាមនៅក្នុងអំឡុងពេលផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជន ដំណាក់កាលទីពីរ ខុសគ្នាលើផ្នែកអង្គហេតុ ពីការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជនផ្សេងៗទៀត។ នេះមិនមែនជាករណីដែលប្រជាជនចាមគ្រាន់តែត្រូវបានបញ្ជូលទៅក្នុងការផ្លាស់ទីលំនៅដោយបង្ខំរួមគ្នាជាទ្រង់ទ្រាយធំជាមួយក្រុមដទៃផ្សេងឡើយ។

622. ការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជន ដំណាក់កាលទីពីរ ចាប់ផ្តើមនៅអំឡុងខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៥¹⁴⁵⁴ ហើយពាក់ព័ន្ធភាគច្រើនជាមួយនឹងការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជន ទៅកាន់ទិសខត្តរ និងពាយ័ព្យ¹⁴⁵⁵។ គោលដៅ

¹⁴⁵² ឯកសារ E313 សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៦២៧។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៥៤៤។

¹⁴⁵³ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៥៤៤។

¹⁴⁵⁴ ឯកសារ D427 ដីកាដោះស្រាយ កថាខណ្ឌ ២៦២។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៦២។ ឯកសារ E313 សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៨៨។

¹⁴⁵⁵ ឯកសារ D427 ដីកាដោះស្រាយ កថាខណ្ឌ ២៦២-២៦៣។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E313 សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៩០, ៥៩៦-៥៩៩។

ចម្បងគឺដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍ផលិតកម្មអាហារ នៅខត្តរនិងពាយ័ព្យ¹⁴⁵⁶ ទោះបីជានៅពេលក្រោយមក ការផ្ទុះសង្គ្រាមជាមួយប្រទេសវៀតណាម ក៏បានផ្តល់ជាមូលហេតុសម្រាប់ការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជនចេញពីទិសបូព៌ាដែរ¹⁴⁵⁷។ សេចក្តីសម្រេចក្នុងការចាប់ផ្តើមការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជន ហាក់ដូចជាត្រូវបានធ្វើឡើង នៅក្នុងខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៥¹⁴⁵⁸។ ការផ្លាស់ទីតាមតំបន់ខ្លះទៀត ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅតាមភូមិភាគ¹⁴⁵⁹ ដែលមានគោលដៅបែងចែកកម្លាំងពលកម្មសម្រាប់ផលិតកម្មអាហារ¹⁴⁶⁰ និង “កសាងខ្លួន” ប្រជាជនថ្មីទៅជាកសិករ តាមរយៈពលកម្មធ្ងន់¹⁴⁶¹។

623. ការជម្លៀសប្រជាជនចាមទ្រង់ទ្រាយធំ បានចាប់ផ្តើមនៅពេលក្រោយ គឺ បន្ទាប់ពីការបះបោរជនជាតិចាម ដែលកើតឡើងនៅក្នុងខែកញ្ញា និងតុលា ឆ្នាំ១៩៧៥¹⁴⁶²។ គោលដៅគឺដើម្បី “បំបែក” ជនជាតិចាម¹⁴⁶³ ដូច្នោះហើយ ពួកគេត្រូវបែងចែកទៅតាមភូមិខ្មែរ ដែលនៅតាមភូមិនីមួយៗ អនុញ្ញាតឱ្យមានជនជាតិចាមភាគតិចប៉ុណ្ណោះ¹⁴⁶⁴។

624. ទីពីរ ដូចដែល ក.ស.ព បានកំណត់រួចហើយ¹⁴⁶⁵ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបដិសេធមិនស្តាប់សាក្សីពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជននៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១។

¹⁴⁵⁶ ឯកសារ D427 ដីកាដោះស្រាយ កថាខណ្ឌ ១៦៥, ២៧៦-២៧៧។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E313 សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៨៤-៥៨៧។

¹⁴⁵⁷ ឯកសារ D427 ដីកាដោះស្រាយ កថាខណ្ឌ ២៧៨។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E313 សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៦២៤-៦២៦។

¹⁴⁵⁸ ឯកសារ D427 ដីកាដោះស្រាយ កថាខណ្ឌ ២៧៩។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E313 សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៨៥។

¹⁴⁵⁹ ឯកសារ D427 ដីកាដោះស្រាយ កថាខណ្ឌ ២៦៣។

¹⁴⁶⁰ ឯកសារ E313 សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៦០២-៦១២។

¹⁴⁶¹ ឯកសារ E313 សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៦១៣-៦២៣។

¹⁴⁶² ឯកសារ D427 ដីកាដោះស្រាយ កថាខណ្ឌ ២៦៦។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២១០, ៣២៦២។

¹⁴⁶³ ឯកសារ D427 ដីកាដោះស្រាយ កថាខណ្ឌ ២៨១។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២១០, ៣២៦៨។

¹⁴⁶⁴ ឯកសារ D427 ដីកាដោះស្រាយ កថាខណ្ឌ ២៦៨។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៦៤។

¹⁴⁶⁵ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៥៤៤។

625. ទីបី សាលក្រមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ បញ្ជាក់ច្បាស់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនគ្រាន់តែបដិសេធមិនធ្វើការកំណត់ប្រភេទបទល្មើសផ្សេង ពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រព្រឹត្តិទៅលើជនជាតិចាម នៅក្នុងអំឡុងពេលផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជន ដំណាក់កាលទីពីរប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានដកចេញពីបណ្តាអង្គហេតុនានា ដែលមាននៅចំពោះមុខ ពីឯកសារនានាពាក់ព័ន្ធនឹងប្រជាជនចាម នៅក្នុងអំឡុងពេលការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជន ដំណាក់កាលទីពីរទៀតផង។ នៅក្នុងសេចក្តីផ្តើមនៃផ្នែក ១១ នៃសាលក្រមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ដែលលើកឡើងអំពីការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជន ដំណាក់កាលទីពីរ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានកំណត់អំពីបទចោទ ចេញពីដីកាដោះស្រាយ ដែលអង្គជំនុំជម្រះនឹងធ្វើការពិចារណាថែមទៀត។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនបានបញ្ចូលការយោងណាមួយទៅអង្គហេតុ ពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្លាស់ទីលំនៅជនជាតិចាម ដែល (ដូចបានលើកឡើងពីខាងលើ) ត្រូវបានរៀបរាប់ដាច់ដោយឡែកនៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ¹⁴⁶⁶។ មិនមានអង្គហេតុដែលកំណត់ថា ជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងប្រជាជនចាម ត្រូវបានលើកឡើងក្នុងផ្នែក ១១ ទេ។ ចំណុចនេះផ្ទុយជាមួយនឹងផ្នែក ១០ ដែលពិភាក្សាអំពីការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជន ដំណាក់កាលទីមួយ ដែលរួមមានការយោងជាច្រើនទៅប្រជាជនចាម ដែលជាផ្នែកមួយនៃការផ្លាស់ទីលំនៅដោយបង្ខំទាំងអស់នោះ¹⁴⁶⁷។ ការពន្យល់យ៉ាងច្បាស់លាស់របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអំពីវិធីសាស្ត្ររបស់ខ្លួន គឺថា អង្គជំនុំជម្រះនឹងមិនពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹង “ការចោទប្រកាន់” ទាក់ទងនឹងការផ្លាស់ទីលំនៅជនជាតិចាមដោយបង្ខំ នៅក្នុងការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជន ដំណាក់កាលទីពីរឡើយ¹⁴⁶⁸ ដោយបញ្ជាក់ច្បាស់ថា ការផ្លាស់ទីលំនៅដែលខ្លួនបានសម្រេច មិនមានអង្គហេតុណាដែលត្រូវចោទប្រកាន់នៅក្នុងបទចោទពាក់ព័ន្ធនឹងប្រជាជនចាមឡើយ។

626. សហមេធាវីនាំមុខយល់ថា ជាលទ្ធផល ទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីនេះបានលើកឡើងវិញសាជាថ្មីនូវទង្វើករណីដែលបរាជ័យរួចហើយនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង គឺថា ការផ្លាស់ទី

¹⁴⁶⁶ ឯកសារ E313 សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៥៧៥។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងយោងទៅដីកាដោះស្រាយ កថាខណ្ឌ ១៦៥, ២៦២, ២៦៣, ២៧៦-២៧៧, ២៧៨។ ពេលរៀបរាប់ពីវិសាលភាពនៃបទចោទ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនបានបញ្ចូលសម្ភារៈ ឬការយោងទៅកថាខណ្ឌទាំងនោះទាក់ទងនឹងការផ្លាស់ទីលំនៅរបស់ជនជាតិចាមទេ៖ កថាខណ្ឌ ២៦៦, ២៦៨, ២៨១។

¹⁴⁶⁷ សូមមើល ឯកសារ E313 សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ជើងទំព័រ ១៣៧៣, ១៤៩៩។

¹⁴⁶⁸ ឯកសារ E313 សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៦២៧។

លំនៅប្រជាជនចាមដោយបង្ខំ គ្រាន់តែជាផ្នែកមួយ ដែលមិនអាចញែកចេញបានពីការផ្លាស់ទី លំនៅប្រជាជន ដំណាក់កាលទីពីរជាទ្រង់ទ្រាយធំនោះ។¹⁴⁶⁹ ប៉ុន្តែ ការអះអាងនេះត្រូវបានអង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូងច្រានចោលរួចហើយ។ ទោះបីជាសាលក្រមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសន្និដ្ឋាន ថា ការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជនចាម ពិតជាបានកើតឡើងជាផ្នែកនៃការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជន ដំណាក់កាលទីពីរជាទ្រង់ទ្រាយធំក្តី តែសាលក្រមក៏បានទទួលស្គាល់ផងដែរអំពីគោលបំណងដែល មានលក្ខណៈរើសអើង និងដោយឡែក នៃការផ្លាស់ទីលំនៅ ដោយប្រជាជនចាមត្រូវបានកំណត់ គោលដៅជាពិសេស ដែលបណ្តាលមកពីការបះបោរ និង “ដើម្បីឱ្យសហគមន៍របស់ពួកគេបែក បាក់ ពុំមែនគ្រាន់តែជាការចែកចាយកម្លាំងពលកម្មនោះឡើយ”¹⁴⁷⁰។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានផ្តល់ សំអាងហេតុថាហេតុអ្វីទើបការសម្រេចលើអង្គហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនេះ មិនសម ហេតុផល ដូច្នោះហើយ ការសម្រេចនេះត្រូវមានអានុភាព។

៩.៦.៤. ការសន្និដ្ឋានលើអង្គហេតុ ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ និងការរួមភេទ ដោយបង្ខំ នៅក្នុងបរិបទនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍

៩.៦.៤.១. ទិដ្ឋភាពទូទៅ

627. ជាជម្រើសផ្សេងមួយទៀតនៃទង្វើករណីរបស់ខ្លួន ដែលត្រូវបានពិភាក្សាពីខាងលើ¹⁴⁷¹ ដែលថា ការ រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ និងការរំលោភសេពសន្ថវៈ នៅក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍ មិនមែនជាការ ខុសច្បាប់នៅពេលវេលាពាក់ព័ន្ធនោះ មេធាវីការពារក្តីក៏បានលើកទង្វើករណីផងដែរថា អង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសក្នុងការសម្រេចថា ធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិអំពើ អមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ត្រូវបានបង្ហាញពាក់ព័ន្ធនឹងអំពើនេះ (មូលដ្ឋាន ១៦១-១៧០ និង មូលដ្ឋាន ១៧៣-១៧៤)¹⁴⁷²។

¹⁴⁶⁹ សូមមើល ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២១១។
¹⁴⁷⁰ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២១២, ៣២៦៨។
¹⁴⁷¹ សូមមើល ផ្នែក ៩.៦ កថាខណ្ឌ ៥១៣ និងកថាខណ្ឌបន្តបន្ទាប់៖ ជាពិសេស ផ្នែក ៩.៦.១.៤ និង ៩.៦.១.៥ កថាខណ្ឌ ៥៤៣- ៥៨៣។
¹⁴⁷² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១១៧-១២៨០ និង ១៣០១-១៣៩៨។

- 628. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានចំណាប់អារម្មណ៍ខ្លាំងពិសេស នៅក្នុងការជំទាស់ទាំងអស់នេះ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយចំនួនបានផ្តល់ភ័ស្តុតាងនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ឬការរួមភេទដោយបង្ខំ នៅក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឬអំពើទាំងពីរនេះ។ ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាច្រើនត្រូវបានវាយប្រហារដោយផ្ទាល់ដោយមេធាវីការពារក្តី។ នៅក្នុងចម្លើយតបបន្ទាប់នេះ សហមេធាវីនាំមុខនឹងការពារទៅលើភាពអាចជឿជាក់បានរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់នេះ ហើយនឹងពិភាក្សាអំពី ការរៀបរាប់ដោយមិនត្រឹមត្រូវ ឬការប្រើប្រាស់ភ័ស្តុតាងរបស់ពួកគាត់ដោយធ្វើឱ្យមានការយល់ច្រឡំ។
- 629. ក្នុងន័យទូលាយ សមាជិកក្រុមរួមជាច្រើន ដែលមិនបានផ្តល់សក្ខីកម្មនោះ ក៏បានទទួលបទពិសោធន៍អំពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ និងការរួមភេទដោយបង្ខំក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានទទួលស្គាល់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួន ៦៦៤ នាក់ ទាក់ទងជាពិសេសជាមួយនឹងបទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍¹⁴⁷³។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដទៃទៀត ដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ ពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មផ្សេងទៀត ក៏ទទួលបានផលប៉ះពាល់ផងដែរ ពីបទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ ទន្ទឹមគ្នាពាក់ព័ន្ធនឹងស្ថានទម្ងន់នៃឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការឈឺចាប់ដែលបណ្តាលមកពីឧក្រិដ្ឋកម្មនេះ គឺជាបញ្ហានៃផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់នេះ ដោយ ពួកគេស្ថិតក្នុងចំណោម បុគ្គលដែលទទួលបានបទពិសោធន៍ផ្ទាល់ពីការឈឺចាប់នោះ។
- 630. សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា សំណុំរឿងនេះមានទាក់ទងជាមួយនឹងបទចោទពាក់ព័ន្ធនឹងប្រព័ន្ធនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ព្រមទាំងការអនុវត្តការរួមភេទដោយបង្ខំ ក្រោយពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។ ទោះបីជាអំពើជាមូលដ្ឋានទាំងពីរក្រុមនេះ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ផ្សេងពីគ្នា ជាមូលដ្ឋាននៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិនៃអំពើអនុស្សធម៌ផ្សេងទៀតក្តី ប៉ុន្តែ អំពើទាំងនេះនឹងត្រូវពិភាក្សារួមគ្នានៅក្នុងសារណាដូចតទៅ។ នេះដោយសារតែ ការជំទាស់ដែលធ្វើឡើងចំពោះបទចោទនីមួយៗ មានភាពប្រហាក់ប្រហែលគ្នា ហើយអង្គហេតុខ្លួនឯងផ្ទាល់ក៏មានទំនាក់ទំនងទៅវិញទៅមកយ៉ាងជិតស្និទ្ធដែរ។

¹⁴⁷³ ឯកសារ D427 ដីកាដោះស្រាយ កថាខណ្ឌ ៨៦១។

631. មូលដ្ឋានចំនួនដប់ពីរ (មូលដ្ឋាន ១៦១-១៧០ និង មូលដ្ឋាន១៧៣-១៧៤)¹⁴⁷⁴ ដែលគ្រប់ដណ្តប់លើ ផ្នែកនេះនៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ មានទទ្ទឹករណ៍ដែលជាន់គ្នា និងទាក់ទងជាមួយគ្នាទៅវិញទៅមក។ ដូចដែលបានបង្ហាញពីខាងលើមកហើយ ក្នុងសារណានេះ មូលដ្ឋាននីមួយៗដែលមានក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ក នៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ហាក់ដូចជាធ្វើឡើងតាមអំពើចិត្ត¹⁴⁷⁵ ហើយលក្ខណៈនេះ បង្ហាញ ច្បាស់ជាពិសេសនៅក្នុងផ្នែកនេះ។ ដោយសារតែមូលដ្ឋានដែលមានលេខផ្សេងៗគ្នា មិនជាប់ពាក់ ព័ន្ធច្បាស់លាស់ជាមួយនឹងទទ្ទឹករណ៍ផ្សេងៗគ្នានោះ សហមេធាវីនាំមុខចាត់ទុកទទ្ទឹករណ៍ទាំងអស់ នេះរួមគ្នាថាជាក្រុមទទ្ទឹករណ៍តែមួយ។ ហេតុដូច្នោះ សារណាបណ្តឹងនិងយោងទៅទទ្ទឹករណ៍របស់ មេធាវីការពារក្តី ដោយយោងទៅកថាខណ្ឌនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ដោយមិនយោងទៅលេខ មូលដ្ឋានឡើយ។

632. មុននឹងពិភាក្សាអំពីកំហុសអង្គហេតុ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ សហមេធាវីនាំមុខសូមសង្កត់ធ្ងន់សា ជាថ្មីថា បទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថា ជា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិនៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត។ តាមរយៈក្របខណ្ឌនៃឧក្រិដ្ឋ កម្មនោះ និងតាមរយៈធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មនោះហើយ ដែលចាំបាច់ត្រូវវិភាគលើអង្គហេតុពាក់ព័ន្ធ នឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ និងការរួមភេទដោយបង្ខំ។

៩.៦.៤.២. ធាតុផ្សំនីមួយៗ ÷ អំពើសកម្ម ឬអកម្ម ដែលមានភាពដាច់ខាតនៃប្រហែលនិងឧក្រិដ្ឋកម្ម ប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិដទៃទៀត

633. មេធាវីការពារក្តីបានជំទាស់ទៅនឹងការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថា បទបញ្ជាលើ ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការរួមភេទដោយបង្ខំ មានលក្ខណៈ និងភាពធ្ងន់ធ្ងរប្រហែលនឹងឧក្រិដ្ឋ កម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ដែលមានចែង¹⁴⁷⁶។ មេធាវីការពារក្តីបានលើកទទ្ទឹករណ៍ថា អង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុស ដោយសារ (១) សម្រេចថា គួរស្រករមិនបានយល់ព្រមរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍ និងរួមដំណេកឡើយ បើទោះបីជាមានអ្វីដែលមេធាវីការពារក្តីបានអះអាងថា មិន

¹⁴⁷⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១១៧-១២៨០ និង ១៣០១-១៣៩៨។
¹⁴⁷⁵ សូមមើល ខាងលើ កថាខណ្ឌ ១២-១៣ និង ៦៧៦៨។ សូមមើលផងដែរ ឧបសម្ព័ន្ធ ក នៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ។
¹⁴⁷⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១១៨-១១៥៥, ១២៨៨-១៣០០។ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៨៨-៣៦៩១។

មានភស្តុតាងគួរឱ្យជឿជាក់ក្តី (២) មិនបានគិតគូរអំពីបញ្ហានៃបរិបទវប្បធម៌ ដែលពាក់ព័ន្ធជាមួយ នឹងការវាយតម្លៃលើភាពធ្ងន់ធ្ងរ និង (៣) មិនបានទទួលស្គាល់ថា ប្រសិនបើអំពើនោះមានភាពធ្ងន់ ធ្ងរគ្រប់គ្រាន់ អំពើនោះនឹងត្រូវបានកំណត់ថាជាបទឧក្រិដ្ឋរួចទៅហើយ។

634. ទទ្ទឹករណ៍ទាំងអស់នេះមិនបានទទួលជោគជ័យឡើយក្នុងការបង្ហាញអំពីកំហុសនៅក្នុងសេចក្តី សន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។

៩.៦.៤.២.១. មិនមានការយល់ព្រមរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការរួមដំណេកនៅក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍

635. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា អាជ្ញាធរកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបង្ខំប្រជាជនឱ្យរៀបការ ដោយគ្មានការយល់ព្រម¹⁴⁷⁷។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក៏បានសម្រេចផងដែរថា គូស្រករត្រូវបាន បង្ខំឱ្យផ្សំដំណេក ដោយការគំរាមកំហែង និងការតាមដាន¹⁴⁷⁸ គឺជាលក្ខខណ្ឌមួយដែលអង្គជំនុំ ជម្រះយល់ថា ត្រូវបានរៀបចំឡើង “ជាពិសេសដើម្បីបង្ខំឱ្យផ្សំដំណេក”¹⁴⁷⁹។

636. មេធាវីការពារក្តីបានលើកទទ្ទឹករណ៍ជាច្រើនអំពីការយល់ព្រម ដែលត្រូវពិភាក្សានៅក្នុងផ្នែកនេះ ហើយដែលពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹង បរិបទនៃការបង្ខិតបង្ខំ ដែលគូស្រករត្រូវបានបង្ខំ ឱ្យរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍ និងយល់ព្រមចំពោះការរួមដំណេក ហេតុការណ៍ និងគោលបំណង នៃការតាមដាន គូស្រកររៀបការថ្មីថ្មោង និងភាពជាតំណាង និងភាពអាចជឿជាក់បាននៃសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី អំពីការយល់ព្រម។ ទទ្ទឹករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីមិនអាចបង្ហាញថា សេចក្តី សន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអំពីបទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការរួមភេទ ដោយបង្ខំ មានភាពមិនសមហេតុផលឡើយ។

637. មេធាវីការពារក្តីបានលើកជាដំបូងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសដោយសម្រេចថា បរិប ទនៃការភ័យខ្លាច និងការបង្ខិតបង្ខំ ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់លទ្ធភាពរបស់មនុស្សក្នុងការសម្រេចយល់ ព្រមរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងផ្សំដំណេក¹⁴⁸⁰។ ដូចដែល ក.ស.ព បានលើកឡើងហើយ កាលៈទេ

¹⁴⁷⁷ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៩០។

¹⁴⁷⁸ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៩៦។

¹⁴⁷⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៩៧។

¹⁴⁸⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៥៩-១២៨០, ១៣៤១-១៣៧៧។ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦២០-៣៦២១, ៣៦២៣, ៣៦៤៦-៣៦៤៧, ៣៦៦១, ៣៦៧៣-៣៦៧៤, ៣៦៧៦, និង ៣៦៧៧-៣៦៧៨។

សៈជារួមបង្ហាញថា “បរិយាកាសនៃភាពភ័យខ្លាចជាទូទៅ” ត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីបង្ខំមនុស្សឱ្យ
រៀបការ ហើយបន្ទាប់មកត្រូវផ្សំដំណេក¹⁴⁸¹ ។

638. បន្ថែមពីលើការគំរាមកំហែងដាក់ទណ្ឌកម្មដោយប្រយោលជាប្រចាំ ដែលត្រូវបានធ្វើឡើងតាមរយៈ
បរិយាកាសបង្ខិតបង្ខំហើយនោះ ក្នុងករណីខ្លះ មានការប្រើប្រាស់ការគំរាមកំហែងច្បាស់លាស់ និង
អំពើហិង្សាជាក់ស្តែងបង្ខំគូស្រករឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងផ្សំដំណេក¹⁴⁸² ។ ឧទាហរណ៍មួយនៃ
ហេតុការណ៍នេះ ត្រូវបានរៀបរាប់ដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ុ រុន ដែលនិយាយអំពីការរំលោភ
សេពសន្ថវៈដោយពួកកម្មាភិបាលមួយក្រុម បន្ទាប់ពីគាត់បដិសេធមិនព្រមរៀបការ¹⁴⁸³ ។ មេធាវី
ការពារក្តីបានលើកទទ្ទឹករណ៍ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងគួរច្រានចោលភ័ស្តុតាងនេះ ដោយសារ
មិនអាចធ្វើជាតំណាងនៅក្នុងកម្រិតនៃអំពើហិង្សាជាចំហរ ដូចដែលគាត់បានរៀបរាប់នោះ¹⁴⁸⁴ ។
ប៉ុន្តែ ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តី¹⁴⁸⁵ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនបាន សន្និដ្ឋានជា
ទូទៅអំពីបទពិសោធន៍ជាក់លាក់របស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ុ រុន ដែលត្រូវបានគេរំលោភផ្លូវ
ភេទ ដោយសារបដិសេធមិនព្រមរៀបការឡើយ¹⁴⁸⁶ ។ ផ្ទុយទៅវិញ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពឹង
ផ្អែកទៅលើសក្ខីកម្មរបស់គាត់ ដើម្បីគាំទ្រការសម្រេចរបស់ខ្លួនអំពីបរិបទ និងបរិយាកាស ដែល
ហេតុការណ៍បែបនេះអាចកើតឡើងទេ¹⁴⁸⁷ ។ តាមពិតទៅ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ុ រុន បាន
និយាយដោយត្រង់អំពីវិធីការដែលភ័យខ្លាចអំពីអំពើហិង្សា បង្ខំឱ្យប្រជាជនដទៃទៀត ទទួលយក
ការរៀបការ ថា៖

គូដែលត្រូវបដិសេធនៃ វាមានដូចគ្នា ក៏ប៉ុន្តែមិនអាចបដិសេធបាន ក៏ត្រូវតែធ្វើដូចតែគ្នាហ្នឹង។ បើ
សិនជាខាងស្រីបដិសេធនៃ ខាងស្រីនឹងស្លាប់ បើខាងប្រុសបដិសេធនៃ ខាងប្រុសនឹងស្លាប់។ វាដូចតែ

1481 ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៧១៥-៧២១, ៧៤៣-៧៥០។
1482 សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦១៨, ៣៦២១-៣៦២២។
1483 សូមមើល ផ្នែក ១០.៧ កថាខណ្ឌ ៧៧៩-៧៨៥។
1484 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៦២-១២៦៣។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហ
ព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៧១៥-៧២១។
1485 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៦២-១២៦៣។
1486 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦២១, ៣៦៥៨។
1487 សូមមើលបន្ថែម ផ្នែក ១០.៧ ខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៧៧៩-៧៨៥។ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦២០-៣៦២១,
៣៦២៣។

គ្នា គួរទាំងពីរនេះ វាដើរស្មើគ្នាទាំងអស់។ ដោយមិនហ៊ានប្រកែក មិនហ៊ានតវ៉ា គឺខ្លាចតែរឿង មួយហ្នឹង គឺខ្លាចតែរឿងស្លាប់ហ្នឹងតែម្តង¹⁴⁸⁸។

639. សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ុ រុន លើចំណុចនេះត្រូវបានគាំទ្រដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណីជាច្រើនរូប។ ឧទាហរណ៍ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ូ សុធារី បានរៀបរាប់អំពីការព្រមាន ចំពោះការប្រឆាំងមិនព្រមរៀបការ ដោយថា “បងថ្កែមួយជាបងថ្កែបង្កើត បងខ្ញុំគេយកទៅសម្លាប់ ចោល នៅតែគាត់ គាត់ថាប្អូន យើងអស់ហើយ បើប្អូននៅប្រកែកគេទៀត គង់ថ្ងៃណាមួយប្អូនគេ យកទៅសម្លាប់”¹⁴⁸⁹។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យស ផល បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា “នៅពេលហ្នឹង ប្រសិនបើយើងសុទ្ធតែកំពុងភ័យ អីចឹងយើងត្រូវនិយាយថាស្រឡាញ់គ្នា... យើងរស់ជាមួយគ្នា ដោយស្រួល”¹⁴⁹⁰។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន ដែលទោះបីជាមានតួនាទី ដែលមានអភ័យ ឯកសិទ្ធិខ្លះក្តី ក៏បានរៀបការដោយសារតែការភ័យខ្លាច ប្រធានគណៈស្រុករបស់គាត់ដែរ ហើយ គាត់បាននិយាយថា “អា រឿងសម័យនោះ ខ្ញុំវាពិបាកនឹងជម្រាបថា ខ្លាចអី រឿងអី ព្រោះមួយ ក្រោម ការដឹកនាំរបស់គេ ហើយសម័យនោះ ពិបាកណាស់ ស្រួលមិនស្រួលហ្នឹងងាប់ បាត់ខ្លួន មិនដឹងជា ស្អីៗ អាហ្នឹងមិនថា ហ្នានៈអីថ្នាក់អីទេ តែមិនស្រួលបាត់។ ហើយអីចឹងចេះតែគិតអីអីចឹង អំ! ថាឱ្យ យកក៏យកទៅ អាហ្នឹង។ ខ្ញុំបានគឺឃើញតែអីចឹងទេ សម័យនោះ”¹⁴⁹¹។ ការអះអាងរបស់មេធាវី ការពារក្តីដែលថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន បានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីភាពចាំបាច់ ក្នុងការ

¹⁴⁸⁸ ឯកសារ E1/475.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ុ រុន) ទំព័រ ៤០ បន្ទាត់ ១៦-១៩ ក្រោយ ម៉ោង [11.28.09]។

¹⁴⁸⁹ ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ូ សុធារី) ទំព័រ ៦៦ បន្ទាត់ ៣-៥ មុនម៉ោង [14.38.33]។

¹⁴⁹⁰ ឯកសារ E1/464.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យស ផល) ទំព័រ ២៣ បន្ទាត់ ២៣ - ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ៣ មុនម៉ោង [10.52.32]។

¹⁴⁹¹ ឯកសារ E1/465.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន) ទំព័រ ២១ បន្ទាត់ ១១- ១៤ មុនម៉ោង [10.35.46]។

យល់ព្រមរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ខុសយ៉ាងច្បាស់ក្រឡែត¹⁴⁹² ហើយជាការមិនបានពិចារណាទៅលើ ភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ទាំងស្រុង¹⁴⁹³ ។

640. ពាក់ព័ន្ធនឹងការរួមភេទដោយបង្ខំ មេធាវីការពារក្តីបានបញ្ជាក់ដោយមិនត្រឹមត្រូវថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា ប្តីរបស់គាត់ជ្រើសរើសយកការរួមភេទជាមួយគាត់ ហើយ បរិយាកាសនៃការបង្ខិតបង្ខំ មិនមានពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងការសម្រេចចូលក្នុងទំនាក់ទំនងផ្លូវភេទ របស់គាត់ជាមួយប្តីគាត់ឡើយ¹⁴⁹⁴ ។ តាមពិតទៅ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប បានផ្តល់សក្ខី កម្មថា គាត់បានរួមដំណេកជាមួយប្តីគាត់ ដោយសារតែគាត់ខ្លាច គេចោទប្រកាន់ថា ខុសសីល ធម៌¹⁴⁹⁵ ព្រោះគាត់ដឹងថា គាត់ត្រូវបានគេតាមដាន¹⁴⁹⁶ ហើយដោយសារតែគាត់ខ្លាច ទាំងប្តីគាត់និង ពួកកងឈ្នប¹⁴⁹⁷ ។ គាត់បានរៀបរាប់អំពីអ្នកដែលបានបាត់ខ្លួន ដោយសារតែប្រព្រឹត្តល្មើសខុសសីល ធម៌¹⁴⁹⁸ ហើយបានពន្យល់ថា គាត់ខ្លាចថា បើគាត់មិនព្រមរួមដំណេកជាមួយប្តីរបស់គាត់ទេ ពួកគេ

¹⁴⁹² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៩៧, ១២៤៦។

¹⁴⁹³ ឯកសារ E1/465.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន) ទំព័រ ១៣ បន្ទាត់ ៥ - ទំព័រ ១៤ បន្ទាត់ ២ មុនម៉ោង [09.44.48] ទំព័រ ១៤ បន្ទាត់ ២៣ - ទំព័រ ១៥ បន្ទាត់ ៥ មុន និងក្រោយម៉ោង [09.47.06] ទំព័រ ១៦ បន្ទាត់ ៦-១៥ មុន និងក្រោយ [09.53.16], ទំព័រ ១៧ បន្ទាត់ ១-៨ ក្រោយម៉ោង [09.56.58], ទំព័រ ៣០ បន្ទាត់ ២២ - ទំព័រ ៣១ បន្ទាត់ ១ មុនម៉ោង [11.11.03] ទំព័រ ៣១ បន្ទាត់ ១២-១៦ មុនម៉ោង [11.14.16]។

¹⁴⁹⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៩១។

¹⁴⁹⁵ ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប) ទំព័រ ៦០ បន្ទាត់ ១០-១៤ មុនម៉ោង [14.12.59]។ ឯកសារ E1/467.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី៣១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប) ទំព័រ ២៩ បន្ទាត់ ៧-៩ មុនម៉ោង [10.38.00]។

¹⁴⁹⁶ ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប) ទំព័រ ៥៧ បន្ទាត់ ១៥-១៦ ក្រោយម៉ោង [14.04.01]។ ឯកសារ E1/467.1, ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី៣១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប) ទំព័រ ២៣ បន្ទាត់ ១៧-២០ ក្រោយម៉ោង [10.03.39] ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ១៧-១៩ ក្រោយម៉ោង [10.05.50]។

¹⁴⁹⁷ ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប) ទំព័រ ៥៧ បន្ទាត់ ២៥ - ទំព័រ ៥៨ បន្ទាត់ ១ ក្រោយម៉ោង [14.05.30]។

¹⁴⁹⁸ ឯកសារ E1/467.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី៣១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប) ទំព័រ ២៧ បន្ទាត់ ២១-២២ ក្រោយម៉ោង [10.14.17], ទំព័រ ២៨ បន្ទាត់ ៤-៧ មុនម៉ោង [10.16.36] ទំព័រ ២៨ បន្ទាត់ ១៤-២២ ក្រោយម៉ោង [10.16.36]។

ទាំងពីរនឹងត្រូវទទួលរងទណ្ឌកម្មយកទៅរៀនសូត្រ ឬអប់រំកែប្រែ¹⁴⁹⁹។ ភ័ស្តុតាងរបស់គាត់បាន បញ្ជាក់ពីរូបភាពយ៉ាងច្បាស់អំពី ការគំរាមកំហែង ដែលបង្ខំឱ្យគូស្រករត្រូវតែរួមភេទ។

641. សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់នេះ បង្ហាញពីកំហុសនៅក្នុងការលើកឡើងរបស់ មេធាវីការពារក្តីដែលថា ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការរួមភេទនៅក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិប តេយ្យ អាចត្រូវបានសន្មតថា មានការយល់ព្រមឯកភាព ប៉ុន្តែ ជនរងគ្រោះ “មិនបានប្រកែកទេ ”¹⁵⁰⁰។ ការលើកឡើងការបដិសេធ ជាក់ស្តែង មិនអាចធ្វើទៅបានទេ នៅពេលដែលការជំទាស់ណា មួយដែលលើកឡើង នឹងបង្កើនលទ្ធភាពនៃអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ ឬការបាត់បង់ជីវិតនោះ។ អ្វីដែលជា កំហុសប្រហែលគ្នានេះដែរនោះ គឺ ការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា អង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូងបានផ្តល់សំអាងហេតុថា ការរួមដំណេកគឺត្រូវតែជាការបង្ខំតែម្តង (*ipso facto*) ក្នុងករណី ដែលការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវធ្វើឡើងដោយបង្ខំ¹⁵⁰¹។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញ ភ័ស្តុ តាងលើការអះអាងនេះ (ក្រៅពីការជំទាស់ភាពអាចជឿជាក់បាននៃភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី)¹⁵⁰² ហើយមិនបានពិចារណាអំពីមធ្យោបាយជាក់លាក់នៃការបង្ខំ ដែលអង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងបានកំណត់។ មធ្យោបាយទាំងនោះរួមមាន ការបញ្ជាដោយផ្ទាល់ទៅលើគូស្រករនៅ ពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍¹⁵⁰³ ការគំរាមកំហែងដាក់ទណ្ឌកម្ម¹⁵⁰⁴ និងការតាមដានដោយកងល្អប ដែលមានភារកិច្ចធានាថា គូស្រករបានផ្សំដំណេក¹⁵⁰⁵។

¹⁴⁹⁹ ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប) ទំព័រ ៥៨ បន្ទាត់ ២០-២១ មុនម៉ោង [14.09.19] ទំព័រ ៨១ បន្ទាត់ ១៦-២១ មុន និងក្រោយម៉ោង [15.38.50]។

¹⁵⁰⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៥០។

¹⁵⁰¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣០៦-១៣០៧។ ១៣៣៧-១៣៣៨, ១៣៨១-១៣៨២។

¹⁵⁰² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣០៦-១៣០៧, ១៣៣៧-១៣៣៨, ១៣៨១ ដកស្រង់ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៤៨-៣៦៦១។ ទាក់ទងនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា គាត់មិន បានរៀបរាប់ពីការរួមដំណេកក្រោមការបង្ខំតែម្តង ត្បិតគាត់បានឆ្លើយថាបានរៀបការមិនសមបំណង (សូមមើល ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៧២)។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន មិនបានផ្តល់ភ័ស្តុតាងអំពីការរួមដំណេករបស់ គាត់។ ដូច្នេះ មិនអាចទាញការសន្និដ្ឋានចេញពីភាពស្ងាត់ស្ងៀមរបស់គាត់អំពីបញ្ហានេះបានឡើយ។

¹⁵⁰³ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៣៣, ៣៦៣៥។

¹⁵⁰⁴ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៤៥-៣៦៤៧។

¹⁵⁰⁵ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៤១-៣៦៤៤។

642. ចំពោះបញ្ហាតាមឃ្លាំមើល មេធាវីការពារក្តីបានលើកទទ្ទឹករណីថា ភ័ស្តុតាងមិនបានគាំទ្រការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង អំពីការអនុវត្តការតាមដានគ្រួសារ ដើម្បីធានាថា ពួកគេរួមដំណេកឡើយ¹⁵⁰⁶។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានពិចារណាលើភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអំពីការតាមឃ្លាំមើលជាប្រព័ន្ធរបស់ពួកកងឈ្នួលទៅលើគ្រួសារឡើយ¹⁵⁰⁷។ មេធាវីការពារក្តីជំទាស់ថា ព័ត៌មានពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយបានលើកឡើងថា ការតាមដានត្រូវបានធ្វើឡើង តែក្នុងករណីដែលមានការមិនចុះសម្រុងគ្នាលើអាពាហ៍ពិពាហ៍ប៉ុណ្ណោះ¹⁵⁰⁸ និងថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយចំនួនបានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីការតាមដាន ដែលត្រូវបានធ្វើឡើងដោយកម្មាភិបាលក្មេងៗដែលបំពានលើសិទ្ធិអំណាច មិនមែនជាការអនុវត្តតាមគោលនយោបាយរបស់បក្សទេ¹⁵⁰⁹។ ទោះបីជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហេង ឡែប៊ាង បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា គ្រួសារដែលព្រមព្រៀងរស់នៅជាមួយគ្នា មិនត្រូវបានតាមដានក្តី¹⁵¹⁰ តែភ័ស្តុតាងរបស់គាត់មិនស៊ីសង្វាក់គ្នាឡើយ ជាមួយនឹងការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។ ផ្ទុយទៅវិញ សក្ខីកម្មនេះគាំទ្រលើគោលបំណងនៃការតាមដាន (ដើម្បីធានាថា គ្រួសាររដ្ឋប្បវេណី)¹⁵¹¹ ហើយត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងធ្វើការពិចារណាដោយត្រឹមត្រូវ រួមជាមួយនឹងភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដទៃទៀត¹⁵¹²។ ការដែលថាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយចំនួនមិនបានដឹងថាហេតុអ្វីទើបពួកគេ ត្រូវបានតាមដាន ឬត្រូវ

¹⁵⁰⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៤១-១៣៧៧។ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៤១-៣៦៤៤, ៣៦៦០។

¹⁵⁰⁷ ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម) ទំព័រ ៤០ បន្ទាត់ ១៥ - ទំព័រ ៤៣ បន្ទាត់ ២១ មុនម៉ោង [13.31.33]។ ឯកសារ E1/463.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ូ សុធាវី) ទំព័រ ៤២ បន្ទាត់ ៨-១២ ក្រោយម៉ោង [11.27.05] ទំព័រ ៤១ បន្ទាត់ ១៦-២៤ ក្រោយម៉ោង [11.24.47]។ ឯកសារ E1/464.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យស ផល) ទំព័រ ២៣ បន្ទាត់ ៧-១៧ មុនម៉ោង [10.51.08]។ ឯកសារ E1/467.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប) ទំព័រ ២៣បន្ទាត់ ១៣ - ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ១៤ មុនម៉ោង [10.05.50]។

¹⁵⁰⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៤៥-១៣៤៦។

¹⁵⁰⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៤៥-១៣៤៦។

¹⁵¹⁰ ឯកសារ E1/476.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហេង ឡែប៊ាង) ទំព័រ ៣៤ បន្ទាត់ ៦-១១ មុនម៉ោង [11.21.25]។

¹⁵¹¹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៤៤។

¹⁵¹² ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៤១-៣៦៤៤ ជាពិសេស កថាខណ្ឌ ៣៦៤៣។

ធ្វើការរួមគ្នា នោះ¹⁵¹³ មិនធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ភ័ស្តុតាងដែលគាំទ្រអំពីអត្ថិភាពនៃការអនុវត្តដែលស៊ីសង្វាក់គ្នាទេ។ ការដែលថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយចំនួន បានរៀបរាប់ថាកងឈ្លប “ក្មេង”¹⁵¹⁴ ក៏មិនបានលើកឡើងពីការមន្ទិលលើសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថា មានអត្ថិភាពគោលនយោបាយតាមដានដែរ។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានយោង ទៅភ័ស្តុតាងដែលបង្ហាញថា វ័យរបស់កម្មាភិបាល គឺមានន័យថា ពួកគេប្រហែលជាអាចធ្វើសកម្មភាពដែលផ្ទុយពីគោលនយោបាយឡើយ។

643. ទទ្ទឹករណ៍ចុងក្រោយរបស់មេធាវីការពារក្តីអំពីការយល់ព្រម មាននៅក្នុងបណ្តាំការអះអាងនានា អំពីវិធីសាស្ត្ររបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចំពោះសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី¹⁵¹⁵។ មេធាវីការពារក្តីបានលើកទទ្ទឹករណ៍ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពឹងផ្អែកលើភ័ស្តុតាងរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលមិនអាចជឿជាក់បាន ឬថា ភ័ស្តុតាងរបស់ពួកគេអំពីការយល់ព្រម មិនបានឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីភាពទូទៅនៃភ័ស្តុតាងឡើយ¹⁵¹⁶។ ទទ្ទឹករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី ទាក់ទងនឹងភ័ស្តុតាង

¹⁵¹³ ឧទាហរណ៍ មេធាវីការពារក្តីអះអាងនៅក្នុងឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៤៥ ថា ទោះបីជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម បានឃើញឈ្លបឃ្លាំមើលគាត់ក្តី ប៉ុន្តែ ភ័ស្តុតាងរបស់គាត់មិនអាចឱ្យអង្គជំនុំជម្រះទាញការសន្និដ្ឋានអំពីគោលបំណងនៃការតាមដានបានដែរ។ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ទោះបីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ខឿន ចឹម យល់ថា គេតម្រូវឱ្យគាត់មានកូនក្តី ប៉ុន្តែគាត់មិនយល់ថាហេតុអ្វីនោះទេ៖ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៣១ ជើងទំព័រ ២៣២៤។

¹⁵¹⁴ មិនច្បាស់ទេថា ប្រភពទាំងអស់ដែលបានដកស្រង់ដោយមេធាវីការពារក្តីនៅក្នុងឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៤៦ ផ្តល់ភ័ស្តុតាងនេះ។ ការយោងប្រតិចារិក (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុផាន់) មិនបញ្ជាក់ពីអាយុរបស់ឈ្លបទេ (ឯកសារ E1/482.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុផាន់) ទំព័រ ៦៨ បន្ទាត់ ២៣-២៥ ក្រោយម៉ោង [14.40.23] យោងនៅក្នុងឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ជើងទំព័រ ២៥៥២ និង សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ១៣៦៨)។

¹⁵¹⁵ ទទ្ទឹករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីអំពីវិធីដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងវាយតម្លៃលើសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលផ្តល់ភ័ស្តុតាងអំពីការព្រមព្រៀង មានបង្ហាញនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ៖ សូមមើល ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៥៩, ១២៦៩, ១៣៦១, ១៣៨១។ ពីឯកសារ F54.1.1 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ក មូលដ្ឋាន ១៧០ និងមូលដ្ឋាន ១៧៤ ទំនងជាមូលដ្ឋានបឋមដែលតាមរយៈនោះ មេធាវីការពារក្តីព្យាយាមធ្វើការអះអាងរបស់ខ្លួន។

¹⁵¹⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៨៣-១៣៨៩។

របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវបានពិភាក្សានៅផ្នែកផ្សេងនៅក្នុងសាលាដំបូង¹⁵¹⁷ ហើយនៅទីនេះនឹងធ្វើការពិភាក្សាតែអំពីបញ្ហាភស្តុតាងដទៃទៀតប៉ុណ្ណោះ។

644. មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានផ្តល់ទម្ងន់មិនគ្រប់គ្រាន់ទៅឧទាហរណ៍ផ្សេងៗនៃសមាជិកក្រុម “ទទួលបានការអនុគ្រោះច្រើនជាងគេ” (ដូចជា អតីតកងទ័ព) ដែលត្រូវយល់ព្រមរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុស ដោយចាត់ទុកករណីទាំងអស់នេះថាជាករណីលើកលែង មិនមែនជាករណីទូទៅឡើយ¹⁵¹⁸។ សហមេធាវីនាំមុខគាំទ្រចំពោះចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព ត្រង់ចំណុចនេះ¹⁵¹⁹ ហើយបន្ថែមថា មេធាវីការពារក្តីបានមើលរំលងភស្តុតាងរបស់នារីបីនាក់ ដែលបានផ្តល់សក្ខីកម្មថា ត្រូវបានគេបង្ខំឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយនឹងកងទ័ពពិការ គឺ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុឃឿន, អុំ ឃឿម និង ជា ខៀប¹⁵²⁰។ មេធាវីការពារក្តីមានកំហុសក្នុងការកំណត់ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បែបនេះថាជាការយល់ព្រមដែលយ៉ាងហោចណាស់សម្រាប់ខាងនារី ករណីទាំងនេះបង្ហាញច្បាស់ថាមិនមានការយល់ព្រមទេ¹⁵²¹។ អ្វីដែលខុសផងដែរនោះ គឺ វិធីសាស្ត្ររបស់មេធាវីការពារក្តីក្នុងការចម្រាញ់យកពាក្យ ឬ ឃ្លាមួយៗពីសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដើម្បីគាំទ្រដល់ទង្វើករណីរបស់ខ្លួន។ ជាឧទាហរណ៍ មេធាវីការពារក្តីបានលើកទង្វើករណីថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ូ សុធាវី បានរៀបរាប់ពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយនឹងកងទ័ពពិការ ថា “មិនមែនជាការរៀបការដោយបង្ខំ”

¹⁵¹⁷ ទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីអំពីភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាទូទៅ ត្រូវបានលើកឡើងខាងលើនៅក្នុងផ្នែក ៨.២.១ កថាខណ្ឌ ១៨៥ និងកថាខណ្ឌបន្តបន្ទាប់៖ ចម្លើយជាក់លាក់ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពអាជឿជាក់បាននៃដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អុំ ឃឿន, ព្រាប សុឃឿន និង មុំ រុន មាននៅខាងក្រោម ផ្នែក ១០។

¹⁵¹⁸ ឯកសារ F54 សាលាដំបូងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៥៩-១២៨០។ ឯកសារ E465 សាលាក្រុម កថាខណ្ឌ ៣៦២៣។

¹⁵¹⁹ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៧១៨-៧២០។

¹⁵²⁰ ឯកសារ E1/461.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អុំ ឃឿម)។ ឯកសារ E1/467.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប)។ ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុឃឿន)។

¹⁵²¹ ឯកសារ E1/461.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អុំ ឃឿម) ទំព័រ ៧៦ បន្ទាត់ ១២ ក្រោយម៉ោង [15.55.58]។ ឯកសារ E1/467.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប) ទំព័រ ២០ បន្ទាត់ ១៩-២៤ មុនម៉ោង [09.55.33]។ ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុឃឿន) ទំព័រ ៨ បន្ទាត់ ១៥-១៧ មុនម៉ោង [09.21.47]។

ដែលផ្ទុយពីការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង¹⁵²²។ ប៉ុន្តែ សម្រង់ពេញលេញ ដែលមេធាវី ការពារក្តីពឹងផ្អែកលើនោះ បានបង្ហាញថា អត្ថន័យពិតប្រាកដរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ូ សុធាវី មានន័យផ្សេងទៅវិញទេ ៖

យុទ្ធជនខាងមុខពិការភ្នែង មករៀបការភ្នែង គេគ្មានបង្ខំទេ គេទៅប្រាប់មកនារីភ្នែង មករៀបចំ ខ្លួន មកការមួយយុទ្ធជនភ្នែង។ ហើយអត់មានអ្នកណាហ៊ានប្រកែកដែរ¹⁵²³

645. មេធាវីការពារក្តីក៏បានលើកទទ្ទឹករណ៍ផងដែរថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន ដែលទទួល ខុសត្រូវលើការរៀបចំពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍កងទ័ពពិការនៅតាខ្មៅ¹⁵²⁴ បានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីលក្ខណៈព្រមព្រៀងនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដែលគាត់គ្រប់គ្រង¹⁵²⁵។ តាមពិតទៅ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន បានពន្យល់ថា មានបញ្ហាចេញ “ពីខាងលើ” ថា កងទ័ពពិការត្រូវរៀបការ ដែលនាំឱ្យនារីៗត្រូវបានគេ “យកមក” រៀបការជាមួយពួកកងទ័ពពិការទាំងនោះ¹⁵²⁶។ សក្ខីកម្ម របស់គាត់បញ្ជាក់ច្បាស់ថា ទាំងបុរស និងនារី មិនមានជម្រើសឡើយ ក្នុងការសម្រេចថាតើត្រូវ រៀបការឬអត់នោះ បើទោះបីជាសាក្សីខ្លះចាត់ទុកថា ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់កងទ័ពពិការ ថាមានប្រយោជន៍សម្រាប់ពួកគេក្តី¹⁵²⁷។

646. ទោះបីជាមេធាវីការពារក្តីកត់សម្គាល់ដោយត្រឹមត្រូវថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន បាន បញ្ជាក់ថាគួរស្រករមានជម្រើស “ក្រោកចេញ” ពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ពួកគេក្តី¹⁵²⁸ ប៉ុន្តែ មេធាវីការពារក្តីមិនបានកត់សម្គាល់អំពីសក្ខីកម្មបន្តទៀតរបស់ សេង សៀន ដែលថា គួរស្រករមិន

¹⁵²² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៦៦។
¹⁵²³ ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ូ សុធាវី) ទំព័រ ៨១ បន្ទាត់ ១-២ មុនម៉ោង [15.50.01]។
¹⁵²⁴ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន ត្រូវបានបញ្ជូនទៅតាខ្មៅដើមឆ្នាំ១៩៧៧ និងចាកចេញនៅខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨៖ ឯកសារ E1/465.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន) ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ១៨-២២ ក្រោយ ម៉ោង [10.49.13]។
¹⁵²⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៥០។
¹⁵²⁶ ឯកសារ E1/465.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន) ទំព័រ ១៥ បន្ទាត់ ៥-៨ មុនម៉ោង [09.44.48], ទំព័រ ១៥ បន្ទាត់ ៤-៥ ក្រោយម៉ោង [09.47.45]។
¹⁵²⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៦៤-១២៦៦។ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៥៩១។
¹⁵²⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៥០។

បានជ្រើសរើសជម្រើសនេះទេ ព្រោះពួកគេគិតថាពួកគេនឹងត្រូវស្លាប់¹⁵²⁹។ បន្ទាប់មកនៅក្នុងសក្ខីកម្មរបស់គាត់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន បានបញ្ជាក់ថា លទ្ធភាពក្នុងការយល់ព្រមរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ មិនអាចធ្វើទៅបានឡើយ នៅមុនពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍¹⁵³⁰។ អ្វីដែលសំខាន់ផងដែរនោះ គឺថា បើទោះបីជាគាត់មានតួនាទីក្នុងដំណើរការ ប៉ុន្តែដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន មិនបានដឹងថាមានអ្វីកើតឡើងចំពោះអ្នកដែលក្រោកចេញ និងថាតើ “រួចពីហ្នឹងគេយកទៅណាទៅណា” ដែរឬអត់នោះទេ¹⁵³¹។

647. ក្នុងករណីណាក្តី បើទោះបីជាភស្តុតាងលើកឡើងថា អ្នក “ទទួលបានការអនុគ្រោះច្រើនជាងគេ” អាចតវ៉ាចំពោះការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ក្តី¹⁵³² តែចំណុចនេះមិនបានលុបហេតុការណ៍នៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ឬលើកឡើងថា អ្នកដែលទទួលបានការអនុគ្រោះច្រើនជាងគេ មានចំនួនច្រើនឡើយ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនត្រូវបានតម្រូវឱ្យពឹងផ្អែកតែទៅលើបទពិសោធន៍ដូចគ្នាឥតខ្ចោះ ដើម្បីទាញសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួនអំពីបទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ឡើយ¹⁵³³។ អំពើដែលបំពេញបានតាមធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅតែជាបទឧក្រិដ្ឋ បើទោះបីវាមានជាទូទៅ ឬអត់ក៏ដោយ។

¹⁵²⁹ ឯកសារ E1/465.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន) ទំព័រ ១៧ បន្ទាត់ ២៤ - ទំព័រ ២០ បន្ទាត់ ១ មុនម៉ោង [10.10.02]។

¹⁵³⁰ ឯកសារ E1/465.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន) ទំព័រ ១៥ បន្ទាត់ ៥-៨ មុនម៉ោង [09.44.48], ទំព័រ ១៥ បន្ទាត់ ៤-៥ ក្រោយម៉ោង [09.47.45] ទំព័រ ១៦ បន្ទាត់ ៦-១៥ មុន និងក្រោយម៉ោង [09.53.16] ទំព័រ ១៧ បន្ទាត់ ១-១៥ ក្រោយម៉ោង [09.56.58], ទំព័រ ៣០ បន្ទាត់ ១៣ - ទំព័រ ៣១ បន្ទាត់ ១ ក្រោយម៉ោង [11.09.23] ទំព័រ ៣១ បន្ទាត់ ១២-១៦ មុនម៉ោង [11.14.16] ទំព័រ ៥៧ បន្ទាត់ ១៩ - ទំព័រ ៥៨ បន្ទាត់ ១៩ មុនម៉ោង [15.08.30]។

¹⁵³¹ ឯកសារ E1/465.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន) ទំព័រ ១៨ បន្ទាត់ ៧-១០ មុនម៉ោង [10.03.22]។

¹⁵³² នៅក្នុងឯកសារ F54.1.9 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឧបសម្ព័ន្ធ ខ៨ ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០ ERN (En) 01652621, 01652622 (មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា មិនមែនការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ទាំងអស់ជាការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំទេ ផ្អែកលើសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឡាយ បូនី ដែលថាអ្នកខ្លះនៅក្នុងកងរបស់គាត់អាចស្នើសុំរៀបការជាមួយមនុស្សពិសេសបាន)។

¹⁵³³ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងត្រឹមត្រូវទៅលើភស្តុតាងរបស់សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលពន្យល់ថា ពួកគេបានបដិសេធមិនរៀបការ៖ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦២៤។

648. មេធាវីការពារក្តីបានលើកទទ្ទឹករណីបន្ថែមទៀតថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសដោយសម្រេចថា ករណីដែលសាក្សីអាចបដិសេធមិនព្រមរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយមិនមានផលវិបាកព្យសនកម្ម គឺជាករណីលើកលែង¹⁵³⁴។ គួរឲ្យកត់សម្គាល់ថា សូម្បីតែឧទាហរណ៍ផ្ទាល់របស់មេធាវីការពារក្តី ក៏មិនបានគាំទ្រចំពោះការអះអាងនេះដែរ។ មេធាវីការពារក្តីបានលើកទទ្ទឹករណីថា “ការអានដោយមិនលម្អៀងនូវសក្ខីកម្មរបស់ សុន រុត ដែលបានបញ្ជាក់ថា គាត់បាន “តវ៉ា” ចំពោះការស្នើរៀបការ ព្រោះតែគាត់រាងនៅក្មេង ក៏មិនគ្រប់គ្រាន់ឲ្យសន្និដ្ឋានថា ការប្រកែករបស់គាត់ ស្ថិតក្នុងកាលៈទេសៈពិសេសនោះដែរ”¹⁵³⁵។ ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុន រុត មិនអាចនិយាយថា អ្នកដទៃទៀតអាចតវ៉ាលើការរៀបការដែរឬអត់នោះ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបាននិយាយយ៉ាងច្បាស់ថា “គេអត់តវ៉ាបាន”¹⁵³⁶។ មេធាវីការពារក្តីក៏បានបង្ហាញដោយមិនត្រឹមត្រូវពីភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលបានបដិសេធពីដំបូងមិនព្រមរៀបការ មុនពេលត្រូវបានបង្ខំនាពេលបន្ទាប់មក ដែលបង្ហាញថា ពួកគេ និងអ្នកដទៃទៀតអាចបដិសេធមិនរៀបការបាន¹⁵³⁷។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហេង ឡែប៊ាង បាននិយាយថា “ចាសការប្រកែកនេះ មានចំនួនបីដង ជាលើកទីបី។ ហើយលើកទីបីនេះ មានការផ្តាំផ្ញើមកថា នាងខ្ញុំនេះ ក្បាលរឹង ដូចមិនព្រមទៅតាមបទបញ្ជា របស់គេអីចឹងណា។ ដល់ហើយពួកពាក្យហ្នឹង ក៏សម្រេចថាទទួលអីចឹងទៅ កុំឲ្យមានបញ្ហាវែងឆ្ងាយតទៅទៀត”¹⁵³⁸។ សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប បានបញ្ជាក់ច្បាស់ប្រហែលគ្នាថា គាត់អាចប្រឆាំងបានមួយពេល ប៉ុន្តែចុងក្រោយត្រូវបង្ខំឲ្យរៀបការ៖

...ខ្ញុំឆ្លើយថាខ្ញុំអត់យកទេ គិតតែគូចាស់ៗសិនទៅ ខ្ញុំមិនទាន់រៀបទេ ព្រោះខ្ញុំនៅក្មេងណាស់ អាចបម្រើអង្គការបានយូរទៀត។ សូមមិត្តបងរៀបឲ្យ រៀបតែចាស់ៗមុនទៅ លើកទី១។ លើកទី២ ខ្ញុំប្រកែកបាន លើកទី១។ លើកទី២ គាត់ហៅខ្ញុំសួរទៀត។ សួរទៀត ខ្ញុំឆ្លើយតែពាក្យដែល

¹⁵³⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៦៩។
¹⁵³⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៦៩។
¹⁵³⁶ ឯកសារ E1/411.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី៣០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុន រុត) ទំព័រ ៥៩ បន្ទាត់ ១៥-១៧ ក្រោយម៉ោង [14.38.04]។
¹⁵³⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៦៩, ជើងទំព័រ ២៤២១។
¹⁵³⁸ ឯកសារ E1/476.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី១៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហេង ឡែប៊ាង) ទំព័រ ៤៥ បន្ទាត់ ៦-៨ មុនម៉ោង [13.46.50]។

១១ ដល់លើកទី៣ គាត់ឱ្យខ្ញុំមកមន្ទីរគ-៦ នៅផ្សារអូរស្រី ឱ្យមកជួបមេធាវីលើទៀត។ ខ្ញុំក៏
មកតាមគាត់។ ដល់ពេលមកតាមគាត់អីចឹងទៅ មេធាវីលើគេថា មិត្តជាកូនអង្គការ បើមិត្តនៅ
ជាមួយម៉ែខី មិត្តគោរពម៉ែខី។ មិត្តនៅជាមួយអង្គការ មិត្តគោរពអង្គការ។ ដូច្នោះត្រូវធ្វើតាមអង្គ
ការចាត់តាំង។ ដល់ខ្ញុំប្រកែកពីរដងហើយមិនបាន លើកទី៣ ខ្ញុំថាធ្វើម៉េចក៏ធ្វើទៅ។ ស្រេចតែ
ចិត្តទៅ បើខ្ញុំប្រកែកមិនបានហើយ។¹⁵³⁹

ដូចដែល ក.ស.ព បានពន្យល់ មេធាវីការពារក្តីមានកំហុសក្នុងការធ្វើឱ្យមានការយល់ច្រឡំថា
លទ្ធភាពរបស់បុគ្គលខ្លះដែលអាចពន្យារពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ថាជាសេរីភាពក្នុងការ
បដិសេធមិនព្រមរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍¹⁵⁴⁰។

649. មេធាវីការពារក្តីក៏បានលើកទទ្ទឹករណ៍ផងដែរ ជាពិសេសពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹង ការរួមដំណែកដោយ
បង្ខំថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសក្នុងការសម្រេចថា ជនរងគ្រោះមិនបានយល់ព្រម
ព្រោះភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានពឹងផ្អែកលើ មិន
អាចជឿជាក់បាន¹⁵⁴¹។

650. មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមើលរំលងការពិតដែលថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ
ប្បវេណី អ៊ុំ ឃឿម ទើបតែបានលើកឡើងនៅដំណាក់កាលចុងក្រោយ នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ថា
ត្រូវបានគេចាប់រំលោភ¹⁵⁴²។ ទទ្ទឹករណ៍នេះគ្រាន់តែបញ្ជាក់ឡើងវិញពីការជំទាស់ដែលបាន
ពិចារណា ហើយដែលត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ច្រានចោលរួចហើយ ដោយអង្គជំនុំជម្រះ
សម្រេចថា ភាពខុសគ្នាណាមួយនៅក្នុងព័ត៌មានរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ ឃឿម មានតិចតួច
(ហើយបានដាក់ពិន័យចំពោះមេធាវីការពារក្តីដែលបានបង្ហាញដោយមិនត្រឹមត្រូវអំពីសក្ខីកម្មរបស់
គាត់)¹⁵⁴³។ លើសពីនេះទៀត សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា បញ្ហានេះត្រូវបានពិភាក្សាដោយ

¹⁵³⁹ ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ឃឿម) ទំព័រ ៥៣ បន្ទាត់ ៨-១៥
មុនម៉ោង [13.53.07]។

¹⁵⁴⁰ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៧២១។

¹⁵⁴¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៦១, ១៣៨១។ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៤៨-៣៦៦១។

¹⁵⁴² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៨៦។ ពាក់ព័ន្ធនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ ឃឿម សូមមើលផងដែរ
ខាងក្រោម ក្នុងផ្នែក ១០.៨ កថាខណ្ឌ ៧៨៦-៧៩៤។

¹⁵⁴³ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៤៩។

ផ្ទាល់ក្នុងអំឡុងពេលស្តាប់សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម¹⁵⁴⁴។ ការជំទាស់គឺជាការ
បំភាន់។ ទោះបីជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម មិនបានប្រើប្រាស់ពាក្យ “រំលោភ” នៅក្នុង
ពាក្យសុំតាំងខ្លួនដំបូងរបស់គាត់ ជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីក្តី¹⁵⁴⁵ តែ
គាត់បានរៀបរាប់ថា គាត់ត្រូវបានគេបង្ខំឱ្យរួមដំណេកជាមួយប្តីរបស់គាត់¹⁵⁴⁶។

651. មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងពីទទ្ទឹករណ៍ប្រហែលគ្នា ទាក់ទងនឹងចម្លើយរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ
ប្បវេណី ព្រាប សុខឿន អំពីការបង្ខំឱ្យរួមដំណេកជាមួយប្តីគាត់¹⁵⁴⁷។ ជាថ្មីម្តងទៀត ទទ្ទឹករណ៍
របស់មេធាវីការពារក្តី ត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងច្រានចោលរួចទៅហើយ ថាមិនត្រឹមត្រូវ
ហើយដោយផ្ទុយទៅនឹងសារណារបស់មេធាវីការពារក្តីនោះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានបង្ហាញ
សំអាងហេតុយ៉ាងច្បាស់លាស់ សម្រាប់ការសម្រេចថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន អាច
ជឿជាក់ និងទុកចិត្តបាន¹⁵⁴⁸។ លើសពីនេះទៀត សហមេធាវីនាំមុខសូមច្រានចោលការកំណត់មិន
ត្រឹមត្រូវម្តងហើយម្តងទៀតរបស់មេធាវីការពារក្តី ទៅលើភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
ព្រាប សុខឿន។ គាត់បាននិយាយនៅក្នុងព័ត៌មានបន្ថែមដែលបានផ្តល់នៅក្នុងឆ្នាំ ២០០៩ថា គាត់មិន
ហ៊ានជំទាស់ទៅនឹងការរៀបចំពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍គាត់ទេ ហើយ “ទ្រាំរស់នៅជាមួយ” រហូតដល់

¹⁵⁴⁴ ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម) ទំព័រ ៥៣
បន្ទាត់ ១៨ - ទំព័រ ៥៤ បន្ទាត់ ១២ ក្រោយម៉ោង [13.57.26]។

¹⁵⁴⁵ ឯកសារ E3/6011 ទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម) ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែសីហា ឆ្នាំ
២០០៩ ERN 00496720។

¹⁵⁴⁶ ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម) ទំព័រ ៥៣
បន្ទាត់ ១៨ - ទំព័រ ៥៤ បន្ទាត់ ១២ ក្រោយម៉ោង [13.57.26]។

¹⁵⁴⁶ ឯកសារ E3/6011 ទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម) ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែសីហា ឆ្នាំ
២០០៩ ERN 00496720-00496721។

¹⁵⁴⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៨២, ១៣៨៧។ ទាក់ទងនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន
សូមមើល ជាទូទៅ ខាងក្រោម ក្នុងផ្នែក ១០.១០ កថាខណ្ឌ ៧៩៩-៨១៣។

¹⁵⁴⁸ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៤៩។

ពួកគេបែកបាក់គ្នា។ ចម្លើយរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខៀន បានបង្ហាញដោយស៊ីស ដាក់គ្នាថា ចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់គាត់ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយការបង្ខំ¹⁵⁴⁹។

652. មេធាវីការពារក្តីក៏បានលើកទឡើងករណីផងដែរថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានជ្រើសរើសដោយ ប្រុងប្រយ័ត្ននូវការអធិប្បាយជាករណីលើកលែង ដើម្បីគាំទ្រដល់ការសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួន និងថា ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីការបង្ខំឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងរួមដំណេក ត្រូវបាន ជ្រើសរើសយកមកដើម្បីបង្កើតជារូបភាពមិនត្រឹមត្រូវ¹⁵⁵⁰។ ឧទាហរណ៍ មេធាវីការពារក្តីបាន លើកទឡើងករណីថា ការដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ រុន ត្រូវបានពួកកងឈ្លបចាប់រំលោភ បាន បំពានទៅលើក្រមសីលធម៌ទាំងអស់ ហើយថា ការសន្និដ្ឋានតែមួយគត់ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូងអាចទាញបានពីសក្ខីកម្មរបស់គាត់នោះ គឺថា កម្មាភិបាលក្នុងតំបន់ បានធ្វើសកម្មភាពដោយ ខុសច្បាប់¹⁵⁵¹។ មេធាវីការពារក្តីក៏បានលើកទឡើងករណីផងដែរថា ការដែលថា រឿងរ៉ាវរបស់ដើមប ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុផាន់ ដែលបានទទួលការផ្សព្វផ្សាយតាមប្រព័ន្ធព័ត៌មាន បង្ហាញថា រឿង នេះជារឿងពិសេស¹⁵⁵² ហើយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនអាចធ្វើការសម្រេចណាមួយផ្អែកលើ សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ូ សុផាន់បានទេ ព្រោះគាត់ជាមនុស្សភេទទីបី¹⁵⁵³។ ដូចពី ខាងលើដែរ ទឡើងករណីទាំងអស់នេះមិនបានទទួលស្គាល់ថាគឺ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានប្រើ ប្រាស់ដោយរបៀបណាដែលភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដើម្បីគាំទ្រការសម្រេចលើអង្គ ហេតុរបស់ខ្លួន¹⁵⁵⁴។ ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តី អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនបាន ចាត់ទុកគ្រប់ចំណុចទាំងអស់នៃព័ត៌មានទាំងអស់នេះថាជាការតំណាងឡើយ ប៉ុន្តែ អង្គជំនុំជម្រះ បានពឹងផ្អែកទៅលើចំណុចសំខាន់នៃព័ត៌មានទាំងអស់នេះ ដែលមានការគាំទ្រដោយភ័ស្តុតាងដទៃ ផ្សេងទៀត។

¹⁵⁴⁹ ឯកសារ E3/6407a ទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខៀន) ចុះថ្ងៃទី០១០ ខែមក រា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00580714-00580715។

¹⁵⁵⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៧៤, ១៣៨២។

¹⁵⁵¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៨៨។

¹⁵⁵² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៩០។ សូមមើលផងដែរ ខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៧៩៧។

¹⁵⁵³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៩០។ សូមមើលផងដែរ ខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៨២២-៨២៦។

¹⁵⁵⁴ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៦០, ៣៦៦១។

653. មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញអំពីកំហុសឆ្គងណាមួយនៅក្នុងការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថា គូស្រករមិនបានព្រមព្រៀងចំពោះការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំឡើយ¹⁵⁵⁵។ ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីគាំទ្រយ៉ាងច្បាស់ចំពោះការសន្និដ្ឋាននេះ។

៩.៦.៤.២.២. ការពាក់ព័ន្ធនៃបរិបទវប្បធម៌ទៅក្នុងការវាយតម្លៃលើភាពធ្ងន់ធ្ងរ

654. មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងព្យាយាមលាក់បាំងកំហុសក្នុងការវាយតម្លៃរបស់ខ្លួនទៅលើភាពធ្ងន់ធ្ងរ តាមរយៈការបំបែកដោយសិប្បនិម្មិតនូវបទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការរួមភេទនៅក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ចេញពីបរិបទនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បែបប្រពៃណីរបស់កម្ពុជា¹⁵⁵⁶។ សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានបំបែកដោយត្រឹមត្រូវអំពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ចេញពីការអនុវត្តការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយផ្សំផ្គុំនៅក្នុងវប្បធម៌កម្ពុជា¹⁵⁵⁷។

655. ជាគោលការណ៍ សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របថា បរិបទដែលអំពើនោះត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើង និងលក្ខណៈនៃជនរងគ្រោះ អាចមានភាពពាក់ព័ន្ធនឹងការវាយតម្លៃលើភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃអំពើនោះ និងថា តើអំពើនោះអាចចាត់ទុកជាអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀតដែរឬអត់¹⁵⁵⁸។ ប៉ុន្តែ នៅក្នុងការអនុវត្តវាមានការលំបាកសឹងថាមិនអាចទៅរួច ក្នុងការប្រមើលមើលស្ថានភាព ដែលបរិបទវប្បធម៌នៃអំពើមួយ ដែលមានភាពធ្ងន់ធ្ងរគ្រប់គ្រាន់ ក្នុងការបង្កើតបានជាអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ថានឹងអាចជួយសម្រាលអំពើនោះពីភាពធ្ងន់ធ្ងរបែបនេះបាន។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានដកស្រង់ករណីដែលតុលាការបានអនុវត្តវិធីសាស្ត្របែបនេះឡើយ។

656. ទោះជាក្នុងករណីណាក្តី បញ្ហាមិនចាំបាច់ត្រូវសម្រេចឡើយនៅក្នុងករណីនេះ។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញអំពីកំហុសក្នុងការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថា “ការរៀបការតាមការផ្សំផ្គុំនៅក្នុងវប្បធម៌កម្ពុជា ខុសគ្នាយ៉ាងខ្លាំងទៅនឹងការរៀបការដោយបង្ខំនៅក្នុងរបបកម្ពុជា

¹⁵⁵⁵ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៩៦, ៣៦៩៧។

¹⁵⁵⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៣៦, ១១៥០-១១៥៥។

¹⁵⁵⁷ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៨៨-៣៦៨៩។

¹⁵⁵⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១២៦-១១២៧។

ប្រជាធិបតេយ្យ”¹⁵⁵⁹។ ទទ្ទឹករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីហាក់ដូចជាចង់លើកឡើងថា ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំរបស់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ មានលក្ខណៈប្រហាក់ប្រហែលគ្នាខ្លាំងជាមួយនឹងការអនុវត្តការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដែលបានទទួលស្គាល់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដែលការរៀបការដោយបង្ខំមិនអាចត្រូវបានចាត់ទុកថាជាអំពើឆ្គន់ឆ្គួរ (ឬជាអំពើដែលបណ្តាលឱ្យមានការឈឺចាប់ឆ្គន់ឆ្គួរ)¹⁵⁶⁰។ ទោះជាយ៉ាងណា ភ័ស្តុតាងបង្ហាញថា បទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ខុសគ្នាជាសារវន្តពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បែបប្រពៃណីខ្មែរ។

657. ជាដំបូង ទទ្ទឹករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីមិនបានទទួលស្គាល់ថា អំពើហិង្សាដែលមានជាប់មកជាមួយបទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ មិនដែលធ្លាប់មកពីមុនមកឡើយ ក្នុងសង្គមកម្ពុជាបែបប្រពៃណី¹⁵⁶¹។ ចំណុចដែលច្បាស់ជាងគេបំផុត គឺ អង្គហេតុដែលថា នៅក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ប្រជាជនត្រូវទទួលរងការគំរាមកំហែង ដោយយកទៅអប់រំ ឬស្លាប់ ប្រសិនបើពួកគេបដិសេធមិនព្រមរៀបការ ឬរួមដំណេកនៅក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ខ្លួន¹⁵⁶²។ ឧទាហរណ៍ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ៅ គ្រឿន ពីដំបូងបានបដិសេធមិនព្រមរៀបការ ហើយត្រូវបានបញ្ជូនទៅកន្លែងអប់រំរយៈពេលបីទៅបួនខែ¹⁵⁶³។ ចុងក្រោយ គាត់យល់ព្រមរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយសារតែគាត់ “ខ្លាចវាកើតឡើងចំពោះខ្ញុំម្តងទៀត”¹⁵⁶⁴។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ុ រុន ត្រូវបានកងឈ្នួបប្រាំនាក់ចាប់រំលោភផ្លូវភេទ ដោយសារតែគាត់មិនព្រមរៀបការ¹⁵⁶⁵។ ពីរថ្ងៃក្រោយមក គាត់រៀបការ។ គាត់និយាយថា “ខ្ញុំនៅតែរៀបការ ព្រោះគេគំរាមខ្ញុំថា ត្រូវតែរៀបការ ហើយរឿងរ៉ាវដែល

1559 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៨៨។
 1560 សូមមើល កថាខណ្ឌ ៦៥៤-៦៦៣, ៦៧៣។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ៥៥៦-៥៦០។
 1561 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៨៨។ សូមមើលផងដែរ ត្រង់ចំណុចនេះ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៦៨៤-៦៨៦។
 1562 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦១៨, ៣៦២១-៣៦២២។
 1563 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៨៦, ជើងទំព័រ ២២១៣។
 1564 ឯកសារ E3/5561 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ៅ គ្រឿន) ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ERN (KH) 00375550-00375551។
 1565 ឯកសារ E1/475.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ុ រុន), ទំព័រ ៣៨ បន្ទាត់ ៧-៩ ក្រោយម៉ោង [11.20.29]។

កើតឡើងនោះ គេថាបើសិនជាខ្ញុំនិយាយក៏ស្លាប់។ ខ្ញុំមិនរៀបការក៏ស្លាប់ ខ្ញុំខ្លាចស្លាប់ ដើម្បីកូនខ្ញុំ ខ្ញុំ សុខចិត្តរៀបការទាំងទឹកភ្នែកហ្នឹងតែម្តង”¹⁵⁶⁶។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម បានបញ្ជាក់ថា គាត់ផ្សំដំណែក ដោយសារតែគាត់យល់ថា ប្រសិនបើគាត់បដិសេធមិនផ្សំដំណែក ពួកល្មើបដែល គាត់បានឃើញតាមឃ្នាំមើលនៅផ្ទះគាត់នោះ នឹងយកគាត់ទៅសម្លាប់¹⁵⁶⁷។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន រួមដំណែកជាមួយប្តីគាត់ ដោយសារតែភ័យខ្លាចថា គាត់ត្រូវគេយកទៅសម្លាប់¹⁵⁶⁸ ។

658. នៅក្នុងចម្លើយតបចំពោះសក្ខីកម្មនេះ និងដើម្បីឱ្យស្របគ្នាជាមួយនឹងព័ត៌មានរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណីដទៃទៀត¹⁵⁶⁹ មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងដោយមិនមានទម្ងន់ថា អំពើហិង្សាផ្ទាល់ គឺជា លក្ខណៈមួយនៃសង្គមខ្មែរបែបប្រពៃណី¹⁵⁷⁰។ មេធាវីការពារក្តីព្យាយាមប្រើប្រាស់ភស្តុតាងដែល ថា ក្មេងៗខ្មែរនៅក្នុងអំឡុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៧០ ត្រូវឱពុកម្តាយ និងគ្រូរាយ ដើម្បីលើកទង្វើករណីថា អំពើហិង្សាដែលបក្សកុម្មុយនីស្តប្រើប្រាស់ គឺ ការសម្លាប់ ការរំលោភសេពសន្ថវៈ ការធ្វើទារុណកម្ម ពលកម្មធ្ងន់ធ្ងរ គឺជាផ្នែកមួយនៃវប្បធម៌ខ្មែរ¹⁵⁷¹។ ទង្វើករណីនេះមិនមានមូលដ្ឋាននៅក្នុងអង្គហេតុ សំអាងហេតុ ឬភស្តុតាងដែលមាន នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឡើយ។

659. ទង្វើករណីទីពីររបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា ក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង ដោយសារតែសម្ពាធសង្គម មានន័យថា បុគ្គលមិនអាចយល់ព្រមពិតប្រាកដនៅក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បែបប្រពៃណីនោះ

¹⁵⁶⁶ ឯកសារ E1/475.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ុ រុន) ទំព័រ ៣៨ បន្ទាត់ ១៨-២០ ក្រោយម៉ោង [11.22.36]។

¹⁵⁶⁷ ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម) ទំព័រ ៤៣ បន្ទាត់ ១៨-២៤ ក្រោយម៉ោង [13.29.56]។

¹⁵⁶⁸ ឯកសារ E1/489.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន) ទំព័រ ៣៧ បន្ទាត់ ៥- ៨ មុនម៉ោង [11.09.48]។

¹⁵⁶⁹ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E3/9831 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ចិត សុផា) ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែ តុលា ឆ្នាំ២០១៤, ឆ៖១១៥ ERN (KH) 01032178។ ឯកសារ E1/476.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី ហេង ឡឿហ៊ាង) ទំព័រ ៣៣ បន្ទាត់ ២០-២៣ មុនម៉ោង [11.19.27]។

¹⁵⁷⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១២៦-១១២៩។

¹⁵⁷¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១២៧-១១២៨។

ក៏មិនមានមូលដ្ឋានដែរ¹⁵⁷²។ ដើម្បីបង្ហាញពីចំណុចនេះ មេធាវីការពារក្តីបង្ហាញដោយខុសពីសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ សុផានី និង អ៊ុំ យឿម¹⁵⁷³។ នៅក្នុងកថាខណ្ឌនៃសក្ខីកម្មរបស់គាត់ដែលមេធាវីការពារក្តីបានពឹងផ្អែកលើ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ សុផានី បានពន្យល់ថា នៅពេលរបបនេះចាប់ផ្តើម ម្តាយភ្នែកគាត់បានប្រាប់គាត់ឲ្យនិយាយថា គាត់ និងគូដណ្តឹងរបស់គាត់ បានរៀបការរួចហើយ ដើម្បីកុំឲ្យបក្សកុម្មុយនីស្តបង្ខំពួកគាត់ឲ្យរៀបការជាមួយអ្នកដទៃ¹⁵⁷⁴។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម យល់ឃើញថា គាត់ត្រូវតែទទួលយកគូស្រករ តាមការជ្រើសរើសរបស់ឪពុកម្តាយ ប៉ុន្តែ គាត់បានបញ្ជាក់ថា នេះគឺដោយសារតែឪពុកម្តាយគាត់រៀបចំផ្សំផ្គុំគាត់ ឲ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ តែជាមួយបុរសណាដែលពួកគាត់ជឿទុកចិត្ត និងស្រឡាញ់ប៉ុណ្ណោះ¹⁵⁷⁵។ ច្បាស់ណាស់ថា វាអាស្រ័យទាំងស្រុងលើអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងការឆ្លើងឆ្លែងលើភ័ស្តុតាង និងធ្វើការពិចារណាលើភ័ស្តុតាងរបស់អ្នកជំនាញ¹⁵⁷⁶ ដើម្បីសន្និដ្ឋានថា មានការយល់ព្រមនៅក្នុង ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយផ្សំផ្គុំ បើទោះបីជាការយល់ព្រមនោះ ត្រូវបានប្រគល់សិទ្ធិជូនទៅឪពុកម្តាយ ឬក្រុមគ្រួសារក្តី¹⁵⁷⁷។ ចំណុចនេះគឺពិតជាបែបនេះ ដោយសារតែភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាច្រើន ដែលនិយាយផ្ទាល់អំពីតួនាទីនៃការឯកភាពនៅក្នុងពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយផ្សំផ្គុំតាមបែបប្រពៃណី។ ឧទាហរណ៍ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កែវ ធារី បានបញ្ជាក់ថា នៅមុនរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ក្រុមគ្រួសារគាត់នឹងមិនបង្ខំគាត់ឲ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ទេ ប្រសិន

¹⁵⁷² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១២២-១១២៥, ១១៥៩, ១១៦០។ មេធាវីការពារក្តីក៏មិនបានផ្តល់មូលដ្ឋានណាមួយសម្រាប់ការអះអាងរបស់ខ្លួននៅក្នុង ១១៦០ ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពុំមានសិទ្ធិសំអាងលើសក្ខីកម្មរបស់អ្នកជំនាញ Kasumi Nakagawa ដើម្បីសន្និដ្ឋានថា ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយមានការរៀបចំ ត្រូវបានធ្វើឲ្យស្របច្បាប់ដោយបុគ្គលដែលបានប្រគល់សិទ្ធិក្នុងការសម្រេចឲ្យទៅគ្រួសាររបស់ពួកគេ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពិចារណាដោយប្រុងប្រយ័ត្នលើភ័ស្តុតាងរបស់អ្នកជំនាញ (ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៨៧-៣៦៨៨) ជាមួយនឹងភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សី (ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៣៦-៣៦៤០) ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយមានការរៀបចំខុសពីបទបញ្ជាស្តីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នៅក្នុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។

¹⁵⁷³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៦០។

¹⁵⁷⁴ ឯកសារ E1/252.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ សុផានី) ទំព័រ ១៧ បន្ទាត់ ១៨-២៣ ក្រោយម៉ោង [09.57.13]។

¹⁵⁷⁵ ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម) ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ៩-១១ មុនម៉ោង [1.036.19]។

¹⁵⁷⁶ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៨៨។

¹⁵⁷⁷ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៨៨។

បើគាត់មិនពេញចិត្តស្វាមីដែលបានជ្រើសរើសនោះ¹⁵⁷⁸។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន បានពន្យល់ថា “ក្នុងរបបប្តឹងគ្មានមនុស្សណាហ៊ានប្រឆាំងនឹងអង្គការបក្សទេ... គេមិនដែលយោគយល់ថា ម៉ែឱ ដូចម៉ែឱរៀបចំឱ្យ បើអ្នកឯងមិនស្រឡាញ់ទេ អាចលែងគ្នាបាន សម័យនឹងគ្មានឱ្យលែងបានទេ”¹⁵⁷⁹។

660. មិនមានការគាំទ្រផងដែរចំពោះការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា ការរួមភេទលើកទីមួយ ក្រោយពេលរៀបការ “មិនខុសគ្នា អាស្រ័យថា ការរួមភេទនោះបានកើតឡើង ក្នុងក្របខណ្ឌនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមការផ្សំផ្គុំពីឱពុកម្តាយ ឬពីអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនោះឡើយ”¹⁵⁸⁰។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានផ្តល់ភស្តុតាង ដើម្បីគាំទ្រការពោលបញ្ជីតបញ្ចៀងដែលថា ការរំលោភផ្លូវភេទលើភរិយា មានច្រើននៅក្នុងសង្គមកម្ពុជា¹⁵⁸¹ ដោយយោងទៅតែចម្លើយដែលមិនពាក់ព័ន្ធរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កែវ ធារី ដែលថា គាត់មិនចង់ពិភាក្សាអំពីការរួមភេទជាមួយអ្នកស្តាប់ចម្លើយគាត់ឡើយ¹⁵⁸²។ មេធាវីការពារក្តីក៏មិនបានបង្ហាញសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលបានរៀបរាប់ពីការគំរាមកំហែង ដែលបង្ខំពួកគាត់ឱ្យធ្វើការរួមភេទជាមួយគូស្រករថ្មីរបស់ពួកគេ នៅក្រោមបទបញ្ជាការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ¹⁵⁸³។ ទន្ទឹមគ្នាដែលពាក់ព័ន្ធរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា ការបង្ខំគូស្រករឱ្យរៀបការមុន

1578 ឯកសារ E3/9662 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កែវ ធារី) ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឆ៖ ២២-២៥ ERN 01045651 ។

1579 ឯកសារ E1/487.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន) ទំព័រ ៦៤ បន្ទាត់ ២៥ - ទំព័រ ៦៥ បន្ទាត់ ៥ ក្រោយម៉ោង [15.03.36]។

1580 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣២១។

1581 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣២១, ជើងទំព័រ ២៥០៣។

1582 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣២១, ជើងទំព័រ ២៥០៣។

1583 ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កុល ណែម) ទំព័រ ៧៧ បន្ទាត់ ១២-១៤ ក្រោយម៉ោង [15.08.56]។ ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ង៉ែត ចាត) ទំព័រ ៩៦ បន្ទាត់ ១២ - ទំព័រ ៩៧ បន្ទាត់ ៦ ក្រោយម៉ោង [16.04.09]។ ឯកសារ E1/489.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ង៉ែត ចាត) ទំព័រ ១០ បន្ទាត់ ២២ - ទំព័រ ១១ បន្ទាត់ ២ ក្រោយម៉ោង [09.30.46]។ ឯកសារ E1/489.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន) ទំព័រ ៣៧ បន្ទាត់ ៥-៨ មុនម៉ោង [11.09.48]។

ពេលតម្រូវឱ្យពួកគេរួមភេទ ដើម្បីធ្វើឱ្យស្របច្បាប់នូវទំនាក់ទំនងផ្នែករាងកាយ¹⁵⁸⁴ ត្រូវបានបង្ហាញ ខុសយ៉ាងខ្លាំង។ ការដែលថា គូស្រករត្រូវបានបង្ខំឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ មុនពេលតម្រូវឱ្យធ្វើការ រួមភេទជាមួយគ្នា ដែលធ្វើឱ្យអំពើដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ កាន់តែមានភាពធ្ងន់ធ្ងរជាង ឧទាហរណ៍ធម្មតានៃការរំលោភសេពសន្ថវៈទៅទៀត មិនតិចជាង ការធ្វើឱ្យព្យសនកម្មដែលបាន ទទួលមានភាពកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរ។

661. ទីបី អង្គជំនុំជម្រះនេះមិនគួរទទួលយកការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា ការគ្រប់គ្រងទៅ លើទំនាក់ទំនងរវាងបុរស និងនារី ត្រូវបានធ្វើឡើងបន្តពីរចនាសម្ព័ន្ធសង្គមកម្ពុជាបែបប្រពៃណី និង មិនបានបង្កើតនូវការរឹតបន្តឹងថ្មីលើទំនាក់ទំនងផ្លូវភេទ ឬមនោសញ្ចេតនាឡើយ¹⁵⁸⁵។ ដើម្បីគាំទ្រ ដល់ទស្សនវិស័យនេះ មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា សង្គមកម្ពុជាមិនបានលើកទឹកចិត្តតាំងពីយូរ មកហើយនូវទំនាក់ទំនងផ្លូវភេទ ក្រៅចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍¹⁵⁸⁶ ហាមឃាត់ការលែងលះ¹⁵⁸⁷ និង អភិរក្សទៅលើសញ្ញាណនៃភាពបរិសុទ្ធ និងព្រហ្មចារីរបស់ស្ត្រី¹⁵⁸⁸។ បើទោះបីជានៅមុនរបបកម្ពុជា ជាប្រជាធិបតេយ្យ រដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជាក៏អភិរក្សអំពីទំនាក់ទំនងស្នេហារវាងបុរស និងនារីក្តី តែភ័ស្តុតាង នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានបង្ហាញថា នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ការ ហាមឃាត់ដែលដាច់ខាតបន្ថែមទៀត ត្រូវបានបង្កើតឡើងដែលធ្វើឱ្យផ្លាស់ប្តូរទស្សនៈបែប ប្រពៃណីនៃសុភាពរាបសា។ ឧទាហរណ៍មួយដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជុំ សាមៀន បានផ្តល់ ដោយនិយាយថា “ពេលគេបង្ខំឱ្យរៀបការ ខ្ញុំប្រកែកគេ។ គេប្រាប់ខ្ញុំថា “បើអ្នកឯងមិនរៀបការ ទេ អ្នកឯងទៅញញឹកដាក់បុរសណាក៏អត់បានដែរ។ បើញញឹកដាក់បុរសណាគេឃើញ នៅអ្នកនឹង ត្រូវ ប្រយ័ត្នតែងាប់” គេថាអីចឹង” ¹⁵⁸⁹។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កែវ ធារី បានរំលឹកថាបានឮគេ និយាយថា “បើយើងប្តីមានតែនិយាយ ជាមួយបុរសណានោះ គេនឹងចោទថាខុសសីលធម៌ ហើយនឹង

1584 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣០៥។
1585 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២១៧, ១២១៨។
1586 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២១៧, ១២១៨។
1587 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២២០។
1588 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២១៨។
1589 ឯកសារ E1/321.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជុំ សាមៀន) ទំព័រ ៥១ បន្ទាត់ ១០-១៣ ក្រោយម៉ោង [14.25.09]។

ត្រូវយកទៅសម្លាប់ចោល”¹⁵⁹⁰។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យស ផល បាននិយាយថា “អីចឹងយើង ត្រូវ គ្រាន់តែមាននិយាយថា យើងត្រូវនិយាយថា “ស្រឡាញ់គ្នា”។ អត់មាននិយាយថា បើសិនជា និយាយថាវើបម្រះ រកផ្លូវបែកគ្នាហ្នឹង អាហ្នឹងប្រហែលជាបែកក្បាលទាំងពីរនាក់ហើយ មិនបែក ក្បាលអីទេ បែកក្បាលគឺងាប់តែម្តង”¹⁵⁹¹។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន បានរំលឹកអំពីហេតុ ការណ៍ចំនួនពីរ ដែលបុរសនារីដែល ស្រឡាញ់គ្នា ត្រូវបានគេរកឃើញថា “ខុសសីលធម៌” ហើយ ត្រូវបានគេសម្លាប់ ដែលមូលហេតុគឺថា ពួកគេមិនបានរាយការណ៍ពីទំនាក់ទំនងរបស់ខ្លួនទៅថ្នាក់ លើ¹⁵⁹²។ មិនមានភស្តុតាងដែលថា ច្បាប់បែបនេះមានទំនាក់ទំនងជាមួយទស្សនៈវប្បធម៌ប្រពៃណី ឡើយ។

662. ជាចុងក្រោយ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញចេញពីការអះអាងរបស់ខ្លួនដែលថា ការតាមដាន របស់រដ្ឋាភិបាលទៅលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ គឺជាការអនុវត្តទូទៅ ដែលមិនមែនត្រឹមនៅក្នុង ប្រទេសកម្ពុជា មុនរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងនៅក្នុងសង្គមនានា នៅទូ ទាំងពិភពលោកផង¹⁵⁹³។ សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របថា ការទទួលស្គាល់របស់រដ្ឋាភិបាល ទៅ លើសេចក្តីសម្រេចរបស់បុគ្គល ក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ គឺជាការអនុវត្តសីលធម៌ជាសកល និង មិនមានទោសអ្វីឡើយ។ ប៉ុន្តែ ការលើកឡើងថា បទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់កម្ពុជា

¹⁵⁹⁰ ឯកសារ E3/9662 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កែវ ធារី) ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឆ៖ ៦៨ ERN 01045657។

¹⁵⁹¹ ឯកសារ E1/464.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យស ផល) ទំព័រ ២៣ បន្ទាត់ ២៣ - ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ៣ ក្រោយម៉ោង [10.51.08]។ សូម្បីតែគូស្រករដែលចុះសម្រុងនឹងគ្នា ក៏មិនអាចរស់នៅជាមួយគ្នាបាន យោង តាមទស្សនទានប្រពៃណីនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កែវ ធារី ពណ៌នាពីរបៀបដែលប្តីរបស់គាត់បានកុហក មេកងរបស់ខ្លួនដើម្បីទៅលេងភាត៖ ឯកសារ E3/9662 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កែវ ធារី) ចុះ ថ្ងៃទី០៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឆ៖ ៥៥ ERN 01045656។

¹⁵⁹² ឯកសារ E1/465.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន) ទំព័រ ៥៧ បន្ទាត់ ១៤- ១៩ក្រោយម៉ោង [15.06.43]។

¹⁵⁹³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៤៩។

ប្រជាធិបតេយ្យ គ្រាន់តែតំណាងឱ្យភាពទទួលស្គាល់ផ្លូវការលើសេចក្តីសម្រេចចិត្តរបស់បុគ្គលពីរ
រូប គឺច្បាស់ណាស់ថាត្រូវបានមោឃភាពដោយភ័ស្តុតាងដែលមាននៅចំពោះមុខតុលាការ¹⁵⁹⁴។

663. នៅពីខាងក្រោយការព្យាយាមនីមួយៗរបស់មេធាវីការពារក្តីក្នុងការប្រៀបធៀបឱ្យស្មើគ្នារវាងបទ
បញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់បក្សកុម្មុយនីស្ត ជាមួយនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បែប
ប្រពៃណី គឺជាការលើកឡើងពោលពេញទៅដោយបញ្ហា ដែលថា វាមិនមានការពាក់ព័ន្ធថាតើព្យសន
កម្មនេះត្រូវបានបង្កឡើងដោយមន្ត្រីរដ្ឋ ឬដោយប្រជាជនឡើយ¹⁵⁹⁵។ វិធីសាស្ត្រនេះជាការយល់
ច្រឡំពីតួនាទីដែលរដ្ឋបានអនុវត្ត នៅក្នុងការរស់នៅរបស់ប្រជាជន និងព្យសនកម្មជាក់លាក់ ដែល
បង្កឡើងដោយអាជ្ញាធររដ្ឋ ដែលមិនមានការគ្រប់គ្រងត្រួតពិនិត្យ។ ទំនាក់ទំនងរវាងរដ្ឋ និងប្រជា
ជន ខុសគ្នាជាសារវន្ត ជាមួយនឹងទំនាក់ទំនងរវាងកូន និងឪពុកម្តាយ។ មានការត្រួតពិនិត្យទៅលើ
សិទ្ធិអំណាចដែលឪពុកម្តាយអាចអនុវត្តទៅលើកូនៗរបស់ខ្លួន មិនមែនតាមតួនាទីរបស់រដ្ឋខ្លួនឯង
ឡើយ។ ហេតុដូច្នោះ បើទោះបីជាកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យគ្រាន់តែផ្ទេរតួនាទី ដែលកន្លងមកត្រូវបាន
អនុវត្តនៅក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ពីឪពុកម្តាយទៅកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យខ្លួនឯងក្តី (ដែលកម្ពុ
ជាប្រជាធិបតេយ្យមិនបានធ្វើដូច្នោះទេ) ក៏ការអនុវត្តនេះមិនមែនជាការផ្លាស់ប្តូរដោយអព្យាក្រឹត្យឡើ
យ។

**៩.៦.៤.២.៣. តើអំពើនានាអាចមានភាពធ្ងន់ធ្ងរគ្រប់គ្រាន់ដែរឬទេ ប្រសិនបើអំពើនោះមិនត្រូវបានកំណត់
ថាជាអំពើឧក្រិដ្ឋ**

664. ដើម្បីបង្កើតការអះអាងរបស់ខ្លួនអំពីភាពធ្ងន់ធ្ងរនោះ មេធាវីការពារក្តីបានរៀបចំឡើងវិញនូវទង្វើករ
ណ៍របស់ខ្លួនអំពី “អនីត្យានុកូលភាពផ្លូវការ”¹⁵⁹⁶។ មេធាវីការពារក្តីបានលើកទង្វើករណ៍ថា ដោយ
សារអំពើជាមូលដ្ឋាន គឺ ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ មិនត្រូវបានកំណត់ជាបទឧក្រិដ្ឋ ដាច់តែ
ឯងនៅពេលនោះ អ្នកតាក់តែងច្បាប់ប្រាកដណាស់ មិនបានពិចារណាថា អំពើនេះមានភាពធ្ងន់ធ្ងរ

¹⁵⁹⁴ សូមមើល ការសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអំពីយន្តការឃ្លាំមើល និងរាយការណ៍ដែលតាម
រយៈយន្តការនេះ គោលនយោបាយស្តីពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវបានអនុវត្ត៖ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៥៤-
៣៦៥៨។

¹⁵⁹⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២២២, ១២២៥។

¹⁵⁹⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៤៦-១១៤៧។ សូមមើល ខាងលើ កថាខណ្ឌ ៥៣០ និង ៥៣៩។

ឡើយ¹⁵⁹⁷។ បើយោងតាមមេធាវីការពារក្តី ចំណុចនេះបង្ហាញថា តាមបទដ្ឋាននៃពេលវេលា បទ
បញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការរួមដំណេកដោយបង្ខំ នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ មិន
អាចបំពេញបានតាមលក្ខខណ្ឌវិនិច្ឆ័យ ស្ថានទម្ងន់ និងលក្ខណៈ សម្រាប់អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេង
ទៀតឡើយ។

665. ទង្វើករណីនេះមិនត្រឹមត្រូវទេ ទាំងលើអង្គហេតុ និងលើបញ្ហាគោលការណ៍។ ដូចដែលបានលើក
ឡើងពីខាងលើ ច្បាប់ជាតិ និងច្បាប់អន្តរជាតិ ពិតជាបានគ្រប់គ្រងលើអំពើ ដែលចោទជាបញ្ហានា
ពេលនោះ¹⁵⁹⁸។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានច្រានចោលដោយត្រឹមត្រូវលើបណ្តាសំអាងហេតុ
នេះ អាស្រ័យដោយវិធីសាស្ត្រក្នុងការវាយតម្លៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ដែលអង្គជំនុំជម្រះនេះ
បានកំណត់ឡើង¹⁵⁹⁹។

666. ទោះជាក្នុងករណីណាក្តី មេធាវីការពារក្តីមិនបានដកស្រង់ឯកសារគតិយុត្តិណាមួយ សម្រាប់ការ
អះអាងដែលថា ធាតុផ្សំស្ថានទម្ងន់ត្រូវវាយតម្លៃ ដោយយោងទៅស្ថានភាពនៃច្បាប់ជាតិ និងច្បាប់
អន្តរជាតិ នាពេលវេលានោះ។ មិនមានអ្វីគួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើលឡើយ មិនមានឯកសារគតិយុត្តិណាមួយ
សម្រាប់ការអះអាងនេះ ដើម្បីវាយតម្លៃស្ថានទម្ងន់តាមលក្ខណៈនេះ ដោយតម្រូវឱ្យមានការកំណត់
ជាបទឧក្រិដ្ឋដាច់ដោយឡែក ដើម្បីសម្រេចថាអំពើមួយបំពេញបានតាមធាតុផ្សំនៃអំពើអមនុស្សធម៌
ផ្សេងទៀត និងធ្វើឱ្យអត្ថិភាពនៃប្រភេទ “បន្ទាប់បន្សំ” នៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ទៅជា
គ្មានន័យ¹⁶⁰⁰។ គោលជំហររបស់មេធាវីការពារក្តីក៏នឹងបណ្តាលឱ្យមានការចោទសួរផងដែរដល់ប
ណ្តាសេចក្តីសម្រេចជាច្រើន របស់តុលាការអន្តរជាតិនានា ដែលទទួលស្គាល់ថា បណ្តាអំពើជា
ច្រើន ដែលមិនត្រូវបានកំណត់ជាបទឧក្រិដ្ឋនោះ ជាអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត។

¹⁵⁹⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៤៦-១១៤៧។

¹⁵⁹⁸ សូមមើល ជាទូទៅ ផ្នែក ៩.៦.១ កថាខណ្ឌ ៥១៥ និងកថាខណ្ឌបន្តបន្ទាប់។

¹⁵⁹⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៧៤១។

¹⁶⁰⁰ Mettraux ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ផ្នែក ៦.១០.១.២ ទំព័រ ៦៩៥។ ឧបសម្ព័ន្ធ ២៧។

៩.៦.៤.៣. ធាតុផ្សំទី៣៖ ព្យាសនកម្ម ឬការរលីចាប់ផ្តើម និងផ្លូវកាយចុងចូរ ឬការប៉ះពាល់ ចុងចូរដល់សេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្ស

- 667. មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញកំហុសក្នុងការសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលថា គូ ស្រករត្រូវបានបង្ខំឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងរួមដំណេក នៅក្នុងបបកម្តុជាប្រជាធិបតេយ្យ បាន ទទួលរងការឈឺចាប់ផ្លូវចិត្ត និងផ្លូវកាយធ្ងន់ធ្ងរ¹⁶⁰¹ ។
- 668. មេធាវីការពារក្តីផ្តល់មូលដ្ឋានសម្រាប់ការជំទាស់នេះទៅលើការអះអាងដែលថា (១) អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងមើលរំលងលើចំណុចនៃបទប្បញ្ញត្តិកម្ពុជា ហិង្សានៅពេលវាយតម្លៃលើការឈឺ ចាប់ (២) អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មិនបានពិចារណាលើ ការផ្លាស់ប្តូរអាកប្បកិរិយាជាបន្តបន្ទាប់ របស់ជនរងគ្រោះ (៣) អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសក្នុងការវាយតម្លៃលើសក្តីកម្ម របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និង (៤) ភ័ស្តុតាងនៃការឈឺចាប់ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពឹង ផ្អែកលើ គឺមិនមែនជាការតំណាងឱ្យបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះឡើយ។ សហមេធាវីនាំមុខក៏ នឹងពិភាក្សាផងដែរ លើបញ្ហាបន្ថែមដែលបានលើកឡើងដោយប្រយោល ដោយការជំទាស់របស់ មេធាវីការពារក្តី ចំពោះការវាយតម្លៃរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង លើការឈឺចាប់ (៥) ដែលថា ភ័ស្តុតាងបង្ហាញថា បទបញ្ជាការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការរួមដំណេកដោយបង្ខំ គឺជាការប៉ះ ពាល់ធ្ងន់ធ្ងរ ដល់សេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្ស។

៩.៦.៤.៣.១. ភាពពាក់ព័ន្ធនៃបទប្បញ្ញត្តិកម្ពុជា ចំពោះការវាយតម្លៃរបស់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ទៅលើការឈឺចាប់

- 669. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសម្រេចថា ការឈឺចាប់ដែលបង្កចំពោះជនរងគ្រោះ ដោយសារបទបញ្ជា លើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ មួយផ្នែកកើតឡើងដោយសារការងាកចេញពីការរៀបអាពាហ៍ ពិពាហ៍ ដោយផ្សំផ្គុំបែបប្រពៃណីនៅក្នុងប្បញ្ញត្តិកម្ពុជា¹⁶⁰² ។

¹⁶⁰¹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៩២, ៣៦៩៨។ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៥៦-១១៨៨។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៧២៤-៧៣៣។ សហមេធាវីនាំមុខឯកភាព ជាមួយសហព្រះរាជអាជ្ញាដែលថា មេធាវីការពារក្តីមិនបានបកស្រាយភ័ស្តុតាងឱ្យបានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយទេ និងថា ទទ្ទឹករណី របស់មេធាវីការពារក្តីគ្រាន់តែជាការពិនិត្យភ័ស្តុតាងជំនួស ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពិចារណាចេញពីប៉ុណ្ណោះ។

¹⁶⁰² ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៩២ ជើងទំព័រ ១២៣១៥។ កថាខណ្ឌ ៣៦៨៩។

- 670. មេធាវីការពារក្តីលើកទទ្ទីករណ៍ថា នៅក្នុងការវាយតម្លៃលើការឈឺចាប់ ដែលបណ្តាលមកពីបទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការរួមដំណេកដោយបង្ខំ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មិនបានពិចារណាឱ្យបានត្រឹមត្រូវលើបរិបទវប្បធម៌ និងសង្គមរបស់កម្ពុជាឡើយ¹⁶⁰³។ បើតាមទស្សនៈរបស់មេធាវីការពារក្តី បរិបទនោះនឹងនាំអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ទៅដល់ការសន្និដ្ឋានមួយដែលថា ការឈឺចាប់ដែលកើតឡើងនោះ មិនធ្ងន់ធ្ងរឡើយ ឬយ៉ាងហោចណាស់ មិនធ្ងន់ធ្ងរជាង ការឈឺចាប់ដែលគូស្រកររៀបការថ្មីថ្មោង នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា នឹងត្រូវទ្រាំទទួលរងនោះឡើយ¹⁶⁰⁴។
- 671. ទទ្ទីករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី អំពីបរិបទវប្បធម៌នៃអំពើ មានទាក់ទងជាមួយនឹងបរិបទទាំងអស់ដែលបានពិភាក្សាពីខាងលើ ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពធ្ងន់ធ្ងរ¹⁶⁰⁵។ ជាបញ្ហាអង្គច្បាប់ មេធាវីការពារក្តីមិនបានដកស្រង់ឯកសារគតិយុត្តិណាមួយ សម្រាប់ការអះអាងរបស់ខ្លួនដែលថា ការឈឺចាប់គួរត្រូវបានវាស់វែង ផ្អែកលើបរិបទវប្បធម៌ ឬសង្គមរបស់បុគ្គលឡើយ គឺជាការលើកឡើងដែលនាំឱ្យមានការគណនាដែលចម្លែក និងសឹងតែមិនអាចធ្វើទៅបាន សម្រាប់ការវិភាគរបស់តុលាការ¹⁶⁰⁶។ ទោះបីជាករណីយុត្តិសាស្ត្រនៃតុលាការអន្តរជាតិដទៃ បានលើកឡើងថា ការឈឺចាប់អាចត្រូវបានវាយតម្លៃ ផ្អែកលើបរិបទផ្ទាល់ដែលអំពើនោះ បានប្រព្រឹត្តឡើងក្តី (ឧទាហរណ៍អំពើហិង្សាសង្គ្រាម ឬកង្វះខាតអាហារពាក់ព័ន្ធជាមួយ ជម្លោះដែលអូសបន្លាយយូរ)¹⁶⁰⁷ តែវិធីសាស្ត្ររបស់មេធាវីការពារក្តី គឺហួសពីនេះទៅទៀត។ ជាក់ស្តែងទៅ មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា ការឈឺចាប់គួរត្រូវបាន

¹⁶⁰³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៥៩-១១៦២, ១៣១៦-១៣២៣។

¹⁶⁰⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣១៦-១៣២៣។

¹⁶⁰⁵ សូមមើល ខាងលើ ផ្នែក ៩.៦.៤.២.២ កថាខណ្ឌ ៦៥៤ និងកថាខណ្ឌបន្តបន្ទាប់។

¹⁶⁰⁶ យុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការ ICC និងតុលាការ ICTY អះអាងថា ការឈឺចាប់ត្រូវវាយតម្លៃ “ទៅតាមករណី ពាក់ព័ន្ធនឹងកាលៈទេសៈបុគ្គល”៖ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kordić & Čerkez* សំណុំរឿងលេខ IT-95-14/2-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ ១១៧។ តុលាការ ICC *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Katanga* សេចក្តីសម្រេចស្តីពីការបញ្ជាក់បទចោទ សំណុំរឿងលេខ ICC-10/04-01/07-717 ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៤៥៤។ ការវិភាគរបស់តុលាការនីមួយៗមិនបញ្ជាក់ថា “កាលៈទេសៈបុគ្គល” រួមបញ្ចូលបរិបទវប្បធម៌ដែលមានមុនអំពើប្រព្រឹត្តិ។

¹⁶⁰⁷ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Krnojelac* សំណុំរឿងលេខ IT-97-25-T សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៣៩។ តុលាការ SCSL *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Brima និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ SCSL-2004-16-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ ១៨៣។

វិភាគផ្នែកលើស្ថានភាពសង្គម និងសិទ្ធិអាទិភាពរបស់បុគ្គលម្នាក់ ដែលជាការបញ្ចូលទម្រង់នៃ វប្បធម៌ប្រហាក់ប្រហែល ទៅក្នុងការវាយតម្លៃអំពីការឈឺចាប់របស់មនុស្ស។

672. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានចោលដោយត្រឹមត្រូវនូវវិធីសាស្ត្រដែលអាចនាំខ្លួនទៅរកការអត់ទ្រាំចំពោះការរំលោភបំពាននៅក្នុងសហគមន៍មួយចំនួន ប៉ុន្តែបែរជាកំណត់ប្រភេទថាជា ឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិធ្ងន់ធ្ងរបំផុត នៅក្នុងសហគមន៍ដទៃ នៅក្នុងអំឡុងពេលវេលាតែមួយ។ គួរតែមានការជៀសវាងផងដែរនូវការសម្រេចដែលថា អំពើខុសច្បាប់ អាចកាត់បន្ថយបាន តាមរយៈការកើតឡើង ឬចំនួនច្រើននៃ អំពើខុសច្បាប់ដទៃទៀត នៅក្នុងសង្គម (ដូចជា ការបង្ខំគូស្រករ ឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បែបប្រពៃណី ដោយគ្មានការយល់ព្រម)។

673. ទោះជាក្នុងករណីណាក្តី មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញថា ការអនុវត្តការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បែបប្រពៃណីរបស់កម្ពុជា រួមទាំងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយផ្សំផ្គុំ តាមលក្ខណៈផ្ទាល់របស់ពិធីនេះ បានបណ្តាលឱ្យមានព្យសនកម្ម ដែលអាចប្រៀបធៀបបាន ជាមួយព្យសនកម្មដែលបង្កឡើង ដោយការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ នៅក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ¹⁶⁰⁸។ តាមពិតទៅ ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានបង្ហាញផ្ទុយពីនេះទៅវិញយ៉ាងច្បាស់ក្រឡែត។ គូស្រករដែលត្រូវបានបង្ខំ ឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ នៅក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ចាត់ទុកការឈឺចាប់របស់ពួកគេ មួយផ្នែកដោយសារតែការពិតដែលថា ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ពួកគេ មិនត្រូវបានរៀបចំឡើង ស្របតាមប្រពៃណីរបស់កម្ពុជា។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពឹងផ្អែកដោយត្រឹមត្រូវទៅលើ ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អំពីអវត្តមានរបស់ឪពុកម្តាយពួកគេ ពីពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ខ្លួន។¹⁶⁰⁹ ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយប្តី/ប្រពន្ធ ដែលក្រុមគ្រួសារពួកគេ មិនដែលធ្លាប់ស្គាល់¹⁶¹⁰ និងការបោះបង់

¹⁶⁰⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៦០។

¹⁶⁰⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៣៩-៣៦៤០។ ឯកសារ E1/482.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុផាន់) ទំព័រ ៥៥ បន្ទាត់ ៣-៧ មុនម៉ោង [13.58.02]។ ឯកសារ E1/467.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប) ទំព័រ ៥៥ បន្ទាត់ ២០-២៣ ក្រោយម៉ោង [13.33.03]។ ឯកសារ E1/487.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុឃឿន) ទំព័រ ៦៧ បន្ទាត់ ១៩-២៤ មុនម៉ោង [15.15.30]។

¹⁶¹⁰ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦១២។

ចោលប្រពៃណីវប្បធម៌¹⁶¹¹ ជាកត្តាគន្លឹះដែលបណ្តាលឱ្យពួកគាត់រងទុក្ខលំបាក¹⁶¹²។ ផ្ទុយពីការ
អះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តី មិនមានដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឬសាក្សីណាម្នាក់ដែលលើកឡើងថា
ទំនាក់ទំនងផ្លូវភេទ តាមការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយផ្សំផ្គុំបែបប្រពៃណី ធ្វើឱ្យពួកគេទទួលរង
ភាពអាម៉ាស់ ឬការឈឺចាប់ធ្ងន់ធ្ងរឡើយ។

674. មេធាវីការពារក្តីមិនបានពន្យល់ ឬផ្តល់យុត្តិកម្មចំពោះទស្សនៈរបស់ខ្លួនដែលថា ការឈឺចាប់គឺពាក់
ព័ន្ធជាមួយនឹងវប្បធម៌ ហើយក៏មិនបានបង្ហាញអំពីកំហុសឆ្គងណាមួយ នៅក្នុងការវាយតម្លៃរបស់
អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទៅលើការឈឺចាប់ដែលបណ្តាលមកពីបទបញ្ជាការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍
និងការរួមភេទដោយបង្ខំឡើយ។

**៩.៦.៤.៣.២. អាកប្បកិរិយារបស់ជនរងគ្រោះ ចំពោះការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិប
តេយ្យ តាមពេលវេលាដែលកន្លងទៅ**

675. មេធាវីការពារក្តីបានលើកទន្ទឹករណ៍ចំនួនពីរ ដោយចោទប្រកាន់ថា ពេលវេលាមានភាពពាក់ព័ន្ធ
ជាមួយនឹងការពិភាក្សាសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ការឈឺចាប់ដែលបណ្តាលមកពីការ
រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការរួមភេទដោយបង្ខំ ដោយជំទាស់ចំពោះការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះ
សាលាដំបូងដែលថា បទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ បានបណ្តា
លឱ្យមានឥទ្ធិពលធ្ងន់ធ្ងរយូរអង្វែងទៅលើជនរងគ្រោះ¹⁶¹³។ ជាដំបូង មេធាវីការពារក្តីលើកទន្ទឹករ
ណ៍ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មានកំហុសឆ្គងដោយមើលរំលងលើអង្គហេតុដែលថា (តាមទ
ស្សនៈរបស់មេធាវីការពារក្តី) ការឈឺចាប់របស់ប្រជាជន ដែលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ក្រោមរបប

¹⁶¹¹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៣៦-៣៦៤០, ៣៦៨១។
¹⁶¹² សូមមើល ឧទាហរណ៍ ឯកសារ E3/9736 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មាស សារ៉ាន) ចុះថ្ងៃទី
២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឆ៖១១៤ ERN (KH) 01051805។ ឯកសារ E1/475.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមប
ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ុ រុន) ទំព័រ ៣៩ បន្ទាត់ ៨-១២ ក្រោយម៉ោង [11.24.41] ទំព័រ ៤៥ បន្ទាត់ ១២-១៨ ក្រោយម៉ោង [13.42.21]។
ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប) ទំព័រ ៦១ បន្ទាត់ ៩-១២ ក្រោយ
ម៉ោង [14.14.40] ទំព័រ ៦១ បន្ទាត់ ១៧-២៣ ក្រោយម៉ោង [14.16.14]។ ឯកសារ E1/461.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២២ ខែសីហា ឆ្នាំ
២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម) ទំព័រ ៧៤ បន្ទាត់ ២៥ - ទំព័រ ៧៥ បន្ទាត់ ៦ ក្រោយម៉ោង [15.51.22]។
¹⁶¹³ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៧៩-៣៦៨៥, ៣៦៩២, ៣៦៩៨។

កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ថមថយទៅតាមពេលវេលា¹⁶¹⁴។ ទីពីរមេធាវីការពារក្តីបញ្ជាក់ថា គូស្រករខ្លះរស់នៅជាមួយគ្នា ដោយលើកជាទទ្ទឹករណីថា ចំណុចនេះបង្ហាញថា ការឈឺចាប់ណាមួយដែលពួកគេបានទទួលរង ជាលទ្ធផលនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឬការរួមដំណេកដោយបង្ខំ មិនធ្ងន់ធ្ងរឡើយ នៅពេលពិនិត្យក្នុងរយៈពេលវែង¹⁶¹⁵។

676. ការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា ការឈឺចាប់របស់ជនរងគ្រោះខ្លះ បានថយចុះទៅតាមពេលវេលានោះ¹⁶¹⁶ មានភាពពាក់ព័ន្ធតិចតួចបំផុត ក្នុងនាមជាបញ្ហាអង្គច្បាប់។ មិនមានលក្ខខណ្ឌតម្រូវដែលថា ការឈឺចាប់ត្រូវតែមានរយៈពេលវែង (បើមានការឈឺចាប់រយៈពេលវែង គឺអាចមានភាពពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃអំពើនោះ)¹⁶¹⁷។ ការទទួលស្គាល់ថា ជនរងគ្រោះខ្លះពិតជាថមថយក្តី តែការនេះមិនអាចមោឃៈដោយប្រតិសកម្ម ទៅលើការឈឺចាប់ដែលពួកគេបានទទួលរងដែលបណ្តាលមកពីត្រូវគេបង្ខំឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងរួមដំណេកឡើយ¹⁶¹⁸។

677. សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បានបង្ហាញអំពីចំណុចនេះ។ ជាឧទាហរណ៍ បើទោះបីជាគាត់រស់នៅជាមួយប្រពន្ធរបស់គាត់ក្តី តែដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កុល ណែម បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា គាត់ភ័យខ្លាចខ្លាំង ដោយសារតែឱកាសនៃការបង្ខំឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ រហូតដល់គាត់ហូបលែងបានហើយគាត់និយាយថា គាត់ព្រមរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយសារតែចង់រស់ “បានឃើញមេឃ

¹⁶¹⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៦៩, ១១៧១, ១១៧៣, ១១៧៤, ១១៨៦។

¹⁶¹⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៦៩។

¹⁶¹⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៦៩, ១១៧១, ១១៧៣, ១១៧៤, ១១៨៦។

¹⁶¹⁷ ឯកសារ E313 សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៤៣៩។ សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ E188 សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ៣៦៩។ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kunarac និងអ្នកផ្សេងទៀត សំណុំរឿងលេខ IT-96-23-T & IT-96-23/1-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី ២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ ៥០១។ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Krnojelac សំណុំរឿងលេខ IT-97-25-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០២ កថាខណ្ឌ ១៣១។ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Vasiljević សំណុំរឿងលេខ IT-98-32-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ ១៦៥។ រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Lukić និងអ្នកផ្សេងទៀត សំណុំរឿងលេខ IT-98-32/1-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩ កថាខណ្ឌ ៩៦១។

¹⁶¹⁸ តុលាការ SCSL រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Brima និងអ្នកផ្សេងទៀត សំណុំរឿងលេខ SCSL-04-16-T សាលក្រមយោបល់ជំទាស់ដោយផ្នែករបស់តុលាការ Doherty លើមូលដ្ឋាន ៧ (ទាសភាពផ្លូវភេទ) និងមូលដ្ឋាន ៨ (“អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ”) ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ ៤១។

ឃើញផ្ទុយ ឃើញហ្នឹងគេ”¹⁶¹⁹។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កែវ ធារី ដែលមេធាវីការពារក្តីបាន និយាយយោងថា ជាបុគ្គលដែលថយថយនូវការឈឺចាប់ ទៅតាមពេលវេលានោះ¹⁶²⁰ នៅតែបាន និយាយនៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយរបស់គាត់ ជាមួយ ក.ស.ច.ស អំពីការភ័យខ្លាចពីដំបូង និងការ លំបាកព្រមទាំងភាពអាម៉ាស់ ដែលត្រូវបានបង្ខំឱ្យរួមភេទ ជាមួយមនុស្សមិនស្គាល់គ្នា¹⁶²¹។

678. ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី សហមេធាវីនាំមុខក៏បានរំលឹកផងដែរចំពោះអង្គជំនុំជម្រះថា ក្នុងករណីខ្លះមេធាវី ការពារក្តីបានកំណត់ដោយមិនត្រឹមត្រូវនូវកម្រិតនៃការពេញចិត្តរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ចំពោះការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ។ ជាឧទាហរណ៍ មេធាវីការពារក្តីបានបញ្ជាក់ថា ដើមប ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ខៀវ ហាន និង ហាំង អ៊ិន បានលើកឡើងថា “ចាប់ផ្តើមចូលចិត្ត” ប្តីប្រពន្ធដែលរៀប ការដោយបង្ខំរបស់ពួកគេ ឬនិយាយថា ពួកគេ “ទទួលបានជីវិតល្អប្រសើរ ក្រោយការរៀបការ ទៀតផង”¹⁶²²។ តាមពិតទៅ បើទោះបីជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ខៀវ ហាន បាននិយាយថា គាត់ ព្រមរស់នៅជាមួយប្តីគាត់ ក្រោយរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យក្តី តែគាត់មិនបាននិយាយអំពី ចាប់ផ្តើម ចូលចិត្តប្តីគាត់ ឬទទួលបានជីវិតល្អប្រសើរ ពីការរៀបការនោះឡើយ¹⁶²³។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី ហាំង អ៊ិន បានរៀបរាប់អំពីកាលៈទេសៈ បង្ខិតបង្ខំការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់គាត់ និង ការផ្សំដំណែក ព្រមទាំងការលែងលះគ្នារបស់គាត់ នាពេលក្រោយមក¹⁶²⁴។ ភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ បង្ហាញថា គាត់បន្តទទួលរងការឈឺចាប់ពីបទពិសោធន៍ដែលត្រូវបានបង្ខំ ឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។

¹⁶¹⁹ ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កុល ណែម) ទំព័រ ៦៩ បន្ទាត់ ១៣-១៩ មុនម៉ោង [14.27.45]។

¹⁶²⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៨៧, ជើងទំព័រ ២២១៦។

¹⁶²¹ ឯកសារ E3/9662 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កែវ ធារី) ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឆ៖ ៦៦, ៦៧, ៧៤ ERN 01045657, 01045658។

¹⁶²² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៨៦, ជើងទំព័រ ២២១៤។

¹⁶²³ ឯកសារ E3/5559 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ខៀវ ហាន) ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00375524-00375527។

¹⁶²⁴ ឯកសារ E3/5558 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហាំង អ៊ិន) ចុះថ្ងៃទី៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00375517-00375518។

679. ទទ្ទឹករណីទីពីររបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា គូស្រករដែលរស់នៅជាមួយគ្នា ក្រោយរបបកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យដួលរលំ មិនអាចសម្រេចបានទទួលរងការឈឺចាប់ធ្ងន់ធ្ងរនោះ¹⁶²⁵ ខុសឆ្គង ប្រហែលគ្នា។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានពិចារណាលើភស្តុតាងនៃមូលហេតុផ្សេងៗ ដែលបុគ្គលទាំង នោះបន្តរស់នៅជាមួយដៃគូរបស់ខ្លួន។ ជាឧទាហរណ៍ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កុល ណែម រស់នៅ ជាមួយប្រពន្ធរបស់គាត់ ដោយសារតែគាត់យល់ថា គាត់មានកាតព្វកិច្ចថែរក្សានាង¹⁶²⁶។ ខែត សុខន ជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយរូប ដែលបន្តរស់នៅជាមួយប្តីរបស់គាត់ ក្រោយរបបនោះដួល រលំ¹⁶²⁷ បាននិយាយថា គាត់រស់នៅជាមួយប្តីគាត់ ដោយសារតែប្តីគាត់ជាអ្នករស់នៅក្នុងភូមិជាមួយ គាត់ ហើយគាត់គ្មានឪពុកម្តាយដើម្បីជួយទំនុកបម្រុងឡើយ¹⁶²⁸។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម យល់ព្រមរួមរស់ឡើងវិញ ជាមួយប្តីរបស់គាត់ ដោយសារតែសម្ពាធពីក្រុមគ្រួសារ និងចាស់ទុំក្នុង ភូមិ¹⁶²⁹។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សាយ ណារឿន បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា គាត់បន្តរស់នៅជាមួយប្តី គាត់ ដើម្បីកូនរបស់គាត់ ហើយគាត់និយាយថា គាត់មិនចង់ឃើញកូនគាត់ធំឡើងជាមួយឪពុកផ្សេង ឡើយ¹⁶³⁰។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យស ផល បានលើកឡើងថា មានសម្ពាធពីឪពុកម្តាយ និងបង ប្អូនគាត់ ដែលធ្វើឱ្យគាត់ព្រមបន្តជីវិតគូរបស់គាត់¹⁶³¹។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទេស ឌីង និយាយ ថាដោយប្រុងប្រយ័ត្នថា បន្ទាប់ពីរៀបការហើយ គាត់ និងប្រពន្ធគាត់ “បានពិភាក្សាគ្នាអំពីអ្វីដែល ត្រូវធ្វើ ហើយបានធ្វើការសម្រេចចិត្តថា ត្រូវទទួលយករឿងនេះ ដើម្បីរក្សាជីវិតរបស់យើងឱ្យបាន

1625 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៦៩។
 1626 ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កុល ណែម) ទំព័រ ៦៩ បន្ទាត់ ១៨-២០ មុនម៉ោង [14.27.45]។
 1627 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៧១, ជើងទំព័រ ២១៧៩។
 1628 ឯកសារ E3/9830 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ខែត សុខន) ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤, ឆ៖ ៨៧-៨៨ ERN 01043278។
 1629 ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម) ទំព័រ ១២ បន្ទាត់ ៤-១០ មុន និងក្រោយម៉ោង [09.32.44]។
 1630 ឯកសារ E1/489.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន) ទំព័រ ៣៩ បន្ទាត់ ២- ៧ មុនម៉ោង [11.17.12]។
 1631 ឯកសារ E1/464.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យស ផល) ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ៨-១៤ ក្រោយម៉ោង [10.52.32]។

គង់វង្ស”¹⁶³²។ មានករណីជាច្រើនដែលការទទួលយក និងការទ្រាំបំភ្លេច ជាភស្តុតាងនៃការដែល បុគ្គលធ្វើការឆ្លើយតបចំពោះការឈឺចាប់ មិនមែនជាការបង្ហាញថា មិនមានការឈឺចាប់នោះឡើយ។ អង្គជំនុំជម្រះនេះមិនគួរសម្រេចថា ការសម្រេចចិត្តបន្តជីវិតគួរ អាចជួសជុលការឈឺចាប់កន្លងមក ដែលបណ្តាលមកពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំឡើយ។

680. មេធាវីការពារក្តីក៏បាននិយាយបញ្ជាក់បញ្ចៀងថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលផ្តល់សក្ខីកម្មថា ពួកគេមិនចង់រៀបការ ប៉ុន្តែនៅបន្តរស់នៅជាប្តីប្រពន្ធ ក្រោយរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅ ជាលទ្ធផលមិនមានភាពអាចជឿជាក់បានឡើយ¹⁶³³។ ជាថ្មីម្តងទៀត មេធាវីការពារក្តីមិនបានគិតអំពី ភាពស្មុគស្មាញនៃទំនាក់ទំនងរបស់មនុស្ស ដោយផ្ដោតតែទៅលើ ការជំទាស់ដែលគ្មានមូលដ្ឋាន អំពីភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាយ៉ាងច្បាស់លាស់នោះឡើយ។ ជាឧទាហរណ៍ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យស ផលបានពន្យល់ថា គាត់មិនលែងលះប្រពន្ធគាត់ ក្រោយរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដោយសារតែសម្ពាធពីក្រុមគ្រួសាររបស់គាត់¹⁶³⁴ ជាការពន្យល់មួយដែលមិនអាចធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ភាពអាចជឿទុកចិត្តបានរបស់គាត់ ក្នុងនាមជាសាក្សីដែលផ្តល់សក្ខីកម្ម អំពីភាពភ័យខ្លាចត្រូវគេសម្លាប់ប្រសិនបើគាត់លែងលះគ្នា នៅក្នុងរបបនោះ។

681. មេធាវីការពារក្តីបានបង្កើតសារណាទាំងអស់នេះឡើង តាមរយៈការអះអាងដោយខុសឆ្គងថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលចាប់ផ្តើមស្រឡាញ់ប្តី/ប្រពន្ធខ្លួន មិនបានទទួលបទពិសោធន៍ នៃបញ្ហាផ្លូវកាយ ឬផ្លូវចិត្តណាមួយ ដែលបណ្តាលមកពីការ ត្រូវបានបង្ខំឱ្យរួមភេទ នៅពេលដើមដំបូងនៃ ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ឡើយ¹⁶³⁵។ ជាថ្មីម្តងទៀត ប្រយោគនេះបញ្ជាក់ដោយខុស ឬមិនបានគិតពិចារណាអំពីសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាច្រើនរូប ដែលផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីការឈឺចាប់ធ្ងន់ធ្ងរ បើទោះបីជាការសម្រេចចិត្តរបស់ពួកគាត់នាពេលក្រោយមក គឺបន្តរស់នៅជាមួយប្តីប្រពន្ធ

¹⁶³² ឯកសារ E3/5560 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទេស ឌីង) ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00375559។ កត់សម្គាល់ថា មេធាវីការពារក្តីបញ្ជាក់ដោយខុសឆ្គងថា ចម្លើយនេះត្រូវបានផ្តល់ទាក់ទងនឹងការរួមភេទដោយបង្ខំ និងអះអាងថា ពុំមានផលវិបាកនៃការឈឺចាប់ដែលបណ្តាលមកពីការបង្ខំឱ្យរួមភេទជាមួយប្រពន្ធរបស់គាត់ អាចត្រូវបានទាញចេញសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទេស ឌីង បានទេ៖ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៣៦។

¹⁶³³ សូមមើលឧទាហរណ៍ ពាក់ព័ន្ធនឹង យស ផល ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២២០ ជើងទំព័រ ២២៩៦។

¹⁶³⁴ ឯកសារ E1/464.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យស ផល) ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ៨-១០ ក្រោយម៉ោង [10.52.32]។

¹⁶³⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ជើងទំព័រ ២១៧៩ កថាខណ្ឌ ១៣៣៧។

ដែលបានរៀបការដោយបង្ខំក្តី។ ទោះបីជាមេធាវីការពារក្តីអះអាងថា បទពិសោធន៍ដ៏អាក្រក់ របស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្រី សៀម បានរលុបបាត់ពីការចងចាំរបស់គាត់ក្តី¹⁶³⁶ ប៉ុន្តែគាត់តែងតែនឹក ឃើញ ការឈឺចាប់ដែលគាត់បានទទួល ដែលត្រូវបានគេបង្ខំឱ្យរួមភេទជាមួយប្តីរបស់គាត់¹⁶³⁷។ ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សួន យីម បានបង្ហាញពីកំហឹងរបស់គាត់ ដែលត្រូវបានគេបង្ខំឱ្យរួមដំណេក ជាមួយប្តីគាត់ ដោយសារតែការភ័យខ្លាចស្តាប់¹⁶³⁸។ ប្រយោគដែលកាត់ចេញពីសក្ខីកម្មរបស់គាត់ ហើយដែលមេធាវីការពារក្តីបានបញ្ជាក់នោះ មិនត្រូវតាមបរិបទ ហើយមិនអាចជាតំណាងភ័ស្តុ តាងរបស់គាត់ទាំងមូលឡើយ¹⁶³⁹។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វ៉ា លីមហ៊ីន ដែលមេធាវីការពារក្តីបាន និយាយថា មិនទទួលរងបទពិសោធន៍នៃបញ្ហាផ្លូវកាយឬផ្លូវចិត្ត ដែលបណ្តាលមកពីការរួមភេទ ដោយបង្ខំនោះ¹⁶⁴⁰ បានរំលឹកអំពីការភ័យខ្លាចរបស់គាត់ នៅយប់នៃថ្ងៃរៀបអាពាហ៍ ពិពាហ៍ ដោយ គាត់បានពន្យល់ថា ដោយសារតែគាត់ដឹងថា ប្រសិនបើគាត់មិនព្រមរួមដំណេក ជាមួយប្តីរបស់គាត់ ទេ គាត់នឹងត្រូវគេសម្លាប់¹⁶⁴¹។ គាត់បាននិយាយថា ដោយសារតែការភ័យខ្លាច ទើបគាត់យល់ព្រម រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ហើយសម្រេចរស់នៅជាមួយប្តីគាត់ បើទោះបីជាគាត់ទទួលរង ការឈឺចាប់ ខ្លាំងកម្រិតណាក្តី¹⁶⁴²។ មេធាវីការពារក្តីសម្រាលជ្រុលពេកទៅលើទំនាក់ទំនង ដោយដាក់បញ្ចូល តាមរយៈប៉ូលពីរប៉ុណ្ណោះ គឺ ជនរងគ្រោះស្រឡាញ់ប្តីប្រពន្ធគាត់ ឬជនរងគ្រោះទទួលរងការឈឺចា ប់។ ចំណុចនេះគឺជាការមើលរំលងទៅលើតម្លៃភាពជាក់ស្តែង ដែលបានឆ្លុះបញ្ចាំងនៅក្នុងសក្ខីកម្ម របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលថា ទំនាក់ទំនងរបស់មនុស្ស គឺមានភាពស្មុគស្មាញ។

¹⁶³⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៨៧។

¹⁶³⁷ ឯកសារ E3/9826 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្រី សៀម) ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឆ៖ ១៥១, ១៦៨ ERN 01047399-01047400, 01047402។

¹⁶³⁸ ឯកសារ E3/9829 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សួន យីម) ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឆ៖ ២៥, ២៦, ២៨ ERN 01039254។

¹⁶³⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ជើងទំព័រ ២១៧៩។

¹⁶⁴⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ជើងទំព័រ ២១៦៣, កថាខណ្ឌ ១១៦៤។

¹⁶⁴¹ ឯកសារ E3/9756 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វ៉ា លីមហ៊ីន) ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤, ឆ៖ ៣៧ ERN 01025629។

¹⁶⁴² ឯកសារ E3/9756 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វ៉ា លីមហ៊ីន) ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤, ឆ៖ ៤៤ ERN 01025630។

682. មេធាវីការពារក្តីលើកទទឹងក្នុងករណីទន់ខ្សោយខ្លាំងថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលមិនផ្សំដំណែកភ្លាមៗ នៅយប់ថ្ងៃរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយរង់ចាំប៉ុន្មានថ្ងៃ ឬប៉ុន្មានសប្តាហ៍ក្រោយមក មិនទទួលរងការឈឺចាប់ធ្ងន់ធ្ងរឡើយ¹⁶⁴³។ សំអាងហេតុជាមូលដ្ឋាននៃទទឹងក្នុងករណីនេះ ពិបាកយល់ណាស់។ លទ្ធភាពក្នុងការពន្យារពេលការរួមដំណែកដោយបង្ខំ មិនបានព្យាបាលការឈឺចាប់ ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហានេះឡើយ។ ទោះជាក្នុងករណីណាក៏ដោយ ដូចដែលអាចរំពឹងទុកបាន ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលមេធាវីការពារក្តីបានយោងថា មិនបានផ្សំដំណែកភ្លាមៗនោះ បានរៀបរាប់អំពីការឈឺចាប់ធ្ងន់ធ្ងរពីការរួមភេទដោយបង្ខំ។ ជាឧទាហរណ៍ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ខែត សុខន បញ្ជាក់ថា ការឈឺចាប់របស់គាត់រួមមាន “ការរំលោភ” ផ្លូវភេទ ជាការបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ អំពីការដែលគាត់បានបង្ហាញពីការបង្ខំឱ្យរួមភេទ ជាមួយប្តីរបស់គាត់ ហើយគាត់បានរៀបរាប់អំពី ការភ័យខ្លាចស្លាប់របស់គាត់¹⁶⁴⁴។ ចំណុចនេះត្រូវបានគាំទ្រដោយកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់គាត់ ដែលក្នុងនោះគាត់បានពន្យល់ថា គាត់មាន “អារម្មណ៍រន្ធត់នៅក្នុងចិត្ត” និង “ល្ងង់យំផងដែរ”¹⁶⁴⁵។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ខឿន ធីម បាននិយាយថា គាត់យល់ព្រមផ្សំដំណែក ដោយសារតែគាត់ខ្លាចគេយកទៅរៀនសូត្រ¹⁶⁴⁶ ជាក្តីស្តុកាងដែលត្រូវបានគាំទ្រផងដែរ ដោយទម្រង់ព័ត៌មានជនរងគ្រោះរបស់គាត់ ដែលក្នុងនោះគាត់បាននិយាយថា គាត់ពិបាកចិត្តយ៉ាងខ្លាំង ដែលត្រូវបានបង្ខំឱ្យរៀបការ ជាមួយបុរសដែលគាត់មិនបានស្រឡាញ់¹⁶⁴⁷។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជុំ សាមៀន បានរៀបរាប់អំពីការភ័យខ្លាចរបស់គាត់ ដែលត្រូវបានគេបង្ខំឱ្យរួមដំណែក បើទោះបីជាចុងក្រោយ គាត់នៅតែមិនបានផ្សំដំណែក

¹⁶⁴³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៣៧, ជើងទំព័រ ២៥៣៨។
¹⁶⁴⁴ ឯកសារ E3/6214 ទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ខែត សុខន) ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00525021-00525022។
¹⁶⁴⁵ ឯកសារ E3/9830 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ខែត សុខន) ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤, ឆ៖ ៧៣, ៨៣-៨៤ ERN 01043277-01043278។
¹⁶⁴⁶ ឯកសារ E3/9828 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ខឿន ធីម) ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥, ឆ៖ ១១ ERN (KH) 01096553។
¹⁶⁴⁷ ឯកសារ E3/6872 ទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ខឿន ធីម) [កាលបរិច្ឆេទមិនច្បាស់លាស់] ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00571779។

ជាមួយប្តីគាត់ក្តី¹⁶⁴⁸។ ផ្ទុយពីទទ្ធករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី¹⁶⁴⁹ ការបាត់ខ្លួនប្តីរបស់ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី ជុំ សាឃ្មើន មិនបានធ្វើឲ្យមោឃៈ ការឈឺចាប់ពិតប្រាកដរបស់គាត់ ដែលគិតដល់ការ រួមភេទដោយបង្ខំ នៅពេលក្រោយរៀបការនោះ ដែលទោះជាយ៉ាងណាក្តី គាត់គឺជាជនរងគ្រោះនៃ គោលនយោបាយ។

៩.៦.៤.៣.៣. វិធីសាស្ត្រត្រឹមត្រូវ ក្នុងការវាយតម្លៃលើភ័ស្តុតាងជនរងគ្រោះ

683. មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មានកំហុសឆ្គងដោយសារមើលរំលង ភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នា ឬការដកចេញនូវភ័ស្តុតាងពីជនរងគ្រោះ (ពួកគេភាគច្រើនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី) នៅពេលវាយតម្លៃលើការឈឺចាប់ និងដោយសារបញ្ជាក់ជ្រុលហួសហេតុ អំពីកម្រិតនៃ ការឈឺចាប់របស់ពួកគេ¹⁶⁵⁰។ សហមេធាវីនាំមុខពិភាក្សាលើបីចំណុច នៃទទ្ធករណ៍ទាំងអស់នេះ៖
(១) ភាពចាំបាច់ក្នុងការគិតពីភាពរលីប នៅពេលវាយតម្លៃលើភ័ស្តុតាង អំពីបញ្ហាជាក់លាក់មួយ ចំនួន (២) ភាពចាំបាច់សម្រាប់វិធីសាស្ត្ររួម ក្នុងការវាយតម្លៃលើការឈឺចាប់ និង (៣) ភាពជា តំណាងនៃភ័ស្តុតាង អំពីការឈឺចាប់។

៩.៦.៤.៣.៣.១ . ភាពភាពរលីប លើភ័ស្តុតាងអំពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការរួមភេទដោយបង្ខំ

684. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានពិចារណាដោយត្រឹមត្រូវថា បញ្ហាផ្លូវភេទជាប្រធានបទដែលត្រូវ បានហាមឃាត់ ហើយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អាចស្នាក់ស្នើរក្នុងការនិយាយ អំពីបញ្ហាផ្លូវភេទនេះ លើកលែងតែត្រូវបានសាកសួរដោយផ្ទាល់ប៉ុណ្ណោះ¹⁶⁵¹។ ការនេះត្រូវបានបង្ហាញ ដូចជានៅក្នុងការ ពន្យល់ របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុឃ្មើន អំពីការដែលគាត់មិនបានលើកឡើង ពីអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ រហូតទាល់តែគេសួរគាត់៖ គាត់បាននិយាយថា គាត់អៀនខ្មាស ហើយមិនចង់និយាយ

¹⁶⁴⁸ ឯកសារ E1/321.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជុំ សាឃ្មើន) ទំព័រ ៥៣, បន្ទាត់ ១១-១៣ មុនម៉ោង [14.32.44]។

¹⁶⁴⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៣៤។

¹⁶⁵⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៦៣, ១១៦៦, ១១៧៥។ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៧៩- ៣៦៨៥។ សូមមើលផងដែរ ចម្លើយតបរបស់សហមេធាវីនាំមុខទៅនឹងការតវ៉ាជំទាស់ជាក់លាក់ទៅនឹងភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ក្នុងផ្នែក ១០ កថាខណ្ឌ ៧២៧ និងកថាខណ្ឌបន្តបន្ទាប់។

¹⁶⁵¹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៤៩។

អំពី បញ្ហាស៊ីជម្រៅបែបនេះទេ¹⁶⁵²។ មានការទទួលស្គាល់ជាទូទៅថា ក្រៅពីជាបញ្ហាដែលត្រូវបាន ហាមឃាត់ហើយនោះ ការប៉ះទង្គិចអាចបង្កើតបានជារាំងរាង រាងមិនឱ្យនិយាយ ពីអំពើហិង្សាផ្លូវ ភេទ និងហេតុការណ៍ឈឺចាប់ផ្សេងៗទៀត¹⁶⁵³។ ពាក់ព័ន្ធការប៉ះទង្គិច នៅក្នុងបរិបទកម្ពុជា អង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូង មានភ័ស្តុតាងអ្នកជំនាញនៅចំពោះមុខខ្លួន ដែលគូសបញ្ជាក់អំពីការគេចវេស ជា វិធីសាស្ត្រដោះស្រាយការប៉ះទង្គិច ដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាទូទៅ រួមទាំងជនរងគ្រោះនៃអំពើ ហិង្សាផ្លូវភេទ ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ¹⁶⁵⁴។

685. ការពិចារណារបស់អង្គជំនុំជម្រះនេះ ទៅលើភាពភាពរស់រវើកអំពីភ័ស្តុតាងបែបនេះ គួរអនុវត្តដោយ មិនគិតអំពីភេទឡើយ។ ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បង្ហាញថាមិនមែនមានតែនារីទេ ដែលទទួលរងការឈឺចាប់ បណ្តាលមកពីការបង្ខំ ឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងផ្សំដំណេកនោះ។ ជា ឧទាហរណ៍ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន បាននិយាយអំពី ការត្រូវបានបង្ខំឱ្យរួមដំណេក ជាមួយប្រពន្ធរបស់គាត់ “ថាខ្ញុំចុះជាបុរស ប៉ុន្តែគ្នាជាស្រីក៏ជួបរឿងដូចខ្ញុំដែរ”¹⁶⁵⁵។ គាត់និយាយថា ទាំងគាត់និងប្រពន្ធគាត់ ត្រូវបង្ខំខ្លួនឯង ដោយសារតែប្រសិនបើបដិសេធ “ខ្ញុំអត់ដឹងថា ខ្ញុំរស់ ឬស្លាប់”¹⁶⁵⁶។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កុល ណែម បាននិយាយថា គាត់ត្រូវរង់ចាំបីថ្ងៃ មុនពេលផ្សំ ដំណេក ហើយគាត់ធ្វើបែបនេះដោយសារតែ ការគម្រាមកំហែងដែលធ្វើឡើង តាមរយៈការតាម

¹⁶⁵² ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុយៀន) ទំព័រ ៤៣ បន្ទាត់ ២៥ - ទំព័រ ៤៤ បន្ទាត់ ១១ ក្រោយម៉ោង [11.28.23]។ ពាក់ព័ន្ធនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុយៀន សូមមើលបន្ថែម ផ្នែក ១០.១០ ខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៧៩៩-៨១៣។

¹⁶⁵³ សូមមើល Ellie Smith, “Victim Testimony at the ICC: Trauma, Memory and Credibility” នៅក្នុង Rudina Jasini និង Gregory Townsend (eds) *Advancing the Impact of Victim Participation at the International Criminal Court: Bridging the Gap Between Research and Practice* (ក្រុមប្រឹក្សាស្រាវជ្រាវសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមរបស់ចក្រភពអង់គ្លេស) ឆ្នាំ ២០២០ ទំព័រ ១២៥-១៣៦។ ឧបសម្ព័ន្ធ ២៨។ តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា គទល់នឹង Seromba* សំណុំរឿងលេខ ICTR-01-66-T ប្រតិចារិកសវនាការបន្ត ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៦ ទំព័រ ៤៤-៤៦។

¹⁶⁵⁴ ឯកសារ E1/201.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ (អ្នកជំនាញ ឈឹម សុធាវ៉ា) ទំព័រ ៥៥ បន្ទាត់ ១៧-២៣ ក្រោយ ម៉ោង [13.55.29] ទំព័រ ៦០ បន្ទាត់ ១៨ - ទំព័រ ៦១ បន្ទាត់ ២ ក្រោយម៉ោង [14.12.35]។

¹⁶⁵⁵ ឯកសារ E1/113.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន) ទំព័រ ៩១ បន្ទាត់ ១៤- ២៣ ក្រោយម៉ោង [15.58.36]។

¹⁶⁵⁶ ឯកសារ E1/113.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន) ទំព័រ ៩១ បន្ទាត់ ១៦-២៣ ក្រោយម៉ោង [15.58.36]។ សូមមើលបន្ថែម ផ្នែក ១០.១៣ កថាខណ្ឌ ៨៣២-៨៤១។

ដាន¹⁶⁵⁷។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មី សារឿន បានរៀបរាប់អំពីវិធានការណ៍ ទៅលើគូស្រករដែល មិនព្រមផ្សំដំណែក ហើយគាត់បានបញ្ជាក់ថា គាត់រួមដំណែកជាមួយប្រពន្ធរបស់គាត់ ក៏ដោយសារ តែគាត់មិនមានជម្រើស¹⁶⁵⁸។ គាត់បាននិយាយថា គាត់និងប្រពន្ធរបស់គាត់ មិនដែលនិយាយអំពី អាវប្បណ៍របស់ខ្លួនឡើយ ហើយពួកគាត់គិតថា “ចេះតែរួមរស់នៅជាមួយ ទៅតាមអង្គការទៅ ... មិនហ៊ានធ្វើខុសអំពីផែនការរបស់អង្គការគេនឹងទេ”¹⁶⁵⁹។ នៅពេលដែលសួរថា តើគាត់ស្រឡាញ់ ប្រពន្ធគាត់ដែរឬទេ គាត់បាននិយាយថា “ខ្ញុំអត់មានពេញចិត្តទេលោកមេធាវី ពីព្រោះខ្ញុំអត់មាន កម្លាំងពលកម្ម ដើម្បីហៅថាមានស្រឡាញ់នារីភេទទេ... គេឱ្យធ្វើអ្វី ខ្ញុំធ្វើហ្នឹងទាំងអស់”¹⁶⁶⁰។

686. សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងថា មានការតម្រូវឱ្យយកចិត្តទុកដាក់បន្ថែម នៅពេលវាយតម្លៃ ទៅលើសក្ខីកម្ម របស់អ្នកដែលនៅបន្តជីវិតគ្នា ក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលពួកគេ ត្រូវបានបង្ខំ ឬអ្នក ដែលមានកូនកើតចេញពី ចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ទាំងអស់នោះ។ ក្នុងកាលៈទេសៈទាំងនេះ ជនរង គ្រោះអាចមានការស្នាក់ស្នើ ក្នុងការបង្ហាញការមិនពេញចិត្ត អំពីទំនាក់ទំនងរបស់ពួកគេ។

687. ដោយផ្អែកទៅលើភាពរលីករលាយទាំងអស់នេះ ទទ្ទឹករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណីមិនបង្ហាញដោយច្បាស់លាស់ ឬនិយាយត្រង់គ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីផ្តល់ជាយុត្តិកម្ម ចំពោះការ សម្រេចរបស់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង អំពីការឈឺចាប់របស់ពួកគេនោះ¹⁶⁶¹ គួរត្រូវបានច្រានចោល។ អ្វីដែលជាបញ្ហាធំជាងនេះទៀតនោះ គឺការបញ្ជាក់បញ្ជៀងរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី គួរផ្តល់សក្ខីកម្មឱ្យបានវែងឆ្ងាយជាងនេះ ទៅលើប្រធានបទទាំងអស់នេះ ដោយ មិនចាំបាច់គេប្រាប់។ មេធាវីការពារក្តីបោះបង់ចោលម្តងហើយម្តងទៀត នូវឱកាសក្នុងការស្វែងរក ព័ត៌មានលម្អិត ពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អំពីការឈឺចាប់របស់ពួកគាត់ នៅក្នុងពេលសួរដេញ

¹⁶⁵⁷ ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កុល ណែម) ទំព័រ ៦៩ បន្ទាត់ ១៣-១៨ មុនម៉ោង [14.27.45]។

¹⁶⁵⁸ ឯកសារ E1/459.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មី សារឿន) ទំព័រ ៤៩ បន្ទាត់ ១៦-២១ ក្រោយម៉ោង [14.10.57]។

¹⁶⁵⁹ ឯកសារ E1/459.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មី សារឿន) ទំព័រ ៥១ បន្ទាត់ ២៣ - ទំព័រ ៥២ បន្ទាត់ ៣ ក្រោយម៉ោង [14.20.44]។

¹⁶⁶⁰ ឯកសារ E1/459.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មី សារឿន) ទំព័រ ២០ បន្ទាត់ ៨-១២ មុនម៉ោង [10.12.54]។

¹⁶⁶¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៦៤, ១១៨២។

ដោយ¹⁶⁶² ប៉ុន្តែបែបជាជម្រុញឱ្យអង្គជំនុំជម្រះនេះ ទាញការសន្និដ្ឋានផ្ទុយ ពីការលាក់លៀម ឬការ កម្រិត ឬការពិតដែលថា ពួកគាត់ចង់ពិភាក្សា អំពីចំណុចដទៃទៀត នៃការឈឺចាប់របស់ខ្លួន។ ដោយសារតែភាពភាពរលើបនៃភ័ស្តុតាង ជាការមិនសមហេតុផលឡើយដែលរំពឹងថា ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី នឹងបរិយាយលម្អិតអំពីការឈឺចាប់ខ្លួនភ្លាមៗនោះ¹⁶⁶³។ ភាពស្ងៀមស្ងាត់របស់សាក្សី ឬ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីម្នាក់ ចំពោះប្រធានបទមួយ គឺមិនមែនជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការទាញសន្និដ្ឋាន ឡើយ ក្នុងករណីដែលមិនមានការសួរដេញដោល។ ការនេះមិនមានន័យថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឬសាក្សី មិនបានទទួលរងការឈឺចាប់ឡើយ គឺវាមានន័យថា មិនមានភ័ស្តុតាងលើបញ្ហានោះ គឺជាអ្វី ដែលមិនអាចធ្វើឱ្យខូចខាត ដល់ការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដោយផ្អែកលើចំនួន យ៉ាងច្រើននៃភ័ស្តុតាង មកពីប្រភពដទៃផ្សេងទៀត។

៩.៦.៤.៣.២. តម្រូវការនៃការធ្វើវាយតម្លៃទៅលើការឈឺចាប់

688. ក្នុងការលើកទឡើងករណីថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មិនបានសម្រេចដោយត្រឹមត្រូវ អំពីកម្រិតនៃ ការឈឺចាប់ ដែលទទួលរងដោយជនរងគ្រោះ នៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំនោះ មេធាវី ការពារក្តីបានលើកឡើងនូវ ការវាយតម្លៃលើការឈឺចាប់ បែបសិប្បនិម្មិតហើយដាច់ដោយដុំៗ¹⁶⁶⁴។ ជាជាងពិចារណាថាតើ ជនរងគ្រោះទទួលរងការឈឺចាប់បែបណា ឬនៅពេលណាក្នុង អាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ខ្លួននោះ មេធាវីការពារក្តីបានគូសបញ្ជាក់ ចំណុចជាក់លាក់នៃបទបញ្ជា លើ ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ហើយព្យាយាមលើកទឡើងករណីថា មិនមែនជនរងគ្រោះទាំងអស់ សុទ្ធតែ បានលើកឡើងអំពីការឈឺចាប់ ដោយសារការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះទេ។

689. មេធាវីការពារក្តីបានលើកទឡើងករណីថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយចំនួន មិនបានលើកឡើងជាក់ លាក់ អំពីការឈឺចាប់ពាក់ព័ន្ធ ដំណើរការរៀបចំពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍ឡើយ¹⁶⁶⁵។ ការនេះមិនបានគិត

¹⁶⁶² ឧទាហរណ៍ សូមមើល ឯកសារ E1/464.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី យស ផល) ទំព័រ ៤២ បន្ទាត់ ១៦-១៩ ក្រោយម៉ោង [13.47.36]។ ឯកសារ E1/489.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន), ទំព័រ ៤៤ បន្ទាត់ ២៥ - ទំព័រ ៣ ក្រោយម៉ោង [11.33.56]។

¹⁶⁶³ សូមមើល ខាងលើ កថាខណ្ឌ ៦៨៤-៦៨៧។

¹⁶⁶⁴ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពិនិត្យមើលទាំងស្រុងលើភ័ស្តុតាងអំពីការឈឺចាប់របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី៖ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៩២, ៣៦៩៨។

¹⁶⁶⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៦៣-១១៦៥។

ដល់ថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់នោះ បាននិយាយអំពីការឈឺចាប់ ដែលទទួលបានពីផ្នែក ដទៃទៀត នៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំរបស់ខ្លួន។ ជាឧទាហរណ៍ មេធាវីការពារក្តីលើក ឡើងថា ផ្នែកដែលបានគូសបញ្ជាក់ដោយជ្រើសរើសមួយចំនួន ពីសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី មុំ រុន (ចម្លើយរបស់គាត់ដែលថា ជនរងគ្រោះយំនៅក្នុងពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយ សារតែពួកគេមិនបានទទួលការអនុញ្ញាតិ ពីឪពុកម្តាយរបស់ខ្លួន ឲ្យរៀបការនោះ) បានបង្ហាញពីការ ឈឺចាប់តិចតួចប៉ុណ្ណោះ¹⁶⁶⁶។ ប៉ុន្តែបើពិនិត្យជារួមទៅលើភស្តុតាងរបស់គាត់ ច្បាស់ណាស់ថា ការ បរិយាយរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ រុន អំពីភាពអាម៉ាសដែលគាត់នៅបន្តមាន អំពីការរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍របស់គាត់¹⁶⁶⁷ និងការសម្តែងចេញអំពី ភាពភ័យខ្លាចពិតប្រាកដរបស់គាត់ដែលថា គាត់នឹងត្រូវគេសម្លាប់ ប្រសិនបើគាត់តវ៉ា¹⁶⁶⁸ គឺជាការចង្អុលបង្ហាញអំពី ការប៉ះទង្គិចចំពោះគាត់ ដោយសារត្រូវបានបង្ខំឲ្យរៀបការ។ មេធាវីការពារក្តីក៏បានលើកឡើងដោយខុស អំពីភស្តុតាង របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វ៉ា លីមហ៊ីន មាស សារ៉ាន និង ម៉ៅ គ្រឿន¹⁶⁶⁹។ មេធាវីការពារក្តី អះអាងថា ទោះបីជាពួកគាត់បានរៀបរាប់ អំពីការឈឺចាប់ក្តី តែចម្លើយរបស់ពួកគាត់ មិនមាន អធិប្បាយក្បោះក្បាយ ដែលមេធាវីការពារក្តីរំពឹងថានឹងមាន អមជាមួយការរៀបរាប់ អំពីការឈឺ ចាប់ធ្ងន់ធ្ងរ។ មេធាវីការពារក្តីបដិសេធ ភាពច្បាស់លាស់របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វ៉ា លីមហ៊ីន ក្នុងការបញ្ជាក់ថា គាត់មានអារម្មណ៍ “ភ័យខ្លាចតក់ស្លុត” នៅពេលគេប្រាប់ថា គាត់ត្រូវតែរៀប ការ¹⁶⁷⁰។ គាត់បាននិយាយថា ដោយសារតែគាត់ភ័យខ្លាច អាជ្ញាធរយកទៅសម្លាប់ ទើបគាត់ទទួល យកការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការពិតដែលថា គាត់ត្រូវតែរស់នៅជាមួយប្តីគាត់ “ទោះបីជាត្រូវ

¹⁶⁶⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៦៤។ ឯកសារ E1/475.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ រុន) ទំព័រ ៨០ បន្ទាត់ ១៨-២៣ ក្រោយម៉ោង [15.48.15]។

¹⁶⁶⁷ ឯកសារ E1/475.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ រុន) ទំព័រ ៣៦ បន្ទាត់ ១៦-២០ ក្រោយ ម៉ោង [11.15.28]។

¹⁶⁶⁸ ឯកសារ E1/475.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ រុន) ទំព័រ ៦៣ បន្ទាត់ ៦-៩ មុនម៉ោង [15.00.06]។

¹⁶⁶⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៦៤, ជើងទំព័រ ២១៦៣, ២៥៤០។

¹⁶⁷⁰ ឯកសារ E3/9756 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វ៉ា លីមហ៊ីន) ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ឆ ៖ ២២ ERN 01025624។

ទទួលទុក្ខលំបាកយ៉ាងណាក៏ដោយ”¹⁶⁷¹។ ក្រៅពីការបញ្ជាក់ដោយខុសឆ្គងថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មាស សារ៉ាន ចង់ឃើញប្តីរបស់ខ្លួនត្រូវគេសម្លាប់ ជាការសងសឹកចំពោះអំពើ របស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាហើយនោះ¹⁶⁷² មេធាវីការពារក្តីបានមើលរំលង ការរៀបរាប់របស់គាត់ អំពីទុក្ខលំបាកផ្លូវចិត្ត ដែលបណ្តាលមកពីការបង្ខំ ឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍¹⁶⁷³។ ការស្តាប់ចម្លើយរបស់គាត់ ត្រូវបានផ្អាកដោយអ្នកស៊ើបអង្កេត ដើម្បីទុកពេលឱ្យគាត់សម្រួលអារម្មណ៍¹⁶⁷⁴។ ការលើកឡើងរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ៅ គ្រឿន មិនបានទទួលរងការឈឺចាប់ធ្ងន់ធ្ងរ ដោយសារតែគាត់និងប្តីរបស់គាត់ មិនបានរស់នៅជាមួយគ្នា ហើយពួកគេត្រូវបានបង្ខំឱ្យរួមដំណេក តែប៉ុន្មានដងនោះ¹⁶⁷⁵ គឺជាការយល់ច្រឡំទៅលើ ការឈឺចាប់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ដែលអាចបង្ករចំពោះបុគ្គល បើទោះបីជាក្នុងរយៈពេលមួយខ្លីក្តី។

690. សហមេធាវីនាំមុខ សូមលើកឡើងថា មនុស្សខុសគ្នាទទួលរងការឈឺចាប់ ក្នុងលក្ខណៈខុសគ្នា ពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ហើយការបង្ហាញអំពីការឈឺចាប់ ក៏មានលក្ខណៈខុសគ្នាដែរ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង អនុវត្តដោយត្រឹមត្រូវនូវវិធីសាស្ត្ររួម ក្នុងការវាយតម្លៃទៅលើភ័ស្តុតាងនៃព្យសនកម្ម¹⁶⁷⁶។

៩.៦.៤.៣.៣. ភាពជាតំណាងនៃភ័ស្តុតាងអំពីការឈឺចាប់

691. មេធាវីការពារក្តីបានលើកទង្វើករណីថា ភ័ស្តុតាងអំពីការឈឺចាប់ ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពឹងផ្អែកលើ គឺមិនមែនជាតំណាងនៃបទពិសោធន៍ទូទៅ នៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ នៅក្រោម

¹⁶⁷¹ ឯកសារ E3/9756 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វ៉ា លីមហ៊ិន) ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ឆ៖ ៤៤ ERN 01025630។

¹⁶⁷² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៦៤, ជើងទំព័រ ២១៦៣។

¹⁶⁷³ ឯកសារ E3/9736 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មាស សារ៉ាន) ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤, ឆ៖ ៤១-៥៦ ERN 01051797។

¹⁶⁷⁴ ឯកសារ E3/9736 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មាស សារ៉ាន) ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤, ឆ៖ ១១៣-១១៤ ERN 01051804-01051805។

¹⁶⁷⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៣៦, ជើងទំព័រ ២៥៣៦។

¹⁶⁷⁶ សូមមើល ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៩២, ៣៦៩៨។

របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យឡើយ¹⁶⁷⁷។ មេធាវីការពារក្តីអះអាងដូច្នោះ ដោយប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រ “ស្ថិតិ” របស់ខ្លួន ក្នុងការជំទាស់ថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនិងសាក្សី ដែលបានស្តាប់ក្នុងផ្នែកការ រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ បានផ្តល់ភស្តុតាងខុសៗគ្នា អំពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ធៀបជាមួយភស្តុ តាងមកពីផ្នែកដទៃទៀត ហើយដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពឹងផ្អែកទៅលើដោយមិនសមមាត្រ គ្នា។

692. ដូចដែលបានកត់សម្គាល់នៅផ្នែកដទៃនៃសារណានេះ វិធីសាស្ត្រ “ស្ថិតិ” គឺមានកំហុសឆ្គងជាមូល ដ្ឋាន ដែលដូច្នោះហើយទទ្ទឹករណ៍ទាំងអស់នេះគឺខុស¹⁶⁷⁸។

693. លើសពីនេះទៀត សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា អាចមានមូលហេតុដែលថា ហេតុអ្វីទើបភស្តុ តាងរឹងមាំខ្លាំងអំពីការឈឺចាប់ ត្រូវបានបង្ហាញនៅក្នុងផ្នែក ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ក្រៅពីទ្រឹស្តី របស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា ភស្តុតាងមកពីផ្នែកដទៃទៀត ទទួលរងការឈឺចាប់តិចជាង។ ដើមប ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនិងសាក្សី នៅក្នុងផ្នែកការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ត្រូវបានសួរដោយត្រង់ពីបទ ពិសោធន៍របស់ពួកគាត់ ក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ហើយពួកគេត្រូវបានជម្រុញឱ្យពន្យល់លម្អិត ត។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ពួកគាត់ភាគច្រើនបង្ហាញភាពស្នាក់ស្នើរ ក្នុងការនិយាយអំពីប្រធានបទ រសីបែបនេះ¹⁶⁷⁹។ ផ្ទុយទៅវិញដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សីជាច្រើន នៅក្នុងផ្នែកដទៃទៀត នៃសវនាការ ដែលបានលើកឡើងអំពីប្រធានបទនេះ មិនត្រូវបានសួរដេញដោលបន្ត អំពីការរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ពួកគេឡើយ¹⁶⁸⁰។

694. លើសពីនេះទៀត ក្នុងលក្ខណៈដែលផ្នែកស្តីពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ អាចមានភាគច្រើនដោយ សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលផ្តល់ភស្តុតាងដាក់បន្ទុកនោះ មួយផ្នែកគឺបណ្តាលមកពី សេ ចក្តីសម្រេចរបស់មេធាវីការពារក្តី មិនស្នើប្រភពនៃសម្ភារៈដោះបន្ទុក។ ដូចគ្នានឹងភាគីទាំងអស់ក្នុង សំណុំរឿង មេធាវីការពារក្តីអាចស្នើសុំសាក្សី អ្នកជំនាញ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដើម្បីដាក់

¹⁶⁷⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២០៤, ១២៧៨, ១៣៦០។

¹⁶⁷⁸ សូមមើល ខាងលើ ផ្នែក ៨.៥ កថាខណ្ឌ ២៦០-២៧៥។

¹⁶⁷⁹ សូមមើល ខាងលើ កថាខណ្ឌ ៦៨៤-៦៨៧។

¹⁶⁸⁰ ឧទាហរណ៍ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុះ មីន ដែលបានផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងផ្នែកជំនុំជម្រះក្តីលើការប្រព្រឹត្តិទៅលើជនជាតិ ចាម ឯកសារ E1/343.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុះ មីន) ទំព័រ ៨២ បន្ទាត់ ១៣-១៤ មុន និងក្រោយម៉ោង [15.54.35]។

បញ្ចូលទៅក្នុង ផ្នែកការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ក្នុងការជំនុំជម្រះ¹⁶⁸¹ ។ ទោះបីជាមានការផ្តល់ឱកាសក្តី តែមេធាវីការពារក្តីមិនបានស្នើឡើង នូវសាក្សីឬដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដើម្បីផ្តល់សក្ខីកម្មអំពី បទ បញ្ហាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ឡើយ ដោយពួកគេស្នើតែអ្នកជំនាញម្នាក់ប៉ុណ្ណោះ (មកផ្តល់សក្ខី កម្ម)¹⁶⁸² ។ ទោះបីជាមេធាវីការពារក្តី មានសិទ្ធិក្នុងការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្របែបនេះ ហើយការទាញ សន្និដ្ឋានផ្ទុយ មិនអាចទាញចេញបានក្តី ប៉ុន្តែជាផលវិបាកគឺថា បណ្តាំនៃសាក្សី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី និងអ្នកជំនាញភាគច្រើន ត្រូវបានស្នើឡើងដោយ ក.ស.ព និងសហមេធាវីនាំមុខ ។ មេធាវី ការពារក្តីបានអះអាងថា កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីមានភាពលម្អៀង ដោយសារតែសាក្សីមកផ្តល់សក្ខី កម្ម ដែលបានស្នើឡើងដោយ ក.ស.ព និង សហមេធាវីនាំមុខ គឺមិនអាចជឿជាក់បាន ។

៩.៦.៤.៣.៤. បទបញ្ហាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការរួមភេទដោយបង្ខំ គឺជាការប៉ះពាល់យ៉ាង ជ្រាលជ្រៅ ទៅលើសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្ស

695. បើទោះបីជាអង្គជំនុំជម្រះនេះ យល់ស្របជាមួយមេធាវីការពារក្តីថា សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី និងសាក្សីដទៃទៀត មិនមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ អំពីការឈឺចាប់ដោយសារការរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ និងការរួមភេទដោយបង្ខំ ដើម្បីអាចកំណត់ប្រភេទថាជា អំពើអមនុស្ស ធម៌ផ្សេងទៀតក្តី ប៉ុន្តែចំណុចទាំងពីរនៃ បទបញ្ហាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ របស់កម្ពុជាប្រជាធិ បតេយ្យ បង្កើតបានជាការប៉ះពាល់យ៉ាងជ្រាលជ្រៅ ទៅលើសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្ស¹⁶⁸³ ។ ដោយ ផ្អែកលើមូលដ្ឋាននោះ អង្គជំនុំជម្រះនេះអាចធានាបន្ថែមថា ធាតុផ្សំទីពីរនៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេង ទៀត ត្រូវបានបំពេញ។

696. នៅចំណុចស្នូលរបស់ខ្លួន ព្យសនកម្មជាមូលដ្ឋាន នៃបទបញ្ហាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការ រួមភេទដោយបង្ខំក្នុងចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ គឺស្ថិតនៅក្នុងការ

¹⁶⁸¹ ឯកសារ E305 ដីកាបង្គាប់ឱ្យដាក់សម្ភារៈដែលបានធ្វើបច្ចុប្បន្នភាព ដើម្បីរៀបចំសវនាការក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី ៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១-៨។ វិធាន ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

¹⁶⁸² ឯកសារ E459 សេចក្តីសម្រេចស្តីពីសាក្សីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញដែលត្រូវបានស្នើសុំស្តាប់សក្ខីកម្មនៅក្នុង សំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧, កថាខណ្ឌ ១៤៥។

¹⁶⁸³ ដូចដែល ក.ស.ព អះអាង ឈ្មោះ “ឬ” នៅក្នុងធាតុផ្សំទីពីរ អាចឱ្យទាញការសន្និដ្ឋានថា ការរួមភេទដោយបង្ខំបង្កើតបានជា ការវាយប្រហារធ្ងន់ធ្ងរទៅលើសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្ស ដើម្បីបំពេញតាមលក្ខខណ្ឌនៃធាតុផ្សំទីពីរនៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗ ទៀត៖ ឯកសារ F50 បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាប្រឆាំងនឹងសាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៨។

បដិសេធចំពោះ សេចក្តីថ្លែងរបស់មនុស្ស។ របបនេះដើរតួនាទីក្នុងការ ធ្វើការវិយាធិបតេយ្យ និងកែប្រែលក្ខណៈ នៃទំនាក់ទំនងប្រជាលក្ខណ៍បំផុតរបស់មនុស្ស ដែលធ្វើឱ្យផ្នែកនៃការរស់នៅរបស់ពួកគេទាំងនោះ ដូចគ្នានឹងផ្នែកដទៃទាំងអស់ ក្លាយជាផ្នែកនៃយន្តការជាស្ថាប័ន របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ ទោះបីជានៅពេលខ្លះ មេធាវីការពារក្តីហាក់ដូចជាការពារ កម្រិតនៃការធ្វើឱ្យក្លាយទៅជាស្ថាប័នបែបនេះ ថាជាឧបករណ៍នយោបាយដែលមិនគ្រោះថ្នាក់ក្តី តែជាការមិនអាចប្រកែកបាន វាធ្វើឱ្យអាចឱនដល់ជនរងគ្រោះ ដោយចាត់ទុកពួកគេ គ្រាន់តែជាឧបករណ៍នៃរបបនោះ។

697. លក្ខណៈបែបបន្ទាបបន្ថោក នៃបទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ត្រូវបានបង្ហាញនៅក្នុងសក្ខីកម្ម របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ ជាឧទាហរណ៍ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សាយ ណារឿន បានរំពួកអំពីការឈឺចាប់របស់ខ្លួន ដែលត្រូវបានបង្ខំឱ្យរៀបការ ជាមួយមនុស្សដែលគាត់មិនធ្លាប់ស្គាល់ និងត្រូវគេចាប់គូដូច “គោក្របី”¹⁶⁸⁴។ នៅចុងបញ្ចប់នៃសក្ខីកម្មរបស់គាត់ គាត់បានសួរជនជាប់ចោទថា “ហេតុអ្វីបានជាច្បាប់បង្កើតឱ្យមក ចាប់រៀបការដោយបង្ខំ ដោយមនុស្សពុំដែលស្គាល់គ្នា? សួរថាហេតុអ្វីបានជាច្បាប់នេះចែងមក សួរថាគ្រួសារនីមួយៗ សេចក្តីស្រឡាញ់ មានស្នេហាកើតមកពីសេចក្តីស្រឡាញ់ មនោសញ្ចេតនារៀងខ្លួនហ្នឹង ទើបយើងមានចិត្តស្រឡាញ់គ្នា?”¹⁶⁸⁵។ ប្រហែលគ្នានេះ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន បានពន្យល់ថា “គ្មានមនុស្សណាហ៊ានប្រឆាំងនឹងអង្គការបក្សទេ... មិនគោរពអង្គការវិន័យ គេនឹងសម្លាប់មិនឱ្យយើងឃើញ ម៉ែខ្ញុំទៀតអ្នកសម្លាប់ចោលដូចសត្វដូចជាតុអ៊ីចឹង”¹⁶⁸⁶។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មាន លឿយ បានសួរត្រង់ៗថា “ហេតុអ្វីបានជាអង្គការរបស់លោក បង្ខំមនុស្សឱ្យរៀបការជាហ្នឹង?”¹⁶⁸⁷។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ រុន បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា គាត់ចង់ធ្វើអត្តឃាត ហើយមានភាពអៀនខ្មាស បន្ទាប់ពីត្រូវគេចាប់

¹⁶⁸⁴ ឯកសារ E1/489.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សាយ ណារឿន) ទំព័រ ២៩ បន្ទាត់ ៧-១១ ក្រោយម៉ោង [1.043.05]។
¹⁶⁸⁵ ឯកសារ E1/489.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សាយ ណារឿន) ទំព័រ ៤៥ បន្ទាត់ ១៥-១៨ មុនម៉ោង [11.36.36]។
¹⁶⁸⁶ ឯកសារ E1/487.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន) ទំព័រ ៦៤ បន្ទាត់ ២៥ - ទំព័រ ៦៥ បន្ទាត់ ៥ ក្រោយម៉ោង [15.03.36]។
¹⁶⁸⁷ ឯកសារ E1/340.1 កែតម្រូវ ១ ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មាន លឿយ) ទំព័រ ៥៩ បន្ទាត់ ៤-៩ ក្រោយម៉ោង [14.30.00]។

រំលោភផ្លូវភេទ ដោយសារតែបដិសេធមិនព្រម រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ហើយគាត់បាននិយាយថា កូន
របស់គាត់គឺជាមូលហេតុតែមួយ ដែលគាត់មិនសម្លាប់ខ្លួននោះ។¹⁶⁸⁸។

698. ប្រព័ន្ធនៃការរួមភេទដោយបង្ខំ បង្កើតបានជាការប៉ះពាល់កាន់តែធ្ងន់ធ្ងរថែមទៀត ទៅលើសេចក្តីថ្លៃ
ថ្នូររបស់មនុស្ស។ ជាថ្មីម្តងទៀត សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បង្ហាញយ៉ាងច្បាស់លើ
ចំណុចនេះ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ រុន បានរៀបរាប់អំពីការដែលពួកកងឈ្នួប បង្ខំឱ្យរួម
ដំណេកជាមួយប្តីគាត់៖

គេយកកាំភ្លើងមកភ្ជង់ ដោះអាវ ខាងប្រសក់ដោះអាវ ខាងស្រីក៏ដោះអាវឱ្យអស់ ដើម្បីរួម
ដំណេកជាមួយគ្នា។ គេកម្មាភិបាល គេឈ្នួប គេមានពិលដល់ហើយ ទាំងពីរនោះក៏ដោះអាវ
ដោះខោទៅតាមគេ ចុះគេមានកាំភ្លើង យើងអត់ ទៅស៊ូនឹងម៉េចរួច។ ហើយដោះខោ ដោះអាវ
ហើយ។ ដល់រួចហើយមិនព្រមនឹងដេកជុំគ្នាទេ។ ដល់រួចហើយ ដល់វាថាឱ្យដាក់ដេកជាមួយ
គ្នា។ រួចហើយវាឆ្ងល់ពិល វាឆ្ងល់ពិលមើលយើងហើយ វាចាប់ប្រដាប់ប្រដាមនុស្សប្រុស ដាក់
មកជាមួយយើង។ វាដូចចាប់ដាក់បាយជ្រូកអីចឹង។ ខ្ញុំមានសេចក្តីខ្មាសរៀនយ៉ាងខ្លាំង។¹⁶⁸⁹

699. បន្ទាប់មកគាត់បានរៀបរាប់ អំពីហេតុការណ៍នោះ ដូចតទៅ៖

គេបង្ខំឱ្យផ្សំដំណេក ដូចដាក់បាយជ្រូកអីចឹង។ សេចក្តីឈឺចាប់ អាម៉ាស់របស់ខ្ញុំ គឺថាគ្មានទេ។
ប៉ុន្តែខ្ញុំលាក់ទុកទាំងអស់ ខ្ញុំមិនដែលហ៊ាននិយាយប្រាប់អ្នកណាទាំងអស់ តែមុខអង្គសវនាការ
នេះ គឺថាខ្ញុំហ៊ានបញ្ចេញទាំងអស់ ដើម្បីឱ្យលោកប្រធានបានដឹង បងប្អូនប្រជាពលរដ្ឋ អស់
លោកលោកស្រីទាំងអស់ នឹងបានដឹងរឿងរ៉ាវរបស់ខ្ញុំថា គេធ្វើបាបខ្ញុំ មានសេចក្តីអាម៉ាសយ៉ាង
ខ្លាំង¹⁶⁹⁰។

¹⁶⁸⁸ ឯកសារ E1/475.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ រុន) ទំព័រ ៦៤ បន្ទាត់ ៥-៩ មុនម៉ោង
[15.02.10]។

¹⁶⁸⁹ ឯកសារ E1/475.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ រុន) ទំព័រ ៤៥ បន្ទាត់ ២៥ - ទំព័រ
៤៦ បន្ទាត់ ៨ ក្រោយម៉ោង [13.43.46]។

¹⁶⁹⁰ ឯកសារ E1/477.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ រុន) ទំព័រ ១៩ បន្ទាត់ ១២-២២ មុន
និង ក្រោយម៉ោង [09.50.19]។

700. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម ត្រូវបានរំលោភសេពសន្ថវៈ ជាការដាក់ទណ្ឌកម្មដោយសារ បដិសេធ មិនព្រមផ្សំដំណេកជាមួយប្តីគាត់៖

ហៅទៅចូលបន្ទប់មួយរៀងស្ងាត់តែឯង។ ដល់ទៅហៅនាងខ្ញុំទៅដល់ វា ទៅដល់សួរថា “ម៉េច បានមិនព្រមយកគេអីចឹង?” ហើយគេគ្មានសួរអីរឿងទេ វាប្រតាយប្រតប់ជាមួយខ្ញុំ ចាប់ខ្ញុំ រំលោភនៅហ្នឹងនៅឯង¹⁶⁹¹។

701. បន្ទាប់ពីបដិសេធម្តងហើយម្តងទៀត មិនព្រមរួមដំណេកជាមួយគាត់មក ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុធាន់ ត្រូវបានពួកកងឈ្លបចងនិងសសរ ហើយសម្រាតខោអាវ ហើយពួកកងឈ្លបឈរ មើលប្តីគាត់ រួមភេទដោយបង្ខំជាមួយគាត់¹⁶⁹²។ មុនពេលចាក់ចេញពួកឈ្លបបានសើច ហើយ និយាយថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុធាន់ និងប្តីរបស់គាត់ “ធ្វើកូនជូនបក្ស”¹⁶⁹³។ ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណីនិយាយថា “ជាល្បែងលេងសើចរបស់គេ”¹⁶⁹⁴។

៩.៦.៤.៤. ធាតុផ្សំទីបី៖ ចេតនា

702. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានសម្រេចដោយត្រឹមត្រូវថា ប្រព័ន្ធរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ សម្រាប់ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ និងការរួមដំណេកដោយបង្ខំ ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយ ចេតនា¹⁶⁹⁵។ មេធាវីការពារក្តី បានលើកឡើងនូវទទ្ទឹករណ៍មិនច្បាស់លាស់ជាច្រើន ដែលជំទាស់ យ៉ាងច្បាស់ទៅលើ ធាតុផ្សំអត្តនោម័ត នៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ តាមរយៈអំពើអមនុស្ស

¹⁶⁹¹ ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម) ទំព័រ ៥ បន្ទាត់ ២២-២៤ ក្រោយម៉ោង [09.13.12]។

¹⁶⁹² ឯកសារ E1/482.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុធាន់) ទំព័រ ៦៦ បន្ទាត់ ១១-១២ មុនម៉ោង [14.32.02] ទំព័រ ៦៨ បន្ទាត់ ១៥-១៩ មុនម៉ោង [14.40.23]។

¹⁶⁹³ ឯកសារ E1/482.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុធាន់) ទំព័រ ៦៩ បន្ទាត់ ៨-៩ មុនម៉ោង [15.02.44]។

¹⁶⁹⁴ ឯកសារ E1/482.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុធាន់) ទំព័រ ៦៥ បន្ទាត់ ២៣- ២៥ ក្រោយម៉ោង [14.40.23]។

¹⁶⁹⁵ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៩៣, ៣៦៩៤។

ធម៌ផ្សេងទៀត ដោយលើកទទ្ទឹករណ៍ថា កំហុសមិនជាក់លាក់ “ធ្វើឲ្យប៉ះពាល់” ការសម្រេចរបស់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ស្តីពីអត្ថិភាពនៃគោលនយោបាយ រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍¹⁶⁹⁶។

703. សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្រប ជាមួយចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព ទៅលើទទ្ទឹករណ៍របស់មេធាវី ការពារក្តី¹⁶⁹⁷ ហើយនៅក្នុងផ្នែកផ្សេងក្នុងសារណានេះ បានពិភាក្សាលើកទទ្ទឹករណ៍អំពី ភាពអាច ជឿជាក់បានរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សេង សៀន និង ហេង ឡៃហ៊ាង (ដែលមេធាវីការពារ ក្តី ផ្តោតទៅលើសក្ខីកម្មរបស់ពួកគេ ក្នុងការរលឹកទទ្ទឹករណ៍ទាំងអស់នេះ)¹⁶⁹⁸។ នៅទីនេះ សហ មេធាវីនាំមុខ បន្ថែមត្រឹមតែសារណា ទាក់ទងពីរចំណុចប៉ុណ្ណោះ៖ ចំណុចទីមួយគឺពិភាក្សាអំពី ការ ព្យាយាមរបស់មេធាវីការពារក្តី ក្នុងការជំទាស់ចំពោះអត្ថិភាព នៃគោលនយោបាយរបស់ បក្ស កុម្មុយនីស្តកម្ពុជា តាមរយៈការប្រើប្រាស់ វិធីសាស្ត្រ “ស្ថិតិ” របស់ខ្លួន និងចំណុចទីពីរ ពិភាក្សាលើ ទទ្ទឹករណ៍ដែលថា បទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ គឺផ្តល់ប្រយោជន៍ដល់អ្នកដែលបានរៀប ការ។

៩.៦.៤.៤.១. ទទ្ទឹករណ៍ “ស្ថិតិ” របស់មេធាវីការពារក្តី ជំទាស់ចំពោះអត្ថិភាព នៃគោលនយោបាយ

704. ដូចដែលបានបង្ហាញពីខាងលើ¹⁶⁹⁹ មេធាវីការពារក្តីបានព្យាយាម ក្នុងការវិភាគបែបបរិមាណវិស័យ លើភ័ស្តុតាងពាក់ព័ន្ធការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ។ វិធីសាស្ត្រនេះត្រូវបានប្រើប្រាស់ ដើម្បី លើកទទ្ទឹករណ៍ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មិនគួរសម្រេចថា បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាមានគោល នយោបាយស្របគ្នា ស្តីពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំឡើយ ព្រោះភ័ស្តុតាងមិនបានបង្ហាញថា ការអនុវត្តគឺមានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នា ជាទ្រង់ទ្រាយធំ ឬនៅទូទាំងប្រទេសឡើយ¹⁷⁰⁰។ មេធាវីការពារ ក្តីបានលើកទទ្ទឹករណ៍ថា ដើម្បីធ្វើការសម្រេចនេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ផ្តោតទៅលើភ័ស្តុតាង

¹⁶⁹⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៨៩។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ១៣៩៥-១៣៩៨។
¹⁶⁹⁷ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ជាពិសេស កថាខណ្ឌ ៦៨៨, ៧៣៤-៧៣៥, ៧៥៩-៧៦០។
¹⁶⁹⁸ សូមមើល ជាពិសេស កថាខណ្ឌ ៣៨៧-៣៩៣ និង ៧២២-៧២៦។
¹⁶⁹⁹ សូមមើល ផ្នែក ៨.៥ ខាងលើ កថាខណ្ឌ ២៦០-២៧៥។
¹⁷⁰⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៧៧, ១២៧៣, ១២៧៦។

របស់ជនរងគ្រោះ ដោយសារបទបញ្ជានៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយមិនបានពិចារណា ទៅលើ ភាពជាប្តីនៃភ័ស្តុតាង នៅក្នុងសំណុំរឿង¹⁷⁰¹ ។

705. ទទ្ទឹករណីនេះខុស ដោយសារតែកំហុសជាមូលដ្ឋាននៅក្នុង វិធីសាស្ត្រ “ស្ថិតិ” និងការអនុវត្តវិធីសាស្ត្រនេះ ដូចដែលបានរៀបរាប់លម្អិតពីខាងលើ¹⁷⁰²។ លើសពីនេះទៀត មេធាវីការពារក្តីបានបញ្ជាក់ ដោយខុស ឬយល់ច្រឡំទៅលើ ការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។

706. ផ្ទុយពីការលើកឡើងរបស់មេធាវីការពារក្តី អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មិនបានពឹងផ្អែកទៅលើ បទបញ្ជាដែលមានភាពដូចគ្នាឥតខ្ចោះ លើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ នៅទូទាំងប្រទេស ដើម្បីសន្និដ្ឋាន ថាមានអត្ថិភាពគោលនយោបាយឡើយ។ តាមពិតទៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានទទួលស្គាល់ ម្តងហើយម្តងទៀត និងដោយជាក់ច្បាស់ ពីបំរែបំរួលក្នុងការអនុវត្ត ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ នៅ គ្រប់ពេលវេលា និងទីកន្លែង ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ¹⁷⁰³។ ការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូង អំពីការអនុវត្តការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ រួមមានការទទួលស្គាល់ថា គូស្រករខ្លះអាច ស្នើសុំដោយខ្លួនឯង នូវការអនុញ្ញាតិរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍¹⁷⁰⁴ អ្នកខ្លះ “ទទួលបានការអនុគ្រោះច្រើន ជាងគេ” ដោយសារតែមាននូវសក្តិ ឬពិការភាព¹⁷⁰⁵ ហើយអ្នកខ្លះរាយការណ៍ថា ការរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវបានធ្វើឡើង តែក្នុងករណីដែលគូស្រករយល់ព្រមប៉ុណ្ណោះ¹⁷⁰⁶។

707. លើសពីនេះទៀត ដើម្បីសម្រេចថាមានអត្ថិភាពគោលនយោបាយ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពិ និត្យមើល លើប្រភពក្រៅពីសក្តិកម្ម របស់ជនរងគ្រោះដោយសារ បទបញ្ជាលើការរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍ និងពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សីដែលផ្តល់សក្តិកម្មក្នុងផ្នែក ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។ ការសន្និដ្ឋានដែលមេធាវីការពារក្តី ទាញចេញពីការវិភាគរបស់ខ្លួន មិនបានពិចារណា ទៅលើការពិតដែលថា ការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង អំពីគោលនយោបាយរបស់ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ក៏ពឹងផ្អែកផងដែរទៅលើភ័ស្តុតាង ដែលមាននៅក្នុងឯកសារ និងការ

1701 ឯកសារ F54 សាលាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៧៦, ១១៩៩, ១២៧៣។
1702 សូមមើល ផ្នែក ៨.៥ ខាងលើ កថាខណ្ឌ ២៦០-២៧៥។
1703 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៥៣៦, ៣៥៣៨, ៣៦៩០-៣៦៩១។
1704 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៥៧២-៣៥៧៦។
1705 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦២៣។
1706 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦១៧។

យោសនារបស់ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា¹⁷⁰⁷ រដ្ឋធម្មនុញ្ញរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ¹⁷⁰⁸ ភ័ស្តុតាង
របស់កម្មាភិបាលបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា¹⁷⁰⁹ ភ័ស្តុតាងរបស់អ្នកជំនាញ¹⁷¹⁰ ភ័ស្តុតាងនៃសុន្ទរកថា
របស់ ជនជាប់ចោទនិង ប៉ុល ពត¹⁷¹¹ និងសក្ខីកម្មអំពីវេទនាសម្ព័ន្ធច្បាស់លាស់ ក្នុងការរាយការណ៍
ស្នើសុំការណែនាំ សម្រាប់ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍¹⁷¹²។

708. ទទ្ទឹករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី បញ្ជាក់ដោយមិនត្រឹមត្រូវ អំពីសំអាងហេតុ និងសេចក្តីសន្និដ្ឋាន
របស់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។ ប្រសិនបើមេធាវីការពារក្តី អនុវត្តការវិភាគ “ស្ថិតិ” ដែលអាច
ជឿជាក់បាន ទៅលើភ័ស្តុតាងនោះ មេធាវីការពារក្តីប្រាកដជាមិនអាចបង្ហាញ អំពីកំហុសឆ្គងនៅ
ក្នុងការសម្រេច របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង អំពីគោលនយោបាយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា។

**៩.៦.៤.៤.២. ការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តី ពាក់ព័ន្ធការលើកទឹកចិត្តដោយក្តីមេត្តា របស់បក្សកុម្មុយនីស្ត
កម្ពុជា**

709. ជាចុងក្រោយ សហមេធាវីនាំមុខតម្រូវឱ្យឆ្លើយតប ចំពោះការអះអាងយ៉ាងច្បាស់លាស់ នៅក្នុង
សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខដែលថា ការអនុវត្តរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ក្នុងការគ្រប់គ្រងលើទំនាក់
ទំនង អាពាហ៍ពិពាហ៍ ត្រូវបានអនុវត្តឡើង ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់អ្នក ដែលបានរៀប
អាពាហ៍ពិពាហ៍ នៅក្នុងរបបពួកគេ ហើយជាពិសេសគឺមានចេតនា ផ្តល់ប្រយោជន៍ដល់នារី ដោយ
ការកែទម្រង់ទំនាក់ទំនងផ្លូវភេទ¹⁷¹³។ ការអះអាងនេះគឺគ្មានការគាំទ្រទាល់តែសោះ ពីភ័ស្តុតាងនៅ
ចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។ មេធាវីការពារក្តីក៏ហាក់ដូចជា ទម្លាក់ការរំលោភបំពានធ្ងន់
ធ្ងរ ទៅលើសិទ្ធិរបស់នារី នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ទៅលើអង្គហេតុដែលថា “អំពើហោ

¹⁷⁰⁷ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៥៣៩, ជើងទំព័រ ១១៩០៨ និង ១១៩១០។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ៣៥៤០,
៣៥៤១, ៣៥៤២។

¹⁷⁰⁸ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៥៣៩, ជើងទំព័រ ១១៩០៩។

¹⁷⁰⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៥៩១, ជើងទំព័រ ១២០២២។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ៣៦០៣-៣៦០៩,
៣៦១៧។

¹⁷¹⁰ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៥៩២។

¹⁷¹¹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៥៥០-៣៥៥៨។

¹⁷¹² ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៥៥០, ៣៥៦៤-៣៥៦៨។

¹⁷¹³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៥១, ១២១២-១២១៣, ១២៥៣។

យោទៅលើស្ត្រី (ជាទូទៅ) បង្កឡើងដោយយុទ្ធជន” ដែលជាគំនិតហួសសម័យ។ ទទ្ទឹករណ៍នេះ មិនសមហេតុផល ដោយសរតែព្យសនកម្ម ត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើង ដោយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ហើយមិនជាប់ទាក់ទងជាមួយជម្លោះឡើយ។ ទោះជាក្នុងករណីណាក្តី ការអះអាងនេះមិនមានភាព ពាក់ព័ន្ធ៖ វាគឺជាសកម្មភាព និងចេតនារបស់ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា មិនមែនជាការលើកទឹកចិត្ត ដែលផ្តល់ផលប្រយោជន៍ ដូចការអះអាងរបស់ខ្លួននោះទេ ដែលជាបញ្ហានោះ។

៩.៧. អំពើប្រល័យពូជសាសន៍

- 710. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ផ្តន្ទាទោស ខៀវ សំផន ពីបទឧក្រិដ្ឋប្រល័យពូជសាសន៍ ទៅលើប្រជាជន វៀតណាម តាមរយៈការសម្លាប់ ដោយយោងទៅរកការសម្លាប់ នៅមន្ទីរសន្តិសុខ អូរកន្សែង, ស- ២១, ខេត្តស្វាយរៀង, ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង, វត្តខ្សាច់, ខេត្តក្រចេះ និងនៅក្នុងដែនទឹកកម្ពុជា¹⁷¹⁴។ នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ១៥៩ មេធាវីការពារក្តី បានជំទាស់ចំពោះការសន្និដ្ឋាននេះ¹⁷¹⁵។ ចំពោះធាតុផ្សំសត្យានុម័ត មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ការសម្លាប់ដែលចោទជាបញ្ហា គឺមិនត្រូវបានបង្ហាញដោយគ្រប់គ្រាន់ នៅលើភ័ស្តុតាង ឬក្នុងករណីខ្លះដែលថា ជនរងគ្រោះមិនមែនជាសមាជិក នៃក្រុមពាក់ព័ន្ធឡើយ¹⁷¹⁶ ។ បន្ទាប់មកទទ្ទឹករណ៍មួយចំនួន ត្រូវបានលើកឡើងពាក់ព័ន្ធ ចេតនាប្រល័យពូជសាសន៍¹⁷¹⁷។
- 711. សហមេធាវីនាំមុខសូមឆ្លើយតបជាពិសេស ពាក់ព័ន្ធភាពគ្រប់គ្រាន់នៃភ័ស្តុតាង ទាក់ទងធាតុផ្សំ សត្យានុម័ត និងបញ្ហាថាតើអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មានសិទ្ធិក្នុងការសម្រេចថា ជនរងគ្រោះគឺជា សមាជិកនៃក្រុម ដែលត្រូវបានការពារដែរឬអត់នោះទេ។ ចំពោះចេតនា សហមេធាវីនាំមុខសូម បន្ថែម នូវសារណាដោយគ្រាន់តែឆ្លើយតប ចំពោះការជំទាស់ដែលធ្វើឡើង ដោយមេធាវីការពារក្តី ពាក់ព័ន្ធការប្រើប្រាស់របស់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នូវភ័ស្តុតាងដែលផ្តល់ដោយ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី ហេង ឡែប៊ីរាង¹⁷¹⁸។

¹⁷¹⁴ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៥១៥-៣៥១៩។
¹⁷¹⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៥១-១០៩៧។
¹⁷¹⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៥២-១០៥៧។
¹⁷¹⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៥៨-១០៩៧។
¹⁷¹⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៩៥។

៩.៧.១. ធាតុផ្សំសត្វានុម័ត្តៈ- ការសម្លាប់សហជីវកម្មរួមជនជាតិវៀតណាម

៩.៧.១.១. ការសម្លាប់ត្រូវបានបង្ហាញពីស្តុតាង ដោយគ្រប់គ្រាន់ដែរឬទេ

- 712. ក្នុងការធ្វើការសម្រេចលើអង្គច្បាប់របស់ខ្លួន លើអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ចំពោះជនជាតិវៀតណាម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានបង្ហាញថា ការសម្លាប់បានកើតឡើង ដោយយោងត្រឡប់ទៅរកសេចក្តីសន្និដ្ឋានលើអង្គច្បាប់របស់ខ្លួន នៅផ្នែកផ្សេងក្នុងសាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ នៃអំពើមនុស្សឃោត និងការសម្លាប់រង្គាល ត្រូវបានបង្ហាញនៅតាមទីតាំងជាច្រើនផ្សេងៗ¹⁷¹⁹។ មេធាវីការពារក្តីបានលើកទទ្ទឹករណ៍ថា ភាគច្រើននៃការសម្រេចទាំងអស់នោះ ត្រូវបានប៉ះពាល់ដោយសារកំហុសអង្គហេតុ ហើយថាការសម្លាប់មិនត្រូវបានបង្ហាញពីស្តុតាងដោយគ្រប់គ្រាន់ ថាបានកើតឡើងនៅអូរកន្សែង និងវត្តខ្យាច់ នៅខេត្តស្វាយរៀង ខេត្តក្រចេះ ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង និងនៅដែនសមុទ្រឡើយ¹⁷²⁰។
- 713. សហមេធាវីនាំមុខ យល់ស្របជាមួយសារណារបស់ ក.ស.ព លើបញ្ហានេះ¹⁷²¹ ប៉ុន្តែសូមបន្ថែមដូចតទៅ៖ ទីមួយ សហមេធាវីនាំមុខ បានគូសបញ្ជាក់លើសារណារបស់ខ្លួន ដែលបានលើកឡើងនៅផ្នែកផ្សេង ក្នុងសារណានេះ អំពីការសម្លាប់ប្រជាជនវៀតណាម នៅខេត្តក្រចេះ និងកំពង់ឆ្នាំង¹⁷²²។ ភរិយាជាជនជាតិវៀតណាម របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុច ស៊ុនឡាយ រួមជាមួយកូនៗពួកគេ ត្រូវបានសម្លាប់ រួមជាមួយសមាជិកដទៃទៀត ជាជនជាតិវៀតណាម មកពីគ្រួសារកូនកាត់ នៅក្នុងកងរបស់គាត់ នៅក្នុងខេត្តក្រចេះ នៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨¹⁷²³។ ភរិយាជាជនជាតិវៀតណាម របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រាក់ ឌឿន ម្តាយក្មេករបស់គាត់ និងកូនកាត់ម្នាក់ ត្រូវបានសម្លាប់ រួមជាមួយសមាជិកជាជនជាតិវៀតណាម នៅក្នុងក្រុមគ្រួសារកូនកាត់ប្រាំមួយផ្សេងទៀត ក្នុងភូមិរបស់គាត់ នៅក្នុងខេត្តកំពង់ឆ្នាំង នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៧¹⁷²⁴។ សម្រាប់សំអាងហេតុដូចបានលើកឡើង

1719 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៥១៥។
 1720 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៥២-១០៥៣។
 1721 ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៦៥២ និងយោងទៅចម្លើយរបស់ខ្លួនលើមូលដ្ឋានពាក់ព័ន្ធ។
 1722 សូមមើល ខាងលើ កថាខណ្ឌ ៣០១-៣០៧។
 1723 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៩៦-៣៤៩៧ និង ៣៤៨៨។
 1724 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៧១, ៣៤៩៤, ៣៤៩៧ និង ៣៤៩៩។

ខាងលើ មេធាវីការពារក្តីមិនមានការបង្ហាញពីកំហុសណាមួយ នៅក្នុងការសម្រេចរបស់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពាក់ព័ន្ធការសម្លាប់ទាំងនេះឡើយ¹⁷²⁵។

714. សហមេធាវីនាំមុខសូមបន្ថែមថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ក៏បានពិចារណាផងដែរ លើការសម្លាប់គ្រួសារវៀតណាមនៅស្វាយរៀង ដែលពាក់ព័ន្ធជាមួយបទចោទ អំពើប្រល័យពូជសាសន៍¹⁷²⁶។ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៧ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង ចាន់ថី បានព្រឹប្រជាជនក្នុងភូមិរបស់គាត់ថា សមាជិកនៃគ្រួសារជនជាតិវៀតណាមចំនួនពីរគ្រួសារ ត្រូវបានគេយកទៅសម្លាប់នៅទួលស្ទួន¹⁷²⁷។ ឪពុករបស់គាត់បានប្រាប់គាត់ថា គាត់បានឃើញដោយផ្ទាល់ កូនស្រីពីរនាក់នៃគ្រួសារវៀតណាមមួយ ត្រូវបានគេចាប់រំលោភ។ ដោយសារគាត់ជាជនជាតិវៀតណាម ឪពុករបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង ចាន់ថី ភ័យខ្លាចថាគាត់ក៏ត្រូវគេសម្លាប់ ហើយគ្រួសាររបស់គាត់នឹងស្ថិតក្នុងគ្រោះថ្នាក់។ គាត់ចង់កសម្លាប់ខ្លួន ដើម្បីជៀសផុតពីបញ្ហានេះ¹⁷²⁸។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានពិចារណាទៅលើការធ្វើអត្តឃាត របស់ឪពុកដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង ចាន់ថី ហើយមូលហេតុនៃអំពើនេះ ត្រូវបានបង្ហាញ ប៉ុន្តែមិនបានធ្វើការសម្រេចលើអង្គច្បាប់ ចំពោះការធ្វើអត្តឃាតឡើយ ដោយសារតែវាស្ថិតក្រៅអង្គហេតុ ក្នុងដីកាដោះស្រាយ¹⁷²⁹។ ដោយសារមូលហេតុមិនច្បាស់លាស់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ក៏មិនបានធ្វើការសម្រេចលើអង្គច្បាប់ ពាក់ព័ន្ធការសម្លាប់គ្រួសារវៀតណាមពីរផ្សេងទៀតនៅក្នុងភូមិ¹⁷³⁰។ សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងថា ពួកគេក៏ពាក់ព័ន្ធផងដែរ ក្នុងការបង្ហាញថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មិនមានកំហុសឆ្គងក្នុងការសម្រេចលើធាតុផ្សំសត្យានុម័តនៃ អំពើប្រល័យពូជសាសន៍។

715. ចំពោះមន្ទីរសន្តិសុខស-២១ មេធាវីការពារក្តីហាក់ដូចជាមិនជំទាស់ថា មានការសម្លាប់អ្នកទោសជនជាតិវៀតណាមនៅទីនោះ¹⁷³¹ ប៉ុន្តែមេធាវីការពារក្តីបានលើកការអះអាងគួរឱ្យឆ្ងល់ថា ការ

1725 សូមមើល ខាងលើ កថាខណ្ឌ ៣០១-៣០៧។
1726 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៥២ និង ៣៤៥៥។
1727 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៥២។
1728 ឯកសារ E1/394.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង ចាន់ថី) ទំព័រ ១២ បន្ទាត់ ២៣ - ទំព័រ ១៣ បន្ទាត់ ២១ ក្រោយម៉ោង [09.45.00]។
1729 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៥២ និង ៣៤៩២។
1730 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៩២។
1731 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៥២

សម្លាប់ទាំងអស់នោះ មិនពាក់ព័ន្ធជាមួយអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ឡើយ ដោយសារតែអំពើទាំង នោះ ត្រូវបានកំណត់ប្រភេទនៃបទល្មើសថាជា ការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ (ការសម្លាប់ដោយ ចេតនា) គឺមិនមែនជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ នៃអំពើមនុស្សឃាតឡើយ¹⁷³²។ ដូចដែល ក .ស.ព បានចង្អុលបង្ហាញ¹⁷³³ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានធ្វើការសម្រេចអង្គហេតុជាច្រើន ពាក់ ព័ន្ធការសម្លាប់ប្រជាជនវៀតណាម នៅមន្ទីរសន្តិសុខស-២១។ ធាតុផ្សំសត្យានុម័តនៃអំពើប្រល័យ ពូជសាសន៍ ត្រូវបានបំពេញនៅពេលដែល សមាជិកនៃក្រុមពាក់ព័ន្ធត្រូវបានសម្លាប់។ វាមិនមាន ភាពពាក់ព័ន្ធច្រើនថា ការសម្លាប់បានបំពេញតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវ នៃឧក្រិដ្ឋកម្មផ្សេងទៀតដែរឬអត់ ឬថា ការសម្រេចអំពីចំណុចនេះ ត្រូវបានធ្វើឡើងដែរឬអត់នោះ។ ជាការគ្រប់គ្រាន់ដែលថា អង្គ ជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានសម្រេចថាប្រជាជនវៀតណាម ត្រូវបានសម្លាប់នៅមន្ទីរសន្តិសុខ ស- ២១។

716. មេធាវីការពារក្តី មិនបានបង្ហាញអំពីកំហុសឆ្គងណាមួយ នៅក្នុងការសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងដែលថា មានកើតឡើងនូវការសម្លាប់ ដែលពាក់ព័ន្ធជាមួយបទចោទ អំពើប្រល័យពូជ សាសន៍។

៩.៧.១.២. តើអ្នកដែលត្រូវគេសម្លាប់ ជាសមាជិកនៃក្រុមដែលត្រូវបានការពារដែរឬទេ

717. បន្ទាប់មកមេធាវីការពារក្តី បានលើកឡើងនូវបណ្តាទង្វើករណីនានា ជាជម្រើសមួយផ្សេងទៀតថា ជនរងគ្រោះជនជាតិវៀតណាម ដោយសារការសម្លាប់ផ្សេងៗទាំងអស់នោះ គឺមិនមែនជាសមាជិក នៃក្រុមដែលត្រូវបានការពារទេ។ មេធាវីការពារក្តីឈានដល់ចំណុចនេះ ដោយសារការកំណត់ ប្រភេទនៃក្រុមដែលចោទជាបញ្ហាថាជា “ប្រជាជនវៀតណាមរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា”¹⁷³⁴។ វិធី សាស្ត្រនេះមិនត្រូវបានគាំទ្រដោយ ដីកាដោះស្រាយ ឬសាលាក្រុមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទេ។ ដីកាដោះស្រាយយោងទៅរក “ក្រុមជនជាតិវៀតណាម (ក្រុមជនជាតិភាគតិច និងជនជាតិជាក់ លាក់ ដែលត្រូវបានចាត់ទុកដូចជា ក្រុមពូជសាសន៍មួយ ដោយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា)”¹⁷³⁵។ អង្គ

¹⁷³² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៥២។
¹⁷³³ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៦៥២។
¹⁷³⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៥៥-១០៥៧។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ១០៦៣-១០៦៤, ១០៦៦- ១០៦៧, ១០៦៨-១០៦៩, ១០៨៦-១០៩០, ១០៩៧។
¹⁷³⁵ ឯកសារ D427 ដីកាដោះស្រាយ កថាខណ្ឌ ១៣៤៣។

ជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសម្រេចថា “ជនជាតិវៀតណាមគឺជាក្រុមពូជសាសន៍ សញ្ជាតិ និងជាតិពន្ធុមួយ នៅក្នុងពេលវេលាពាក់ព័ន្ធនោះ ដូច្នេះហើយគឺជាក្រុម ដែលត្រូវបានការពារ”¹⁷³⁶។

718. សហមេធាវីនាំមុខយោងទៅរកសារណាខាងលើរបស់ខ្លួន ពាក់ព័ន្ធជាមួយនិយមន័យ ក្រុមដែលត្រូវបានការពារ ក្នុងគោលបំណងនៃ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ នៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ¹⁷³⁷។ សំអាងហេតុដូចគ្នាត្រូវអនុវត្តនៅទីនេះ។ ក្រុមដែលត្រូវបានកំណត់គោលដៅ នៅក្នុងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ចាំបាច់ត្រូវតែជាក្រុមពូជសាសន៍ សញ្ជាតិ និងជាតិពន្ធុ ឬក្រុមសាសនា។ អាចមានលទ្ធភាពដែលថា អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ កើតឡើងដោយសារការកំណត់គោលដៅលើ “ផ្នែក” មួយនៃក្រុមបែបនេះ ដែលត្រូវបានកំណត់និយមន័យ ដោយការយោងទៅរកទីកន្លែងស្នាក់នៅ ប៉ុន្តែនេះមិនមែនជាករណី ដែលត្រូវបានជំទាស់ក្នុងរឿងក្តីបច្ចុប្បន្នឡោះឡើយ ហើយវាក៏មិនតំណាងឱ្យការសម្រេច របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែរ។ បញ្ហានៃទីកន្លែងស្នាក់នៅរបស់ជនរងគ្រោះ ជាញឹកញាប់មិនត្រូវបានពិភាក្សា នៅក្នុងភស្តុតាងឡើយ៖ មិនមានសំអាងហេតុសម្រាប់ពិភាក្សាពីចំណុចនេះទេ ដោយសារតែវាមិនពាក់ព័ន្ធ ជាមួយឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ដូចដែលកំណត់នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ។

719. ទោះជាក្នុងករណីណាក្តី ប្រសិនបើអង្គជំនុំជម្រះនេះ យល់ស្របជាមួយមេធាវីការពារក្តីថា ក្រុមដែលត្រូវបានការពារ គឺជា “ជនជាតិវៀតណាមរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា” ច្បាស់ណាស់ថា អ្នកដែលត្រូវបានសម្លាប់ភាគច្រើន នឹងស្ថិតនៅក្នុងប្រភេទនោះ¹⁷³⁸។

720. មេធាវីការពារក្តីក៏ហាក់ដូចជា លើកទទ្ទឹករណីថា ក្រុមដែលត្រូវបានការពារ អាចរួមមានត្រឹមតែជនស៊ីវិលប៉ុណ្ណោះ ដោយមេធាវីការពារក្តីអះអាងថា អ្នកដែលត្រូវបានសម្លាប់នៅ មន្ទីរសន្តិសុខស-២១ និងនៅដែនសមុទ្រ “មិនអាចចាត់ទុកថាជាជនរងគ្រោះ នៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ទេ” ដោយសារពួកគេជាទាហាន¹⁷³⁹។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានផ្តល់ ទទ្ទឹករណីឬ ឯកសារគតិយុត្តិ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងថ្មីទាំងស្រុងនេះ ដែលថាអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ អាចត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើង តែទៅ

¹⁷³⁶ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៥១៤។

¹⁷³⁷ សូមមើល ផ្នែក ៩.៥.៣.៦.២ កថាខណ្ឌ ៤៨០-៤៨៥។

¹⁷³⁸ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៤៥៣ និង ៣៤៨៣។

¹⁷³⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៥៦-១០៥៧។

លើប្រជាជនស៊ីវិលនោះ។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល នៃតុលាការ ICTY បានសម្រេចយ៉ាង
ច្បាស់ថាថានៈជាកងទ័ព ឬជនស៊ីវិលរបស់ជនរងគ្រោះ មិនមានភាពពាក់ព័ន្ធផ្នែកអង្គច្បាប់ឡើយ
ជាមួយការសម្រេចលើឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍៖ “មិនមានចំណុចណាមួយ នៅក្នុងនិយមន័យ
នៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ដែលហាមឃាត់ ដូចជា ការផ្ដន្ទាទោសក្នុងករណីដែលចារី បានសម្លាប់
កងទ័ពដែលជាប់ឃុំឃាំង ដែលពួកគេស្ថិតនៅក្នុងក្រុមដែលត្រូវបានការពារ ដោយសារតែសមាជិក
ភាពរបស់ពួកគេ នៅក្នុងក្រុមនោះ”¹⁷⁴⁰។

721. ទទ្ទឹករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី មិនអាចបង្ហាញថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មានកំហុសឆ្គងក្នុង
ការសម្រេចថា សមាជិកនៃក្រុមដែលត្រូវបានការពារ ត្រូវបានសម្លាប់។

៩.៧.២. ឯកសារប្រឆាំងប្រឈម៖ ចេតនាប្រឆាំងប្រឈម

722. មេធាវីការពារក្តីព្យាយាមជំទាស់ ការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថា ការសម្លាប់
ប្រជាជនវៀតណាម គឺមានផងដែរនូវចេតនាបំផ្លាញក្រុម¹⁷⁴¹។ ចំពោះបញ្ហាមួយនេះ សហមេធាវី
នាំមុខយល់ស្របជាមួយ ហើយពឹងផ្អែកលើសារណារបស់ ក.ស.ព¹⁷⁴²។ ទោះជាបែបនេះក្តី សហ
មេធាវីនាំមុខចាំបាច់ត្រូវធ្វើការឆ្លើយតប ចំពោះសារណារបស់មេធាវីការពារក្តី ដែលវាយប្រហារ
ទៅលើភាពអាចជឿជាក់បាន របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហេង ឡែហ៊ាង។

723. មេធាវីការពារក្តីបានលើកទទ្ទឹករណ៍ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងប្រើប្រាស់ដោយមិនត្រឹមត្រូវ នូវ
ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហេង ឡែហ៊ាង លើអត្ថិភាពនៃគោលនយោបាយ លប់បំបាត់
ជនជាតិវៀតណាម¹⁷⁴³។ ដោយទុកមួយអង្វើនូវការអះអាងដោយមិនត្រឹមត្រូវដែលថា គាត់គឺជា
បុគ្គលតែម្នាក់ដែលបាននិយាយ អំពីគោលនយោបាយលប់បំបាត់ជនជាតិវៀតណាមនោះ¹⁷⁴⁴

¹⁷⁴⁰ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា គឺដល់នឹង Krstić* សំណុំរឿងលេខ IT-98-33-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមេសា ឆ្នាំ
២០០៤, កថាខណ្ឌ ២២៦។

¹⁷⁴¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៥៨-១០៩៧។

¹⁷⁴² ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៦៥៤-៦៦៤។

¹⁷⁴³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៩៥។

¹⁷⁴⁴ ចម្លើយរបស់ ក.ស.ព៖ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៦៦៤។

មេធាវីការពារក្តីព្យាយាមបំបាត់ភ័ស្តុតាង របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហេង ឡែប៊ាង តាមវិធីបី យ៉ាង។

724. ទីមួយ មេធាវីការពារក្តីបានធ្វើការអះអាង ដោយមិនមានភ័ស្តុតាងគាំទ្រ និងមិនសមហេតុផលថា ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មិនមានភាពសត្យានុម័ត ហើយមិនគួរយកមកពិចារណាឡើយ ដោយសារតែសមាជិកគ្រួសាររៀតណាមរបស់គាត់ ត្រូវបានគេសម្លាប់¹⁷⁴⁵។ មិនមានការផ្តល់នូវ ឯកសារគតិយុត្តិ ដើម្បីគាំទ្រឡើយ ហើយវិធីសាស្ត្រនោះបានអនុវត្តផ្ទុយ ទៅនឹងយុត្តាធិការរបស់ តុលាការនេះ៖ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់ បានទទួលរងព្យាបាទកម្ម (ភាគច្រើនមានលក្ខណៈ ប្រហែលគ្នា) ប៉ុន្តែអង្គជំនុំជម្រះនេះបានបដិសេធ មិនគាំទ្រការអះអាងរបស់ មេធាវីការពារក្តីដែល ថា ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី គួរត្រូវបានចាត់ទុកថាមានភាពគួរឱ្យជឿជាក់តិច ជាង¹⁷⁴⁶។ សម្រាប់ករណីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហេង ឡែប៊ាង មិនមានមូលហេតុអ្វីឱ្យជឿជាក់ ថា គាត់គ្មានភាពសត្យានុម័តនៅក្នុងភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ឡើយ។ តាមពិតទៅគាត់បញ្ជាក់ច្បាស់ និង ដោយស្មោះត្រង់អំពីបញ្ហា ដែលគាត់មិនបានដឹង ឬមិនអាចចងចាំបាន រួមទាំងពាក់ព័ន្ធគោល នយោបាយ ទៅលើប្រជាជនរៀតណាម¹⁷⁴⁷។

725. ទីពីរ មេធាវីការពារក្តីបានលើកទទ្ទឹករណ៍ថា ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហេង ឡែប៊ា ង គួរត្រូវបានផ្តល់តម្លៃតិចតួច ដោយសារតែគាត់មិនបានឃើញការសម្លាប់ដោយផ្ទាល់ ហើយភ័ស្តុ តាងរបស់គាត់ “គឺជាពាក្យចចាមអាមាម”¹⁷⁴⁸។ ផ្នែកនេះនៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ រួមបញ្ចូល ដោយឥតប្រយោជន៍នូវ ភ័ស្តុតាងរបស់ ហេង ឡែប៊ាង អំពីអត្ថិភាពនៃគោលនយោបាយ ជាមួយភ័ ស្តុតាងអំពីសកម្មភាពដែលបានធ្វើឡើង ដើម្បីអនុវត្តគោលនយោបាយនោះ។ ពាក់ព័ន្ធសកម្មភាព អនុវត្ត ពិតណាស់ថា ភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ភាគច្រើនជាពាក្យចចាមអាមាម។ គាត់មិនបានឃើញការ

¹⁷⁴⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៩៥។
¹⁷⁴⁶ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៣០៥-៣២៤។ សូមមើលបន្ថែម ខាងលើ ក្នុងផ្នែក ៨.២.១ កថាខណ្ឌ ១៨៥-១៩៥។
¹⁷⁴⁷ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ E1/476.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី១៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហេង ឡែប៊ាង) ទំព័រ ៦១ បន្ទាត់ ៣-៥ មុនម៉ោង [15.02.46] ទំព័រ ៦៦ បន្ទាត់ ១៨ មុនម៉ោង [15.21.22] ទំព័រ ៦៨ បន្ទាត់ ១១ ក្រោយម៉ោង [15.25.12] ទំព័រ ៦៨ បន្ទាត់ ១៧ មុនម៉ោង [15.27.05] ទំព័រ ៧៨ បន្ទាត់ ៧-៨ មុនម៉ោង [16.02.04]។
¹⁷⁴⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០៩៥។

សម្លាប់¹⁷⁴⁹។ ប៉ុន្តែនេះមិនមែនជាអ្វី ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានប្រើប្រាស់ភស្តុតាងរបស់ គាត់ឡើយ។ ប៉ុន្តែភស្តុតាងរបស់គាត់ ត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីបង្ហាញថា មានអត្ថិភាពគោល នយោបាយ ហើយត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយទៅគ្រប់ឋាននុក្រម នៃបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា។ គាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្មផ្ទាល់ អំពីអ្វីដែលមេឃុំបានទទួលការណែនាំឱ្យអនុវត្ត សម្រាប់ប្រធានបទប្រជាជនរៀត ណាម¹⁷⁵⁰។

726. ទីបី មេធាវីការពារក្តីបានអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសធ្ងន់ ដោយសារតែ “មិន ពិចារណា” ភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហេង ឡែប៊ាង ដែលថាខ្មែរក្រហមសម្លាប់ទាំង អស់ អ្នកណាដែលជាអ្នកប្រឆាំង មានន័យថា “ឱ្យតែមានអ្នកប្រឆាំង គេមិនថាជនជាតិឬ ក៏ជន ជាតិរៀតណាម ឬក៏ជនជាតិសាសន៍អីក៏ដោយ”¹⁷⁵¹។ ប៉ុន្តែភស្តុតាងនេះមិនពាក់ព័ន្ធ ជាមួយចេតនា ប្រល័យពូជសាសន៍ទេ។ ដូចដែលបានពិភាក្សាពីខាងលើ នៅក្នុងបរិបទនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ការ កំណត់គោលដៅលើក្រុមជាក់លាក់មួយ គឺមិនអាចមោឃៈភាពបានដោយសារ ការបង្ហាញថាក្រុម ដទៃផ្សេងទៀត ត្រូវបានកំណត់គោលដៅដែរនោះទេ¹⁷⁵²។ ការពិតដែលថា បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាក៏ កំណត់គោលដៅជាប្រព័ន្ធ ទៅលើខ្លាំងនយោបាយរបស់ខ្លួន គឺគ្រាន់តែបង្ហាញថា មានឧក្រិដ្ឋកម្ម បន្ថែមទៀត (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដោយមូលហេតុនយោបាយ) កើតឡើងប៉ុណ្ណោះ។ នេះមិនមែនជា កត្តាដោះបន្ទុកដែល អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ត្រូវធ្វើការពិចារណាដើម្បីសម្រេច អំពីអត្ថិភាពនៃ ចេតនាប្រល័យពូជសាសន៍ឡើយ។

¹⁷⁴⁹ ឯកសារ E1/476.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហេង ឡែប៊ាង) ទំព័រ ៦១ បន្ទាត់ ៥ មុនម៉ោង [15.02.46]។

¹⁷⁵⁰ ឯកសារ E1/476.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហេង ឡែប៊ាង) ទំព័រ ៥៦ បន្ទាត់ ៧- ២៥ក្រោយម៉ោង [14.21.58] និង ទំព័រ ៥៩ បន្ទាត់ ១-២៣ ក្រោយម៉ោង [14.34.35] ទំព័រ ៧៨ បន្ទាត់ ៩-១៣ មុនម៉ោង [16.02.04]។

¹⁷⁵¹ ឯកសារ E1/476.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហេង ឡែប៊ាង) ទំព័រ ៨០ បន្ទាត់ ២២ - ទំព័រ ៨១ បន្ទាត់ ៥ ក្រោយម៉ោង [16.08.25]។

¹⁷⁵² សូមមើល ខាងលើ កថាខណ្ឌ ៣៦៥-៣៧០។

១០. សារណាពាក់ព័ន្ធដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាក់លាក់

- 727. សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ បានជំទាស់ចំពោះភាពអាចជឿជាក់បាន ឬការប្រើប្រាស់ភ័ស្តុតាងពី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាច្រើន។ ចម្លើយតបចំពោះការជំទាស់ទាំងអស់នោះភាគច្រើន គឺមាននៅក្នុងផ្នែកដទៃទៀត នៃសារណានេះ។ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះបានទទួលស្គាល់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានអត្ថប្រយោជន៍ ក្នុងការការពារភាពអាចជឿជាក់បាន និងការយល់ដឹងដោយត្រឹមត្រូវ ទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់ពួកគេ¹⁷⁵³។
- 728. នៅក្នុងផ្នែកនេះ សហមេធាវីនាំមុខសូមឆ្លើយតប ចំពោះសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ពាក់ព័ន្ធដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាក់លាក់ ចំនួន១៤រូប។ ចម្លើយតបនេះ គ្រប់ដណ្តប់ទៅលើបញ្ហាជាច្រើន ដែលមិនស្ថិតនៅដោយសមស្រប នៅក្នុងប្រធានបទដែលបានពិភាក្សា នៅផ្នែកផ្សេងទៀតដោយសារណានេះ។
- 729. ជាការការពារផលប្រយោជន៍បុគ្គល របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាច្រើនផងដែរ ផ្នែកនេះនៃសារណាឆ្លើយតប ក៏នឹងផ្តល់នូវទិដ្ឋភាពមួយ នៃវិធីសាស្ត្រប្រកបដោយបញ្ហា ដែលមេធាវីការពារក្តីបានអនុវត្ត ក្នុងការរិះគន់ទៅលើភ័ស្តុតាង និងលើកទឡើករណីអំពីកំហុសឆ្គងអង្គហេតុ។
- 730. វិធីសាស្ត្ររបស់មេធាវីការពារក្តី គឺជាវិធីសាស្ត្របែបផ្លៀតឱកាស និងមិនជាប់ទាក់ទងគ្នា។ ការនេះបង្ហាញច្បាស់នៅក្នុងករណី ដែលមេធាវីការពារក្តីបានវាយប្រហារ ទៅលើភាពអាចជឿជាក់បាននៃដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាក់លាក់មួយ ប៉ុន្តែបន្ទាប់មកបែរជាពឹងផ្អែកទៅលើ ភ័ស្តុតាងដែលបានបំភ្លេចហើយ របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរូបនោះ ដើម្បីជម្រុញដល់គោលដំបូងរបស់ខ្លួន ទៅលើបញ្ហាមួយផ្សេងទៀត (សូមមើលជាឧទាហរណ៍ ការសង្ខេបនៅផ្នែកខាងក្រោម ពាក់ព័ន្ធដើមប

¹⁷⁵³ ឯកសារ F50/1/1/2 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ ខៀវ សំផន សុំឱ្យបដិសេធសារណារបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០២០ កថាខណ្ឌ ១០។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់
អង្គបុគ្គលជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប¹⁷⁵⁴ អុំ យៀម¹⁷⁵⁵ និង ព្រាប សុខៀន¹⁷⁵⁶)។ ក្នុងករណីមួយចំនួន មេធាវី ការពារក្តី ធ្វើការវាយប្រហារដែលមិនមានមូលដ្ឋាន¹⁷⁵⁷ និងករណីខ្លះទៀតមិនអាចយល់បាន¹⁷⁵⁸។

731. ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី កំហុសដែលសំខាន់ជាងនេះ ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ការចោទប្រកាន់របស់មេធាវី ការពារក្តីលើកំហុសអង្គហេតុ។ បញ្ហានោះគឺការដែលមេធាវីការពារក្តីមិនអាចបង្ហាញដោយស៊ីស ដាក់គ្នា ថា តើការជំទាស់របស់ខ្លួនមានឥទ្ធិពលបែបណាទៅលើ ការផ្តន្ទាទោស។ ហេតុដូច្នោះ មាន ភាពមិនច្បាស់លាស់ថា ហេតុអ្វីទើបភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរូបនោះ ត្រូវទទួលការរិះ គន់។ ការជំទាស់មិនត្រឹមតែទន់ខ្សោយប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងមិនមានរូបរាងច្បាស់លាស់ទៀត។ ដើម្បីដាក់ចេញនូវការជំទាស់បែបនេះ បានមើលរំលងទៅលើ ការក្រើនរំលឹករបស់អង្គជំនុំជម្រះ ដែលថា មូលដ្ឋានបណ្តឹងសាទុក្ខ ចាំបាច់ត្រូវបង្ហាញ “ព្យសនកម្មប៉ះពាល់យូរអង្វែង”¹⁷⁵⁹។ មេធាវី ការពារក្តីក៏មិនបានពិចារណាទៅលើផលប៉ះពាល់ដែលអាចកើតមាន ទៅលើដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី ដែលត្រូវបានចោទសួរជាសាធារណៈ អំពីភាពអាចជឿទុកចិត្តបានរបស់ពួកគេ ជាពិសេស ទៅលើបញ្ហារសើបនានា ដូចជា សក្ខីកម្មរបស់ពួកគាត់ អំពីអំពើហិង្សាផ្លូវភេទជាដើម។ ទោះបីថា នេះជាសិទ្ធិរបស់ មេធាវីការពារក្តី ក្នុងការជំទាស់ទៅលើភ័ស្តុតាងប្រឆាំងរូបគាត់ក្តី តែជាការគួរឱ្យ សោកស្តាយ ដែលនៅទីនេះ សិទ្ធិនោះត្រូវបានប្រើប្រាស់ ដោយធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី បើទោះបីជាមិនមានសង្ឃឹមជាក់ស្តែង អំពីជោគជ័យលើចំណុចទាំងអស់នេះ សម្រាប់ មេធាវីការពារក្តីយ៉ាងណាក្តី។

1754 សូមមើល ខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៧៦៨-៧៧៨។

1755 សូមមើល ខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៧៨៦-៧៩៤។

1756 សូមមើល ខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៧៩៩-៨១៣។

1757 សូមមើលឧទាហរណ៍ខាងក្រោម ពាក់ព័ន្ធនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុផាន់ កថាខណ្ឌ ៧៩៧។

1758 សូមមើលឧទាហរណ៍ខាងក្រោម ពាក់ព័ន្ធនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ឌុន កថាខណ្ឌ ៧៣៥។

1759 ឯកសារ F49 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ ខៀវ សំផន សុំបន្ថែមពេលវេលា និងចំនួនទំព័រសម្រាប់ដាក់សារណាបណ្តឹង សាទុក្ខ ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៩, កថាខណ្ឌ ១៦។

១០.១. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ឆុន

732. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ឆុន បានផ្តល់សក្ខីកម្មរយៈពេលពីរថ្ងៃ នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃផ្នែកសវនាការ អំពីតួនាទីរបស់ជនជាប់ចោទ¹⁷⁶⁰។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានពឹងផ្អែកទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ ក្នុងការសម្រេចថាបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា មានគោលនយោបាយក្នុងការកំណត់អត្តសញ្ញាណ បំបែក និងសម្លាប់អ្នកដែលសង្ស័យថាជាខ្លាំងរបស់ខ្លួន។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានយោងទៅរកសក្ខីកម្ម របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ឆុន ពាក់ព័ន្ធសុទ្ធរកថារបស់ ខៀវ សំផន នៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ ដែលក្នុងនោះ ខៀវ សំផន បាននិយាយអំពីភាពចាំបាច់ ក្នុងការកម្ទេចសមាជិកនៃរបប លន់ នល់ ពួកសក្តិភូមិនិយម ពួកមូលធននាយទុន បញ្ញាវន្ត និងអ្នកទាំងឡាយណាដែលក្បត់បដិវត្ត¹⁷⁶¹ ។

733. នៅក្នុងពីរផ្នែកនៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ (មូលដ្ឋាន ១៨៤ និង មូលដ្ឋាន ២៤៣)¹⁷⁶² មេធាវីការពារក្តីបានលើកទឡើករណីថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មានកំហុសក្នុងការប្រើប្រាស់ ភ័ស្តុតាងមួយនេះ ព្រមទាំងការវាយតម្លៃរបស់ខ្លួនទៅលើភាពអាចជឿជាក់បានរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ឆុន¹⁷⁶³។ មេធាវីការពារក្តីបានពឹងផ្អែកទៅលើអង្គហេតុដែលថា ទម្រង់ព័ត៌មានជនរងគ្រោះរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី “មិនមានបញ្ជាក់” អំពីសុទ្ធរកថារបស់ ខៀវ សំផន¹⁷⁶⁴។ មេធាវីការពារក្តីបានអះអាងថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មាន “ការចងចាំភ្លាមៗ និងយ៉ាងងាយស្រួលរបស់គាត់ អំពី ខៀវ សំផន បន្ទាប់ពីការជំនុំជម្រះក្តី ០០២/០១ ទោះបីជាគាត់បានធ្វើអន្តរាគមន៍ ក្នុងការជំនុំជម្រះក្តីលើកដំបូងក៏ដោយ”¹⁷⁶⁵។ មេធាវីការពារក្តីក៏បានលើកទឡើករណីផងដែរថា ក្នុងនាមជា

¹⁷⁶⁰ ឯកសារ E1/504.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ឆុន)។ ឯកសារ E1/505.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ឆុន)។ ការសង្ខេបទិដ្ឋភាពសំខាន់ៗនៃភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ឆុន នៅពេលជំនុំជម្រះ មានបញ្ជាក់នៅក្នុង ឯកសារ E457/6/2/3 សារណាបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលដែលបានកែតម្រូវរបស់សហមេធាវីនាំមុខ កថាខណ្ឌ ១៤៥៥-១៤៦០។

¹⁷⁶¹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៩៦១ និង ៣៩៦៥។

¹⁷⁶² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៥២៣-១៥៥០, ២០៩៩-២១១៣។

¹⁷⁶³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៥៣៤-១៥៣៥ និង កថាខណ្ឌ ២១១០។ ក.ស.ព លើកឡើងពីទឡើករណីទាំងនេះ នៅឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ១០១៧។

¹⁷⁶⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៥៣៤។

¹⁷⁶⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៥៣៤។

ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ឆុន “មានផលប្រយោជន៍នៅក្នុង កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី”¹⁷⁶⁶។ ជាចុង ក្រោយ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ភ័ស្តុតាងដែលចោទជាបញ្ហា មិនមានការគាំទ្រឡើយ ដោយបាន លើកឡើងរហូតដល់អះអាងមិនត្រឹមថា សំណុំរឿងមិនមានការគាំទ្រ សម្រាប់សុន្ទរកថាជាក់លាក់ ដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ឆុន បានរៀបរាប់ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងអះអាងថា “គ្មាន សុន្ទរកថាណាមួយដែលផ្ទៀងផ្ទាត់ដោយ ខៀវ សំផន នៅក្នុងសំណុំរឿង បង្ហាញពីពាក្យស្រដៀងគ្នានោះ ដែរ”¹⁷⁶⁷។

734. សហមេធាវីនាំមុខ មិនយល់អំពីការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ឆុន “បានធ្វើអន្តរាគមន៍ ក្នុងការជំនុំជម្រះក្តីលើកដំបូង”¹⁷⁶⁸។ គាត់មិនដែលបានបង្ហាញខ្លួន នៅក្នុងសវនាការក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ហើយគាត់ក៏មិនត្រូវបានស្តាប់ចម្លើយដោយ ក.ស.ច.ស ដែរ។ ចម្លើយកន្លងមកតែមួយ ដែលធ្វើឡើងដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ឆុន ដែលមិនបាន យោងទៅរកសុន្ទរកថាដែលត្រូវបានជំទាស់ គឺទម្រង់ព័ត៌មានជនរងគ្រោះ។ នៅពេលសួរដេញ ដោលដោយមេធាវីការពារក្តី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ឆុន បានពន្យល់ពីមូលហេតុ ដែលទម្រង់ ព័ត៌មានជនរងគ្រោះរបស់គាត់ មិនបានយោងទៅរកសុន្ទរកថា៖ “ខ្ញុំមិនបានសរសេរខ្លួនឯងទេ ចំណែកខាងអង្គការគាត់អ្នកសរសេរ។ ប៉ុន្តែពេលនោះសួរខ្ញុំ ខ្ញុំចេះតែឆ្លើយដែរ...”¹⁷⁶⁹ “បើតាមខ្ញុំ នឹងឃើញ គេអត់បានទាន់សួរត្រង់ហ្នឹងផង។ គេអត់មានសួរពីរឿងជួបលោក ខៀវ សំផន នឹង អត់ មានបានសួរទេ តែក្រោយមក បានទើបនឹងគេសួរក្រោយហ្នឹងបានខ្ញុំប្រាប់គេ។ តែដល់ហើយក្នុងឯក សារនេះ មិនដឹងគេបំពេញ ឬមិនបំពេញ ខ្ញុំអត់ដឹង”¹⁷⁷⁰ “កាលនោះខ្ញុំដូចអត់បានចាំដែរ ដូចជាបាន អាន ឬមិនបានអាន ខ្ញុំអត់បានចាំកាលនោះ”¹⁷⁷¹។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានពិភាក្សាជា

¹⁷⁶⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៥៣៥។
¹⁷⁶⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៥៣៥។
¹⁷⁶⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៥៣៤។
¹⁷⁶⁹ ឯកសារ E1/505.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី០១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ឆុន) ទំព័រ ១១ បន្ទាត់ ២០-២៣ ក្រោយម៉ោង [09.33.28]។
¹⁷⁷⁰ ឯកសារ E1/505.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី០១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ឆុន) ទំព័រ ១៤ បន្ទាត់ ១៧-២០ ក្រោយម៉ោង [09.43.02]។
¹⁷⁷¹ ឯកសារ E1/505.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី០១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ឆុន) ទំព័រ ១២ បន្ទាត់ ១ មុនម៉ោង [09.36.19]។

ពិសេសទៅលើបញ្ហាទាំងអស់នេះ នៅក្នុងសំអាងហេតុរបស់ខ្លួន ហើយបានសន្និដ្ឋានថា សក្ខីកម្មនៅ ក្នុងតុលាការរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ធុន គឺអាចជឿជាក់បាននិងមានសង្គតភាព¹⁷⁷²។

735. ការប្រព្រឹត្តរបស់មេធាវីការពារក្តី ទៅលើដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ធុន គឺជាការបង្ហាញអំពី ទ ទ្វីករណ៍ប្រកបដោយកំហុសគ្រប់ ពាក់ព័ន្ធនឹងទម្រង់ព័ត៌មានជនរងគ្រោះ (ដែលត្រូវបានពិភាក្សាពី ខាងលើ¹⁷⁷³)។ ឯកសារទាំងអស់នេះ ជាទូទៅមិនត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយអ្នកស៊ើបអង្កេត ឬមេធាវីដែលទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាល ដែលបានដឹងព្រឹត្តិការណ៍សំណុំ រឿង និងបានគោរពតាមនីតិវិធីយ៉ាងម៉ត់ចត់នោះឡើយ។ លើសពីនេះទៀតទៀត ការផ្តោតទៅលើ ដំណើរការ គឺលើបទពិសោធន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អំពីឧក្រិដ្ឋកម្មនិងព្យសនកម្មដែលកើត ឡើង មានន័យថា អង្គការដែលប្រមូលទម្រង់នេះ ប្រហែលជាសាកសួរអំពីអង្គហេតុ ពាក់ព័ន្ធនឹងទី តាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម ជាជាងអំពីគោលនយោបាយជាតិ ឬការជួបប្រទះជាក់លាក់ណាមួយ ជាមួយជន ជាប់ចោទឡើយ។ លើសពីនេះទៀត ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាច្រើន បានទទួលរងនូវឧក្រិដ្ឋកម្មនិង ព្យសនកម្ម ច្រើនជ្រុលហួសហេតុ ដែលមិនអាចឱ្យពួកគាត់ អាចរៀបរាប់បានលម្អិត អំពីបទ ពិសោធន៍ទាំងអស់នោះ នៅក្នុងទម្រង់ព័ត៌មានជនរងគ្រោះ។ ទម្រង់ព័ត៌មានជនរងគ្រោះ របស់ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ធុន បានរៀបរាប់លម្អិតអំពី បទពិសោធន៍របស់គាត់ ស្តីពីមរណភាពរបស់ ឪពុកម្តាយ និងបងប្អូនប្អូននាក់ ក្នុងចំណោមបងប្អូនប្រាំនាក់ “ការជាប់គុក” នៅវត្តតាដៃ លក្ខខណ្ឌ រស់នៅ និងធ្វើការយ៉ាងលំបាកនៅតាមទីតាំងផ្សេងៗជាច្រើន និងការផ្លាស់ទីដោយបង្ខំម្តងហើយ ម្តងទៀត¹⁷⁷⁴។ អ្នកដែលជួយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ធុន បំពេញទម្រង់ព័ត៌មានជនរងគ្រោះ របស់គាត់ មិនអាចរំពឹងថា រៀបរាប់ដោយលម្អិតគ្រប់ចំណុច នៃហេតុការណ៍ទាំងអស់នេះ ដោយ ក្បោះក្បាយឡើយ ហើយតាមពិតទៅ ការងារនេះគួរត្រូវបានធ្វើឡើង ដោយអ្នកស៊ើបអង្កេតអាជីព ប្រសិនបើគិតថាសមស្រប។ តាមពិតទៅមិនមានការបង្ហាញណាមួយ ទាំងនៅលើទម្រង់ព័ត៌មាន ជនរងគ្រោះ ក៏ដូចជានៅក្នុងយុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.វ.ត.ក ដែលបង្ហាញថា ឯកសារនេះត្រូវបានរំពឹង

¹⁷⁷² ឯកសារ E465 សាលក្រម ជើងទំព័រ ១៣១៨៥។

¹⁷⁷³ សូមមើល ផ្នែក ៨.២.៤ កថាខណ្ឌ ២០៤ និងកថាខណ្ឌបន្តបន្ទាប់ ជាពិសេស កថាខណ្ឌ ២០៧-២១១។

¹⁷⁷⁴ សូមមើល ឯកសារ E3/1070a ទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ធុន) ERN 00397757-00397759។ សំណៅទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះដូចគ្នាមួយទៀតរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក៏មាននៅ ក្នុងសំណុំរឿងជាមួយលេខ E3/10670a។

ទុក ថាជាការរៀបរាប់លម្អិត អំពីបទពិសោធន៍ និងការដឹងព្រឡាស់លាស់ របស់អ្នកដាក់ពាក្យសុំ តាំងខ្លួន ជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនោះឡើយ។

736. ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តី ការពិនិត្យឡើងវិញលើភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី ព្រាប ឆុន បង្ហាញពីព័ត៌មានគួរឱ្យជឿជាក់បាន និងស៊ីសង្វាក់គ្នា។ គាត់គ្មានការលាក់លៀម នៅក្នុងកន្លែងដែលគាត់មិនអាចចងចាំលម្អិត ឬបានឆ្លើយខុសកន្លងមក អំពីព័ត៌មានលម្អិត¹⁷⁷⁵។ គាត់មានទំនុកចិត្ត និងមានសង្គតភាពលើព័ត៌មានលម្អិតតូចៗជាច្រើន អំពីសុន្ទរកថាដែលរងការ ជំទាស់ ដូចជាការរៀបរាប់របស់គាត់ អំពីផ្សារនិងមីក្រូដែល ខៀវ សំផន ប្រើប្រាស់¹⁷⁷⁶។

737. ជាចុងក្រោយ ការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា សំណុំរឿងមិនបានឯកសារ ដែលមានលក្ខណៈប្រហែលគ្នា ដើម្បីគាំទ្រភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ឆុន មិនត្រឹមត្រូវឡើយ។ ភ័ស្តុតាងនៅចំពោះមុខ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង រួមមានសុន្ទរកថារំលឹកខ្លះៗថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ព្រមទាំងសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដទៃទៀតរបស់ ខៀវ សំផន ដែលក្នុងនោះគាត់បាននិយាយអំពីការ កម្ទេចខ្មាំង¹⁷⁷⁷។

¹⁷⁷⁵ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ E1/504.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ឆុន) ទំព័រ ៦៩ បន្ទាត់ ១៦-១៧ ក្រោយម៉ោង [15.15.10] ទំព័រ ៧៣ បន្ទាត់ ២៤-២៥ មុនម៉ោង [15.31.28]។ ឯកសារ E1/505.1 ប្រតិ ចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ឆុន) ទំព័រ ៦ បន្ទាត់ ២១ -ទំព័រ ៧ បន្ទាត់ ៧ ក្រោយម៉ោង [09.18.40] ទំព័រ ២២បន្ទាត់ ១១-១៤ ក្រោយម៉ោង [10.10.06]។

¹⁷⁷⁶ ឯកសារ E1/504.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ឆុន) ទំព័រ ៧០ បន្ទាត់ ២០ - ទំព័រ ៧១ បន្ទាត់ ១១ ក្រោយម៉ោង [15.20.20]។ ឯកសារ E1/505.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ឆុន) ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ៨-១៧ ក្រោយម៉ោង [10.17.06]។

¹⁷⁷⁷ សម្រាប់សេចក្តីសង្ខេបនៃចម្លើយទាំងនេះ សូមមើល ឯកសារ E457/6/1 សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលដែល បានកែសម្រួលរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាកថាខណ្ឌ ៥៣៦-៥៣៨។ ដូចដែល ក.ស.ព កត់សម្គាល់នៅក្នុងកថាខណ្ឌ ៥៣៦ និងជើង ទំព័រ ២២២២ សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់ខ្លួន ខៀវ សំផន បានទទួលស្គាល់ថា គាត់បានថ្លែងសុន្ទរកថា អបអរសាទរខ្លួន និងជាទូទៅ យល់ព្រមលើខ្លឹមសារនៃសុន្ទរកថាទាំងនោះ។

738. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានឆ្លើងឆ្លែងដោយប្រុងប្រយ័ត្ន លើបញ្ហាជាច្រើនទាក់ទងនឹង ភ័ស្តុតាង របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប ឆុន ហើយបានសម្រេចថា ភ័ស្តុតាងអាចជឿទុកចិត្តបាន¹⁷⁷⁸។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញថា ការសម្រេចនេះមិនសមហេតុផលនោះទេ។

១០.២. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន

739. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន បានផ្តល់សក្ខីកម្មរយៈពេលពីរថ្ងៃ នៅក្នុងផ្នែកនៃសវនាការ អំពី ការប្រព្រឹត្តិទៅលើជនជាតិចាម¹⁷⁷⁹។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន គឺជាជនជាតិចាម ដែល រស់នៅភូមិសាច់ស្ងួ ស្រុកកងមាស ខេត្តកំពង់ចាម¹⁷⁸⁰។ គាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្ម អំពីការសម្លាប់ រង្គាលទៅលើ ប្រជាជនចាមនៅវត្តអូរត្រកួន ដោយពន្យល់ថា ថ្ងៃមួយ ប្រជាជនចាមនៅភូមិ គាត់¹⁷⁸¹ ត្រូវបានក្រុមដាវវែងប្រមូលផ្តុំ ហើយបណ្តើរទៅវត្តអូរត្រកួន¹⁷⁸²។ គាត់នឹងប្រពន្ធរបស់ គាត់ អាចរត់គេចចេញពីក្រុមបាន¹⁷⁸³ ហើយពួននៅក្នុងគម្ពោធច្រៃក្បែរនោះ ហើយនៅទីនោះគាត់ បានឮមនុស្ស “ស្រែក” ហៅព្រះអល់ឡោះឱ្យជួយ¹⁷⁸⁴។

¹⁷⁷⁸ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៩៦១ ជើងទំព័រ ១៣១៨៥។

¹⁷⁷⁹ ឯកសារ E1/349.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន)។ ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន)។ ការសង្ខេបទិដ្ឋភាពសំខាន់ៗនៃភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន មានបញ្ជាក់នៅក្នុងសារណាបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់សហមេធាវីនាំមុខ សូមមើល ឯកសារ E457/6/2/3 សារណាបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលដែលបានកែតម្រូវរបស់សហមេធាវីនាំមុខ កថាខណ្ឌ ៦៨៥-៦៨៨។

¹⁷⁸⁰ ឯកសារ E1/349.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន) ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ១៣-១៧ ក្រោយម៉ោង [10.43.45], ទំព័រ ២៦ បន្ទាត់ ៧-៩ ក្រោយម៉ោង [10.47.57]។

¹⁷⁸¹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៣៩ (“មានគ្រួសារចាមត្រឹមតែ ៣០ គ្រួសារប៉ុណ្ណោះ ដែលនៅបន្តរស់នៅក្នុងភូមិ នោះ ដោយមានការថយចុះពី ២០០ ទៅ ៣០០ គ្រួសារដែលធ្លាប់រស់នៅទីនោះពីមុន”) ដកស្រង់ឯកសារ E1/349.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន) ទំព័រ ២៣, ២៦, ២៨, និងកថាខណ្ឌ ៣២៩៣។

¹⁷⁸² ឯកសារ E1/349.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន) ទំព័រ ៣៣ បន្ទាត់ ៩-១២ ក្រោយម៉ោង [11.19.58] យោងនៅក្នុងឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៩៣។

¹⁷⁸³ ឯកសារ E1/349.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន) ទំព័រ ៣៣ បន្ទាត់ ១២-២៤ មុនម៉ោង [11.25.18]។

¹⁷⁸⁴ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៩៣។ ឯកសារ E1/349.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន) ទំព័រ ៥៨ បន្ទាត់ ២-៦ មុនម៉ោង [14.52.49]។

- 740. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា ប្រជាជនចាមជាច្រើន មកពីស្រុកកងមាស ត្រូវបានចាប់ខ្លួនហើយបន្ទាប់មកត្រូវបានសម្លាប់ នៅវត្តអូរត្រកួន ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧¹⁷⁸⁵។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពឹងផ្អែកលើសក្ខីកម្ម របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីហ៊ុម ម៉ាន ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៃអំពើមនុស្ស ឃាត និងដើម្បីបង្ហាញថា ការសម្លាប់គឺបណ្តាលមកពី ការចាប់ខ្លួន និងការសម្លាប់ប្រជាជនចាមជា ប្រព័ន្ធ¹⁷⁸⁶។
- 741. នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ១៣៧¹⁷⁸⁷ មេធាវីការពារក្តីបានលើកទឡើករណីថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មិន មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីគាំទ្រការសម្រេចរបស់ខ្លួន អំពីការសម្លាប់មនុស្សនៅវត្តអូរត្រកួន។ មេធាវីការពារក្តីធ្វើការអះអាងចំនួនពីរ អំពីភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន¹⁷⁸⁸។ ទីមួយ មេធាវីការពារក្តីលើកទឡើករណីថា ភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន ធ្វើឱ្យ ប៉ះពាល់ដល់ការសម្រេចដែលថា ប្រជាជនចាមត្រូវបានសម្លាប់ ដោយផ្អែកលើជំនឿសាសនារបស់ ពួកគេ ដោយយោងទៅរកអង្គហេតុដែលថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន បានរួចខ្លួន នៅពេល ដែលគាត់បង្ហាញខ្លួនឡើងវិញ ក្រោយពេលលាក់ខ្លួននៅទីតាំងជាច្រើន អស់រយៈពេលបីខែ ២៩ ថ្ងៃ¹⁷⁸⁹ និងអង្គហេតុដែលថា ក្រោយមកប្រជាជនខ្មែរក៏ត្រូវបានគេសម្លាប់ដែរ¹⁷⁹⁰។ ទីពីរ មេធាវី ការពារក្តីបានលើកឡើងថា ភស្តុតាងរបស់គាត់អំពី ការសម្លាប់នៅវត្តអូរត្រកួន មិនមានការគាំទ្រពី ភស្តុតាង របស់សមាជិកកងកម្លាំងមន្ទីរសន្តិសុខទេ¹⁷⁹¹។
- 742. ចំពោះបញ្ហាទីមួយ មេធាវីការពារក្តីលើកទឡើករណីថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន ត្រូវបាន ដោះលែង “ដោយហេតុជាអាទិ៍ថា” គាត់មិនបានធ្វើអ្វីខុស¹⁷⁹²។ ដូច្នេះមេធាវីការពារក្តីលើកទឡើករ

1785 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៣០៥-៣៣០៨។
 1786 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៣០៦ ជើងទំព័រ ១១២២ (យោងកថាខណ្ឌ ៣៣០២ និង ៣៣០៤)។
 1787 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៩៩-៩១០។
 1788 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩០៣ និង ៩០៧។
 1789 ឯកសារ E1/349.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន) ទំព័រ ៤១ បន្ទាត់ ១៦-១៧ ក្រោយម៉ោង [13.48.23] ទំព័រ ៤៣ បន្ទាត់ ១៦ ក្រោយម៉ោង [13.55.14]។
 1790 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩០៣។
 1791 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩០៧។
 1792 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩០៣។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ណ៍ថា ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន បង្ហាញថា ការចាប់ខ្លួនត្រូវបានធ្វើឡើង ដោយផ្អែកលើកំហុសបុគ្គល។

743. ប៉ុន្តែ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា មេធាវីការពារក្តីបានជ្រើសរើសដោយចុះៗ នូវឃ្លាចំនួនពីរ នៃសក្ខីកម្ម របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន ហើយដកស្រង់ខុសបរិបទ។ គាត់បានផ្តល់មូល ហេតុផ្សេងទៀតអំពី ការដែលគាត់មិនត្រូវបានចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់នៅពេលដែល គាត់បង្ហាញខ្លួន ឡើងវិញ ក្រោយពេលពួនលាក់ខ្លួនមក ដូចជាថា គាត់មិនមានជាប់ទាក់ទង ហើយគាត់មានជំនាញ មានប្រយោជន៍ ដែលក្រោយមកគាត់ត្រូវប្រើប្រាស់ជំនាញនោះ សម្រាប់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេ យ្យ¹⁷⁹³។ មេធាវីការពារក្តីក៏មិនបានពិចារណាលើភ័ស្តុតាងរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន ដែលថាក្រោយពេលគាត់ និងប្រពន្ធគាត់រួចខ្លួនមក អ្នកភូមិនៅសំបូរមាស បានដាក់ឈ្មោះខ្មែរឲ្យពួក គាត់ “ឲ្យបាត់ចាមឲ្យអស់ បំបាត់ចាមឲ្យអស់”¹⁷⁹⁴។

744. អ្វីដែលប្រហែលសំខាន់ជាងនេះនោះ គឺមេធាវីការពារក្តីបញ្ចូលសំអាងហេតុ ដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន រួចជីវិតពីការសម្លាប់នៅវត្តអូរត្រកួន ជាមួយមូលហេតុដែលគេមិនសម្លាប់គាត់ នៅពេលប្អូនខែក្រោយពេល គេរកឃើញគាត់នោះ¹⁷⁹⁵។ ច្បាប់ណាស់ថា តាមរយៈភ័ស្តុតាងរបស់

¹⁷⁹³ សូមមើល ឯកសារ E1/349.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន), ទំព័រ ៤៥ បន្ទាត់ ១០-២០ មុនម៉ោង [14.04.35]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន បានពន្យល់ពីរដងថា ក្នុងចំណោមហេតុ ផលដែល កាន បានជ្រើសរើសទុកជីវិតគាត់ និងប្រពន្ធរបស់គាត់ គឺដោយសារតែជនជាតិចាមផ្សេងទៀតចេញទៅអស់ហើយ ហើយគាត់ពុំមានទំនាក់ទំនងជាមួយអ្នកណាដែរ។ គាត់លាក់ខ្លួននៅក្នុងផ្នែកបឹងឆ្មាយពីអ្នកផ្សេងទៀត។ គាត់ក៏បានពន្យល់ទៀតថា គាត់មានជំនាញចាំបាច់ជាច្រើន ដូចជា មុជទឹក ធ្វើស្លាបព្រា រំលាយដែក និងសមត្ថភាពដោះមងនៅបាតទន្លេ។ ជំនាញរបស់គាត់ គេយកទៅប្រើប្រាស់ ហើយគាត់ត្រូវបានចាត់ឲ្យធ្វើជាអ្នកបើកកាណូត សូមមើល ឯកសារ E1/349.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន) ទំព័រ ៤៦ បន្ទាត់ ១៥-១៩ ក្រោយម៉ោង [14.04.35]។

¹⁷⁹⁴ ឯកសារ E1/349.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន) ទំព័រ ៤៦ បន្ទាត់ ៩-១៣ ក្រោយម៉ោង [14.04.35]។

¹⁷⁹⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩០៣។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន មានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នានៅក្នុង សក្ខីកម្មរបស់គាត់ដែលថា គាត់ និងប្រពន្ធរបស់គាត់បានលាក់ខ្លួន រយៈពេល ៣ ខែ និង ២៩ ថ្ងៃ ចន្លោះពីថ្ងៃចាប់ខ្លួនទ្រង់ទ្រាយធំ រហូតដល់ពេលពួកគេត្រូវគេរកឃើញ និងចាប់ខ្លួនជាយថាហេតុ។ សូមមើល ឯកសារ E1/349.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី ១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន) ទំព័រ ៤១ បន្ទាត់ ១៤ - ទំព័រ ៤២ បន្ទាត់ ៦ ក្រោយម៉ោង [13.48.23] ទំព័រ ៤៣ បន្ទាត់ ១៥-២៤ មុនម៉ោង [13.57.34] ទំព័រ ៤៤ បន្ទាត់ ១១-១២ មុនម៉ោង [14.00.51] ទំព័រ ៦១ បន្ទាត់ ១៤-១៦ ក្រោយម៉ោង [15.02.32]។

គាត់ គឺ គាត់ និងភរិយារបស់គាត់ រួចជីវិតពីការសម្លាប់រង្គាល នៅវត្តអូរត្រកូនគឺដោយសារតែពួក
 គេលាក់ខ្លួន។ មិនមានការគាំទ្រនៅក្នុងសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន (ឬនៅក្នុងភ័
 ស្តុតាងដទៃទៀត) សម្រាប់ការលើកឡើងថា រាល់ប្រជាជនចាមដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួន ពីភូមិសាច់
 សួរ ត្រូវបានចាប់ខ្លួនដោយសារតែ ការវាយតម្លៃជាបុគ្គល អំពីការធ្វើខុសផ្ទាល់ខ្លួននោះឡើយ។ ផ្ទុយ
 ទៅវិញ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន បានពន្យល់ថា មានការប្រើប្រាស់នូវប្រព័ន្ធមួយ ដើម្បី
 ធានាថាមានតែជនជាតិចាមប៉ុណ្ណោះ ដែលត្រូវបានប្រមូលផ្តុំ¹⁷⁹⁶។ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលា
 ដំបូងបានកត់សម្គាល់ សាក្សីដទៃទៀតក៏បានគាំទ្រផងដែរ ចំពោះអង្គហេតុដែលថា មានតែដើមប
 ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន និងប្រពន្ធរបស់គាត់ ប៉ុណ្ណោះដែលជាជនជាតិចាម នៅក្នុងភូមិរបស់ពួក
 គេ ដែលនៅរស់រានមានជីវិត¹⁷⁹⁷។

745. មេធាវីការពារក្តីក៏បានលើកឡើងករណីថា ដោយសារតែដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន បាន
 លើកឡើងថា ក្រោយមកប្រជាជនខ្មែរខ្លះត្រូវបានសម្លាប់ ទើបការនេះធ្វើឱ្យមោឃៈការសម្រេច
 ដែលថា ជនជាតិចាមត្រូវបានកំណត់គោលដៅ សម្រាប់ការសម្លាប់នៅវត្តអូរត្រកូន¹⁷⁹⁸។ ប៉ុន្តែ ដូច
 ដែលសហមេធាវីនាំមុខបានលើកឡើងករណីនៅផ្នែកផ្សេង ក្នុងសារណានេះ¹⁷⁹⁹ អង្គហេតុដែលថា
 ក្រុមមនុស្សជាច្រើនត្រូវបានកំណត់គោលដៅ មិនមានន័យថា ក្រុមនីមួយៗមិនមែនជាកម្មវត្ថុ នៃ
 ការវេសអែងដោយការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញឡើយ។ អង្គហេតុដែលថា ប្រជាជនខ្មែរខ្លះ ដែលរស់នៅក្នុង
 ភូមិត្រូវបានគេសម្លាប់ នៅពេលក្រោយនោះ មិនមានអានុភាពណាមួយទៅលើបញ្ហា ថាតើប្រជាជន
 ចាមត្រូវបានកំណត់គោលដៅដែរឬអត់ សម្រាប់ការសម្លាប់នៅវត្តអូរត្រកូន។

746. ជាទូទៅ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ទោះបីជាទង្វើករណីពាក់ព័ន្ធនឹង ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
 ហ៊ុម ម៉ាន មាននៅក្នុងមូលដ្ឋានមួយ ដែលជំទាស់ចំពោះការសម្រេចលើអង្គហេតុ របស់អង្គជំនុំ

¹⁷⁹⁶ ឯកសារ E1/349.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន) ទំព័រ ៣៤
 បន្ទាត់ ៦-១០ ក្រោយម៉ោង [11.25.18]។

¹⁷⁹⁷ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៩៥ ជើងទំព័រ ១១១៨១ យោងឯកសារ E3/8750 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ
 (សាក្សី ជា ម៉ាលី) ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ទំព័រ ៤ ERN 00716479 (“គឺស្រុកកងមាស។ នៅក្នុងឃុំដែលយើងកំពុង
 ស្ថិតនៅនេះ គឺនៅសល់តែមួយគ្រួសារទេ ព្រោះគ្រួសារនេះរត់គេចទៅនៅក្នុងបឹង”)។

¹⁷⁹⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩០៣។

¹⁷⁹⁹ សូមមើល ខាងលើ កថាខណ្ឌ ៣៦៥-៣៧០។

ជម្រះសាលាដំបូង ដែលថាមានការសម្លាប់នៅវត្តអូរត្រកួនក្តី ជាការពិតទទ្ធករណ៍ របស់មេធាវី ការពារក្តីទាំងអស់នេះ មិនបានចោទជាបញ្ហា អំពីការសម្រេចនោះឡើយ។ ទទ្ធករណ៍ទាំងនោះ ជំទាស់ (ដោយមិនជោគជ័យ) ត្រឹមតែបញ្ហា ថាតើការសម្លាប់ទាំងអស់នោះ ផ្ដោតគោលដៅលើ ប្រជាជនចាមដែរឬអត់ទេ។

747. នៅក្នុងទទ្ធករណ៍ទីពីររបស់ខ្លួន នៅក្នុងមូលដ្ឋាននេះ¹⁸⁰⁰ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ភ័ស្តុតាងរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន មិនត្រូវបានគាំទ្រ ដោយភ័ស្តុតាងរបស់ សមាជិកកងសន្តិសុខ អំពីការសម្លាប់នៅវត្តអូរត្រកួនឡើយ ព្រោះភ័ស្តុតាងរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន ទាក់ ទងនឹងអង្គហេតុផ្សេង¹⁸⁰¹។ មេធាវីការពារក្តីហាក់ដូចជានិយាយថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន គ្រាន់តែនិយាយអំពីការសម្លាប់មនុស្ស ដែលគាត់បានឮនៅភូមិរបស់គាត់ប៉ុណ្ណោះ ដោយមិន បានបញ្ជាក់ច្បាស់អំពីវត្តអូរត្រកួនឡើយ ហើយនៅរយៈពេលជាងពីរខែ មុនពេលគាត់បានជួប ជាមួយ កាន និងក្រុមដាវវែង។ សហមេធាវីនាំមុខមានការលំបាក ក្នុងការយល់អំពីចំណុចរបស់ មេធាវីការពារក្តី។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងធ្វើការវាយតម្លៃ ទៅលើបណ្តាភ័ស្តុតាងផ្សេងៗគ្នា ទាក់ទងនឹងការសម្លាប់មនុស្ស នៅវត្តអូរត្រកួន¹⁸⁰² មុនពេលធ្វើការកត់សម្គាល់ថា ភ័ស្តុតាងទាំង នោះត្រូវបានគាំទ្រដោយភ័ស្តុតាងរបស់កងសន្តិសុខ¹⁸⁰³។ ភ័ស្តុតាងខ្លះរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន ដែលត្រូវបានបង្ហាញនៅក្នុងផ្នែកនេះ ទាក់ទងផ្ទាល់ជាមួយនឹងការសម្លាប់មនុស្សនៅវត្ត អូរត្រកួន (ឧទាហរណ៍ គាត់បានរៀបរាប់ថាបានឃើញរណ្តៅនៅក្បែរវត្ត)¹⁸⁰⁴។ លើសពីនេះទៀត មិនមានមូលហេតុអ្វីដែលគួរឱ្យសង្ស័យថា ពីទីកន្លែងដែលគាត់ជូននោះ គាត់អាចស្តាប់ឮការសម្លាប់ ដែលបានធ្វើឡើងនៅវត្តអូរត្រកួនឡើយ។ ផ្ទុយទៅវិញភ័ស្តុតាងរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន គឺថា ព្រៃគម្ពោធដែលគាត់ជូន នៅក្នុងពេលគេសម្លាប់មនុស្សនោះ គឺមានចម្ងាយប្រមាណ១០០

1800 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៩០៧។
1801 អង្គជំនុំជម្រះសន្តិដ្ឋានថា ការសម្លាប់មនុស្សនៅវត្តអូរត្រកួនត្រូវបានអះអាងបន្ថែមដោយសមាជិកកងសន្តិសុខ ដែលធ្វើ ប្រតិបត្តិការនៅវត្ត នៅពេលវេលាពាក់ព័ន្ធ។ សូមមើល ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៩៧-៣២៩៨ និង ៣៣០២។
1802 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៩១-៣២៩៦។
1803 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៣០២។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ៣២៩៧ និង ៣២៩៨។
1804 ឯកសារ E1/349.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ុម ម៉ាន) ទំព័រ ៤៨ បន្ទាត់ ១០ - ទំព័រ ៥០ បន្ទាត់ ៩ ក្រោយម៉ោង [14.13.47] ដកស្រង់នៅក្នុងឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៩៥ ជើង ទំព័រ ១១១៨០។

ម៉ែត្រ ពីវត្តអូរត្រកួនប៉ុណ្ណោះ¹⁸⁰⁵។ ទោះជាក្នុងករណីណាក្តី មានភ័ស្តុតាងនៅក្នុងផ្នែកនេះ ពីប្រភពផ្សេងៗទៀត ដែលគាំទ្រសក្ខីកម្មរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ឹម ម៉ាន។ ជាឧទាហរណ៍ សាក្សីសំរិត មុយ ក៏បានពួសម្តេងស្រែកយំឱ្យជួយ ពីវត្តអូរត្រកួន ដែលមានចម្ងាយប្រហែល២០០ម៉ែត្រពីគាត់¹⁸⁰⁶។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានឆ្លឹងផ្ទៃដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ពីបណ្តាភ័ស្តុតាងផ្សេងៗគ្នា ដែលខ្លួនមាននៅចំពោះមុខ ទាក់ទងទៅនឹងការសម្លាប់មនុស្ស នៅវត្តអូរត្រកួន ហើយបានពឹងផ្អែកដោយត្រឹមត្រូវទៅលើ ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ឹម ម៉ាន ដោយសម្រេចថាភ័ស្តុតាងនេះអាចជឿជាក់បាន។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញថា ការនេះមិនសមហេតុផលនោះទេ។

១០.៣. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វី ពៅ

748. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វី ពៅ បានផ្តល់សក្ខីកម្មរយៈពេលមួយថ្ងៃពេញ នៅក្នុងផ្នែកសវនាការអំពីសហករណ៍ត្រាំកក់ និងមន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់¹⁸⁰⁷។ គាត់គឺជាខ្មែរក្រោម¹⁸⁰⁸ ហើយនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ គាត់រស់នៅកម្ពុជាក្រោម ហើយពេលនោះ ក្រុមគ្រួសាររបស់គាត់ត្រូវបានផ្លាស់ទី មកប្រទេសកម្ពុជា ជាផ្នែកមួយនៃកម្មវិធីដោះដូរ រវាងកម្ពុជានិងវៀតណាម¹⁸⁰⁹។ គាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្មច្រើន ក្នុងនោះគាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពី ការធ្វើការងារនៅក្នុងកងយុវជន ការធ្វើការធ្ងន់ហួស

¹⁸⁰⁵ ឯកសារ E1/349.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ឹម ម៉ាន) ទំព័រ ៣៥ បន្ទាត់ ៥-៨ ក្រោយម៉ោង [11.29.17]។ ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហ៊ឹម ម៉ាន) ទំព័រ ១៦ បន្ទាត់ ១៣ - ទំព័រ ១៧ បន្ទាត់ ២៤ ក្រោយម៉ោង [09.56.58]។

¹⁸⁰⁶ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៩៩ យោងឯកសារ E1/347.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (សាក្សី សំរិត មុយ) ទំព័រ ២៧ បន្ទាត់ ៣ - ទំព័រ ២៩ បន្ទាត់ ១ មុនម៉ោង [10.54.42] ទំព័រ ៦៩ បន្ទាត់ ៩-២២ ក្រោយម៉ោង [15.20.10]។

¹⁸⁰⁷ ឯកសារ E1/262.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វី ពៅ)។

¹⁸⁰⁸ ឯកសារ E1/262.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វី ពៅ) ទំព័រ ៣៨ បន្ទាត់ ២៣ - ទំព័រ ៣៩ បន្ទាត់ ២ ក្រោយម៉ោង [11.23.06]។

¹⁸⁰⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១១១៩។

កម្លាំង ការដែលគាត់មិនបានទទួលអាហារគ្រប់គ្រាន់ និងការដែលប្រជាជនថ្មី និងប្រជាជនរៀត
ណាម “រងការឈឺចាប់ដូចគ្នា”¹⁸¹⁰។

749. ការជំទាស់ដទៃទៀត ពាក់ព័ន្ធដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី រី ពៅ ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅក្នុងសារណាបណ្តឹង
សាទុក្ខ ដែលការជំទាស់ជាច្រើនត្រូវបានពិភាក្សា នៅផ្នែកផ្សេងទៀតក្នុងសារណានេះ¹⁸¹¹។ ផ្នែក
នេះផ្តោតលើទង្វើករណីជាក់លាក់ពីរ របស់មេធាវីការពារក្តី ដែលអះអាងថាផ្នែកជាគន្លឹះនៃ ភ័ស្តុ
តាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី រី ពៅ គឺមិនមានភាពអាចជឿទុកចិត្តបាន។ សហមេធាវីនាំមុខ
កត់សម្គាល់ថា ការជំទាស់ទាំងអស់នេះ ផ្តោតលើចំណុចនៃភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ ដែលសំខាន់ជា
ពិសេស សម្រាប់ការសម្រេចរបស់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។ ចំណុចទាំងនោះទាក់ទង ការ
ប្រព្រឹត្តដោយរើសអើងទៅលើប្រជាជនថ្មី នៅក្នុងស្រុកត្រាំកក់¹⁸¹² និងការតាមដានគូស្រកររៀប
ការថ្មីថ្មោង ដោយពួកកងល្អប¹⁸¹³។ ប៉ុន្តែនៅក្នុងចំណុចទាំងនោះ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញ
អំពីមូលដ្ឋានណាមួយអំពី វិបតិសង្ស័យនៃភាពអាចជឿជាក់បាន នៃភ័ស្តុតាងឡើយ គឺមេធាវីការពារ
ក្តីគ្រាន់តែមិនយល់ស្របជាមួយ ខ្លឹមសាររបស់វាប៉ុណ្ណោះ។

750. នៅក្នុង **មូលដ្ឋាន ១០៧**¹⁸¹⁴ មេធាវីការពារក្តីបានអះអាងថា ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី រី
ពៅ ដែលជាប្រជាជនថ្មីនៅត្រាំកក់ ត្រូវទទួលរង “ការធ្វើបាបយ៉ាងខ្លាំង”¹⁸¹⁵ គឺ “មិនច្បាស់លាស់
និងមានលក្ខណៈលម្អិតតិចតួច”¹⁸¹⁶។ មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា អង្គជំនុំជម្រះមានកំហុស
ធ្លង ដោយមិនធ្វើការ “វិភាគលើភាពអាចជឿជាក់បាន” ប៉ុន្តែមិនបានពន្យល់ថា ហេតុអ្វីទើបត្រូវ
មានមន្ទិលសង្ស័យ លើភាពអាចជឿជាក់បាន របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី រី ពៅ។ មេធាវីការពារ

¹⁸¹⁰ ឯកសារ E1/262.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី រី ពៅ) ទំព័រ ៥ បន្ទាត់
៧-១១ ក្រោយម៉ោង [09.18.46] (យោងនៅក្នុងឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១០២០) ទំព័រ ១២ បន្ទាត់ ១៤-១៦ ក្រោយ
ម៉ោង [09.44.28]។

¹⁸¹¹ សូមមើល ជាពិសេស កថាខណ្ឌ ៤១៨ និង ៤២០-៤២២។

¹⁸¹² ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១០១៤, ១០២០, ១០២៣, ១០៣៧ និង ១០៥០។

¹⁸¹³ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៤៣។

¹⁸¹⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧២៧-៧៤២។

¹⁸¹⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៣៥ និង ៧៣៨ (យោងទៅឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ
១១៧៧)។

¹⁸¹⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៧៣៥-៧៣៨, ជាពិសេស កថាខណ្ឌ ៧៣៨។

ក្តីហាក់ដូចជាលើកឡើងថា ផ្នែកនេះនៃភ័ស្តុតាងរបស់ វី ពៅ គឺមិនអាចជឿជាក់បាន ដោយសារតែ គាត់មិនបានលើក អំពីហេតុការណ៍ជាក់លាក់ ជាឧទាហរណ៍នៃប្រភេទ នៃការធ្វើបាបដែលគាត់ បានរៀបរាប់។ មិនមានការស្នើសុំឱ្យគាត់ធ្វើបែបនេះឡើយ¹⁸¹⁷។ ភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ត្រង់ចំណុច នេះ គឺមានភាពច្បាស់លាស់ ហើយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មិនមានហេតុផលអ្វីត្រូវសង្ស័យឡើយ។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញកំហុស ក្នុងការប្រើប្រាស់លើភ័ស្តុតាងនេះ ដោយអង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងឡើយ។

751. នៅក្នុង **មូលដ្ឋាន ១៧៤**¹⁸¹⁸ មេធាវីការពារក្តីបានចោទបញ្ជា ជាមួយការពឹងផ្អែករបស់ អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូង ទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វី ពៅ ដែលថាកងរបស់គាត់ មានភារ កិច្ចតាមឃ្លាំមើល ប្តីប្រពន្ធដែលទើបរៀបការហើយ និងរាយការណ៍ទៅកងដែលនៅក្បែរនោះ¹⁸¹⁹។ មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា ភ័ស្តុតាងនេះមិនអាចជឿជាក់បាន ដោយទាយស្មានអំពី “ការធ្វើ ដំណើរទៅច្រើនកន្លែង” ដែលបណ្តាលមកពីការតាមឃ្លាំមើលនេះ¹⁸²⁰។ មិនមានការផ្តល់នូវភ័ស្តុ តាង ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងដែលថា ប្រតិបត្តិការដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វី ពៅ បាន រៀបរាប់នោះ មិនអាចអនុវត្តទៅបានឡើយ។ ការអះអាងគឺគ្រាន់តែជាការទាយស្មានប៉ុណ្ណោះ។ លើសពីនេះទៀត មេធាវីការពារក្តីមានឱកាសក្នុងការសួរដេញដោល ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វី ពៅ អំពីបញ្ហាភស្តុភារនៃភារកិច្ចនេះ ប៉ុន្តែបែរជាមិនបានសួរគាត់ អំពីប្រធានបទនេះទៅវិញ។

១០.៤. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អូង ដុស និង សុខ អ៊ីល

752. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អូង ដុស និង សុខ អ៊ីល មិនបានផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងសវនាការឡើយ។ តាមពិតទៅ ពួកគាត់ទាំងពីរបានស្តាប់នៅមុនពេលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង អាចស្តាប់សក្ខីកម្ម

¹⁸¹⁷ សូមមើល ជាទូទៅ ឯកសារ E1/262.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វី ពៅ) (ពុំភាគីណាមួយសួរដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីឱ្យរៀបរាប់ពីការដែលគេធ្វើបាបគាត់តាមរបៀបដែលមេធាវីការពារបានស្នើ ឡើងឡើយ)។

¹⁸¹⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៤១-១៣៤៨។

¹⁸¹⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៥០។ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៤៣ ជើងទំព័រ ១២១៨៤ (យោងទៅឯកសារ E1/262.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វី ពៅ) ទំព័រ ៥០ បន្ទាត់ ៦-៩ មុនម៉ោង [13.55.58])។

¹⁸²⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៥០។

របស់ពួកគាត់¹⁸²¹។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានពឹងផ្អែកទៅលើកំណត់
 ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងទម្រង់ព័ត៌មានជនរងគ្រោះរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងពីរ ដើម្បីបង្ហាញ
 អំពីការសម្លាប់មនុស្សនៅគុកភ្នំក្រោល¹⁸²²។ ជាពិសេស អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសម្រេចថា ភ័ស្តុ
 តាងរបស់ពួកគាត់ ស្របគ្នា និងអាចជឿជាក់បាន ពាក់ព័ន្ធនឹងការសម្លាប់ ហៀស ដែលជាអ្នកជាប់
 ទោសដូចគ្នា ដោយឆ្នាំគុកភ្នំក្រោល ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង សម្រេចថា បានបង្កើតជាឧក្រិដ្ឋ
 កម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ នៃអំពើមនុស្សឃាត¹⁸²³។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ក៏បានពឹងផ្អែកលើ
 ការរៀបរាប់របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុខ អ៊ែល អំពីអ្នកទោសម្នាក់ទៀតឈ្មោះ ទូច ជាជន
 ជាតិភ្នំ “បានដេកស្លាប់ធ្លាក់ក និងលៀនអណ្តាត”¹⁸²⁴។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសម្រេចថា ការ
 ស្តាប់របស់ ទូច គឺជាលទ្ធផលនៃស្ថានភាពគុកភ្នំក្រោល ដែលបង្ហាញអំពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹង
 មនុស្សជាតិ នៃអំពើមនុស្សឃាត សម្រាប់ការស្លាប់របស់គាត់ផងដែរ¹⁸²⁵។

753. មេធាវីការពារក្តី (នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ១៣១ និង មូលដ្ឋាន ១៣២)¹⁸²⁶ បានលើកទង្វើករណីថា អង្គជំនុំ
 ជម្រះសាលាដំបូង មានកំហុសឆ្គងដោយសារពឹងផ្អែកទៅលើភ័ស្តុតាងមួយនេះ ហើយថា ការ
 សម្រេចពាក់ព័ន្ធអំពើមនុស្សឃាតទាំងពីរ គួររក្សាទុកមួយអន្លើ¹⁸²⁷។ សារណានោះ មួយផ្នែកពឹង
 ផ្អែកលើទង្វើករណី ដែលបានលើកឡើងដដែលៗ នៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ទាក់ទងនឹងការ
 ប្រើប្រាស់ភ័ស្តុតាងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដែលមានលក្ខណៈទន់ខ្សោយជាក់ស្តែង¹⁸²⁸។ សហ
 មេធាវីនាំមុខបានឆ្លើយតបចំពោះទង្វើករណីទូទៅទាំងអស់នេះ នៅផ្នែកផ្សេងៗក្នុងសារណាចម្លើយ
 តបនេះហើយ¹⁸²⁹។ ចំពោះទង្វើករណីដែលលើកឡើងដោយមេធាវីការពារក្តីដែលថា អង្គជំនុំជម្រះ
 សាលាដំបូងមានកំហុស ដោយពឹងផ្អែកទៅលើចម្លើយរបស់ សុខ អ៊ែល ពាក់ព័ន្ធនឹងការស្តាប់របស់

1821 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣០៩៤។
 1822 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣១១៥-៣១១៧ (យោងទៅកថាខណ្ឌ ៣១០០-៣១០២)។
 1823 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣១០០, ៣១១៥។
 1824 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣១០១, ៣១១៦។
 1825 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣១១៦។
 1826 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៦២-៨៧៥។
 1827 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៦៣-៨៧៥។
 1828 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៦៥-៨៦៩, ៨៧១-៨៧២។
 1829 សូមមើល ផ្នែក ៨.៣.២ កថាខណ្ឌ ២២៩-២៤១។

ឈ្មោះ ទូច នោះ សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របជាមួយចម្លើយតបលម្អិត ដែលបានលើកឡើងដោយ ក.ស.ព¹⁸³⁰។

754. ហេតុដូច្នោះ សហមេធាវីនាំមុខកម្រិតសារណាទាំងអស់នេះ តែត្រឹមទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារ ក្តីដែលថា ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុខ អ៊ែល និង អ្នង ដុស គួរត្រូវបានចាត់ទុកថា មិនអាចជឿជាក់បាន ដោយសារតែ “ការសមគំនិតគ្នារវាងរឿងរ៉ាវនានា” ឬ “យ៉ាងហោចណាស់ក៏ ជាការចម្លងគ្នា”¹⁸³¹។ មេធាវីការពារក្តីយោងទៅអង្គហេតុដែលថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នង ដុស និង សុខ អ៊ែល ត្រូវបានស្តាប់ចម្លើយទាំងពីរនាក់ នៅក្នុងភូមិវង្ស ខេត្តមណ្ឌលគិរី ហើយការ ស្តាប់ចម្លើយរបស់ពួកគេ ចាប់ផ្តើមនៅម៉ោង ១០ និង១៥នាទីព្រឹក និង ម៉ោង ១០ និង១០នាទី ព្រឹក¹⁸³²។

755. កាលៈទេសៈទាំងអស់នេះ មិនអាចឡើយក្នុងការបង្ហាញ អំពីការចម្លងគ្នា កុំថាឡើយដល់ការចោទ ប្រកាន់ធ្ងន់ធ្ងរ ថាជាការសមគំនិតគ្នានោះ។ ជាការធម្មតាដែល ក.ស.ច.ស ធ្វើការស្តាប់ចម្លើយ ច្រើននៅក្នុងការចុះជួបម្តង។ ដោយសារភាពចាំបាច់ ក្នុងការធ្វើការស៊ើបសួរដោយឆាប់រហ័ស និង មានប្រសិទ្ធភាព ជាការគួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើល និងគួរឱ្យបារម្ភ បើ ក.ស.ច.ស មិនអនុវត្តដូចនេះ។ ព័ត៌មានលម្អិតនៃការចុះជួបលើកនោះ មាននៅក្នុងរបាយការណ៍ចាត់ឱ្យស៊ើបសួរជំនួស ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ ដែលក្នុងនោះបានកំណត់អត្តសញ្ញាណ បុគ្គលចំនួន១៣រូប ដែលបានផ្តល់ភ័ស្តុ តាង ផ្អែកលើឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅភ្នំក្រាល ដែលក្នុងនោះរួមមាន សុខ អ៊ែល និង អ្នង ដុស ផងដែរ¹⁸³³។ ការស្តាប់ចម្លើយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នង ដុស និង សុខ អ៊ែល ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅពេលតែមួយ ដោយអ្នកស៊ើបអង្កេតផ្សេងគ្នា¹⁸³⁴។ ទោះបីជាការស្តាប់ចម្លើយ ត្រូវបានធ្វើឡើងក្នុងភូមិវង្សតែមួយ តែ មិនមានភ័ស្តុតាងដែលបង្ហាញថា ការស្តាប់ចម្លើយទាំងនេះ ធ្វើឡើងក្នុងចម្ងាយដែលពួកគេ អាចស្តា

1830 ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៨៦៨-៨៧០។

1831 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៦៦។

1832 ដូចយោងខាងលើ។

1833 ឯកសារ E3/8329 របាយការណ៍អនុវត្ត ដីកាចាត់ឱ្យស៊ើបសួរជំនួស (ខេត្តរតនគិរី) ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨។

1834 ឯកសារ E3/7703 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នង ដុស) ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨។ ឯក សារ E3/7702 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុខ អ៊ែល) ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨។ ការស្តា ប់ចម្លើយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នង ដុស ចាប់ផ្តើមពីម៉ោង ១០:១៥ព្រឹក ដល់ម៉ោង ១២:១៥ ថ្ងៃត្រង់។ ការស្តាប់ចម្លើយដើមប ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុខ អ៊ែល ចាប់ផ្តើមពីម៉ោង ១០:១០ព្រឹក ដល់ម៉ោង ១១:៥៥ ថ្ងៃត្រង់។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

បំផ្លាញទៅវិញទៅមកដែរ។ តាមពិតទៅ ដោយសារតែការស្តាប់ចម្លើយ កើតឡើងភាគច្រើននៅ ពេលតែមួយ ជាការលំបាកក្នុងការគិតថា តើការស្តាប់ចម្លើយទាំងនោះ អាចពាក់ព័ន្ធការសមគំនិត គ្នាដោយរបៀបណា។

756. លើសពីនេះទៀត បើទោះបីជាព័ត៌មានដែល ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នង ដុស និង សុខ អ៊ែល បាន ផ្តល់ មានការគាំទ្រគ្នាទៅវិញទៅមក លើអង្គហេតុពិតប្រាកដក្តី តែពួកគេផ្តោតលើព័ត៌មានលម្អិត ខុសគ្នា។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នង ដុស បានរៀបរាប់ពីការដែលឆ្នាំគុក វាយអ្នកទោសជាជន ជាតិភាគតិចឈ្មោះ ហ្វើស ដោយប្រើប្រាស់ឈើជ្រុង ហើយបន្ទាប់មកចាក់គាត់នឹងចំពុះទុងរហូត ដល់ស្លាប់¹⁸³⁵។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នង ដុស បានរៀបរាប់ផងដែរ អំពីការសួរចម្លើយ ហ្វើ ស¹⁸³⁶។ នៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយរបស់គាត់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុខ អ៊ែល មិនបានរៀបរាប់អំពី ការវាយ ឬការសួរចម្លើយទេ ប៉ុន្តែគាត់បានពន្យល់ថា សន្តិសុខឈ្មោះ ផៃ បានសម្លាប់អ្នកទោស ដែលជា អតីតប្តី របស់ប្រពន្ធគាត់បច្ចុប្បន្ន¹⁸³⁷។ បន្ទាប់មកនៅក្នុងទម្រង់ព័ត៌មានជនរងគ្រោះរបស់ គាត់ គាត់បានពន្យល់ថា អតីតប្តីរបស់ប្រពន្ធគាត់បច្ចុប្បន្នមានឈ្មោះ ហ្វើស¹⁸³⁸។ កំណត់ហេតុស្តា ប់ចម្លើយ មិនបានបង្ហាញអំពីភាពដូចគ្នាមិនធម្មតាណា ដែលអាចបណ្តាលឱ្យមានការព្រួយបារម្ភ អំពីការចម្លងគ្នាឡើយ។

757. ជាចុងក្រោយ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ ការសង្កេតរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា “ក្រោយពី បានផ្តល់សក្ខីកម្មនេះ នៅចំពោះមុខសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតរួចមក បុរសទាំងពីរនាក់នេះបាន សុំ

¹⁸³⁵ ឯកសារ E3/7703 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នង ដុស) ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ ERN 00236746-00236747។

¹⁸³⁶ ឯកសារ E3/7703 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នង ដុស) ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ ERN 00236747។

¹⁸³⁷ ឯកសារ E3/7702 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុខ អ៊ែល) ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ ERN 00236728។

¹⁸³⁸ ឯកសារ E3/7702 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុខ អ៊ែល) ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ ERN 00236728 (បញ្ជាក់ពីឈ្មោះប្រពន្ធរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុខ អ៊ែល)។ ឯកសារ E3/6314 ទម្រង់បែបបទព័ត៌មាន អំពីជនរងគ្រោះ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុខ អ៊ែល) ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00532366 (ដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី សុខ អ៊ែល បញ្ជាក់ថា ហ្វើស គឺជាអតីតប្តីរបស់នារីម្នាក់ ដែលគាត់បញ្ជាក់ថាជាប្រពន្ធរបស់គាត់ នៅក្នុងកំណត់ហេតុ ស្តាប់ចម្លើយរបស់គាត់)។

តាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី”¹⁸³⁹។ អង្គហេតុនេះមិនមានភាពពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀត។ ភ័ស្តុតាងដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានផ្តល់ មិនមានទម្ងន់តិចជាង ភ័ស្តុតាងរបស់សាក្សីឡើយ¹⁸⁴⁰។ នៅក្នុងករណីនេះ ការស្តាប់ចម្លើយដែលចោទជាបញ្ហា ត្រូវបានផ្តល់ នៅមុនពេលពួកគេស្នើសុំឋានៈ ជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី¹⁸⁴¹។

758. មេធាវីការពារក្តីមិនបានផ្តល់សំអាងហេតុណាមួយ ដែលថាអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង គួរមានមន្ទិលសង្ស័យ ឬគួរផ្តល់តម្លៃទាបទៅលើភ័ស្តុតាង ដែលមាននៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នង ដុស និង សុខ អ៊ែល ឡើយ។

១០.៥. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទៈ

759. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទៈ ជានារីជនជាតិចាម បានផ្តល់សក្ខីកម្មរយៈពេលពីរថ្ងៃ នៅក្នុងផ្នែកសវនាការអំពី ការប្រព្រឹត្តទៅលើជនជាតិចាម¹⁸⁴²។ ភ័ស្តុតាងរបស់គាត់គ្រប់ដណ្តប់ទៅលើប្រធានបទជាច្រើនដូចជា វិធានការរើសអើងទៅលើជនជាតិចាម ការប៉ះបោរបស់ចាម នៅស្វាយហ្លាំង និងផលវិបាកក្រោយមក ដូចជាការផ្លាស់ទីលំនៅជនជាតិចាមដោយបង្ខំ ការឃុំខ្លួននិងការសម្លាប់ជនជាតិចាម នៅភូមិទ្រា។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពឹងផ្អែកយ៉ាងច្រើនទៅលើសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទៈ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានប្រើប្រាស់ភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ ដើម្បីសម្រេចថាប្រជាជនចាមជាច្រើន មកពីស្រុកក្រូចឆ្មារ ត្រូវបានចាប់ខ្លួន ហើយនាំយកទៅមន្ទីរសន្តិសុខភូមិទ្រា ដែលនៅទីនោះត្រូវបានផ្ទៀងផ្ទាត់ថាជាចាម ហើយបន្ទាប់មកត្រូវគេ

¹⁸³⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៦៥។

¹⁸⁴⁰ សូមមើល ផ្នែក ៨.២.១ ខាងលើ កថាខណ្ឌ ១៨៥-១៩៥។

¹⁸⁴¹ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុខ អ៊ែល បានចុះហត្ថលេខាលើ ទម្រង់ព័ត៌មានជនរងគ្រោះរបស់គាត់ នៅថ្ងៃទី១៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នង ដុស បានចុះហត្ថលេខាលើ ទម្រង់ព័ត៌មានជនរងគ្រោះរបស់គាត់ នៅថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ E3/6314 ទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុខ អ៊ែល) ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00532366។ ឯកសារ E3/6260 ទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នង ដុស) ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00528966។

¹⁸⁴² ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទៈ)។ ឯកសារ E1/351.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទៈ)។

សម្លាប់¹⁸⁴³។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពឹងផ្អែកទៅលើភស្តុតាងនេះ ដើម្បីបង្ហាញពីធាតុផ្សំសត្យានុម័ត នៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ក្រោមទម្រង់ជាអំពើមនុស្សឃាត¹⁸⁴⁴ និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ¹⁸⁴⁵។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ក៏បានពឹងផ្អែកទៅលើភស្តុតាង របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅ សាទះ ក្នុងការសម្រេចថា ជាផ្នែកមួយនៃការហាមឃាត ការប្រតិបត្តិសាសនាអ៊ីស្លាម គម្ពីរអានត្រូវបានរឹបអូស¹⁸⁴⁶។ សហមេធាវីនាំមុខ នៅផ្នែកផ្សេងក្នុងសារណានេះ បានឆ្លើយតបចំពោះទង្វើករណី របស់មេធាវីការពារក្តី ទាក់ទងនឹងការរឹតត្បិតលើការប្រតិបត្តិសាសនា¹⁸⁴⁷។ ការលើកឡើងនៅទីនេះគឺធ្វើឡើង ពាក់ព័ន្ធនឹងទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តី ជំទាស់ចំពោះភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅ សាទះ លើការសម្លាប់មនុស្សនៅភូមិទ្រា។

760. នៅក្នុង **មូលដ្ឋាន ១៣៦**¹⁸⁴⁸ មេធាវីការពារក្តីបានលើកទង្វើករណីថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មានកំហុសឆ្គងក្នុងការពឹងផ្អែកលើ ប្រភពចំនួនបីដែលក្នុងនោះមាន ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅ សាទះ ដើម្បីសម្រេចថា “នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៨ ប្រជាជនចាមនៅស្រុកក្រចេះគ្មានជាច្រើននាក់ ត្រូវបានចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់នៅភូមិទ្រា ដោយសារពួកគេជាជនជាតិចាម”¹⁸⁴⁹។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបញ្ជាក់ច្បាស់ថា ផ្នែកណាមួយនៃការសម្រេចនេះ ដែលខ្លួនជំទាស់នោះឡើយ។ សហមេធាវីនាំមុខបានបកស្រាយ នៅផ្នែកផ្សេងទៀតអំពីមូលហេតុអ្វី ទើបអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានសម្រេចដោយត្រឹមត្រូវថា ជនរងគ្រោះនៅភូមិទ្រា ត្រូវបានកំណត់គោលដៅ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានថាជាជនជាតិ

¹⁸⁴³ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៧៨ និង ៣២៨១។
¹⁸⁴⁴ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៣០៦ (យោងទៅ កថាខណ្ឌ ៣២៨១)។
¹⁸⁴⁵ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៣៣១-៣៣៣២ យោងទៅការសម្រេចស្តីពីអំពើមនុស្សឃាត ព្រមទាំងការសម្រេចស្តីពីការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង (ដែលពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅ សាទះ នៅក្នុងឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៣១៤-៣៣១៥)។
¹⁸⁴⁶ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៣៤-៣២៣៨។
¹⁸⁴⁷ សូមមើល កថាខណ្ឌ ៤៥២-៤៦០ ខាងលើ។
¹⁸⁴⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៩២-៨៩៨។
¹⁸⁴⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៩៤ (យោងទៅ ឯកសារ E465 សាលក្រមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង កថាខណ្ឌ ៣៣០៦, ជើងទំព័រ ១១២២៣ និង ៣២៨១)។

ចាម¹⁸⁵⁰។ នៅទីនេះសហមេធាវីនាំមុខ នឹងលើកទទ្ទឹករណី ពាក់ព័ន្ធការសម្រេចរបស់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថា ប្រជាជនជាច្រើនត្រូវបានចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់នៅមន្ទីរសន្តិសុខភូមិទ្រា។

761. ត្រង់ចំណុចនេះ សារណារបស់មេធាវីការពារក្តី (១) អះអាងថា ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ និងសាក្សី ម៉ាត់ ស មិនបានគាំទ្រគ្នាទេ¹⁸⁵¹និង (២) ពេលបញ្ជាក់បញ្ជៀងថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ មិនអាចជឿជាក់បានឡើយ¹⁸⁵²។

762. សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ និងសាក្សី ម៉ាត់ ស ហៅអា ម៉ាត់ សូហ្វីយ៉ាស់ ស្ថិតនៅក្នុងកងចល័តជាមួយគ្នា នៅពេលដែលពួកគេ ត្រូវបានបញ្ជូនទៅមន្ទីរសន្តិសុខភូមិទ្រា ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង កត់សម្គាល់ថា ភ័ស្តុតាងរបស់ពួកគេ មានចំណុចដូចគ្នាច្រើន¹⁸⁵³។ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ភាពដូចគ្នានៃព័ត៌មានរបស់ពួកគេ គឺលើសពីអ្វីដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានកត់សម្គាល់ទៅទៀត ពួកគាត់ទាំងពីរបានផ្តល់សក្ខីកម្មថា ជាដំបូង គេបញ្ជូនបុរសៗចេញពីភូមិ គឺទៅមុននារីៗ ដោយប្រើលេសថាពួកគេទៅសង់ផ្ទះ¹⁸⁵⁴ ថា ពួកគេត្រូវបានជម្លៀស ឬបណ្តើរដោយពួកកងទ័ពទៅមន្ទីរសន្តិសុខភូមិទ្រា¹⁸⁵⁵ ថា

1850 សូមមើល កថាខណ្ឌ ៤៥៥-៤៦០។ សូមមើលផងដែរ ផ្នែក ៩.៥.៣.៤.៣ កថាខណ្ឌ ៤៦៥-៤៦៨។

1851 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៩៤។

1852 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៩៨។

1853 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៧៩។

1854 ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ) ទំព័រ ៦៨ បន្ទាត់ ១៣-១៦ ក្រោយម៉ោង [15.56.44]។ ឯកសារ E1/375.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (សាក្សី ម៉ាត់ ស) ទំព័រ ៤១ បន្ទាត់ ៧-៩ ទំព័រ ៤១ បន្ទាត់ ១២-១៤ ក្រោយម៉ោង [11.13.39]។

1855 ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ) ទំព័រ ៤៧ បន្ទាត់ ១២-១៣ ក្រោយម៉ោង [14.17.12]។ ឯកសារ E1/375.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (សាក្សី ម៉ាត់ ស) ទំព័រ ១៧ បន្ទាត់ ២៥ ក្រោយម៉ោង [09.49.38]។

ពួកគេមកដល់ផ្ទះនៅភូមិទ្រាណាពេលព្រលប់¹⁸⁵⁶ ថា ផ្ទះនោះជាផ្ទះឈើ សង់នៅលើសសរធំៗ¹⁸⁵⁷
 ថា ពួកគេឃើញកងទ័ពសំលៀងកាំបិត¹⁸⁵⁸ ថា ពួកគេត្រូវបានចាប់ចង¹⁸⁵⁹ នៅពេលចងរួចហើយ
 គេសួរថា ពួកគាត់ជាបាបឬខ្មែរ¹⁸⁶⁰ ថា នារីៗដែលឆ្លើយថាពួកគេជាបាប ត្រូវគេយកចេញទៅ¹⁸⁶¹
 ថា ដោយសារតែពួកគាត់ឆ្លើយថា ពួកគាត់ជាខ្មែរ គេបង្ខំពួកគាត់ឱ្យហូបសាច់ជ្រូក ដើម្បីបង្ហាញថា
 ជាខ្មែរ¹⁸⁶² ហើយថា ព្រឹកឡើងពួកគាត់ទទួលបានបបរ¹⁸⁶³ ។

¹⁸⁵⁶ ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ) ទំព័រ ៤៧ បន្ទាត់ ៣-៩ ក្រោយម៉ោង [14.12.45]។ ឯកសារ E1/375.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (សាក្សី ម៉ាត់ ស) ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ១៣-១៦ ក្រោយម៉ោង [10.11.03]។

¹⁸⁵⁷ ឯកសារ E1/351.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ) ទំព័រ ៣៨ បន្ទាត់ ២២-២៣ ក្រោយម៉ោង [11.06.07]។ ឯកសារ E1/375.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (សាក្សី ម៉ាត់ ស) ទំព័រ ៧៥ បន្ទាត់ ២-៦ ក្រោយម៉ោង [15.17.23]។

¹⁸⁵⁸ ឯកសារ E1/351.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ) ទំព័រ ២៣ បន្ទាត់៦-១០ ក្រោយម៉ោង [10.05.33]។ ឯកសារ E1/375.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (សាក្សី ម៉ាត់ ស) ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ១៥-១៦ ក្រោយម៉ោង [10.11.03] ទំព័រ ៣២ បន្ទាត់ ២០-២៥ ក្រោយម៉ោង [11.20.53]។

¹⁸⁵⁹ ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ) ទំព័រ ៤៦ បន្ទាត់ ១៥-២១ ក្រោយម៉ោង [14.12.45]។ ឯកសារ E1/375.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (សាក្សី ម៉ាត់ ស) ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ១៥-២៥ ក្រោយម៉ោង [10.14.55]។

¹⁸⁶⁰ ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ) ទំព័រ ៤៦ បន្ទាត់ ២០-២៤ មុនម៉ោង [14.17.12]។ ឯកសារ E1/375.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (សាក្សី ម៉ាត់ ស) ទំព័រ ២៧ បន្ទាត់ ៤-៦ មុនម៉ោង [10.33.55]។

¹⁸⁶¹ ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ) ទំព័រ ៤៦ បន្ទាត់ ១៦-១៩ ទំព័រ ៤៦ បន្ទាត់ ២១ ក្រោយម៉ោង [14.14.56]។ ឯកសារ E1/375.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (សាក្សី ម៉ាត់ ស) ទំព័រ ២៨ បន្ទាត់ ១៧-២១ ក្រោយម៉ោង [10.38.31]។

¹⁸⁶² ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ) ទំព័រ ៥៩ បន្ទាត់ ១៧-២០ ក្រោយម៉ោង [15.23.00]។ ឯកសារ E1/375.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (សាក្សី ម៉ាត់ ស) ទំព័រ ៤៦ បន្ទាត់ ១១-១៤ ក្រោយម៉ោង [11.32.43]។

¹⁸⁶³ ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ) ទំព័រ ៤៧ បន្ទាត់ ៤-៨ ក្រោយម៉ោង [14.17.12]។ ឯកសារ E1/375.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (សាក្សី ម៉ាត់ ស) ទំព័រ ៣២ បន្ទាត់ ៤-៥ ក្រោយម៉ោង [10.47.06]។

763. ផ្ទុយទៅនឹងចំណុចដូចគ្នាជាច្រើននៃព័ត៌មានទាំងនេះ មេធាវីការពារក្តីផ្តោតទៅលើអង្គហេតុដែល ថា ពួកគាត់បានប្រមាណខុសគ្នាពីចំនួនអ្នកជាប់ឃុំជាមួយពួកគាត់នៅភូមិទ្រូ¹⁸⁶⁴។ ប៉ុន្តែ ព័ត៌មាន លម្អិតនេះមិនសំខាន់ឡើយ ហើយជាការអាចយល់បានថា ដោយសារតែពេលវេលាដែលកន្លងផុត និងការលំបាកក្នុងការប៉ាន់ប្រមាណ ចំនួនមនុស្សតាមរយៈការសង្កេត¹⁸⁶⁵។ ភាពជឿជាក់បានរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅ សាទះ (ឬរបស់សាក្សី ម៉ាត់ ស ចំពោះបញ្ហានេះ) មិនអាចចោទដោយ មានហេតុផល ថាជាមន្ទិលបាន ដោយសារតែភាពខុសគ្នានេះទេ ប្រសិនបើមិនទៅលើបរិបទ នៃ ភាពដូចគ្នាទាំងអស់នៃភ័ស្តុតាងរបស់ពួកគាត់។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពិចារណាដោយសម ស្រប ទៅលើសារណារបស់មេធាវីការពារក្តី ពាក់ព័ន្ធភាពខុសគ្នានៅក្នុងភ័ស្តុតាង ប៉ុន្តែពួកគាត់មិន ជឿជាក់លើចំណុចនេះឡើយ¹⁸⁶⁶។

764. មេធាវីការពារក្តីបានលើកទឡើករណីបន្ថែមថា សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅ សាទះ គួរ ត្រូវបានប្រើប្រាស់ សម្រាប់បង្ហាញភ័ស្តុតាងថា “ស្ត្រីនៅភូមិខ្សាច់ប្រឆេះ ប្រមាណ១០នាក់ ត្រូវបាន ទាហាននាំយកទៅ ក្រោយពីនិយាយថា ពួកគេជាចាម”¹⁸⁶⁷។ មិនមានប្រភពសម្រាប់ ចំនួន១០នៅ ក្នុងទឡើករណីនេះឡើយ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅ សាទះ បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា នៅភូមិទ្រូ គាត់ ត្រូវបានឃុំឃាំងនៅក្នុងផ្ទះមួយ ជាមួយនារីៗដទៃទៀតជាច្រើននាក់ ដែលគាត់បានប្រមាណទៅ មានប្រហែល៣០០នាក់¹⁸⁶⁸។ គាត់បានបញ្ជាក់ដោយស្របគ្នាថា មាននារីៗប្រមាណ៣០នាក់ ប៉ុណ្ណោះ ដែលអះអាងថាជាខ្មែរ ហើយត្រូវគេទុក បន្ទាប់ពីនារីៗដទៃទៀត ត្រូវបានគេយកទៅ¹⁸⁶⁹។

¹⁸⁶⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៩៧។

¹⁸⁶⁵ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា បញ្ហានេះមាននៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ។ សូមមើលឧទាហរណ៍ តុលាការ ICTR រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Hategekimana សំណុំរឿងលេខ ICTR-00-55B-T សាលក្រមនិងការផ្តន្ទាទោស ចុះ ថ្ងៃទី០៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១០ ជើងទំព័រ ១១៨៣។

¹⁸⁶⁶ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៨០។

¹⁸⁶⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៩៦។

¹⁸⁶⁸ ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅ សាទះ) ទំព័រ ៤៦ បន្ទាត់ ១៤ ក្រោយម៉ោង [14.12.45] ទំព័រ៥៥ បន្ទាត់៧ ក្រោយម៉ោង [15.07.12] ទំព័រ ៥៩ បន្ទាត់ ៦ ក្រោយម៉ោង [15.20.42]។ ឯកសារ E1/351.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅ សាទះ) ទំព័រ ៣១ បន្ទាត់ ១៥-២០ ក្រោយម៉ោង [11.02.49] ទំព័រ ៣៥ បន្ទាត់ ៩-១៥ ក្រោយម៉ោង [11.12.50]។

¹⁸⁶⁹ ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅ សាទះ) ទំព័រ ៤៧ បន្ទាត់ ១ ក្រោយម៉ោង [14.17.12] ទំព័រ ៤៧ បន្ទាត់ ១៥ មុនម៉ោង [14.21.20] ទំព័រ៤៨ បន្ទាត់ ១ - ៣ ក្រោយម៉ោង [14.21.20]

ហេតុដូច្នេះ ដូចដែលគាត់បានអះអាងបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់លាស់ នៅក្នុងសក្ខីកម្មរបស់គាត់ ការនេះ មានន័យថា គាត់បានឃើញនារីៗប្រមាណ ២៧០នាក់ ត្រូវបានគេយកចេញទៅ បន្ទាប់ពីបាន និយាយថា ពួកគេជាជនជាតិចាម¹⁸⁷⁰។ ទោះបីជា ចំនួននេះជាចំនួនប៉ាន់ប្រមាណក្តី តែភ័ស្តុតាង របស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ បានយោងទៅរកមនុស្សច្រើនជាង១០នាក់ ដែលត្រូវបាន គេយកចេញទៅ បន្ទាប់ពីមានការបង្ហាញកំណត់ថា ពួកគេគឺជាជនជាតិចាម។ ហេតុដូច្នេះមេធាវី ការពារក្តី មានកំហុសក្នុងការអះអាងថា “ជាការនិយាយសរុបទូទៅ មិនសមហេតុសមផល”¹⁸⁷¹ ដែលពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងការសម្រេច របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថា ប្រជាជនចាម “ជាច្រើន នាក់” ត្រូវបានសម្លាប់នៅភូមិទ្រា¹⁸⁷²។

765. មេធាវីការពារក្តីក៏មានកំហុសផងដែរក្នុងការអះអាងថា ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ មិនអាចគាំទ្រការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថា ស្ត្រីៗដែលត្រូវបានគេ យកទៅនោះ ត្រូវបានគេសម្លាប់។ ទោះបីជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ មិនបានឃើញការ សម្លាប់ក្តី ប៉ុន្តែអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មានសិទ្ធិក្នុងការពឹងផ្អែកលើ សក្ខីកម្មរបស់គាត់ដែលថា មិនមាននរណាឃើញថា ស្ត្រីទាំងអស់នោះនៅមានជីវិតឡើយ¹⁸⁷³។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ ក៏បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា ក្រោយពេលផ្លាស់ទីលំនៅពីផ្ទះ ហើយត្រូវបានគេចាត់តាំង ឱ្យទៅធ្វើ

ទំព័រ ៥៥ បន្ទាត់ ១១-១៦ ក្រោយម៉ោង [15.07.12] ទំព័រ ៥៥ បន្ទាត់ ១៤-១៦ មុនម៉ោង [15.09.02] ទំព័រ ៥៩ បន្ទាត់ ៨-៩ ក្រោយម៉ោង [15.20.42]។ ឯកសារ E1/351.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ) ទំព័រ ៣៦ បន្ទាត់ ៩ ក្រោយម៉ោង [11.17.20] ទំព័រ ៣៨ បន្ទាត់ ១០-១៦ មុនម៉ោង [11.25.25]។

¹⁸⁷⁰ ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ) ទំព័រ ៥៩ បន្ទាត់ ៨-៩ មុនម៉ោង [15.23.00]។

¹⁸⁷¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៩៨ យោងទៅ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៣០៦ និង ៣២៨១។

¹⁸⁷² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៩៨។

¹⁸⁷³ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៧៨។ ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ) ទំព័រ ៤៧ បន្ទាត់ ១-៨ ។ សូមមើលផងដែរ៖ ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ) ទំព័រ ៥៦ បន្ទាត់ ១៤-១៦ ក្រោយម៉ោង [15.11.13]។

ការនៅក្បែរនោះ គឺនៅតាមមាត់ទន្លេ គាត់បានឃើញសាកសពអណ្តែតនៅក្នុងទន្លេ¹⁸⁷⁴។ គាត់ស្គាល់សាកសពមួយ ដែលជាសាកសពនារីម្នាក់ដែលគាត់ស្គាល់ ហើយគាត់ឃើញថាគេបានអារបំពង់កនារីនោះ¹⁸⁷⁵។ ដោយពិចារណាជារួម ជាមួយភ័ស្តុតាងដទៃទៀត ជាពិសេសភ័ស្តុតាងរបស់សាក្សីម៉ាត់ ស អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ប្រាកដជាអាចសន្និដ្ឋានដោយសមហេតុផលថា ស្ត្រីជនជាតិចាមដែលគេយកទៅនោះ ត្រូវបានគេសម្លាប់។

766. ជាចុងក្រោយ មេធាវីការពារក្តីយោងទៅរក ចម្លើយដែលមិនស៊ីសង្វាក់គ្នា ដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ បានឆ្លើយជាមួយលោក អ៊ីសា ឧសាន ដែលអះអាងថា គាត់ទទួលស្គាល់ថា គាត់និយាយកុហក¹⁸⁷⁶។ ពិតណាស់ថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ បានកែតម្រូវចម្លើយដែលកត់ត្រាដោយ អ៊ីសា ឧសាន ដោយបញ្ជាក់ច្បាស់ថា ខុសពីអ្វីដែលបានកត់ត្រានៅក្នុងចម្លើយនោះ គាត់មិនបានឃើញការសម្លាប់ទេ¹⁸⁷⁷។ ប៉ុន្តែដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ មិនបាននិយាយថាគាត់និយាយកុហកទេ។ គាត់បញ្ជាក់ថា គាត់មិនចាំចម្លើយដែលគាត់ បានឆ្លើយនាពេលកន្លងមកឡើយ ហើយថាចម្លើយរបស់គាត់ នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង គឺជាចម្លើយពិត¹⁸⁷⁸។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មានសិទ្ធិផ្តឹងផ្ទែងលើភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ ជាពិសេសពិចារណា

¹⁸⁷⁴ ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ) ទំព័រ ៤៩ បន្ទាត់ ៧-១៥ ក្រោយម៉ោង [14.25.23]។ ឯកសារ E1/351.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ) ទំព័រ ១៨ បន្ទាត់ ២-១៦ មុនម៉ោង [09.58.55]។

¹⁸⁷⁵ ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ) ទំព័រ ៤៩ បន្ទាត់ ៧-១៥ ក្រោយម៉ោង [14.25.23] ទំព័រ ៤៩ បន្ទាត់ ២២ ក្រោយម៉ោង [14.27.22] ទំព័រ ៥០ បន្ទាត់ ១៦-១៨ ក្រោយម៉ោង [14.31.18] ទំព័រ ៥៨ បន្ទាត់ ២១-២២ ក្រោយម៉ោង [15.16.50]។ ឯកសារ E1/351.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ) ទំព័រ ១៨ បន្ទាត់ ២-១៦ មុនម៉ោង [09.58.55]។

¹⁸⁷⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៨៩៦។

¹⁸⁷⁷ ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ) ទំព័រ ៥៧ បន្ទាត់ ១៦-២៥ ក្រោយម៉ោង [15.16.50]។

¹⁸⁷⁸ ឯកសារ E1/350.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទះ) ទំព័រ ៥៧ បន្ទាត់ ១៦-២៥ ក្រោយម៉ោង [15.16.50] (“ខ្ញុំចង់ឃើញយុត្តិធម៌ហ្នឹង ក៏ប៉ុន្តែខ្ញុំឆ្លើយពេលហ្នឹងៗ ខ្ញុំក៏ឆ្លើយយ៉ាងម៉េចខ្លះទេ ខ្ញុំភ្លេចភ្លាំងអស់ហើយ។ ខ្ញុំចាំតែកន្លែងណាដែលខ្ញុំឃើញ ដូចជាខ្ញុំចាំ ខ្ញុំនៅចាំ កន្លែងណាខ្ញុំភ្លេចៗ ខ្ញុំគ្មានពេលណាមកនេះទេ ប៉ុន្តែឃើញចង់បានយុត្តិធម៌ គឺថាចង់បានតែម្តង ពីព្រោះខ្ញុំហ្នឹងដូចថាវាបាត់បង់អស់ទៅហ្នឹង ដូចថាមនុស្សម្នាក់ មិនមែននៅគ្រប់ដប់ទាំងអស់ទេ”)។

ទៅលើចេតនារបស់គាត់ ក្នុងការកែតម្រូវចម្លើយជាមួយ អ៊ីសា ឧស្ម័ន ហើយបានទទួលស្គាល់ នូវ ភាពខ្វះខាតក្នុងការចងចាំរបស់គាត់។

767. សហមេធាវីនាំមុខ បានកត់សម្គាល់ថា ចំណុចដែលមេធាវីការពារក្តី លើកឡើងក្នុងមូលដ្ឋានបណ្តឹង សាទុក្ខនេះ ប្រឆាំងទៅនឹងភ័ស្តុតាងរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោ សាទៈ ត្រូវបានលើកឡើង និងត្រូវបានពិចារណា និងច្រានចោលរួចហើយ ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង¹⁸⁷⁹។ មេធាវី ការពារក្តីគ្រាន់តែអះអាងឡើងវិញនូវទុក្ខករណ៍ ដែលបរាជ័យនៅដំណាក់កាលជំនុំជម្រះប៉ុណ្ណោះ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានផ្តល់សំអាងហេតុសម្រាប់ ការសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួន ដែលសំអាងហេតុ ទាំងអស់នោះ មានភាពសមហេតុផល។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញ អំពីកំហុសឆ្គងណាមួយ ឡើយ។

១០.៦ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប

768. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប បានផ្តល់សក្ខីកម្មរយៈពេលពីរថ្ងៃ នៅក្នុងផ្នែកសវនាការ ពាក់ព័ន្ធ បទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។ បន្ថែមពីលើការនិយាយអំពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយ បង្ខំ របស់រូបគាត់ហើយ គាត់បានបរិយាយអំពី តួនាទីជាច្រើនផ្សេងគ្នារបស់គាត់ ក្នុងនាមជាកម្មាភិ បាល ដែលបានជួបជាមួយ ខៀវ សំផន និងការចាប់ខ្លួនគាត់នាពេលក្រោយមក។ អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូង ពឹងផ្អែកលើសក្ខីកម្មរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប អំពីការរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការរួមភេទដោយបង្ខំ ព្រមទាំងអំពីការដឹងពួររបស់ ខៀវ សំផន និងតួនាទីក្នុង ការអនុវត្ត គោលនយោបាយលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍¹⁸⁸⁰។ មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើង នូវ ការជំទាស់ជាច្រើនចំពោះ ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប ដោយវាយប្រហារទៅ លើភាពអាចជឿជាក់បានជារួម ព្រមទាំងចំណុចជាក់លាក់ជាច្រើននៃសក្ខីកម្មរបស់គាត់ ព្រមទាំង ចោទសួរថា គាត់ពិតជាទទួលបានការឈឺចាប់ ដូចអ្វីដែលគាត់បានអះអាងដែរឬអត់។ សហ

¹⁸⁷⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២៨០។

¹⁸⁸⁰ ឧទាហរណ៍ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៥៦៩, ៣៥៨១-៣៥៨២, ៣៦៤៦, ៣៦៥៥, ៣៦៧៩ និង ជើងទំព័រ ១១៩៤៣, ១២០០១, ១២០០៣, ១២០៨១, ១២០៨៣, ១២០៨៥, ១២១៤០, ១២១៤២, ១២១៦០, ១២១៧៥, ១២១៧៦, ១២២៤១, ១២២៨៧។

មេធាវីនាំមុខបានពិភាក្សានៅផ្នែកខាងលើ អំពីការជំទាស់មួយចំនួន របស់មេធាវីការពារក្តី ក្នុងបរិបទនៃទង្វើករណី អំពីបទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍¹⁸⁸¹។

769. សារណាបន្ទាប់ពិភាក្សា (១) ការវាយប្រហារជាទូទៅ របស់មេធាវីការពារក្តីទៅលើ ភាពអាចជឿជាក់បានរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប (២) ការបង្ហាញដោយខុស ទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ ពាក់ព័ន្ធនឹងលទ្ធភាពក្នុងការបដិសេធ ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ (៣) បង្ហាញដោយខុសនូវភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ ពាក់ព័ន្ធនឹងការតាមដានការផ្សំដំណេក និង (៤) ការអះអាងថាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប មិនបានទទួលរងការឈឺចាប់ (គ្រប់គ្រាន់)។

១០.៦.១. ទង្វើករណីពាក់ព័ន្ធ ភាពអាចជឿជាក់បាន របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប

770. នៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ខ្លួន មេធាវីការពារក្តីបានវាយប្រហារម្តងហើយម្តងទៀត ទៅលើភាពអាចជឿជាក់បាន របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប¹⁸⁸²។ ទង្វើករណីស្នូល គឺនៅក្នុងមូលដ្ឋាន ១៦៦¹⁸⁸³។

771. សហមេធាវីនាំមុខបដិសេធចំពោះ ការវាយប្រហារនេះ។ ភាគច្រើននៃការវាយប្រហារនេះ គឺផ្អែកលើទស្សនៈខុសឆ្គងបែបអង្គច្បាប់ អំពីការពិចារណាទៅលើ ភ័ស្តុតាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងទម្រង់ព័ត៌មានជនរងគ្រោះ ដែលសហមេធាវីនាំមុខ បានពិភាក្សាពីខាងលើ។ និយាយដោយខ្លី មិនមានឯកសារគតិយុត្តិ ឬចំណុចគោលការណ៍ណាមួយ គាំទ្រចំពោះទស្សនៈដែលថា ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មានតម្លៃទាបឡើយ¹⁸⁸⁴។ ដូចគ្នានេះ ដំណើរការបង្កើត ទម្រង់ព័ត៌មានជនរងគ្រោះ ត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ធ្វើការពិចារណាដោយត្រឹមត្រូវផងដែរ ក្នុងការវាយតម្លៃលើភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នា រវាងឯកសារទាំងអស់នោះ រៀបជាមួយសក្ខីកម្មនាពេលបន្ទាប់ដោយរួមបញ្ចូលទាំងការដកចេញផងដែរ¹⁸⁸⁵។

¹⁸⁸¹ សូមមើល កថាខណ្ឌ ៦៤០, ៦៤៤, ៦៤៨។

¹⁸⁸² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣១៩, ១២៣៣-១២៤២, ១៨១៥, ១៨៦៦, ២១១៧។

¹⁸⁸³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៣៣-១២៤២។

¹⁸⁸⁴ សូមមើល ផ្នែក ៨.២.១ កថាខណ្ឌ ១៨៥-១៩៥។

¹⁸⁸⁵ សូមមើល ផ្នែក ៨.២.៤ កថាខណ្ឌ ២០៤-២១១។

772. មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងនូវ ទង្វើករណីជាច្រើនដែលមិនអាចជឿជាក់បាន អំពីចំណុចនានានៃ ភ័ស្តុតាង របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប ដែលខ្លួនអះអាងថា ជាមូលដ្ឋានសម្រាប់បង្ហាញថា ភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ទាំងមូល មានកំហុស។ ប៉ុន្តែ បញ្ហាដូចជា “ចម្លើយស្រពេច ស្រពិល” លើ ប្រធានបទតែមួយ¹⁸⁸⁶ ការមិនអាចចងចាំច្បាស់លាស់ នូវកាលបរិច្ឆេទនៃហេតុការណ៍ ដែលកើត ឡើង ៤០ ឆ្នាំកន្លងមក¹⁸⁸⁷ ឬការមិនមានភ័ស្តុតាងប្រហែលគ្នា មកពីប្រភពដទៃទៀត¹⁸⁸⁸ មិនអាច ជាកត្តាស្តាប់រស់ សម្រាប់ភាពអាចជឿជាក់បានជារួម របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីឡើយ ជា ពិសេសក្នុងករណីដែល មានភ័ស្តុតាងដទៃទៀតដែលសំខាន់ គ្របដណ្តប់ពីលើ ចំពោះបញ្ហាជាក់ ស្តែង ដែលមានការគាំទ្រច្បាស់លាស់ល្អនោះ¹⁸⁸⁹ ។

¹⁸⁸⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៣៦។

¹⁸⁸⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៣៧។

¹⁸⁸⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៣៤ ជើងទំព័រ ២៣៣៤ និង កថាខណ្ឌ ១២៣៩-១២៤២។ សហមេធាវី នាំមុខកត់សម្គាល់ថា ពាក់ព័ន្ធនឹងចំណុចនេះ មេធាវីការពារក្តី ហាក់ដូចជាយោងដោយបំភាន់ទៅរក “ភាពផ្ទុយគ្នា” នៅក្នុងភស្តុ តាងមកពីប្រភពផ្សេង (សក្ខីកម្មរបស់សាក្សី ផាន់ ហ៊ឹម ប៊ិត បៀន និង រស់ ស៊ុយ) ដែលតាមពិតទៅ ពួកគេយោងទៅសាក្សី ឬ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលផ្តល់សក្ខីកម្មថា ពួកគេមិនបានដឹងអំពីបញ្ហា ដែលលើកឡើងដោយ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប ទេ។ ហេតុដូច្នេះសាក្សី ផាន់ ហ៊ឹម គ្រាន់តែនិយាយថា គាត់មិនបានដឹងពីបញ្ហានេះទេ (ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៣៤ ជើងទំព័រ ២៣៣៤ យោងទៅ ឯកសារ E1/467.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (សាក្សី ផាន់ ហ៊ឹម) ទំព័រ ៧៨ បន្ទាត់ ១៦ ក្រោយម៉ោង [15.07.14])។ សាក្សី ប៊ិត បៀន ត្រឹមតែមិនបានលើកឡើង អំពីវត្តមានលោម (ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៣៤ ជើងទំព័រ ២៣៣៤ យោងទៅ ឯកសារ E1/502.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ (សាក្សី ប៊ិត បៀន) ទំព័រ ៤២ បន្ទាត់ ១៧ ក្រោយម៉ោង [13.44.15]) ទោះបីជាសហមេធាវីនាំមុខ កត់សម្គាល់ថា គាត់ ក៏បានផ្តល់សក្ខីកម្មផងដែរថា គាត់បានឆ្លើយទីតាំងនៃការប្រជុំខ្លះ ដែលគាត់បានចូលរួមជាមួយ ខៀវ សំផន ដោយសារតែគាត់មិន សូវស្គាល់ទីកន្លែងនានា នៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ (ឯកសារ E1/502.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ (សាក្សី ប៊ិត បៀន) ទំព័រ ៤២ បន្ទាត់ ៣-១០ មុនម៉ោង [13.44.15])។ ការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី រស់ ស៊ុយ មិនបានច្រានចោល ឬបដិសេធនោះ មានការ ប្រជុំនៅវត្តខណ្ឌលោមឡើយ ហើយតាមពិតទៅ គាត់បានបញ្ជាក់ថា មានវត្តផ្សេងៗទៀត ត្រូវបានធ្វើឡើងសម្រាប់កម្មករ និង កងទ័ព (ឯកសារ E3/10620 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (សាក្សី រស់ ស៊ុយ) ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥, ឆ៖៣០ នៅ ត្រង់ ERN 01115756) បញ្ជាក់ថាគាត់ប្រហែលជាមិនបាន ចូលរួមវត្តតែមួយជាមួយ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប ទេ។

¹⁸⁸⁹ ចំពោះបញ្ហាចម្បងថាតើ មានការបង្ខំឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែរឬអត់នោះ ភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប ត្រូវបានគាំទ្រដោយសម្ភារៈផ្សេងៗទៀតយ៉ាងច្រើនលើសលប់៖ សូមមើល ខាងលើ ជាពិសេស កថាខណ្ឌ ៦៣៥-៦៥៣។ ចំពោះ បញ្ហាជាក់លាក់អំពីអាយុ ដែលត្រូវបង្ខំឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ បើទោះបីជាមេធាវីការពារក្តី បានអះអាងថា ភស្តុតាងរបស់ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប លើបញ្ហាមួយនេះ ត្រូវបានប្រឆាំងដោយភស្តុតាងដទៃក្តី (ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថា

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

**១០.៦.២. ការបង្ហាញដោយមិនត្រឹមត្រូវអំពីភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខ្សែបន្ត
នាវាចលនាភាពក្នុងការបដិសេធការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍**

773. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខ្សែប បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា នៅពេលដែលគេប្រាប់គាត់ឱ្យរៀបការ គាត់ បានបដិសេធពីរដង។ នៅពេលគេប្រាប់ឱ្យគាត់រៀបការជាលើកទីបី (ក្នុងអំឡុងពេលប្រហែលមួយ សប្តាហ៍)¹⁸⁹⁰ គាត់យល់បានថា គាត់បដិសេធលែងបានហើយ។ មេធាវីការពារក្តីព្យាយាម ប្រើ ប្រាស់ភស្តុតាងនេះដើម្បីជំទាស់ ចំពោះការសម្រេចរបស់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថា ការ បដិសេធមិនព្រមរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ នឹងបណ្តាលឱ្យមានផល វិបាកអាក្រក់ លើកលែងតែក្នុងករណីលើកលែងជាពិសេសប៉ុណ្ណោះ (នៅក្នុង **មូលដ្ឋាន ១៧០**)¹⁸⁹¹។ ទទ្ទឹករណីនេះបានបង្ហាញដោយមិនត្រឹមត្រូវ នូវភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខ្សែប។ គាត់បានពន្យល់យ៉ាងច្បាស់ថា នៅពេលមានបញ្ហាលើកទីបី គាត់មិនអាចបដិសេធ ហើយត្រូវបាន

ខណ្ឌ ១២៣៨) ប៉ុន្តែសាក្សីនិងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាច្រើន បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា បានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នៅ អាយុ២១ ឬក្មេង ជាងនេះ។ ជាឧទាហរណ៍ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុផាន់ “ប្រហែល១៥ទៅ១៦ឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ” សូមមើល ឯកសារ E1/482.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុផាន់) ទំព័រ ៥១ បន្ទាត់ ៣-៤ មុនម៉ោង [13.43.49]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កុល ណែម បានប្រមាណថា ភរិយាគាត់ “ប្រហែលម្ភៃជាង ឬក៏ម្ភៃគត់ហ្នឹងហើយ ប្រហែលស្រករហ្នឹង បាទ” សូមមើល ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារិក (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កុល ណែម) ទំព័រ ៧៧ បន្ទាត់ ១៩-២០ ក្រោយម៉ោង [15.08.56]។ បងស្រីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង សុវិដា ត្រូវបានបង្ខំឱ្យរៀបការ នៅពេលដែលគាត់មានអាយុ១៥ ឬ១៦ឆ្នាំ៖ សូមមើល ឯកសារ E1/308.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង សុវិដា) ទំព័រ ៦ បន្ទាត់២៤ មុនម៉ោង [09.22.05]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុឃៀន បានប្រមាណថា គាត់ពិតជាអាយុប្រមាណ ១៨ឆ្នាំ នៅពេលដែលគេបង្ខំឱ្យគាត់រៀបការ សូមមើល ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុឃៀន) ទំព័រ ៤ បន្ទាត់ ២-១៣ មុនម៉ោង [09.12.36]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ង៉ែត ចាត មានអាយុ២០ឆ្នាំ សូមមើល ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ង៉ែត ចាត) ទំព័រ ៩៥ បន្ទាត់ ២៣-២៥ ក្រោយម៉ោង [16.02.04]។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មី សារឿន ក៏បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា ប្រពន្ធរបស់គាត់មានអាយុ ប្រហែល២០ឆ្នាំ នៅពេលដែលពួកគាត់បានរៀបការ សូមមើល ឯកសារ E1/459.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មី សារឿន) ទំព័រ ៦៥ បន្ទាត់ ៣-៦ ក្រោយម៉ោង [15.25.48]។

¹⁸⁹⁰ ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខ្សែប) ទំព័រ ៧៦ បន្ទាត់ ១៨-១៩ មុនម៉ោង [15.25.48]។

¹⁸⁹¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៦៩ ដើមទំព័រ ២៤២១ (យោងទៅ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថា ខណ្ឌ ៣៦២៥)។

បង្ខំឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍¹⁸⁹²។ គាត់មិនចង់ក្លាយជាស្ត្រីរៀបការហើយនោះទេ ប៉ុន្តែដោយសារតែអង្គការបញ្ជា គាត់មិនមានជម្រើសអ្វីផ្សេងឡើយ¹⁸⁹³។ បន្ទាប់ពីមានបញ្ហាលើកទីបី គាត់មានអារម្មណ៍ភ័យរន្ធត់ខ្លាំង រហូតលែងប៊ានបដិសេធ¹⁸⁹⁴។ គាត់ខ្លាចថាការបដិសេធ នឹងនាំឱ្យមានការចោទប្រកាន់មកលើរូបគាត់ ដោយគាត់ដឹងថា ការចោទបែបនេះមានន័យថា ត្រូវគេ “ដកចេញ”¹⁸⁹⁵។

១០.៦.៣. ការបន្ទាញដោយមិនត្រឹមត្រូវ នៅលើតំបន់ស្នាក់នៅរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជាខ្សែបន្តនៃការតាមប្តឹងមើលការផ្សំដំណាក់

774. នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ១៧៤ មេធាវីការពារក្តីបានអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មានកំហុសក្នុងក្នុងការពឹងផ្អែកទៅលើ សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខ្សែប ក្នុងការសម្រេចថា គូស្រកររៀបការហើយថ្មីថ្មោង ត្រូវបានគេតាមដានដើម្បីធានាថា ពួកគេបានរួមភេទជាមួយគ្នា¹⁸⁹⁶។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញអំពីកំហុសក្នុងឡើយ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខ្សែប បានពួសព្រមបដិសេធនៅក្រៅបន្ទប់របស់គាត់¹⁸⁹⁷។ គាត់ត្រូវបានគេប្រាប់ឱ្យប្រុងប្រយ័ត្ន ព្រោះពួកគាត់ត្រូវបាន

¹⁸⁹² ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខ្សែប) ទំព័រ ៥៣ បន្ទាត់ ៨-១៥ ក្រោយម៉ោង [13.51.50] ទំព័រ ៧៦ បន្ទាត់ ១-៦ មុនម៉ោង [15.24.04]។

¹⁸⁹³ ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខ្សែប) ទំព័រ ៦០ បន្ទាត់ ២០-២៣ ក្រោយម៉ោង [14.12.59]។

¹⁸⁹⁴ ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខ្សែប) ទំព័រ ៧៧ បន្ទាត់ ៥-១៣ មុនម៉ោង [15.27.50]។ ឯកសារ E1/467.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខ្សែប), ទំព័រ ១៨ បន្ទាត់ ៧-១០ ក្រោយម៉ោង [09.47.07]។ ទំព័រ ២៨ បន្ទាត់ ៤ -៧ មុនម៉ោង [10.16.36]។

¹⁸⁹⁵ ឯកសារ E1/467.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខ្សែប) ទំព័រ ២៨ បន្ទាត់ ១៤ -២២ ក្រោយម៉ោង [10.16.36]។

¹⁸⁹⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៤៧ យោងទៅ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៤១។

¹⁸⁹⁷ ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខ្សែប) ទំព័រ ៥៧ បន្ទាត់ ១៥-២១ ក្រោយម៉ោង [14.04.01]។ ឯកសារ E1/467.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខ្សែប) ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ៤-១០ មុនម៉ោង [10.05.50] ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ១៧ -១៩ ក្រោយម៉ោង [10.05.50]។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់
អង្គបុគ្គលជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

គេតាមឃ្លាំមើល¹⁸⁹⁸។ ទាំងគាត់និងប្តីរបស់គាត់ សុទ្ធតែភ័យខ្លាចពួកកងឈ្លប ដែលតាមដានពួក
គាត់¹⁸⁹⁹។

775. មេធាវីការពារក្តីក៏បានអះអាងផងដែរថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មិនគួរសម្រេចថា ដើមបណ្តឹង
រដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប ត្រូវបានបង្ខំឱ្យរួមភេទជាមួយប្តីគាត់ឡើយ ដោយមេធាវីការពារក្តីអះអាងថា
ការសន្និដ្ឋាននេះទាញចេញពីការដែលគាត់ មិនបានយល់ព្រមរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍តែប៉ុណ្ណោះ¹⁹⁰⁰។
ជាថ្មីម្តងទៀត មេធាវីការពារក្តី បានបង្ហាញដោយមិនត្រឹមត្រូវនូវភស្តុតាងរបស់គាត់ ដោយលើក
ឡើងថា នៅពេលផ្សំដំណែកនោះ មិនមាន “បរិបទភ័យខ្លាច” ហើយថានេះជា “ជម្រើស” របស់ប្តី
គាត់¹⁹⁰¹។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប បានបញ្ជាក់ច្បាស់ថា គាត់ផ្សំដំណែកជាមួយប្តីគាត់
ដោយសារតែគាត់ភ័យខ្លាច ព្រោះពួកគាត់ទាំងពីរត្រូវគេតាមឃ្លាំមើល។ គាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា
ពួកគាត់មិនបានផ្សំដំណែកឡើយ នៅបីយប់ដំបូង ដោយសារពួកគាត់ទាំងពីរ ឮពួកកងឈ្លបតាម
ដានពួកគាត់¹⁹⁰²។ គាត់បានពន្យល់ថា ប្រសិនបើគូស្រករមិន “ចេះស្រឡាញ់គ្នា” ពួកគេនឹងត្រូវ
បញ្ជូនទៅអបរកសាង¹⁹⁰³ ហើយគាត់បានរៀបរាប់អំពីឧទាហរណ៍ ដែលគាត់បានដឹងអំពីការកើត
ឡើងនូវករណីបែបនេះ¹⁹⁰⁴។

¹⁸⁹⁸ ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប) ទំព័រ ៥៧ បន្ទាត់ ១៥-២១
ក្រោយម៉ោង [14.04.01]។ ឯកសារ E1/467.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប)
ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ៤-១០ មុនម៉ោង [10.05.50]. សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E1/467.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦
(ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប) ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ១៧-១៩ ក្រោយម៉ោង [10.05.50]។

¹⁸⁹⁹ ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប) ទំព័រ ៧៩ បន្ទាត់ ៥-៩
ក្រោយម៉ោង [15.32.00]។

¹⁹⁰⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៩១។

¹⁹⁰¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៩១។

¹⁹⁰² ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប) ទំព័រ ៧៩ បន្ទាត់ ៥-៩
ក្រោយម៉ោង [15.32.00]។

¹⁹⁰³ ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប) ទំព័រ ៥៨ បន្ទាត់ ២០-២១
មុនម៉ោង [14.09.19]។

¹⁹⁰⁴ ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប) ទំព័រ ៧៩ បន្ទាត់ ២០ –
ទំព័រ ៨០ បន្ទាត់ ៧ ក្រោយម៉ោង [15.34.26]។

១០.៦.៤. ការអះអាងថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប មិនទទួលបានការឈឺចាប់គ្រប់គ្រាន់

- 776. នៅក្នុងមូលដ្ឋានពីរដាច់ពីគ្នា (មូលដ្ឋាន ១៦៣ និង មូលដ្ឋាន ១៧៣)¹⁹⁰⁵ មេធាវីការពារក្តីបានចោទសួរអំពី ភាពគ្រប់គ្រាន់នៃការឈឺចាប់ របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប។
- 777. ទីមួយ មេធាវីការពារក្តីបានលើកទង្វើករណីថា (នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ១៦៣) ទោះបីជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប បានទទួលរងការឈឺចាប់ ពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំក្តី តែការនេះមិនធ្ងន់ធ្ងរឡើយ ព្រោះវាមិនមែនជា “ការឈឺចាប់ធ្ងន់ធ្ងរបំផុតដែរ”¹⁹⁰⁶។ តាមពិតទៅ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប បានរៀបរាប់ពីអារម្មណ៍ “ឈឺចាប់ខ្លាំងបំផុត” ដោយសារការបាត់បង់ប្អូនប្រុសដែលត្រូវគេធ្វើទារុណកម្ម និងសម្លាប់¹⁹⁰⁷។ គាត់ក៏បានរៀបរាប់ពីការបាត់បង់ បងប្អូនដទៃទៀតនិងសមាជិកគ្រួសារ¹⁹⁰⁸។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ទាំងភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ ទាំងបទពិសោធន៍របស់មនុស្សធម្មតា មិនបានគាំទ្រទស្សនៈដែលថា ការសម្លាប់សមាជិកគ្រួសាររបស់គាត់ នឹងអាចតាមបែបណាមួយនោះ ធ្វើឱ្យថមថយនូវការឈឺចាប់ ដែលគាត់បានទទួលរង ពីឧក្រិដ្ឋកម្មដទៃ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប បានបង្ហាញច្បាស់អំពីការឈឺចាប់ ដែលទទួលបានពីការបង្ខំឱ្យរៀបការ៖ “នៅពេលដែលអង្គការរៀបគូស្រករនេះ ខ្ញុំគ្មានសប្បាយចិត្តអីម៉ាបន្តិចណាទេ ខ្ញុំមានតែទឹកភ្នែករហូតហ្នឹង។ តាំងពីមិនទាន់ចូលផ្ទះរហូតផ្ទះ ផ្ទះរួចទៀត ខ្ញុំយំរាលតែថ្ងៃ មិនថាយប់ មិនថាថ្ងៃទេ ព្រោះខ្ញុំខ្ញុំឈឺចិត្តណាស់ ប៉ុន្តែមិនដឹងអ្វីម៉េច។ តូចចិត្ត។”¹⁹⁰⁹។ នៅពេលឆ្លើយអំពីការឈឺចាប់របស់គាត់

¹⁹⁰⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៥៦-១១៨៨ (មូលដ្ឋាន ១៦៣) កថាខណ្ឌ ១៣០១-១៣៤០ (មូលដ្ឋាន ១៧៣)។

¹⁹⁰⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៦៩។

¹⁹⁰⁷ ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប) ទំព័រ ៦៣ បន្ទាត់ ១២-២០ ក្រោយម៉ោង [14.21.51] ជាពិសេស បន្ទាត់ ១៣។

¹⁹⁰⁸ ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប) ទំព័រ ៦៣ បន្ទាត់ ១២-១៣ ក្រោយម៉ោង [14.21.51] និង ទំព័រ ៦៣ បន្ទាត់២៤-២៥ មុនម៉ោង [14.25.10]។

¹⁹⁰⁹ ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប) ទំព័រ ៦១ បន្ទាត់ ១-៣ មុនម៉ោង [14.14.40]។ គាត់បានបញ្ជាក់ផងដែរថា ការឈឺចាប់នៅតែបន្ត។ សូមមើល ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប) ទំព័រ ៦២ បន្ទាត់ ៤-៥ ក្រោយម៉ោង [14.16.14] (“ពេលណាខ្ញុំនឹកឃើញពេលដែលខ្ញុំមិនពេញចិត្តនឹងគ្រួសារ មិនពេញចិត្តនឹងអង្គការរៀបគ្រួសារ គឺថាក្នុងចិត្តក្នុងក្បាលឈឺចាប់ចុកណែន ប៉ុន្តែមិនដឹងនិយាយថាម៉េច ឆ្លើយថាម៉េចទៀត មានតែប៉ុណ្ណឹង”)។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់
អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

នៅពេលចុងបញ្ចប់នៃសក្ខីកម្មរបស់គាត់ គាត់ចាប់ផ្តើមដោយនិយាយថា “ការឈឺចាប់របស់ខ្ញុំ គឺ មានច្រើនលើពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍”¹⁹¹⁰។

778. មេធាវីការពារក្តី បន្តលើកទឡើករណី (នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ១៧៣) ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មាន កំហុសឆ្គងក្នុងការសម្រេចថា ការរួមភេទដោយបង្ខំ បណ្តាលឱ្យមានការឈឺចាប់ ដែលមានស្ថាន ទម្ងន់ប្រហែលនឹង ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិផ្សេងទៀត ហើយបានលើកទឡើករណីថា ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប មិនបាននិយាយអំពីការឈឺចាប់ ដែលជាលទ្ធផលនៃការ រួមភេទដោយ បង្ខំនោះឡើយ¹⁹¹¹។ ទឡើករណីនេះមិនបានទទួលស្គាល់ ពីភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប ដែលថា គាត់មិនបានជ្រើសរើសយក ការរួមដំណេកឡើយ¹⁹¹² ហើយថាប្តីរបស់គាត់បាន ប្រាប់ថាគាត់ថា “បើយើងនៅតែមិនព្រមត្រូវគ្នា” “គេធ្វើបាប”¹⁹¹³។ ដោយសារតែមិនមានការ សាកសួរដោយផ្ទាល់ ទៅលើដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប អំពីថាតើគាត់ទទួលរងការឈឺចាប់ របៀបណា ដោយសារការរួមដំណេកដោយបង្ខំនោះ មិនមានអ្វីគួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើលទេ ដែលគាត់មិន បានពិភាក្សាអំពីបញ្ហានេះដោយគ្រង់ៗនោះ¹⁹¹⁴។ ប៉ុន្តែ បទពិសោធន៍របស់គាត់ អំពីការរួមភេទ ដោយបង្ខំ មានបង្ហាញជាភស្តុតាង នៅក្នុងចម្លើយយ៉ាងច្បាស់របស់គាត់ អំពីការឈឺចាប់ដែលគាត់ ទទួលរង ជាលទ្ធផលនៃការបង្ខំឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍¹⁹¹⁵។

១០.៧. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ តុន

779. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ តុន ធ្វើការនៅក្នុងកងចល័ត នៅសៀមរាប នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិប តេយ្យ។ គាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្ម រយៈពេលពីរថ្ងៃនៅក្នុងសវនាការ លើផ្នែកស្តីពីបទបញ្ហាលើការ

¹⁹¹⁰ ឯកសារ E1/467.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប) ទំព័រ ៥៥ បន្ទាត់ ២០-២១ ក្រោយម៉ោង [13.33.03]។

¹⁹¹¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣១២។

¹⁹¹² ឯកសារ E1/466.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប) ទំព័រ ៥៨ បន្ទាត់ ១៥ ក្រោយម៉ោង [14.07.14]។

¹⁹¹³ ឯកសារ E1/467.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី៣១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជា ខៀប) ទំព័រ ២៣ បន្ទាត់ ១៣ - ១៤ មុនម៉ោង [10.03.39]។

¹⁹¹⁴ សូមមើលជាទូទៅ ទាក់ទងនឹងបញ្ហានេះ ផ្នែក ៩.៦.៤.៣.៣.១ កថាខណ្ឌ ៦៨៤-៦៨៧។

¹⁹¹⁵ សូមមើល កថាខណ្ឌ ៧៧៧ ខាងលើ.

រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍¹⁹¹⁶។ គាត់ផ្តល់សក្ខីកម្មថា បន្ទាប់ពីបដិសេធមិនព្រមរៀបការ ជាលើកដំបូង មក គាត់ត្រូវបានពួកកម្មាភិបាលចាប់រំលោភសេពសន្ថវៈ ហើយថាក្រោយពេលរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំហើយ គាត់ត្រូវបានបង្ខំឱ្យរួមដំណេក ជាមួយប្តីថ្មីរបស់គាត់ទៀត¹⁹¹⁷។

780. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសម្រេចថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ុ រុន អាចជឿទុកចិត្ត និងអាចជឿ ជាក់បានលើសក្ខីកម្មរបស់គាត់ ពាក់ព័ន្ធការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍¹⁹¹⁸។ នៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសា ទុក្ខ មេធាវីការពារក្តីរិះគន់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅត្រង់ចំណុចនេះ ដោយវាយប្រហារទៅលើ ភាពអាចជឿជាក់បានរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ុ រុន ជាទូទៅ ហើយជាពិសេសពាក់ព័ន្ធនឹង ការរំលោភសេពសន្ថវៈ ហើយបានព្យាយាមបន្ថយកម្រិត នៃការឈឺចាប់ដែលគាត់បានរៀបរាប់។ សហមេធាវីនាំមុខ បានឆ្លើយតបចំពោះចំណុចខាងក្រោយនេះ នៅផ្នែកផ្សេងក្នុងសារណានេះ ហើយ គឺនៅក្នុងបរិបទនៃទង្វើករណី លើបទបញ្ជាការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍¹⁹¹⁹។ នៅទីនេះសហ មេធាវីនាំមុខ ឆ្លើយតបជារួមទៅលើ ទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តី ពាក់ព័ន្ធដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី ម៉ុ រុន។

១០.៧.១. ភាពអាចជឿជាក់បានរបស់ ម៉ុ រុន

781. នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ១៦៣ មូលដ្ឋាន ១៧៣ និង មូលដ្ឋាន ១៧៤¹⁹²⁰ មេធាវីការពារក្តីបានអះអាងដោយ ខុសឆ្គងថា ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ុ រុន មិនអាចជឿជាក់បាន¹⁹²¹ និងថា អង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូង មិនគួរប្រើប្រាស់ភ័ស្តុតាងនេះឡើយ¹⁹²²។ ប៉ុន្តែ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូង បានកត់សម្គាល់ទាក់ទងភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ថា “ភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាគិតត្រួច គឺជារឿងធម្មតា សម្រាប់ព័ត៌មានលម្អិត អំពីហេតុការណ៍នានាដែលបានកើតឡើង តាំងពីជាង៣០ឆ្នាំកន្លងមក ដូច

¹⁹¹⁶ ឯកសារ E1/475.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ុ រុន)។ ឯកសារ E1/477.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ុ រុន)។

¹⁹¹⁷ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦២១, ៣៦៥០។

¹⁹¹⁸ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៤៩, ៣៦៥៨-៣៦៥៩។

¹⁹¹⁹ សូមមើល កថាខណ្ឌខាងលើ ៦៣៨-៦៣៩, ៦៥២, ៦៥៧, ៦៨៩, ៦៩៧-៦៩៨។

¹⁹²⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៥៦-១១៨៨, ១៣០១-១៣៤០, ១៣៤១-១៣៧៧។

¹⁹²¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៧៣។

¹⁹²² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៦៤, ១៣០៩, ១១៧៣, ១៣៨២។

ជាកាលបរិច្ឆេទ ឬរយៈពេលនៃការមិនរួមភេទ ជាពិសេសនៅពេលដែលហេតុការណ៍ទាំងនោះ ទាក់ទងនឹងហេតុការណ៍ដែលធ្វើឱ្យមានការតក់ស្លុតខ្លាំង”¹⁹²³។ បញ្ហាផ្សេងទៀតដែលសក្ខីកម្មរបស់គាត់ មិនមានភាពច្បាស់លាស់ មិនសំខាន់ប្រហែលគ្នា ហើយបញ្ហានេះអាចបណ្តាលមកពី ពេលវេលាដែលកន្លងផុត និងការចងចាំកាលបរិច្ឆេទមិនច្បាស់លាស់។ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានកត់សម្គាល់ មេធាវីការពារក្តីមានឱកាសសួរដេញដោលគាត់¹⁹²⁴។ នៅក្នុងអំឡុងពេលផ្តល់សក្ខីកម្ម គាត់បញ្ជាក់បំភ្លឺពីតំណែងលើភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ នៅពេលគាត់អាច ប៉ុន្តែនៅពេលដែលគាត់មិនដឹងថាត្រូវឆ្លើយតបដោយរបៀបណា គាត់និយាយប្រាប់ដោយត្រង់ ឧទាហរណ៍ ដូចជា ចំពោះសំណួរដែលសួរថា ហេតុអ្វីទើបទម្រង់ព័ត៌មានជនរងគ្រោះរបស់គាត់ មិនមានភាពត្រឹមត្រូវ¹⁹²⁵។ សំខាន់បំផុតនោះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានវាយតម្លៃទៅលើភ័ស្តុតាង របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ុ រុន ទាំងស្រុង ដោយពិចារណាទៅលើទង្វើករណី របស់មេធាវីការពារក្តី និងសន្និដ្ឋានថា ភ័ស្តុតាងរបស់គាត់អាចជឿទុកចិត្តបាន¹⁹²⁶។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញ អំពីកំហុសឆ្គងណាមួយឡើយ។

782. មេធាវីការពារក្តីក៏បានវាយប្រហារជាពិសេសថែមទៀត ទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ុ រុន អំពីបទពិសោធន៍នៃការរំលោភសេពសន្ថវៈ ក្រោយពេលដែលគាត់បដិសេធ ជាលើកដំបូងមិនព្រមរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មានកំហុសឆ្គងដោយពិន័យ ទៅលើសក្ខីកម្មនេះ ដើម្បីគាំទ្រការសម្រេចរបស់ខ្លួន ពាក់ព័ន្ធការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ (មូលដ្ឋាន ១៧០)¹⁹²⁷។ ដូចដែលបានពន្យល់នៅផ្នែកផ្សេង ក្នុងសារណានេះ មេធាវីការពារក្តីយល់ច្រឡំ ឬបង្ហាញដោយភាន់ច្រឡំ ទៅលើការប្រើប្រាស់ភ័ស្តុតាង របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ុ រុន ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង¹⁹²⁸។ មិនមានការសម្រេចថា មានការ

¹⁹²³ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៤៩។
¹⁹²⁴ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៤៩។
¹⁹²⁵ ឯកសារ E1/477.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ុ រុន) ទំព័រ៨ បន្ទាត់ ១៨-២០ ក្រោយម៉ោង [09.23.42]។ ចំពោះបញ្ហាទូទៅនៃភាពមិនស៊ីចង្វាក់គ្នា រវាងទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះ និងសក្ខីកម្មនាពេលក្រោយមក របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សូមមើល ខាងលើ កថាខណ្ឌ ២០៥-២១១។
¹⁹²⁶ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៤៩, ៣៦៥៨-៣៦៥៩។
¹⁹²⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៥៩-១២៨០, ជាពិសេស ១២៦២-១២៦៣។
¹⁹²⁸ សូមមើល កថាខណ្ឌ ខាងលើ ៦៣៨-៦៣៩, ៦៥២។

រំលោភសេពសន្ថវៈជាប្រព័ន្ធ ដោយកម្មាភិបាលឡើយ ហើយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានទទួលស្គាល់យ៉ាងច្បាស់ថា ការរំលោភសេពសន្ថវៈ មិនបង្កើតបានជាឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅក្នុងវិសាលភាព ដោយខ្លួនឯងឡើយ¹⁹²⁹។ ប៉ុន្តែភ័ស្តុតាងរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ រុន បានគាំទ្រទៅលើភ័ស្តុតាង នៃប្រភពផ្សេងៗជាច្រើនដែលថា ការសម្តុត គម្រាមកំហែង និងអំពើហិង្សា ត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីបង្ខំ ប្រជាជនឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។ ក្នុងករណីនេះ វិធីសាស្ត្រដែលបានប្រើប្រាស់ គឺការរំលោភសេពសន្ថវៈ។

783. ជាចុងក្រោយនៅលើចំណុចនេះ មិនមានមូលដ្ឋានសម្រាប់មេធាវីការពារក្តី អះអាងថាសក្ខីកម្មរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ រុន គួរត្រូវបានបន្ថយតម្លៃ ដោយសារតែ ក.ស.ព “ផ្តល់តម្រុយដល់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី” លើប្រធានបទនៃទំនាក់ទំនង រវាងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំរបស់គាត់ ជាមួយការរំលោភសេពសន្ថវៈ ដែលកើតមានមុននោះ¹⁹³⁰។ នៅផ្នែកដំបូងនៃសក្ខីកម្មរបស់គាត់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ រុន បានលើកពីទំនាក់ទំនង រវាងការរំលោភសេពសន្ថវៈជាមួយការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំរបស់គាត់¹⁹³¹។ សំណួរបន្ទាប់របស់ ក.ស.ព ដែល

¹⁹²⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៥៨ (“ហេតុការណ៍ទាំងនេះ ហួសពីវិសាលភាពនៃ ការរំលោភផ្លូវភេទ នៅក្នុងបរិបទនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ក្តី ដោយសារតែការរំលោភផ្លូវភេទទាំងនេះ មិនត្រូវបានធ្វើឡើងដោយប្តីទៅលើប្រពន្ធរបស់ខ្លួន...”)

¹⁹³⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២៦៣ ជើងទំព័រ ២៤០២។

¹⁹³¹ ឯកសារ E1/475.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ រុន) ទំព័រ ៣៧ បន្ទាត់ ៨ – ទំព័រ ៤០ បន្ទាត់ ២ ក្រោយម៉ោង [11.17.05]។ ដោយបាននិយាយថាមេកងបានហៅគាត់ទៅ ហើយប្រាប់គាត់ឱ្យរៀបការ គាត់ត្រូវបានសាកសួរថា គេហៅគាត់ទៅប៉ុន្មានដងហើយ (ទំព័រ ៣៧ បន្ទាត់ ១៨) ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ រុន ឆ្លើយតបថា “គេមកប្រាប់តែម្តងហ្នឹងទេ។ ទាល់តែដល់ថ្ងៃស្រីរៀបទៀត បានគេប្រាប់ទៀត។ ប៉ុន្តែមុននឹងមាន មុននឹងរៀបការហ្នឹង ហេតុការណ៍វាកើតឡើង គួរឱ្យឈឺចាប់ណាស់។ នៅតែពីរថ្ងៃទៀតទើនរៀបការ ប៉ុន្តែនៅពេលយប់ ម៉ោងប្រាំពីរហ្នឹង មានពួកមិត្ត គេមកហៅខ្ញុំទៅកន្លែងប្តឹងអង្គហ្នឹង ប្រាំនាក់ ហើយខ្ញុំអត់ស្គាល់មុខគេ វាងងឹត ម៉ោងប្រហែលប្រាំពីរហើយ ធ្វើម៉េចមើល មានភ្លើងឯណាមើលឃើញគេ។ គេហៅទៅ ទៅដល់គេប្រាប់ខ្ញុំថា មិត្តឯងនៅតែពីរថ្ងៃទៀតទេ រៀបការហើយ។ ឥឡូវឡើងមកចេះមក ខ្ញុំថា ឡើងទៅអី។ ខ្ញុំអត់មានឡើងទេ ខ្ញុំរិលទៅវិញ។ ដល់មួយនៅនឹងដីនោះ គេឆក់ដៃខ្ញុំឡើងទៅហើយ គេមានវិធានការនឹងធ្វើបាបខ្ញុំ មុនពេលដែលខ្ញុំរៀបការហ្នឹង។ គ្នាគេប្រាំនាក់ហ្នឹង គេនឹងចាប់រំលោភខ្ញុំ។ ម្នាក់ម្តង ម្នាក់ម្តងហើយ ដល់អ្នកចុងក្រោយបានប្រាប់ខ្ញុំថា ឆាប់ចុះទៅវិញ ហើយខ្ញុំស្ទើរតែនឹងក្រោកមិនរួច ចុះមកវិញទេ។...) (ទំព័រ ៣៧ បន្ទាត់ ១៩-ទំព័រ ៣៨ បន្ទាត់ ២) [គូសបញ្ជាក់បន្ថែម]

មេធាវីការពារក្តី ហាក់ដូចជាចង់សំដៅទៅរកនោះ¹⁹³² គឺជាការយោងត្រឡប់ទៅរកភ័ស្តុតាងនោះ ប៉ុណ្ណោះ គឺមិនមែនជាការនាំមុខដោយមិនត្រឹមត្រូវឡើយ។

១០.៧.២. ការឈឺចាប់របស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ រុន

784. មេធាវីការពារក្តីក៏បានព្យាយាមផងដែរ ក្នុងការធ្វើឱ្យខូចខាតដល់ ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី មុំ រុន ជាផ្នែកនៃទង្វើករណីមួយដែលថា ការឈឺចាប់ដែលបណ្តាលមកពី ការរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ គឺមិនធ្ងន់ធ្ងរឡើយ (នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ១៦៣) ហើយមិនអាចជាយុត្តិកម្ម សម្រាប់ ការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង អំពី “ព្យសនកម្មធ្ងន់ធ្ងរលើផ្លូវចិត្ត ដែលមាន ផលប៉ះពាល់រយៈពេលយូរ”¹⁹³³។

785. ក្នុងការព្យាយាមដើម្បីលប់បំបាត់ ការឈឺចាប់របស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ រុន ក្នុងគោលបំណង នៃទង្វើករណីនេះ មេធាវីការពារក្តី បានបង្ហាញដោយខុសឆ្គង នូវភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ ហើយបានអនុ វត្តវិធីសាស្ត្រជាចម្រៀកៗ បែបសិប្បនិម្មិត ទៅលើបទពិសោធន៍នៃ ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយ បង្ខំរបស់គាត់។ នៅត្រង់ចំណុចនេះ មេធាវីការពារក្តីផ្តោតតែទៅលើ ភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ពាក់ព័ន្ធ ពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការមិនមានឪពុកម្តាយចូលរួម¹⁹³⁴។ ទោះបីជាប្រាកដណាស់ នេះគឺជា ផ្នែកមួយនៃបទពិសោធន៍របស់គាត់ ហើយចាំបាច់ត្រូវធ្វើការពិចារណាក្តី តែការឈឺចាប់របស់ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ចាំបាច់ត្រូវធ្វើការពិចារណាជាមួយ។ ដើមប

¹⁹³² ឯកសារ E1/475.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ រុន) ទំព័រ ៦៣ បន្ទាត់ ២៣ - ទំព័រ ៦៤ បន្ទាត់ ៣ មុនម៉ោង [15.00.06] (“ស៖ លោកស្រីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អម្បាញ់មិញលោកស្រីបាននិយាយថា មុនពេល ដែលគេបង្ខំរៀបការហ្នឹង លោកស្រីបានជំទាស់ម្តងហើយ បន្ទាប់មកមនុស្សប្រាំនាក់មករំលោភលោកស្រីនៅពេលយប់។ គឺថាពីរ ថ្ងៃមុនពេលដែលលោកស្រីរៀបការដោយបង្ខំហ្នឹង។ អីចឹងលោកស្រីបានបញ្ជាក់ថា ដោយសារលោកស្រីជំទាស់ មិនព្រមរៀប ការហ្នឹងហើយ បានគេរំលោភលោកស្រី។ អីចឹងខ្ញុំសួរលោកស្រីថា ហេតុអ្វី លោកស្រីមានមូលដ្ឋានអ្វី ដែលអាចឱ្យលោកស្រី សន្និដ្ឋានថា ដោយសារលោកស្រីជំទាស់មិនព្រមរៀបការហ្នឹងហើយ បានគេមករំលោភលោកស្រីហ្នឹង?”) និង ឯកសារ E1/475.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ រុន) ទំព័រ ៦៨ បន្ទាត់ ៨-១២ ក្រោយម៉ោង [15.14.44] (“ស៖ ឥឡូវខ្ញុំនិយាយអំពីបទពិសោធន៍ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់លោកស្រីវិញម្តង លោកស្រីនិយាយថា គេរំលោភរបស់ស្រី ដោយសារលោកស្រីបានជំទាស់មិនព្រមរៀបការ ហើយក្រោយមកគេរំលោភហើយ គេបង្ខំឱ្យរៀបការទៅ។ អីចឹងខ្ញុំសួរលោក ស្រី ថាតើមានស្ត្រី ឬក៏នារីផ្សេងទៀតហ្នឹង ត្រូវបានគេរំលោភដែរឬទេ មុននឹងបញ្ចប់ការហ្នឹង?”)។

¹⁹³³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៦៤, យោងទៅ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៩២។

¹⁹³⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៦៤។

ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ រុន បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា គាត់មានការខ្មាស់អៀនណាស់ ចំពោះការរៀប
អាពាហ៍ពិពាហ៍របស់គាត់¹⁹³⁵ ហើយថាក្រោយពេលត្រូវគេរំលោភ គាត់មានអារម្មណ៍រងការ
ប្រមាថ និងឈឺចាប់¹⁹³⁶។ គាត់និយាយថា “គេបង្ខំឱ្យផ្សំដំណេក ដូចដាក់បាយជ្រូកអីចឹង។ សេចក្តី
ឈឺចាប់ អាម៉ាស់របស់ខ្ញុំ គឺថាគ្មានទេ។ ប៉ុន្តែខ្ញុំលាក់ទុកទាំងអស់ ខ្ញុំមិនដែលហ៊ាននិយាយប្រាប់អ្នក
ណាទាំងអស់ តែមុខអង្គសវនាការនេះ គឺថាខ្ញុំហ៊ានបញ្ចេញទាំងអស់ ... គេធ្វើបាបខ្ញុំ មានសេចក្តីអា
ម៉ាស់យ៉ាងខ្លាំង”¹⁹³⁷។

១០.៨ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អុំ យឿម

786. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អុំ យឿម ត្រូវរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិប
តេយ្យ នៅពេលដែលគាត់មានអាយុប្រហែល ២៣ ទៅ២៤ ឆ្នាំ ជាមួយប្តីរបស់គាត់ ដែលមានអាយុ
ប្រហែល ៤៧ ទៅ៤៨ឆ្នាំ¹⁹³⁸។ គាត់ផ្តល់សក្ខីកម្មរយៈពេលពីរថ្ងៃ នៅក្នុងសវនាការត្រង់ផ្នែក ស្តីពី
បទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍¹⁹³⁹។ គាត់បាននិយាយពីការ ត្រូវបានរំលោភសេពសន្ថវៈ
ដោយកម្មាភិបាលយោធា សមមិត្តផាន នៅពេលដែលគាត់ព្យាយាម បដិសេធមិនព្រមផ្សំដំណេក។
គាត់ក៏បាននិយាយអំពីការឈឺចាប់ ដែលគាត់ត្រូវទទួលរង ដែលបណ្តាលមកពីការរៀប
អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ។

787. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពឹងផ្អែកទៅលើសក្ខីកម្ម របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អុំ យឿម ពាក់ព័ន្ធ
របបរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍¹⁹⁴⁰។ មេធាវីការពារក្តីជំទាស់ចំពោះ ការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះ

¹⁹³⁵ ឯកសារ E1/475.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ រុន) ទំព័រ ៣៦ បន្ទាត់ ១៦-២០ ក្រោយ
ម៉ោង [11.15.28]។

¹⁹³⁶ ឯកសារ E1/475.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ រុន) ទំព័រ ៦៣ បន្ទាត់ ៦-៩ ក្រោយ
ម៉ោង [14.38.22]។

¹⁹³⁷ ឯកសារ E1/477.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មុំ រុន) ទំព័រ ១៩ បន្ទាត់ ៣-១៨ ក្រោយ
ម៉ោង [09.48.23]។

¹⁹³⁸ ឯកសារ E1/461.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អុំ យឿម) ទំព័រ ៧១ បន្ទាត់ ៨ ក្រោយ
ម៉ោង [15.36.42] ទំព័រ ៧៦ បន្ទាត់ ១៥ -១៦ ក្រោយម៉ោង [15.55.58]។

¹⁹³⁹ ឯកសារ E1/461.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អុំ យឿម)។ ឯកសារ E1/462.1[កែ
តម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អុំ យឿម)។

¹⁹⁴⁰ ជាឧទាហរណ៍ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៥៨២, ៣៥៩៩, ៣៦០១, ៣៦២០, ៣៦៣៦, ៣៦៤៦-៣៦៤៩។

សាលាដំបូង លើប្រធានបទនោះ ដោយមួយផ្នែកធ្វើការវាយប្រហារ ទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម ស្តីពីការរំលោភសេពសន្ថវៈ និងការឈឺចាប់។

788. សហមេធាវីនាំមុខបានលើកឡើងនូវសារណា នៅត្រង់កន្លែងផ្សេង ក្នុងសារណានេះហើយ ពាក់ព័ន្ធការប្រើប្រាស់ដោយខុស របស់មេធាវីការពារក្តី នូវភ័ស្តុតាងរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម លើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយផ្សំផ្គុំ បែបប្រពៃណី និងការវាយប្រហាររបស់ មេធាវីការពារក្តី ទៅ លើភាពអាចជឿជាក់បានរបស់គាត់¹⁹⁴¹ ។ នៅទីនេះ សហមេធាវីនាំមុខ ឆ្លើយតបចំពោះការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មានកំហុសឆ្គងក្នុងការប្រើប្រាស់ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម អំពីការរំលោភសេពសន្ថវៈ និងការឈឺចាប់របស់គាត់។

១០.៨.១. ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម អំពីការរំលោភសេពសន្ថវៈ ជាការដាក់ទណ្ឌកម្មសម្រាប់ការមិនបានដំណើរការ

789. មេធាវីការពារក្តីបានលើកទទឹងករណី (នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ១៧៤)¹⁹⁴² ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មានកំហុស ដោយសារពឹងផ្អែកទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម អំពីការរំលោភសេពសន្ថវៈ ដើម្បីធ្វើការសម្រេចសេចក្តី¹⁹⁴³ ដោយមេធាវីការពារក្តីបានអះអាងថា ការរំលោភសេពសន្ថវៈនេះមិនតំណាងឱ្យគោលនយោបាយរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាទេ។ សារណារបស់មេធាវីការពារក្តីជាការយល់ច្រឡំទៅលើការប្រើប្រាស់ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនបានចាត់ទុកការរំលោភសេពសន្ថវៈជាការតំណាងឱ្យការរំលោភសេពសន្ថវៈជាប្រព័ន្ធដោយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាឡើយ ហើយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក៏មិនបានយល់ថា វាជាផ្នែកមួយ ដោយខ្លួនឯង នៃបទចោទពាក់ព័ន្ធនឹងការរំលោភសេពសន្ថវៈនៅក្នុងចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែរ។ ប៉ុន្តែ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងវាយតម្លៃលើការរំលោភសេពសន្ថវៈនេះថា ក្នុងករណីនេះ ជាមធ្យោបាយ ដើម្បីបង្ខំឱ្យមានការរំលោភសេពសន្ថវៈនៅក្នុងចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានទទួលស្គាល់យ៉ាងច្បាស់ថា

¹⁹⁴¹ សូមមើល ជាពិសេស at កថាខណ្ឌ ៦៥០, ៦៥៧-៦៥៩, ៦៧៩, ៧០០។
¹⁹⁴² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៤១-១៣៩៨។
¹⁹⁴³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៦៧-១៣៦៩។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់
អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ការរំលោភសេពសន្ថវៈពាក់ព័ន្ធតែជាមួយនឹងគោលបំណងជាក់លាក់នេះ “ពន្យល់ពីបរិបទនៃភាពភ័យខ្លាច និងអំពើហិង្សាដែលកើតឡើង”¹⁹⁴⁴ ។

- 790. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿន ត្រូវបានគេរំលោភសេពសន្ថវៈ ជាការឆ្លើយតបផ្ទាល់ចំពោះការដែលគាត់មិនគោរពតាមបញ្ជាឱ្យផ្សំដំណេក។ គាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា ប្តីរបស់គាត់ព្យាយាមបង្ខំគាត់ឱ្យរួមភេទជាមួយ ហើយនៅពេលដែលគាត់បដិសេធ ប្តីរបស់គាត់បានរាយការណ៍ទៅបញ្ហាការកងទ័ពរបស់គាត់ឈ្មោះ សមមិត្ត ផាន់។ នៅយប់នោះ សមមិត្ត ផាន់ បានហៅគាត់ទៅជួបហើយសួរគាត់ថា ហេតុអ្វីមិនព្រមរួមដំណេកជាមួយប្តី បន្ទាប់មកក៏ចាប់គាត់រំលោភ¹⁹⁴⁵ ។
- 791. ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿន ស្របគ្នាជាមួយនឹងភ័ស្តុតាងមកពីប្រភពផ្សេងៗជាច្រើនដែលថា ការសម្តុត គំរាមកំហែង និងអំពើហិង្សា ត្រូវបានប្រើប្រាស់ ដើម្បីបង្ខំមនុស្សឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ហើយបន្ទាប់មកត្រូវផ្សំដំណេក¹⁹⁴⁶ ។ នៅក្នុងករណីនេះ ដូចគ្នានឹងព័ត៌មានរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿន ការរំលោភសេពសន្ថវៈគឺជាវិធីសាស្ត្រសម្តុត គំរាមកំហែង និងអំពើហិង្សា។

១០.៨.២. ការបន្ទាញដោយមិនត្រឹមត្រូវនូវភ័យខ្លាចរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿន អំពីការឈឺចាប់

792. មេធាវីការពារក្តីបានលើកទទ្ទឹករណ៍ថា (នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ១៦៣ និង មូលដ្ឋាន ១៧៣) អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុស ដោយយល់ថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿន បានទទួលរងការឈឺចាប់ ព្រោះថា បន្ទាប់ពីការដួលរលំនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ គាត់បានវិលត្រឡប់មករួមរស់ជាមួយប្តីដែលគាត់បានរៀបការជាមួយដោយបង្ខំនោះ¹⁹⁴⁷ ។ ជាថ្មីម្តងទៀត ទទ្ទឹករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីបង្ហាញមិនស្របនឹងភ័ស្តុតាងឡើយ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿន មិនបាន

¹⁹⁴⁴ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៥៨។
¹⁹⁴⁵ ឯកសារ E1/462.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទីកែតម្រូវ ២ ២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿន) ទំព័រ ៤ បន្ទាត់ ២៣ -២៥ ក្រោយម៉ោង [09.10.01]។
¹⁹⁴⁶ សូមមើល ផ្នែក ៩.៦.៤.២.១ កថាខណ្ឌ ៦៣៥ និងកថាខណ្ឌបន្តបន្ទាប់ ជាពិសេស កថាខណ្ឌ ៦៣៧-៦៤១។
¹⁹⁴⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៦៨-១១៦៩, ១៣០៧។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

និយាយថា គាត់ និងប្តីរបស់គាត់ “បានជួបជុំគ្នាវិញ”¹⁹⁴⁸ ឬថា ពួកគាត់ពេញចិត្តក្នុងការរស់នៅ ជាមួយគ្នាឡើយ¹⁹⁴⁹។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា ពួកគេរួមរស់ជាមួយ គ្នាវិញ ដោយសារតែសម្ពាធសង្គម និងវប្បធម៌ប៉ុណ្ណោះ និងការដែលថា ពួកគាត់មានកូនជាមួយគ្នា គាត់មិនមានអារម្មណ៍សប្បាយរីករាយឡើយ¹⁹⁵⁰។ អារម្មណ៍របស់គាត់នៅដដែល ឥតមានការ ផ្លាស់ប្តូរទេ រហូតដល់ពេលដែលប្តីគាត់ស្លាប់ និងក្រោយមកទៀតនោះ¹⁹⁵¹។ ហេតុដូច្នោះ ការ ព្យាយាមរបស់មេធាវីការពារក្តីក្នុងការលាបពណ៌ផ្សេងទៅលើទំនាក់ទំនងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី អ៊ុំ យឿម មិនអាចប្រឈមជាប់ជាមួយការវិភាគលម្អិតឡើយ។

793. ទោះជាក្នុងករណីណាក្តី ការឈឺចាប់អាចមានច្រើន ដោយមិនចាំបាច់បង្ហាញថា វាកើតមានពេញ មួយជីវិត¹⁹⁵²។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម បានផ្តល់សក្ខីកម្មយ៉ាងច្បាស់អំពីការឈឺចាប់ដែល គាត់ទទួលរង នៅពេលដែលគាត់រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយនិយាយថា គាត់ “ពិបាកចិត្ត” “អន់ ចិត្ត” និង “អត់អាចហូបកើត”¹⁹⁵³។ ប្តីរបស់គាត់ព្យាយាមចាប់គាត់រំលោភនោយបំប្លែងការ ហើយបន្ទាប់មករាយការណ៍ទៅមេរបស់គាត់ ហើយមេនោះបានចាប់គាត់រំលោភនោយបំប្លែង មួយ¹⁹⁵⁴។ គាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា គាត់បដិសេធមិនរួមភេទជាមួយប្តីរបស់គាត់ ព្រោះ “ខ្ញុំមិន ពេញចិត្ត ហើយមនុស្សនោះចូលទៅ គ្មានការល្អងលោមសិន អាពេលទៅដល់ទឹងណាត់ទឹងណែង

1948 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣០៧។
 1949 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣០៧។
 1950 ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម) ទំព័រ ១២ បន្ទាត់ ៤-៦ ក្រោយម៉ោង [09.31.18]។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E1/462.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទីកែតម្រូវ ២] ២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម) ទំព័រ ៤៧ បន្ទាត់ ៤-៨ ក្រោយម៉ោង [13.39.04] ទំព័រ ៤៧ បន្ទាត់ ២៥-ទំព័រ ៤៨ បន្ទាត់ ៤ មុនម៉ោង [13.42.33]។
 1951 ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម) ទំព័រ ៤៧ បន្ទាត់ ៤ -៨ ក្រោយម៉ោង [13.39.04]។
 1952 សូមមើល ខាងលើត្រង់កថាខណ្ឌ ៦៧៦។
 1953 ឯកសារ E1/461.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម) ទំព័រ ៧៦ បន្ទាត់ ២ ក្រោយម៉ោង [15.53.54] និង ទំព័រ ៧៦ បន្ទាត់ ១២ មុនម៉ោង [15.57.57]។
 1954 ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ យឿម) ទំព័រ ៤ បន្ទាត់ ២៣ -២៥ ក្រោយម៉ោង [09.10.01]។

ហ្នឹង។ របៀបដូចជា មនុស្សចង់ចាប់រំលោភបំពានបង្ខំហ្នឹង ចាស”¹⁹⁵⁵។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងប្រើ
ប្រាស់ភស្តុតាងនេះ ដើម្បីបង្ហាញពីការឈឺចាប់ ដោយសារការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ សម
ហេតុផលច្បាស់លាស់ ហើយមិនមានការបង្ហាញអំពីកំហុសឡើយ។

794. ជាចុងក្រោយ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តី ដែលថា “ជា
ពិសេស” ការឈឺចាប់របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ី ឃឿម គួរត្រូវបានបដិសេធចោល ដោយសារ
តែគាត់មិនបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយរបស់គាត់អំពីព្យសនកម្មនៅចុងបញ្ចប់នៃសវនាការ¹⁹⁵⁶។
ដោយមិនមានមូលដ្ឋានអង្គច្បាប់ និងភាពសមហេតុផល ទទ្ទឹករណីនេះត្រូវបានពិភាក្សានៅផ្នែក
ផ្សេងទៀតក្នុងសវនាការនេះហើយ¹⁹⁵⁷។

១០.៩. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុផាន់

795. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុផាន់ ត្រូវរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិ
បតេយ្យ នៅពេលដែលគាត់មានអាយុត្រឹមតែ ១៥ ទៅ ១៦ឆ្នាំ ប៉ុណ្ណោះ¹⁹⁵⁸។ គាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្ម
រយៈពេលពីរថ្ងៃនៅក្នុងសវនាការផ្នែកបទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍¹⁹⁵⁹។ អង្គជំនុំជម្រះ
សាលាដំបូងពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់គាត់យ៉ាងច្រើន¹⁹⁶⁰។

796. មេធាវីការពារក្តីបានលើកទទ្ទឹករណីថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសក្នុងការពឹងផ្អែកលើ
ភស្តុតាងរបស់គាត់ ដោយវាយប្រហារទាំងទៅលើ ភាពអាចជឿទុកចិត្តបានរបស់គាត់ និងអះអាង

¹⁹⁵⁵ ឯកសារ E1/462.1 កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ី ឃឿម) ទំព័រ ៥
បន្ទាត់ ៣ -៤ ក្រោយម៉ោង [09.11.02]។

¹⁹⁵⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣០៧។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ១១៦៩ ជើងទំព័រ ២១៧៥។

¹⁹⁵⁷ សូមមើល ខាងលើ កថាខណ្ឌ ១៩៩។

¹⁹⁵⁸ ឯកសារ E1/482.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុផាន់) ទំព័រ ៧៦ បន្ទាត់ ១៩ -
២០ ក្រោយម៉ោង [15.24.13]។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៥៨៣, ៣៦០៥។

¹⁹⁵⁹ ឯកសារ E1/482.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុផាន់)។ ឯកសារ E1/483.1
ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុផាន់)។

¹⁹⁶⁰ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៣៥៦, ៣៥៨៣, ៣៦០៥, ៣៦១៥, ៣៦១៨, ៣៦២០, ៣៦៣៥, ៣៦៤១, ៣៦៤៦,
៣៦៤៨, ៣៦៥២, ៣៦៧៩, ៣៦៨២។

ថា បទពិសោធន៍របស់គាត់មានតែមួយ និងមិនអាចជាតំណាងបានទេ¹⁹⁶¹។ ការផ្ដោតជាពិសេស របស់មេធាវីការពារក្តី គឺ ទៅលើវិធីដីក្មេងខ្ចីរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុផាន់ នៅពេល ដែលគាត់ត្រូវគេបង្ខំឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ហើយនឹងទៅលើព័ត៌មានអំពីការចាប់រំលោភដោយ កងល្អប¹⁹⁶²។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានទទួលយកព័ត៌មានរបស់គាត់ដែលថា បន្ទាប់ពីគាត់ បដិសេធមិនព្រមផ្សំដំណេករយៈពេលពីរយប់ ពួកកងល្អបចាប់គាត់ចង ហើយឈរមើលគាត់ត្រូវ ប្តឹងរំលោភ ជាហេតុការណ៍មួយដែលបណ្តាលឱ្យដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុផាន់ ហូរឈាម អស់រយៈពេលជាងមួយខែ¹⁹⁶³។

797. ជាដំបូង មេធាវីការពារក្តីបានធ្វើការពោលបញ្ជាក់បញ្ចៀងមិនច្បាស់លាស់ (នៅក្នុង **មូលដ្ឋាន ១៧៣**) ថា ព័ត៌មានរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុផាន់ មិនអាចជឿទុកចិត្តបាន ដោយសារ តែវាជាប្រធានបទនៃខ្សែភាពយន្ត ហើយថា ផលិតករភាពយន្តចាប់អារម្មណ៍លើរូបគាត់ ដោយ សារតែវិធីដីក្មេងរបស់គាត់ នៅពេលដែលគាត់រៀបការដោយបង្ខំ¹⁹⁶⁴។ ទទ្ទឹករណ៍នេះមិនមានមូល ដ្ឋាន និងមិនមានភាពជាក់លាក់ទេ។ សហមេធាវីនាំមុខមិនឃើញថា មានមូលហេតុអ្វី ទើបបញ្ហា នេះបណ្តាលឱ្យមានការចោទជាបញ្ហាលើភាពអាចជឿជាក់បានរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុផាន់។

798. បន្ទាប់មក មេធាវីការពារក្តីបានលើកទទ្ទឹករណ៍ថា ករណីនៃការរំលោភសេពសន្ថវៈលើដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុផាន់ គឺជាករណីពិសេស ដោយសារតែវាផ្ទុយពីគោលការណ៍សីលធម៌ ដែល បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាគាំទ្រជំរុញ (**មូលដ្ឋាន ១៧៣**)¹⁹⁶⁵ និងដោយសារតែ “ស្នាដៃរបស់ល្អបក្មេង ១” បណ្តាលមកពី “ទស្សនៈយល់ឃើញអំពីការរៀបការ យ៉ាងចាស់គំរិលបំផុត” ដែលមិនស្រប

¹⁹⁶¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣០៨, ១៣០៩។

¹⁹⁶² ដូចយោងខាងលើ.

¹⁹⁶³ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៥២, ៣៦៥៩។ សូមមើល ឯកសារ E1/482.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១២ ខែតុលា ឆ្នាំ ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុផាន់) ទំព័រ ៦៨ បន្ទាត់ ១៥-១៩ ក្រោយម៉ោង [14.38.06] ទំព័រ ៦៨ បន្ទាត់៨-៩ ក្រោយ ម៉ោង [14.40.23] ទំព័រ ៧០ បន្ទាត់ ១៦-២០ ក្រោយម៉ោង [15.05.00]។

¹⁹⁶⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣០៩។

¹⁹⁶⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣០៨-១៣០៩។ មេធាវីការពារក្តី បានលើកទទ្ទឹករណ៍ប្រហែលគ្នាថា ការ រៀបការដោយបង្ខំរបស់គាត់ នៅអាយុតិចបែបនេះ គឺជាករណីពិសេស ដោយសារតែវាផ្ទុយពី បទបញ្ជាការរៀបអាពាហ៍ពិពា ហ៍។ សូមមើល ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣០៩។

ជាមួយនឹងគោលនយោបាយរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា (មូលដ្ឋាន ១៧៤)¹⁹⁶⁶។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានផ្តល់ភស្តុតាង ដើម្បីគាំទ្រទស្សនៈរបស់ខ្លួនដែលថា ការប្រព្រឹត្តិ ឬទស្សនៈរបស់កងឈ្លបមានភាពមិនធម្មតា ឬមិនប្រក្រតីឡើយ។ ដូចគ្នានេះដែរ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអាចសន្និដ្ឋានដោយមានការគាំទ្រពីសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ុ រុន និង អ៊ុំ ឃៀម ដែលបញ្ជាក់ថាគោលនយោបាយរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា និងគោលការណ៍សីលធម៌ មិនត្រូវបានអនុវត្តតាមរាល់ពេលនោះឡើយនៅក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែងនោះ¹⁹⁶⁷ ។

១០.១០. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន

799. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន ធ្វើការនៅក្នុងចំការកប្បាសនៅខេត្តកំពង់ចាមនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ¹⁹⁶⁸។ គាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្មរយៈពេលពីរថ្ងៃ នៅក្នុងសវនាការត្រង់ផ្នែកស្តីពីបទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍¹⁹⁶⁹។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពិនិត្យយ៉ាងច្រើនលើ ភស្តុតាងរបស់គាត់¹⁹⁷⁰។

800. មេធាវីការពារក្តីបានធ្វើការវាយប្រហារយ៉ាងច្រើនទៅលើភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន ដែលនៅត្រង់ចំណុចខ្លះ ធ្វើការអះអាងថា គាត់មិនអាចជឿទុកចិត្តបាន ហើយនៅផ្នែកខ្លះទៀត បានបំភ្លេចភស្តុតាងរបស់គាត់ ហើយព្យាយាមពិនិត្យលើភស្តុតាង ដែលបានបំភ្លេចនោះធ្វើជាភស្តុតាងដោះបន្ទុក។ នៅផ្នែកខាងដើមនៃសារណានេះ មានការពិភាក្សាលើបញ្ហាខ្លះៗ ដែលមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើង ទាក់ទងនឹងភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន

¹⁹⁶⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៦៨។ ដូចដែលបានពន្យល់នៅផ្នែកផ្សេង ក្នុងសារណានេះរួចហើយ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុផាន់ មិនបានរៀបរាប់ថាពួកកងឈ្លប “ក្មេង” ឡើយ ប៉ុន្តែទោះជាក្នុងករណីណាក្តី ការពាក់ព័ន្ធជាមួយអាយុរបស់ពួកគេ គឺមិនមានភាពច្បាស់លាស់ឡើយ៖ សូមមើល នៅត្រង់ កថាខណ្ឌ ៦៤២។

¹⁹⁶⁷ ឯកសារ E465 សាលក្រមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង កថាខណ្ឌ ៣៥៤៨

¹⁹⁶⁸ ឯកសារ E1/487.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន), ទំព័រ ៥៦ បន្ទាត់ ១២-១៦ ក្រោយម៉ោង [14.18.53]។

¹⁹⁶⁹ ឯកសារ E1/487.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន)។ ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន)។

¹⁹⁷⁰ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣២១៧, ៣៥៨៩, ៣៦២២, ៣៦២៩, ៣៦៣៤, ៣៦៣៩, ៣៦៤៨-៣៦៤៩, ៣៦៥៣, ៣៦៨៣។

ខៀន¹⁹⁷¹។ នៅពេលនេះ សហមេធាវីនាំមុខនឹងធ្វើការឆ្លើយតបចំពោះការជំទាស់ជាក់លាក់ទៅលើ ភាពអាចជឿជាក់បានរបស់គាត់ ភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ស្តីពីការតាមដាន និងការតម្រូវឱ្យផ្សំដំណែក សម្រាប់ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ព្រមទាំងកម្រិតនៃការឈឺចាប់របស់គាត់។

១០.១០.១. ទង្វើករណីអំពី “ការរាយការណ៍យឺតពេល” ពីការរំលោភសេពសន្ទុះ:

801. ផ្នែកដ៏សំខាន់នៃការវាយប្រហាររបស់មេធាវីការពារក្តី ទៅលើភាពអាចជឿទុកចិត្តបានរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខៀន (ដែលបានលើកឡើងក្នុង **មូលដ្ឋាន ១៧៤**)¹⁹⁷² គឺទង្វើករណីដែលថា គាត់លើកឡើង “យឺតពេល” អំពីការរំលោភសេពសន្ទុះ ដោយប្តីរបស់គាត់ ព្រោះគាត់មិនបាន បញ្ចូលហេតុការណ៍នេះនៅក្នុងទម្រង់ព័ត៌មានជនរងគ្រោះរបស់គាត់ទេ¹⁹⁷³។ វិធីសាស្ត្របូរណក្នុង ការដោះស្រាយជាមួយជនរងគ្រោះដោយអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ ត្រូវបានអនុវត្តតាមយ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួន តាម រយៈការលើកឡើងថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវគេបង្ខំ ដោយអះអាងថា គាត់ត្រូវបានគេ “ជំរុញ” ហើយថា គាត់អាចមានផលប្រយោជន៍ “ក្នុងការកុហក ឬបំផ្លើស”¹⁹⁷⁴។ ចំណុចនេះគឺជា ការចោទប្រកាន់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ហើយមិនមានភ័ស្តុតាងគាំទ្រទេ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបាន កំណត់រួចទៅហើយថា ចំណុចនេះ “មិនមានមូលដ្ឋាន” ឡើយ¹⁹⁷⁵។ គួរឱ្យសោកស្តាយដែលបញ្ហា ទាំងនេះត្រូវបានលើកឡើងម្តងទៀតនៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខនេះ។

802. ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេច និងដូចដែលបានពន្យល់លម្អិតពីខាងលើ មានហេតុ ផលជាច្រើនដែលជនរងគ្រោះដោយអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ មិននិយាយអំពីបទពិសោធន៍របស់ខ្លួន¹⁹⁷⁶។ បន្ថែមពីលើគោលការណ៍ទូទៅទាំងអស់នោះ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខៀន ខ្លួនគាត់ផ្ទាល់

¹⁹⁷¹ សូមមើល ខាងលើ កថាខណ្ឌ ៦៤៤, ៦៥១, ៦៥៩, ៦៩៧។ ចំពោះសេចក្តីសម្រេចក្នុងការស្តាប់សក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់របស់គាត់ សូមមើល ខាងលើ កថាខណ្ឌ ២៥៦-២៥៧។

¹⁹⁷² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៤១-១៣៩៨។

¹⁹⁷³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣១៤។

¹⁹⁷⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣១៤។ ការអះអាងដែលថា ភ័ស្តុតាងរបស់គាត់មិនអាចជឿជាក់បាន ត្រូវ បានលើកឡើងសារជាថ្មី នៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ នៅត្រង់ កថាខណ្ឌ ១៣២០, ១៣៨២ និង ១៣៨៧។

¹⁹⁷⁵ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៤៩។

¹⁹⁷⁶ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៤៩។ សូមមើលផងដែរ ខាងលើ កថាខណ្ឌ ៦៥១។

បានបង្ហាញថា គាត់មានការខ្មាសអៀន និងមិនចង់និយាយអំពីបញ្ហាផ្ទាល់ខ្លួនគាត់ឡើយ¹⁹⁷⁷។ នៅពេលដែលគេជំរុញឱ្យគាត់ចែករំលែករឿងរ៉ាវរបស់គាត់ ដើម្បីអាចកត់ត្រាទុកធ្វើជាភ័ស្តុតាង ទើបគាត់អាចនិយាយអំពីការរំលោភសេពសន្ថវៈលើរូបគាត់នោះ¹⁹⁷⁸។

803. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានធ្វើការវាយតម្លៃលើភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន ហើយបានសម្រេចថា ភ័ស្តុតាងនេះអាចជឿជាក់បាន¹⁹⁷⁹។ មេធាវីការពារក្តីគ្រាន់តែលើកឡើងវិញជាថ្មីពីទង្វើករណីដែលបានទទួលការបរាជ័យនៅដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ ដោយមិនបានបង្ហាញអំពីកំហុសណាមួយនៅក្នុងការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឡើយ។

១០.១០.២. ការបង្ហាញដោយមិនត្រឹមត្រូវចិត្តស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន ពាក់ព័ន្ធនឹងការតាមដាន និងការបង្ខំឱ្យផ្សំដំណែក

804. មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងអំពីទង្វើករណីជាច្រើន (ភាគច្រើននៅក្នុង មូលដ្ឋាន ១៧៤) ដែលបានបំភ្លឺភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន អំពីការរួមភេទដោយបង្ខំ ថាជាការព្យាយាមមួយក្នុងការបង្ហាញថា គាត់ និងប្តីរបស់គាត់ មិនត្រូវបានបង្ខំឱ្យរួមភេទឡើយ។

805. ទីមួយ មេធាវីការពារក្តីបង្ហាញដោយមិនត្រឹមត្រូវអំពីភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន ពាក់ព័ន្ធការតាមដាន។ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ភ័ស្តុតាងរបស់គាត់បានច្រានចោលការសម្រេចដែលថា មានការតាមដានលើមើលដែលធ្វើឡើងជាពិសេស ដើម្បីតាមដានការផ្សំដំណែកដោយបានដកស្រង់ថា គាត់និយាយថា “កាលសម័យនោះ ... មានគេតាមដាន”¹⁹⁸⁰។ ប៉ុន្តែ ការដកស្រង់នោះ ទាក់ទងនឹងប្រធានបទផ្សេងទាំងស្រុង¹⁹⁸¹។ អាចមានការភាន់ច្រឡំលើកំហុសឆ្គង

¹⁹⁷⁷ ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន) ទំព័រ ៤៣ បន្ទាត់ ២៥ ទំព័រ ៤៤ បន្ទាត់ ១១ ក្រោយម៉ោង [11.28.23]។

¹⁹⁷⁸ ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន) ទំព័រ ៤៤ បន្ទាត់ ៥-១១ ក្រោយម៉ោង [11.28.23]។

¹⁹⁷⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៤៩, ៣៦៥៣, ៣៦៥៩។

¹⁹⁸⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៤៥ និង ជើងទំព័រ ២៥៤៦ យោងទៅ ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន) ទំព័រ៨ បន្ទាត់ ៧-១២ មុនម៉ោង [09.23.38]។

¹⁹⁸¹ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន ត្រូវបានសាកសួរអំពីគូស្រករ ដែលត្រូវបានគេយកទៅ ហើយបាត់ខ្លួន បន្ទាប់ពីខាងស្រីបដិសេធមិនព្រមផ្សំដំណែក ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ។ គាត់បាននិយាយថា ពិបាកដឹងថាមានអ្វីកើតឡើង ព្រោះ

ជាមួយសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខៀន អំពីយប់រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់គាត់។ គូស្រករទាំងឡាយត្រូវស្នាក់នៅក្នុងរោងវែង ខណ្ឌដាច់ពីគ្នាជាបន្ទប់ផ្សេងៗ¹⁹⁸²។ នៅពេលសួរថា “តើនៅពេលនោះមានការណែនាំ ឱ្យរួមដំណេកគ្នា ឬមួយមានការតាមដាន ឬមួយអត់ទេ” គាត់បានឆ្លើយថា “ការហើយគេតាមដាន គេនៅពី គេអើតមើលតាមបង្អួច គេឈរពីចំហៀង គេតាមដានយើងគ្រប់ជំហាន ឱ្យយើងការរួចឱ្យយើង រស់នៅជាមួយគ្នា។ គេតាមពិនិត្យគ្រប់បែបយ៉ាង គឺថាបើយប់ហ្នឹង គឺទាល់តែភ្លឺ”¹⁹⁸³។

806. មេធាវីការពារក្តីក៏បានរិះគន់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលពឹងផ្អែកទៅលើ ព័ត៌មានរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខៀន អំពីហេតុការណ៍ដែលកើតឡើង មុនពេលគេចាប់រំលោភគាត់លើកទីមួយ¹⁹⁸⁴។ គាត់បានពន្យល់ថា ក្រោយពេល “គេចវេស” ពីប្តីគាត់ដំបូង ដើម្បីជៀសពីការរួមភេទនោះ គាត់ត្រូវគេយកទៅជួបប្តីគាត់នៅកន្លែងធ្វើស្តុកស្តុក¹⁹⁸⁵។ គាត់បាននិយាយថា៖

គាត់និយាយជាមួយខ្ញុំថា មិត្តអើយ! សម័យនេះហើយ គេការហើយ រួមរក្សាទៅ ជាប្តីជាប្រពន្ធទៅ។ អត់ដឹងគេសម្លាប់មនុស្សទេអ្វី? នែ! ឥឡូវតែយើងប្រឆាំងនឹងអង្គការ គេសម្លាប់យើងចោល។ គាត់និយាយខ្ញុំហើយ និយាយទៀត¹⁹⁸⁶។

807. មេធាវីការពារក្តីយោងដោយជ្រើសរើសសក្ខីកម្មបន្ទាប់របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលថា បន្ទាប់ពីលោកយាយនោះ បាន “និយាយលេង” ជាមួយគាត់ ដែលហាក់ដូចជាចង់ថា ការសន្ទនានោះមិន

“កាលសម័យនោះ យើងអត់បាននិយាយច្រើនទេ ព្រោះមានគេតាមដានសង្កេត” សូមមើល ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី ២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខៀន) ទំព័រ ៨ បន្ទាត់ ៧-១២ មុនម៉ោង [09.23.38] ទំព័រ ៧ បន្ទាត់ ២៣ ទំព័រ ៨ បន្ទាត់ ៤ ក្រោយម៉ោង [09.21.47]។

¹⁹⁸² ឯកសារ E1/487.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខៀន) ទំព័រ ៥៩ បន្ទាត់ ១៥-១៨ ក្រោយម៉ោង [14.28.40]។

¹⁹⁸³ ឯកសារ E1/487.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខៀន) ទំព័រ ៥៩ បន្ទាត់ ២១-ទំព័រ ៦០ បន្ទាត់ ២ ក្រោយម៉ោង [14.31.14]។

¹⁹⁸⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៨៧។

¹⁹⁸⁵ ឯកសារ E1/487.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខៀន) ទំព័រ ៦០ បន្ទាត់ ២០-ទំព័រ ៦១ បន្ទាត់ ១៥ ក្រោយម៉ោង [14.35.00]។

¹⁹⁸⁶ ឯកសារ E1/487.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខៀន) ទំព័រ ៦១ បន្ទាត់ ៧-៩ មុនម៉ោង [14.37.54]។

សំខាន់¹⁹⁸⁷។ បើទោះបីជាបានទទួលស្គាល់ថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន បានប្រាប់
លោកយាយនោះ “កុំទៅចោលខ្ញុំ បើឱ្យខ្ញុំមកហ្នឹង ខ្ញុំអត់ហ៊ានដេកទេម្នាក់”¹⁹⁸⁸ តែមេធាវីការពារក្តី
មិនបានគិតអំពីបរិបទដែលបង្ហាញច្បាស់ថា មានការលើកឡើងពីសំណើ។ គាត់បាននិយាយបន្ត
ភ្លាមអំពីការមកដល់របស់ប្តីគាត់ និងអំពីលើកដំបូងដែលគាត់បានចាប់គាត់រំលោភនៅយប់នោះ
ពេលយប់បន្តិច¹⁹⁸⁹។

808. មេធាវីការពារក្តីក៏បានអះអាងថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន បានចាត់ទុកថា ប្តីរបស់
គាត់បានធ្វើឡើងដោយខ្លួនឯង នៅពេលគាត់ចាប់រំលោភ ហើយថា “គាត់មិនបាននិយាយអំពី ការ
គំរាមកំហែង ឬសេចក្តីណែនាំឱ្យធ្វើបែបនេះ ពីបុគ្គលខាងក្រៅណាម្នាក់ឡើយ”¹⁹⁹⁰។ ការលើក
ឡើងបែបនេះមិនបានគិតអំពីសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន ដែលថា ក្រោយ
ពេលដែលប្តីគាត់រំលោភគាត់ហើយ ប្តីគាត់បានពន្យល់ថា គាត់ធ្វើដូច្នោះ “គាត់ធ្វើនេះ គាត់ទៅតាម
អង្គការវិន័យទេ ដើម្បីកុំឱ្យយើងនេះជួបការស្តាប់”¹⁹⁹¹។

809. អ្វីដែលមិនគួរឱ្យជឿខ្លាំងបំផុតនោះ គឺ មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងអំពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប
សុខឿន បញ្ចេញទស្សនៈដែលថា គូស្រករដែលត្រូវបានបង្ខំឱ្យរៀបការ “ចុះសម្រុងនឹងគ្នា និងបាន
រួមរស់ជាមួយគ្នា ក្រោយពីរៀបការរួច”¹⁹⁹²។ សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី គឺប្លែកពីនេះ៖

¹⁹⁸⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៨៧។

¹⁹⁸⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៨៧។ ឯកសារ E1/487.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦
(ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន) ទំព័រ ៦១ បន្ទាត់ ១១-១២ មុនម៉ោង [14.37.54]។

¹⁹⁸⁹ ឯកសារ E1/487.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន) ទំព័រ ៦១ បន្ទាត់ ១៧
-២៤ក្រោយម៉ោង [14.37.54]។

¹⁹⁹⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៧២។ មេធាវីការពារក្តី យោងទៅ ឯកសារ E1/487.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃ
ទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន) ទំព័រ ៦១ -៦២ ប្រហែលម៉ោង [14.38.09] និង ឯកសារ
E1/488.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន) ទំព័រ ៤១-៤២ មុនម៉ោង [11.23.18]
ទំព័រ ៥៨ ក្រោយម៉ោង [13.51.51]។

¹⁹⁹¹ ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន) ទំព័រ ៥៨ បន្ទាត់ ១០
- ១៥ ក្រោយម៉ោង [13.51.51]។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ E1/487.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ
ប្បវេណី ព្រាប សុខឿន) ទំព័រ ៧២ បន្ទាត់ ២៤ – ទំព័រ ៧៣ បន្ទាត់ ៧ ក្រោយម៉ោង [15.30.18]។

¹⁹⁹² ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៨៧។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ១១៦៥ ជើងទំព័រ ២១៦៤។

នៅក្នុងន្ទុំ ការហើយទៅ មានអ្នកត្រូវគ្នាហ្នឹងភាគច្រើន។ ចាស គេយល់ថាគេបានទទួលការ
ទុកដាក់ គ្រួសារពីអង្គការ គេគោរពអង្គការវិន័យ គេត្រូវរៀនគ្នាច្រើន។ គេរស់នៅនឹងគ្នា ជុំគ្នា
សុខដុមរមានទៅ ចាស។ បើមួយចំនួនទៀតហ្នឹង តិចទេ ដែលអ្នកដែលអង្គការដឹងថា យើងមិន
ត្រូវរៀនគ្នានឹងគឺចំនួនតិច¹⁹⁹³។

គាត់បានបន្តនិយាយអំពីអ្នកដែលត្រូវបាន “អង្គការដែលគេតាមដានចាប់សម្លាប់”¹⁹⁹⁴។ ភ័ស្តុតាង
របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបង្ហាញច្បាស់លាស់ជាងអំពី អ្នកដែលគោរពតាមអង្គការវិន័យ អំពីកា
លៈទេសៈប្រកបដោយភាពភ័យខ្លាច រួមទាំង អ្នកដែលត្រូវគេតាមដាន និងយកទៅសម្លាប់ ប្រសិន
បើមិនគោរពតាមនោះ។

810. នៅក្នុងការបង្ហាញដោយមិនត្រឹមត្រូវមួយទៀត (លើកនេះនៅក្នុង **មូលដ្ឋាន ១៦៦**)¹⁹⁹⁵ មេធាវី
ការពារក្តីបានអះអាងថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន មិនបានចាត់ទុក “សេចក្តីណែនាំ”
ដែលផ្តល់ឱ្យក្នុងពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ជាតំណាងឱ្យគោលនយោបាយរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា
ជាឡើយ¹⁹⁹⁶។ តាមពិតទៅ ពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងអ្វីដែលបាននិយាយនៅក្នុងពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍
របស់គាត់ គាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា “យើងត្រូវ ... បង្កើតកូនឱ្យបក្ស”¹⁹⁹⁷។ គាត់មិនបានផ្តល់ភ័ស្តុ
តាងថា គាត់មិនបានចាត់ទុកថានេះ ជាគោលនយោបាយរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាឡើយ។ ការ
ដកស្រង់ដែលលើកឡើងដោយមេធាវីការពារក្តី ពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងចម្លើយដែលគាត់បានផ្តល់ នៅ

¹⁹⁹³ ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន) ទំព័រ ១២ បន្ទាត់ ១២-
២០ ក្រោយម៉ោង [០៩.៣៥.០០]។ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ការយោងទៅរកប្រតិចារិកជាភាសាខ្មែរ និងបារាំង បានបង្ហាញ
ថា ប្លាមួយគឺមិនបាននៅក្នុងឯកសារ ជាភាសាអង់គ្លេស ដែលយោងទៅរកថា អង្គការ “ឱ្យគាត់មានគ្រួសារ”។

¹⁹⁹⁴ ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន) ទំព័រ ១២ បន្ទាត់ ១៩
មុនម៉ោង [០៩.៣៧.០៥]។

¹⁹⁹⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២១១-១២៤២។

¹⁹⁹⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២២៩។

¹⁹⁹⁷ ឯកសារ E1/487.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន) ទំព័រ ៧៣ បន្ទាត់ ១៣
-២១ ក្រោយម៉ោង [15.32.08]. សូមមើលផងដែរ ទំព័រ ៧៤ បន្ទាត់ ៥-១១ ក្រោយម៉ោង [15.34.51]។

ពេលដែលត្រូវបានសួរថា ហេតុអ្វីទើបគូស្រកររៀបការថ្មីច្រោង ត្រូវបានគេមិនឱ្យជួបគ្នានោះ៖ “ខ្ញុំ មិនយល់ពីគោលការណ៍របស់បក្ស សម័យនឹងទេ”¹⁹⁹⁸។

811. ការព្យាយាមទាំងអស់ក្នុងការលើកឡើងថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន មិនបាននិយាយ អំពីការបង្ខិតបង្ខំ ពីអង្គការឱ្យផ្សំដំណែក ឬសូម្បីថា គាត់បដិសេធចំណិតនេះនោះ មិនគួរឱ្យជឿជាក់ ឡើយ។ មិនមានការបង្ហាញអំពីកំហុសណាមួយរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឡើយ។

១០.១០.៣. ការអះអាងដោយមិនត្រឹមត្រូវដែលថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មិនបានទទួលបាន ការឈឺចាប់

812. មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងករណី (នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ១៧៣)¹⁹⁹⁹ ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មើលរំលងលើចំណុចនានានៃព័ត៌មានរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន “បង្កមន្ទិល សង្ស័យ” លើភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃការឈឺចាប់របស់គាត់²⁰⁰⁰។ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា “ទំនាក់ទំនង មនោសញ្ចេតនា” បានកើតឡើងរវាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន និងប្តីរបស់គាត់²⁰⁰¹ ប៉ុន្តែ ប្រតិចារិកយោងដែលបានផ្តល់ឱ្យនោះមិនបានផ្តល់ការគាំទ្រចំពោះការអះអាងនេះឡើយ²⁰⁰²។

813. តាមពិតទៅ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន បានផ្តល់សក្ខីកម្មយ៉ាងច្រើន អំពីការឈឺចាប់ និង ទុក្ខសោករបស់គាត់។ គាត់យំហើយស្រែក បន្ទាប់ពីត្រូវប្តីចាប់រំលោភ²⁰⁰³។ គាត់ត្រូវរៀបការ

¹⁹⁹⁸ ឯកសារ E1/487.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន) ទំព័រ ៨៣ បន្ទាត់ ១ - ១១ ក្រោយម៉ោង [16.00.10]។

¹⁹⁹⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣០១-១៣៤០។

²⁰⁰⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣១៥, ១៣២៨។

²⁰⁰¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣១៥។

²⁰⁰² សូមមើល ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ជើងទំព័រ ២៤៩២។

²⁰⁰³ ឯកសារ E1/487.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុខឿន) ទំព័រ ៦៧ បន្ទាត់ ៤ - ១០ក្រោយម៉ោង [15.10.30], ទំព័រ ៧២ បន្ទាត់ ២៤ – ទំព័រ ៧៣ បន្ទាត់ ៧ ក្រោយម៉ោង [15.30.18]។

ដោយបង្ខំជាមួយបុរសដែលគាត់មិនពេញចិត្ត ហើយមិនចង់រួមដំណេកជាមួយ ហើយបញ្ហានេះធ្វើឱ្យគាត់ឈឺចាប់ “ទាំងផ្លូវកាយទាំងផ្លូវចិត្ត”²⁰⁰⁴។ គាត់បាននិយាយថា

ខ្ញុំពេលហ្នឹងខ្ញុំឈឺចាប់ទាំងផ្លូវចិត្ត ទាំងផ្លូវកាយ។ ទី១ ការរួមរស់ដែលយើងមិនដែលធ្លាប់ ធ្វើឱ្យចុកចាប់នៅលើរាងកាយរបស់ខ្លួន។ ហើយទី២ ចុកចាប់លើផ្លូវចិត្ត ដែលខ្ញុំមិនមានបំណងកសាងអនាគតក្តីសីលៈ។ ដល់អីចឹងខ្ញុំមានតែសេចក្តីយំស្រែក ស្តាយ។ ណាមួយគឺថាក្បួននឹងបណ្តាំឪពុកផង អីចឹងធ្វើឱ្យអារម្មណ៍ខ្ញុំហ្នឹងណា ឈឺចាប់ក្នុងការរួមរក្សាហ្នឹងផង ឈឺចាប់ផ្លូវចិត្តផង ធ្វើឱ្យខ្ញុំដេកមិនលក់ ហូបមិនឆ្ងាញ់។ ដល់អីចឹង វាឱ្យប្រែអាកាសធាតុខ្ញុំទៅជាស្លេកស្លាំង²⁰⁰⁵។

១០.១១. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន

814. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន បានផ្តល់សក្ខីកម្ម នៅក្នុងសវនាការអំពីផលប៉ះពាល់ នៃបទបញ្ជាលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍²⁰⁰⁶ ដោយនិយាយអំពីបទពិសោធន៍របស់គាត់ ដែលត្រូវរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងរួមដំណេកដោយបង្ខំ ជាមួយប្តីរបស់គាត់។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពីងផ្នែកលើភស្តុតាងរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន សម្រាប់បញ្ហាមួយចំនួន²⁰⁰⁷។ មេធាវីការពារក្តីធ្វើការជំទាស់ជាច្រើន នៅត្រង់ចំណុចនេះ។

²⁰⁰⁴ ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុឃឿន) ទំព័រ ៦១ បន្ទាត់ ១៧ - ២៥ ក្រោយម៉ោង [14.01.29]។

²⁰⁰⁵ ឯកសារ E1/487.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុឃឿន) ទំព័រ ៦៧ បន្ទាត់ ២០ - ២៤ ក្រោយម៉ោង [15.13.18]។ នៅក្នុងសក្ខីកម្មមុននេះរបស់គាត់ គាត់បានពន្យល់ថា “ព្រោះខ្ញុំមិនអាចបុរសណាប៉ះខ្លួនខ្ញុំបានទេ ព្រោះខ្ញុំតាំងចិត្តតាមឪពុកខ្ញុំ គាត់បានអប់រំថា យើងខ្លួនជាស្រី មិនត្រូវការឱ្យបុរសប៉ះដៃប៉ះជើងទេ។” ឯកសារ E1/487.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រាប សុឃឿន) ទំព័រ ៦០ បន្ទាត់ ១៣ - ១៤ មុនម៉ោង [14.35.00]។

²⁰⁰⁶ ឯកសារ E1/489.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន)។

²⁰⁰⁷ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៥៥៦, ៣៦១៥, ៣៦៣៣, ៣៦៣៥, ៣៦៣៩, ៣៦៤១, ៣៦៤៦, ៣៦៦៣, ៣៦៧៩, ៣៦៨៤។

១០.១១.១. ការលើកចំហររបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន

- 815. មេធាវីការពារក្តីជំទាស់ចំពោះភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន អំពីការលើកចំហរ ដោយលើកទទ្ទឹករណីថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុស ដោយមិនបានពិចារណាទៅលើព័ត៌មានដែលថា គាត់មិនបានផ្តោតទៅលើការលើកចំហរ ដែលគាត់បានទទួលរង ជាលទ្ធផលនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ឬការរួមភេទដោយបង្ខំ នៅក្នុងចម្លើយចុងក្រោយ អំពីផលប៉ះពាល់របស់គាត់ (មូលដ្ឋាន ១៦៣ និង មូលដ្ឋាន ១៧៣)²⁰⁰⁸។ ដូចដែលសហមេធាវីនាំមុខបានបង្ហាញនៅផ្នែកផ្សេងក្នុងសារណានេះហើយ មិនមានមូលដ្ឋានអ្វីសម្រាប់ការលើកឡើងថា ភ័ស្តុតាងគួរត្រូវបានផ្តល់តម្លៃខុសគ្នា ផ្នែកលើផ្នែកណាមួយនៃសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលបានផ្តល់នោះឡើយ²⁰⁰⁹។ ប៉ុន្តែ ទទ្ទឹករណីនេះមិនទំនងទាល់តែសោះចំពោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន ដោយសារតែគាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងសវនាការអំពីផលប៉ះពាល់។ ហេតុដូច្នោះសក្ខីកម្មទាំងស្រុងរបស់គាត់ គឺជា “ចម្លើយអំពីផលប៉ះពាល់”។ លើសពីនេះទៀត នៅពេលទទួលបានឱកាសនៅចុងបញ្ចប់នៃសវនាការរបស់គាត់ ដើម្បីចោទជាសំណួរទៅកាន់ជនជាប់ចោទ គាត់បានសួរសំណួរដែលពាក់ព័ន្ធជាពិសេសជាមួយនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ²⁰¹⁰។ ជាការចម្លែក នៅផ្នែកមួយផ្សេងទៀតនៃសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ខ្លួន មេធាវីការពារក្តីបានទទួលស្គាល់យ៉ាងច្បាស់ថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន បានលើកឡើងនូវសំណួរនេះ ហើយបានកត់សម្គាល់ថា សក្ខីកម្មរបស់គាត់បានរំលឹកអំពីការលើកចំហររបស់គាត់²⁰¹¹។
- 816. តាមពិតទៅ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន បានផ្តល់សក្ខីកម្មយ៉ាងច្បាស់ អំពីការទទួលរងការលើកចំហរ²⁰¹²។ គាត់បាននិយាយថា គាត់មិនបានស្រឡាញ់ប្តីរបស់គាត់ទេ ហើយនៅពេលដែលគេត្រូវបង្ខំ ឱ្យរួមដំណេកជាមួយប្តី គាត់៖

²⁰⁰⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៧៨, ១៣២៦។
²⁰⁰⁹ សូមមើល ខាងលើ កថាខណ្ឌ ១៩៩។
²⁰¹⁰ ឯកសារ E1/489.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន) ទំព័រ ៤៥ បន្ទាត់ ១២-១៩ មុនម៉ោង [11.36.36]។
²⁰¹¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៦៧ និង ជើងទំព័រ ២១៧០។
²⁰¹² សូមមើលផងដែរខាងលើ កថាខណ្ឌ ៦៧៩, ៦៩៧។

នាងខ្ញុំមានអារម្មណ៍ញ័រ មានអារម្មណ៍ចុកណែនក្នុងខ្លួន ដើមទ្រូងរបស់ខ្ញុំ ចង់កាំងបេះដូងដុំៗ ដោយមួយជីវិតខ្ញុំ តាំងពីខ្ញុំដឹងក្តីមក ខ្ញុំពុំដែលជួបប្រទះ ខ្លួនខ្ញុំជាស្ត្រីខ្មែរមួយរូប អ្វីៗក៏វាមិន សំខាន់ ដល់ស្មើនឹងខ្លួនរបស់នាងខ្ញុំដែរ។ តែនាងខ្ញុំសុខចិត្តញ័រញាក់ ដូចកូនសត្វយ៉ាងណាក៏ ដោយ ក៏នាងខ្ញុំសុខចិត្តថានៅស្ងៀម ដើម្បីឱ្យប្តីបម្រើទៅតាម ចំណង់ចំណូលចិត្តរបស់គាត់រួម ភេទ ព្រោះគាត់បានប្តេជ្ញាចិត្តនៅមុខអង្គការ។ នាងខ្ញុំមានអារម្មណ៍ឈឺចាប់ណាស់²⁰¹³។

គាត់ត្រូវបានបង្ខំឱ្យរួមភេទជាមួយប្តី ដោយសារតែគាត់ខ្លាចពួកកងលួប ដែលតាមដាននៅខាង ក្រៅ។ គាត់ដឹងថាគាត់នឹងត្រូវគេសម្លាប់ ប្រសិនបើគាត់បដិសេធមិនផ្សំដំណេក²⁰¹⁴។ ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន ក៏ទទួលបានការឈឺចាប់ធ្ងន់ធ្ងរផងដែរ ដោយសារតែគាត់រៀបការ មិន មានការដឹងព្រឹត្តិកម្ម ហើយពួកគាត់មិនមានឱកាសចូលរួម²⁰¹⁵។

១០.១១.២. ការបកស្រាយមិនត្រឹមត្រូវនៅលើភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន

817. មេធាវីការពារក្តីប្រើប្រាស់ភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន ដោយមិនត្រឹមត្រូវ ពាក់ព័ន្ធនឹងមូលហេតុអ្វីទើបគាត់មិនលែងលះប្តីគាត់ គឺជាការព្យាយាមដើម្បីលើកឡើងនូវកំហុស ធ្លងនៅក្នុងការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថា ទំនាក់ទំនងត្រូវគ្រប់គ្រងដោយបក្ស កុម្មុយនីស្តកម្ពុជា និងថា មិនមានលទ្ធភាពក្នុងការលែងលះឡើយ (ក្នុង មូលដ្ឋាន ១៦៦)²⁰¹⁶។ ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន បានពន្យល់ថា គាត់បន្តរស់នៅនៅក្នុងចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍

²⁰¹³ ឯកសារ E1/489.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន), ទំព័រ ៣០ បន្ទាត់ ១៩ -២៣ ក្រោយម៉ោង [10.48.25]។

²⁰¹⁴ ឯកសារ E1/489.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន), ទំព័រ ២៩ បន្ទាត់ ២១- ទំព័រ ៣០ បន្ទាត់ ១៥ ក្រោយម៉ោង [10.44.57] ទំព័រ ៣៧ បន្ទាត់ ៥ -៨ ក្រោយម៉ោង [11.07.26]។

²⁰¹⁵ ឯកសារ E1/489.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន) ទំព័រ ២៨ បន្ទាត់ ២១ – ទំព័រ ២៩ បន្ទាត់ ១ ក្រោយម៉ោង [10.41.11]។

²⁰¹⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២២០ ដើងទំព័រ ២២៩៧ យោងទៅឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៦៩។

ដោយបង្ខំ ដើម្បីកូនរបស់គាត់ ហើយថា ក្នុងនាមជា “ស្ត្រីខ្មែរ” គាត់មិនចង់បានប្តីពីរទេ²⁰¹⁷។ ដោយប្រើប្រាស់ប្រយោគនេះ មេធាវីការពារក្តីបានលើកទទ្ទឹករណ៍ថា ការលែងលះមិនត្រូវបានគាំទ្រឡើយនៅក្នុងវប្បធម៌ខ្មែរតាំងពីមុនរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ²⁰¹⁸។ សម្រាប់សហមេធាវីនាំមុខចំណុចនេះមិនច្បាស់លាស់ទាល់តែសោះថា តើវាមានទំនាក់ទំនងបែបណា ឬតើវាបានបង្ហាញដោយរបៀបណាអំពីកំហុសរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា ការមិនមានលទ្ធភាពក្នុងការលែងលះ ដែលខ្លួនបានយោងទៅនោះ មិនមែនជាបញ្ហានៃសម្ភាសន៍សង្គម ឬជំនឿវប្បធម៌ឡើយ។ ចំណុចនេះទាក់ទងជាមួយការភ័យខ្លាច ការដាក់ទណ្ឌកម្មដោយផ្ទាល់ពីរដ្ឋ និងការគំរាមកំហែងសម្លាប់²⁰¹⁹។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មានហេតុផលសមស្រប ក្នុងការចាត់ទុកចំណុចនេះថាមានលក្ខណៈខុសប្លែកពីបញ្ហានៃតម្លៃរបស់ខ្មែរដែលមានពីមុនកន្លងមក។

818. មេធាវីការពារក្តីព្យាយាមលើកទទ្ទឹករណ៍ប្រហែលគ្នា (ក្នុង មូលដ្ឋាន ១៧៣)²⁰²⁰ ពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្សំដំណែកនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បែបប្រពៃណី។ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា បទពិសោធន៍របស់ស្ត្រីក្នុងការរួមភេទដោយបង្ខំ នៅក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ នៅក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ មិនខុសគ្នាពីបទពិសោធន៍ក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បែបប្រពៃណីខ្មែរឡើយ²⁰²¹។ សហមេធាវីនាំមុខបានពន្យល់ពីខាងលើដោយលម្អិតអំពីមូលហេតុអ្វីដែលទទ្ទឹករណ៍នេះ ចាំបាច់ត្រូវបដិសេធចោល²⁰²²។ ទទ្ទឹករណ៍នេះគឺជាការប្រើប្រាស់ដោយមិនត្រឹមត្រូវនូវភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន ដល់កម្រិតនេះ។ មេធាវីការពារក្តីបានដកស្រង់គាត់ថាបានផ្តល់ភ័ស្តុតាងដើម្បីគាំទ្រដល់ការប្រៀបធៀបរបស់ខ្លួនរវាងការរំលោភសេពសន្ថវៈ នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងការអនុវត្តបែបប្រពៃណី²⁰²³។ ភ័ស្តុតាងរបស់គាត់មិនបានគាំទ្រទស្សនៈនេះ

²⁰¹⁷ ឯកសារ E1/489.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន) ទំព័រ ៣៩ បន្ទាត់ ២-៧ ក្រោយម៉ោង [11.14.34]។
²⁰¹⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២២០។
²⁰¹⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៦៨។
²⁰²⁰ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣០១-១៣៤០។
²⁰²¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣២១។
²⁰²² សូមមើល កថាខណ្ឌ ៦៥៤-៦៦៣, ៦៧៣។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ៥៥៦-៥៦០។
²⁰²³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ជើងទំព័រ ២៥០៣។

ឡើយ ហើយប្រាកដណាស់ថា នៅត្រង់ការយោងលើប្រតិចារិកដែលបានផ្តល់នោះ ក៏មិនមានការគាំទ្រដែរ។ ផ្ទុយទៅវិញ នៅក្នុងចម្លើយមួយដែលបានដកស្រង់ គាត់បានបញ្ជាក់ថា គាត់យល់ព្រមជាមួយប្តីគាត់ “ព្រោះគាត់បានប្តេជ្ញាចិត្តនៅមុខអង្គការ” ហើយថា “ខ្លួនខ្ញុំជាស្ត្រីខ្មែរមួយរូប” ជាការឈឺចាប់ណាស់ ដែលគេធ្វើបែបនេះលើរូបកាយរបស់គាត់²⁰²⁴ ។

១០.១១.៣. ការអះអាងដែលគ្មានមូលដ្ឋានព័ត៌មានសុភាពដោះបន្ទុក

819. មេធាវីការពារក្តីក៏បានព្យាយាមប្រើប្រាស់ដោយចម្លែកនូវសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសយ ណារឿន ដែលថា អង្គការបង្គាប់ដល់គូស្រករ ដែលត្រូវបានបង្ខំឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឱ្យស្រឡាញ់គ្នា²⁰²⁵ ។ មេធាវីការពារក្តីលើកទទឹងករណីថា នេះគឺជាភស្តុតាងដោះបន្ទុក ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង គួរធ្វើការពិចារណា (មូលដ្ឋាន ១៦៦)²⁰²⁶ ។ សហមេធាវីនាំមុខមិនឃើញមូលដ្ឋានអ្វីដែលថា នេះជាភស្តុតាងដោះបន្ទុកឡើយ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន ដឹងយ៉ាងច្បាស់ថា នេះគឺជាការប្រមាថមើលងាយយ៉ាងអមនុស្សធម៌ ដូចដែលគាត់បាននិយាយ នៅក្នុងសំណួររបស់គាត់ ទៅកាន់ជនជាប់ចោទ “ហេតុអ្វីបានជាច្បាប់បង្កើតឱ្យមក ចាប់រៀបការដោយបង្ខំ ដោយមនុស្សពុំដែលស្គាល់គ្នា? សួរថាហេតុអ្វីបានជាច្បាប់នេះចែងមក សួរថាគ្រួសារនីមួយៗ សេកត្តិស្រឡាញ់ មានស្នេហាគឺកើតមកពីសេចក្តីស្រឡាញ់ មនោសញ្ចេតនារៀងខ្លួនហ្នឹង ទើបយើងមានចិត្តស្រឡាញ់គ្នា?”²⁰²⁷ ។

១០.១២. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ី សុផារី

820. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ី សុផារី គឺជានារីប្តូរភេទពីបុរស²⁰²⁸ ។ គាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្មរយៈពេលពីរថ្ងៃ នៅក្នុងផ្នែកសវនាការស្តីពីបទបញ្ជា លើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយលើកឡើងពីបញ្ហាជា

²⁰²⁴ ឯកសារ E1/489.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន) ទំព័រ ៣០ បន្ទាត់ ១៩ - ២៣ ក្រោយម៉ោង [10.48.25] ។
²⁰²⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២២៩ និង ជើងទំព័រ ២៣១៧។
²⁰²⁶ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១២១១-១២៤២ ជាពិសេស ១២២៩។
²⁰²⁷ ឯកសារ E1/489.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សយ ណារឿន) ទំព័រ ៤៥ បន្ទាត់ ១២-១៩ មុនម៉ោង [11.36.36] ។
²⁰²⁸ ឯកសារ E1/462.1 [រំកិលម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ី សុផារី) ទំព័រ ៦៤ បន្ទាត់ ៣-៥ ក្រោយម៉ោង [14.27.01] ។

ច្រើន ដូចជាការដែលគាត់ត្រូវបានបង្ខំ ឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយនារី²⁰²⁹។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់គាត់ រួមទាំងភស្តុតាងស្តីពីផលប៉ះពាល់ នៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ទៅលើជនរងគ្រោះ²⁰³⁰ និងអំពីការផ្សំដំណែកដោយបង្ខំ²⁰³¹។

821. មេធាវីការពារក្តីដំទាស់ការសម្រេចទាំងអស់នេះលើចំណុចមួយចំនួន។ សហមេធាវីនាំមុខឆ្លើយតបនៅទីនេះ ចំពោះទង្វើករណីដែលមានបញ្ហាជាច្រើនរបស់មេធាវីការពារក្តី ពាក់ព័ន្ធនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី²⁰³²។

១០.១២.១. ភាពជាតំណាងនៃភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី

822. មេធាវីការពារក្តីលើកទង្វើករណីថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មានកំហុសក្នុងការពឹងផ្អែកលើសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី ដើម្បីគាំទ្រការសម្រេចទូទៅអំពីផលប៉ះពាល់នៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ (មូលដ្ឋាន ១៦៣ និង មូលដ្ឋាន ១៧៤)²⁰³³។ ចំណុចនេះផ្អែកលើកាលៈទេសៈដែលមានការផ្សំដំណែកសម្រាប់ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់គាត់²⁰³⁴ និងទង្វើករណីដែលថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជានារីប្តូរភេទពីបុរស ស្វី សុធាវី បានទទួលរងការឈឺចាប់ផ្សេង²⁰³⁵។

823. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី បានពន្យល់ថា មេតូមីដែលចូលចិត្តគាត់ និងចាត់ទុកគាត់ដូចជាបងប្អូន បានផ្តល់ស្រាឱ្យគាត់ ហើយគាត់ និងប្រពន្ធរបស់គាត់ សម្រេចចិត្តផ្សំដំណែក ដើម្បីកុំឱ្យគេសម្លាប់²⁰³⁶។ ទោះបីជាចំណុចនេះអាចមានលក្ខណៈប្លែក ប៉ុន្តែ វាមិនបានធ្វើឱ្យភស្តុតាងរបស់គាត់មិនអាចជាតំណាងលើបញ្ហាជាក់លាក់ណាមួយឡើយ។ តាមពិតទៅ ព័ត៌មាននេះគាំទ្រព័ត៌មានដទៃ

²⁰²⁹ ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី)។ ឯកសារ E1/463.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី)។

²⁰³⁰ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៧៩, ៣៦៨២។

²⁰³¹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៥៧, ៣៦៦១។

²⁰³² សារណាដទៃទៀតពាក់ព័ន្ធ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី មាននៅក្នុង ផ្នែក ១០.១២ កថាខណ្ឌ ៨២០-៨៣១។

²⁰³³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៥៦-១១៨៨, ជាពិសេស ១១៧០, ១៣៤១-១៣៩៨, ជាពិសេស ១៣៩០។

²⁰³⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៩០។

²⁰³⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៩០, ១១៧០។

²⁰³⁶ ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី) ទំព័រ ៧៤ បន្ទាត់ ២-១៦ មុនម៉ោង [15.27.02]។

ទៀតពាក់ព័ន្ធនឹងការភ័យខ្លាច ទណ្ឌកម្មធ្ងន់ធ្ងរដែលបង្ខំឱ្យគ្រួសាររៀបការថ្មីថ្មោង ត្រូវផ្សំដំណេក បើទោះបីជាពួកគេស្នាក់នៅមិនចង់ក្តី។

824. ជាការត្រឹមត្រូវដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ី សុធាវី ទទួលបានការឈឺចាប់ផ្សេង ក្នុងករណីខ្លះ ដោយសារតែគាត់ជានារីប្តូរភេទពីបុរស។ គាត់បានពន្យល់លើបញ្ហានេះដោយខ្លួនឯង “អ្នកណាក៏ ជួប អ្នកណាក៏ស្គាល់ អ្នកណាក៏ឃើញ អ្នកណាក៏ឮដែរ តែខ្ញុំឈឺចាប់តាំងពីការបង្ខំរៀបការ គេ គំរាមកំហែង គេមើលងាយ មានសព្វគ្រប់ទាំងអស់ លើការបៀតបៀននូវផ្លូវភេទ ដែលខ្ញុំជាប្រភេទ ទីបី”²⁰³⁷។ គាត់ក៏បាននិយាយពីការឈឺចាប់ របស់មនុស្សភេទទីបីដទៃទៀត រួមទាំងការដែលគាត់ បានឮអំពីមនុស្សភេទទីបី ដែលសុខចិត្តផឹកថ្នាំពុល ជាជាងរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍²⁰³⁸។ មេធាវី ការពារក្តីមិនបានកំណត់នូវឯកសារគតិយុត្តិណាមួយ ដើម្បីបង្ហាញថា ការឈឺចាប់កាន់តែធ្ងន់ធ្ងរ របស់មនុស្សភេទទីបីនេះ មិនមានភាពពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងការវាយតម្លៃលើឧក្រិដ្ឋកម្ម នៃអំពើ អមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត។ មានភាពមិនច្បាស់លាស់ថា ហេតុអ្វីបានជា លក្ខណៈជាក់លាក់នៃការ ឈឺចាប់ ដែលបង្កឡើងដោយឧក្រិដ្ឋកម្មទ្រង់ទ្រាយធំ តែងតែមានការប្រែប្រួលខ្លះៗ ពីជនរងគ្រោះ មួយទៅជនរងគ្រោះមួយទៀត។ ការឈឺចាប់របស់មនុស្សភេទទីបី មិនមែនមិនមានសុពលភាព ឬមានភាពពាក់ព័ន្ធ ចាញ់អ្នកដទៃទៀតឡើយ។

825. ទោះជាក្នុងករណីណាក្តី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ី សុធាវី ក៏បានទទួលបានការឈឺចាប់ក្នុងលក្ខណៈ ដែលដូចគ្នានឹងមនុស្សដែលមិនមែនជាភេទទីបីដែរ។ ដូចជាអ្នកដទៃទៀតដែរ គាត់ត្រូវបានរំលោភ បំពានលើកិត្តិយស ឯកជនភាព និងស្វ័យភាពខាងផ្លូវភេទ ហើយគាត់រស់នៅក្នុងបរិយាកាសភ័យ ខ្លាច ការគំរាមកំហែង និងអំពើហិង្សា។ គាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា ក្រោយពេលត្រូវបានបង្ខំ ឱ្យរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍ គាត់ត្រូវបានបង្ខំឱ្យរួមភេទ ដោយគាត់ភ័យខ្លាចត្រូវគេសម្លាប់ ប្រសិនបើគាត់

²⁰³⁷ ឯកសារ E1/463.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ី សុធាវី) ទំព័រ ៥៣ បន្ទាត់ ៩-២៤ ក្រោយម៉ោង [14.00.55]។

²⁰³⁸ ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ី សុធាវី) ទំព័រ ៨១ បន្ទាត់ ១២-១៦ ក្រោយម៉ោង [15.50.01]។ ឯកសារ E1/463.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ី សុធាវី) ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ៧-១១ ក្រោយម៉ោង [10.34.43]។

បដិសេធ²⁰³⁹។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវីបានបញ្ជាក់ថា “បើហ្នឹងមិនព្រមដេកទេ គង់តែ ថ្ងៃណាមួយស៊ើបការណ៍ដឹង កម្ទេចផ្អែងចោល”²⁰⁴⁰។ ក្រោយពេលរៀបការដោយបង្ខំហើយ មាន មនុស្សល្ងង់ចូលក្រោមផ្ទះគាត់ ដើម្បីតាមដានគាត់និងប្រពន្ធគាត់ ដើម្បីឱ្យច្បាស់ថាពួកគាត់បានផ្សំ ដំណេក²⁰⁴¹។ នៅយប់ដែលគាត់ និងប្រពន្ធគាត់បានផ្សំដំណេក បន្ទាប់ពីបានផឹកស្រាឃ្លាហើយ ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី បានប្រាប់ប្រពន្ធគាត់ថា “ថ្ងៃនេះបើយើងមិនរួមដំណេកជាមួយគ្នាទេ យើងពិបាកនឹងរស់ហើយ យើងមិនដឹងងាប់ថ្ងៃណាទេ គេតាមដានរាល់ថ្ងៃ យើងកុហកគេវាអស់ ពាក្យកុហកហើយ”²⁰⁴²។ គាត់បាននិយាយថា ប្រពន្ធរបស់គាត់ឆ្លើយថា “ធ្វើម៉េចធ្វើចុះឱ្យតែបាន រស់”²⁰⁴³។

826. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពឹងផ្អែកដោយត្រឹមត្រូវលើភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី ក្នុងការធ្វើការសម្រេចទូទៅ អំពីផលប៉ះពាល់នៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ដោយ ថា បទពិសោធន៍នៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ មានផលប៉ះពាល់យូរអង្វែង ទៅលើជនរង គ្រោះ និងថា ជនរងគ្រោះជាច្រើននៅទទួលរងការលងបន្តាច ដោយបទពិសោធន៍នេះរហូតមកទល់ សព្វថ្ងៃ²⁰⁴⁴។ នៅពេលសាកសួរថាតើ អាចមានលទ្ធភាព ក្នុងការបដិសេធការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយបង្ខំទេ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី បានពន្យល់ថា “កុំថាឡើយតែក្អក និយាយតែក្អក ហ្នឹងក៏មិនហ៊ានក្អកដែរ។ សុខចិត្តទឹកភ្នែក ទឹកសម្បោរមកជាមួយ ពេលដែលខុសទៅហើយ ក៏អត់

²⁰³⁹ ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី) ទំព័រ ៧៤ បន្ទាត់ ២-១៦ មុនម៉ោង [15.27.02]។

²⁰⁴⁰ ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី) ទំព័រ ៧៤ បន្ទាត់ ២-១៦ មុនម៉ោង [15.27.02]។

²⁰⁴¹ ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី) ទំព័រ ៧៣ បន្ទាត់ ១៣-២៣ មុនម៉ោង [15.24.14]។

²⁰⁴² ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី) ទំព័រ ៧៤ បន្ទាត់ ១២-១៤ មុនម៉ោង [15.27.02]។

²⁰⁴³ ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី) ទំព័រ ៧៤ បន្ទាត់ ១៤ មុនម៉ោង [15.27.02]។

²⁰⁴⁴ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៧៩, ៣៦៨២។

ប័រាននិយាយទេ តែនិយាយបាត់ខ្លួនហើយ”²⁰⁴⁵។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ូ សុធាវី បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា គាត់នៅចងចាំជានិច្ច ថ្ងៃដែលគាត់បានដឹងថា គាត់ត្រូវរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ចាំរហូតដល់ថ្ងៃគាត់ស្លាប់ ព្រោះបញ្ហានេះបណ្តាលឱ្យគាត់ឈឺចាប់ខ្លាំងបំផុត²⁰⁴⁶។

១០.១២.២. ទង្វើករណ៍ពាក់ព័ន្ធនឹងការរួមគេដោយបង្ខំ

827. នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ១៧៤²⁰⁴⁷ មេធាវីការពារក្តីព្យាយាមលើកទង្វើករណ៍អំពីកំហុសឆ្គងនៅក្នុងការសម្រេច របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលថា ការរួមគេត្រូវធ្វើឡើងដោយបង្ខំ ដោយផ្អែកលើការអះអាងថា ការសម្រេចនេះគ្រាន់តែទាញចេញពីលក្ខណៈចាប់បង្ខំ នៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍តែប៉ុណ្ណោះ²⁰⁴⁸។ ភ័ស្តុតាងរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ូ សុធាវី និងភ័ស្តុតាងដទៃទៀត បានបង្ហាញថាការនេះមិនត្រឹមត្រូវ និងបង្ហាញដោយខុសឆ្គង នូវសេចក្តីសន្និដ្ឋាន របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។

828. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានរៀបរាប់ថា ការយល់ព្រមមិនអាចកើតមានឡើយ “នៅក្នុងបរិយាកាសមួយដែលគូស្រករ មិនបានយល់ព្រមទៅលើការរៀបការ តាំងពីពេលដំបូង ដោយដឹងថាខ្លួនចាំបាច់ត្រូវតែរួមគេទេ ហើយមានការតាមដានថា មានការគោរពតាមប្តីអត់ ហើយនៅក្នុងករណីមិនគោរពតាម នឹងត្រូវបានបង្ខំនោះ”²⁰⁴⁹ (ដោយគូសបញ្ជាក់បន្ថែម)

²⁰⁴⁵ ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ូ សុធាវី) ទំព័រ ៧៩ បន្ទាត់ ១-៣ មុនម៉ោង [15.42.10]។

²⁰⁴⁶ ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ូ សុធាវី) ទំព័រ ៦៨ បន្ទាត់ ២៥- ទំព័រ ៦៩ បន្ទាត់ ១ ក្រោយម៉ោង [15.05.01]។

²⁰⁴⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៤១-១៣៩៨។

²⁰⁴⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៨១។ ទង្វើករណ៍ប្រហែលគ្នា ដែលបានចោលបទពិសោធន៍របស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ូ សុធាវី អំពីការរួមគេដោយបង្ខំ គឺមាននៅក្នុងសារណាតបរបស់ មេធាវីការពារក្តី ទៅលើបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ ក.ស.ព (F50/1 ចម្លើយតបរបស់ មេធាវីការពារក្តី ខៀវ សំផន ទៅនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា (សំណុំរឿង ០០២/០២) ថ្ងៃទី២៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ៤៦) ដែលត្រូវបានពឹងផ្អែកលើនៅក្នុង ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ជើងទំព័រ ២៤៨៥។

²⁰⁴⁹ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៦១។

- 829. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី គេចវេសពីការផ្សំដំណែក អស់រយៈពេលរាប់សប្តាហ៍ ក្រោយពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍²⁰⁵⁰។ ដោយសារតែគាត់ដឹងថា ប្រសិនបើគាត់បដិសេធ គាត់នឹងត្រូវគេកម្ទេច ទើបគាត់ត្រូវបង្ខំធ្វើដូច្នោះ²⁰⁵¹។ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេច គាត់និងប្រពន្ធរបស់គាត់ ត្រូវបានមេភូមិហៅទៅជួបម្តងម្នាក់ ហើយបានប្រាប់ពួកគាត់ថា ប្រសិនបើពួកគាត់មិនព្រមផ្សំដំណែកទេ ពួកគាត់នឹងត្រូវគេកម្ទេច²⁰⁵²។
- 830. ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេច ច្បាស់ណាស់ថា កត្តាដែលស្ថិតក្រៅការរៀបការបង្ខំឱ្យគ្រួសារថ្មីច្នោះ ត្រូវតែរួមភេទ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី ត្រូវបានបង្ខំឱ្យផ្សំដំណែក សម្រាប់ការរៀបការដោយបង្ខំ ដោយសារការគំរាមកំហែង ប្រើអំពើហិង្សាធ្ងន់ធ្ងរ។

១០.១២.៣. មន្ត្រីសោធន៍នៃតវិយារបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី

831. មូលដ្ឋាន ១៧៣ មាននូវការអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មានកំហុសឆ្គងដោយសម្រេចពាក់ព័ន្ធនឹងការឈឺចាប់របស់ភរិយាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី²⁰⁵³។ សហមេធាវីនាំមុខមិនអាចរកឃើញ ការសម្រេចណាមួយរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង លើបញ្ហានេះឡើយ²⁰⁵⁴។ វាមានភាពមិនច្បាស់លាស់ដូចគ្នា សម្រាប់សហមេធាវីនាំមុខ លើបញ្ហាថាតើ ប្រសិនបើបញ្ហានេះបាន

²⁰⁵⁰ ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី) ទំព័រ ៧៤ បន្ទាត់ ២-៣ ក្រោយម៉ោង [15.24.14]។

²⁰⁵¹ ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី) ទំព័រ ៧២ បន្ទាត់ ៣-៦ ក្រោយម៉ោង [15.17.12]។

²⁰⁵² ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៥៧ (យោងទៅ ឯកសារ E1/462.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី) ទំព័រ ៧៤ បន្ទាត់ ៨-៩ មុនម៉ោង [15.27.02])។

²⁰⁵³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣១០។

²⁰⁵⁴ កថាខណ្ឌចំនួនពីរនៃ ឯកសារ E465 សាលក្រមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង (កថាខណ្ឌ ៣៦៥៧ និង ៣៦៥៩) ដែលត្រូវបានយោងនៅក្នុង ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ នៅត្រង់កថាខណ្ឌ ១៣១០ បានយោងយ៉ាងច្បាស់ទៅរក ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី ខ្លួនគាត់ផ្ទាល់ មិនមែនប្រពន្ធរបស់គាត់ទេ បើទោះបីជាមានការភាន់ច្រឡំខ្លះដែលអាចកើតមាន ដោយការប្រើប្រាស់សព្វនាមបុរស នៅក្នុងកថាខណ្ឌ ៣៦៥៧ និងឃ្លា “នារីទាំងនេះ” នៅក្នុងកថាខណ្ឌ ៣៦៥៩។ ភរិយារបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី មិនត្រូវបានពិភាក្សាក្នុងសិទ្ធិគាត់ផ្ទាល់ឡើយ នៅក្នុងផ្នែកនេះ។ នៅផ្នែកផ្សេងក្នុង សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឯកសារ F54 (កថាខណ្ឌ១៣៨១) មេធាវីការពារក្តីហាក់ដូចជាគិតថា ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣៦៥៩ ថាយោងទៅដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី គឺមិនមែនភរិយារបស់គាត់ឡើយ។

កើតឡើង តើវាពាក់ព័ន្ធដោយរបៀបណា សម្រាប់មេធាវីការពារក្តី ក្នុងការបញ្ជាក់អំពីអត្តសញ្ញាណ ជាធាវីប្តូរភេទពីបុរសរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្វី សុធាវី នៅក្នុងបរិបទនេះ។ កថាខណ្ឌនេះ នៅក្នុងសារណា របស់មេធាវីការពារក្តី គឺមិនសមរម្យ និងមិនមានភស្តុតាងគាំទ្រ ដែលដូច្នោះហើយ គួរត្រូវបានបដិសេធ។

១០.១៣. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន

832. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន ធ្វើការជាគ្រូពេទ្យ នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ គាត់ បានផ្តល់សក្ខីកម្មរយៈពេលបួនថ្ងៃ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១²⁰⁵⁵។ ភាពពាក់ព័ន្ធជាពិសេស ចំពោះសំណុំរឿងបច្ចុប្បន្ននេះ គឺសក្ខីកម្មរបស់គាត់ ទាក់ទងការថ្លែងរបស់ ខៀវ សំផន នៅវគ្គរៀន សូត្រនយោបាយមួយ ដែលគាត់បានចូលរួម និងពាក់ព័ន្ធការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំរបស់គា ត់។

១០.១៣.១. ទង្វើករណ៍អំពីភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នានៃភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន

833. នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ជាការឆ្លើយតបចំពោះទង្វើករណ៍ របស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា ភស្តុ តាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន មិនគួរត្រូវបានទទួលយក ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូងនោះ²⁰⁵⁶ អង្គជំនុំជម្រះនេះបានទទួលស្គាល់ថា សក្ខីកម្មមាននូវភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាខ្លះ ហើយ ថា “អែម អឿន បានទទួលស្គាល់ថា មានបញ្ហាលំបាកក្នុងការរក្សាឡើងវិញ ទៅតាមលំដាប់ លំដោយ នូវព្រឹត្តិការណ៍ដែលបានកើតឡើង អស់រយៈពេល៤០ឆ្នាំកន្លងទៅ និងដោយមានការប៉ះ ទង្គិចផ្លូវចិត្ត បានធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ការចងចាំរបស់គាត់”²⁰⁵⁷។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី អង្គជំនុំជម្រះ

²⁰⁵⁵ ឯកសារ E1/113.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន)។ ឯកសារ E1/115.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន)។ ឯកសារ E1/116.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែ សីហា ឆ្នាំ២០១២ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន)។ ឯកសារ E1/117.1 [កែតម្រូវ ៤] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៩ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០១២ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន)។

²⁰⁵⁶ ឯកសារ F17 សំណុំរឿង ០០២/០១ សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ របស់មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងសាលក្រម ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៤៣ និង ៥៣២។

²⁰⁵⁷ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៣៤៧។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

នេះបានសន្និដ្ឋាន បញ្ហាទាំងអស់នេះ មិនបានបញ្ហាញថាមានផលប៉ះពាល់ណាមួយ ទៅលើការសម្រេចក្នុងសាលក្រមឡើយ²⁰⁵⁸ ។

834. នាពេលនេះមេធាវីការពារក្តី បានលើកឡើងម្តងទៀតពីចំណុចទូទៅដែលនេះ អំពីភាពមិនស៊ី សង្វាក់គ្នានៅក្នុងសក្តីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន ជាពិសេសបានអះអាងថា ការចងចាំមិនល្អរបស់គាត់លើបញ្ហាមិនមានខ្លឹមសារ ដូចជាកាលបរិច្ឆេទ គួរតែធ្វើឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានចោលនូវភស្តុតាងរបស់គាត់²⁰⁵⁹ ។ ក.ស.ព បានឆ្លើយតបយ៉ាងក្បោះក្បាយចំពោះ ការតវ៉ាអំពីភាពអាចជឿទុកចិត្តបានជាទូទៅទាំងនេះហើយ²⁰⁶⁰ ហើយសហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របជាមួយនឹងសារណារបស់ ក.ស.ព។ ហេតុដូច្នោះ សារណាបន្តទៀតនេះ គឺកម្រិតត្រឹមតែការពិភាក្សាលើការវាយប្រហារជាក់លាក់របស់មេធាវីការពារក្តីទៅលើភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន ទាក់ទងនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងមូលដ្ឋាន ១៦៣។

១០.១៣.២. ការខិតខំលើកស្ទួយការសម្រេចដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន អំពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ និងការលិខិត

835. នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ១៦៣ មេធាវីការពារក្តី បានប្រើប្រាស់នូវពាក្យពេចន៍បំភ្លើសទៅលើភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន ពាក់ព័ន្ធការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំរបស់គាត់²⁰⁶¹ ។ មេធាវីការពារក្តីពីងផ្អែកលើចម្លើយដែលមិនច្បាស់លាស់ដែល អែម អឿន បានផ្តល់ នៅពេលសាកសួរអំពីកាលបរិច្ឆេទនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងអំពីការដែលគាត់និយាយថា គាត់បានជ្រើសរើសរៀបការ នៅថ្ងៃជាក់លាក់មួយ²⁰⁶² ដោយអះអាងថា គាត់មិនត្រូវបានបង្ខំឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ទេ ហើយក៏មិនគាំទ្រដល់ការសម្រេច របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថា ប

²⁰⁵⁸ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៣៤៧។
²⁰⁵⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៧៥៧-១៧៥៨។ កថាខណ្ឌនេះក៏ត្រូវបានយោងខ្លាំងផងដែរនៅក្នុង កថាខណ្ឌ ៣១៩, ១៤២៤, ១៨៦៤, ២០២៧ និង កថាខណ្ឌ ២៤៣ ជើងទំព័រ ៣៤៧។
²⁰⁶⁰ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ១៤១-១៤២។
²⁰⁶¹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៧២។
²⁰⁶² ឯកសារ E1/113.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន) ទំព័រ ៩៣ បន្ទាត់ ៩ - ១៩ មុនម៉ោង [16.05.36]។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ណ្តាលឱ្យមានការឈឺចាប់ធ្ងន់ធ្ងរ²⁰⁶³។ បន្ទាប់មក មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងវិញ នូវការ
អះអាងរបស់ខ្លួនថា ការឈឺចាប់ដែលបានរៀបរាប់លម្អិត នៅក្នុងផ្នែកចម្បងនៃសក្ខីកម្ម របស់ដើម
បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទោះបីជាច្បាស់លាស់ ឬបង្ខំបែបណាក្តី ត្រូវតែបានចោលប្រសិនបើ មិនត្រូវ
បានលើកឡើងសារជាថ្មី នៅក្នុងការផ្ទេរទុក្ខសោកនៅពេលចុងក្រោយនៃការបង្ហាញខ្លួននៅក្នុង
តុលាការ²⁰⁶⁴។

836. ដូចដែលបានបង្ហាញនៅផ្នែកផ្សេងក្នុងសារណានេះ ការអះអាងចុងក្រោយ មិនមានមូលដ្ឋានផ្នែក
អង្គច្បាប់ ឬភាពសមហេតុផលឡើយ²⁰⁶⁵។ ការអះអាងនេះមានបញ្ហាខ្លាំង ជាពិសេសជាមួយដើមប
ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន ដោយសារតែចម្លើយរបស់គាត់ អំពីការឈឺចាប់ ត្រូវបានរំខាននៅមុន
ពេលគាត់ពន្យល់ អំពីការឈឺចាប់របស់គាត់ ហើយគាត់មិនអាចបញ្ចប់ការផ្ទេរបាន²⁰⁶⁶។

837. ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី សក្ខីកម្មដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន បានផ្តល់នៅថ្ងៃទីមួយ នៃភ័ស្តុ
តាងរបស់គាត់ បានឆ្លើយតបចំពោះទុក្ខករណីរបស់មេធាវីការពារក្តី។ គាត់បានរៀបរាប់លម្អិត អំពី
ដំណើរដែលគាត់ត្រូវបានបង្ខំ ឱ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដែលបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា នេះមិនមែនជា
ការស្ម័គ្រចិត្តទេ បើទោះបីជាមានការលើកឡើងរបស់គាត់ អំពី “ជ្រើសរើស” ក្តី៖

ក្នុងនាមជាយុវជនម្នាក់ស្ថិតនៅក្នុងសង្គម អ្នកណាក៏ដូចអ្នកណា ស្រឡាញ់ណាស់ អំពើមាន
សិទ្ធិសេរីភាព ក្នុងការរើសគូស្រករ។ ប៉ុន្តែនៅក្នុងឱកាសដែលខ្ញុំមិនចង់បាន បែរទៅជាបាន
អាហ្នឹងខ្ញុំមិនពេញចិត្តទេ តែគេចមិនបាន។ ដូច្នេះតម្រូវពេលវេលានោះឯង មើលលក្ខណៈហាក់
មិនហាក់ទេ គឺរឿងពិត គឺបិទសិទ្ធិមនុស្ស ប្រើប្រាស់មិនបានទេ ព្រោះគេតម្រូវឱ្យខ្ញុំយកប្រពន្ធ
ហើយចង្អុលចំដែលមនុស្ស ដែលខ្ញុំអត់ស្រឡាញ់។ អីចឹងខ្ញុំប្រកែកចុះ ប្រកែកឡើង ក្នុងឋានៈខ្ញុំ
ជាសមាជិកបក្ស ក្នុងក្រសួងរបស់ពេទ្យផងដែរ គឺខ្ញុំត្រូវទទួលបន្ទុកមួយ បានន័យថា ដូចជា

²⁰⁶³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៧២។

²⁰⁶⁴ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១៨៥។

²⁰⁶⁵ សូមមើល ខាងលើ កថាខណ្ឌ ១៩៩។

²⁰⁶⁶ ឯកសារ E1/117.1 [កែតម្រូវ ៤] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន) ទំព័រ ២៤
បន្ទាត់ ២៣ - ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ៣ មុនម៉ោង [10.24.11]។

ទទួលទោស។ គេដកចេញពីពេទ្យ ឱ្យខ្ញុំទៅការដ្ឋាន រយៈពេលប្រហែលជាពីរទៅបី ពីរខែជាង បើជាងវាជាងតិចតួច បើខ្លះក៏ខ្លះតិចតួច។²⁰⁶⁷

នៅពេលដែលគេហៅគាត់ត្រឡប់មកវិញ គាត់សម្រេចចិត្តថា “បើខ្ញុំមិនយកជីវិត ខ្ញុំអត់ដឹងថា ខ្ញុំរស់ ឬស្លាប់”²⁰⁶⁸។

838. តាមរយៈសក្ខីកម្មរបស់គាត់ មានភាពច្បាស់លាស់ដូចគ្នាដែលថា ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយ បង្ខំ បានបណ្តាលឱ្យមានការឈឺចាប់ធ្ងន់ធ្ងរ ចំពោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន។ គាត់បាន ពន្យល់ថា “ទាំងៗនារីជាភរិយារបស់ខ្ញុំ ទាំងខ្ញុំដេក ពេលចូលដំណេកដេកជាមួយគ្នា បង្ហូរទឹកភ្នែក ដាក់គ្នា តើសមរម្យនឹងយកដែរឬអត់?”²⁰⁶⁹។ នៅត្រង់ចំណុចនេះគាត់ចាប់ផ្តើមយំ។ នៅពេលចាប់ ផ្តើមគាត់ពន្យល់ថា៖

អីចឹងក្នុងចំណុចនេះ ពេលដែលខ្ញុំស្រក់ទឹកភ្នែក ដោយសារទាំងប៉ុន្មាន ដោយសារនឹកឃើញ រឿងអតីតកាល ថាខ្ញុំចុះជាបុរស ប៉ុន្តែគ្នាជាស្រីក៏ជួបរឿងដូចខ្ញុំដែរ រហូតដល់គ្នាបង្ខំចិត្ត មនុស្ស មិនស្រឡាញ់²⁰⁷⁰។ ប៉ុន្តែក្នុងឱកាសនោះ ខ្ញុំគិតឃើញ ប៉ុន្តែសួរគ្នា ដេកសួរគ្នា តើយើងធ្វើម៉េច? បើយើងដកដៃយើងនឹងងាប់ តើយើងធ្វើម៉េច? ហើយការនិយាយនេះ មិនបាននិយាយឱ្យគេឮ

²⁰⁶⁷ ឯកសារ E1/113.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន) ទំព័រ ៩០ បន្ទាត់ ៥-១១ មុនម៉ោង [15.55.12]។

²⁰⁶⁸ ឯកសារ E1/113.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន) ទំព័រ ៩០ បន្ទាត់ ២០២១ ក្រោយម៉ោង [15.55.12]។

²⁰⁶⁹ ឯកសារ E1/113.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន) ទំព័រ ៩០ បន្ទាត់ ២១ - ២៤ មុនម៉ោង [15.56.36]។

²⁰⁷⁰ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា នៅក្នុងមូលដ្ឋាន ១៧៣ មេធាវីការពារក្តីបានលើកទឡើករណីថា ភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន មិនគាំទ្រដល់ការសម្រេច របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងថា ភរិយារបស់គាត់ទទួលរងការឈឺចាប់ ដោយ សារតែការរួមភេទដោយបង្ខំ (ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣៣៥)។ សហមេធាវីនាំមុខ មិនអាចកំណត់ អំពី ការពឹងផ្អែកណាមួយរបស់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ទៅលើភស្តុតាងរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន សម្រាប់ គោលដៅនេះឡើយ ដូច្នោះមានភាពមិនច្បាស់លាស់ថាតើ ទឡើករណីនេះរបស់មេធាវីការពារក្តី អាចពាក់ព័ន្ធដោយរបៀបណា ជាមួយសាលក្រម។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ច្បាប់ណាស់គឺអាស្រ័យលើ អង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូង ក្នុងការប្រើប្រាស់សក្ខីកម្មនេះ ពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន ទាក់ទងការយល់ឃើញរបស់គាត់ អំពីការឈឺចាប់ របស់ភរិយាគាត់។

ទៀត។ មើលតើពិចារណា ហ្នឹងមានតែយើងពីរនាក់បង្ខំចិត្ត ទាំងងាប់ ទាំងរស់ដើម្បីបំពេញបំណងៗ អ្នកត្រូវការដើម្បីជីវិតរបស់យើង យើងគួរធ្វើអីចឹងដែរឬអត់? មុននឹងការរួមដំណេកជាមួយប្រពន្ធខ្ញុំនេះ ខ្ញុំត្រូវប្រើអស់ជាន់កន្លះខែ ទំរាំការរួមដំណេកសម្រេចចិត្តថាត្រូវតែយក។ ទាំងគាត់ក៏អីចឹង ទាំងខ្ញុំក៏អីចឹង អីចឹងមានរឿងៗកំសត់វេទនា លំបាកវេទនានេះរហូតដល់ថ្ងៃនេះ²⁰⁷¹ ។

839. គាត់បានរៀបរាប់ពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំថាជា “អំពើនេះយើងមិនចង់បានទេ” និងបាននិយាយថា “ខ្ញុំនឹកឃើញដល់ថ្ងៃនេះ”²⁰⁷² ។ ការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន មិនបានទទួលរងការឈឺចាប់ធ្ងន់ធ្ងរ មិនគួរឱ្យជឿបានឡើយ ផ្អែកលើភ័ស្តុតាងនេះ។

840. ជាចុងក្រោយ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បានទទួលស្គាល់ថា ភ័ស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន ត្រូវបានផ្តល់នៅក្នុងបរិបទ នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១។ ដូចដែលបានកត់សម្គាល់នៅផ្នែកផ្សេងនៅក្នុងសារណានេះ មានករណីជាក់លាក់ សូម្បីនៅមុនពេលបំបែក កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដែលភាគី (ពិសេស ក.ស.ព និង សហមេធាវីនាំមុខ) ត្រូវបានរារាំងមិនឱ្យសាកសួរ លើបញ្ហាដែលក្រោយមក ត្រូវស្ថិតក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២²⁰⁷³ ។ ក្នុងករណីខ្លះ ជាការសមស្របដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ធ្វើការពិចារណាថា មេធាវីការពារក្តីមិនមានឱកាស ក្នុងការសាកសួរលើបញ្ហា។ តែមិនមានករណីបែបនេះឡើយនៅទីនេះ។ ប្រាកដណាស់ថា លោកប្រធានបានស្នើដល់ សហមេធាវីនាំមុខ ឱ្យបន្តទៅប្រធានបទផ្សេង²⁰⁷⁴ ។ ប៉ុន្តែ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានអនុញ្ញាតឱ្យសហមេធាវីនាំមុខ សាកសួរជាងដប់នាទី ទៅលើប្រធានបទនេះ ហើយនៅមុនពេលដែលមេធាវីការពារក្តី បានធ្វើអន្តរាគមន៍ មេធាវីការពារក្តី នួន ជា មិនត្រឹមតែ

²⁰⁷¹ ឯកសារ E1/113.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន) ទំព័រ ៩១ បន្ទាត់ ១៤-២០ មុនម៉ោង [15.59.24]។

²⁰⁷² ឯកសារ E1/113.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន) ទំព័រ ៩១ បន្ទាត់២៣-២៤ ក្រោយម៉ោង [15.59.41]។

²⁰⁷³ សូមមើល ខាងលើ ផ្នែក ៨.៣.៣ កថាខណ្ឌ ២៤២-២៤៨, ជាពិសេស កថាខណ្ឌ ២៤៣។

²⁰⁷⁴ ឯកសារ E1/113.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន) ទំព័រ ៩៣ បន្ទាត់ ២៤-ទំព័រ ៩៤ បន្ទាត់ ៤ មុនម៉ោង [16.06.25]។ សូមមើលការឃោងលើចំណុចនេះនៅក្នុង ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៩២៨ ជើងទំព័រ ៣៧៥១។

អាចសាកសួរ និងជំទាស់ចំពោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី លើបញ្ហានៃភ័ស្តុតាងនេះទេ ប៉ុន្តែលោក
ប្រធានបានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ដល់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន ឲ្យឆ្លើយសំណួរដែលបានសួរ
ទៅគាត់²⁰⁷⁵។ បន្ថែមលើនេះ ជាការពិតណាស់ មេធាវីការពារក្តី ខៀវ សំផន បានចោទសួរពាក់ព័ន្ធ
ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ហោចណាស់ក៏ពាក់ព័ន្ធភាពបរិច្ឆេទ នៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែរ²⁰⁷⁶
។

841. ហេតុដូច្នេះមេធាវីការពារក្តី មិនបានបង្ហាញថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មានកំហុសឆ្គងក្នុងការ
ពឹងផ្អែក ទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន ហើយការសម្រេចទាំងអស់នេះ
មិនត្រូវបានប៉ះពាល់ឡើយ²⁰⁷⁷។

១១. ទង្វើករណ៍ពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្តន្ទាទោស

842. សហមេធាវីនាំមុខព្យាយាមឆ្លើយតបទៅនឹងមូលដ្ឋានពីរបស់មេធាវីការពារក្តី ពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្តន្ទា
ទោស។ ការឆ្លើយតបទាំងអស់នេះ មិនពិភាក្សាលើទំហំនៃការផ្តន្ទាទោស ដែលធ្វើឡើងដោយអង្គ
ជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឡើយ ប៉ុន្តែត្រឹមតែទៅលើចំណុចតូចតិច ដែលលើកឡើងដោយ សារណាប
ណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលពាក់ព័ន្ធជាក់ស្តែងជាមួយ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហើយមានទិព្វពលផ្ទាល់ទៅ
លើសិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ពួកគាត់²⁰⁷⁸។

843. ទីមួយ (នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ២៥២)²⁰⁷⁹ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បាន
អនុវត្តគោលការណ៍គតិយុត្តិមិនត្រូវ ទាក់ទងនឹងគោលបំណងនៃការផ្តន្ទាទោស។ មេធាវី
ការពារក្តីបានលើកទង្វើករណ៍ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសង្កត់ធ្ងន់ហួសហេតុទៅលើ ការធ្វើឲ្យ

²⁰⁷⁵ ឯកសារ E1/116.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន) ទំព័រ ៦២ បន្ទាត់ ៩-១២
ក្រោយម៉ោង [14.48.04]។

²⁰⁷⁶ ឯកសារ E1/116.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អែម អឿន) ទំព័រ ៧០ បន្ទាត់ ១៨-
ទំព័រ ៧១ បន្ទាត់ ១១ក្រោយម៉ោង [15.32.00]។

²⁰⁷⁷ ឯកសារ E465 សាលក្រម ជើងទំព័រ ១២០៩២, ១២២៧៤។

²⁰⁷⁸ សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ បានលើកឡើងនូវ “មូលដ្ឋាន” ប្តឹងសាទុក្ខចំនួនប្រាំ ពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្តន្ទាទោស ហើយបានស្នើសុំថា
ក្នុងករណីដែលអង្គជំនុំជម្រះ មិនច្រានចោលសាលក្រមលើពិរុទ្ធភាព គួរត្រូវសម្រេចលើការផ្តន្ទាទោសថ្មីដែលស្រាលជាងមុន។

²⁰⁷⁹ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២១៤៥-២១៤៨។

ញញើត និងដើម្បីបង្ហាញដល់ជនរងគ្រោះ និងអ្នកដទៃទៀតឲ្យយល់ថា ច្បាប់ត្រូវបានអនុវត្ត²⁰⁸⁰ ដែលដូច្នោះហើយធ្វើឲ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង “ជាអ្នកជ្រោងទងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី”²⁰⁸¹ ។

844. ទីពីរ (ក្នុងចំណោមបណ្តាចំណុច ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុង មូលដ្ឋាន ២៥៥)²⁰⁸² មេធាវីការពារ ក្តីបានលើកទឡើងករណីថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មានកំហុសខ្ពស់ក្នុងការវាយតម្លៃ លើកិច្ចសហ ការរបស់ ខៀវ សំផន ជាមួយ អ.វ.ត.ក រួមជាមួយនឹងការទទួលស្គាល់ អំពីការឈឺចាប់ដែលបាន កើតឡើង ដោយសារតែចំណុចនេះផ្ទុយគ្នា ដែលដូច្នោះហើយ មិនបានពិចារណាឲ្យបានត្រឹមត្រូវលើ អាកប្បកិរិយារបស់គាត់ ទៅកាន់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងជនរងគ្រោះ²⁰⁸³ ។

១១.១. គោលបំណងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ក្នុងការឆ្លើយតបលើសារណា ពាក់ព័ន្ធនឹងការ ផ្តន្ទាទោស

845. អង្គជំនុំជម្រះបានសម្រេចពីរដងហើយថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចឆ្លើយតបចំពោះសារណាប ណ្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តី ប្រសិនបើចម្លើយតបនេះ កម្រិតត្រឹមតែ “មូលហេតុនានាដែល ប៉ះពាល់ដោយផ្ទាល់ សិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី” ហើយមិនជាន់គ្នា ជាមួយសារណាដែល ក.ស.ព បានធ្វើឡើង²⁰⁸⁴ ។ ដីកាសម្រេចមិនបានកម្រិតវិសាលភាពនៃ ចម្លើយតបដែលអាចធ្វើបាន របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទៅលើពិរុទ្ធភាព ដែលផ្ទុយពីការផ្តន្ទា ទោសឡើយ។ ហេតុដូច្នោះ សហមេធាវីនាំមុខយល់ឃើញថា ខ្លួនត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យឆ្លើយតប ជាមួយសារណាដែលលើកឡើង ទាក់ទងនឹងការផ្តន្ទាទោស ប្រសិនបើសារណាទាំងនោះ ប៉ះពាល់

2080 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២១៤៥។
2081 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២១៤៦។
2082 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២១៦៨-២១៧៧។
2083 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២១៦៨-២១៧០។
2084 ឯកសារ F10/2 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើ របស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តឹងសា ទុក្ខ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៧។ ឯកសារ F52/1 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើពាក់ព័ន្ធ នឹងសារណាតបរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទៅនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ ខៀវ សំផន ថ្ងៃទី៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៩ កថាខណ្ឌ ១១។ សូមមើល ខាងលើ ផ្នែក ២.៣ កថាខណ្ឌ ៤០។

ដោយផ្ទាល់ទៅលើ សិទ្ធិ ឬផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហើយមិនជាន់គ្នាជាមួយ សារណាចម្លើយតប របស់ ក.ស.ព²⁰⁸⁵។

846. ទោះបីជាវិធាន ១០៥(១)(គ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង រារាំងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មិនឱ្យប្តឹងសាទុក្ខ លើ ការផ្តន្ទាទោស ដែលធ្វើឡើងដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្តី²⁰⁸⁶ តែវិធានផ្ទៃក្នុងមិនបានហាម ឃាត់ ការឆ្លើយតបលើបញ្ហា ទាក់ទងនឹងការផ្តន្ទាទោសឡើយ។ ក្នុងដំណើរការនេះ សិទ្ធិរបស់ មេធាវីការពារក្តី ត្រូវបានការពារដោយការកម្រិតកំណត់ទាំងពីររបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ទៅលើវិសាលភាពនៃចម្លើយតបរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ចំពោះបណ្តឹងសាទុក្ខ ដូចជាថា សារ ណាដែលបានធ្វើឡើងក្នុងចម្លើយតបបែបនេះ អាចទាក់ទងតែជាមួយនឹងបញ្ហាដែល ប៉ះពាល់ផ្ទាល់ ទៅលើ សិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងថា សារណាមិនត្រូវជាន់គ្នា ជាមួយចម្លើយតបរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាទេ។ ការហាមឃាត់នូវសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ក្នុង ការឆ្លើយតបចំពោះបញ្ហាផ្តន្ទាទោស ដែលប៉ះពាល់ដោយផ្ទាល់ទៅលើពួកគាត់ នឹងប៉ះពាល់ដល់ តុល្យភាពនៃសិទ្ធិរបស់ភាគី ដែលកំណត់ដោយវិធាន២១(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង²⁰⁸⁷ ហើយការនេះនឹង ធ្វើឱ្យមេធាវីការពារក្តី ជំទាស់ដោយផ្ទាល់ទៅលើដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ជាទូទៅ ឬសូម្បីនៅ កម្រិតបុគ្គលផ្ទាល់ខ្លួន) ដោយមិនអនុញ្ញាតឱ្យពួកគេ ត្រូវបានស្តាប់ក្នុងសវនាការ ដើម្បីការពារផល ប្រយោជន៍របស់ខ្លួនឡើយ។

847. សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៩ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដោយសម្លេងភាគ ច្រើនលើសលប់ បានបដិសេធមិនអនុញ្ញាតដល់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅក្នុងសំណុំ រឿង ០០១ លើកសារណាបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោល ពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្តន្ទាទោស (“សេចក្តី សម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១”)²⁰⁸⁸។ ចាប់ពីពេលនោះមក មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋ

²⁰⁸⁵ សូមមើល ឯកសារ F10/2 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ពាក់ព័ន្ធនឹងប ណ្តឹងសាទុក្ខ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១២-១៥។

²⁰⁸⁶ វិធាន ១០៥(១)(គ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

²⁰⁸⁷ វិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

²⁰⁸⁸ សេចក្តីសម្រេចរបស់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ជាដំបូងត្រូវបានចេញដោយផ្ទាល់មាត់ នៅថ្ងៃទី២៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩។ សូមមើល សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ E1/70.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩, ទំព័រ ៤២។ សំអាងហេតុជា លាយលក្ខណ៍អក្សរ ត្រូវបានចេញនៅថ្ងៃទី០៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩។ សូមមើល សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ E72/3 សេចក្តីសម្រេច លើសំណើរួម របស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាង ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុំឱ្យចេញសេចក្តីសម្រេច អំពីសិទ្ធិរបស់សហមេធាវី

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ប្បវេណី លែងព្យាយាមលើកសារណាពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្ដន្ទាទោស។ ប៉ុន្តែសហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងថា មានមូលហេតុល្អៗ ក្នុងការដាក់ចេញពីការអនុវត្តបែបនេះ នៅក្នុងបណ្ដឹងសាទុក្ខបច្ចុប្បន្ន និងទទួលយកមតិភាគតិចរបស់ចៅក្រម Lavergne នៅក្នុងសេចក្ដីសម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ដែលបានផ្តល់នូវការពន្យល់លម្អិត អំពីមូលហេតុអ្វីទើបដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានអនុញ្ញាតិ ឱ្យលើកសារណាស្ដីពីការផ្ដន្ទាទោស²⁰⁸⁹។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ប្រសិនបើអង្គជំនុំជម្រះពិចារណាថា វិធីសាស្ត្ររបស់មតិភាគច្រើន នៃអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅក្នុងសេចក្ដីសម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១ នៅតែត្រឹមត្រូវនោះ សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងនៅផ្នែកខាងក្រោមថា កាលៈទេសៈនៃចម្លើយតបបច្ចុប្បន្ន ខុសគ្នាពីកាលៈទេសៈដែលកើតឡើង នៅក្នុងសារណាបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោល សំណុំរឿង ០០១។

១១.១.១. សេចក្ដីសម្រេចមតិភាគច្រើនរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ក្នុងសំណុំរឿង ០០១ មិនគួរត្រូវបានធានាស្របច្បាប់ឡើយ

848. តាមរយៈសេចក្ដីសម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១ មតិភាគច្រើនរបស់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានសម្រេចថា មេធាវីដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី មិនអាចបង្ហាញសារណាបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោល ស្ដីពីការផ្ដន្ទាទោស និងមិនអាចសាកសួរអ្នកផ្តល់សក្ខីកម្ម លើបញ្ហាពាក់ព័ន្ធអត្តចរិករបស់ជនជាប់ចោទឡើយ²⁰⁹⁰។ មតិភាគច្រើនពិចារណាថា បញ្ហាបែបនេះមិនស្ថិតនៅក្នុង តួនាទីនិងមុខងាររបស់ ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ឡើយ²⁰⁹¹។ សាលក្រមសំណុំរឿង

តំណាង ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ក្នុងការធ្វើសេចក្ដីសន្និដ្ឋានផ្ដន្ទាទោស និងសេចក្ដីណែនាំទាក់ទងនឹងការសួរជនជាប់ចោទ អ្នកជំនាញ និងសាក្សី ដែលបានកោះហៅ ឱ្យផ្តល់សក្ខីកម្មទាក់ទងនឹង អត្តចរិករបស់ជនជាប់ចោទ ថ្ងៃទី០៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩ (“សេចក្ដីសម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១”)។

²⁰⁸⁹ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ E72/3 សេចក្ដីសម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១ មតិជំទាស់របស់ ចៅក្រម Lavergne ចៅក្រមនៃអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ថ្ងៃទី៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩ (“មតិជំទាស់របស់ចៅក្រម Lavergne នៅក្នុង សេចក្ដីសម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១”) ទំព័រ ១៣ -២៦។

²⁰⁹⁰ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ E72/3 សេចក្ដីសម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ៤០, ៤៨។

²⁰⁹¹ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ E72/3 សេចក្ដីសម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ៤០, ៤៨។

០០២/០១ បានបញ្ជាក់ឡើងវិញលើជំហរនេះ បើទោះបីជាមិនមានសារណា លើកឡើងលើប្រធាន
បទនេះ នៅក្នុងសំណុំរឿង០០២/០១ នោះក្តី²⁰⁹²។

849. បញ្ហានេះមិនត្រូវបានពិចារណាដោយអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលឡើយ។ បណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាម
ៗដែលបានព្យាយាមធ្វើឡើង ប្រឆាំងសេចក្តីសម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ត្រូវបានសម្រេច
ថាមិនអាចទទួលយកបាន ដោយអង្គជំនុំជម្រះ²⁰⁹³ ដែលអង្គជំនុំជម្រះបានកត់សម្គាល់ថា សេចក្តី
សម្រេចនោះអាចត្រូវប្តឹងសាទុក្ខ នៅពេលជាមួយគ្នានឹងបណ្តឹងសាទុក្ខ ទៅនឹងសាលក្រមលើអង្គ
សេចក្តី²⁰⁹⁴។ ប៉ុន្តែមិនមានការលើកឡើងនូវទង្វើករណ៍ណាមួយ ពាក់ព័ន្ធនឹងសេចក្តីសម្រេចនេះ នៅ
ក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី បណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងសាលក្រមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង សំណុំរឿង
០០១ ឡើយ។ នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី បណ្តឹងសាទុក្ខសំណុំរឿង ០០២/០១ ក៏មិនបានការលើក
ឡើងដែរ។ ជាលទ្ធផល អង្គជំនុំជម្រះនេះ មិនបានប្រកាសដោយខ្លួនឯង លើមូលដ្ឋាននៃគោលជំហរ
មតិភាគច្រើនរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ឬទៅលើភាពអាចទទួលយកបាន នៃសារណារបស់
ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្តីពីការផ្តន្ទាទោស។

850. គោលជំហរនេះកាន់តែស្មុគស្មាញបន្ថែមទៀត ដោយអង្គហេតុដែលថា ក្របខណ្ឌ អ.វ.ត.ក គ្រប់
គ្រងលើការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវបានវិវឌ្ឍន៍យ៉ាងច្រើនចាប់តាំងពីមាន សេចក្តី
សម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១ នៅឆ្នាំ២០០៩។ អ្វីដែលច្បាស់លាស់បំផុតនោះគឺ លែងមាន
ការអនុញ្ញាតឱ្យមាន ការតំណាងដាច់ពីគ្នានៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះ ដោយមេធាវី
តំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាច្រើនរូប ហើយនាពេលនេះ កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីត្រូវបានធ្វើឱ្យ
កាន់តែប្រសើរ តាមរយៈការប្រើប្រាស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងក្រុមរួមមួយ សម្រាប់ដើមបណ្តឹង

²⁰⁹² ឯកសារ E313 សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ១០៦៤។

²⁰⁹³ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ E169/1/2 សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលបានដាក់ដោយមេធាវីតំណាង ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ
ប្បវេណី ក្រុម២ និងក្រុម៣ ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចធ្វើឡើងដោយផ្ទាល់មាត់របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅថ្ងៃទី២៧ ខែ
សីហា ឆ្នាំ២០០៩, ថ្ងៃទី២៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩។

²⁰⁹⁴ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ E169/1/2 សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលបានដាក់ដោយមេធាវីតំណាង ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ
ប្បវេណី ក្រុម២ និងក្រុម៣ ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចធ្វើឡើងដោយផ្ទាល់មាត់របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅថ្ងៃទី២៧ ខែ
សីហា ឆ្នាំ២០០៩, ថ្ងៃទី២៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩ កថាខណ្ឌ ១២។

*សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់
អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២*

រដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់²⁰⁹⁵។ លើសពីនេះទៀត នាពេលនេះ សំណងអាចត្រូវបានបង្គាប់ផ្អែកលើ ប្រភពធនធានខាងក្រៅ មិនមែនដោយការចំណាយ របស់ពិរុទ្ធជនឡើយ²⁰⁹⁶។ អង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូងអាចបង្គាប់ថា សំណើសុំលម្អិតរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សម្រាប់សំណងទាំងនោះ អាច លើកឡើងនាពេលចាប់ផ្តើមកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះ²⁰⁹⁷។ បន្ទាប់ពីមានការផ្លាស់ប្តូរទាំង អស់នេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានបង្គាប់ថា គម្រោងស្តីពីសំណង ដែលទទួលបានបញ្ជីត្រូវដោយ ប្រភពខាងក្រៅ អាចត្រូវបានអនុវត្តនៅមុនពេលមានសាលក្រម²⁰⁹⁸។ នៅក្នុងសំណុំរឿងបច្ចុប្បន្ន នេះ គម្រោងសំណងមួយចំនួន បានចាប់ផ្តើមនៅក្នុងឆ្នាំ ២០១៥ ឬ២០១៦²⁰⁹⁹ គឺនៅមុនពេលបញ្ចប់ កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះ ដោយគម្រោងមួយចំនួនបានបញ្ចប់ តាំងពីមុនពេលបញ្ចប់សវនករ ជំនុំជម្រះទៅទៀត²¹⁰⁰។

851. ការវិវឌ្ឍន៍ទាំងអស់នេះ មានសារៈសំខាន់ខ្លះ ដោយសារតែសំអាងហេតុមតិភាគច្រើន របស់អង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូង នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយទស្សនៈរបស់ខ្លួន អំពីទំនាក់ទំនងរវាងសំណង និងការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅក្នុងការ ជំនុំជម្រះ។

852. ចំណុចស្នូលនៃសំអាងហេតុរបស់មតិភាគច្រើន ទាក់ទងទៅនឹងគោលបំណងនៃការចូលរួមរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលមានចែងនៅក្នុងវិធាន ២៣(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង²¹⁰¹។ មតិភាគច្រើនគាំ

²⁰⁹⁵ ជាពិសេសវិធាន ១២ ស្ទួនបី និង ២៣ ស្ទួនបី នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលបានអនុម័តនៅថ្ងៃទី៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១០។ សូមមើលផងដែរ វិធាន ២៣(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងអនុម័តនៅថ្ងៃទី០៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១០ ដែលដើមដំបូងគឺ វិធាន ២៣(៥) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង (នៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង (វិសោធនកម្មលើកទីប្រាំ) និងវិសោធនកម្មទៅជា វិធាន ២៣(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង នៅថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០១០។

²⁰⁹⁶ វិធាន ២៣ ស្ទួនបួន(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលបានវិសោធនកម្មនៅថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០។

²⁰⁹⁷ វិធាន ៨០ ស្ទួន(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង វិសោធនកម្មនៅថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០។

²⁰⁹⁸ ឯកសារ E218/7 អនុស្សរណៈអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលមានចំណងជើងថា “ការចង្អុលបង្ហាញអំពី គម្រោងជាអាទិភាព សម្រាប់ការអនុវត្តសំណង (វិធាន ៨០ ស្ទួន(៤))” ថ្ងៃទី៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៤៤១៨។

²⁰⁹⁹ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៤៤២២, ៤៤២៤, ៤៤២៥, ៤៤២៦, ៤៤២៧, ៤៤២៨, ៤៤៣០, ៤៤៣១។

²¹⁰⁰ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៤៤២៦, ៤៤២៧, ៤៤២៨, ៤៤៣១។

²¹⁰¹ សូមមើល វិធាន ២៣(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

ទ្រទស្សនៈដែលថា ការស្វែងរកសំណងគឺជាផលប្រយោជន៍ចម្បងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី²¹⁰²
។ ផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងការផ្តន្ទាទោស និងលទ្ធភាពសម្រាប់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ក្នុងការចូលរួមដើម្បីធានាថា ការផ្តន្ទាទោសបែបនេះ ដែលត្រូវបានចាត់ទុកថា បន្ទាប់បន្សំ និងតាមពិតទៅទាញចេញពីផលប្រយោជន៍ចម្បងក្នុងសំណង៖

ផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មានន័យថាត្រូវតែស្វែងរកសំណង។ ដូច្នោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ក៏មានផលប្រយោជន៍ក្នុងករណី ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង កំណត់បាន ធាតុផ្សំនៃបទល្មើស នៅពេលដែលមានភស្តុតាងបញ្ជាក់ ដែលបង្កើតបានជាមូលដ្ឋាន សម្រាប់ បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទាមទារសំណងរបស់ខ្លួន។ ចំពោះហេតុផលនេះ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវបានផ្តល់សិទ្ធិ ឱ្យគាំទ្រដល់អយ្យការក្នុងការកំណត់បានធាតុផ្សំ នូវបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ទៅ លើជនជាប់ចោទ ដែលមានឥទ្ធិពលទៅលើ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងបង្កើតជាមូលដ្ឋាន សម្រាប់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទាមទារសំណង²¹⁰³។

អ្វីដែលសំខាន់នោះគឺ តួនាទីរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវបានកម្រិតដោយមតិភាគច្រើន ដែល កំណត់ត្រឹម (១) ការទាមទារសំណង និង (២) ការចូលរួមក្នុងការគាំទ្រដល់អយ្យការ លើបញ្ហា ដែលជាប់ទាក់ទង ឬឈានទៅដល់បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាមទារសំណង។

853. មតិភាគច្រើនបង្ហាញភាពខុសគ្នា រវាងតួនាទីរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជាមួយនឹងមុខងាររបស់ ក.ស.ព ក្នុងការធ្វើជាតំណាងផលប្រយោជន៍ សហគមន៍ និងសាធារណៈ ដូចជា ការស្វែងរកការ ដាក់ទណ្ឌកម្ម និងការធ្វើឱ្យញញើត²¹⁰⁴។ ហេតុដូច្នោះ មតិភាគច្រើនព្យាយាមបង្កើតការបំបែករវាង គោលបំណងរបស់ ក.ស.ព និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ គោលបំណងរបស់ ក.ស.ព គឺព្យាយាម ឱ្យមានការផ្តន្ទាទោស គ្រាន់តែដើម្បីដាក់ទណ្ឌកម្ម និងគោលបំណងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្យាយាមឱ្យមានការផ្តន្ទាទោស គ្រាន់តែដើម្បីទទួលបានសំណង។ ហេតុដូច្នោះ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ

²¹⁰² សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ E72/3 សេចក្តីសម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ៣៣។
²¹⁰³ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ E72/3 សេចក្តីសម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ៣៣។ សូមមើលផងដែរ កថា ខណ្ឌ ១១ (“ដើម្បីទទួលបាននូវសំណងបែបនេះ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មានសិទ្ធិចូលរួមក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ប្រឆាំងនឹងអ្នក ដែលទទួលខុសត្រូវ ចំពោះបទល្មើសដែលស្ថិតនៅក្នុង យុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក តាមរយៈការគាំទ្រការចោទប្រកាន់”) [គូស បញ្ជាក់បន្ថែម]។
²¹⁰⁴ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ E72/3 សេចក្តីសម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ២២។

ប្បវេណី ត្រូវបានដកចេញពីការលើកសារណាស្តីពីការផ្ដន្ទាទោស ជាបញ្ហាដែលស្ថិតក្នុងវិសាលភាព និងតួនាទីផ្ដាច់មុខរបស់ ក.ស.ព ក្នុងនាមជាអ្នកការពារផលប្រយោជន៍សាធារណៈ។

854. មានកំហុសមួយចំនួន នៅក្នុងសំអាងហេតុនេះ ដូចដែលមតិជំទាស់របស់ចៅក្រម Lavergne បានលើកឡើងយ៉ាងច្បាស់ មានរួចទៅហើយនៅពេលចេញ សេចក្ដីសម្រេចដោយមតិភាគច្រើន។ ដូចដែលបានបង្ហាញនៅកថាខណ្ឌបន្ទាប់ គោលការណ៍ដែលលោកចៅក្រមបានលើកឡើង កាន់តែរឹងមាំឡើងៗទៅតាមពេលវេលា តាមរយៈការវិវឌ្ឍន៍ដូចបានលើកឡើងខាងលើនៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ ហេតុដូច្នោះ ដោយសារមូលហេតុមួយចំនួន សហមេធាវីនាំមុខស្នើសុំអង្គជំនុំជម្រះឱ្យដាក់ចេញពីគោលជំហរមតិភាគច្រើនរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅក្នុងសេចក្ដីសម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង 00១។

855. ទីមួយ មិនមានបទប្បញ្ញត្តិណាមួយនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង (ឬអត្ថបទតុលាការ) ដែលចែងច្បាស់ពីការមិនអនុញ្ញាតឱ្យដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដាក់សារណាលើការផ្ដន្ទាទោសឡើយ²¹⁰⁵។ ដូចដែលបានពន្យល់ដោយចៅក្រម Lavergne នៅក្នុងមតិខ្សែវរបស់គាត់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីគឺជាភាគី នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ហើយ “លើកលែងតែវិធានផ្ទៃក្នុងចែងច្បាស់ អំពីការហាមឃាត់ការចូលរួមរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឬបានរឹតត្បិតសិទ្ធិរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីយ៉ាងច្បាស់នោះ ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវចាត់ទុកថាទទួលបាននូវសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចដូចគ្នាទៅនឹង ភាគីដទៃទៀតនៃរឿងក្តី”²¹⁰⁶។ គោលការណ៍ដូចគ្នានេះត្រូវបានបញ្ជាក់ នៅក្នុងបរិបទដទៃទៀត ដោយអង្គជំនុំជម្រះនេះ²¹⁰⁷។

²¹⁰⁵ ទោះបីជាវិធាន១០៥(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចែងច្បាស់ថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យផ្ដួចផ្ដើមបណ្តឹងសាទុក្ខ ពាក់ព័ន្ធការផ្ដន្ទាទោស ក៏មានការចែងច្បាស់ដែរពាក់ព័ន្ធពិទ្ធភាព។ មិនដែលមានការសម្រេច (ឬលើកឡើងថា) វិធាន ១០៥៦ (១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង រារាំងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មិនឱ្យលើកសារណាអំពី ពិទ្ធភាពឬភាពគ្មានទោសរបស់ជនជាប់ចោល ឬពីការឆ្លើយតបទៅនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខ លើប្រធានបទនេះ ដែលផ្ដួចផ្ដើមឡើងដោយភាគីដទៃឡើយ។

²¹⁰⁶ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ E72/3 មតិជំទាស់របស់ចៅក្រម Lavergne នៅក្នុង សេចក្ដីសម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ១៣។

²¹⁰⁷ ឯកសារ F10/2 សេចក្ដីសម្រេចលើសំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៤។

856. ទីពីរ មតិភាគច្រើនរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បកស្រាយដោយភាន់ច្រឡំទៅលើ វិធាន ២៣ (១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង នៅពេលដែលបកស្រាយកថាខណ្ឌ (ក) (“គាំទ្រដល់ការចោទប្រកាន់”) ដែលកម្រិតដោយកថាខណ្ឌ (ខ) (“ស្វែងរកសំណង”) ²¹⁰⁸។ ចំណុចនេះគឺផ្ទុយទៅនឹងអត្ថន័យធម្មតានៃបទប្បញ្ញត្តិដែលភ្ជាប់កថាខណ្ឌទាំងពីរដោយល្អាប់ “និង” ដែលបង្ហាញថា តួនាទីនេះគឺរួមគ្នា។ សេចក្តីសម្រេចដែលបានចេញ បង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា គោលបំណងទាំងពីរ នៅក្នុងវិធាន ២៣(២១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង កើតឡើងដាច់ពីគ្នា ហើយបំពេញឱ្យគ្នាទៅវិញទៅមក។ អង្គជំនុំជម្រះនេះបានបញ្ជាក់ថា តួនាទីរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី “គឺដើម្បី “គាំទ្រអយ្យការ” និង ទាមទារសំណង” (ដោយគូសបញ្ជាក់បន្ថែម) ²¹⁰⁹។ ដោយខុសពីអ្វីដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានកំណត់ គោលបំណងមិនមែនដើម្បីគាំទ្រអយ្យការ ដើម្បី(គ្រាន់តែ) ទាមទារសំណងប៉ុណ្ណោះទេ។ ក្នុងពេលថ្មីៗនេះ សូម្បីអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង (ក្នុងឆ្នាំ២០១៥) បានសម្រេចពាក់ព័ន្ធគោលបំណងពីរ នៃវិធាន ២៣(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងដែលថា “វិធានផ្ទៃក្នុងមិនបានកំណត់ ឋានានុក្រមរវាងគោលបំណងទាំងនេះ ថាគោលបំណងមួយជាគោលបំណងចម្បង និងគោលបំណងមួយទៀត ជាគោលបំណងបន្តបន្សំនោះឡើយ” ²¹¹⁰។

857. ការដែលថាគោលបំណងទាំងពីរនៃការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មានលក្ខណៈឯករាជ្យដាច់ចេញពីគ្នា ត្រូវបានបង្ហាញកាន់តែច្បាស់ ដោយវិធីសាស្ត្រក្នុងការផ្តល់សំណង ដែលចែងកំណត់ដោយវិធាន ២៣ ស្ទួនបី(៣) ²¹¹¹។ ដូចដែលបានកត់សម្គាល់ពីខាងលើ នៅក្នុងសំណុំរឿងបច្ចុប្បន្ន ការនេះធ្វើឱ្យគម្រោងសំណង អាចអនុវត្តបានមុនពេលមានការផ្តន្ទាទោស តាមពិតទៅតាំងពីមុនបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះ។ ចំណុចនេះបានបញ្ជាក់ថា ការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មិនមែនត្រូវបានធ្វើឡើង ដើម្បីតែគោលបំណងនៃការធានាការទទួលបានសំណងប៉ុណ្ណោះ

²¹⁰⁸ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ E72/3 សេចក្តីសម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ៣២-៣៣។
²¹⁰⁹ ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៣១១។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ F28 សាលដីកាអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល កថាខណ្ឌ ៤៨៩ យោងទៅ “តួនាទីរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ក្នុងការគាំទ្របណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងបណ្តឹងអាជ្ញា” ដែលមិនបានលើកឡើងពីវិធីសាស្ត្រ កម្រិតតួនាទីរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅក្នុងការជំនុំជម្រះតែត្រឹមការសម្របសម្រួល បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីប៉ុណ្ណោះទេ។
²¹¹⁰ ឯកសារ E365/2 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺអំពីវិសាលភាពនៃការសួរដេញដោលលើដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសវនាការ ថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ៥។
²¹¹¹ វិធាន ២៣ ស្ទួនបួន(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

ទេ។ ភាគច្រើននៃការចូលរួមដោយសកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅក្នុងសំណុំរឿងបច្ចុប្បន្ន បានកើតឡើងក្រោយគម្រោងសំណង ត្រូវបានអនុវត្តរួចរាល់ ឬក្នុងករណីខ្លះ ក្រោយពេលដែល គម្រោងទាំងនោះ ត្រូវបានបញ្ចប់ទៀតផង។

858. ការពិតគឺថា ការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដើម្បីគាំទ្រអយ្យការ មិនមែនធ្វើឡើងដើម្បី គ្រាន់តែធានាបានសំណងប៉ុណ្ណោះទេ។ នេះគឺជាមធ្យោបាយមួយផងដែរ ដើម្បីឱ្យដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី អាចចូលរួមសវនាការ ដើម្បីទាមទារសិទ្ធិទទួលបានការពិត និងយុត្តិធម៌ផងដែរ²¹¹² ហើយ ក៏ជាមធ្យោបាយមួយដើម្បីសម្រេចបាន គោលដៅចម្បងរបស់ អ.វ.ត.ក គឺការបង្រួបបង្រួម ជាតិ²¹¹³។ ដូចដែលចៅក្រម Lavergne បានទទួលស្គាល់ ការបង្រួបបង្រួមអាចសម្រេចបាន មួយ ផ្នែកតាមរយៈការដាក់ទណ្ឌកម្ម និងវិធានការដែលត្រូវអនុវត្ត ដើម្បីរារាំងការកើតឡើងវិញ នូវបទ ឧក្រិដ្ឋកម្ម²¹¹⁴។ ចំណុចនេះក៏ប៉ះពាល់ផងដែរដោយសារ “ប្រធានបទនៃការសុំអភ័យទោស”²¹¹⁵ ដែលត្រូវទទួលរងឥទ្ធិពលពីការដាក់ទណ្ឌកម្ម ព្រមទាំងកត្តាដទៃទៀត ដែលជាមូលដ្ឋាន ដូចជាអត្ត ចរិតរបស់ជនជាប់ចោទ ការជំរុញឱ្យធ្វើសកម្មភាព អាកប្បកិរិយារបស់គាត់ ចំពោះជនរងគ្រោះ ដោយសារឧក្រិដ្ឋកម្ម និងកម្រិតនៃការសោកស្តាយរបស់គាត់²¹¹⁶។ តួនាទីរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី នៅក្នុងការចូលរួមដល់ការបង្រួបបង្រួមជាតិ តាមរយៈការចូលរួមរបស់ពួកគាត់ នៅក្នុង

²¹¹² ឯកសារ C22/I/69 សេចក្តីបង្គាប់ស្តីពីសិទ្ធិ របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលមិនមានមេធាវីតំណាង ក្នុងការផ្ទៀងប្រាស្រ័យ ជូន អង្គបុរេជំនុំជម្រះដោយខ្លួនឯង ថ្ងៃទី២៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៨។

²¹¹³ ឯកសារ D404/2/4 សាលដីកាលើគ្រប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងអស់ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចនានា របស់សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេត លើភាពអាចទទួលយកបាន នៃពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ថ្ងៃទី២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ៦៥។

²¹¹⁴ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ E72/3 មតិជំទាស់របស់ចៅក្រម Lavergne នៅក្នុង សេចក្តីសម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ២៨, ៣១។

²¹¹⁵ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ E72/3 មតិជំទាស់របស់ចៅក្រម Lavergne នៅក្នុង សេចក្តីសម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ៣១។

²¹¹⁶ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ E72/3 មតិជំទាស់របស់ចៅក្រម Lavergne នៅក្នុង សេចក្តីសម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ២៩, ៣១។

កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី អ.វ.ត.ក²¹¹⁷ សំដៅថា ពួកគេអាចផ្តល់សក្ខីកម្មលើប្រធានបទទាំងអស់នេះ ដែលមានទំនាក់ទំនងមិនអាចកាត់ផ្តាច់បានពីការបង្រួបបង្រួម រួមទាំងការផ្តន្ទាទោស។

859. ត្រង់ចំណុចនេះ អាចមានការពាក់ព័ន្ធផងដែរ ក្នុងការកត់សម្គាល់ថា ចំនួនដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលបានផ្តល់សក្ខីកម្មនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ពីលទ្ធផល ដែលពួកគេចង់បានពីការងាររបស់តុលាការ ក្រៅពីសំណងក្នុងន័យចម្លៀតនោះ។ ចំណុចនេះរួម បញ្ចូលផងដែរទាំងការចង់បានការលាតត្រដាង និងបង្ហាញនូវការពិតអំពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេ យ្យ²¹¹⁸ ក្តីសង្ឃឹមដែលថា ដំណើរការនឹងរួចចំណែកដល់ការធ្វើឲ្យញញើត និងមិនប្រព្រឹត្តសាជាថ្មី

²¹¹⁷ ឯកសារ D404/2/4 សាលដីកាលើគ្រប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងអស់ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចនានារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត លើភាពអាចទទួលយកបាននៃពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ថ្ងៃទី២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ៦៥។

²¹¹⁸ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ E1/483.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៉ែន សុផាន់) ទំព័រ ៥៥ បន្ទាត់ ១៦ ក្រោយម៉ោង [11.58.22] (“ឲ្យបានក្មេងសាក្រោយដឹង តើគេធ្វើអីចឹងដើម្បីអ្វីទៅ”)។ ឯកសារ E1/308.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សៀង សុវិដា) ទំព័រ ៦៣ បន្ទាត់ ១៦-២២ ក្រោយ ម៉ោង [14.30.09] (“ខ្ញុំចង់ដឹង ហើយខ្ញុំសូមឲ្យគាត់រាយការណ៍ឲ្យរៀបរាប់ឲ្យរឿងហ្នឹងឲ្យល្អិតល្អន់ ដើម្បីឲ្យពួកកូនខ្មែរជំនាន់ ក្រោយបានដឹងច្បាស់។ បើមិនដូច្នោះទេ ការកាត់ក្តីនេះហាក់ដូចជា អត់បានប្រយោជន៍អ្វីទាំងអស់ ហើយយុត្តិធម៌ក៏គ្មានឲ្យម៉ែប៉ាខ្ញុំ បងប្អូនទាំងអស់ ប្រជាពលរដ្ឋនៅលើទឹកដីខ្មែរទាំងអស់ ដែលបានទទួលរក្រោះដោយសាររឿងហ្នឹង។ ពេលអ្នកទាំងអស់ហ្នឹង ស្តាប់ មិនដឹងជាឈឺចាប់ប៉ុណ្ណាទេ ខ្ញុំចង់បានចម្លើយពីគាត់តែប៉ុណ្ណឹង។ ហើយឲ្យគាត់រៀបរាប់ ហើយឲ្យច្បាស់ឲ្យពិត មិនឲ្យ រៀបរាប់ទាំងខុសមកឲ្យពួកខ្ញុំស្តាប់ទេ។ គាត់ចេះតែប្រកែកថា គាត់អត់បានដឹង អត់បានអី ខាងថ្នាក់ក្រោមធ្វើ”)។ សូមមើលផង ដែរ ឯកសារ E3/5238 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អៀ សុផល) ថ្ងៃទី១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩ ERN 00280975 (“វាជាឱកាសមួយដែលត្រូវកត់ត្រា ប្រវត្តិផ្ទាល់ខ្លួនខ្ញុំ និងប្រវត្តិត្រួសារខ្ញុំ និងដើម្បីឲ្យបានច្បាស់ថា អតីតកាលនឹងមិន ត្រូវបានបំភ្លេចឡើយ”)។ ផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ក្នុងការលាតត្រដាងការពិត និងកត់ត្រាទុកជាឯកសារ ត្រូវ បានបង្ហាញតាមរយៈសំណួរ ដែលបានចោទសួរទៅជនជាប់ចោទ នៅក្នុងអំឡុងពេលសវនាការ។ សម្រាប់កម្រងនៃសំណួរទាំង នេះសូមមើល ឯកសារ E457/6/2.2.7 សារណាបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោល ដែលបានកែប្រែរួចរបស់ សហមេធាវីនាំមុខ តំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឧបសម្ព័ន្ធ ង ដែលបានកែប្រែរួច៖ សំណួរទៅកាន់ជនជាប់ចោទ ថ្ងៃទី២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៧។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

នូវឧក្រិដ្ឋកម្ម²¹¹⁹ ក្តីប្រាថ្នាចង់ឃើញអ្នកទទួលខុសត្រូវ ត្រូវបានទទួលរងទណ្ឌកម្ម²¹²⁰ និងផលប្រយោជន៍ដែលបានបង្ហាញយ៉ាងទូលំទូលាយក្នុងការទទួលបាន “យុត្តិធម៌” ពីតុលាការ²¹²¹។

860. ទីបី មិនមែនដោយសារតែមុខងាររបស់ ក.ស.ព ពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្តន្ទាទោស ទើបដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវបានដកចេញពីការលើកឡើងនូវសារណាលើបញ្ហានេះឡើយ។ ទោះបីជាការពិតដែលថា ក.ស.ព និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មានផលប្រយោជន៍ និងតួនាទីខុសគ្នាក្នុង កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីក្តី²¹²² នេះមិនមែនមានន័យថា មិនមានផ្នែកដែលត្រូវត្រួតត្រាឡើយ គឺ ផ្នែកដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាធារណជនទូទៅ (តំណាងដោយ ក.ស.ព) មានតួនាទី និងផលប្រយោជន៍រួម នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។ សូម្បីតែមតិភាគច្រើនរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅក្នុងសេចក្តី

²¹¹⁹ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ E1/262.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី១២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វិញ្ញាបនបត្រ ៦០ បន្ទាត់ ៧-៩ ក្រោយម៉ោង [14.19.53] (“សូមឱ្យអង្គការសហប្រជាជាតិ ព្រមទាំងតុលាការសាលាក្តីខ្មែរក្រហម ហ្នឹង មេត្តាជួយធ្វើយ៉ាងណាកុំឱ្យមាន អារបបយោឃោព្រៃផ្សៃអីចឹង វិលត្រឡប់មកបានទៀត”)។ ឯកសារ E1/488.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កុល ណែម) ទំព័រ ៨៩ បន្ទាត់ ១៣-១៩ ក្រោយម៉ោង [15.41.52] (“ខ្ញុំដូចគ្នានយោបល់អីច្រើនដែរ ខ្ញុំគ្រាន់តែសុំឱ្យមេធាវីជួយ ឬមួយលោក ខៀវ សំផន ឬមួយយ៉ាងម៉េច តើបានធ្វើ ឬមួយយ៉ាងម៉េចបាទ។ គ្រាន់តែសុំឱ្យធ្វើម៉េច កុំឱ្យក្មេងដែលក្រោយៗទៀត កុំឱ្យដូចខ្ញុំ ... ហ្នឹងហើយ បានខ្ញុំឱ្យខាងតុលាការ ខាងអង្គការយើងជួយ ហ្នឹងហើយកុំឱ្យវាមានអីចឹងទៀត ឱ្យកូនចៅយើងក្រោយ ស្រករក្រោយទៀត ឱ្យបានបានសុខសប្បាយដូចយើងឥឡូវហ្នឹង”)។

²¹²⁰ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ E1/340.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មាន លឿយ) ទំព័រ ៥៩ បន្ទាត់ ១-២ ក្រោយម៉ោង [14.30.00] (“បាទ សំណូមពររបស់ខ្ញុំបាទ ក៏សូមឱ្យលោកប្រធាន តុលាការ ដាក់ទោសឧក្រិដ្ឋជន ជនជាប់ចោទ ដាក់គុកឯងឯងអស់មួយជីវិត”)។ ឯកសារ E1/288.1 [កែតម្រូវ ១] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ឹម វណ្ណៈ) ទំព័រ ៥៥ បន្ទាត់ ៣-៤ ក្រោយម៉ោង [14.07.24] (“ចាស ខ្ញុំចង់ខ្ញុំសំណូមពរពីលោកប្រធានចាស។ ចាស ខ្ញុំសូមសំណូមពរឱ្យលោកប្រធាន ជួយរកយុត្តិធម៌ដាក់ទោស អ្នកដែលសម្លាប់ខ្មែរគ្នាឯងហ្នឹង ឱ្យដាក់គុកអស់មួយជីវិតលោកប្រធាន”)។

²¹²¹ សូមមើលឧទាហរណ៍ ឯកសារ E1/287.1 [កែតម្រូវ ២] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី០២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ថាន់ ធីម) ទំព័រ ៣០ បន្ទាត់ ១៧-២០ ក្រោយម៉ោង [11.08.39] (“សំណូមពររបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំបាទសូមឱ្យខាងអស់លោក លោកស្រីខាងតុលាការហ្នឹងជួយរកយុត្តិធម៌ឱ្យខ្ញុំផង។ ... សំណូមពររបស់ខ្ញុំ គ្រាន់តែថាឱ្យជួយរកយុត្តិធម៌ឱ្យខ្ញុំតែប៉ុណ្ណឹងបានហើយ”)។ ឯកសារ E1/252.1 [កែតម្រូវ ៣] ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ី សុផានី) ទំព័រ ២៩ បន្ទាត់ ៨-៩ មុនម៉ោង [10.35.47] (“នៅទីបញ្ចប់ នាងខ្ញុំជឿជាក់ថា តុលាការនេះនឹងខិតខំប្រឹងប្រែងស្វែងរកយុត្តិធម៌ជូនជនរងគ្រោះ និងរែកមុខរកជនល្មើស និងអ្នកពាក់ព័ន្ធទាំងឡាយ ឱ្យឃើញជាក់ជាមិនខាន”)។

²¹²² សូមមើល ឯកសារ F10/2 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១១។

សម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ក៏បានទទួលយកដោយប្រយោលថា ភាគីទាំងពីរអាចធ្វើសារណា លើបញ្ហាដែលពាក់ព័ន្ធ ពិរុទ្ធភាពរបស់ជនជាប់ចោទដែរ²¹²³។ តាមពិតទៅវិធាន ២៣(១)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ទទួលស្គាល់នូវតួនាទីរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ថាគាំទ្រដល់អយ្យការ ហើយបានទទួលស្គាល់ដោយមិនបាន កម្រិតកំណត់ការគាំទ្រនេះ តែទៅលើផ្នែកខ្លះនៃមុខងារ របស់ព្រះរាជអាជ្ញាឡើយ។ ដោយពិចារណាថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី គឺជាផ្នែកនៃសហគមន៍ ដែលត្រូវបាន ក.ស.ព ជួយជំរុញផលប្រយោជន៍របស់ខ្លួននោះ ជាការមិនគួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើលទេដែលថា ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណីអាចដើរតួនាទីគាំទ្រ ទៅលើមុខងារទាំងអស់របស់ព្រះរាជអាជ្ញា។ ហេតុដូច្នោះ ជាការ មិនច្បាស់លាស់សោះថា ហេតុអ្វីទើបតួនាទីរបស់ ក.ស.ព នៅក្នុងការផ្តន្ទាទោស បានរារាំងមិនឱ្យ មានតួនាទីរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី លើបញ្ហានេះ។ វិធីសាស្ត្ររបស់អង្គជំនុំជម្រះនេះ គឺដើម្បី ទទួលស្គាល់ថា សមភាពនៃគូភាគី មិនត្រូវបានគំរាមកំហែង ក្នុងករណីដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដោះស្រាយលើផ្នែកដោយ ក.ស.ព ត្រូវដោះស្រាយដែរនោះ ប្រសិនបើសារណារបស់ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី “បញ្ចៀសនូវភាពច្រំដែល និងភាពជាន់គ្នា” ជាមួយសារណាតប ដែលធ្វើឡើងដោយ ក .ស.ព²¹²⁴។

861. ទីបួន ដូចដែលលោកចៅក្រម Lavergne បានកំណត់ ការញែកដាច់ពីគ្នារវាង បញ្ហាទាក់ទងនឹងការ ទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ និងបញ្ហាទាក់ទងការផ្តន្ទាទោស គឺជាការងារដែលមិនអាចដោះស្រាយ បាន ហើយ រៀងរាល់ពេល ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យផ្តល់ភ័ស្តុតាង និងទទួលបានការ ចោទសួរលើបញ្ហា ដែលពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងការផ្តន្ទាទោស²¹²⁵។ ចំណុចទាំងនេះរួមទាំង អត្តចរិក របស់ជនជាប់ចោទ និងផលប៉ះពាល់នៃឧក្រិដ្ឋកម្ម ទៅលើជនរងគ្រោះ រួមទាំងដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណីផង។ ក្នុងករណីខ្លះ កម្រិតនៃការឈឺចាប់ដែលបង្កលើជនរងគ្រោះ គឺជាធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋ កម្ម ដែលរងការចោទប្រកាន់នោះ²¹²⁶។ ប៉ុន្តែ ក្នុងករណីខ្លះផ្សេងទៀត (ជាឧទាហរណ៍ ពាក់ព័ន្ធការ

²¹²³ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ E72/3 សេចក្តីសម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ៣៣ និង ៣៤។
²¹²⁴ ឯកសារ F10/2 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៧។
²¹²⁵ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ E72/3 មតិជំទាស់របស់ចៅក្រម Lavergne នៅក្នុង សេចក្តីសម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ២៧, ៣៥។
²¹²⁶ ជាឧទាហរណ៍ នេះគឺជាករណីដែលពាក់ព័ន្ធជាមួយឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ និងអំពើអមនុស្សធម៌ ផ្សេងទៀត។

រំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងឧក្រិដ្ឋកម្មមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការនិរទេស ការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ និងការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង) មិនមែនបែបនេះឡើយ។ ដូច្នោះ សក្ខីកម្មដែលបានផ្តល់ ឬបង្ហាញដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទាក់ទងនឹងផលប៉ះពាល់ ពាក់ ព័ន្ធតែជាមួយនឹងការផ្តន្ទាទោស។ បានទទួលការអនុញ្ញាតឱ្យដាក់ឯកសារទាំងអស់នេះនៅចំពោះ មុខតុលាការ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក៏គួរតែអាចដាក់សារណាលើបញ្ហានេះផងដែរ។

862. ជាចុងក្រោយ ប្រសិនបើមានភាពមិនជាក់ច្បាស់ណាមួយ ទៅលើបញ្ហានេះ (ដែលសហមេធាវីនាំ មុខពិចារណាថា មិនមាននោះ) គោលការណ៍ណែនាំពីច្បាប់ជាតិកម្ពុជា និងការអនុវត្តអន្តរជាតិ បានគាំទ្រយ៉ាងខ្លាំងទៅលើទស្សនៈដែលថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីគួរត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យដាក់សារ ណាលើការផ្តន្ទាទោស។ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា មិនបានដកចេញនូវការផ្តន្ទាទោស ពីសិទ្ធិដ៏ធំ ទូលាយរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ក្នុងការលើកសារណាផ្ទាល់មាត់ និងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឡើយ²¹²⁷។ ជនរងគ្រោះដែលបានចូលរួម ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យលើកសារណា ស្តីពីការផ្តន្ទាទោស នៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ²¹²⁸ តុលាការ STL²¹²⁹ តុលាការ KSC²¹³⁰ និងតុលាការ EAC ²¹³¹។ ទោះបីជាអង្គជំនុំជម្រះនេះធ្លាប់បានបញ្ជាក់នាពេលកន្លងមក នូវភាពខុសគ្នារវាងប្រព័ន្ធនៃការ

²¹²⁷ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា មាត្រា ៣៣៤ និង ៣៣៥។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០១ - ឯកសារ E72/3 មតិជំទាស់ របស់ចៅក្រម Lavergne នៅក្នុង សេចក្តីសម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ៣២។

²¹²⁸ សូមមើល នាពេលថ្មីៗនេះនៅក្នុងរឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Bosco Ntaganda*: នៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៃតុលាការ ICC *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Bosco Ntaganda* ដីកាបង្គាប់ស្តីពីនីតិវិធីការផ្តន្ទាទោស សំណុំរឿងលេខ ICC-01/04-02/06-2360 ចុះថ្ងៃទី៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ២, ៣ និងនៅដំណាក់កាលបណ្តឹងសាទុក្ខ តុលាការ ICC *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់ នឹង Bosco Ntaganda* សាលដីកាលើការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះ សំណុំរឿងលេខ ICC-01/04-02/06-2471 ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០ កថាខណ្ឌ ៥។

²¹²⁹ វិធាននីតិវិធីនិងកស្ថតាងរបស់តុលាការ STL (វិសោធនកម្មលើកទី១០) ថ្ងៃទី១០ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៩ វិធាន ៨៧(គ) តុលាការ STL *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Ayyash និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ STL-11-01/S/TC សេចក្តីសម្រេចអនុញ្ញាតឱ្យជនរង គ្រោះដែលបានចូលរួម អាចចូលរួមក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីលើការផ្តន្ទាទោស និងបន្ថែមពេលវេលា សម្រាប់មេធាវីការពារក្តីរបស់ Ayyash ក្នុងការដាក់សារណា ថ្ងៃទី៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២០ កថាខណ្ឌ ៦-៧។ សូមមើលផងដែរ តុលាការ STL *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់ នឹង Ayyash និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ STL-11-01/T/TC សាលក្រម ថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២០ កថាខណ្ឌ ៩០៧។

²¹³⁰ វិធាននីតិវិធីនិងកស្ថតាងរបស់តុលាការ KSC នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះពិសេសសម្រាប់ប្រទេស កូសូវ៉ូ (វិសោធនកម្មលើក ទីពីរ) ថ្ងៃទី៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២០ វិធាន ១៦២(២)។

²¹³¹ EAC *Le Procureur Général c. Hissein Habré*, Arrêt ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ ៥៥២-៥៥៣។

ចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះនៅ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ និង អ.វ.ត.ក ក្តី តែអង្គជំនុំជម្រះនេះ បញ្ជាក់ដោយកត់សម្គាល់ថា នៅ អ.វ.ត.ក ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទទួលបានសិទ្ធិក្នុងការចូលរួម ច្រើនជាង ក្នុងនាមជាភាគីពេញសិទ្ធិនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី គឺច្រើនជាងសិទ្ធិដែលផ្តល់ជូនជនរង គ្រោះ ដែលបានចូលរួមនៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ²¹³²។ ហេតុដូច្នោះ ជាការគួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើល ប្រសិនបើ អ.វ.ត.ក គឺជាតុលាការ ឬអង្គជំនុំជម្រះអន្តរជាតិតែមួយ ដែលមានការចូលរួមរបស់ជន រងគ្រោះ ធ្វើការបដិសេធមិនផ្តល់ដល់ពួកគាត់ នូវលទ្ធភាពក្នុងការឆ្លើយតប លើការផ្តន្ទាទោស។

863. សម្រាប់សំណងហេតុទាំងអស់នេះ សហមេធាវីនាំមុខ សូមលើកឡើងដោយសេចក្តីគោរពថា មតិ ភាគច្រើននៃអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១ មាន កំហុសដោយដកដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចេញពីការឆ្លើយតបលើការផ្តន្ទាទោស។ ការសម្រេចនោះ មិនគួររារាំងសហមេធាវីនាំមុខ ពីការឆ្លើយតបចំពោះមូលដ្ឋាន បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តី លើការផ្តន្ទាទោសឡើយ។

១១.១.២. កាលៈទេសៈដែលខុសប្លែក ពីកាលៈទេសៈនៅចំពោះមុខ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ក្នុងសំណុំរឿង ០០១

864. ទោះជាក្នុងករណីណាក្តី បើទោះបីជាអង្គជំនុំជម្រះពិចារណាថា មតិភាគច្រើនរបស់អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូង នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចលើសិទ្ធិក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ជាមតិត្រឹមត្រូវក្តី តែកាលៈទេសៈ បច្ចុប្បន្នគឺខុសប្លែក ព្រោះអង្គជំនុំជម្រះ មាននៅចំពោះមុខខ្លួន នូវសារណារបស់មេធាវីការពារក្តី ជាក់លាក់ ទាក់ទងនឹងការផ្តន្ទាទោស ដែលពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់ និងប្រាកដ ជាមួយនឹងផល ប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។

865. សហមេធាវីនាំមុខមិនព្យាយាមឆ្លើយតបចំពោះសារណាទាំងអស់ លើការផ្តន្ទាទោសឡើយ។ សារ ណាខ្លះមិនមែនជាក្តីបាត់បង់ជាក់លាក់របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទេ ហើយត្រូវបាន ក.ស.ព ឆ្លើយ តាមបានយ៉ាងគ្រប់គ្រាន់ហើយ។ ប៉ុន្តែ នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ២៥២ និង មូលដ្ឋាន ២៥៥ មេធាវីការពារ ក្តីបានលើកឡើងនូវទង្វើករណីគតិយុត្តិដែលមិនត្រឹមត្រូវ និង/ឬ បញ្ជាក់ដោយភាន់ច្រឡំ នូវអង្គ

²¹³² សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28 សាលដីកាអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល កថាខណ្ឌ ៤៧៨-៤៧៩។ ឯកសារ F10/2 សេចក្តី សម្រេចលើសំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៦។

ហេតុក្នុងលក្ខណៈមួយ ដែលប៉ះពាល់ផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី²¹³³ មានន័យថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីគួរមានសិទ្ធិផ្តល់ចម្លើយតប²¹³⁴។ ស្ថានភាពនេះខុសពីស្ថានភាពដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីផ្តួចផ្តើមនូវសារណាលើការផ្តន្ទាទោស ផ្អែកតាមប្រធានបទដែលខ្លួនជ្រើសរើសផ្ទាល់។ សហមេធាវីនាំមុខសូមលើកឡើងថា ចំណុចនេះពិតជាស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពនៃចម្លើយតបដែលបានអនុញ្ញាតសម្រាប់សហមេធាវីនាំមុខ អនុលោមទៅតាមសេចក្តីសម្រេច របស់អង្គជំនុំជម្រះនេះ²¹³⁵។

១១.២. សារណាពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្តន្ទាទោស

866. បទដ្ឋាននៃការត្រួតពិនិត្យលើបណ្តឹងសាទុក្ខ ទាក់ទងនឹងបញ្ហាការផ្តន្ទាទោស ត្រូវបានកំណត់បង្ហាញយ៉ាងច្បាស់។ ដើម្បីទទួលបានជោគជ័យ នៅដំណាក់កាលប្តឹងសាទុក្ខ ម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខចាំបាច់ត្រូវបង្ហាញថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង “បានប្រព្រឹត្តកំហុសដែលស្តែងចេញឱ្យឃើញ ពីការប្រើប្រាស់ឧទ្ធរណ៍សិទ្ធិ ឬ ពុំបានគោរពតាមច្បាប់ជាធរមាន”²¹³⁶។ ទង្វើករណីដែលបានលើកឡើង ដោយមេធាវីការពារក្តី នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ២៥២ និង មូលដ្ឋាន ២៥៥²¹³⁷ មិនបានបំពេញតាមបទដ្ឋាននេះឡើយ។

²¹³³ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២១៤៦, ២១៦៩-២១៧០។

²¹³⁴ ឯកសារ F52/1 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើពាក់ព័ន្ធ នឹងសារណាតបរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទៅនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ ខៀវ សំផន ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ១១-១២។

²¹³⁵ ឯកសារ F52/1 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើពាក់ព័ន្ធ នឹងសារណាតបរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទៅនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ ខៀវ សំផន ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩។

²¹³⁶ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Milošević* សំណុំរឿងលេខ IT-98-29/1 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ កថាខណ្ឌ ២៩៧។ ដកស្រង់ដោយមានការឯកភាពនៅក្នុង សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ F28 សាលដីកាអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល កថាខណ្ឌ ៣៥៤ និង ឯកសារ F36 សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ១១០៧ (“ម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខត្រូវបង្ហាញថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានផ្ទេរផ្ទេរអំពីកត្តានានា ដែលមិនជាប់ពាក់ព័ន្ធ ឬក្រៅសាច់រឿង ឬខកខានមិនបានផ្ទេរផ្ទេរ ឬ ផ្តើមផ្ទេរមិនបានគ្រប់គ្រាន់ ចំពោះកត្តាពាក់ព័ន្ធនានា ដែលបណ្តាលឱ្យមានកំហុសអង្គហេតុយ៉ាងច្បាស់ ដែលស្តែងចេញពីការប្រើឧទ្ធរណ៍សិទ្ធិរបស់ខ្លួន ឬត្រូវបង្ហាញថា សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនមានសំអាងហេតុអ្វីទាល់តែសោះ ឬមានភាពអយុត្តិធម៌ ដើម្បីឱ្យអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលអាចលើកឡើងបានថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពិតជាខកខានមិនបានប្រើឧទ្ធរណ៍សិទ្ធិរបស់ខ្លួនឱ្យបានត្រឹមត្រូវមែន”)។

²¹³⁷ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២១៤៥-២១៤៨, ២១៦៨-២១៨៣។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

១១.២.១. គោលការណ៍ពាក់ព័ន្ធនឹងគោលបំណងនៃការផ្ដន្ទាទោស

867. នៅក្នុងកថាខណ្ឌ ៤៣៤៨ នៃសាលក្រមរបស់ខ្លួន អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានបង្ហាញពីគោលបំណងនៃការផ្ដន្ទាទោសថា៖

នៅក្នុងការកាត់បន្ថយនូវឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលមានទ្រង់ទ្រាយ និងវិសាលភាពធំបែបនេះ ឱ្យមកជាឧក្រិដ្ឋកម្មដែលអាចផ្ដន្ទាទោស ជាលក្ខណៈឯកត្តបុគ្គលនោះ អង្គជំនុំជម្រះមានបំណងបង្ហាញដល់ជនរងគ្រោះ ដែលនៅរស់រានមានជីវិត ក្រុមគ្រួសាររបស់ពួកគេ សាក្សី និងសាធារណជនទូទៅថា ច្បាប់ត្រូវបានយកមកអនុវត្តយ៉ាងពិតប្រាកដ ហើយអនុវត្តចំពោះជនគ្រប់រូប ដោយមិនគិតអំពីបុណ្យសក្តិ ឬឋានៈអ្វីឡើយ។ លើសពីនេះទៀត ការផ្ដន្ទាទោសក៏ធ្វើឡើងក្នុងគោលបំណង ឱ្យមានការញញើតទាំងជនជាប់ចោទ និងបុគ្គលទូទៅ។ ការផ្ដន្ទាទោសត្រូវតែមានលក្ខណៈឯកត្តបុគ្គល និងសមាមាត្រទៅនឹង អំពើដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពីវិន័យភាព របស់ជនជាប់ចោទ និងត្រូវផ្អែកលើការវិភាគ ដែលមានលក្ខណៈសត្យានុម័ត មានហេតុផលសមស្រប និងមានការផ្ដឹងផ្ដេងត្រឹមត្រូវ ទាំងទៅលើអំពើរបស់ជនជាប់ចោទ និងទាំងទៅលើព្យសនកម្មនានា ដែលជាផលវិបាកនៃការប្រព្រឹត្តទាំងនោះ។ គោលការណ៍ទាំងនោះក៏ត្រូវបានទទួលស្គាល់ និងអនុវត្តនៅក្នុងច្បាប់កម្ពុជាផងដែរ²¹³⁸

សេចក្ដីសង្ខេបនេះគឺជាការប្រើប្រាស់ដោយត្រង់នូវគោលជំហរដែលបានអនុវត្តនៅក្នុងសាលក្រមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១²¹³⁹ ដោយគោលជំហរនេះផ្ទាល់ គឺជាការឆ្លុះបញ្ចាំងយ៉ាងច្បាស់អំពីពាក្យពេចន៍ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានប្រើប្រាស់នៅក្នុងសាលក្រមសំណុំរឿង ០០១²¹⁴⁰។

868. នៅក្នុង **មូលដ្ឋាន ២៥២** មេធាវីការពារក្តីបានពិភាក្សាកថាខណ្ឌ ៤៣៤៨ ដោយលើកទទឹងករណីថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុស ដោយសារបានផ្តល់ទម្ងន់មិនត្រឹមត្រូវ ចំពោះការ “បង្ហាញដល់ជនរងគ្រោះ ដែលនៅរស់រានមានជីវិត ក្រុមគ្រួសាររបស់ពួកគេ សាក្សី និងសាធារណជនទូទៅ

²¹³⁸ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៤៣៤៨។
²¹³⁹ ឯកសារ E313 សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ១០៦៧។
²¹⁴⁰ សំណុំរឿង ០០១ – ឯកសារ E188 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៥៧៩-៥៨០។

ថា ច្បាប់ត្រូវបានយកមកអនុវត្តយ៉ាងពិតប្រាកដ”²¹⁴¹។ ទង្វើករណីនេះបានលើកឡើងវិញនូវការជំទាស់ដែលបានលើកឡើងក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ របស់មេធាវីការពារក្តី ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១²¹⁴²។ ដូចគ្នាផងដែរនឹងនៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខ សំណុំរឿង០០២/០១ ទង្វើករណីនេះមានភាពច្របូកច្របល់ និងគ្មានអំណះអំណាងគ្រប់គ្រាន់។

869. សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របជាមួយនឹង ក.ស.ព ដែលថា មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញ អំពីកំហុសឆ្គងណាមួយ²¹⁴³។ ប៉ុន្តែ សហមេធាវីនាំមុខបានឆ្លើយតបដោយសារណាបែបកម្រិតកំណត់ដោយពិភាក្សាអំពីផលប្រយោជន៍ជាក់លាក់របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី លើបញ្ហាមួយនេះ។

870. សហមេធាវីនាំមុខយល់ថា មេធាវីការពារក្តីចង់បញ្ជាក់ថា អង្គជំនុំជម្រះមានកំហុស ដោយសារតែផ្តល់ទម្ងន់មិនត្រឹមត្រូវទៅលើ ការ “បង្ហាញដល់ជនរងគ្រោះ ដែលនៅរស់រានមានជីវិត ក្រុមគ្រួសាររបស់ពួកគេ សាក្សី និងសាធារណជនទូទៅថា ច្បាប់ត្រូវបានយកមកអនុវត្តយ៉ាងពិតប្រាកដ”²¹⁴⁴។ បើតាមមេធាវីការពារក្តី អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានបំភ្លេចចោលនូវជនជាប់ចោទ “ជាតួអង្គដ៏សំខាន់ នៅក្នុងការជំនុំជម្រះ” ហើយ “តាំងខ្លួនជាអ្នកជ្រោងទង់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី”²¹⁴⁵។ ដូចដែលបានលើកឡើងនៅផ្នែកដទៃនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ មេធាវីការពារក្តី អះអាងថា ចំណុចនេះបង្ហាញពីភាពលម្អៀងរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង²¹⁴⁶។

871. ជាការចាំបាច់ដែលការលើកឡើងនេះ ត្រូវបានបដិសេធចោល ដោយពាក្យពេចន៍ផ្ទុំៗ។ ការលើកឡើងរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង អំពីគោលបំណងនៃការផ្តន្ទាទោស មិនត្រឹមតែគោរពតាមយ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់ជាមួយនឹងច្បាប់ជាធរមានរបស់តុលាការនេះ និងយុត្តិសាស្ត្ររបស់អង្គជំនុំ

2141 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២១៤៦។ ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៤៣៤៨។
2142 ឯកសារ F17 សំណុំរឿង ០០២/០១ សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ របស់មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងសាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤, កថាខណ្ឌ ៦៤៧-៦៤៨។
2143 ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ១២៨៥-១២៨៧។
2144 ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៤៣៤៨ សូមមើល កថាខណ្ឌ ៨៦៧ ខាងលើ។
2145 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២១៤៦។
2146 ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២១៤៦។ ចំពោះទង្វើករណីរបស់ មេធាវីការពារក្តី អំពីការលម្អៀង សូមមើល ផ្នែក ៥ កថាខណ្ឌ ៨០-៨៧។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

ជម្រះតុលាការកំពូលរបស់តុលាការ ICTY ប៉ុណ្ណោះទេ²¹⁴⁷ ប៉ុន្តែថែមទាំងផ្ទះបញ្ចាំងអំពីគោលដៅ និងច្បាប់នីតិវិធីរបស់ អ.វ.ត.ក ទៀតផង។

872. ការបង្ហាញដល់ជនរងគ្រោះ រួមទាំងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាធារណជន ថា មានការផ្តល់ យុត្តិធម៌ តាមរយៈការកំណត់ដោយយុត្តិធម៌នូវការផ្តន្ទាទោស បន្ទាប់ពីមានការរកឃើញពិរុទ្ធភាព គឺជាកត្តាសំខាន់ក្នុងការសម្រេចបាននូវគោលដៅជាសារវ័ន្តរបស់ អ.វ.ត.ក។ តុលាការត្រូវបាន បង្កើតឡើង ដោយមានការទទួលស្គាល់ថា ការទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ “គឺជាធាតុ ផ្សំស្នូលនៃសំណងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពសម្រាប់ជនរងគ្រោះនៃការរំលោភបំពានសិទ្ធិមនុស្ស និងជាកត្តាគន្លឹះក្នុងការធានានូវប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ដែលស្មើភាព និងមានសមធម៌ និងជាចុងក្រោយ គឺ ការបង្រួបបង្រួម និងស្ថិរភាពនៅក្នុងរដ្ឋ”²¹⁴⁸។ យោងទៅតាមគោលការណ៍ទាំងអស់នេះ កិច្ចព្រម ព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បានយោងទៅ “ការស្វែងរកយុត្តិធម៌ ការបង្រួបបង្រួមជាតិ ស្ថេរភាព សន្តិភាព និងសន្តិសុខ”²¹⁴⁹។ ប៉ុន្តែ ការបង្រួបបង្រួម នឹងមានលក្ខណពិបាកស្មុគស្មាញ ប្រសិនបើយុត្តិធម៌មិនត្រូវបានមើលឃើញថាបានផ្តល់ជូននោះ ដូចជាតាមរយៈការផ្តន្ទាទោសសម ស្របជាដើម²¹⁵⁰។ ដូចដែលចៅក្រម បានពន្យល់នៅក្នុងបរិបទនៃប្រទេសសេរ៉ាឡេអូន៖

ភាពចាំបាច់នៃយុត្តិធម៌ដែលអាចជឿជាក់បាន សម្រាប់ការបង្រួបបង្រួម និងសន្តិភាព គឺជាមូល ហេតុសំខាន់បំផុតរបស់តុលាការពិសេសនេះ (សម្រាប់ប្រទេសសេរ៉ាឡេអូន) ចាប់តាំងពីពេល ចាប់ផ្តើមដំបូង។ ជំនឿជាក់របស់ជនរងគ្រោះថា យុត្តិធម៌ទោះជាក្នុងទម្រង់បែបណា (ដូចជា កម្មការ ឬការជួសជុលឱ្យប្រសើរ ជាដើម) ត្រូវបានផ្តល់ជូន ឬនឹងត្រូវផ្តល់ជូននោះ មានសារ សំខាន់ខ្លាំងបំផុតសម្រាប់ជំនឿជាក់លើយុត្តិធម៌។ ចំណុចនេះបង្កើតបានជាមូលដ្ឋានសម្រាប់

²¹⁴⁷ សូមមើល ឯកសារ E465 សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៤៣៤៨ និង រឿងក្តីដែលបានដកស្រង់ក្នុងនោះ។
²¹⁴⁸ សេចក្តីសម្រេចរបស់មហាសន្និបាតលេខ A/RES/57/228 តុលាការខ្មែរក្រហម ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៣ (កិច្ចប្រជុំ ពេញអង្គលើកទី ៧៧ ថ្ងៃទី១៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០២) បុព្វកថា កថាខណ្ឌ ៣។
²¹⁴⁹ កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បុព្វកថា កថាខណ្ឌទីពីរ។
²¹⁵⁰ ចំពោះការបង្រួបបង្រួម ដែលជាគោលដៅនៃការផ្តន្ទាទោស សូមមើល តុលាការ ICC រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Bemba Gombo សេចក្តីសម្រេចលើការផ្តន្ទាទោស អនុលោមតាមមាត្រា ៧៦ នៃលក្ខន្តិកៈ សំណុំរឿងលេខ ICC-01/05-01/08-3399 ចុះ ថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ ១១។ តុលាការ ICC រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Al Mahdi សាលក្រម និងការផ្តន្ទាទោស សំណុំរឿងលេខ ICC-01/12-01/15-171 ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៦៧។

ជំនឿទុកចិត្តរបស់សង្គម ដែលផ្អែកលើជំនឿទុកចិត្តនេះ ទើបមានការបង្កើតឡើងនូវការបង្រួបបង្រួម²¹⁵¹

873. គឺជាការប្រឌិត ដែលមានការលើកឡើងថា ការទទួលកម្មពារ និងការធ្វើឱ្យញញើត អាចផ្តាច់ចេញពីការធានាអះអាងជាសាធារណៈណាមួយ ចំពោះទស្សនៈទាំងអស់នោះ ជាមួយជនរងគ្រោះ និងសហគមន៍។ កម្មពារអាចមានប្រសិទ្ធភាព តែក្នុងករណីដែលវាត្រូវបានដឹងឮ ដោយអ្នកដែលបានទទួលរងប៉ុណ្ណោះ។ ដូចដែលចៅក្រមតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិបានពន្យល់ ការទទួលរងកម្មពារឬការដាក់ទណ្ឌកម្ម គឺ “ជាការបង្ហាញនូវការផ្តោលទោសរបស់សង្គម ទៅលើអំពើឧក្រិដ្ឋ និងបុគ្គលដែលប្រព្រឹត្តអំពើនោះ ហើយក៏ជាមធ្យោបាយមួយ ក្នុងការទទួលស្គាល់នូវ ព្យសនកម្ម និងការឈឺចាប់ ដែលបានបង្កទៅលើជនរងគ្រោះ” (ដោយគូសបញ្ជាក់បន្ថែម)²¹⁵²។ គោលដៅទាំងអស់នេះមានសារសំខាន់ជាពិសេស ចំពោះជនរងគ្រោះដោយឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ដូចដែលបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ តាមរយៈសេចក្តីថ្លែងពីការឈឺចាប់ ដែលធ្វើឡើងដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី²¹⁵³។

874. ជាចុងក្រោយ គួរកត់សម្គាល់ថា នេះមិនមែនជាកំហុសអង្គច្បាប់ ឬជាការបង្ហាញនូវភាពលម្អៀងរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលបានពិចារណាទៅលើ ផលប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រមទាំងគោលជំហររបស់ជនជាប់ចោទឡើយ។ ផ្ទុយទៅវិញការពិចារណានេះ ត្រូវបាន

²¹⁵¹ តុលាការ SCSL រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Fofana និងអ្នកផ្សេងទៀត SCSL-040140A0829, សាលក្រម មតិជំទាស់ដោយផ្អែក របស់ចៅក្រម Renate Winter, ថ្ងៃទី២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨, កថាខណ្ឌ ៩៤។

²¹⁵² តុលាការ ICC រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Katanga សេចក្តីសម្រេចលើការផ្តន្ទាទោសអនុលោមតាមមាត្រា ៧៦ នៃលក្ខន្តិកៈសំណុំរឿងលេខ ICC-01/04-01/07-3484-tENG-Corr ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៣៨។ សូមមើលផងដែរ តុលាការ ICC រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Bemba Gombo សេចក្តីសម្រេចលើការផ្តន្ទាទោស អនុលោមតាមមាត្រា ៧៦ នៃលក្ខន្តិកៈសំណុំរឿងលេខ ICC-01/05-01/08-3399 ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ ១១។ តុលាការ ICC រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Al Mahdi សាលក្រម និងការផ្តន្ទាទោស សំណុំរឿងលេខ ICC-01/12-01/15-171 ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៦៧។ តុលាការ ICC រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Ntaganda សាលក្រមផ្តន្ទាទោស សំណុំរឿងលេខ ICC-01/04-02/06-2442 ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១០។

²¹⁵³ សូមមើលឧទាហរណ៍ដែលបានផ្តល់ពីខាងលើ នៅក្នុងជើងទំព័រ ២១១៩ និង ២១២០។

ចែងតម្រូវដោយ វិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលតម្រូវឱ្យតុលាការ ធានាការពារនូវផលប្រយោជន៍ របស់ភាគីទាំងអស់ រួមទាំងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងរក្សានូវតុល្យភាពរវាងសិទ្ធិភាគីនីមួយៗ²¹⁵⁴។

875. មិនមែនថាមានកំហុសដែលបានពិចារណាទៅលើគោលដៅនៃការបង្ហាញដល់ជនរងគ្រោះ និង សហគមន៍ អំពីការអនុវត្តច្បាប់ដោយយុត្តិធម៌ និងស្មើភាពនោះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងត្រូវបាន តម្រូវឱ្យអនុវត្តបែបនេះ។

១១.២.២. ការប្រព្រឹត្តិ និងលក្ខណៈយុត្តិធម៌របស់ ខៀវ សំផន នៅលើដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

876. នៅក្នុង មូលដ្ឋាន ២៥៥ មេធាវីការពារក្តីបានលើកទទ្ទឹករណ៍ផងដែរថា ការផ្តន្ទាទោស ខៀវ សំផន គួរត្រូវសម្រាលដោយសារតែ “ការសហការជាមួយ អ.វ.ត.ក”²¹⁵⁵។ ទទ្ទឹករណ៍នេះគ្រប់ ដណ្តប់ លើមូលដ្ឋានពីរផ្សេងពីគ្នា (ទោះបីជាមានការជាប់ពាក់ព័ន្ធគ្នាខ្លះៗក្តី) អំពីស្ថានសម្រាលដែលត្រូវ បានទទួលស្គាល់ នៅក្នុងការអនុវត្តជាអន្តរជាតិ និងដោយអង្គជំនុំជម្រះនេះ។ ស្ថានសម្រាល សម្រាប់ការសហការ កើតមានឡើងនៅពេលដែលពិរុទ្ធជនបានផ្តល់ “ការសហការយ៉ាងច្រើនជា មួយនឹងអយ្យការ” តាមរយៈសកម្មភាព ដូចជា “ការបំភ្លឺអំពីភាពមន្ទិលសង្ស័យ នៃការស៊ើបអង្កេត ដែលរួមមានបទឧក្រិដ្ឋនានាដែលរដ្ឋអាជ្ញា ពុំបានដឹងពីមុនមក និងការទទួលស្គាល់អង្គហេតុ និងការ ជួយសម្រួលដល់កិច្ចប្រតិបត្តិការ ដែលនាំទៅដល់ការចាប់ខ្លួនជនសង្ស័យដទៃទៀត និងការយល់ ព្រមផ្តល់សក្ខីកម្មក្នុងនាមជាសាក្សី នៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីផ្សេងៗទៀត”²¹⁵⁶។ មូលដ្ឋានមួយ ផ្សេងទៀតនៃស្ថានសម្រាលទោស ពាក់ព័ន្ធនឹង *វិប្បដិសាវី ឬការអាណិតអាសូរ*។

877. សហមេធាវីនាំមុខយល់ស្របជាមួយចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព²¹⁵⁷ ហើយសូមផ្តល់នូវសារណាដូច តទៅ ដែលពាក់ព័ន្ធជាពិសេសជាមួយនឹង វិប្បដិសាវី និងការប្រព្រឹត្តិរបស់ ខៀវ សំផន ទៅលើជន រងគ្រោះ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ នៅលើបញ្ហានេះ មេធាវីការពារក្តីហាក់ដូចជាលើកទទ្ទឹករ ណ៍ថា ការផ្តន្ទាទោស ខៀវ សំផន គួរត្រូវបានសម្រាលដោយសារតែគាត់ បានឆ្លើយតបចំពោះ

²¹⁵⁴ វិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

²¹⁵⁵ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២១៦៨-២១៨៣។

²¹⁵⁶ សំណុំរឿង ០០១ –ឯកសារ F28 សាលដីកាអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល កថាខណ្ឌ ៣៦៦។

²¹⁵⁷ ឯកសារ F54/1 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ១៣០០។

សំណួររបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់ គាត់ ដែលរួមមាន ការយោងទៅការឈឺចាប់ដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានទទួលរង²¹⁵⁸។

878. យុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការ ICTY ដែលហាក់ដូចជាបានទទួលយកដោយ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅក្នុងសំណុំរឿង 00២/0១²¹⁵⁹ បានញែកដាច់ពីគ្នារវាងស្ថានសម្រាលទោស ចំពោះវិប្បដិសារី និងស្ថានសម្រាលទោសចំពោះ ការបង្ហាញពីការអាណិតអាសូរ។ មានការដឹងថាជនជាប់ចោទ បានបង្ហាញការសោកស្តាយ ដោយមិនព្រមទទួលស្គាល់ថា បានចូលរួមក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្ម។ “ក្នុងកាលៈ ទេសៈបែបនេះ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី វិប្បដិសារីតម្រូវឱ្យមានការទទួលយក នូវវិធានការមួយចំនួន លើទណ្ឌកម្មសីលធម៌ ចំពោះកំហុសឆ្គងជាបុគ្គល ដែលមិនមែនជាការទទួលស្គាល់ អំពីការទទួល ខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ ឬពិរុទ្ធភាព”²¹⁶⁰។ ប៉ុន្តែ មានការទទួលស្គាល់ថា មូលដ្ឋានផ្សេងមួយសម្រាប់ ស្ថានសម្រាល អាចកើតមានឡើងនៅពេលដែល ជនជាប់ចោទធ្វើការបង្ហាញដោយស្មោះត្រង់នូវ “ការអាណិតអាសូរ ឬការឈឺចាប់”²¹⁶¹។

879. នៅក្នុងសំណុំរឿងបច្ចុប្បន្ន ខៀវ សំផន មិនបានបង្ហាញពីវិប្បដិសារី ឬការអាណិតអាសូរឡើយ។ មេធាវីការពារក្តីគ្រាន់តែបង្ហាញអំពី ការថ្លែងរបស់ ខៀវ សំផន នៅពេលបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញ ដោល ដែលអះអាងថាបានឆ្លុះបញ្ចាំង ទាំងអាកប្បកិរិយារបស់គាត់ ចំពោះការឈឺចាប់របស់ដើមប ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងចម្លើយតបរបស់គាត់ ចំពោះសំណួររបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលបានលើ កឡើងនៅក្នុងពេលសវនាការ។

880. ជាការពិតដែលថា នៅក្នុងការថ្លែងរបស់គាត់ ខៀវ សំផនបានលើកឡើងពីការយោងពីរបីខ្លីៗទៅ អង្គហេតុដែលថា គាត់បានដឹងថា ប្រជាជនមានការឈឺចាប់²¹⁶²។ ប៉ុន្តែ គាត់មិនបានបង្ហាញពីការ

²¹⁵⁸ ឯកសារ F54 សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២១៦៩-២១៧០។
²¹⁵⁹ ឯកសារ E313 សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង 00២/0១ កថាខណ្ឌ ១០៩៣។
²¹⁶⁰ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Strugar* សំណុំរឿងលេខ IT-01-42-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៣៦៥។
²¹⁶¹ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Strugar* សំណុំរឿងលេខ IT-01-42-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៣៦៦។
²¹⁶² ឯកសារ E1/528.1 ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ (ខៀវ សំផន) ទំព័រ ២៣ បន្ទាត់ ៧ ក្រោយម៉ោង [10.31.39] ទំព័រ ២៣ បន្ទាត់ ១០ មុនម៉ោង [10.37.24] ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ៦-៧ មុនម៉ោង [10.57.25]។

ទទួលស្គាល់នូវទំហំ និងភាពធ្ងន់ធ្ងរខ្លាំងនៃការឈឺចាប់ដែលត្រូវទទួលបានឡើយ។ ផ្ទុយទៅវិញ ខៀវ សំផន គ្រាន់តែបានត្រឹមទទួលស្គាល់ថា “នៅតាមសហករណ៍ ការរស់នៅមានការលំបាកខ្លាំងណាស់”²¹⁶³ គឺជាប្រយោគផ្ទៃក្នុងដែលមិនគ្រប់គ្រាន់។ ប៉ុន្តែ អ្វីដែលសំខាន់ជាងនេះទៀតនោះ គឺ មិនមានមតិសង្ខេបទាំងនោះណាសម្បយ ដែលមានការផ្តែងអំពី “ការអាណិតអាសូរ ក្តីមេត្តា ឬទុក្ខព្រួយ” ពាក់ព័ន្ធការឈឺចាប់ទាំងនោះ²¹⁶⁴។ ខៀវ សំផន មិនបានសុំអភ័យទោសឡើយ។ ប៉ុន្តែ គាត់បានបញ្ជាក់ថា គឺជា “ហេតុការណ៍ដ៏អាក្រក់ គួរឱ្យអាម៉ាស់មួយ”²¹⁶⁵ ប្រសិនបើមេដឹកនាំកម្ពុជាត្រូវបានស្នើសុំឱ្យធ្វើការសុំអភ័យទោស ចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍វៀតណាម ដែលតាមទស្សនៈរបស់គាត់ គឺជាការប្រឌិតនៃការយោសនារបស់វៀតណាម²¹⁶⁶។

881. រយៈពេល ៣០ នាទីនៃការផ្តែងរបស់ ខៀវ សំផន ភាគច្រើនលើសលប់ ត្រូវបានប្រើប្រាស់សម្រាប់ការផ្តល់យុត្តិកម្មចំពោះភាពត្រឹមត្រូវរបស់គាត់ ឬទម្លាក់ការបន្ទោសទៅកន្លែងផ្សេងៗ។ គាត់បានបដិសេធជាច្រើនលើកច្រើនសា លើហេតុការណ៍ ឬការទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់ ចំពោះហេតុការណ៍ទាំងនោះ²¹⁶⁷ ព្យាយាមផ្តល់យុត្តិកម្មចំពោះគោលនយោបាយរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា²¹⁶⁸

²¹⁶³ ឯកសារ E1/528.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ (ខៀវ សំផន) ទំព័រ ២៣ បន្ទាត់ ១៨-១៩ ក្រោយម៉ោង [10.37.24]។

²¹⁶⁴ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីវដ្តអាជ្ញា តទល់នឹង Strugar* សំណុំរឿងលេខ IT-01-42-A សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៣៦៦។

²¹⁶⁵ ឯកសារ E1/528.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ (ខៀវ សំផន) ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ២៥-ទំព័រ ២៦ បន្ទាត់ ៣ ក្រោយម៉ោង [10.57.25]។

²¹⁶⁶ ឯកសារ E1/528.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ (ខៀវ សំផន) ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ១១ - ១៩ មុនម៉ោង [10.57.25]។

²¹⁶⁷ ឯកសារ E1/528.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ (ខៀវ សំផន) ទំព័រ ២៣ បន្ទាត់ ១០-១១ ក្រោយម៉ោង [10.31.39] (“ក៏ប៉ុន្តែពាក្យថា “ឃាតករ” នេះ ខ្ញុំសុំជំទាស់ដាច់អហង្ការ”) ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ១០១១ មុនម៉ោង [10.57.25] (“មេដឹកនាំបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា មិនបានសម្លាប់ប្រជាជនឯងទេ”)។

²¹⁶⁸ ឯកសារ E1/528.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ (ខៀវ សំផន) ទំព័រ ២៣ បន្ទាត់ ១៩ - ២០ មុនម៉ោង [10.43.39] (“ប៉ុន្តែអ្នកទាំងអស់គ្នា ដែលតាំងខ្លួនខ្ពស់ជាងគេជាងឯងនោះ ថាខ្លួនមានសិទ្ធិចោទ និងដាក់ទោសគេឯងនោះ”) ទំព័រ ២៣ បន្ទាត់ ២០ -២២ ក្រោយម៉ោង [10.37.24] (“សូមនឹកមើលតើប្រទេសកម្ពុជា ស្ថិតក្នុងសភាពការណ៍បែបណា នៅពេលដែលអ្នកតស៊ូឡើងកាន់អំណាចហើយ។ ថាតើវាបន្ទាន់យ៉ាងណា ដែលត្រូវស្តារសេដ្ឋកិច្ចឡើងវិញនោះ”) ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ៦-៨ មុនម៉ោង [10.43.39] (“ជាងនេះទៅទៀត កម្ពុជាមិនមែនជាប្រទេសឧស្សាហកម្ម មិនមែនជាប្រទេសឧស្សាហកម្មទេ ហើយនៅបច្ចុប្បន្ននេះ មានអ្នកខ្លះបានភ្លេចពីរឿងនេះ។ កាលពេលនោះ មិនមានគ្រឿងចក្រ ហើយក៏មិនមានរោងចក្រធ្វើគ្រឿងចក្រដែរ”)។

បន្ទោសហេតុការណ៍ទាំងនោះទៅលើអ្នកដទៃ (សហរដ្ឋអាមេរិក ប្រទេសវៀតណាម និងកុម្មុយនីស្តវៀតណាម)²¹⁶⁹ ធ្វើការចោទប្រកាន់ទៅលើសត្រូវនយោបាយ និងរដ្ឋាភិបាលប្រទេសដទៃ²¹⁷⁰

ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ៨-១២ ក្រោយម៉ោង [10.43.39] (“យើងត្រូវស្តារសេដ្ឋកិច្ចឡើងវិញជាបន្ទាន់ នៅឆ្នាំ១៩៧៥សភាពការណ៍អត់ឃ្លាននៅតែធ្ងន់ធ្ងរ ហើយគ្រាន់អាសន្នអត់បាយ ដាច់ពោះកាន់តែកើនឡើង។ ធ្ងន់ធ្ងរថែមទៀត ឆ្នាំ១៩៧៨ ដោយគ្រោះរាំងស្ងួតដែលបណ្តាលឱ្យខូចខាតផលដំណាំសំខាន់ៗ ហើយព្រមជាមួយនោះ សង្គ្រាមជាមួយវៀតណាម ក៏កាន់តែរីកខ្លាំងឡើង ខ្លាំងឡើង។ ដើម្បីកសាងនិងការពារប្រទេស កម្ពុជាដែលយើងមាននៅពេលនោះ គឺមានតែកម្លាំងមនុស្សហ្នឹងឯង”) ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ១៥-១៨ មុនម៉ោង [10.48.33] (“មេដឹកនាំបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាសង្ឃឹមថា នឹងអាចលើកស្ទួយលក្ខខណ្ឌជីវភាព និងសម្រាលលក្ខខណ្ឌធ្វើការងាររបស់ប្រជាជនបានជាលំដាប់ដោយ។ មេដឹកនាំបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា សង្ឃឹមថានឹងកែប្រែប្រទេសយើងឱ្យទៅជាប្រទេសកសិកម្មទំនើប និងមានឧស្សាហកម្មជាបណ្តើរៗ។ នេះគឺដើម្បីយើងទាំងអស់គ្នា មានហូបចុកគ្រប់គ្រាន់ និងឈានទៅសម្រួលសប្បាយជាជំហានៗ”) ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ២៣-២៥ ក្រោយម៉ោង [10.48.33] (“នេះហើយបានជាចាត់តាំងឱ្យរស់នៅធ្វើការក្នុងសហករណ៍ ដើម្បីរួមគ្នាប្រយុទ្ធនឹងស្រូវបានខ្លះៗ ដើម្បីចែកគ្នាហូប កុំឱ្យអត់បាយដាច់ពោះ និងដើម្បីផ្គត់ផ្គង់កងទ័ពនៅសមរម្យមុខផងទៀត”) ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ២៥-ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ៣ ក្រោយម៉ោង [10.48.33] (“បញ្ហាអត់ឃ្លានបានចោទឡើង កាន់តែធ្ងន់ធ្ងរថែមទៀត។ ដូច្នេះគេបានពង្រីកសហករណ៍ទូទាំងប្រទេស ដើម្បីរួមគ្នាប្រមូលកម្លាំង និងចាត់តាំងកម្លាំង ដើម្បីលើកទំនប់ ដឹកប្រឡាយបង្ហូរទឹកចូលស្រែ ដើម្បីបង្កើនទិន្នផលស្រូវ និងឱ្យបងប្អូនយើងទាំងអស់ មានហូបគ្រប់គ្រាន់។ តើនេះជាឧក្រិដ្ឋកម្មឬ? ប្រាកដណាស់ មិនមែនទេ”)។

²¹⁶⁹ ឯកសារ E1/528.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ (ខៀវ សំផន) ទំព័រ ២៣ បន្ទាត់ ២៣ – ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ២ ក្រោយម៉ោង [10.37.24] (“គ្រប់កន្លែងតាមជនបទនានា បានទទួលរងការទម្លាក់គ្រាប់បែប របស់សហរដ្ឋអាមេរិក។ ម្យ៉ាងទៀតយើងត្រូវបានបោះបង់ចោល ដោយអ្នកដែលគេអះអាងថាមិត្ត គឺពួកកុម្មុយនីស្តយួន កុម្មុយនីស្តវៀតណាម ដែលតាមពិតគឺចង់យកប្រទេសយើង ទៅដាក់បញ្ចូលក្នុង សហព័ន្ធកុម្មុយនីស្តតណ្ហូចិនតែប៉ុណ្ណោះ”)។ ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ៣-៤ មុនម៉ោង [10.43.39] (“គ្មានអ្នកណាបំភ្លេចបាន ពីទុក្ខសោកវេទនារបស់ ប្រជាជនកម្ពុជា នៅពេលដែលអ្នកតស៊ូ ឡើងកាន់អំណាចឡើយ” ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ២២ -២៣ ក្រោយម៉ោង [10.48.33] (“តើនរណាអាចធ្វើស្រែ ភ្ជួររាស់ ដកស្ទូងទីទៃពីគ្នា ក្រោមការបាញ់របៀបព្រៃព្រេងរបស់ លន់ នល់ និងគ្រាប់បែក បេឌេ?”)។

²¹⁷⁰ ឯកសារ E1/528.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ (ខៀវ សំផន) ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ១២-១៥ មុនម៉ោង [10.57.25] (“នេះជាការមូលបង្កាច់របស់វៀតណាម ថាជាអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ឯង នេះ ជាការឃោសនារបស់វៀតណាមទេ។ សូមអញ្ជើញមើលចុះ តើវៀតណាមបានផលចំណេញយ៉ាងណា ពីការឃោសនាមូលបង្កាច់នេះ? គឺគេអាចសម្រេចគោលបំណង វាតទីលេបទឹកដឹកម្តុជាបាន”) ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ១៥ -២៥ មុនម៉ោង [10.57.25] (“សព្វថ្ងៃវៀតណាមកំពុងតែកេងចំណេញ ពីទឹកដឹកម្តុជា ទាំងគោក ទាំងទន្លេ បឹងបួរ ទាំងសមុទ្រ រួចទៅហើយ តាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់មេដឹកនាំខ្មែរសព្វថ្ងៃ... វៀតណាម... ល្អានបានប្រទេសយើង... ហើយដែលវៀតណាមមិនដែលបានសហការជាមួយតុលាការនេះ និងចុងក្រោយត្រូវហើយដែលបានប្រឌិតរឿង នូវគំនិតដែលមិនអាចទទួលបាន ថាមានអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ខ្មែរគ្នាឯង”)។

សំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំវិធានការចាំបាច់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២

និងស្តីបន្ទោសទៅលើ អ.វ.ត.ក ដែលធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់កិត្តិយសរបស់គាត់²¹⁷¹។ ការផ្ទៀង និង អារម្មណ៍ទាំងអស់នេះ មិនបានបង្ហាញពីវិប្បដិសារី ឬការអាណិតអាសូរឡើយ។

882. ការផ្ទៀងរបស់ ខៀវ សំផន ក៏មិនមែនជាចម្លើយតបពិតប្រាកដចំពោះសំណួរដែលលើកឡើង ដោយ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងសវនាការសំណុំរឿង ០០២/០២ ឡើយ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ៤៧ រូប បានដាក់សំណួរទៅកាន់ជនជាប់ចោទទាំងពីរ នៅក្នុងអំឡុងពេលសវនាការ²¹⁷²។ សំណួរ ទាំងនោះគ្រប់ដណ្តប់ទៅលើ បញ្ហាជាច្រើនដូចជា ហេតុអ្វីទើបមានស្ថានភាពរស់នៅ និងលក្ខខណ្ឌ ការងារអមនុស្សធម៌ ហេតុអ្វីប្រជាជនត្រូវបានបង្ខំឲ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយអ្នកមិនដែល ស្គាល់គ្នា ហេតុអ្វីគាត់សង្កត់លើសាសនា ហើយក្រុមសាសនាត្រូវបានធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ហេតុអ្វីមិន ឲ្យក្មេងៗទទួលបានការសិក្សា ហេតុអ្វីប្រជាជនស៊ីវិល រួមទាំងទារក និងកុមារ ត្រូវបានសម្លាប់ ហើយអ្វីប្រជាជនចាស់ និងប្រជាជនថ្មី បានទទួលការប្រព្រឹត្តខុសៗគ្នាពីសំណាក់អាជ្ញាធរ និងតើ ចុងចោទបានដឹងអ្វីខ្លះអំពីមន្ទីរសន្តិសុខ²¹⁷³។ នៅក្នុងសារណាបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់ ខៀវ សំផន មិនបានឆ្លើយទាល់តែសោះចំពោះសំណួរទាំងអស់នេះ។

883. គួរឲ្យកត់សម្គាល់ផងដែរថា ការផ្ទៀងរបស់ ខៀវ សំផន ផ្តោតទៅលើការដ្ឋាន និងសហករណ៍។ នៅ ពេលដែលគាត់យល់ព្រមទទួលស្គាល់អំពីការឈឺចាប់ដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បានទទួលរង គាត់បានពន្យល់ថា នេះគឺជាមធ្យោបាយដ៏ចាំបាច់ ដើម្បីឈានទៅដល់គោលដៅចុងក្រោយនៃបដិវត្ត កសិកម្មនិងសេដ្ឋកិច្ចបែបទំនើប ដែលគាត់នៅតែជឿជាក់លើយ៉ាងមុតមាំ។ ចំពោះការរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍ ការរំលោភសេពសន្ថវៈ និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើជនជាតិភាគតិច គាត់អះអាងថា មិនបានដឹងទេ²¹⁷⁴។ ចំពោះមន្ទីរសន្តិសុខ និងការបោសសម្អាតវិញ គាត់មិនបានលើកឡើងទាល់តែ សោះ ដោយគាត់មិនបានអះអាងថា មិនដឹង ឬទទួលស្គាល់ការឈឺចាប់ណាមួយ ដែលបណ្តាលមក

²¹⁷¹ ឯកសារ E1/528.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ (ខៀវ សំផន), ទំព័រ ២៣ បន្ទាត់ ៧-៩ មុនម៉ោង [10.37.24] (“ហើយខ្ញុំបានឮ មានបងប្អូនខ្លះហៅខ្ញុំថា “ឃាតករ”។ តើអាចមានអ្វីខុសពីនេះទៅបានទៅកើត បើតាំងពីបង្កើតតុលាការនេះមក តុលាការនេះបានធ្វើអ្វីៗគ្រប់បែបយ៉ាង ដើម្បីឲ្យបងប្អូនជឿថា ខ្ញុំទទួលខុសត្រូវអំពីទុក្ខសោករបស់បងប្អូន”)។

²¹⁷² ឯកសារ E457/6/2/3.4 សារណាបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោល ដែលបានកែប្រែរួចរបស់ សហមេធាវីនាំមុខ តំណាងដើមប ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ឧបសម្ព័ន្ធ ង ដែលបានកែប្រែរួច៖ សំណួរទៅកាន់ជនជាប់ចោទ ថ្ងៃទី២ ខែតុលា ឆ្នាំ ២០១៧។

²¹⁷³ ដូចយោងខាងលើ។

²¹⁷⁴ ឯកសារ E1/528.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ (ខៀវ សំផន) ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ៥-៦ មុនម៉ោង [10.57.25]។

ពីបញ្ហានេះឡើយ។ ហេតុដូច្នោះ សូម្បីតែការទទួលស្គាល់ពីការឈឺចាប់ ដែលមានតិចតួចបំផុតរបស់ គាត់នេះ ក៏មិនមានការអាណិតអាសូរជាក់ស្តែង ហើយសំដៅត្រឹមតែដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយ ផ្នែកតូច និងទាក់ទងតែជាមួយនឹងការឈឺចាប់មួយភាគតូច ដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានទទួល រងប៉ុណ្ណោះ។

884. ក្នុងបរិបទនេះ ការផ្តេងរបស់ ខៀវ សំផន ថា គាត់ចង់ “លំខិនកាយវាចាចិត្ត គោរពដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រជាជនស្ងួតត្រង់” មិនមែនជាការបង្ហាញពី វិប្បដិសារី ឬការអាណិតអាសូរដ៏ស្មោះត្រង់ឡើយ។ ការលើកឡើងរបស់គាត់ មានភាពមិនច្បាស់លាស់ថា តើ នរណាដែលគាត់ចាត់ទុកថាជា “ប្រជាជន ស្ងួតត្រង់”²¹⁷⁵។

885. ដើម្បីជៀសវាងកុំឱ្យមានមន្ទិលសង្ស័យ សហមេធាវីនាំមុខមិនលើកឡើងថា ខៀវ សំផន មិនបាន សហការដោយសកម្ម ឬថា ការប្រព្រឹត្តិរបស់គាត់ នៅក្នុងសវនាការ គួរត្រូវបានចាត់ទុកថាជាស្ថាន ទម្ងន់ឡើយ។ ច្បាស់ណាស់ថា មិនមែនដូច្នោះឡើយ។ ប៉ុន្តែ ការប្រព្រឹត្តិរបស់គាត់ ឬការផ្តេងរបស់ គាត់ មិនបានបំពេញបានតាមមូលដ្ឋានដែលបានទទួលស្គាល់សម្រាប់ស្ថានសម្រាលនៅតុលាការនេះ ឡើយ។

១២. សំណើសុំ

886. សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីស្នើសុំដោយសេចក្តីគោរពដល់អង្គជំនុំជម្រះ តុលាការកំពូលមេត្តា ៖

ប្រានចោល បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ ខៀវ សំផន ទាំងស្រុង ហើយ

តម្កល់ ពិរុទ្ធភាព ខៀវ សំផន ទាំងអស់

តម្កល់ ការផ្តន្ទាទោស ខៀវ សំផន ដាក់ពន្ធនាគារអស់មួយជីវិត។

សូម លោក លោកស្រី ចៅក្រមទទួលការគោរពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ពីយើងខ្ញុំ។

²¹⁷⁵ ឯកសារ E1/528.1 ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ (ខៀវ សំផន) ទំព័រ ២៦ បន្ទាត់ ៤-៨ ក្រោយម៉ោង [10.57.25]។

កាលបរិច្ឆេទ	ឈ្មោះ	ទីកន្លែង	ហត្ថលេខា
ថ្ងៃទី០៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០២១	ពេជ្រ អង្គ សហមេធាវីនាំមុខជាតិ	រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា	
	Megan HIRST សហមេធាវីនាំមុខអន្តរជាតិ	រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា	